

EXAMEN TRINUM

ORDINANDORUM, APPROBANDORUM ET INSTITUENDORUM

A U C T U M.

Quaestionibus scitu summe necessariis
TUM MORALIBUS TUM DOGMATICIS
Utpote
Casus fere ex universa Theologia
MORALI, DOGMATICA ET RUBRO
Selectissimos
In omni Examine
Tum Clericis Ordinandis, tum Sacerdotibus Approbandis, tum ad Beneficia Instituendis,
Plerumque ad resolvendum proponi solitos
Brevi, clara, ac facili resolutione explanatos

C O N T I N E N S

Adjecta explicatione nonnullorum Terminorum, qui in Theologia Morali occurrere solent, Additisque nonnullis novissimis Summorum Pontificum et S. Congr: Card: Decretis,

PER FRANCISCUM ERASMUM PREISS,
Ecclesiae Collegiatae Kielcensis Canonicum, in Zagnańsko Curat: Examinatorem Prosynodalem.

E D I T U M.
denuo reimpressum

VARSAVIAE,
Typis Scholarum Piarum.
1839.

Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.

Ad Benevolum Lectorem.

Anni sunt 15 ex quo Typis mandaveram: *Examen Trinum etc.* distractis plusquam 500 exemplaribus, plura in multis locis jam ab aliquot annis desiderabantur. Hinc ex consilio multorum admovi manum labori ad denuo Typis imprimendum hocce Opusculum, quod a variis mendis, quae primis Typis irrepserant expurgavi, atque plurimas tum ex Theologia Morali tum Dogmatica ac Rubro quaestiones superaddidi scitu summe necessarias praecipue in his Septemtrionalibus partibus variis haeresibus infectis (attenta insuper praesentis nimis corrupti saeculi indies crescente ingeniorum perversorum improbitate) quatenus S. Ordinibus initiatus, sublimiori doctrina instructus, dum occasio tulerit, intrepide inimicis Orthodoxae Religionis imo et malis, solo nomine Catholicis, saepe autem evidentem, in suis scandalosis discursibus, haeresim spirantibus, pectus opponere audeat, valeatque prudenter ac intrepide respondere. Caeterum ex hoc exiguo opusculo,

quod excipere hilari vultu, constanti percurrere studio, tuoque probari fructu summopere cupio et exopto, si quid boni, si quid fructuosi obvenerit, uni Deo bonorum omnium Largitori acceptum refer: reliquum tenuitati ingenii mei adscribe. Fateor autem candide, nullam responsionem me hic inseruisse, quae Authoritati tum Totius Ecclae Cath: tum gravium ac probatissimorum DD. non inniteretur.

Quae omnia Judicio et Censurae S. Matris Ecclesiae Romano-Catholicae omni qua par est humilitate ac reverentia submitto.

F. E. P.

Censura Theologica.

Ex Commissione Illustrissimi et Reverendissimi Domini *Josephi Olechowski*, Dioecesis Cracoviensis Administratoris Gnalis, legi Librum sub Titulo: *Examen Trinum*, qui quidem jam ante annos aliquot multo labore Perillustris Admodum Reverendi Francisci Preiss, Canonici Kielcen: conscriptus, ac luci publicae datus, nunc utilioribus iisque selectioribus materiis Theologicis, opera ejusdem Authoris cumulatus, cum nihil contrarium Catholicae Fidei, moribusque bonis contineat, quinimo eis, in quorum gratiam est elaboratus, via plana ac media ad consequendam notitiam Ecclesiasticis Viris omnino necessariam ducem agat, dignum proinde censeo, ut ad utilitatem publicam Typo mandetur. Dabam Kielciis 11 8bris 1772.

Laurentius Augustowski,
Can. Kielc. Examin. Pro-Synod.
Semin. Vice-Regens. *mpp.*

IMPRIMATUR:
Dat. Varsav. 27 8bris 1772.
Josephus Olechowski. Can. Cath. Cracov. Administ. in Spiritualibus Generalis.
mpp.

(L. S.)

Examen Trinum Ordinandorum, Approbandorum, et instituendorum: olim editum, nunc longe amplissima ubertate locupletatum, atque ex Mandato Illustrissimi et Reverendissimi Domini *Josephi Olechowski*, Dioecesis Cracovien: Administratoris Generalis scrutinio Theologico commissum; cum nihil in se contineat, quod Sapientiae Divinae Augustissimam Sedem vel in minimo laedere possit, imo tanta doctrinae excellentissimae Dignitate sit praeditum opera atque studio Perillustris Admodum Reverendi Domini Francisci Erasmi Preiss, Canonici Kielcensis, ut et Clericis Ordinandis, et Sacerdotibus jam approbandis, jam ad Curata Beneficia Instituendis facillimam aperiat viam: proinde aequum censemus, ut tam proficuum Sacrae Scientiae Cultoribus Opus in lucem publicam prodeat.

Kielciis 16 Januarii 1773.

Joannes Stephanus Funk,
S. Theolog. Speculativo-Dogmaticae Actualis Professor.
mpp.

Nicolaus Czapiżyński,
Theologiae Dogmatico-Moralis Professor. *mpp.*

INDEX

CAPITUM ET §.

Examen pro Ordinibus.

CAPUT Imum.

CAPUT 2dum.

CAPUT 3tium.

CAPUT 4tum.

CAPUT 5tum.

Pro Subdiaconatu.

CAPUT 6tum.

CAPUT 7mum.

Pro' Diaconatu.

CAPUT 8vum.

De Praeceptis Ecclesiae.

CAPUT 9num.

CAPUT 10mum.

Pro Presbyteratu.

CAPUT 11mum.

EXAMEN 2dum.

CAPUT 2dum.

EXAMEN 3tium.

EXPLICATIO

Nonnullorum Terminorum, qui passim in Theologia Morali occurrere solent.

Absolute idem significat: quod *universim* et sine exceptione, restrictione, comparatione. *Comparate*, seu *Respective* significát rem, vel materiam aliquam hoc vel isto modo acceptam, aut cum alio comparatam; sic furtum acus, est *absolute* in se materia levis, *comparate* autem seu *respective* ad pauperem Opificem, qui ea acu, et se, et familiam sustentabat? erit gravis.

Adaequate idem est, quod totaliter. *Inadaequate*: idem quod partialiter.

Abstractive cognoscere, id est per species alienas, vel per similitudinem alterius vg. nos in praesenti vita cognoscimus DEUM *abstractive* per creaturas. *Intuitive* vero cognoscere, id est per speciem propriam, prout res est in

se vg. Beati in Coelo vident DEUM *intuitive.*

Actus varie sumitur. *Actus* 1*mus* est ipsa potentia ad aliquid operandum vg. *in actu primo* operari, est idem: ac posse operari, *Actus secundus* est ipsa actualis operatio sive bona sive mala.

In actu exercito, seu *implicite* dicitur, quando sine reflexa intentione opus exercetur, deliberate tamen ac humano modo: Sic qui audit devote Missam die Festo, habet *in actu exercito* intentionem satisfaciendi praecepto Ecclesiae, quamvis de ea reflexe non cogitet. *In actu signato et reflexe fit*, quando expressa intentio antecedit opus, ut dum quis ante, vel in auditione Missae, reflexe cogitat: Volo satisfacere praecepto Ecclesiae.

A parte rei, quando res aliqua actu existit nemine cogitante. *Intentionaliter*, quando res solum habet esse in intentione, seu intellectu.

Active se habere, est agere aliquam rem. *Passive se habere est* pati, seu recipere aliquid. Sic benedicitur: *Scandalum activum* in eo, qui scandalizat alium, seu qui dat scandalum: *Scan-*

dalum Passivum dicitur in illo, qui scandalizatur, seu qui patitur scandalum.

Bonum morale est aliquod opus bonum et laudabile in genere moris. *Malum morale* est actio peccaminosa, seu est ipsum peccatum. *Bonum Physicum*, quod habet perfectionem, et integritatem suorum praedicatorum. *Sciendum* potest esse aliquid *malum Physicum*, et *bonum Morale*, sic Martyrium, Ieiunium est *malum Physicum*, sed *bonum Morale*.

Causa Physica, quae producit effectum per se ipsum, seu per realem influxum in effectum. *Causa Moralis*, quae influit in effectum imperative, directive vg. Dominus imperans servo, ut aliquem occidat; Dominus erit *causa Moralis* occisionis; servus vero *causa Physica*, si occiderit.

Causa principalis, quae propria virtute agit. *Causa instrumentalis* est, quae virtute aliena facit, ut patet in exemplo immediate dicto.

Certitudo alia est *Methaphysica*, quae neque divinitus potest se aliter habere.

Physica, quae non potest aliter fieri naturaliter, potest tamen divinitus seu miraculose. *Moralis*, quae potest aliter fieri, sed difficulter, secundum aestimationem moralem vg. certum est moraliter committendam esse Ebrietatem ab illo, qui contraxit habitum ebrietatis.

Certitudo Fidei Divinae, quae habetur ex Revelatione Divina v. g. certitudo Sanctissimae Trinitatis, Incarnationis etc.

Concomitanter seu *Simultanee*, quae simul evenit cum aliqua re neque ante, neque post vg. DEUS concurrit ad omnes actiones nostras per concursum simultaneum. *Antecedenter*, quod evenit anterius. *Consequenter*, quod evenit consecutive.

Directe, quod ratione sui intenditur. *Indirecte*, quod ratione alterius intenditur, vg. qui in ebrietate scandalizat alios, si talis inebrietur? ebrietatem intendit *directe*, scandalum vero *indirecte*, seu *in causa*.

Ens aliud est *Physicum* estque, res, quae datur a parte rei, et actu existit.

Aliud *Ens Logicum*, quod fit per operationem intellectus. *Ens Possibile*, quod potest esse. *Ens Chymericum*, est Ens rationis fictum, seu impossibile. *Ens Morale*, quod habet esse secundum prudens hominum judicium, vg. actus bonus vel malus.

Essentialiter dicit praedicata talia, sine quibus res nequit esse nec concipi. *Accidentaliter* significat praedicata, quae possunt abesse. Sic peccatum essentialiter est malum; jam vero vg. recreatio accidentaliter potest esse mala, si fiat cum aliquo excessu.

Extensive, quando res extenditur eadem in sua qualitate ad plura, vel tempora, vel loca, vel objecta. *Intensive*, quando infra se habet plures gradus vel perfectiones: Sic damnati omnes habent poenam aequalem *extensive* aeternam; *intensive* vero unus prae alio majorem prout quis meruit.

Exclusive et *inclusive* dicitur, id est *includendo* vel *excludendo*. Sic Consangvinitas naturalis dirimit Matrimonium *inclusive* ad quartum gradum, quia hic gradus includitur in lege prohibente

**

adhuc in eo nubere; Ad quintum autem gradum dirimit *exclusive*, quia quintus gradus excluditur ab eadem lege, adeoque in eo valide contrahitur Matrimonium.

Formaliter varie sumitur: 1*mo* idem significat quod proprie. Opponitur ei *Analogice*, id est improprie translate. 2*do* Significat rem accipi secundum suam qualitatem; opponitur *Aequivalenter*, id est secundum aequivalentiam, vg. dum fur eandem rem ablatam reddit, dicitur: reddere eandem rem *formaliter*. Si reddit pretium? *aequivalenter;* si vero plus dat, quam accepit? reddit *èminenter*.

Geometrice, quando aliqua tantum est proportio, non omnimoda. *Arithmetice*, quando omnis aequalitas servatur. Sic inter gravitatem peccati, et quantitatem injungendae Poenitentiae, debet esse proportio aliqua, id est: *Geometrica* sufficit.

Integrum est, idem significat quod liberum, seu licitum est, vg. integrum est Sponso de futuro resilire a Sponsalibus, si Sponsa cum alio rem habuerit.

In fieri, dum est aliquid in exercitio. *In facto*, quando jam actu aliquid factum est.

Mediate id est mediante aliquo inter rem et rem. *Immediate*, id est absque medio interveniente.

Naturaliter sumitur: 1. pro eo quod fit absque industria humana. Opponitur *Artificialiter*. 2. Idem sonat quod viribus naturae, ordinario rerum cursu; opponitur *Supernaturāliter*, quod est supra vires naturae, seu causarum *2darum*, id est miraculose.

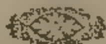
Ordinarie, *Extraordinarie* idem significant prout immediate dictum.

Par solvendo, *impar solvendo*, idem est ac potens, vel impotens solvere.

Secundum se, id est ex natura sua. *Quo ad nos*, id est secundum nostrum modum concipiendi.

Motive, quod movet potentiam ad actum, sic dum quis laudat peccatum, laus erit motivum ad peccandum.

Plures termini suis in locis explicantur.

T

ma
et

du
si
in
su
Pe
no
Df
sit
tal
ne

CAPUT I.

DE SCIENDIS AD 1mam TONSURAM.

§ 1mus.

De Rudimentis Fidei.

Q. *Quid desiderat?* R. Examinari pro 1. Tonsura et Minoribus Ordinibus.

Q. *Quid scire debeat suscipere volens primam Tonsuram?* R. Rudimenta fidei. Legere et scribere.

Q. *Quotuplicia sunt Rudimenta fidei?* R. duplicia: Alia *necessaria necessitate medii*, quae si homo ignorat, etiamsi invincibiliter, et inculpabiliter, salvari non potest, et talia sunt: 1mo: quod DEUS sit unus in Tribus Personis, Creator omnium, Remunerator bonorum, et Vindex malorum. 2do: quod Filius DEI sit Incarnatus. 3tio: quod anima hominis sit immortalis. Alia sunt *necessaria necessitate praecepti*, et illa sunt: quae quidem tenemur scire sub obligatione gravi. Interim,

si quis invincibiliter ignorèt et explicite non crederet, posset tamen salvari, et talia sunt: Pater noster, Ave MARIA. Symbolum Apostolorum. Decem praecepta Decalogi. Praecepta Ecclesiae, et septem Sacramenta.

§ 2dus.

De Oratione Dominica.

Q. *Quid est Oratio?* R. est petitio decentium a DEO.

Q. *Oratio qualem efficaciam habet?* R. si omni ex parte talis sit, qualis esse debeat, habet efficaciam merendi, satisfaciendi, et impetrandi.

Q. *Solusne DEUS orari debeat?* R. solus, ut principalis causa bonorum omnium, gratiae praesertim et gloriae, quae in oratione petuntur. Illi ergo soli ea impendi debet oratio, quae cultum Latriae continet, Sanctos autem oramus ut Dei amicos.

Q. *Quae est perfectissima ac excellentissima oratio?* R. Oratio Dominica sic dicta, quia eam Christus Dominus primum Apostolos docuit, et est: Pater noster etc.

Q. *Quot ea oratio partes seu petitiones continet?* R. Septem, quarum tres concernunt DEUM et gloriam ejus; Reliquae quatuor concernunt nos, et nostrum commodum.

Q. *Quae conditiones requiruntur ad bonam orationem?* R. Quatuor: Puritas conscientiae,

fiducia in DEUM, Resignatio in DEI voluntatem, et perseverantia.

Q. *Quale regnum petitur advenire?* R. imprimis Regnum gratiae, quo DEUS in vita regnat in nobis; Deinde regnum aeternae gloriae, quod nobis servatur tanquam filiis.

Q. *Qualis panis petitur?* R. non solum cibus, et alia corporalia, sed etiam panis spiritualis, uti sunt Verbum DEI, Oratio, inspirationes divinae gratiae, et principaliter panis Eucharisticus.

Q. *Cur petitur hodie?* R. Ne de crastino solliciti simus, et ut quotidie ad DEUM confugiamus.

Q. *Qualia debita petimus dimitti?* R. peccata tam mortalia quam venialia.

Q. *Quid est non induci in tentationem?* R. non est, non tentari, quia tentatio est vita hominis super terram, et Christus ipse tentatus fuit, sed est: non succumbere tentationi.

Q. *Quid est liberari a malo?* R. Imprimis a Daemone, deinde a malis animae, demum a malis corporis.

§ 3tius.

De Salutatione Angelicà.

Q. *Qualis est haec Salutatio?* R. Ave MARIA gratia plena, etc.

Q. *Unde consuetudo Beatam Virginem salutandi emanavit?* R. ab exemplo partim Angeli Gabrielis, qui eam nomine Ssmae Trinitatis salutaverat, partim S. Elisabethae, partim pio et antiquissimo a tempore Apostolorum Ecclae usu.

Q. *Quid inde infertur?* R. Si Angelus Domini B. V. DEI Genitricem salutavit, quomodo igitur esca vermium, id est homo miser idem facere designabitur?

Q. *Qua de causa recitamus salutationem Angelicam?* R. Imo: ut illis generationibus annumerari mereamur, de quibus ipsa in suo Cantico prophetizaverat: *Ecce enim ex hoc Beatam, etc.* Luc. 1. 48. 2do: ut efficacius, quae petimus impetrare a Christo valeamus.

Q. *Credimusne in Beatam MARIAM V.?* R. Minime, in solum enim DEUM credimus: Ast de B. Virgine credimus, et profitemur, quod sit Mater DEI, adeoq. singulari honore digna super omnes alias creaturas; quod sit gratia plena, ab omni peccato ex meritis Christi praeservata, ante et post partum semper Virgo immaculata.

Q. *Adoramusne B. Virginem uti Deam?* R. non; haec est impudens Dissidentium calumnia, solum enim colimus eam veluti Matrem DEI Salvatoris, ac invocamus, ut intercedat pro nobis apud Divinum suum Filium.

Q. *Dissidentes detrahunt nobis Catholicis, quasi aequali cultu B. Virginem ac ipsum DEUM*

etiam prosequamur? R. Multorum Pastorum Dissidentium consvetudo est, ut, cum Scriptura et argumentis non valeant, conviciis et mendaciis saltem conantur proficere.

Q. *Saepe similibus videmur uti verbis aut actionibus externis, ac etiam dum ipsum Christum invocamus?* R. his tamen nunquam intendimus cultum Divinum exhibere B. Virgini. Porro actiones externae, et voces juxta internam hominis intentionem pensandae sunt, quam praeterea intentionem toties omnibus manifestamus.

§ 4tus.

De Symbolo.

Q. *Quid est Symbolum?* R. Est Compendium Articulorum Fidei Catholicae.

Q. *Quid est Articulus Fidei?* R. est veritas aliqua antiqua infallibilis a DEO revelata, vel per Ecclesiam definita, quam credere omnino tenemur.

Q. *Quot sunt Symbola?* R. tria, 1*mum* Apostolorum. 2*dum* Concilii Niceni. 3*tium* S. Athanasii.

Q. *Quot continet Articulos Symbolum Apostolorum?* R. duodecim.

Q. *Cur vocatur Symbolum Apostolorum?* R. quia est compositum ab Apostolis.

Q. *Ad quos inferos descendit Christus?* R. non ad locum damnatorum, sed ad Limbum;

in quo animae Sanctae Salvatorem suspirabant.

Q. *Cur dicitur in plurali descendit ad inferos?* R. quia etiam ad Purgatorium descendit, indeq; multas animas liberavit.

Q. *Descenditne cum anima et corpore?* R. Corpus reliquit in sepulchro, illudq; postea tertio die gloriosum reassumpsit.

Q. *Quales vivos et mortuos judicaturus est?* R. per vivos intelliguntur electi, per mortuos vero reprobi.

Q. *Quid est communio Sanctorum?* R. quod Sancti et justi communicationem specialem habent tanquam membra unius corporis. Item quod sit in Ecclesia DEI communio rerum sanctarum.

Q. *Quae sunt illae res sanctae, in quibus communicamus?* R. Sangvis Redemptionis Sacramenta, Dona gratiae, Verbum DEI. Item opera bona, cum enim simus membra ejusdem Corporis, dum quis orat, aut jejunat, non solum sibi, sed omnibus orat, jejunat.

Q. *Habentne etiam mali fructum in hac Communione Sanctorum?* R. habent, tum quia boni suis precibus saepe illis impetrant gratiam. Tum quia propter societatem cum bonis, saepe evadunt afflictiones, et vindictam DEI.

Q. *An aliquem fructum etiam animae Purgatorii percipiant?* R. Omnino, quia cum sint membra viva nobis conjuncta, per eandem

fidem, spem, charitatem juvantur satisfactionibus nostris.

§ 5tus.

Christianus quis.

Q. *Quid est esse Christianum?* R. Est per Sacramentum Baptismi, Unctionis, Christi participem, ejusq. membrum effici.

Q. *Estne omnis Christianus Catholicus?* R. Non.

Q. *Quis ergo dicitur vere Catholicus?* R. Qui Baptismi Sacramento initiatus in Ecclesia DEI veram Christi doctrinam profitetur.

Q. *Haeretici suntne Christiani et Catholici?* R. sunt Christiani, si sint legitime baptizati. Non sunt Catholici, quia adhaerent Sectis et opinionibus ab Ecclesia Catholica seu universali, alienis.

Q. *An Haereticus est capax 1mae tonsurae?* R. valide, sed illicite susciperet.

Q. *Quod est signum Christiani?* R. Est signum Sanctae Crucis.

Q. *Cur ad formandam Crucem manus dextra adhibetur?* R. quia est dignior. Congruum autem est, ut ad obsequium DEI digniora membra corporis nostri adhibeamus.

Q. *Quare nominatur Pater, quando tangitur frons?* R. Datur intelligi, quod sicut ex capite in summo corporis nostri locato vita ad reliquum corpus derivatur, ita Patrem Ori-

ginem rerum omnium, ac principium esse agnoscimus.

Q. *Cur Filius nominatur, dum tangitur pectus?* R. Significatur Filium non solum ab aeterno a Patre genitum, sed etiam in tempore pro salute nostra in utero Virginis conceptum, et tandem in visceribus terrae sepultum esse.

Q. *Cur nominatur Spiritus S. dum uterque humerus tangitur?* R. denotatur tanquam amor Divinus a Patre Filioq; tanquam uno principio procedere, ejusdem cum utroq: naturae.

Q. *Dicat aliam rationem?* R. ad insinuandum videlicet, quod Spiritus S. per Incarnationem Filii nos, qui a sinistris filii irae eramus, per gratiae infusionem ad dextram transferendo, fecerit haeredes Regni DEI.

Q. *Formaturne signum Crucis alio etiam modo?* R. Formatur pollice et indice manus dexterae conjunctis signando se signo Crucis in fronte, ore, pectore.

Q. *Cur duo digiti conjuncti in hoc signo formando adhibentur?* R. id significat duas naturas in Christo, Divinam et humanam.

Q. *Cur ad signum frontis* Pater, *ad signum oris* Filius, *ad signum pectoris* Spiritus S. *nominatur?* R. quia in fronte Patrem rerum omnium principium, in ore Filium, Verbum ab ore Patris procedens; in corde amoris sede Spiritum S. amorem Divinum confitemur.

Q. *Cur signo hoc frontem, os, pectus seu cor signamus?* R. significatur promptitudo animi ad confitendum semper Crucis mysterium. *Cogitatione*, quae in fronte residet, *Verbo*, quod ab ore procedit; *et opere*, quod a cordis seu amoris imperio gubernatur.

Q. *Cur autem dicitur in Nomine Patris etc. et non in nominibus?* R. quia per Nomen in singulari denotatur Patris et Filii et Spiritus S. trium Personarum Divinitatum una natura.

Q. *Quae mysteria contineantur in hoc signo Crucis?* R. continetur summa Fidei Christianae, quatenus per verba, DEUM trinum et unum, per signum Crucis vero passionem, et mortem Christi, et per eam Redemptionem nostram profitemur.

§ 6tus.

De Sanctissima Trinitate.

Q. *Siquidem credit Ssmam Trinitatem, dicat, quid sit illa?* R. Est unus DEUS in tribus Personis, Patre, Filio, et Spiritu S.

Q. *In quo conveniunt et differunt hae Personae?* R. Conveniunt in una natura seu essentia, in omnibus absolutis attributis, et in omni actione *ad extra*. Differunt autem in Praedicatis relativis, Paternitatis, Filiationis, Spirationis:

Q. *An et a quo producantur hae tres Personae?* R. Pater est ingenitus et improductus, Filius a solo Patre producitur per generationem: Spiritus S. procedit ab utroque tanquam uno principio per amorem.

Q. *Cur sola tertia Persona vocatur Spiritus S. cum et Pater, et Filius sint Spiritus et sint Sancti?* R. Spiritus S. non ideo vocatur sic, quia est Substantia Spiritualis et Sancta; hoc etiam et reliquae Personae habent, sed quod speciali modo procedat per spirationem seu amorem.

§ 7mus.

De Incarnatione.

Q. *Quid est Incarnatio?* R. Est unio Filii DEI, seu Verbi Divini, aut secundae Personae Ssmae Trinitatis cum humanitate. *Vel est* Assumptio humanitatis propria personalitate destitutae ad unionem cum Persona Verbi.

Q. *An Christus solum Corpus humanum assumpsit, an vero totum hominem?* R. Totum hominem, id est corpus et animam unitam corpori, alias non assumpsisset naturam humanam, si solum corpus assumpsisset. *Fusius hoc in Symbolo S. Athanasii.*

Q. *Cum Christus Dominus conceptus sit de Spiritu S. an Spiritus S. sit Pater Christi.* R. quod dicatur conceptus de Spiritu S intelligi debet, quod ex opere Spiritus S. non vero ex natura ejus, et hinc non potest dici

Pater ejus, quamvis de ipso conceptus dicatur. Ille enim est pater, qui de substantia sua Filium generat, qui autem opus aliquod, non de sua substantia, sed aliunde producit, non est Pater.

Q. *Cur non 1ma Persona, nec tertia est incarnata, sed secunda?* R. quia convenientius erat secundae Personae incarnari quam 1mae et 3tiae.

Q *Quae convenientiae a SS. Patribus assignantur?* R. Hae, *1a* quia major est affinitas hominis cum Verbo, quam cum Patre et Spiritu S. sicut enim Verbum est Imago Patris, ita homo est Imago DEI, adeoque convenientius erat similem simili uniri. *2da.* quia sicut homo creatus per verbum DEI, ita decebat eum redimi per idem Verbum, quia per eandem Ideam opus lapsum artifex reparat, per quam illud produxit. *3tia* ut idem sit Filius Hominis, qui fuit DEI Filius ab aeterno. *4ta* ut Filius DEI adoptivus, id est homo redimeretur per Filium DEI natum, *5ta* ut mediator inter DEUM et hominem non sit alia Persona, nisi media.

Q. *Quot naturae, et Personae sunt in Christo?* R. Naturae duae sunt: humana, et Divina: Persona unica Verbi Divini, nam licet DEUS assumpsit hominem, non tamen Personalitatem hominis, quia Personalitas juxta Metaphysicam, est complementum naturae, consequenter quid distinctum a natura, quod

complementum hominis supplevit Personalitas Divina.

Q. *Quot sunt intellectus et voluntates in Christo?* R. duo sunt, creatus et increatus seu Divinus. Voluntates etiam duae, creata et increata sive Divina, quia sunt duae naturae, consequenter duo quoque intellectus, et duae voluntates a Conciliis et SS. PP. assignantur in Christo.

Q. *Habuitne Christus animam rationalem vel Verbum Divinum fuit illi loco animae?* R. Nisi animam rationalem habuisset, non fuisset verus et perfectus homo..

Q. *Redemitne Christus omnes homines?* R. Redemit omnes liberando ab impotentia salutis conséquendae, non autem in actu; 2do omnes justificando, vel salvando.

Q. *Cur non omnes redemit in actu secundo justificando, et salvando?* R. Ex malitia ipsorum, nolentium praeceptis DEI obtemperare, et adhibere media ad salutem necessaria.

Q. *In quo consistebat mors Christi?* R. In separatione Animae a Corpore.

Q. *Ubi fuit tunc Anima, Corpus, et Divinitas Christi?* R. Anima descendit ad Inferos, Corpus mansit in Sepulchro, Divinitas fuit in utraque; *quod enim assumpsit, nunquam dimisit.*

Q. *Quomodo autem facta est Resurrectio Christi?* R. Per reunionem Animae ad Corpus cum exitu de Sepulchro.

Q. *Christus estne ubique?* R. Christus duo significat, DEUM et Hominem, ideoque Christus ut est DEUS, est ubique, ut vero Homo, non est ubique, sed tantum in Coelo, et in Eucharistia per replicationem. *Replicatio* est existentia unius Corporis simul in duobus vel pluribus locis supernaturaliter.

Q. *Quales vivos et mortuos judicaturus est?* R. Scilicet, Electos, et reprobos.

Q. *Quomodo Christus invocandus, et colendus est a nobis nostris?* R. Summo cultu tanquam DEUS Redemptor, atque unicus talis inter DEUM et homines Mediator, qui pretioso Sanguine suo pro peccatis totius mundi condigne satisfecit, omnibusque gratiam et gloriam (modo meritorum ejus per veram fidem ac Praeceptorum observationem participes fieri velimus) promeruit.

§ 8vus.

De Veneratione Sanctorum.

Q. *Potestne aliquis Sanctus pro peccatis nostris satisfacere?* R. Non, imo licet omnes Sancti merita, et Passiones suas pro delictis suis DEO offerrent, non tamen vel pro unico peccato mortali valerent condigne satisfacere.

Q. *Possuntne Sancti promereri nobis gratiam DEI?* R. quamvis Orationibus suis impetrare

nobis, soleant gratias, non tamen mereri: Solus Christus illas nobis promeruit.

Q. *Quomodo orationibus nostris colendi et invocandi sunt Sancti?* R. Velut fideles servi et amici Christi.

Q. *Sed qua de causa honorandi sunt Sancti?* R. quia honorat eos ipse DEUS Pater: *Qui mihi ministrat, honorificabit eum Pater meus.* Joa: 12 26. Honorat eos ipse DEI Filius: *Vos, qui secuti estis me etc.* Mat: 19 28. Honorat eos Spiritus S. Eccl. 44. Ergone homo peccator Sanctos colere tergiversabitur?

Q. *Daturne in Ecclesia Catholica praeceptum invocandi Sanctos?* R. Salutare consilium est solum.

Q. *Sacrificamusne, aut Templa extruimus Sanctis?* R. Non, Sacrificium enim Missae offertur, et Ecclesiae eriguntur soli DEO, quantumvis sub titulo alicujus Sancti.

Q. *Estne mentio intercessionis, et invocationis Sanctorum in Scriptura?* R. Omnino. Zach. 1. v. 12. Iterumque 2. Petri p. 15. Gen 48 16.

Q. *Utique Dominus ait: Invoca me in die tribulationis* Ps 46 v. 16. Idem quoque Dominus dicit: *Ite ad servum meum Job, ipse orabit pro vobis, faciem ejus aspiciam etc.* Job. 42. 8.

Q. *Quomodo igitur hi textus combinandi?* R. Sic: solus quidem DEUS principaliter invocandus est, tanquam Dominus ille, qui propria nobis potestate potest, et solet benefacere, sed praeterea etiam Sancti veluti

servi DEI, qui praecise orent pro nobis DEUM.

Q. *Quare tempus hoc, quod alias invocationi Sanctorum, non potius laudibus Christi impendimus?* R. quia invocando Sanctos magis glorificamus Christum juxta illud. *Laudate DEUM in Sanctis Ejus.* Psal. 150.

Q. *Quare?* R. Invocare enim Sanctos est in re convocare illos, ut una nobiscum coram Majestate Domini nostri JESU Christi procidant, eumque nobiscum laudent, glorificent, orent et adorent.

Q. *Possuntne Sancti in Coelo nostras in terris scire necessitates?* R. Omnino, si enim Angeli in Coelo sciunt et delectantur poenitentia peccatorum. Luc. 15. Igitur et Animae Sanctae cum de iis dicatur. Mat. 22. 30. *Sunt sicut Angeli DEI.*

Q. *An invocari possunt infantes e vivis statim post Baptismum sublati?* R. Privatim possunt, cum et DEI in aeternum amici sint, et tenera in nos, quos in agone certantes vident, charitate pleni.

Q. *Quam ob causam credimus DEUM per Sanctorum reliquias multa nobis beneficia praestare?* R. Constat id ex continua tot saeculorum experientia.

Q. *Num de hac re aliquid sit in Scriptura?* R. Omnino. 4. Reg. 13. ad contactum ossium Elisei Prophetae revixit mortuus. Et Act: 19. 12. per attactum sudariorum et semicin-

ctorium S. Pauli morbi curabantur, et maligni spiritus expellebantur.

§ 9nus.

De Veneratione Imaginum Christi et Sanctorum.

Q. *Quare in veneratione habemus Imagines Sacras?* R. quoniam exprimunt, et memoriae suggerunt Christum, ejusque beneficia. Item praeclara Sanctorum opera, quibus ad similia excitemur.

Q. *Quid hac de re est in Scriptura?* R. Exod. 25 18. Praeceperat DEUS supra Arcam Foederis duos locari Cherubinos, quibus certe una cum arca cultus aliquis deferebatur. Deinde Ps. 98. Adorate scabellum pedum ejus, quia sanctum est.

Q. *Utique praecepit DEUS.* Deuter: 4. Non facies tibi sculptile? R. Sed additur ibidem: *ut adores illud.* Porro nos nullam Imaginem velut Idololum adoramus.

Q. S. Joan Ep. 1. c. 3. ait; *Filioli custodite vos a simulacris?* R. Hic monet conversos ad se Ethnicos, ne redeant ad Idololatriam.

Q. *Num requiritur, ut imagines colantur cultu absoluto propter seipsas, quasi credatur ipsis inesse aliqua divinitas, vel virtus propter quam sunt colendae?* R. Non; sed solum possunt coli cultu respectivo propter respectum nempe ad sua Prothotypa.

Q. Ut quid genuflexiones coram Crucifixo vel Altari? R. Coram illo genuflectimus, quem Imago denotat, nimirum Christo ad dexteram DEI sedente.

Q. Quomodo id fieri potest, quod Imagines aliquae miracula operentur, cum sint res inanimatae? R. Non Imagines, sed ipse DEUS ex abyssali Clementia ad glorificandum Nomen S. suum, ubi, et in quo loco vult, miracula operatur per intercessionem Sancti, cujus Imago vel Reliquia veneratur.

Q. DEUS in omni loco exaudire potest, et miracula operari, ut quid ergo certo loco aut certae Imagini talis operatio adscribitur? R. DEUS, postquam praecepta Decalogi dederat Moysi, potuit in quocunq; loco et sub quacunq; specie rei creatae apparere, et cuicunq; hominum, id tamen non praestitit, sed tantum in Monte Horeb, in ardenti rubo; non alteri, quam Moysi.

Item Potuit DEUS per quamcunque rem creatam operari miracula, id tamen non fecit nisi per baculum Moysis, nec alibi nisi in AEgypto operatus est. Incomprehensibilia sunt Judicia DEI!

CAPUT II.

§ 1mus.

De Peccatis in genere.

Q. *Quid est peccatum?* R. Est transgressio legis Divinae, naturalis et scriptae.

Q. *Qui legem humanam Ecclesiae transgreditur, sitne Divinae Legis transgressor?* R. Omnino, cum DEUS ipse praeceperit obedire Ecclesiae et potestatibus.

Q. *Quotuplex est peccatum?* R. 2plex, carnale et spirituale. 1*mum* est, quod tendit ad inordinatas delectationes corporis, ut luxuria, ebrietas. 2*dum* est illud, quod immediate ad animam pertinet; ut superbia, odium. Aliud est *Philosophicum* id est dictum vel factum, aut concupitum contra legem naturalem, seu dictamen naturae rationalis. Aliud est *Theologicum* est dictum, vel factum, aut concupitum contra legem DEI. Peccatum aliud est *Commissionis*, est transgressio praecepti negativi.

Alind est *omissionis* et est transgressio praecepti positivi. Item peccatum aliud est *contra DEUM* scilicet immediate, ut blasphemia. Aliud contra *Proximum*, ut diffamatio. Aliud contra *seipsum* ut est v. g. ebrietas.

Q. Quotuplex adhuc est peccatum? R. Aliud est *Cordis*, ut prava desideria. Aliud *oris*, ut infamationes. Aliud *operis*, ut omne opus factum externum contra legem DEI. *Peccatum* aliud est *originale*, quod est carentia justitiae originalis, transfusa ab Adamo per virtutem seminalem in posteros. Aliud *Personale* quod est praevaricatio legis a propria persona facta.

Peccatum *Personale*, aliud est *actuale*, quod est actualis praevaricatio legis Divinae. Aliud *habituale*, quod est macula quaedam relicta ex peccato actuali moraliter in anima permanens. Utrumq; aliud est *mortale*, quod adfert mortem animae, *aliud veniale*, quod non adfert mortem animae.

Q. Quae requiruntur ad peccatum mortale? R. Haec tria: plena advertentia et deliberatio ex parte intellectus. 2*do* Perfectus consensus ex parte voluntatis. 3*tio*. Gravitas materiae, ex quibus si unum desit, fiet veniale, quod alias ex se esset mortale.

Q. Quotuplex est peccatum mortale? R. Duplex. Unum est tale *ex genere suo*, quod scilicet est contra legem graviter obligantem, et aliud est mortale *per accidens* solum, nempe ex circumstantiis adjunctis.

Q. Quotupliciter peccatum mortale ex genere suo potest transire in veniale? R. 3pliciter. 1*mo* ex parte intellectus, si non habeatur perfecta deliberatio seu advertentia malitiae peccati. 2*do* ex parte voluntatis, si non sit perfectus consensus. 3*tio* ex parte materiae, si haec sit parvi momenti.

Q. Quot modis peccatum veniale ex genere suo potest transire in mortale? 5q; modis. 1*mo* ratione conscientiae erroneae aut scrupulosae, si videlicet ille actus, qui ex natura sua est levis, judicetur esse gravis. 2*do* ratione contemptus aut inobedientiae formalis. 3*tio* ratione nimii affectus in rem aliquam, si haec ita appretiative aestimetur, ut peccator sit paratus potius praeceptum DEI sub mortali obligans transgredi, quam illam omittere. 4*to* ratione ruinae et periculi proximi imminentis per talem actum, qui ex natura sua est levis. Sic. vg. ablatio acus, ex se est levis, eritq; peccatum veniale; si tamen illam quis auferat Sartori pauperi unicam habenti, qui praedicta acu sibi ac suae familiae victum merebatur, erit mortale. 5*to* ratione periculi incidendi in mortale, quando nimirum aliquis absq; sufficienti cautela facit id per quod facile labitur in mortale.

Q. Plura peccata venialia possuntne efficere unum mortale? R. Negant: Com. DD. Disponunt tamen ad aliud facilius perpetrandum.

Q. Quot sunt effectus peccati? R. Peccatum inducit poenam temporalem si sit veniale; vel aeternam, si sit mortale. *2do* Minuit plurima auxilia gratiae DEI quae ad bene agendum conferri solent, *3tio* relinquit in anima maculam, et deformitatem, quae est peccatum habituale. *4to* Tandem peccatum ponit impedimentum ab bene operandum.

§ 2dus.

De peccatis in specie.

Q. Quot sunt peccata capitalia? R. 7. Superbia, Avaritia, Luxuria, Invidia, Ira, Gula, et Acedia.

Q. Quare dicuntur capitalia? R. Ideo quia dicuntur capita, et radices aliorum peccatorum.

Q. Quid est superbia? R. Est inordinatus appetitus propriae excellentiae.

Q. Quid est avaritia? R. Est inordinatus bonorum temporalium appetitus. Filiae ejus sunt, obduratio cordis, inquietudo mentis, et fraus, sive dolus in facto.

Q. Quale est peccatum avaritia? R. Per se est veniale, nisi ita sit intentus divitiarum appetitus, ut causa ejus vilescat observatio Praeceptorum DEI et Ecclesiae.

Q. Quid est luxuria? R. Est inordinatus appetitus venereorum, et est ex genere suo mortale.

Q. Quot sunt filiae luxuriae? R. Ex parte intellectus sunt quatuor, scilicet: caecitas mentis, quae habetur tunc, quando ita est addictus intellectus alicui turpitudini, ut de Coelestibus amplius non permittatur cogitare. 2*a* Praecipitantia. 3*tia* Inconsideratio. 4*ta* Inconstantia.

Ex parte voluntatis sunt etiam quatuor. 1*ma* Amor sui, 2. Odium DEI, 3. affectus praesentis saeculi, 4. horror futurae vitae.

Q. *Quid est invidia?* R. Est inordinata tristitia de alterius bono, prout illud est diminutivum propriae excellentiae, est ex genere suo mortale.

Q. *Quot sunt filiae invidiae?* R. 1*ma* Odium proximi, 2*da* Detractio, 3*tia* Gaudium de malis proximi 4*ta* Susurratio, quae est oblocutio mala de proximo ad tollendam amicitiam ipsius cum aliis, quam susurro restituere tenetur; non minus, quam detractor famam.

Q. *Quid est gula?* R. Est inordinatus appetitus cibi et potus, et est ex genere suo veniale.

Q. *Quot modis fit gula?* R. 5que; 1*mo* Si quis edat ante tempus. 2*do* Si nimis exquisita. 3o. si nimis exquisité praeparata. 4*to* si plus justo comedat aut bibat. 5*to* Si voraciter.

Q. *Quid est Ira?* R. Est inordinatus vindicandi appetitus.

Q. *Quare dicitur inordinatus?* R. quia non omnis appetitus vindictae est peccatum Irae ju-

xta illud Psalm: 10 *Irascimini et nolite peccare*, saepius enim superiores irascuntur puniendo culpam subditorum, et tamen non peccant, si ordinate id faciunt.

Q. *Quid est acedia?* R. Est fastidium rerum spiritualium.

Q. *Quae excusant aliquem a peccato?* R. Haec tria, Defectus liberi consensus. *2do* Inadvertentia ad malitiam peccati. *3tio* Ignorantia.

Q. *Quae sunt peccata contra Spiritum Sanctum?* R. 6. scilicet: Desperatio propriae salutis aeternae. Praesumere salvari sine meritis: Cognitam veritatem impugnare: Invidere gratiae, et aliis beneficiis spiritualibus proximo a DEO concessis: Obstinatio in peccatis. Impaenitentia finalis.

Q. *Quare dicuntur contra Spiritum Sanctum?* R. Quia cum Theologi approprient potentiam Patri; sapientiam Filio; et bonitatem S. Spiritui; hinc qui peccant ex fragilitate dicuntur peccare contra Patrem, qui potens est; qui peccat ex ignorantia, dicitur, peccare contra Filium, qui sapiens est; qui vero ex malitia peccat, dicitur peccare contra Spiritum S. qui bonus est.

Q. *Quare haec peccata dicuntur irremissibilia?* R. Omnia haec peccata remitti possunt per Sacramentum Poenitentiae, si quis bene dispositus, illa confiteatur, nihilominus haec dicuntur irremissibilia, quia malitiose peccans raró, et difficile convertitur, proinde veniam peccatorum non obtinet.

Q. *Quaenam sunt peccata in Coelum clamantia?* R. 4tuor. Homicidium voluntarium: crimen nefandum, seu sodomia: oppressio pauperum, orphanorum, et viduarum: defraudare operarios mercede, propriis laboribus debita: haec enim adeo gravia sunt, ut vindictam in Sacra Scriptura dicantur petere a DEO.

§ 3tius.

De Scandalo.

Q. *Quid est scandalum?* R. Est peccatum occasionatum. Dicitur veró tale, quia dat occasionem alteri ad peccandum.

Q *Quotuplex est scandalum?* R. Duplex *Activum* est dictum vel factum minus rectum praebens alteri occasionem ruinae spiritualis. Et *Passivum* est ipsa ruina seu peccatum ex alterius dicto vel facto secutum.

Q. *Quotuplex est scandalum activum?* R. Est duplex: Unum *per se* tale, et aliud per *accidens*. Primum habetur tunc, quando directe intenditur alterius ruina, si nimirum ideo aliquid fiat, ut proximus ad peccatum inducatur.

Per accidens veró scandalum dicitur, quando indirecté et interpretative tantum causatur alterius peccatum, ut si vg. spiritualis verbum jocosum proferat coram saecularibus, quos inde occasionem peccati sumpturos cognoscat, et a talibus verbis non abstinet.

Q. *Ad hoc ut scandalum activum sit peccatum requiriturne, ut de facto ex illo sequatur ruina spiritualis proximi seu scandalum passivum?* R. Non sufficit enim, quod per illud data sit occasio, ex qua sequi possit ruina spiritualis proximi, ut si vg. vellem aliquem inducere in ebrietatem, quamvis ipse non consentiat.

Q. *Qualiter ille peccat, qui scandalizat alterum?* R. Mortaliter, si dat occasionem ruinae mortalis (nisi indeliberatio excuset) venialiter autem, si dat occasionem ruinae venialis, etiamsi hoc directe intendat.

Q. *Quot peccata committit scandalizans?* R. Praeter peccatum scandali committit peccatum ejusdem speciei, ad quod alterum induxit, et ideo confiteri debet speciem peccati per quod, et ad quod dedit occasionem cum numero scandalizatorum, etiamsi illos non induxerit directe ad peccandum, sed per accidens.

§ 4tus.

De Virtutibus.

Q. *Quid est virtus?* R. Secundum S. Aug. est qualitas mentis, qua recte vivitur.

Q. *Quotuplex est virtus?* R. Juxta Aristotelem. Alia est *Intellectualis*, quae ad intellectum spectat, ut prudentia. Alia est *Moralis*, quae ad voluntatem pertinet.

Q. *Quotuplex est adhuc virtus?* R. 2plex *Theologica* quae habet pro objecto immediate DEUM. *Alia moralis*, quae habet pro objecto immediato actiones humanas.

Q. *Quotuplex adhuc est virtus?* R. Duplex: Alia est *actualis*, estque actus aliquis virtutis. Alia *habitualis*, quae est qualitas inclinans potentiam ad actus virtuosos.

Q. *Quotuplex est virtus habitualis?* R. 2plex *Infusa*, quae infunditur immediate a DEO, hujusmodi sunt habitus Fidei, Spei, et Charitatis. Alia *acquisita*, quae est facilitas quaedam generata ex frequentatis actibus virtuosis inclinans hominem ad eliciendos promptè similes actus virtuosos illis, ex quibus fuit generata. 1*ma* ergo datur ad simplicitér, 2*da* veró ad felicitér operandum.

Q. *Quot sunt virtutes?* R 4. Prudentia, Justitia, Temperantia, et Fortitudo.

Q. *Quare dicuntur Cardinales?* R. quia in illis tanquam in Cardinibus universa boni operis structura nititur.

Q. *Quot sunt dona Spiritus S.?* R. 7. juxta Isaiam XI: Sapientia, Intellectus, Consilium, Fortitudo, Scientia, Pietas et Timor DEI.

Q. *Quot sunt beatitudines?* R. Juxta Matth. 5. Sunt octo: Beati pauperes, Beati mites, Beati qui lugent, Beati qui esuriunt, Beati misericordes, Beati mundo corde, Beati pacifici, et Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam.

Q. *Quot sunt virtutes Theologicae?* R. 3. Fides, Spes, Charitas.

CAPUT III.

§ Imus.

De Requisitis ad Imam Tonsuram.

Q. *Quae dispositio principalis sit necessaria volenti suscipere Tonsuram?* R. Vocatio Divina.

Q. *Quid est vocatio Divina?* R. Est electio quam DEUS facit inter homines ad aliquem specialem statum, quem solet indicare aliquibus signis.

Q. *Quare haec vocatio est necessaria ad statum Ecclesiasticum?* R. DEUS siquidem, cum illum instituerit, et ordinaverit, ad illum spectat vocare hos, quos voluerit.

Q. *Quid de illo sentiendum est, qui ingreditur statum Ecclesiasticum sine vocatione?* R. Talis intrat contra DEI voluntatem, facit se indignum gratia ejus, mereturque justé ab

eo derelinqui, et exponit periculo salutem suam.

Q. *Cui tales assimillantur?* R. Christus Dominus illos comparat latronibus et lupis, qui intrant in ovile propter jugulandas oves vita sua scandalosa.

Q. *Quomodo DEUS punivit praesumptionem et temeritatem talium, qui aspiraverunt ad Ministerium Altaris sine vocatione?* R. Praecipitavit aliquos in abyssum terrae, projecitque illos viventes in infernum. Alii igne absumpti sunt, ut Scriptura docet in Libr. Numer.

Q. *Unde cognosci potest, utrum sit ex DEO vocatio ad statum Ecclesiasticum?* R. Ex sequentibus signis: 1*mo* Si vocatur per Episcopum pro necessitate et utilitate Ecclesiae. 2*do* Si hoc genus vitae suscipitur cum pura intentione DEO serviendi in castitate, et curandi pro viribus suam, et proximorum salutem. 3*tio* Si acceptum est consilium a Confessario, vel alio homine docto, prudente qui non sit ductus studio sui commodi, habente zelum pro statu Ecclesiastico. 4*to* Si habentur dotes requisitae, ut satisfiat digné obligationibus hujus status, quae sunt: Sanctitas, scientia, amor summus castitatis, et sobrietatis, zelus, contemptus divitiarum, honoris, etc 5*to* Si quis assumit spiritualem statum sine praecipitantia, sine intuitu rerum temporalium, cum praeparatione facta per exercitia spiritualia aliquot diebus.

Q. *Estne necessarium habere spiritum Ecclesiasticum?* R. Omnino ita. DEUS enim nullum vocat ad hunc statum, ut illi statim non suggerat spiritum necessarium et auxilia opportuna ad Sanctae in eodem statu vivendum.

Q. *In quo hic consistit spiritus?* R. In ubertate gratiae, qua mediante peraguntur cum suavitate facile, et libenter ministeria Ecclesiae.

Q. *Unde cognosci potest, quod quis habeat hunc spiritum?* R. Si aestimat suum statum super omnes dignitates hujus mundi. 2*do* Si gestat externe signa sui status, talia sunt: Tunica talaris, corona, capilli breves etc. 3*tio* Si peragit libenter functiones Ecclesiasticas etiam minimas. Si magnum zelum habeat, et fortiter laboret in ordine ad restituendam disciplinam Ecclesiasticam.

Q. *Quomodo conservari potest hic Spiritus Ecclesiasticus?* R. Per constantem et devotam orationem. 2*do* Per lectionem spiritualium librorum. 3*tio* Per frequens exercitium munerorum Clerici. 4*to* Per conversationem cum bonis Spiritualibus.

Q. *Qui est spiritus oppositus huic Divino Spiritui?* R. Est spiritus mundi, qui consistit in amore inordinato Divitiarum, voluptatum, honorum; hic spiritus est fons omnium malorum in Clero, et evidens funestissimorum scandalorum scaturigo in populo.

Q. *Quae sunt signa malae vocationis?* R. Quando aspirans ad statum Ecclesiasticum assumit eundem compulsus per spiritum propriae utilitatis, suorum Parentum, consangvineorum; ut minuatur numerus Personarum in Familia, aut propter successionem consangvineo Beneficiato, aut propter aliam aliquem finem temporalem.

2do Quando sit ingressus ad hunc statum propter vitam ducendam otiosam, ignavam sine cura, sine sollicitudine, acsi hic status esset locus quietis,

3tio. Quando sit ingressus propter se subducendum Jurisdictioni saeculari, Tribunalis etc. aut ut habeat, unde commode vivere, aut propter ditandos consangvineos, vel propter aucupandas Ecclesiasticas dignitates.

§ 2dus.

De Requisitis ex parte subjecti

Q. *Quae praerequiruntur ex parte subjecti ad valide recipiendam 1mam Tonsuram?* R. Ut sit mas, ut sit baptizatus, ut habeat usum rationis, ut voluntarie et non puré coacté initietur.

Q. *An ergo mas infidelis potest admitti ad 1mam Tonsuram et Ordines?* R. Non, quia per Baptismum non est aggregatus numero Christianorum.

Q. *Et cur Baptismus praerequiritur?* R. quia est tanquam janua ad reliqua Sacramenta.

Q. *Cum Baptismus dicatur janua esse ad reliqua Sacramenta, an ergo omnia reliqua Sacramenta invalidè suscipiantur ante illum?* R. Invalide praeter Eucharistiam.

Q. *Quae ratio?* R. Eucharistiae enim sumptio cum à suscipientis intentione non dependeat, ea non invalide, sed solum infructuosé, et materialiter sumetur.

Q. *Potestne Foemina validè accipere primam Tonsuram?* R. Nullomodo, quia sicut Ordines ipsi, ita et *prima* Tonsura, tanquam dispositio ad Ordines, non pro foeminis, sed pro maribus instituta sunt.

Q. *Ubique leguntur fuisse Presbyterissae, Diaconissae?* R. Harum aliae deputatae sunt cum aliqua forte benedictione ad Homilias in Officio Monialium recitandas, aliae uxores virorum in Diaconos, Presbyteros, Episcopos Ordinatorum, quae ab illis separatae coelibem vitam ducebant.

Q. *An quando Monialibus praeciduntur Capilli, ipsa praecisio possit vocari Tonsura directa ad ordines suscipiendos?* R. Non, quia non fit ab Episcopo, et cum ipsius benedictione sed fit ab Abbatissa, vel ab aliquo alio in signum contemptus rerum saecularium et perfectae humilitatis Christianae.

Q. *Quae ad licitam Tonsurae susceptionem praerequiruntur?* R. Confirmationis Sacramentum, legitima aetas, ut non sit irregularis,

vel simili aliquo impedimento affectus: sufficiens literatura, intentio serviendi DEO: ut testimonium probitatis habeat.

Q. *Peccatne, si quis non confirmatus reciperet Tonsuram?* R. Probabilius est, quod tantum venialiter peccaret, quia *Trid.* non videtur id sub gravi praecipere.

Q. *Si quis esset irregularis, possetne accipere Tonsuram?* R. Non posset licite, quia sicut est incapax Ordinis, ita etiam dispositionis ad ordines.

Q. *Fieretne aliquis irregularis, qui Tonsuram reciperet in Censura?* R. Non; cum Tonsura non sit Ordo.

Q. *Tonsura debetne praecedere Ordines?* R. Debet necessitate praecepti, non Sacramenti; unde qui reciperet Ordines omissa Tonsura, validè esset ordinatus.

Q. *An praerequiritur ad Tonsuram status gratiae?* R. Non praerequiritur saltim sub mortali, quia cum Tonsura non sit Sacramentum, non ponitur obex gratiae per peccatum in ejus susceptione.

Q. *An Tonsurandus obligetur communicare eo die, quo initiatur?* R. Non; quia de nullo tali praecepto constat, et si quae sit Rubrica, erit tantum consultiva.

§ 3tius.

De Essentialibus Imae Tonsurae.

Q. *Quid est Tonsura?* R. Est assumptio Personae in Clericum, *sive* deputatio ad canendum in Ecclesia, et ad ejus obsequium, sine tamen ullius ministerii potestate.

Q. *Cur vocatur Ima Tonsura?* R. Quia ante omnes ordines primo confertur. Dicitur Tonsura, quia in ea tonduntur capilli.

Q. *Quid significat illa amputatio capillorum?* R. Significat rerum temporalium contemptum, quia temporalia tanquam capilli vanitas sunt, a spiritualibus contemnenda.

Q. *Cur in summitate capitis formatur ejusmodi Tonsura?* R. Ad ostendendam mentis eminentiam illius, qui decoratur tali signo.

Q. *Quam ob causam raditur Corona Clericis?* R. Tribus de causis: 1*mo* In memoriam coronae, quae contexta ex spinis Salvatoris nostri Capiti imposita fuit. 2*do* Ad declarandam Regiam dignitatem, qua praefulgent ii, qui deputantur ad cultum DEI, cui servire, regnare est. 3*tio* Ad significandam perfectionem vitae a Clericis susceptam, figura enim orbicularis est omnium perfectissima.

Q. *Quis instituit primam Tonsuram?* R. Apostolorum Princeps S. Petrus, primus omnium hunc morem induxit.

Q. *Quantae latitudinis debet esse corona*. R. In minoribus ordinibus existentibus sufficit si sit tanta, quanta est particula communicantium distribui solita, in aliis vero major, similis hostiae magnae, quae ad Missae Sacrificium servit.

Q. *Tonsura estne ordo*? R. Non.

Q. *Estne saltem Sacramentum*? R. Cum sub Sacramento ordinis non comprehendatur, nec sub ullo alio ex Sacramentis; non potest esse Sacramentum, sed solum est dispositio ad ordines.

Q. *Et cur non sit Ordo*? R. quia per illam non imprimitur Character, nec ulla spiritualis potestas quidquam agendi circa Eucharistiam tribuitur, sed sit sola segregatio a statu saeculari deputatioque ad statum Ecclesiasticum Clericalem, ut eam suscipiens fiat capax ordinum proprie dictorum, Jurisdictionis Ecclesiae, Beneficiorum, et Privilegiorum.

Q. *Quomodo ergo judicat Tonsuratus se habere respectu ordinatorum*? R. Eo fere modo, quo Novitius respectu caeterorum Religiosorum.

Q. *Tonsura fuitne figurata in Lege veteri*? R. Fuit figurata in Nazaraeis, qui crine praecisi Divino cultui consecrabantur.

Q. *Habetne certam materiam et formam*? R. cum non sit Ordo et Sacramentum, vera materia et forma non indiget: habet tamen materiam improprie talem: abscissionem ca-

pillorum, et loco formae verba ab Episcopo pronuntiata: *Dominus pars haereditatis etc.*

Q. *An qui in capite totaliter calvus est, possit 1mam Tonsuram suscipere, cum nequeat tonderi ab ordinante?* R. Potest, quia cum 1ma Tonsura non habeat veram materiam et formam, sufficiet eandem ceremoniam adhibere, quantum fieri potest, quae adhibetur cum capillatis.

Q. *Quid significat cereus accensus, quem Tonsuratus portat in manu?* R. Significat, quod Tonsuratus debet esse lumen Ecclesiae per suam doctrinam, et exemplum, et quod debet incendere quemlibet amore in DEUM per fervorem sui zeli.

Q. *Cur induitur Tonsuratus superpelliceo?* R. Ad demonstrandum novum vitae genus, quod suscepit. 2do Candor hujus vestis denotat puritatem cordis et corporis, quam habere debet accedens ad Tonsuram.

Q. *Quis est Minister Tonsurae?* R. Ordinarie, et per se solus est Episcopus, ex privilegio possunt esse et Abbates.

Q. *An autem a quocunque Episcopo potest conferri Tonsura?* R. Per se solum a proprio, seu ab Ordinario initiandi, est enim actus Jurisdictionis, quam ordinariam non habet, nisi ordinarius.

Q. *Quo tempore conferri potest Tonsura?* R. Quacunque hora, etiam post meridiem, etiam extra Missam.

§ 4tus.

De Clericatu et illi annexis.

Q. *Initiati 1ma Tonsura, quo nomine nuncupantur?* R. Vocantur Clerici, quod nomen illis tunc primum imponitur, ita ut Tonsurati non sint amplius in statu saeculari sed Clericali.

Q. *Unde desumitur hoc nomen Clericus, et quid significat?* R. Desumitur a voce Graeca *Cleros*, quae translata ad Idioma Latinum, idem est, ac sors, vel haereditas. Tonsuratus dicitur Clericus, quia deputatus ad inserviendum Ecclesiae ex Officio est ad sortem, et haereditatem Domini vocatus.

Q. *Quod est officium tonsurati?* R. Est Ecclesiae inservire, et canere in ea Psalmos, et ideo Psalmista vocari solet.

Q. *Quae sunt obligationes Tonsurati?* R. Incedere in habitu scilicet in veste talari, seu decenter longa et Tonsura.

Q. *Quid venit nomine Tonsurae?* R. Primario venit corona, quae est signum distinctivum Clerici a Laico.

Q. *Quis est effectus 1mae Tonsurae?* R. Tonsurati quatuor gaudent Privilegiis: 1mo. *Privilegio fori*, quod subdantur soli Judici Ecclesiastico, ideo exempti sunt a Foro saeculari; quare in manibus Laici non possunt jurare, nisi ab Episcopo licentiam habeant. 2do Eximuntur a solutione Gabelarum, a-

liorumque onerum, quae subditis a saeculari Magistratu imponuntur. Quod privilegium dicitur Privilegium Fori. 3*tio* Gaudent Privilegio *Canonis*, quod est distincta prohibitio percutiendi Clericum sub poena Excommunicationis Papae reservata. 4*to* Redduntur capaces Beneficii possidendi tam curati, quam non curati, et pensionum Ecclesiasticarum.

Q. *Gaudentne Clerici simpliciter his Privilegiis?* R. Non, nisi beneficium habeant, aut habitum Clericalem et Tonsuram deferant, alicui Ecclesiae serviant, vel in Seminario Clericorum, vel in studiis de licentia Episcopi versentur.

Q. *Quodsi Clerici sint conjugati?* R. Illi Privilegio Fori non gaudent, nisi praeter supra dicta observent etiam *Constit.* Bonifacii 8vi, ut non sint Bigami, et tunc tantum gaudent in Criminalibus. *Plura vid: inferius Cap.* 6. § 7.

Q. *Quo jure spirituales sint exempti a judicibus Laicis?* R. Jure Divino, Gen: 47, Esdr: 7 Exod: 21. 3. Reg: 9. Zach: 2. Psal. 71. Math: 12. 17. et 27. Ita Bellét et innumeri alii, d. § 1.

Q. *Estne effectus 1mae Tonsurae etiam gratia sanctificans?* Non, hic enim effectus est ordinis, non dispositionis ad ordines.

Q. *Recipiens Tonsuram tantum ex intentione fugiendi Forum saeculare vel ob accipiendum Beneficium, peccatne?* R. Ad 1mum pec-

caret venialiter, quia habet inordinatam intentionem contrariam intentioni Ecclesiae. R. ad 2dum Peccaret mortaliter, gravem enim facit injuriam statui Clericali, et pervertit in re gravi Intentionem Ecclesiae.

Q. *Tonsuratus Censura aliqua innodatus, si exerceat aliquod officium, incurritne Irregularitatem?* R. Non, quia Tonsura nullum habet sibi annexum Officium Ecclesiasticum solenniter exercendum.

Q. *Quae serio prohibentur per Canones Spiritualibus Personis?* R. Ne mercaturam exerceant: ne cohabitent mulieribus: ne crapulae et ebrietati vacent; neque clamorosis venationibus: ne saltent, neque choreis intersint. Choreas seu saltus a Personis Spiritualibus sine gravi peccato agi non posse plerique DD. et SS. Viri asserunt, firmat Bened: XIV. *Inst: Eccl* 76. § 5. 7. Notent id, et considerent dissoluti, dignitatis suae Sacerdotalis obliti!

Q. *Peccatne Clericus nutriendo Comam, non ferendo Coronam, et portando prolixos capillos?* R. Card: de Laur. in Epist: *Verbo Clericum* et alii gravissimi DD. *Bonacina* T. 10. *de Sacris Ord:* Lay: l. 5. *Tract* 9. affirmant talem mortaliter peccare, cum SS Canones ferunt excommunicatione Clericos comam relaxantes, ut in Cap. *Si quis* 23 *de vita et honestate Cleric.* quae poena non infligitur nisi ubi datur culpa gravis.

Q. *An suffragari potest consvetudo particularium personarum vel locorum?* R. Non, quia haec tanquam abusus, et corruptela ubique terrarum declarata est, ac damnata infinitis propemodum *Constitutionibus*, quas colligit Caston *in Trid. de Tons: et hab: Cler.*

§ 5tus.

De Requisitis ad Ordines.

Q. *Quid sint requisita ad ordines?* R. Sunt quaedam qualitates, tam in ordinando, quam etiam in ordinante requisitae ad hoc, ut valide et licite ministretur Sacramentum Ordinis.

Q. *Quotuplicia sunt haec requisita?* R. Alia ex parte ordinantis seu Episcopi. Alia ex parte ordinandi. Et alia ex parte Sacramenti.

Q. *Quid requiritur ad valide administrandum ordinem ex parte Ordinantis?* R. Ut sit valide consecratus. Ut habeat intentionem. Ad hoc autem ut licite conferat ordines, debet esse in statu gratiae, non excommunicatus, suspensus, aut alio Canonis impedimento innodatus.

Q. *Quid ex parte Sacramenti requiritur.* R. Materia et forma, utpote partes essentiales ejusdem.

Q. *Quid ex parte ordinandi requiritur äd valide suscipiendum Ordinem?* R. 1. ut ordinandus sit homo viator, id est vivens, 2. ut

sit Mas, 3. ut sit baptizatus, 4. ut habeat intentionem.

Q. *Quae, et quot sunt requisita ad licite recipiendum Ordinem ex parte ejusdem ordinandi?* R. 1*mo*, Ut sit in gratia, 2*do*, ut habeat confirmationem, et 1mam Tonsuram 3*tio*, ut habeat Dimissoriales, si sit ex alia Diœcoesi. 4*to*, ut sit examinatus. 5*to*, non innodatus aliqua censura. 6*to*, ut per saltum non ordinetur, sed gradatim, id est 1mo Ostiariatum etc. 7*mo*, habeat annos requisitos. 8*vo*, ut sit ex legitimo matrimonio.

Q. *Qui anni requiruntur in ordinando?* R. Pro 1ma Tonsura et tribus minoribus ordinibus septimus annus completus. Pro *Acolitatu* 12 annus completus? Pro *Subdiaconatu* 21 completus. Pro *Diacónatu* 22 completus. Pro *Presbyteratu* 24 completus.

Q. *An qui dubitat de completa legitima aetate ordinari possit?* R. Non, quia praeceptum est in possessione.

Q. *Quando aetas computanda est, et tempus Nativitatis ignoratur, quamdiu expectandum, ut secure procedatur in susceptione ordinum?* R. Si nativitatis hora ignoratur? integer dies expectandus est, si ignoratur dies, et sciatur Mensis? totus mensis expectandus, si Mensis ignoretur, et anni notitia habeatur? expectetur integer annus.

Q. *Descendentes ex Judaeis possuntne ordinari, et an sint capaces Beneficiorum?* R. Si

ante usum rationis sint baptizati, possunt ordinari, et sunt capaces Officiorum et Beneficiorum.

Q. *Utrque Neophitae sunt irregulares*? R. Id verum est de his, qui nuper ad fidem conversi sunt, cujusmodi non sunt baptizati a nativitate. *Sanct: lib: 2 cap:* 28. Sed etiamsi non ante usum rationis sint baptizati, possunt admitti ad ordines, et beneficia, si Episcopi judicio probantur.

Q. *Quae scientia requiritur ad Ordines suscipiendos*? R. Ad primam Tonsuram sufficit scientia Articulorum Fidei, Ultra quam, ad 4 minores ordines debet uniuscujusque Ordinis notum esse officium, materia, forma, et intentio. *Ad Subdiaconatum et Diaconatum* requiritur scientia Censurarum, et aliarum poenarum Ecclesiae, notitia Rubricarum, Ceremoniarum etc. ut suo quisque Ordini satisfaciat ex officio. *Ad Presbyteratum* requiritur ut habeat illam scientiam, qua posset docere populum, et administrare Sacramenta.

§ 6tus.

De Illegitimis.

Q. *Quid est legitimatio*? R. Est quaedam dispositio, decor, et honor incapaces faciens capaces ad successionem et honores.

Q. *Qui prohibentur a Jure ordinario*? R. Illegitimi.

Q. *Quinam sunt illegitimi?* R. Sicut non omnes nati ex junctis Matrimonio valido, et legitimo sunt legitimi: ita non omnes sunt illegitimi, qui ex non junctis Matrimonio nascuntur. Si conjugatus fiat Sacerdos vivente uxore, de ejus consensu, etiam ipsa faciente votum continentiae, si postea Maritus accedat ad eam, proles censetur illegitima, et irregularis, quamvis validum fuit Matrimonium, quia ex sacrilego concubitu nata.

E contra quando aliqui in facie Ecclesiae contraxerunt bona fide, et postea lis orta est super validitate matrimonii, etiamsi per sententiam declaratum sit invalidum Matrimonium, filii tamen ante sententiam nati, aut si concepti sunt, censentur legitimi.

Q. *Si quis vivente uxore mala fide contrahit cum altera ignorante: an filii censentur legitimi, nati ex illa 2da illegitima conjuge.* R. Affirmative. Secus si cum sciente de altera uxore, nam tunc etsi postea mortua prima uxore contrahat obtenta dispensatione ob impedimentum criminis cum illa 2da, seu si ratificet Matrimonium, filii non legitimantur.

Q. *An omnis, qui ex simplici fornicatione natus, est illegitimus?* R. Non; nam natus ex soluta et soluto, qui fornicarie se cognoverunt, postea subsecuto illorum Matrimonio, habetur talis pro legitimo, nec est irregularis.

Q. *Qui ergo sunt illegitimi?* R. Qui ex illicito Concubitu sive publico, sive occulto tali orti sunt, nec per subsequens Matrimonium legitimati. Non omnes tamen vocantur *Spurii*, nec omnes *Naturales*. *Naturales* filii vocantur illi, qui sunt geniti a Parentibus, qui tempore conceptionis aut nativitatis Matrimonio jungi poterant. *Spurii* vero e contra, qui geniti sunt a Parentibus, inter quos Matrimonium dicto tempore esse non poterat. Unde.

Si uterque conjux, vel alter solum post Matrimonium ratum rite contractum ante consummationem illius ad religionem transeat, et in ea profiteatur, si postea se cognoscant, et Filium generent, talis filius est Spurius, quia per professionem Matrimonium nondum consummatum est dissolutum, et amplius inter eos esse non potest, secus si hoc contingeret tempore Novitiatus, nam natus filius ex tali copula esset legitimus, cum adhuc Matrimonium perseveret validum ante Professionem.

Si nasceretur autem ex Patre habente impedimentum aliquod solum impediens, vel ex constituto in minoribus Ordinibus cum soluta, talis esset filius naturalis quia hi cóntrahere potuerunt.

Q. *Quis dicitur filius ex Incestuoso, et sacrilego coitu natus?* R. Ille qui nascitur ex filia et Patre, vel in gradu prohibito, vel

ex Monacho, et Moniali, vel Sacerdote, quia isti committunt Sacrilegium.

Hi omnes illegitimi, quicunque illi sunt, et quantumvis occulti, irregulares sunt. Unde illegitimus sine dispensatione suscipiens ordinem, peccat mortaliter, et suspensus est ab executione ejus, non tamen novam incurrit irregularitatem, nisi exerceret Ordinem susceptum.

Q. *An illegitimi a Regibus legitimati possunt suscipere ordines?* Non possunt, quia tales solum legitimantur ad haereditates, dignitates saeculares etc.

Q. *An illegitimus occultus indiget dispensatione?* R. Indiget, quam tamen dare potest Episcopus.

Q. *An infantes expositi censentur legitimi?* R. Alii affirmant, alii probabilius negant. praesumptio enim sumitur ex his, quae frequenter contingunt.

Q. *Quis potest dispensare cum Spuriis caeterisque illegitime natis?* R. Episcopus solum potest, ut ad minores Ordines, et ad Beneficia simplicia promoveri queant, ad Curata autem et dignitates solus Pontifex dispensat.

Q. *An Hermaphroditus ordinari potest?* R. Hermaphroditus est ille, in quo sexus uterque reperitur, tale monstrum ordinari non potest; si in tali praevaleret sexus foemineus, ordinaretur invalide. Si vero praevaleret Sexus virilis, valide quidem, sed illicite

ordinaretur. Si post susceptos ordines fieret mutatio, in eo quod foemineus praevalet sexus, non posset valide consecrare nec absolvere, licet in anima character Ordinis remaneret.

Q. *Qui adhuc prohibentur ordinari?* R. 1. Ignoti. 2. Bis baptizati, cum sint irregulares, et si scienter sunt bis baptizati, indigent dispensatione Papali, si vero ignoranter, Episcopali. 3. Bigami; Bigamia est iteratio Matrimonii consummati, seu divisio carnis in duas successive uxores, inducit irregularitatem ex defectu significationis Sacramenti, quo Christus cum unica sponsa Ecclesia conjungitur.

Q. *Quotuplex est Bigamia?* R. 3plex. 1. *vera*, si re ipsa cum duabus uxoribus consummavit Matrimonium, sive ante sive post susceptum Baptismum. 2. *Interpretativa*, ut si quis in uxorem ducat, et cognoscat viduam, a priori viro cognitam, aut etiam non viduam, sed prius cognitam seu corruptam ab alio. 3. *Similitudinaria*, si Clericus in Sacris constitutus vel religionem professus cum virgine invalide contrahat Matrimonium, eamque cognoscat. Omnes hi Bigami sunt irregulares, et prohibentur suscipere Tonsuram et Ordines, et in susceptis ministrare.

Q. *Qui adhuc prohibentur ordinari?* R. Neophyti, corpore vitiati, homicidae; per homicidam intelligitur omnis voluntarie oc-

cidens aliam vel se mutilans, item Judex, Lector, mandans, consulens; infirmos ut citius moriantur, vertens; non vero faciens id bona fide. Prohibentur aleae, ebrietati, gulae, et impudicitiae dediti, c. *ut Cler. crapula.* Item Usurarii, Simoniaci, Sacrilegi etc c. *Cleric. de vita et hon.* Et Infames.

Q. *An privatio membri occulti inducat Irregularitatem?* R. 1. qui a Medicis propter aliquem langvorem desectus est, aut a barbaris excisus, si alias dignus sit, potest ordinari.

R. 2. Irregularis est, qui sibi virilia amputavit causa castitatis. Cap. 5. d. 55. Et ille qui abscidit, vel voluntarie permisit abscindi ad conservandam vocem.

Q. *Cujus sit judicare: an Ordinandus ex defectu corporis sit irregularis.* R. Standum est judicio Eppi ejus, qui vult ordinari, etsi sit Religiosus. Cap. 3. de corp: vit.

§ 7mus.

De Ordinibus in Communi.

Q. *Quid est Ordo?* R. Est signaculum quoddam Ecclesiae, quo Spiritualis potestas, et Officium confertur.

Q. *Differtne Ordo ab Ordinatione:* R. Differt, quia ordinatio est signum sensibile sacrum, quod consistit in porrectione certae

materiae cum quadam verborum forma, conferens gratiam, et potestatem circa Corpus Christi verum, seu physicum, et in Ordine ad Corpus Christi Mysticum: Ordini vero convenit dicta definitio immediate.

Q. *Quid est Corpus Christi verum, et quid Mysticum?* R. *Primum* est Sssma Eucharistia, *secundum* est: Ecclesia, id est congregatio Fidelium.

Q. *Quisnam instituit Ordines?* R. Christus Dominus, qui etiam determinavit materiam, et formam Ordinum; Caeremonias tamen et alia servanda in decenti illorum collatione, Ecclesia praescripsit.

Q. *Quomodo Christus Dominus materiam et formam Ordinum instituit, cum alia sit apud Graecos, alia apud Latinos?* R. Christus Dominus instituit pro Ordinum materia rem significantem potestatem, quam ordinatus accipit in ordinatione, et pro forma, verba quae exprimunt collationem potestatis ei communicatae ab Episcopo, et haec immutabilia sunt, modus autem exprimendi talem potestatem potuit ab Ecclesia variari. Variatio enim illa est accidentalis non substantialis.

Q. *Quot sunt Ordines?* R. 7. Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, et Presbyteratus.

Q. *Quotuplices sunt Ordines?* R. 2plices: *Minores*, seu non sacri, et tales sunt 1mi 4.

Alii vero *Majores*, seu sacri et tales sunt reliqui tres.

Q. *Quare primi quatuor vocantur minores, seu non sacri?* Quia versantur circa minora, ac inferiora Ministeria, et non habent annexum votum castitatis. Reliqui veró tres dicuntur majores et sacri, quia versantur circa majora officia, et habent annexum votum castitatis.

Q. *Episcopatus an non etiam est ordo?* R. Non est distinctus ordo, sed complementum majoris perfectionis Sacerdotii; Eo modo quo in Sacerdotio potestas absolvendi a peccatis complet potestatem conficiendi Corpus Christi.

Q. *Cur tam multi ordines in Ecclesia sunt constituti?* R. Id institutum est propter dignitatem Sacerdotii, et Consecrationis Eucharistiae, quae cum sit excellentissima actio in Ecclesia, requirebat plures Ministros, qui illi inservirent, nec decebat, ut homines a statu Laicorum statim ad Sacerdotii culmen evolarent, sed congruum erat, ut primum segregati per Tonsuram Clericalem, gradatim per ordines ascenderent, sicque ex officio Sacerdoti inservirent.

Q. *Suntne singuli Ordines Sacramentum?* R. Sunt, et quamvis sint 7. ordines, et singuli sint Sacramenta, non tamen plura, sed unum sunt Sacramentum unitate finis, et perfectionis, quia omnes referuntur ad sacerdotium, et in eo perficiuntur. S. *Th in 4. dist. Bellar.*

Q. *In tota S. Scriptura non legitur, quo Xtus Dnus instituerit has ordinationes?* R. Licet in S Scriptura non habeantur omnes 7. gradus ordinum, ex qua clare ostendi possit eos a Christo fuisse institutos, nihilominus haec institutio probatur a Christo facta ex Apostolica Traditione; ex hac edocti sunt fideles, gradus omnes ordinum fuisse institutos a Christo.

Q. 1. Petr 2. *Omnes fideles vocantur ab Apostolo Genus electum, Regale Sacerdotium: omnes itaque fideles sunt Sacerdotes?* R. Vocantur Reges et Sacerdotes non vere, et proprie, sed mysticé, et methaphorice, quia scilicet satagunt regere suas passiones, et offerre DEO sacrificium laudum, et virtutum.

Q *Debetne pro minoribus Ordinibus exhiberi Testimonium de moribus et vita?* R. Debet a Parocho, et a Magistro Scholae, in qua ordinandus educatur. *Conc. Trid. Ss.* 23.

Q. *Habentne minores Ordines aliquam annexam obligationem?* R. Non: nisi ad recitandos certos Psalmos sibi ab Episcopo in ordinatione impositos. 2*do* Horas Canonicas tenentur absolvere si Beneficium habeant, vel si sint Regulares choro addicti.

Q. *Ordinatus in minoribus, si in Excommunicatione exerceat solenniter actum sui ordinis, incurritne irregularitatem?* R Non, quia jam usu receptum est, ut actus minorum ordinum exerceantur etiam a Laicis.

§ 8vus.

De Materia et Forma Ordinum.

Q. *Quae sunt essentialia Sacramenti Ordinis?* R. Materia, forma, et intentio tam in ordinante, quam in ordinando.

Q. *Quid intelligit per Materiam; et quid per formam?* R. Materia est res sensibilis, quae datur ordinato ad tangendum, denotans aliquam potestatem in Ecclesia. Forma sunt Verba Episcopi, quae pronuntiantur in traditione hujus rei.

Q. *Quotuplex est materia?* R. 2plex, *Remota* scilicet res, quae porrigitur ab Episcopo: et *proxima*, scilicet ipsa porrectio rei.

Q. *Quomodo quis debet tangere materiam?* R. Tactu Physico, vero, et reali: sufficiet autem unico etiam digito tangere, quia hoc ipso verificatur verus contactus Physicus, imo juxta nonnullos sufficit tangere unguibus, cum et hi sint pars manus.

Q. *Quando sunt plures materiae remotae, estne necesse singulas tangere?* R. In praxi tutius est singulas tangere.

Q. *Requiriturne contactus immediatus?* R. Certum est non requiri contactum immediatum omnium omnino materiarum necessariarum; siquidem vinum in calice existens pertinet ad materiam necessariam Presbyteratus, neque tamen vinum tangendum est, *Ratio*, cum una materia in alia continetur, non est neces-

se eam tangere, qui enim tangit continens etiam contentum tangere censetur. Imo *Bonacin:* docet vere etiam tangi materiam manu obvoluta Chirotheca.

Q. *Requiriturne ut materia, et forma sint simul, ut valide conferatur Ordo?* R. Requiritur in omnibus Sacramentis, ut pro aliquo instanti physico simul sint; sufficit etiam existentia moralis, nimirum ut adhibita materia, statim proferatur et forma, et vicissim.

§ 9nus.

De Intentione.

Q. *Quid est intentio?* R. Est voluntas aliquid faciendi.

Q. *Quotuplex est intentio?* R. Quadruplex: Actualis, Virtualis, Habitualis, et Interpretativa.

Actualis est illa, per quam quis actu intendit aliquid facere.

Virtualis est, per quam ipsa intentio actualis praeterita, non retractata, virtualiter permanet in aliquo, quod influit in opus.

Habitualis est facilitas quaedam generata ex frequentatis intentionibus actualibus inclinans hominem ad faciliter eliciendas intentiones.

Interpretativa est, per quam quis vult aliquid non in se, sed in causa. Ut si quis sciret se in ebrietate aliquod crimen consvevis-

se facere. talis dum vult inebriationem, vult etiam consecutive et crimen.

Q. *Quotuplex est adhuc intentio?* R. 2plex *Directa,* qua aliquid in se ipso volumus. Et *Indirecta,* qua volumus causam, aut aliquid cum re connexum; vel non impedimus existentiam rei, quam possumus et debemus.

Q. *Qualis intentio requiritur ad valide ministrandum Ordinem, ac etiam alia Sacramenta?* R. Licet est optima intentio *actualis,* sufficit tamen *virtualis,* Comm. DD. Ad valide autem suscipiendum Sacramentum Ordinis, et Matrimonii licet requiratur intentio actualis, aut virtualis, non tamen ad alia Sacramenta, ad quae suscipienda sufficit habitualis aut intepretativa. *Ratio est:* quia cum Ordo et Matrimonium faciunt immutationem totius status, afferantque gravia onera suscipienti illa, et aliunde non sit simpliciter necessaria ad salutem, ideo requiritur ad illa recipienda perfecta intentio. Caeterum autem alia Sacramenta talia suscipientibus non imponunt onera, sed si imponunt ut poenitentia, sunt tamen necessaria simpliciter ad salutem. Ex quo patet quod major intentio requiritur in Ministro Sacramentorum, quam in suscipiente illa; plus enim semper requiritur ad agere quam ad pati.

Q. *Quotuplex est adhuc intentio?* R. 2plex *Absoluta,* per quam intenditur aliquid fieri absque ulla conditione. Et *Conditionata* per

quam quis intendit aliquid facere cum conditione.

Q. *Ad hoc ut valide administret, aut suscipiat quis Ordinem, qualem debet habere intentionem?* R. *Absolutam*, quia Sacramentum Ordinis est signum efficax gratiae, non esset autem tale, si adesset intentio conditionata; nam talis intentio vel esset de futuro? et sic suspenderet collationem Ordinis, quia dependeret a conditione futura, vel esset de praeterito? et tunc fieret absoluta et efficax, si adesset conditio, inefficax, si deesset.

Q. *Ordinans Episcopus qualem Intentionem habere debeat in ordinatione?* R. Semper debet habere absolutam, nam licet ante ordinationem protestetur se nolle ordinare eos, qui aliquo impedimento Canonico sunt innodati, format tamen aliam intentionem absolutam, per quam vult ordinare omnes praesentatos. Unde etiamsi Irregularis accedat, valide licet illicite ordinabitur. Quod verum, est; nisi constet de contraria Episcopi voluntate persistente in ea negativa intentione. *San. Lay. Sa. etc.*

In administratione omnium Sacramentorum Intentio consistit in voluntate faciendi id, quod intendit Sancta Mater Romano Catholica Ecclesia, sive illa voluntas exprimatur verbo, sive etiam per actum internum.

§ 10mus.

De effectu Sacramenti Ordinis.

Q. *Qui sunt effectus Sacramenti Ordinis?* R. Spiritualis potestas ministrandi in certo gradu, et jus faciendi aliquid circa Eucharistiam. 2*do* Character. 3*tio* Collatio gratiae sanctificantis. 4*to* Collatio certorum auxiliorum ad congrue et debite officium cujusvis ordinis exequendum.

Q. *Quid est Character?* R. Est signum indelebile in anima impressum in receptione Sacramentorum non iterabilium scil. Baptismi, Confirmationis et Ordinis.

Q. *Quando confertur Character?* R. In ipsa applicatione materiae et pronunciatione formae.

Q. *Conferturne in singulis Ordinibus Character?* R. Affir; et ab habentibus duplicem partialem materiam et formam; duplex partialis character non confertur: sed unicus in contactu materiae dignioris, quia singuli ordines diversa sunt Sacramenta collativa diversae potestatis, quam Character significat, ubi ergo diversae potestates significandae sunt, diversa etiam dantur signa.

Q. *Sacramentum Ordinis potestne conferre characterem non conferendo gratiam sanctificantem?* R. Affir: quia ordo licet non possit suscipi licite, et cum fructu, quando quis est in peccato mortali, potest tamen suscipi valide et eo ipso character imprimitur.

Q. *Cur character potest stare cum peccato, secus gratia sanctificans?* R. Character non habet sibi contrarium, per quod tollatur; gratia vero cum sit formalis sanctitas, et amicitia cum DEO, non potest stare cum mortali peccato sibi contrario, remoto autem obice id est peccato, gratia tunc confertur.

Q. *Cur Sacramentum Ordinis valide susceptum causat characterem semper, non vero semper causat gratiam sanctificantem?* R. Quia ad infusionem gratiae in homine peccatore requiritur sufficiens peccati retractatio tanquam dispositio necessaria, quae cum possit abesse stante valore hujus Sacramenti, poterit eodem valore stante, non conferri gratia.

§ IImus.

De ministro Ordinis.

Q. *Quis est ordinarius Minister Ordinis, quantum ad valorem?* R. Episcopus consecratus.

Q. *An Episcopus depositus, degradatus, irregularis, excommunicatus, suspensus, interdictus, Haereticus, Schismaticus, et Simoniacus: qui Episcopatui renuntiaverit, possit ordinare?* R. Potest valide sed non licite. Ordinati ab Episcopo Schismatico, sunt ipso facto suspensi.

Q. *An possit alicui non Episcopo delegari collatio Ordinum?* R. Potest a solo SummoPontifice simplici Sacerdoti delegari collatio mi-

norum ordinum; imo juxta alios DD. etiam Subdiaconatus et Diaconatus.

Q. *Quis est ordinarius Minister Ordinum quo ad licitam collationem?* R. Est proprius cujusvis ordinandi Episcopus: oppositum enim est (Tiberio teste cap. 7.) et Jure Divino vetitum, et ab Ecclesia sub poena Annuae suspensionis ab Exercitio ordinandi prohibitum ita, ut sic ordinatus maneat suspensus ad sui Episcopi placitum ab Executione ordinum sic susceptorum.

Q. *Quis est proprius Episcopus, qui ordinare potest subditum?* R. Est Episcopus Loci, vel Originis, vel Domicilii, vel Beneficii.

Q. *Quis est Episcopus Loci Originis?* R. Quo ad Ordines est is, in cujus Dioecesi Parentes ordinandi, dum iste natus est, domicilium habebant. CC. DD. quia ibi censetur fictione Juris natus Filius, quamvis alibi natus. Alii autem judicant, quod locus originis dici possit, in quo quis natus est etiam per transennam.

Q. *An non etiam Locus Originis ordinandi censeri potest, in quo ejus Pater fuit ex eodem avo illic domicilium habente natus?* R. Affir. quia Domicilium Originis Paternae est etiam Domicilium originis Filii, quamvis Filius natus sit in alio domicilio, ad quod Pater se transtulit. Congr. Card: A. 1599. et 1628. et 1629.

Q. *Nunquid non sufficiet etiam Locus Originis Avi, Ordines suscipere volenti?* R. Non,

quia non ex Avi, sed ex Patris origine dicitur quis originarius.

Q. *Sufficitne Locus Originis Matris?* R. Non, quia Filius sequitur originem Patris non Matris, ex *l.* 3. *cod. de Munic. et Orig.* Nisi forte Filius esset illegitimus, quia talis quo ad hoc, sequitur ventrem. Caeterum si Patria Patris ignoratur, tunc etiam legitimi Filii Patria desumetur a Matris Patria

Q. *Quis est Episcopus Domicilii?* R. Est Episcopus Dioecesis, in qua ordinandus sedem fixit cum animo ibi perpetuo habitandi, nisi eam deserere cogatur, vel aliud melius occurrat.

Q. *Quot modis acquiritur domicilium quo ad hunc effectum ordinationis?* R. 3bus. 1*mo*. Origine prout dictum est, 2*do* Lege, 3*tio*: habitatione.

Q. *Quomodo acquiritur Domicilium Lege?* R. Per Principis Privilegium, statutum, adoptionem Dignitatis aut Praelaturae in loco per Monachatum, Clericatum, Lecturam, aut Professuram Publicam, per Matrimonium etc.

Q. *Ut Domicilium habitatione acquiratur a pubere, quae conditiones requiruntur?* R. Duae, 1*mo*: ut quis re ipsa versetur in eo loco. 2*do*: ut versetur cum animo manendi ibi perpetuo. Censetur autem quis manere velle perpetuo, si velit illic manere, donec aliquid inde eum avocet.

Q. *Potestne quis duplex Domicilium habitationis habere?* R. Potest, quando constanter

ita jam in hoc, jam in illo loco moratur, ut cogitet totam vitam partim in hoc, partim in illo loco transigere.

Q. *Quid si non habitet aequaliter in utroque?* R. Ibi ejus censetur esse Domicilium, ubi est major pars ejus bonorum juxta Glossam in Cap. *cum nullus.* Imo juxta *Jord.* quando quis parat domum, et cum effectu habitet in ea, et in plurimis locis conversatur, praesumi velle constituere plura domicilia, et posse a quolibet talium domiciliorum Episcopo ordinari, secus si absque habitatione possideret bona in diversis locis, aut sine Bonis aliquando alicubi versaretur. Caeterum ex *Diana* nec requiritur, ut habens duo domicilia, habitet in utroque aequaliter Mathematice: sed sufficit, si habitet prope aequaliter, sive moraliter.

Q. *In dubio quomodo probatur animus perpetuo manendi in aliquo loco?* R. 1*mo*: Si per 10. annos ibi habitavit, nisi moraliter constet defuisse animum ibi perpetuo habitandi, ut si ibi fuit causa studiorum, praefecturae non perpetuae etc 2*do* cum omnia alienavit, quae in primo loco domicilii habebat, et emit in alio, ubi habitat. 3*tio*; Si quis a principio se declaravit, quod ibi velit habitare. 4*to* Ex aliis circumstantiis prudentis arbitrio.

Q. *Cujus Domicilii censentur esse Filii impuberes?* R. Idem habent domicilium illi, quod Pater, quia ii non possunt sibi ullum eligere.

Q. *Quid de Officialibus alicujus Loci?* R. Si officia habeant perpetua, quamvis non ef-

ficiantur Cives loci, acquirunt tamen domicilium pro se, et Filiis. *Barb. n.* 34. Aliud est, si officia sint temporalia, hoc est, si non solent relinqui ad vitam, ita *Gob. Tract.* 8.

Q. *Si Pater in alieno loco, ubi ejus filius natus est, tamdiu ac eo animo permanserit, ut in ibi vere domicilium de jure contraxerit?* R. Tunc non origo Patris, sed domicilium per Patrem legitime, ut profertur, contractum, pro ordinatione ejusdem filii attendi debet. Constit. *Speculatores.*

Q. *Ubi censentur Regulares habere domicilium?* R. Ubi Praelaturam habent, vel ubi permanenter habitant.

Q. *Quis est Episcopus Beneficii?* R. Est Episc: Dioecesis, in qua quis habet Ecclesiasticum Beneficium sibi collatum et possessum, licet collatio illius ad alium Episcopum spectat.

Q. *Sufficitne Praebendae temporalis ratione Lecturae, vel Capellaniae non collativae licet perpetua, vel Pensio?* R. Non sufficit, quia haec non sunt Beneficia Ecclesiastica.

Q. *Requiriturne Beneficium cum Residentia?* R. Non, *quia in cap 3. de temp. Ord* contradistinguitur subjectio ratione Beneficii, a subjectione ratione domicilii.

Q. *Si quis habeat Patrimonium in una Dioecesi, et in alia Domicilium, vel originem a quo Episcopo possit ordinari?* R. Ab Episcopo Originis, vel Domicilii, quia ratione Patrimonii non efficitur quis subditus.

§ 12mus.

De Dimissoriis.

Q. *Quaenam sunt literae Dimissoriae?* R. Illae quibus datur alicui potestas suscipiendi ordines ab alio Episcopo.

Q. *Quis potest dare Dimissorias?* R. Summus Pontifex omnibus Christianis tanquam generalis Episcopus totius mundi. 2 Proprius Episcopus, sive sit Episcopus Ordinis, sive Domicilii, seu Beneficii. 3. Vicarii Generales Episcopo specialiter id concedente, aut in remotis agente. 4. Capitulum sede vacante.

Q. *An qui a proprio Episcopo accepit Dimissorias, ut a certo Episcopo nominatim expresso ordinetur, possit licite ab alio Episcopo ordinari?* R. Aliqui negant, plures affirmant si non adfuerit specialis causa, cur ordinandus ad hunc potius Episcopum, quam ad alium destinetur, cum veras dimissorias habere supponatur, et possit aliquando praesumi destinantis consensus, et hoc posito nec suspensionem incurreret.

Q. *An Dimissoriae re integra expirent per Excommunicationem, mortem, cessationem officii concedentis?* R. Non, quia gratiae factae non expirant morte concedentis.

Q. *Possuntne tamen revocari a Successore?* R. Possunt, quia omnes Licentiae a quocunque Successore aequalem potestatem habente

revocari possunt. Idem dicendum de Dimissoriis a Capitulo datis sede vacante, quae, sede facta plena a novo Episcopo revocari possunt.

Q. *An possit Episcopus extra suam Dioecesim saltem primam Tonsuram dare suo subdito?* R. Aliqui DD. concedunt, alii probabilius negant. Quia collatio Tonsurae spectat ad Exercitium Pontificalium, quod in aliena Dioecesi prohibitum est.

§ 13tius.

De Poenis malae Ordinationis.

Q. *Requiriturne ad valorem ut quis gradatim recipiat Ordines, primo inferiores, deinde superiores?* R. Non, sed ut ordinatus per saltum esset valide ordinatus, requiritur tamen, ut recipiat ordinem, quem antea non receperat. Hinc si quis susciperet Presbyteratum ante Diaconatum susceptum, valide consecraret hostiam.

Q. *Ordinatus per saltum ad Majores, validene ministraret in minori, quem nondum susceperat?* R. Affir. quia constitutus in gradu superiori potest ea omnia, quae potest constitutus in gradu inferiori.

Q. *Quamnam poenam incurrit ordinatus per saltum?* R. Suspensionem, si susceptum ordinem per saltum non exercuit? potest cum eo Episcopus dispensare, ut omissum suppleat, et

ad altiores promoveatur. Si exercuit? debet pro dispensatione ad Pontificem recurri.

Q. *Quando, et quali poena obnoxii sunt male conferentes et suscipientes Ordines?* R. 1*mo* Ordinatus per Simoniam. manet suspensus ab ordinibus susceptis et ordinans suspenditur a collatione ordinum, a Pontificalibus et ab ingressu Ecclesiae. *Cap. ex multis* 14. Et cum scienter committente Simoniam? dispensat solus Pontifex; cum ignoranter incurrente? etiam Episcopus potest.

2*do* Qui ordines recipit ab Episcopo quamvis proprio exercente Pontificalia in aliena Dioecesi absque licentia Episcopi Loci, suspenditur, donec suo Praelato visum fuerit. **Triden. Ses. 6. Cap. 2.**

3*tio*. Qui ordinatur per saltum, suspenditur ab Ordine sic suscepto, donec susceperit ordinem sic praetermissum et accedente Episcopi dispensatione. Trid: Ses. 23. Cap. 1.

4*to*. Qui ordines culpabiliter recipit ab alieno Episcopo sine licentia. sive Dimissoriis suspenditur ab ordine, quamdiu proprio Episcopo judicabitur expedire. et si ministret? fit irregularis. Ipse vero Episcopus scienter vel mala fide ordinans suspenditur a collatione ordinum per annum. Trid: Ses. 23. Cap: 8.

5to. **Qui ordinatur furtive, suspenditur arbitrio Episcopi, data delinquenti poenitentia pro mensura delicti, si ejusmodi ordinatus non fuit ad id prohibitus sub Excommunicatione.** *Cap. de eo qui furtive.*

CAPUT IV.

DE MINORIBUS ORDINIBUS IN PARTICULARI.

§ Imus.

De Ostiariatu.

Q. *Quid est Ostiariatus?* R. Est potestas per quam ordinatus in Ostiarium, potest recipere dignos, et excludere indignos ab Ecclesia DEI, et eam custodire.

Q. *Quae est materia Ostiariatus?* R. 2plex. una *remota*, quae sunt Claves Ecclesiae. Et alia *proxima*, quae est traditio, et receptio talium clavium.

Forma vero sunt verba ab Episcopo prolata in traditione Clavium.

Q. *Si ordinando traderentur claves Celarii, foretne validus Ordo?* R. Videtur esse materia dubia, quamvis enim eadem clavis, quae est

Cellarii facile possit pro Ecclesia adhiberi, tamen ex forma hujus ordinis colligi videtur debere esse actu Clavim Ecclesiae, cum dicantur tradi curae ordinandi, ea, *quae his clavibus clauduntur* in praesenti.

Q *Quid autem significat, quod Ostiarius pulsare debeat campanulam?* R. Significat quod etiam vocandi populum ad Ecclesiam potestatem habeat, vel pulsando ad Elevationem monendi populum ad specialem attentionem, et devotionem erga Mysterium.

Q *Quinam est effectus ejusdem Ordinis?* R. 1. gratia ordinata ad finem Sacramenti. 2. Character etc.

Q. *Quod est officium Ostiarii?* R. Est templum claudere et aperire, illudque custodire, admittere dignos, excludere indignos: sunt autem indigni Infideles, Apostatae, Haeretici, Excommunicati, interdicti.

Q. *Etiam Laici exercent ejusdem officia, ergo non sunt proprie Ostiarii?* R. Exercent quidem, sed non ex officio. Ostiarii vero exercent ex proprio officio.

Q. *Qua animi dispositione ordinandus in Ostiarium?* R. Praeter summam animi pietatem, et religionem, confiteri debet, et se ad Sacram Communionem praeparare.

Q. *A quo et quando institutus fuit hic Ordo?* R. a Christo Domino inchoative et denotative, cum Math. 21. Ejecit ementes, et vendentes de Templo.

Q. *Ubi praefiguratus est Ostiariatus Ordo?* R. In veteri Testamento per electos ad Templi custodiam, ut mundos reciperent, immundosque repellerent. 2 *Reg.* 5. *et Isa.* 13.

§ 2dus.

De Lectoratu.

Q. *Quid est Lectoratus?* R. Est potestas per quam ordinatus in Lectorem potest legere Lectiones et Prophetias.

Q. *A quo et quando institutus?* R. a Xsto Domino stante in medio Doctorum Luc. 1. et aperiente Librum, ac illa verba Isaiae 16. *Spiritus Domini super me etc.* legente.

Q. *Ubi praesignatus est hic Ordo?* R. In illis verbis Isa. 58. *Clama ne cesses, etc.*

Q. *Quae est materia Lectoratus?* R. *Remota* est Liber S. Lectiones continens. *Proxima* est ejusdem Libri traditio et acceptio. *Forma* sunt verba Episcopi in traditione Libri.

Q. *Si ordinando Lectori pro materia traderetur Breviarium, foretne valide ordinatus?* R. Affirma: quia in eo omnia dicta continentur.

Q. *Quod est officium seu munus Lectoris?* R. Est legere praedictas Prophetias et Sacras Scripturas, etiam Evangelium, sed extra Missam. Item Catechumenos baptizandis Fidei rudimenta tradere. Olim panes

et fructus Lector benedicebat, hodie tamen jam id abrogatum est.

§ 3tius.

De Exorcistatu.

Q. *Quid est Exorcistatus?* R. Est potestas per quam ordinatus potest expellere diabolum, ne impediat aliquem a sumptione Eucharistiae.

Q. *Quae est materia hujus ordinis?* R. *Remota*: est Exorcismorum Liber, *Proxima* vero ejus ab Episcopo porrectio. *Forma* verba Episcopi ex Pontificali in traditione dicta.

Q. *A quo et quando institutus est hic Ordo?* R. a Christo Domino inchoative et denotative, cum e Magdalena, aliisque a diabolo obsessis 7. doemonia ejecit. Mar. 16.

Q. *Quando praesignatus fuit hic Ordo?* R. Cum David Cithara psallebat, Saulumque a doemonii vi alleviabat. Unde Exorcista idem est, ac increpans, et expellens doemones.

Q. *Si Episcopus loco Libri Exorcismorum traderet Missale, vel Pontificale Romanum essetne quis valide ordinatus?* R. Affir: quia in Pontificali Romano monetur Episcopus se posse indifferenter unum ex istis Libris tradere tangendum.

Q. *Potestne Exorcista statim, ut recipit suum ordinem, exercere?* R. Non, quia recipit

solum potestatem Ordinis, non autem Jurisdictionis, antequam ergo illum exerceat, debet approbari ab Episcopo.

Q. *Quid faciet Exorcista, cum post manuum impositionem, et lectionem omnium adjurationum, quae in libro Exorcismorum reperiuntur, deprehendit adhuc Energumenum a daemone vexari?* R. Ex officio ad nihil aliud tenetur, debet ergo humiliter venerari judicia occulta DEI, sic disponentis, poterit tamen ex charitate renovare exorcismos, et insuper supra addere jejunia et orationes, ut probet juxta Evangelium, an sit illud genus daemoniorum, quod non ejicitur, nisi in oratione, et jejunio.

Q. *Habetnè Exorcista potestatem adjurandi omnes Energumenos?* R. Habet tantum super baptizatos, vel Catechumenos, non autem super Infideles aut Hebraeos, si adhuc Catechumeni non sunt.

Q. *Qui sunt Energumeni, et qui Catechumeni?* R. *Energumeni* sunt, qui a daemone obsidentur, ac vexantur. *Catechumeni* vero, qui nondum baptizati in fide ac Religione Christiana erudiuntur, et postea baptizantur.

Q. *Quod est munus seu officium Exorcistae?* R. Est: manus imponere super Energumenos, et super illos legere Exorcismos. Item parare locum Communicaturis. Olim aquam, qua in Baptismo usurus erat baptizans, in-

fundebat, sed hodie ex non usu, abrogatum est.

Q. *Quotuplex est potestas exorcizandi?* R. 2plex, 1*ma Generalis*, illa jure Divino, competit omnibus Christi fidelibus: ea potestate utuntur fideles aspergendo se aqua benedicta cum verbis: *Ecce Crucem Dni etc.* hac potestate legimus expulsa esse doemonia non tantum a Viris, sed etiam a Sanctis Foeminis. 2*da Specialis*, quae solis Ministris Ecclesiae vi Ordinis sui Exorcistatus convenit.

Q. *Potestas specialis quotuplex Ministerium habeat?* R. 2plex, *Solenne*, quod exercetur cum certo apparatu in publico loco v. g. in Ecclesia coram populo, et cum certis caeremonis ab Ecclesia institutis. Non *Solenne* fit per simplicem invocationem Nominis DEI, ac per formam a Christo institutam, et ab Apostolis traditam sine ulla alia solemnitate.

§ 4tus.

De Acolythatu.

Q. *Quid est Acolythatus?* R. Est potestas, per quam ordinatus in Acolythum potest accendere lumina, et portare Urceolos cum vino et aqua.

Q. *Quaenam materia et forma hujus Ordinis?* R. *Remota* sunt Urceoli vacui et candelabrum cum cereo extincto. *Proxima* est

traditio dictorum. Forma sunt verba ab Episcopo prolata, cum tradit materiam ei qui ordinatur.

Q. *A quo, et quando est institutus hic Ord?* R. a Christo Domino inchoative et denitative, cum Joan. 8. dixit: *Ego sum lux etc.*

Q. *Ubi fuit praesignatus huiusmodi Ord.?* R. In candelabris ante propitiatorium stantibus Exod. 25. Vasisque Templi Salomonis. Unde *Rabanus* hunc ordinem comparat iis, qui in Salomonis Templo et tabernaculo lucernas quotidie accendebant.

Q. *Quare traduntur urceoli vacui, et candelabrum extinctum?* R. Ad significandum ejus officium; quod est, accendere cereos, et implere urceolos.

Q. *Si duae sunt materiae, erunt etiam duo ordines?* R. Est unus ordo tantum, quia istae sunt duae materiae partiales, quae constituunt unam totalem. Praecipua et nobilior ex his materiis sunt urceoli, quia proximius inserviunt Missae Sacrificio.

Q. *Si Episcopus traderet solum Acolytho tangendum candelabrum non vero urceolos, essetne valide ordinatus?* R. Est partialiter valide ordinatus, et ideo deberet solum suppleri defectus commissus tradendo in alia ordinatione urceolos.

Q. *Si Episcopus traderet solum urceolos non candelabrum, essetne valide ordinatus?* R. Similiter prout immediate.

Q. *In Sacerdotio si Episcopus traderet potestatem absolvendi, et non consecrandi, debet hic suppleri defectus tradendo denuo utramque potestatem, quare ergo hic idem ritus non servatur in Acolythatu tradendo denuo utramque potestatem?* R. Quia in Sacerdotio illae duae potestates sunt ab invicem dependentes, ita ut potestas consecrandi sit fundamentum potestatis absolvendi, at vero in Acolythatu utraque haec potestas est disparata, neque una est fundamentum alterius.

Q. *Requiriturne contactus Physicus utriusque urceoli?* R. Sufficit, si unus tangatur.

Q. *Acolythus si in peccato mortali exercet suum ministerium, committitne peccatum mortale?* R. Non. Tum quia ejus ministratio (idem dicendum de aliis minoribus Ordinibus), non est meritorum Christi dispensatio: Tum quia valde remote ministrat in solenni Sacrificio Missae. *Suarez* tamen et *Lugo* irreverentiam saltim venialem agnoscunt, ob naturale praeceptum res sacras sacre tractandi.

CAPUT V.

DE SUBDIACONATU.

§ Imus.

De Fide.

Q. *Majores Ordines suscipere volens, debetne scire ea, quae concernunt Fidem Catholicam?* R. Omnino. Bened. XIV. Const. 42. *Et si minime etc.* § 10. Imo et docere debet se operam dedisse instruendis fidelibus in doctrina Christiana. Idem ibi: § 6.

Q. *Quid est Fides?* R. Est donum DEI, quo homo illustratus firmiter assentitur omnibus, quae DEUS revelavit, et per Ecclesiam suam credenda proposuit.

Q. *Quotuplex est Fides?* R. Alia est *Actualis*, quae est assensus alicui propositioni propter testimonium DEI. Alia *habitualis*, quae est qualitas quaedam nobis in baptismate infusa, per quam possumus credere ar-

ticulis Fidei. Alia est *viva*, quae est cum bonis operibus. Alia *mortua*, quae est sine iisdem. Alia est *infusa*, quam nobis in susceptione Baptismi infundit DEUS cum aliis virtutibus Theologicis. Alia *acquisita*, quam ex frequentatis actibus acquirimus.

Q. *Estne Fides Divina necessaria ad salutem?* R. In adultis est necessaria necessitate tam medii, quam praecepti.

Q. *Estne aliud credere in Deum, Credere Deum, et credere Deo?* R. *Credere Deo*, est assentiri verum esse, quod DEUS dixit. *Credere Deum*, est credere DEUM esse. *Credere in Deum*, est amando credere in ipsum.

Q. *Unicane est Fides Christiana, an vero multiplex?* R. Fides vera unica tantum est, dicente S. Paulo Eph. 5. 4. *Una Fides, unum Baptisma, unus DEUS.*

Q. *Nunquid inter Christianos non reperiuntur multi, qui diversam Fidem et Religionem profitentur?* R. Reperiuntur, veruntamen non omnes hi Fidem veram profitentur.

Q. *Igitur non poterit quivis baptisatus in sua fide salvari?* R. Non potest; cum enim homines isti in multis fidei Articulis inter se discrepent, sequitur hos vel illos circa multas a DEO revelatas veritates errare, Deoque revelanti non credere. Nullam veram Fidem ille censendus est habere, qui vel in aliquibus DEO credere reluctatur.

Q. *Nonne satis esset ad salutem consequendam convenire cum Ecclesia Catholica in Ar-*

ticulis substantialibus, quamvis non in accidentalibus? R. Non, Nulli enim in Fide Christiana dantur Articuli hoc sensu accidentales, quasi vero liceat eos credere, vel non; cum in nulla materia possit DEO dicenti absque gravissima injuria ejus negari Fides, et quidquid Deus dicit, omne sit aeque verum, utpote eadem Authoritati, et infallibili testimonio innixum.

Q. *Ubi igitur haec unica Fides invenitur?* R. Apud solos Romano-Catholicos.

Q. *Quare?* R. Hi enim soli omnia firmiter credunt, quae DEUS credenda revelavit sive per Scripturam, sive per os Prophetarum, et Apostolorum eorumque successorum, id est Ecclesiae.

Q. *Habeturne aliquid de Romano-Catholica Fide in Scriptura?* R. In Epist. ad Rom. 1. 8 *Gratias ago DEO pro omnibus vobis,* (scribit S. Paulus) *quia fides vestra annuntiatur in universo mundo.* Ergo Fides Romana annuntiata est in universo mundo, seu est universalis Catholica.

Q. *Cujus Fidei fuerat S. Paulus?* R. Romano-Catholicae, sic enim *Rom. Cap.* 1. 11 alloquitur: *Desidero simul consolari in vobis per eam, quae invicem est, fidem vestram atque meam.*

Q. *Eademne est hucusque doctrina ac Fide Christiana in Ecclesia Romano-Catholica, quae fuit in primitiva Ecclesia?* R. Omnino eadem

quo ad omnes Articulos Fidei, exceptis nonnullis caeremoniis.

Q. *Quomodo id probabis?* R. Patet id ex Verbo DEI scripto, et tradito per Apostolos suis Discipulis, et per successionem reliquis posteris Christiani. Omnes Libri Scriptorum ac Doctorum primitivae Ecclesiae sunt oculatissimi, ac testes omni exceptione majores, clare enim ac evidenter continent eandem doctrinam, quam hucusque profitetur, et annuntiat in universo mundo S. Universalis Romano-Catholica Ecclesia.

Q. *Cur doctrina Lutheri et Calvini non continet veram Fidem?* R. Quia non proponit suis haec, et omnia illa credenda, quae DEUS revelavit, et per Ecclesiam Catholicam seu Universalem a Christo inchoatam, et per continuam successionem fidelium hucusque durantem, semper visibilem, infallibilem credenda proposuit, verum solummodo talia, quae olim quorumdam privato judicio, et arbitrio visa sunt magis arridere.

Q. *Utique Dissidentium Pastores protestantur se docere et credere, quidquid habetur in Scriptura?* R. Sic protestari consueverunt omnes illi Haeretici, qui etiam oppositissima sibi dogmata tradunt. Igitur credendum? Verbo id quidem dicunt, sed non faciunt.

Q. *Quare?* R. Alios enim Sacrae Scripturae libros rejiciunt, alios accipiunt pro placito suo, eosque quomodo volunt, non secundum antiquum Ecclesiae (cui in ordine

ad id appromissa Spiritus S. assistentia), sensum, sed secundum spiritum suum privatum interpretantur, hocne est S. Scripturam docere?

§ 2dus.

De Motivo Fidei.

Q. *Quod motivum credendi habet Fides Christiana?* R. Verbum DEI infallibiliter nobis propositum, et explanatum, ideo enim hoc vel illud credimus, quia DEUS id dixit et revelavit, qui sicut nequit falli, ita nec fallere potest.

Q. *Quid inde infert?* R. Infero Fidem Christianam debere esse firmissimam, ita ut paratus quivis sit potius vitam et sangvinem fundere, quam vel de minimo Articulo dubitare.

Q. *Possuntne hujusmodi firmam habere fidem, qui extra Ecclesiam Catholicam versantur?* R. Nullatenus, sed formidare coguntur, modo se reflectant serio, quia non nituntur Verbo DEI uti infallibiliter proposito et explicato.

Q. *Quare?* R. Ultimatum enim fidei suae resolutorium, ob quod credunt, est privatum suum suorumque Pastorum hos vel illos libros veluti Canonicos acceptantium, eosque sic vel ita interpretantium fallibile judicium.

Q. *Quid colligitur inde?* R. Quod ille, qui judicium suum universali Ecclesiae Catholicae submittere renuit, tandem debet pro ultima Fidei et Salutis suae regula eorum Ministrorum seu Pastorum Acatholicorum, qui nunquam inter se convenire valent, sed mordicitus sese oppugnant, arbitrium admittere.

§ 3tius.

De Sacra Scriptura.

Q. *Quid est Sacra Scriptura?* R. Est Verbum DEI, quod Prophetae et Apostoli nobis in Scripto reliquerunt.

Q. *Quotuplex est Scriptura?* R. 2plex, Novi et Veteris Testamenti contenta in Libris 72, ex quibus Veteris Testamenti sunt Libri 45. novi vero Testamenti sunt libri 27. qui omnes pro Divinis sunt judicati a Triden. Ses. 4. rejectis aliis tanquam Apocryphis.

Q. *Quid nomine Canonis Ecclesiastici intelligitur?* R. Cathalogus Ecclesiae, quem adhibuit S. Synodus in Conc. Trid. Ses. 4.

Q. *Quotupliciter Canon Ecclesiae sumitur?* R 2pliciter, 1*mo:* Pro Regula et sic Canon in Missa sumitur et alibi. 2*do:* Pro Cathalogo, et sic Liber Canonizatorum, aut Librorum S. Scripturae, Canon Ecclesiae dicitur.

Q. *Quinam sunt hi Libri, qui relati sunt in Canonem tanquam Divini?* R. Hic Digest, ac divisi Libri Veteris Testamenti: *Legales V.*

Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium.

Historici XIX, Josue, Judicum, Ruth, Regum IV. Paralipomenon II. Esdrae IV. Tobias, Judith, Ester, Job, Machabaeorum II.

Sapientiales VI. Psalterium, Proverbia, Ecclesiastes, Cantica, Sapientia, Ecclesiasticus.

Prophetici XVII. Isaias, Jeremias, Baruch, Ezechiel, Daniel, Oseas, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michaeas, Nahum, Habacuch, Sophonias, Aggaeus, Zacharias, Malachias.

Q. *Qui Libri Novi Testamenti?* R. Eodem modo divisi: *Legales* IV. Evangelium S. Mathaei, S. Marci, S. Lucae, S. Joannis.

Historici. Acta Apostolorum congesta a S. Luca.

Sapientiales XXI. Epistolae S. Pauli XIV. Ad Rom. Ad Cor. II. Ad Gal. Ad Ephes. Ad Philip. Ad Colos. Ad Tessa. II. Ad Tim. II. Ad Tit. Ad Phile. Ad Haeb. Epistolae S. Joan. III. S. Petri II. S. Jacobi I. S. Judae I.

Prophetici Apocalypsis S. Joan Apost. Hi omnes Libri ab Ecclesia Cath. habentur tanquam Canonici, et a DEO inspirati.

Q. *Quotuplex est sensus Sacrae Scripturae?* R. Quadruplex scilicet. Literalis, Allegoricus, Moralis, et Anagogicus.

Q. *Quid intelligitur per sensum, seu per significationem literalem?* R. *Literalis* est illa, quam verba immediate important. *Moralis*

seu *Tropologica* refertur ad formationem vitae et morum. *Allegorica* exprimit aliquod Mysterium sub Figura, vel Metaphora rei significatae per verba. *Anagogica* refertur ad ea, quae sunt aeternae felicitatis, quae omnes his versibus explicantur.

Litera gesta docet; quid credas, *Allegoria*; *Moralis* quid agas, quo tendas, *Anagogia*.

Q. *Estne clara S. Scriptura?* R. Quamvis in multis locis satis dilucide proponat credenda, in plurimis tamen multum difficilis et obscura est, adeoque indiget explicatione.

Q. *Quomodo igitur Scriptura Lucerna est?* R. Scriptura prout recte et legitime per Ecclesiam, et non per proprium privatum judicium explanatur, est lucerna.

Q. *Dissidentes dicunt unum textum minus clarum explicandum esse per clariorem?* R. Non valet id, restabit enim semper controversia, quinam textus dicendi sint clariores, cum quivis Scripturam, quam pro se citat arbitretur esse clarissimam.

Q. *Det exemplum?* R. *Ariani* existimabant Textum hunc: *Pater major me est*, (quo errorem suum stabiliunt) esse clarissimum.

Anabaptistae, censent Scripturam: *qui crediderit et baptizatus fuerit, hic salvus erit*, (quam contra Baptismum parvulorum detorquent) esse omnino perspicuam.

Calviniani arbitrantur textu illo: *Caro non prodest quidquam* (quem adversus realem

Corporis Christi in Eucharistia praesentiam adducere consveverunt) nihil dari clarius.

Q. *Quare DEUS non totam S. Scripturam voluerat clare et evidenter exarari?* R. Statuerat enim rectum in sua Ecclesia ordinem observandum esse, ac proinde ut fideles in vero Scripturae sensu indagando ad eos recurrerent, quibus Spiritum S ad originе ad alios docendos et regendos appromiserat.

2*do.* Quoniam praeviderat hujusmodi fore homines, qui etiam clarissimos textus perverse interpretaturi essent, statuit multa potius obscure conscribenda esse, ut vel exinde colligerent, necessarium sibi esse ad Rectores Ecclesiae, quibus Spiritum S. ad erudiendum alios concesserat, recurrere.

3*tio.* Ut veri Christiani in humilitate obedirent Rectorum Ecclesiae definitionibus, sicut praeceperat, *si non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut Ethnicus et Publicanus* Math: 18.

Q *Licetne omnibus Biblia legere?* R. Latine licet omnibus.

Q. *Et cur in alio idiomate legere non liceat?* R. Editio Bibliorum lingva vernacula vg. Polonica, non est approbata et examinata a Sede Apostolica, an concordat cum originali suo, ex altera parte plures Idiotae legentes Cantica Canticorum, et non intelligentes Mysteria in verbis contenta, scandalizarentur, aut ad lascivos sermones adhiberent Verbum DEI; sed et vernacula lingva conscri-

pta Biblia permittuntur legi illis, quos capaces judicaverit Ordinarius Loci.

Q. *Christus monet* Joan 5. 39. *Scrutamini Scripturas etc etc?* R. Evidens est Christum Dominum citato capite Pharisaeos et legis peritos postquam illis exprobrasset incredulitatem etiam post tot a se patrata miracula) monuisse, ut vaticinia Prophetarum evolverent, ibique expressa de se testimonia adverterent: hocne est Praeceptum dare legendi Sacram Scripturam omnibus Christianis? Quid igitur facient, qui legere nesciunt?

Q. *Quae est Vulgata Editio Scripturae, et Divi Hieronymi, seu unde dicuntur* Biblia Vulgatae editionis? R. *Vulgata editio* fuit ante tempora D. Hieron: edita Latine ab incognito Authore, quae *Itala* dicebatur, a D. Hieron: *Communis*; a Gregorio, *Vetus*; ab Orosio *Vulgata*: quia illam vulgariter admittebat S. Romana Ecclesia; Cum aliae versiones fuerunt ab Haereticis factae in Latinum pro suae Haeresis parte.

S. Hieronymus bis vetus Testamentum in Latinum transtulit, ut scribit *Bellar:* de Verbo DEI, 1*mo* ex versione 72 Interpretum; 2*do* ex Hebraeo textu. Novum vero Testamentum de Graeco in Latinum non convertit, sed tantum multos errores, qui in ipso erant, emendavit. Quae ejus versio incepit vocari nova editio, ad differentiam antiquae.

Hoc facto, coepit esse controversia in Ecclesia, quaenam ex his duabus editionibus

Latinis esset praestantior? S. Aug: magnificavit antiquam *Italam*, S. Isidorus novam D. Hieron: quae controversia per longum tempus duravit in Ecclesia, nihilominus utraque ad arbitrium Episcoporum legi solebat fidelibus.

Post tempora S. Gregorii facta est tertia editio Latina, quae neque antiqua neque nova dicebatur, sed *Vulgata et Communis*, et hanc, oblatrantibus Haereticis, S. Trid: Synodus Ses: 4. pro Authentica in Ecclesia haberi decrevit, quae adusque vocatur *Vulgata editio*, seu: Biblia vulgatae editionis.

§ 4tus.

De Verbo Dei non scripto.

Q. *Quotuplex est Verbum DEI?* R. 2plx. aliud *Scriptum*, aliud *non scriptum*, sed ore Apostolorum suorumque Successorum nobis propositum, quod aliter vocatur Traditio.

Q. *Quid est Traditio?* R. Est doctrina ab uno alteri communicata in posteros, et sic sumpta traditio convenit tam Divinae quam humanae, tam Civili quam profanae, et Theologicae traditioni. Hic sermo erit de Theologica traditione.

Q. *Quid est traditio Theologica?* R. Est Fidei vel morum doctrina non scripta, sed viva voce quasi de aure in aurem successive tradita et talis vg. doctrina est, quod B. Vir-

go etiam post partum sit Virgo, vel quod parvuli ante usum rationis sint baptizandi etc; de his enim in Sacra Scriptura non habemus doctrinam expressam: sed ex sola traditione.

Q. *Quotuplex est traditio sacra sive Theologica?* R. Multiplex. Ratione Authoris est 3plex. 1*mo Divina* traditio est illa doctrina, quae est a DEO vel Christo tradita et nobis communicata, et talis est de materia et forma Sacramentorum. 2*do Apostolica* ab Apostolis tradita fidelibus, et ab his successive aliis communicata. 3*tio Ecclesiastica* et est consvetudo quaedam aut Ritus antiqui in Ecclesia introducti, qui postea vim legis obtinuerunt, et tale est jejunium Sabbathinum, recitatio Breviarii.

Q. *Ratione materiae quotuplex est Traditio?* R. 2plex, *Doctrinalis*, quae ad Fidem et dogmata credenda spectat vg. quod sint quatuor Evangelia. *Moralis*, quae ad mores pertinet, et ad actiones faciendas vg. quod signum Crucis formandum sit in fronte. Alia traditio est *perpetua* qu e perpetuo usque ad finem mundi observari debet. Alia *temporalis*, quae solum ad tempus.

Alia *universalis*, quae toti Ecclesiae servanda traditur, alia *particularis*, quae particulari alicui Ecclesiae in Dioecesi, Regno, aut Provincia traditur esse observanda.

Alia *necessaria*, quae traditur in forma Praecepti, alia *libera*, quae traditur in for-

ma *consilii*, ut est traditio de aspersione Aquae benedictae.

Q. *An admittenda sit traditio Divina?* R. Affirmative, quia plura spectantia ad fidem non sunt expressa in Scriptura. Unde in his sola regitur traditione Divina. Tum quia alia via neque ipsi Dissidentes possunt cognoscere, quinam libri Scripturae sint Canonici, et qui contineant Verbum DEI, nisi ex antiqua traditione.

Q. *Qualem authoritatem habeat Traditio Divina?* R. Tantam habet authoritatem, quantam habet ipsa Sacra Scriptura, quia aequalis infallibilitatis est Verbum DEI non scriptum seu traditum, sicut Scriptura Sacra, cum Scriptura non addit majorem fidelitatem Verbo Divino, nisi quo ad nos. Porro traditio Divina est Verbum DEI non scriptum.

Q. *An Traditiones Ecclesia mutare, aut abrogare possit?* R. 1. Traditiones *Divinae*, aut a Christo profectae, non possunt mutari, aut abrogari, quia inferior non habet potestatem in legem superioris. Porro Ecclesia est inferior ipso DEO et Christo Domino.

R. 2. *Apostolicas* vero et *Ecclesiasticas* pro diversitate temporis potest mutare, et abrogare, quia has mutando non excedit potestatis suae limites.

Caeterum Ecclesia sicut propter assistentiam Spiritus S. est optimus Interpres mentis Divinae, ita Traditiones Divinas in de-

biis explicare potest, utpote post DEUM supremus controversiarum Fidei Judex.

Q. *Forte sufficeret ad salutem illa solum credere, quae expresse habeatur in Scriptura?* R. Nequaquam. Sic enim Paulus diserte Nomine DEI praecipit: *Itaque fratres state, et tenete traditiones* etc. 1. Thes. 2. v. 15. Et Joan: 21. 24. *Multa alia esse, quae non sunt scripta. etc.*

Q. *Quae sunt traditiones, quas credunt, et observant Catholici?* R. 1*mo* Omnia quae continentur in Scriptura Sacra esse revera a Prophetis et Apostolis atque cum assistentia Spiritus S. conscripta. 2*do* Symbolum Apostolorum in 12 articulos Fidei dispositum. 3*tio* Praeclarus ordo circa Communionem Sacram de quo S. Paulus 1. Cor: 11. 34. *Caetera autem cum venero, disponam.* 4*to* Pulcherrima circa ordinationem Presbyterorum dispositio, de qua Paulus *ad Titum* 1. 5. *Hujus rei gratia reliqui te Cretae, ut ea, quae desunt, corrigas et constituas per civitates Presbyteros, sicut et ego disposui tibi* 5*to* Varia Apostolorum decreta, ordinationes, Praecepta circa Sacrificium Missae, ritus 7. Sacramentorum, Jejunia, dies Festos, et alia de quibus legitur in 1mo Concilio Nicae: habeturque in Actibus Apostolorum, c. 16. 14. de Paulo et Timotheo: *Cum autem pertransirent Civitates, tradebant eis, custodire dogmata, quae erant decreta ab Apostolis et Senioribus.*

Q. *Obligamurne credere non solum illa, quae expresse habentur in Scriptura, sed etiam quas per Traditionem Apostolorum?* R. Omnino, quia Apostoli non minus veritatem praedicarunt ore, quam scripserunt calamo: et DEUS aeque Fide dignus in iis, quae locutus est per os Apostolorum, ac etiam quae per calamum eorum.

Q. *Quid respondendum illis, qui arbitrantur etiam cujusvis privati Scriptoris narrata apud nos Catholicos pro traditione Ecclesiae haberi?* R. Tales nolunt intelligere, quid revera nomine Traditionum intelligatur, et ideo, *quae ignorant, blasphemant.* Jud. 10.

Q. *Creduntne ipsi Dissidentes aliqua, quae non habentur in Sacra Scriptura, sed solummodo ab Ecclesia Catholica tradita sunt?* R. Credunt dari quatuor Evangelia, et 14. S. Pauli Epistolas, easque verum DEI Verbum esse: infantes esse baptizandos: diem Dominicum non vero eum cum Judaeis diem Sabbati esse celebrandum etc.

Q *Cur igitur reliquas quoque traditiones admittere reluctantur?* R. Contumacia, sensusque proprius in causa est.

Q. Christus increpat Judaeos, quod traditiones observarent? Mat: 7. 8. R. 1*mo* Christus instituendo novam Ecclesiam, novas quoque instituit traditiones, ac proinde antiquas Judaeorum abrogavit. 2*do* Increpabat Judaeos, quod propter traditiones suas praecepta DEI transgrederentur, at traditiones Apostolorum

et Romano-Catholicae Ecclesiae nequaquam praeceptis DEI adversantur.

Q. *Possuntne articuli Catholici, de quibus oppositi controversantur, per Sacram Scripturam defendi?* R. Omnino possunt, innumeros enim textus, etiam clarissimos pro veritate suae fidei citant Catholici.

Traditiones nihilominus praeterea admittendae sunt, quoniam idipsum etiam in Scriptura praecipitur, ut immediate dictum. 2*do.* Ut ubi difficilior est Scripturae locus, explanetur per antiquissimam Ecclesiae traditionem, cui proculdubio etiam Dissidentes securius confidere poterint, quam nuper exortis suorum Pastorum interpretationibus.

§ 5tus.

De Ecclesia.

Q. *Quid est Ecclesia in communi?* R. Est coetus convocatorum sive fidelium. Nam Ecclesia est nomen Graecum idem significans ac latine convocatio.

Q. *Quotuplex fuit Ecclesia?* R. Juxta triplicem statum; Legis naturae, scriptae et gratiae est 3plex: in omni enim statu DEUS habuit suos Fideles convocatos per gratiam in cognitionem sui Creatoris.

Q. *Quomodo et quamdiu durarunt hi status?* R. 1*mus* Serviebat DEO per praecepta legis

naturalis ab Adam usque ad Moysen per spatium circiter 2000 annorum.

2dus Legis scriptae per praecepta Legis Mosaicae usque ad Christum per spatium 2000 annorum.

3tius a Christo conditus, Ecclesiam in statu perfectiori fundando, a quo coepit illa congregatio, quae simpliciter Ecclesia vocatur.

Q. *Ecclesia quo differt a Synagoga?* R. I. Synagoga habuit umbram, et figuram, Ecclesia ipsam lucem, et veritatem. II. Ecclesia hoc habet et possidet, quod Synagoga tantum expectabat.

Q. *Quotuplex est Ecclesia Christi sive Legis gratiae?* R. Triplex. *Triumphans*, et est coetus Beatorum in coelis. *Patiens*, et est coetus Fidelium Justorum defunctorum in Purgatorio degentium et aliter haec vocatur, *Purgans*. Et *militans* estque fidelium in terris sub Christi vexillo ac obedientia ejus Vicarii militantium.

Q. *Quotuplex est Ecclesia Christi militans?* R. 2plex: *Universalis*, quae complectitur omnes omnino fideles totius mundi. Et *particularis*, quae complectitur Fideles unius duntaxat Regni et Provinciae. Sic dicitur Ecclesia orientalis, Gallicana etc.

Q. *Quid fecit Christus ad fundandum hanc Ecclesiam in meliori statu?* R. 1mo Praecepta Judicialia veteris Legis abrogavit. *2do* Similiter praecepta ceremonialia tanquam figuras tantum vitae et passionis suae. *3tio* Prae-

cepta fidei aliquomodo auxit, quatenus plura distincte et expresse credi voluit, quae a Judaeis implicite et obscure credebantur: uti Mysterium Ss. Trinitatis. Incarnationis etc. Praecepta etiam moralia Decalogi explicavit et perfecit additione consiliorum. 4to Praecepta Sacramentalia de novo instituit.

Q. *Quae ergo inter tot Sectas sit vera Christi Ecclesia?* R. Sola Romano-Catholica. Haec enim sola habet evidentia signa verae Xsti Ecclesiae scil: quod sit una, Sancta, Catholica et Apostolica.

Q. *Quid sunt Notae, seu signa verae Ecclesiae* R. Sunt quidam Characteres, seu proprietates Morales, ex quibus evidentia morali clare patet aliquem coetum credentem in Christum veram constituere Ecclesiam.

Q. *Quae sunt Privilegia, seu proprietates verae Christi Ecclesiae?* R. Visibilitas, et infallibilitas. Vera Christi Eccles a omnino semper fuit visibilis a tempore Apostolorum, nulla autem modernorum Dissidentium Secta fuerat visibilis ad An. 1517. quo Anno initia sua sumpserant.

Q. *Quomodo Ecclesia est una?* R. Est una unitate fidei et doctrinae.

Q. *Quare dicitur Sancta, cum multi in ea inveniantur improbi?* R. Quia in ea non nisi Sancta docentur quo ad fidem et mores. Item in ea sunt sanctificationis media: uti Baptismus et alia Sacramenta, et quia extra eam

non potest Sanctitas reperiri nec salus, in ea autem multi sunt Sancti.

Q. *Cur dicitur Catholica?* R. Quia extendit se ad omnes mundi partes, et ad omne tempus a temporibus Christi, proindeque est universalis.

Q. *Cur autem vocatur Apostolica?* R. Quia ab Apostolis fundata et doctrina et Sangvine.

Q. *Cur dicitur Romana?* R. Quia Ecclesia Romana est Mater omnium Ecclesiarum, cui Christus primatum dedit.

Q. *Soletne Ecclesia Romano-Catholica aliquid contra Scripturam docere?* R. Nequaquam, hoc quorundam Pastorum Dissidentium figmentum est; solet quidem Ecclesia aliqua docere, quae non explicite in Scriptura apparent, (cum sui muneris sit explicare, quaenam implicite in S. Literis reperiantur) sed hoc non est contra Scripturam agere.

Q. *Danturne praeterea adhuc alia verae Ecclesiae signa apud Romano-Catholicos?* R. Dantur, uti Congregatio Fidelium ex omnibus gentibus, ex omni populo, sicut Christus praedixerat Mar. 16. *Conversio Gentium,* haec enim Ecclesia mittit Evangelii praecones ad ultimos fines terrae. SS. *Martyrum multitudo,* qui a temporibus Christi ad praesentem usque diem inter Barbaros vitam et Sangvinem pro Christi Nomine in Romano Catholica Fide liberaliter profundunt. In hac so-

la Ecclesia innumera fiunt signa et miracula, quibus hujus Fidei veritas continuo comprobatur, sicut Christus pollicitus est: Marci 16. 17.

Q. *Sed dantur hodie homines tales, qui miracula, quae non vident, fieri negant, quae vero vident, infascinationi Daemonis adscribunt?* R. Idem olim contigerat ipsius Christi Domini miraculis a Pharisaeis, qui ideo dicuntur contra Spiritum S. peccasse.

Q. *Homo baptizatus, qui non ex ignorantia quidem invincibili, sed ex pervicacia Ecclesiae Romano-Catholicae recalcitrat, potestne salvari?* R. Non. Imo S. Paulus diserte monet Rom: 13. 2· *Qui resistit potestati, DEI ordinationi resistit, qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt,* et Christus ait Mat: 18. 17 *Si non audierit Ecclesiam etc,* 2do Quia talis utpote extra Ecclesiam constitutus, non est de Corpore Christi: porro *qui non est mecum contra me est,* inquit Dominus Mat. 12. 30.

Q. *Revelatne DEUS per se immediate cuicunque Homini Christiano, quae ab omnibus credenda sunt?* R. Non, sed illis tantum, quibus aut commiserat scribere verbum suum, aut regendum tradidit in Spiritualibus Gregem suum nimirum Apostolis eorumque successoribus legitimis, seu Ecclesiae; aliis autem proponit DEUS credenda per Ecclesiam.

Q. *Quod est hujus dicti fundamentum?* R. 1mo. Ex Scriptura Sacra, ubi hac in parte Apostolis et Rectoribus Ecclesiae Spiritus S.

appromittitur Luc: 8. 10. Item. *Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus S. posuit Episcopos regere Ecclesiam DEI*, Act: 20. 28. Item Joan: 14. 17.

2*do*. Experientia. Ideo enim tot, tamque Dissidentes in rebus Fidei dantur opiniones, quod homines reperiantur hujusmodi, qui ita credere, sacrasque literas intelligere praesumunt, sicut spiritui suo privato videtur.

Q. *Quid per Ecclesiam (quae Nomine DEI infallibiliter nobis proponit, quae credenda sunt) intelligitur?* R. Caput, et ejus praecipua membra, videlicet Romanus Pontifex, et Concilium generale Episcoporum.

Q. *Potestne Ecclesia Xti, dum aliquid proponit credendum, errare?* R. Hoc aeque impossibile est, ac impossibile Xtum in promissis suis falli, aut fallere.

Q. *Quare?* R. Promiserat enim Joan: 14. 16. *Rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum Spiritum veritatis, ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia etc.* Et Matth. 16. 18. *Tu es Petrus, et super hanc Petram etc.* Ideo S. Paulus Ecclesiam appellat: *Columnam et firmamentum veritatis.* 1. Timot. 3. 15.

Q. *Estne aeque nunc credendum Ecclesiae, dum aliquid definit, ac tempore Apostolorum?* R. Omnino. Ecclesiae enim pro semper Spiritus S. assistentia appromissa est, ut dictum est. Certe aeque nunc haec assistentia necessaria est, ac tempore Apostolorum, cum etiam mo-

do oves pascendae, fratrès confirmandi, errores refutandi sint.

Q. *Quare crèdendum, quidquid Ecclesia proponit?* R. Ideo, quoniam in huoc finem decreverit Xtus Joan: 14, relinquere Spiritum S. Spiritum veritatis Ecclesiae Rectoribus, qui illis continuo usque ad consummationem saeculi suggeret omnia.

R. 2do Quia severe praecepit Christus audire Ecclesiam Matt: 18. 17. *Si non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut Ethnicus et Publicanus.*

Q. *Utique nonnulli è dissidentibus docent sufficere ad salutem, modo Symbolum Apostolorum credamus?* R. Hi graviter errant, ut colligitur ex immediate dictis. Certe si id sufficeret, omnes sectae, etiam in primitiva Ecclesia anathematizatae salutem consequi potuissent, cum Symbolum Apostolorum admiserint.

Q. *Quinam sunt intra veram Ecclesiam?* R. Omnes Fideles non tantum praedestinati, sed etiam reprobi. Non tantum perfecti, sed etiam inperfecti, etiam peccatores tam occulti quam manifesti, sunt membra Ecclesiae Christi.

2*do* Etiam infideles occulti, qui carent fide interna, si Fidem Christianam exterius profitentur, et in Communione Sacramentorum veris Fidelibus commiscentur cum exteriori subiectione Pastoribus Ecclesiae, sunt de Ecclesia tanquam ejus membra, licet mortua et arida. Com: DD.

Q. *Qui sunt extra veram Ecclesiam Xti?* R. Infideles, non baptizati, Catechumeni, Haeretici publici, Schismatici, Excommunicati non tolerati, sive nominatim denuntiati. Com: DD. apud Bellarm:

Q. *Utique etiam illi, qui duobus et amplius saeculis ab Ecclesia Romano - Catholica dissentiunt coetus cogere, eosque Ecclesiam appellare consueverunt?* R. Coetus hujusmodi non esse Ecclesiam illam, cui Christus infallibilem Spiritus S. assistentiam appromiserat, quamque Matth: 18. audiendam esse praeceperat.

Q. *Quare?* R. Cum enim Christus promiserit Ecclesiam suam continuo a temporibus Apostolorum usque ad consummationem saeculi a Spiritu S. dirigendam: cum voluerit esse continuo audiendam, cum statuerit continuo conservandam, et ne quidem a Portis Inferi debellandam, manifestum est nomine Ecclesiae Christi non posse, alium coetum intelligi, praeterquam illum, qui a temporibus Apostolorum continua Episcoporum aliorumque fidelium successione hucusque sine interruptione perseverat. Qualem solam Romano - Catholicam Ecclesiam esse quivis sanam rationem habens fateri cogitur.

§ 6tus.

De Capite Ecclesiae.

Q. *Quod est Caput Ecclesiae Christi?* R. Supremum invisibile Caput est ipse Xtus.

Q. *Habetne Ecclesia Xti Caput in terris visibile, cui omnium fidelium regimen et Spiritus S. assistentia a Christo appromissa sit?* R. Omnino. Christus enim ipse Petro, ejusque successoribus Authoritatem hanc conceserat.

Q. *Potestne id ipsum Scriptura comprobari?* R. Plurimis textibus adeo claris, ut opposita explicatione eludi nequeant. Uti Mat: 16. 18. et sequ: *Ego dico tibi, quia tu es Petrus etc. Et quodcunque ligaveris super terram etc* Et Joan: 21. 15. et sequ. ter repetitis vocibus; *Pasce agnos meos, pasce oves meas etc.* Luc: 22. 23. *Ego autem rogavi pro te etc.* Porro hanc Capitis potestatem praefatis verbis concessam exercuit Petrus tum in electione Matthiae *Act* 1. tum in electione primorum Diaconorum *Act.* 6. tum in definitione controversiae de Legalibus. *Act:* 15. quatenus caeteros Apostolos sua Authoritate convocavit, et in Concilio primus sententiam dixit, etc.

Q *Sed Pastores Dissidentium citatas Scripturas omnino aliter interpretantur, asserentes nullum hic primatum concessum fuisse Petro?* R. Ante omnia hic relegendum est, quod scribit ipse S. Petrus: 2. *Epist.* 3 16. Et deinde advertendum, nullum dari Scripturae textum etiam circa prima Fidei Christianae Mysteria, quem homo obstinatus, et astutus non possit pro libitu explicare, et diversimode interpretari: nec ullum argumentum etiam validissimum, contra quod tenuis aliqua respon-

sio haberi nequeat; sed ideone hujusmodi asserto secura conscientia acquiescendum?

Q. *Utique a Christo Domino oves pascendae commissae sunt et aliis Apostolis?* R. Verum est, sed principaliter Petro, cum nulli Apostolorum sic in particulari potestas in omnes Christi fideles tradita sit, prout Petro. Et quamvis etiam reliquis Apostolis concessum ligare et solvere a peccatis, soli tamen Petro collatae sunt claves, per quod universalissima potestas denotatur; sic dictante tam recta ratione, quam Scriptura Isaiae 22. *Dabo clavem Domus David super humerum ejus.*

Q. *Quare S. Paulus reprehenderat S. Petrum, Gal. 2. ratione dissimulatae ad tempus circumcisionis, quod utique non fecisset, si Petrus Superior ejus fuisset?* R. Nihil est novi Superiorem interdum a suo inferiore sive ex confidentia, sive zelo, sive speciali DEI mandato commoneri, modo id fiat prudenter, et circumspecte. Sic monuerat et quidem zelose Jetro Moysen *Exod.* 18. Juvenis Samuel Summum Sacerdotem Heli, Nathan Davidem etc. Sic faciunt et nunc Concionatores, Confessorii Regum, Episcoporum, ipsiusque Summi Pontificis.

Q. *Quid de primatu Papae Sancti Patres, qui in primitiva Ecclesia floruerant, scripserunt?* R. Omnes unanimi voce testantur Romanum Pontificem esse universae Ecclesiae Christi visibile Caput, et Rectorem, supremumque in controversiis Fidei Judicem.

Q. *Quid si diceretur hos omnes homines fuisse?* R. Etiam Apostoli fuerunt homines, igitur nec illis credendum? Homines quidem fuerunt tam Apostoli, quam eorum legitimi Successores, sed sicut illi, ita isti speciali in docendo Spiritus S. assistentia praediti, cum Christus Ecclesiae suae appromiserit: *Dabo vobis Spiritum veritatis, etc.* Joan. 14.

R. 2*do*: Saltem quivis Dissidentium fateri cogitur ex innumeris testimoniis SS. Patrum evidenter colligi hanc semper fuisse etiam in primitiva Ecclesia Scripturae interpretationem, quod scilicet Romanus Episcopus sit universae Ecclesiae Superior, et Judex controversiarum, cui interpretationi procul dubio securiori conscientia inniti potuerit, quam recenter inventae.

Q. *Estne ad salutem necessaria communio cum Sede Apostolica?* R. Omnino. Ratio patet ex verbis Christi dicentis: *Qui non est mecum, contra me est.*

Q. *Quando Papa censeatur ex Cathedra loqui, et definire?* R. Cum definit tanquam Supremus totius Ecclesiae Pastor et Doctor, docens universam Ecclesiam, et proponens quid credendum, quidve sequendum sit; intendens omnes obligare ad observantiam, ut credant, et operentur juxta suam definitionem.

Q *An Papa loquens ex Cathedra errare possit?* R. Non; quia sic loquens in dogmatibus Fidei repraesentat Personam Chri-

sti, cujus in hac militanti Ecclesia vices gerit, adeoque singulari providentia habet Spiritus S. specialem assistentiam. Com. DD.

§ 7mus.

De Infidelitate et Haeresi.

Q. *Quod vitium opponitur Fidei?* R. Infidelitas, quae est error intellectus pertinax in eo, qui nondum Fidem suscepit.

Q. *Quotuplex est infidelitas Fidei opposita?* R. 2plex. *Positiva*, quae reperitur in illis, qui fidei notitiam habent, sed illam contemnunt, vel ei contradicunt, uti est in Judaeis, Turcis, et Haereticis. Et *Negativa*, quae datur in illis, qui nihil audierunt de Fide et talis fuit in gentibus. Haec infidelitas per se non est peccatum, qui enim nunquam de Fidei doctrina audivit, non potest ejus notitiam aliqua ratione acquirere juxta illud: *Quomodo credent ei, quem non audierunt?* Rom: 10.

Q. *Infidelitas positiva estne peccatum?* R. Est ex genere suo gravissimum ut docetur Joan: 15. *Si eis non dixissem, peccatum non haberent.*

Q. *Quotuplex est infidelitas positiva?* R. 3plex; *Paganismus* tunc est, quando nullius Mysterii revelati Fides habetur *Judaeismus* est, quando creditur veteri testamento, non tamen Novo. *Haeresis* est, quando a-

licui veritati ex novo, vel ex veteri testamento fides negatur. Si autem fides suscepta in totum abjiciatur, vocabitur Apostasia.

Q. *Quotuplex est Haeresis?* R. Duplex. *Formalis*, quae est error voluntarius, quem homo baptizatus pertinaciter tuetur contra aliquam Fidei Catholicae veritatem. Et *Materialis*, quae est error contra fidem Catholicam non ex pertinacia voluntatis, sed ex simplicitate, vel defectu informationis debitae, aut sinistra instructione proveniens. Et haec praesertim Haeresis reperitur in vulgo Haereticorum, ubi Catholici non tolerantur.

Q. *Quae requiruntur ad haeresim formalem necessaria?* R. Error in intellectu, et pertinacia in voluntate.

Q. *Haeresis formalis estne peccatum?* R. Est de genere suo grave, et quidem gravius, quam Paganismus juxta illud: 2. Petr 2. *Melius erat illis non cognoscere viam justitiae etc.*

Q. *An haeresis materialis inducit poenas Juris pro foro conscientiae et coram DEO?* R. Non, quia poenae in haereticos latae non incurruntur nisi propter culpam conjunctam cum pertinacia, sed in haeresi materiali nulla est pertinacia. Ergo. Tum quia ignorantia invincibilis excusat a peccato.

Q. *Quae sunt poenae spirituales contra haeresim formalem statutae?* R. Excommunica-

tio major. 2*do* Inhabilitas ad dignitates, officia et Beneficia Ecclesiastica. 3*tio* Privatio dignitatum, officiorum, et beneficiorum prius obtentorum. 4*to* Irregularitas 5*to* Privatio Ecclesiasticae sepulturae. 6*to* Non gaudet immunitate Ecclesiae propter haeresim capiendus.

Q. *An poenae inflictae extendunt se ad alias personas?* R. Affir nempe *in credentes*, qui assentiuntur haereticorum erroribus, quamvis nesciant dictos errores in particulari. *In receptatores*, qui haereticum causa haeresis fugientem recipiunt. *In defensores*, qui haereticum laudibus, auxiliis, ope, quamvis mortuum defendunt. *In fautores*, qui cum possunt haereticum punire, vel capere, id facere nolunt, si eis id ex officio incumbat, et hoc agant, non ut faveant haeretico, tanquam amico, sed ut haeretico.

Q. *Quae sunt poenae temporales in haereticos?* R. 1*ma* Infamia. 2*da* Confiscatio bonorum. 3*tia* Amissio Patriae potestatis in liberos. 4*ta* Exemptio subditorum ab omni debito obedientiae. 5*ta* Intestabilitas tam *activa*, vi cujus testamentum condere nequeunt haeretici; quam *passiva*, vi cujus ex testamento legato nihil possunt accipere.

Q. *Quotuplices dantur haeretici?* R. Alii dantur *Interni*, qui errorem suum cum pertinacia conjunctum sola mente retinent; Et hi nullis poenis subjacent, quia Eccle-

sia de internis non judicat. Alii *Externi*, qui illum errorem, quem mente tenent, exterius manifestant verbo aut facto.

§ 8vus.

De Schismate et Apostasia.

Q. *Quid est Schisma?* R. Est divisio et pertinax segregatio Hominis baptizati ab unitate Ecclesiae Catholicae, prout haec est Corpus Mysticum ex universis fidelibus tanquam membris, et Romano Pontifice tanquam Capite constans.

Q. *Quid est Apostasia?* R. Est temerarius recessus a prioris vitae instituto, quod publica et solemni Professione susceptum est.

Q. *Quotuplex est Apostasia?* R. 3plex, a Fide, a Religione, et sacro ordine.

Q. *Quid est Apostasia a Fide?* R. Est omnimoda defectio a Fide Catholica, quam quis in Baptismate suscepit. Differt ab Haeresi, quia haec non deserit fidem totaliter.

Q. *Quid est Apostasia a Religione?* R. Est omnimoda defectio seu recessus a Religioso statu per Professionem solemnem inito, sive abjiciatur habitus, sive non. Excipiuntur tamen illi, qui a Superiore juste gravati altiorem sedem appellant, hi enim non debent dici Apostatae, cum non abjiciant Religionem, sed solum id faciunt, quod est de jure naturali.

Q. *Quid est Apostasia ab Ordine Sacro?* R. Est temerarius transitus a statu Clericali ad conversationem laicalem dimisso habitu, et Tonsura Clericali.

Q. *Quas poenas incurrunt Apostatae a Fide?* R. Easdem quas Haeretici, cum revera sint haeretici cum quodam excessu.

Q. *Quae sunt poenae Apostatarum a Religione?* R. 1*ma* Incurrunt excommunicationem majorem latae sententiae, qui dimiserunt habitum, qui vero illum retinent, ferendae sententiae. Can: 2 *ut periculose.* 2*da* Suspenduntur ipso facto ab usu et exercitio Ordinum Sacrorum, (non tamen minorum). 3*tia* Amittunt omnia privilegia suae religionis, non tamen illi, qui habitum retinent, ut notat P. Kloz. l. 5. T. 9. fiunt inhabiles ad omnia Officia, et Beneficia.

Q. *Quibus afficentur poenis Apostatae ab Ordine Sacro?* R. Excommunicatione majore ferendae sententiae. 2*do* Infamia; haec tamen tolli potest per poenitentiam. 3*tio* Irregularitate. Si vero contraxisset Apostata Matrimonium, esset irregularis ob Bigamiam spiritualem. 4*to* Amissione privilegii non solum *fori,* sed etiam *canonis*, ita ut si dimisert habitum, percutiens eundem non incurreret Excommunicationem. Colligitur ex Can: 23 de *Senten: Excom.*

§ 9nus.

De Libris Haereticorum.

Q. *Quos libros legendo incurritur Excommunicatio?* R. *1mo* Legentes, retinentes domi, imprimentes libros haereticorum tractantium de Religione, aut haeresim continentes, incurrunt Excommunicationem Papae reservatam.

R. *2do* Legentes, retinentes, vel imprimentes libros Haereticorum, qui non tractant de Religione; neque continent haeresim, incurrunt Excommunicationem *Indicis*, quae nulli est reservata. Notandum si sint libri damnati ob suspicionem falsi dogmatis, secus autem si sint Medici aut Poetici.

R. *3tio* Legentes, retinentes, imprimentes librum Authoris Catholici, sed damnatum ob aliquod dogma, incurrunt Excommunicationem *Indicis* nulli reservatam.

R. *4to* Legentes libros prohibitos eo quia tractant de rebus venereis et obscaenis, nullam incurrunt excommunicationem, sed tantum peccant mortaliter.

Q. *An libri Paganorum vel Hebraeorum tractantes de Religione sint comprehensi sub Excommunicatione lata in Bulla Coenae?* R. Non, quia non sunt proprie libri Haereticorum. Secus dicendum de legentibus libros Groecorum, Armenorum non unitorum

tractantes de suis ritibus, quia ipsi tanquam Schismatici, sunt haeretici.

Q. *An brevis Scriptura vg. Epistola seu Oratio Haeretici de Fide tractans, vel haeresim continens, comprehendatur sub prohibitione Bullae Coenae?* R. Affirm; *Suarez. Tamb.*

Q. *An manuscriptum haeretici continetur etiam sub eadem prohibitione?* R. Affirm.

Q. *Parvitas materiae excusatne legentem libros prohibitos a culpa, et poena? Et quae dicatur parvitas materiae?* R. *1mo* Affirm: nisi voluntarie legeret locum haeresis.

R. *2do* Parvitas autem dicitur juxta laxiorem opinionem lectio unius paginae.

Q. *An retinere librum prohibitum domi per aliquem diem tantum, excuset a culpa et poena?* R. Excusat brevitas temporis. *Tamb.* nc etiam ignorantia.

Q. *Quid faciendum est Confessario cum legentibus et conservantibus libros haereticorum?* R Injungat poenitenti, ut deferat librum Eppo: et in casu impossibilitatis ipsi saltem Confessario.

2do Non absolvatur, nisi talem librum reddiderit. *3tio* Si Poenitens sciat etiam alios complices retinentes libros haereticorum, praecipiat ei, ut quantocius denuntiet Eppo: *4to* Inquirat, quoties legit illos libros? quoties aliis accommodabat? an dogmata falsa promulgaverat? *5to* Peccati gravitatem ostendat, egit enim contra grave praeceptum

Ecclesiae. Excitet illum ad eliciendos actus Fidei, etc.

§ 10mus

De Judaeis.

Q. *Quae scienda sunt de communicatione cum Judaeis?* R. Non licet sub peccato mortali cum Judaeis habitare, eorum azymis vesci, Medicis vel Chirurgis uti, nisi in necessitate, si alius non fuerit; ad eorum convivia accedere, cum illis saltare, Obstetrices vel nutrices eorum esse, nisi in extrema necessitate, in eorum Synagogis servitia exercere. Ita Edictum Andreae Załuski Eppisc: Cracov: An: 1751.

Q. *Qui casus sunt Episcopo reservati in hacce materia?* R. In Dioecesi Cracov: Qui famulantur continuo Judaeis conducti pro anno toto; imo et operarii diurni, si dies festos violant, dum iisdem operas locant; Commiscentes se carnaliter Judaeis maribus, vel foeminis, tradentes ad necem infantes iisdem Judaeis, auxilium ad hoc praestantes, scientes traditionem, et non manifestantes iis, ad quos spectat, emptores superstitiose certis diebus cum retroemptione apud Judaeos domorum, propinationis, ac aliarum rerum, et supellectilis Judaicae.

Q. *Si Judaei contraxerant Matrimonium in gradibus a lege humana prohibitis, si baptiza-*

rentur, possentne vivere in Matrimonio sine ulla dispensatione? R. Affirm: Tales enim neque contrahunt cognationem spiritualem, nec legalem, nec publicam honestatem.

Q. *An Judaei confugientes propter patratum delictum ad Ecclesiam gaudeant Immunitate?* R. Alii negant, quia non videtur Juri consonum, ut Ecclesia prosit iis, qui sub ejus lege vivere recusant. Alii probabilius affirmant, dicentes, immunitatem concedi non respectu personarum delinquentium, sed propter honorem et reverentiam, quae locis sacris et divino cultui debetur.

§ IImus.

De Spe Christiana,

Q. *Quid, et qualis est spes Christiana?* R. Est virtus supernaturalis, per quam cum fiducia salutis aeternae vitae bona expectamus.

Q. *In quo spes nostra collocanda?* R. In DEO, et Domino nostro JESU Christo ejusque pretiosis meritis.

Q *Quomodo spes nostra in Christo sita esse debet?* R. Quatenus omnes gratias ex ejus meritis sperare debemus, quibus adjuti mandata ejus, prout oportet ad salutem, implere valeamus. 2do Quatenus propter Christi merita omnibus rite credentibus,

et bene operantibus vita aeterna promissa est.

Q. *Deletne spem Christianam comitari timor DEI?* R. Omnino. Et ideo Christus ipse monuerat Apostolos; *Timete eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Luc:* 12. 5.

Q. *Sperans in Domino potestne certo scire se esse in gratia DEI?* R. Quamvis homo fidelis et pius, qui operatur justitiam, multum possit esse securus de Divina gratia, extra tamen specialem DEI revelationem nequit habere illam summam certitudinem nimirum Fidei.

Q. *Quare non?* R. Licet enim in communi revelatum sit, omnes fideles mandata DEI custodientes, gratiam ejus possidere, non tamen mihi in particulari revelatum est, num revera ita, prout oportet, mandata observaverim: *Nescit homo utrum amore an odio dignus sit.* inquit Eccl: 9. 1. Idque ideo, ut cum majori sollicitudine, cum metu et tremore salutem nostram operemur; ad Phil: 2. 12.

Q. *An sit peccatum ponere spem in homine?* R. Affirm: si ponatur principaliter: secus vero si secundario et tanquam in instrumento gratiae Coelestis.

Q. *An in peccatis contra spem datur parvitas materiae?* R. Non; quia ubi deliberate quis peccat vel praesumendo, vel desperan-

do, semper committit gravem offensam DEI.

Q. *Quid est tentatio DEI?* R. Est quaedam praesumptio, qua quis vult experiri de DEO per media incongrua, et aliena ab ejus Providentia.

Q. *Quotuplex est?* R. 2plex, *Explicita*, cum quis vult aliquid agere, vel expectare per miraculum. Et *Implicita*, cum non vult adhibere media ordinaria absque peculiari S. Spiritus instinctu ad aliquem obtinendum effectum, ut si quis nollet in infirmitate adhibere medicinam, vel monita salubria audire, dicens se in DEO sperare.

Q. *Quae vitia spei Christianae opponuntur?* R. Duo: *Desperatio*, dum quis de misericordia DEI, remissione peccatorum, et vitae aeterna obtinenda desperat. Et *praesumptio*, dum quis existimat se fore salvandum propter Christum, quamvis praecepta ejus non observaret. Et haec dicuntur peccata contra Spiritum S.

§. 12mus.

De Charitate DEI.

Q. *Quid est charitas?* R. Est virtus supernaturalis, qua DEUS propter se diligitur, proximus vero propter DEUM.

Q. *Quot sunt praecepta charitatis?* R. 2. Universalia: Diliges Dominum DEUM tu-

um ex toto corde tuo, ex tota mente tua: hoc est primum et maximum mandatum; secundum vero simile huic: Diliges proximum sicut te ipsum.

Q. *Quotuplex est amor DEI?* R. *Appretiativus*, qui consistit in aestimatione infinitae bonitatis DEI: sicut quando homo aestimat omnia respectu DEI esse nihil, et paratus est perdere omnia pro amore DEI, si id DEUS exigeret. Et *Intensivus*, qui consistit in vehementi affectu: ut si quis videtur ardere, et ferri in DEUM amore tali, sicut Filius in Parentes.

Q. *Quo amore tenemur amare DEUM?* R. Saltim amore appretiativo. Dixi *saltim*, quia licet convenientissimum esset amare DEUM etiam amore intensivo, ut multi amarunt in hac vita Sancti; interim non est praeceptum de hoc eliciendo amore; nam spectata fragilitate humana, et spectato statu modernae vitae, in quo majore affectu ferimur in sensibilia, quam spiritualia, ideo impletur praeceptum Divinum, quando amamus DEUM amore appretiativo.

Q. *Quotuplex est praeceptum amoris DEI?* R. 2plex. *Negativum*, quod obligat semper pro semper, ita ut nunquam liceat bonum creatum magis appretiare, quam DEUM. Et *Affirmativum*, quod obligat 1. dum adepti sumus rationis usum. 2. Cum ex tentatione periculum imminet, ne in odium DEI aliquis labatur, nisi actum amoris eliciat. 3.

Quoties quis vult elicere contritionem 4. Quoties nobis occurrunt Beneficia Divina. 5 Saepius in vita, maxime in articulo mortis.

Q. *Quae vitia sunt opposita Charitati Divinae?* R. Omne quidem peccatum est contra charitatem DEI; Interim directe et formaliter opponitur odium, et contemptus DEI.

Q. *Quotuplex est DEI contemptus: qui opponitur amori DEI?* R. 2plex: *Formalis* est, qui directe contemnit honorem, amorem DEI et dignitatem ejus. *Interpretativus* est, quando quis non contemnit quidem DEUM, sed tantum talem actionem facit, quae in se DEI contemptum continet. Talis contemptus est omne peccatum mortale, quia omnis, qui peccat, eo ipso videtur contemnere praecepta DEI, consequenter ipsum DEUM.

§ 13tius.

De Charitate Proximi.

Q. *Post DEUM in terris quem diligere debemus?* R. Nosmetipsos, et nostrum proximum.

Q. *Quis est noster proximus?* R. Omnis homo beatitudinis capax sive fidelis, sive infidelis, sive amicus, sive inimicus, sive Christianus, sive Judaeus. Possumus in Ju-

daeo infidelitatem odio habere, non tamen ipsum Judaeum.

Q. *Quomodo peccatur contra charitatem in nosmetipsos?* R. 1. Per excessum quando DEO nos praeferimus. 2. Per defectum, quando nos non satis diligimus, quod fit, quando salutem nostram, sive temporalem, sive spiritualem negligimus.

Q. *Quomodo peccatur contra charitatem in proximum?* R. 1 Inordinate eum diligendo. 2. Malum ipsi optando, vel desiderando. 3. In necessitate praesertim extrema non subveniendo. 4. In corpore vel anima, honore, fama, vel aliis rebus temporalibus eidem nocendo.

Q. *Quando sub mortali tenemur succurrere proximo?* R. In gravi et extrema necessitate.

Q. *Quotuplex est necessitas proximi?* R. 3plex: *Communis* est, qua laborant hospitales, pauperes communes. *Gravis*, quam patiuntur qui sunt in periculo gravis mali *vg.* Captivitatis, quibus si non succurratur, infallibiliter pati deberent captivitatem, jacturam honoris, et status. *Extrema* est, ex qua imminet periculum vitae aut diuturni morbi. In gravi vero et extrema necessitate tenetur quisque sub mortali peccato proximo succurrere, si potest.

Q. *Ex quibus bonis tenemur Eleemosynam dare?* R. Ex propriis bonis superfluis. Interim 3plex est Eleemosyna. *Bona*, quae

datur ex bonis superfluis. *Melior*, quae ex necessariis. *Optima*, et maxime placens DEO, quae datur a paupere.

Q. *Quis ordo in dilectione servandus est?* R. Si extra extremam necessitatem sue urgendum sit. 1. Uxori quia una est caro cum viro. 2. Filius et Parentibus et Patri prae Matre. 3. Fratribus, Sororibus, deinde propinquis et familiaribus. In extrema autem necessitate Parentes, eo quod vitam dederint, sunt praeferendi filiis. In rebus pertinentibus ad civilem communicationem, praeferendi sunt concives: in Bello s. Commilitones. In spiritualibus Patres et Fratres spirituales. Imo etiam Parentes in spiritualibus praeferendi sunt: quia prima conjunctio carnalis est fundamentum aliarum conjunctionum.

Q. *Quomodo tenetur homo ad succurrendum proximo in extrema necessitate spirituali existenti* R. Si sit spes certa juvandi et non possit alia via juvari, neque sit damnum proprii boni Spiritualis, tenetur cum periculo vitae suae, quia damnum Spirituale praevalet omni damno temporali: Unde tenetur quisque infantem baptizare, absolvere poenitentem, quem scit certe moriturum, cum proprio vitae periculo.

Q. *Ad quid obligat charitas erga inimicum?* R. Ex praecepto obligat, ut homo communia signa et beneficia exhibeat inimico: Specialia vero solum ex consilio, nisi obligatio

aliunde oriatur *vg.* ratione scandali. Unde si mihi occurreret amicus et inimicus mihi aequales, et unum salutarem non salutato altero, peccarem, quia ostenderem manifestum signum odii.

Q. *An teneatur quis inimicum suum salutare, si praevidet, quod inimicus non sit resalutaturus?* R. Si sit moraliter certus, quia jam vg. iterum semel salutavit, ad nihil tenetur, quia sic posset dare incendium majoris inimicitiae. Peccaret tamen graviter, si inimicum se salutantem non resalutet, sic enim monstraret manifeste odii signum.

Q. *Quid de superioribus in hac materia dicendum?* R. Illi excusantur a peccato, si imperfecto, indisciplinato subdito non tantum signa specialia, sed etiam communia denegent, imo vultum asperum ostendant: quia ista signa non sunt odii, sed medicinalia. Hoc ipsum dicendum de Patre et Matre respectu Filiorum. Si tamen desinat esse superior, et talia signa aversionis demonstret, erit signum privati odii.

Q. *Quomodo offensus poterit sine peccato offensorem accusare, et poenam velle apud Superiorem?* R. Si id non fiat animo vindictae, sed animo satisfactionis suae offensae, et ut mala impunita ulterius non crescant, ac alii similia vitent.

§ 14tus.]

De Fraterna Correptione.

Q. *An extat praeceptum correptionis Fraternae?* R. Affirm Eccl: 19. et 2. Thess: 3. Et Matt: 18.

Q. *Quomodo hoc praeceptum obligat?* R. Sub mortali ad corripiendum proximum de quavis culpa mortali non emendata, quia sub mortali tenemur succurrere proximo extreme, et graviter corporaliter indigenti, multo magis spiritualiter indigenti. Com. DD.

Q. *Quos obligat hoc praeceptum?* R. 1. Omnes et singulos etiam aequales, inferiores laicos, peccatores, quando utiliter corripere possunt sine suo gravi damno.

R. 2. Praelati et Superiores magis obligantur, quia omnis Superior duplicem Personam agit. *Unam* ut est particularis, *Alteram* ut est Persona communis et sic pollet 3plici correctione, *Fraterna* ut Frater; *Judiciali*, ut Judex et scelerum vindex quo ad forum externum: Et correctione *Paterna*, ut Pater quo ad forum internum. 3. Inferior potest, et tenetur Frater corrigere superiorem seu Praelatum secreto modeste, et reverenter. Ita defin: Cap: *sicut* 2. 7. 9.

Q. *Ut hoc praeceptum obliget, quae requiruntur?* R. Sequentia. 1. Ut proximus prudenter judicetur peccasse, vel esse in proximo periculo peccandi. 2. Ut sit periculum, ne

relabatur, vel permaneat in peccato, et ut putetur non aliter facile emendandus. 3. Ut sit probabilis spes emendationis. Ut non sit alter magis idoneus, vel dignitate, aut aetate superior, qui commodius possit, et velit corrigere. 4. Ut opportuno tempore fiat, quando scilicet fructus probabiliter sperari possit.

Q. *Si quis de fructu dubitet, vel certo sciat obfuturum non esse, teneturne corrigere?* R. Affirm: quia sicut in morbo corporali, ita et in spirituali remedium, quod non est obfuturum adhiberi debet in dubio an sit profuturum, si nullum certius adsit.

Q. *Si vero quis dubitet; non modo sitne profutura correctio, sed etiam num sit nocitura?* R. Eam tunc omittere potest, quia cum correctio ad emendationem ordinetur, fieri non debet, cum aeque imminet peccatum proximi ac ejus emendatio.

Q. *Quid est imprudentia fraternae charitatis?* R. Quando quis non solum invidet Personae Fratris, sed etiam invidet gratiae DEI crescenti per Fratrem in mundo.

§ 15tus.

De Purgatorio.

Q. *Quid hoc nomine Purgatorii intelligitur?* R. Locus tertius praeter Coelum et infernum, ubi animae in DEI gratia de cor-

pore solutae, adeoque in aeterna gloria locandae, ad tempus continentur, donec poenam temporalem, quam in hoc mundo promeruerunt, exsolvant, aut per orationes nostras aliaque pietatis officia seu opera liberentur.

Q. *Constatne ex Scriptura dari talem tertium locum?* R. Constat vg. Matt. 5. 25. *Esto consentiens adversario tuo cito, dum es in via, ne forte in carcerem mittaris. Amen dico tibi non exibis inde, donec reddas novissimum quadrantem.* Hoc Christus Dominus certe non de inferno dixerat; inde enim nullus exibit, inde nulla redemptio, nulla solutio, igitur de Purgatorio.

Q. *Utique hic non invenitur ista vox Purgatorium?* R. Minus est de voce, modo res ipsa habeatur.

Q. *Quid praeterea?* R. Cor: 3. 15. inquit S. Paulus *Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem.* Quem textum SS. PP. in primitiva Ecclesia interpretati sunt de Purgatorio, uti S. Aug. l. 20. hom 16. S. Hieron. in Cap: Amos: S. Ambr: in Ps: 18.

Q. *Credibilene Ministros Haereticorum praefatam Scripturam melius intelligere?* R. Nunquam, cum praefati SS. Doctores interpretationem Sacrae Scripturae, et doctrinam suam etiam sanctissima vita, et innumeris insigne apertis miraculis confirmaverint.

Q. *Quomodo adhuc ex Scriptura Purgatorii veritas declaranda?* R. 1. Tam in Novo quam in Veteri Testamento consvetudo fuerat ora-

re, aliaque pietatis opera facere pro mortuis. Et sic. 1. Cor. 15. 29, inquit S. Paulus *Alioquin quid facient, qui baptizantur pro mortuis, si mortui non resurgunt? Ut quid baptizantur pro illis?* quod autem per *baptizari* intelligatur in praesenti aliquid pati, evidenter colligitur ex verbis sequentibus. *Ut quid et nos periclitamur omni hora etc.*

R. 2. 2. Reg. 1. 12. Jejunavit David mortuo Saul et Jonatha, nec solum in signum moeroris, verum etiam devotionis intendendo opitulari animabus eorum. Sicut quoque 2. Reg: 12. 16. impetrandi gratia jejunium instituerat; *Deprecatus est David Dominum pro puerulo et jejunavit jejunio.* 2. Mach: 12. 46 *Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare: etc.* asseverat Scriptura dari Purgatorium.

Q *Pastores Dissidentium contradicentes, libros Machabaeorum non accipiunt pro Canonicis?* R. Consvetudo, illos libros, unde evidentissimi textus adversum se citari possunt eliminandi ex Scriptura, non est argumentum, quod recte sentientes convincere valeat. Insuper nemo prudens negare potest Historicos esse fide dignissimos; ex quibus patet evidentissime inter fideles veteris Testamenti consvetudinem fuisse, orare pro defunctis.

Q. *Quid ex citatis S. Scripturae textibus infertur?* R. Quod omnino detur 3tius locus post hanc vitam, ubi existentibus animabus

oratio nostra utilis sit atque salutaris. Et sufficit; de nomine nulla lis.

Q. *Qualis fuerat consvetudo apud Xtianos in primitiva Ecclesia?* R. Orare, afferre Sacrificia, aliaque bona opera pro defunctis. Teste S. Aug: Hier: etc.

Q. *Quid de iis Pastoribus Dissidentium sentiendum, qui veritatem hanc non solum oppugnare (prout et caeteri) verum etiam jocos et ludibria de purgatorio struere consveverunt?* R. Ejusmodi hominum consvetudo est, ut illis fidei veritates, quas argumentis non valent, saltim contemptu, et ludibrio populo exosas reddant.

Q. *S. Scriptura duplicis solum post obitum nostrum loci claram mentionem facit?* R. 2plicis loci aeterni; praeterea tamen 3tium ad tempus solum duraturum esse admittendum, nemo ambigere potest.

Q. *Eccl. 11. 3. habetur. Si ceciderit lignum ad austrum aut aquilonem, ibi erit?* R. Hic textus inepte contra nos adducitur, praesertim cum etiam animae illae, quae Purgatorio ad tempus addicuntur, non ad aquilonem aeternae damnationis, sed potius ad meridiem infallibiliter aeternae beatitudinis cadant; Quemadmodum etiam animae SS. PP. veteris Testamenti, quae in limbo Xti adventum praestolabantur,

De Inferno.

Q. *Quid est Infernus?* R. Est carcer terribilis subterraneus iis destinatus, qui lethalis peccati obnoxii impoenitentes vita decedunt, ubi aeternis poenis cruciantur. CC. DD.

Q. *Quotuplex est poena Infernalis?* R. 2plx. Poena *damni*, per quam damnati carebunt beatifica visione DEI. Alia poena *sensus*, per quam propter conversionem ad creaturas ab iisdem tormenta sensibilia patientur.

Q. *Damnati torquenturne ab igne materiali vere et proprie Physico seu corporeo?* R. Affir. Qui ignis virtute Omnipotentis DEI ita intenditur, et elevatur, ut spiritualem attingat, et urat substantiam, perpetuo durans nulloque indigens pabulo, idest Lignis, etc.

Q. *Estne damnatorum omnium aequalis cruciatus?* R. Non; sed qui plura perpetrarunt peccata, magis torquendi sunt. Math: 16. 27.

§ 16tus.

De Requisitis ad Subdiaconatum.

Quae superius dicta sunt de Requisitis ad Ordines; *Intentione, Materia, et Forma*: haec nunc revocentur et videantur. Cap. 3. §. 9

Q. *Requiriturne certa aetas ad valide suscipiendos Ordines SS?* R. Non, sed tantum ad licite suscipiendos.

Q. *Episcopus potestne dispensare in aetate tam ad Ordines, quam ad beneficii assecutionem?* R. De licentia Papae potest.

Q. Materiae Ordinum majorum a quo debeant necessario tradi ordinando? R. Juxta communem sensum, et praxim sub nullitate debent tradi ab ipo Eppo Ordinante.

Q. *An majores Ordines valide conferantur per saltum?* R. Valide praeter Presbyteratum quo ad potestatem absolvendi, sine potestate consecrandi, et praeter Episcopatum sine Sacerdotio.

Q. *Possuntne eadem die conferri duo Ordines?* R. Omnes 4 minores Ordines possunt; etiam ex rationabili causa cum Subdiaconatu conferri. *Vasque. Hur. Palao.* apud *Burgra.*

Q. *An duo majores Ordines possint conferri eadem die?* R. Non, Triden: Ses: 23. cassat quo ad hoc omnia privilegia in contrarium concessa.

Q. *Quae dicuntur interstitia?* R. Tempus, quod debet intercedere a susceptione unius Ordinis ad alterius susceptionem.

Q. *Quantum tempus requiritur a susceptione unius Ordinis ad alterius susceptionem?* R. Annus integer.

Q. *In servandis interstitiis attendendusne annus Mathematicus, ut est integer quo ad dies?* R. Non attenditur annus Mathematicus, sed secundum morem Ecclesiae vg. a 4. tempo-

ribus praecedentis aestatis ad 4. sequentis aestatis.

Q. *Qui non servat interstitia ab Ecclesia statuta, quam poenam incurrit?* R. Suspenditur ab executione posterioris Sacri Ordinis, si mala fide, et sine dispensatione Episcopi suscepit. Qui deinde si ministret in Ordine, fit irregularis a solo Papa dispensandus, si delictum sit publicum; si occultum Eppus dispensare potest. *Nav.*

Q. *Quisnam potest dispensare in Interstitiis?* R. Eppus quoad suos subditos existente rationabili causa.

Q. *Quibus temporibus Ordines SS. conferri possunt?* R. Ordinarie conferri possunt his temporibus scil: Sabbathis 4. temporum, Sabbatho ante Dominicam Passionis, et Sabbatho Sancto, nisi Eppus habeat gratias a Sede Apostolica.

§ 17mus.

De Ordine Subdiaconatus.

Q. *Quid sibi vult nomen Subdiaconi?* R. Idem ac Subminister, cum Sacerdotis Ministro, id est Diacono, administrat.

Q. *Quid est Sub-Diaconatus?* R. Est Ordo Sacer, per quem datur ordinato 2plex potestas, altera primaria, scil. inserviendi Diacono in Missa Solemni, quoad praeparatio-

nem Vasorum Sacrorum: Altera legendi solemniter Epistolam in Missa Solemni.

Q. *A quo? et quando institutus est hic Ordo?* R. a Christo in ultima Coena, quando praeparavit materiam Eucharistiae.

Q. *Fuitne hic Ordo praefiguratus?* R. Affir 1. Exod. 2. et l. 2. c. 6 ubi Levitarum Ministri ponuntur. nam Hypodiaconi Ordo ex Rabano et Isid. in Novo Testamento respondet Nathinaeis in Templo humiliter servientibus. Ex L. Esdr: c. 8. et a Davide dati dicuntur ad Levitarum ministeria. Ex Isid: l. 7. et ex horum Ordine censent fuisse Nathanàélem.

Q. *Quotuplex est materia hujus Ordinis?* R. *Remota* est 2plex. Calix vacuus, cum Patena vacua, et Liber Epistolarum. *Proxima* autem est harum traditio ab Episcopo. Sufficit calix non consecratus. *Sotus et 4. alii.* Forma vero Subdiaconatus, sunt verba ab Episcopo prolata in traditione materiae.

Q. *In quo actu imprimitur Character Subdiaconatus?* R. In traditione Calicis vacui et Patenae, tanquam principalioris materiae.

Q. *Cur Subdiacono non confertur Character porrectione libri Epistolarum sicut confertur Diacono in traditione libri Evangeliorum?* R. Quia Evangeliorum traditio est multo excellentior, eo quod Diaconus non solum canere, sed etiam Evangelium praedicare potest, si attendamus tantum ad jus Divinum.

Q. *In ultima Caena non erat liber Epistolarum, quomodo potuit Christus instituere hunc Ordinem deficiente ejus materia?* R. Christus pro materia Ordinis statuit in genere instrumentum aptum significare potestatem Spiritualem, quae per Ordines confertur: Ecclesia vero determinavit speciem Sacramenti, quod pro temporum et locorum varietate magis exprimere possit hujusmodi spiritualem potestatem.

Q. *Si loco libri Epistolarum aut Evangelii tangendus alius liber traderetur, essetne valide ordinatus?* R. Affirm: quo ad Imam potestatem: Quo ad 2dam distingvo, si continent Epistolas uti Biblia, Missale, Breviarium, valide esset ordinatus etiam quo ad 2dam potestatem; si tradatur liber Epistolas non continens? non esset ordinatus.

Q. *Si traderetur ordinando solus Calix, vel sola Patena, essetne valide ordinatus?* R. Probabilius quod non; quia traditio illa refertur ad utramque partem Sacrificii scil: Corporis et Sangvinis, ideoque utriusque vasa dari debent. Si ordinando daretur Calix cum Vino, et Patena cum Hostia? valide ordinaretur, quia materia per praesentiam Vini et Hostiae non vitiaretur.

Q. *Subdiaconus majori excommunicatione irretitus, si exerceat solemniter actum sui Ordinis an incurreret Irregularitatem?* R. Affirm: secus si tantum minori excommunicatione innodatus existat, vel si laboret ignorantia

crassa. Subdiaconum autem sui Ordinis actum exercentem in peccato mortali peccare mortaliter alii affirmant, alii probabilius negant, cum nullum conficiat Sacramentum.

Q. *Quaenam vestis est propria Subdiacono?* R. Vestis propria distinctiva a caeteris Ordinibus est manipulus in brachio sinistro, qui significat fructum bonorum operum.

Q. *Quid significant aliae vestes, quibus induitur Subdiaconus?* R. Amictus seu humerale significat fortitudinem ad exequenda Officia Divina, quibus mancipatur; Alba significat puritatem vitae; Cingulus repressionem carnis, tunicella tunicam justitiae.

Q. *An possunt Clerici legere Epistolam, qui non sunt Subdiaconi?* R. Non possunt solemniter, hoc est cum manipulo et ex officio.

Q. *Quod est Officium Subdiaconi?* R. Epistolam in Missa canere: Diacono Panem et Vinum porrigere: Pallas, Corporalia, etc abluere.

Q. *An omissio alicujus Ceremoniae in Ordinatione sit supplenda?* R. Si sit essentialis, et dependens a forma substantiali ordinationis non solum ipsa est supplenda, sed repetenda tota Ordinatio saltem sub conditione. Si vero accidentalis? Sufficit illam solam supplere, et quidem privatim, si omissio fuit occulta, alias in publico, si fuit publicus defectus.

§ 18vus.

De Titulo.

Q *Quae requiruntur in Ordinando in Subdiaconum?* R. Praeter dicta, ubi de minoribus Ordinibus, requiritur insuper Titulus.

Q. *Quid est Titulus* R. Est quaedam provisio perpetua ad honeste sustentandam vitam Clericalem, quo ad victum et amictum.

Q. *Cur Ecclesia statuit ut habeatur Titulus?* R. Ne ordinatus cogatur mendicare cum Ordinis dedecore, aut inconvenientem artem exercere.

Q. *Quam poenam incurrit suscipiens per fraudem Ordinem Sacrum sine Titulo?* R. Fit suspensus ipso facto ab Ordine sic suscepto, et superiori suscipiendo, cujus dispensatio Pontifici reservata est, neque eum ignorantia juris excusat. *Syl. Bon.*

Q *Quotuplex est Titulus?* R. Triplex: Beneficii, Patrimonii, et Paupertatis, id est, ordinari potest, qui Beneficium aliquod obtinuit; vel qui honeste de suo Patrimonio vivere potest; vel qui professus est in aliqua Religione.

Q. *Titulus Seminarii estne sufficiens Titulus?* R. Si est permanens, vel saltem durans donec Ordinandus aliunde sit provisus? sufficit.

§ 19nus.

De Obligationibus Subdiaconi.

Q. *Quae sunt obligationes Subdiaconi?* R. Principales sunt tres: 1. Servandi castitatem. 2. Recitandi horas Canonicas. 3. Deferendi Habitum, et Tonsuram.

Q. *Estne gravis obligatio Clericis beneficiatis deferendi Habitum et Tonsuram?* R. Sub mortali obligantur, quia id sub gravibus poenis praecipitur in Canonibus quo ad utrumque.

Q. *Nonne hi aliquando excusantur?* R. Affirm: vg. ad tuendam vitam, honorem, divitias, etc. *Item* Si quis ita pauper sit, ut careat decenti habitu. Ratione infirmitatis Tonsuram relinquens, pariter excusatur.

Q. *Unde oritur obligatio servandi castitatem?* R. Ex voto solemni castitatis, quod a Subdiacono juxta Constitutionem Ecclesiae emitti debet in sui ordinatione.

Q. *Debetne hoc votum explicite emitti?* R. Sufficit, quod emittatur, implicite, nempe hoc ipso, quod quis vult Sacrum Ordinem, implicite vult obligationes annexas; Tale est votum Castitatis.

Q. *Haec obligatio viguitne semper in Ecclesia?* R. Initio nascentis Ecclesiae non fuit observata in Ecclesia orientali, quia ob paucitatem Fidelium et Ministrorum Domini, Sacris initiabantur etiam Uxorati, at in Ec-

clesia occidentali a tempore Apostolorum semper observata fuit. *Bellarm.*

Q. *Suscipiens SS. Ordines, ignorat obligationem perpetuae continentiae esse annexam, an esset immunis ab ea?* R. Non, quia votum est accessorium Ordini S. tanquam principali, qui autem vult principale, vult etiam accessorium, nisi contrariam intentionem habuerit. *Sanc. Regi.*

Q. *Quale peccatum committeret Subdiaconus violans castitatem?* R. Unico actu committeret duo peccata, contra votum, et esset sacrilegium, et contra virtutem castitatis, et esset fornicatio, vel adulterium.

Q. *Subdiaconus teneturne ab Episcopo assignatum Nocturnum sub mortali absolvere?* R. Affirmant *Dia. Ben.* sed tam severa obligatio non agnoscitur adesse nec ex jure, nec ex Pontificali. *San. Tamb.*

§ 20mus.

De Voto.

Q. *Quid est Votum?* R. Est promissio facta DEO deliberate de bono possibili, et meliore.

Q. *Quo differt Votum a proposito?* R. Per hoc 1. Quia votum obligat voventem sub peccato, non sic autem propositum. 2. Quia votum est semper de meliori bono. Propositum autem potest esse aliquando de minori

bono, ut dum quis proponit non servare virginitatem, et nubere.

Q. *Quotuplex est Votum?* R. Est 2plex, *Solemne*, quod fit per Professionem Religiosam, vel per receptionem Subdiaconatus. Et *simplex*, quod fit sine dictis solemnitatibus spontanea voluntate et privatim.

Q. *Quae est differentia inter dicta vota?* R. 1*mum* versatur ordinarie solum circa castitatem, paupertatem, et obedientiam. 2*dum* autem extendit se ad omnem materiam bonam. 1*mum* est indispensabile, et potest tantum declarari in aliquibus circumstantiis non tenere, 2*dum* vero potest dispensari.

Q. *Quomodo adhuc dividitur votum?* R. Aliud est *expressum*, quod verbis discretis exprimitur. Aliud *tacitum*, quod eo ipso fieri censetur, quo voluntarie aliquid agitur, ut assumptio Ordinis S. tacite complectitur votum castitatis. Aliud est *absolutum*, aliud *conditionatum*, quod patet ex terminis.

Aliud *personale*, quo promittitur aliquid, quod personam voventis attinet, ut peregrinatio, jejunium. *Reale*, quo res aliqua DEO promittitur, ut Eleemosyna, census etc. Aliud *mixtum*, quo utrumque promittitur. Aliud *poenale*, quod fit in poenam alicujus delicti, ut si quis dicat si non abstinuero ab hoc vitio, distribuam 5 vel 10 aureos pauperibus.

Q. *Qui licite potest vovere?* R. Homo viator qui est sui juris, et habet usum rationis. Vovere non possunt licite impuberes, con-

juges, servi perpetui, Filii sub tutela Parentum existentes, si materia voti sit in praejudicium conjugis, Superioris vel Parentum, ad pubertatem requiruntur in Masculis anni 14, in Foeminis 12.

Q. *Quae requiruntur ad votum?* R. Intentio, deliberatio, et libertas perfecta.

Q. *Quae sunt conditiones necessariae ad votum?* R. Possibilis, non vana, bona, meliori non contraria.

Nota : Votum contrahendi Matrimonium non semper erit validum, quia votum est promissio melioris boni, Coelibatus autem est dignior Matrimonio, nisi *per accidens*, vg. si speretur maxima utilitas Reipublicae. 2. Si sequeretur notabilis conversio infidelium. 3. Si Matrimonium sit in praecepto, ut si quis corrupta Virgine, et fide illi data de Matrimonio contrahendo, voveat.

Q. *Qualiter obligat votum?* R. Juxta quantitatem materiae quae promittitur, et juxta intentionem voventis, si est materia gravis? graviter obligat; si levis? leviter. Si quis se obligat sub mortali peccato? tenetur implere sub mortali; si sub veniali? tenetur sub veniali; si in perpetuum? in perpetuum tenetur.

Q. *Qui non implevit tempore praefixo, obligaturne post adimplere votum illud?* R. Peccat, sed probabilius est quod non obligetur, nam obligatio annexa tempori et diei finita est cum tempore, et die. *Sua: Bon etc.*

Q. *Si quis metu mortis vel gravis mali ab alio sibi incussi vovet, valetne?* R. Non, quia vovit coactus, non libere. *Tolet.*

Q. *An potest esse voti obligatio levis, quamvis materia sit gravis?* R. Affirm.

Q. *An validum votum illius, qui malum vovet vg. voveo te occidere?* R. Non, et quidem qui mortale vovet? peccat mortaliter, qui autem veniale? eum venialiter peccare dicit. *Sua. Syl.*

Q. *An votum personale possit impleri per alium?* R. Non, unde qui vovit peregrinationem vg. Romam, non satisfacit si alium mittat, neque ad id tenetur, si ipse non possit. *Suar. etc.* Reale autem votum potest impleri per alium.

Q. *An ad valorem voti requiritur ut omnes omnino difficultates expendat, quas postea vovens experitur in executione voti, quas si antea perspectas habuisset non vovisset?* R. Non; alias vix daretur votum validum, cum vix inveniatur vovens, qui non experiatur in executione voti aliquas difficultates. Nec etiam requiritur, ut vovens sit liber ab omni omnino iracundiae vel concupiscentiae motu, vel etiam levitate, quando passio non est tanta, vel levitas, ut rationis usum ad peccatum mortale sufficientem tollat. *Fernand.*

Q. *An votum alienum obligat aliquem tertium?* R. Non, hinc vg. Filius a Patre Religioni devotus, non tenetur vi voti Pater-

ni ingredi Religionem, nisi idem votum ipsemet filius ratificet.

Q. *Quid notandum venit circa errorem in fine voti?* R. Finis voti 3plex est 1mo *Communis* omnibus votis: Est Divinus cultus et honor, qui si deficiat! votum est irritum.

2do Specialis, qui est intrinsecus materiae promissae, et si hic deficiet ? mutatur objectum promissum, et consequenter cessat promissio, si vg. videns aliquem in lacera veste, voverem dare Eleemosynam, sed quia rescivi eundem non esse pauperem, non teneor, quia finis intrinsecus Eleemosynae, est sublevatio alienae miseriae, quae hic non erat.

3tio Extrinsecus est finis, qui per votum intenditur obtineri, ideoque si per votum obtineri nequit ? votum cessat.

Q. *Pro resolvendis dubiis circa vota, quae servire possunt regulae?* R. 1. Indubio melior est conditio possidentis, et probabilius etiamsi propendeat in votum factum! 2. Obligationes gratuitae sunt potius restringendae quam ampliandae. 3. Dubitans an plus? an minus? tenetur tantum ad minus.

4. Si post breve tempus postquam vovissem, dubito, an voverim vel non, possum me judicare non vovisse, quia non tam facile et cito obliviscimur magnae alicujus promissionis.

5. Si verba quibus usus sum non significent ex se votum ? non praesumor vovisse ,

quod si significent? tenebor ad votum. Item cessante causa finali, ac principali voti, cessat quoque obligatio ejus, vg si voveret quis peregrinationem pro impetranda sanitate tibi, et ipse moriatur, utique Parens ad nihil obligabitur, quia jam cessabit finis propter quem emisit votum.

Q. *Quot modis tollitur obligatio voti?* R. 1. Materiae mutatione, ut si materia antea honesta, fiat turpis, vel impeditiva majoris boni ratione novae circumstantiae, vel prohibitionis, vel si fiat impossibilis absolute, vel moraliter, vel desitione conditionis, a qua pendebat. 2. Interventu authoritatis humanae, idque 3pliciter, *Irritatione, Commutatione*, vel *Dispensatione.*

Q. *An valeat votum cujus materia partim possibilis partim impossibilis est?* R. Votum obligat quo ad partem possibilem, si talis hujusce voti materia est, ut dividi possit et soleat. Sic si quis vovit 100 aureos, et non habet? tenetur dare 10, si possit dare. 2. Si vero partes materiae non divisim sed collective promissae sunt, tolli remanet obligatio, si earum pars altera fiat impossibilis, quia vovens non intendit ad unam se obligare sine altera: Sic qui vovet aedificare Ecclesiam, si sola fundamenta Ecclesiae possit jacere? ad nihil tenetur; quia censetur aedificium totum vovisse per modum unius Seu potius in tali casu, nisi aliud ferat intentio ibus specialis, qui vovit,

sequenda est pars tutior vel recurrendum est ad Episcopi judicium.

Q. *Si quis voti prioris immemor aliud emiserit cum priore incompatibile, ut votum serviendi infirmis eadem die, qua peregrinationem voverit, quod faciendum?* R. Votum quod est de re meliori servandum est, quod est validum, cum liceat ipsi voventi votum in melius commutare. Si vero posterius votum est de aequali bono? adhaerendum est priori, quia votum prius in aliud aequale mutari nequit. Si vero dubitetur an posterius votum sit de bono meliori? idem est dicendum, quia possessio stat pro voto prius emisso. *Collet.*

Q. *An votum de vitando omni prorsus peccato mortali sit de materia, quae homini sine speciali privilegio possibilis est?* R. Affirm: Haec tamen vota non facile consulenda sunt.

Q. *An votum omnia venialia peccata vitandi sit validum* ? R. Videtur non esse validum, non enim valet votum, nisi acceptetur a DEO, non acceptatur autem votum inutile, et nocivum.

Q. *Votum emissum sub turpi conditione de futuro valetne?* R. Non, nisi conditio intelligatur in sensu poenali. Sic non valeret hoc votum; voveo Eleëmosynam, si vindictam sumpsero, vel si furatus fuero feliciter bovem. Valeret autem: voveo Eleemosynam, si forte eo usque miser sim ut furto, vel fornicationi consentiam.

Q. *An qui praevidet fore ut praefixa die votum implere nequeat, debeat tempus praevenire?* R. Si Votum certae diei est affixum in honorem ejus? necesse non est praevenire, quia tunc erit votum de re prout tali tempore facienda.

§ 21mus.

De Irritatione et Commutatione Voti.

Q. *Quid sit Irritatio Voti?* R. Est annullatio quaedam facta a Superiore inferiori personae, quae facit ut Votum non sit obligatorium.

Q. *Per quid differt Irritatio a Dispensatione?* R. Irritatio est ablatio obligationis facta nomine proprio per potestatem dominativam in Personam voventem, aut in rem de qua fit votum. Dispensatio vero est ablatio obligationis facta nomine alieno, scilicet DEI, qui potestatem jurisdictionis dat quibusdam in Ecclesia ad tollendam, ubi causa est, voti obligationem.

Q. *In irritatione requiriturne aliqua causa?* R. Non, sufficit enim sola voluntas irritantis ad sublationem voti, etsi juxta nonnullos peccat, qui sine causa irritat.

Q. *Qui potest irritare vota?* R. Pater filiorum, Superior suorum Religiosorum, Maritus Uxoris vel e contra, si vota sint cum praejudicio dictorum, nam talia vota ex juris dispositione hanc tacitam habent anne-

xam conditionem, *nisi Superior contradixerit, vel cujus interest.*

Q. *Quid est commutatio?* R. Est materiae voti authoritate propria in id quod manifeste melius, et DEO gratius est, conversio.

Q. *Quis potest commutare vota?* R. Ipse vovens potest propria authoritate mutare votum tantum in manifeste melius vg. votum Matrimonii in votum Religionis. Episcopus autem potest commutare in materias aequales.

Q. *Quid debet Confessarius attendere habens facultatem commutandi votum?* R. Quod res, in quam votum permutat, aliquomodo sit similis rei voto promissae, non potest fieri commutatio in opera, ad quae quis ex praecepto tenetur. *Les.*

Q. *An omnia vota suorum subditorum Episcopus commutare potest?* R. Existente causa potest; Exceptis 5 votis, quae soli Papae reservantur, scilicet: Votum intrandae religionis, castitatis perpetuae, peregrinationis Compestellam, Hierosolymam, et Romam.

Q. *Ad votum castitatis, ut sit reservatum Pontifici, quae requiruntur?* R. 1. Votum tale debet esse perpetuum, perfectum, et absolutum omnimodae castitatis. Hinc reservatum non est votum castitatis conditionatum, vg. voveo castitatem, si Pater moritur; vel ad certum tempus emissum, nisi esset vg. ad 100 annos, quia haberetur

pro perpetuo. 2 Non est reservatum votum, non fornicandi, non nubendi, non petendi, nec reddendi debitum, non tangendi mulierem lascive Votum suscipiendi SS. Ordines, seu Sacerdotii. *Sol.* In dictis ergo votis potest vel commutare, vel dispensare Episcopus.

§ 22dus.

De Dispensatione Voti.

Q. *Quid est Dispensatio?* R. Est obligationis voti, Nomine DEI, per Superiorem cum justa causa facta condonatio.

Q. *Quis potest dispensare in votis?* R. Papa in quocunque voto etiam solemni Religionis. Episcopus potest in votis simplicibus Papae non reservatis.

Q. *Ergo 5que; illa vota Pontifici reservata non possunt ab alio commutari vel dispensari?* R. Non. Possunt tamen ab illis irritari, qui habent potestatem dominativam in voluntatem voventis. Possunt commutare Episcopi, quando adest gravis causa, et nequit sine periculo animae expectari dispensatio Papae. Solet etiam dari in Jubilaeo Confessariis facultas circa quaedam vota.

Q. *Quae est forma dispensationis?* R. Si commutationes seu dispensationes fiant a Pontifice vel Episcopo, possunt pro libitu fieri intra vel extra Confessionem, quibuscun-

que verbis exprimentibus commutationem vel dispensationem. Si autem a Confessario tantum privilegiato, debet semper esse in Confessione vg. *Ego dispenso tecum in voto A. vel commuto etc.*

Q. *An qui vovit non petere dispensationem a voto, possit petere irritationem commutatione vel contra?* R. Potest, quia haec requirunt diversam potestatem. Si tamen ejus fuerit mens nullam petere deobligationem? Si petat, peccat, deobligatio tamen erit valida.

Q. *Quis potest absolvere transgressorem voti?* R. Quilibet Sacerdos approbatus, sed voti obligatio manet. Ut si quis contra votum continentiae fornicetur, absolvi potest a quolibet Confessario, sed voto continentiae manet obligatus.

23tius.

De Horis Canonicis.

Q *Quid sint Horae Canonicae?* R Sunt preces quaedam certis horis juxta Canones Ecclesiae DEO persolvendae.

Q *Quot sunt Horae Canonicae?* R. 7. Matutinum cum Laudibus, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperae, Completorium. Totidem Mysteria Passionis Dominicae denotantes.

Q *Quando sunt institutae Horae Canonicae?* R. Si spectentur secundum substantiam,

nempe pro precibus, quae quotidie statutis horis a fidelibus persolvebantur? credibile est, eas ab Apostolis emanasse. *Act.* 2.

Q. *Unde Horae Canonicae dicuntur Officium Divinum?* R. Quia per illas praestamus obsequium DEO, vel quia componuntur ex Divinis Literis.

Q. *Horae Canonicae unde vocantur Breviarium?* R. Quia sunt breve et admirabile S. Scripturae compendium.

Q. *Quo jure Sacris initiatus obligatur ad recitationem horarum?* R. Ex legis Ecclesiasticae dispositione, seu ex antiquissima consvetudine vim legis obtinente.

Q. *A quo tempore incipit haec obligatio?* R. a puncto suscepti Subdiaconatus, et quidem ad horas respondentes horae, qua ordinatur, vel ad horam, quae in Choro tunc dicenda esset. Quod si horas recitaverit ante susceptionem Ordinis, probabilius tenetur repetere. In Beneficiatis incipit obligatio a die possessionis sui Beneficii.

Q. *Qui obligantur recitare Horas Canonicas?* R. 1. Clerici majorum Ordinum, etiam si essent ob aliquod delictum suspensi, excommunicati, degradati, etiam qui cum dispensatione Papae duxit uxorem. 2. Obligantur etiam Clerici minorum Ordinum, si sint beneficiati, nam beneficium datur propter Officium. 3. Tenentur omnes Religiosi professi ad chorum destinati utriusque sexus.

Q. *Qui habet duplex Beneficium num tenetur propter hoc dupliciter recitare Officium?* R. Non, sufficit, si faciat tot commemorationes, quot sunt beneficia seu SS. Patroni beneficiorum.

Q. *An peccent praedicti si omittant aliquam horam?* R. Si id ex negligentia faciant, peccant mortaliter. Venialiter autem si unum Psalmum vel Hymnum negligant propter parvitatem materiae, nisi id saepius contingat.

Beneficiati ultra peccatum mortale tenentur in conscientia ante quamcunque sententiam restituere fructus correspondentes tali negligentiae, ut si vg. omiserunt integrum diei Officium, totius diei privantur fructibus, juxta multos tamen possunt tales aliquam partem fructuum ejus diei sibi reservare correspondentem aliis Parochi muniis.

Q. *An illi tenentur ad restitutionem, qui Divinum Officium recitant voluntarie absque ulla attentione?* R. Affirmative. Talis enim recitatio est nulla, nonnulli probabiliter oppositum tenent.

Q. *Cui debet fieri restitutio?* R. Ecclesiae vel pauperibus.

Q. *An omittens integrum Officium unius diei, plura numero peccata committat?* R. Quia transgreditur unum praeceptum habens pro objecto totum Officium, unum peccatum committit. CC. DD. *Mathe. pag.* 121.

Q. *An sub peccato est obligatio recitandi tempore Adventus vel Quadragesimae Psalmos graduales: Poenitentiales. Item Noctu: Defunct: cum annotatur in directorio?* R. Non. Qui tamen orant, lucrantur Indulgentias. Bul: Pii V.

Excipiuntur: Officium Defunctorum in Commemoratione OO. Fidelium, Litaniae in Festo S. Marci, et diebus Rogationum, quae expresse praecipiuntur.

§ 24tus.

Quomodo recitandae sint Horae Canonicae.

Q. *Quomodo in praxi dicendum est Officium?* R. Juxta Rubrum Breviarii competentis, et juxta statuta cujusvis Dioecesis.

Q. *Ad quale Officium tenetur Beneficiatus?* R. Tenetur ad Officium secundum ritum beneficii loci, ubi residet, tum ut se conformet, tum ut ei Ecclesiae serviat de cujus Altari vivit.

Q. *Quid si duplex habeat beneficium?* R. Vel residet in altero? et debet illius ritum sequi. Vel in neutro, et debet recitare Officium illius Ecclesiae in qua majorem habet gradum, et si utrobique sit aequalis: Officium Ecclesiae dignioris. Et si hae sint aequales? illius unde majores habet pro-

ventus, quod si et hi sint aequales? eligat quod vult.

Q. *Quale Officium tenetur orare ordinatus vg. Scholas frequentans, vel in Seminario existens?* R. Potest eligere ritum loci, in quo degit, vel etiam Ecclesiae ad quam provisus fuerit.

Q. *Obligatus ad Breviarium Romanum, si hoc non habet, an potest alio uti?* R. Alii affirmant. Alii probabiliter negant, tum quia diversitas Breviariorum inducere potest in perturbationem, tum quia Pius V in sua Bulla dicit: Non satisfieri obligationi, non utendo formula a se praescripta, quas tamen Horas scit memoriter, tenetur recitare.

Q. *Qui mutat Officium vg. qui dicit de Sancto, cum recitandum est de Dominica, quod peccatum committit?* R. Qui inadvertenter? neque delinquit, neque repetere tenetur. *Less. Sylv: etc.* Si vero data opera, et si frequenter Officium in brevius mutet, peccare eum mortaliter docet. *Tamb. Suar. Leg.*

Q. *Quod si quis per errorem heri recitavit Officium de Sancto, cujus festum et hodie?* R. Tenetur iterum de eo hodie recitare, quia error ejus non dat jus invertendi Rubricas. Contrarium tamen est probabile.

Q. *An qui pridie recitavit Matutinum et Laudes sequentis diei vg. feriales, resciens postea sequenti die celebrare aliquem Sanctum, debet reliquas horas dicere de Sancto vel de feria?* R. Valde probabile est, quod debeat

dicere de Sancto, quamvis non repetat Matutinum. Probabile etiam est posse continuare Officium feriale inchoatum.

Q. *Qua voce recitari debet Officium Divinum?* R. Privatim recitans ita orare debet, ut seipsum audire possit.

Q. *Quid si orat cum socio?* R. Debet illum audire alias non satisfacit.

Q. *An qui non potest dicere, tenetur audire horas?* R. Non, quia de tali obligatione nullibi constat.

Q. *Quo in loco recitandum?* R. Qui Choro sunt adstricti ratione beneficii vel stipendii obligantur ex justitia cantare in Choro, qui vero privatim in quocunque loco honesto possunt recitare.

Q: *An potest dici Matutinum diei crastinae et Laudes differri in crastinum?* R. Affirmative, sed in fine Matutini debet dici Oratio Festi, et Pater noster.

Q. *An inversio Horarum potest fieri licite aliquando?* R. Affir: Nam si quis Vesperas ante Nonam recitaret animadverso errore deberet recitare Nonam absque repetitione Vesperarum, et sic de caeteris.

Imo aliquando scienter id fieri potest absque ulla culpa etiam veniali, ut si quis vg. cum aegroto recitasset *Sextam* vel *Nonam* non recitata *Prima* et *Tertia*, poterit post *Nonam* recitare *Primam* et *Tertiam*, non repetendo *Sextam* et *Nonam*.

Similiter veniens tarde ad Chorum potest, imo debet prosequi Officium cum Choro animo postea partem omissam supplendi, ut si vg. veniret ad Matutinum post Hymnum vel Psalmum, aut etiam tardius debet cum Choro continuare reliqua, et postea partem omissam supplere.

Q. *Debetne ante Missam necessario recitari Matutinum?* R. Debet ex communi praxi Ecclesiae. Si tamen necessitas celebrandi immineat, nulla apparet obligatio, sed sufficit, si postea recitetur. *Tamb. Ley. Gav: Burgra.*

Q. *Possuntne Horae interrumpi?* R. Inter Matutinum, et Laudes, et horas potest quaelibet fieri interruptio, sed inter partes horae fieri non potest, si fiat sine causa? erit veniale; cum causa? nullum erit peccatum.

Ordinarie loquendo: Matutinum, Laudes cum reliquis Horis debent dici ante prandium. Vesperae cum Completorio post prandium.

§ 25tus.

De Attentione in Recitatione Divini Officii.

Q. *Quomodo recitari debet Officium Divinum?* R. Attente, clare, et devote.

Q. *Quid est Attentio?* R. Est applicatio animi ad opus quod peragitur.

Q. *Quotuplex est Attentio?* R. 2plex: *Interna*, quae consistit in advertentia ad illud quod fit. *Externa*, quae consistit in exclusione actionis externae incompossibilis cum attentione interna. Ad recitandum ergo Divinum Officium requiritur attentio interna, et non sufficit externa.

Q. *Quotuplex est attentio interna?* R. 3plex. Ad *verba* materialiter sumpta, ad *sensum* per verba significatum. Et ad *DEUM* quatenus illum colere intendimus.

Q. *In recitatione Divini Officii, quae ex his est necessaria?* R. Est necessaria simpliciter ad DEUM et verba materialia, non autem ad sensum, alias rudes et Moniales non satisfacerent.

Q. *Quo affectu recitari debeat Officium Divinum?* R. S. Aug: in Psal. 30 nos docet: *Cum oratis DEUM, hoc versetur in corde, quod profertis ore. Si orat Psalmus? orate; si gemit? gemite; si gratulatur? gratulamini; si sperat? sperate; si timet? timete; omnia, quae hic scripta sunt speculum nostrum sunt.*

Q. *Quid de eo, qui absque ulla attentione recitat Officium Divinum?* R. Si per notabilem partem distrahitur voluntarie, vel exercet actionem incompossibilem cum oratione, alii eum peccare mortaliter negant, alii probabilius affirmant quia, agit contra Ecclesiae praeceptum in re gravi. *Less. Leg.*

Nec facit tunc fructus suos, quia non facit opus praeceptum, scilicet devote orare.

Q. *Qui dubitat ob evagationem mentis, an aliquid omiserit, habens probabilem conjecturam se dixisse, vel quia proposuit initio attendere, num potest praesumere se dixisse?* R. Potest, si ex libro, vel memoria caeteroque errare, non solita, recitavit. Imo melius erit, si non repetat ob vitandas anxias consvetudines et scrupulos, et ut Officium sine perturbatione percurratur.

Q. *Quale sit peccatum cum recitatione Officii Divini conjungere ea, quae notabiliter non impediunt vg. induendi, abluendi?* R. Veniale si sine causa, alias nullum. *Escob. c. 7.*

Q. *Qui advertenter se occupat aliqua re incompossibili cum attentione interna vg. in scriptione, lectione?* R. Talis graviter peccat, et praecepto non satisfacit, et tenetur repetere.

Q. *In quibus casibus Sacerdos excusatur a recitatione Divini Officii?* R. 1. Si a Summo Pontifice dispensetur. 2. Si oblivione vel inadvertentia inculpabili laboret. 3 In infirmitate. 4. In occupatione necessaria vg. in excipiendis per totam diem Confessionibus, si tamen potest, tenetur praevenire. 5. Si careat Breviario et aliunde habere non potest. 6. Si per vim ab extrinseco illatam impediatur. 7. Si metu mortis cogatur omittere pensum Officii Divini.

Q. *Si quis non potest recitare Breviarium, an tenetur ad alias preces privatas?* R. Non; quia illud nulla lex jubet.

Q. *An, qui praevidet se cras non habiturum tempus, tenetur pridie orare?* R. Cum Gobat: non, nisi Matutinum potest, si vult.

Q. *Quid praeterea notandum est circa Divinum Officium?* R. 1. Quotiescunque sive in Officio, sive etiam extra illud non sequitur post orationem versus *Dominus vobiscum.' Benedicamus etc.* toties brevi clausula terminari debet eadem oratio, scilicet *Per Christum Dominum nostrum,* vel *Qui vivis et regnas in saecula saeculor ..* Secus vero concludi debet nempe longiori conclusione, si post finem orationis sequuntur praedicti versus, vel alii. 2. Quando particulariter dicitur tantum ab uno, Matutinum vel Completorium tunc dici debet: *Jube Domine benedicere,* quia tunc non ab homine, sed a DEO postulatur benedictio.

§ 26tus.

De Ritu Officii Divini.

Q *Quot sunt genera Festorum duplicium?* R, 4. *Primae Classis*, quae Festa nullam de simplici admittunt commemorationem. *Secundae Classis*, quae eam admittunt saltem in Laudibus. *Duplex Majus,* Et *Duplex Minus,* sive per Annum.

Festa 1mae et 2dae Clas: Duplicia Majora sunt annotata a principio Breviarii ante Tabulam occurrentiae. His superaddi solent alia in propriis Regnis, seu Parochiis.

Q. *Ergo in Duplicibus 1mae Class: nulla fit commemoratio?* R. Nulla, nisi de Octava Nativit: Dni, Epiphaniae, Corporis Xsti, de die Octava, de Dominica, et Feria Majore occurrente, et concurrentibus, *item* de Duplicibus 1. Class: minus dignis, et de Duplicibus 2. Class: concurrentibus in primis et 2dis Vesperis; De Duplicibus vero aliis, et semiduplicibus in 2dis Vesp: tantum.

In Festis Duplicibus 2dae Class: praeterea fit et commemoratio Vigiliae, et simplicis, si occurrant, in Laudibus; De Duplici quocunque ac Dominica 1. et 2. Class: in primis Vesp: De Festo quocunque minus digno in 2dis Vesperis concurrentibus. Item de die infra Octavam, si sequente die de ea fieri debeat Officium.

Duplicia Majora admittunt omnis generis commemorationes, differunt tamen a Duplicibus minoribus, quod his praeferantur, et in primo Noctur: Lectiones non habeant de Scriptura occurrente, sed vel proprias, vel de Communi.

§ 27mus.

De Festis Dupl: Semid; Simpl.

Q. *Per quid Duplicia distinguuntur a Semiduplicibus?* R. In duplicibus Antiphonae duplicantur. 2. Suffragia in Laudibus et Vesperis, et Preces in Prima et Completorio omittuntur, quae in Semiduplicibus semper dicuntur, nisi Festum Semiduplex celebretur infra Octavam alicujus Festi.

Excipiuntur etiam Vigilia Epiphaniae; Feria 6ta et Sabbathum post Octavam Ascensionis, ubi et Suffragia et Preces omittuntur. Suffragia non dicuntur per totum Adventum et a Dominica Passionis usque post Octavam Pentecost: Post Octavam tamen Paschae in Semiduplicibus fit commemoratio Crucis.

Q. *Semiduplicia per quid differunt a simplici?* R. Quia Semiduplicia habent 9. Lectiones, 3. Nocturnos, primas, et 2das Vesperas exigunt. Simplicia habent tantum unum Nocturnum, tres Lectiones, et primas Vesperas solum a Capitulo, terminantur in Nona hora Officii, si sint Festa SS. Vel habent 2das Vesperas tantum, et non primas, ut Feriae, si sequenti die nullum Officium occurrat.

Q. *Quomodo ordinatur Officium in Festo simplici?* R. Si Officium currentis diei fuit de feria? incipit Festum sequentis diei sim-

plex a Capitulo; Si vero concurrat Festum 9 Lectionum! fit de simplici tantum commemoratio.

Invitatorium in Matutino, uti etiam Hymnus accipitur de Communi talis Sancti, deinde dicuntur Antiphonae et Psalmi feriae occurrentis. Versus de Sancto, Lectiones de Scriptura, una vel duae, 3tia de Sancto, propria, vel Communis. Laudes et Horae dicuntur uti in Semiduplici usque ad 2das Vesperas exclusive.

Officium simplex cedit Officio feriali in Quadragesima, sed de eo fit solum commemoratio.

Feriale Officium assignat Breviarium pro quavis feria.

Q *Quando dicuntur preces majores flexis genibus in Laudibus, Horis, Vesperis?* R. In solis feriis majoribus scil: Adventus, Quadragesimae, 4. Temporum, Vigiliis Sanctorum, quae jejunantur (excepta Vigilia Nativ: Dni), si tunc Officium fit de feria.

§ 28vus.

De Dominicis.

Q. *Quae sunt observanda de Officio Dominicae?* R. Sequentia: 1. Dominicae aliae sunt 1mae Class:, aliae 2dae Class., Aliae Communes, seu per Annum.

Dominicae 1. Class: quae et majores, aut etiam privilegiatae dicuntur, sunt 8, quae sunt ita privilegiatae, ut nulli alteri Festo etiam Patroni Titularis cedant.

Dominicae 2. Class: sunt 9. (*videantur omnes in Rubr: Breviarii*) istarum Officium nunquam omittitur, nisi occurrente Patrono seu Titulari Ecclesiae, aut ejusdem Dedicatione, quo casu fieret tantum 9na Lectio, et commemoratio Dominicae in utrisque Vesp: et Laudibus. Sic, vg. si Festum S. Nicolai incidat in Domin: 2dam Adventus, quae est 2dae Class:? tunc in Ecclesia S. Nicolai deberet dici Officium de S. Nicol. cum comm' Dominicae.

In reliquis Dominicis per Annum occurrente Festo duplici fit tantum commemoratio Dominicae; exceptis Dominicis Resurrectionis, Pentecostes, SS. Trinitatis, in Albis, quae ritu dupl: celebrantur.

§ 29nus.

De Octava.

Q. *Quid intelligitur per octavam?* R. 7. dies subsequentes aliquod Festum principale ab Ecclesia hoc speciali honore condecoratum.

Aliud est: *Octava*, aliud est: *dies infra Octavam.* Per *Octavam* intelligitur dies una nempe, quae est numero 8va, et semper est

duplex; *Dies autem infra Octavam* sunt semiduplices, et sunt sex; 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Q. *Octavae in quot sunt Classibus*? R. In 4. In 1*ma* Classe est Octava Paschalis et Pentecostes, infra quam non fit Officium de ullo Sancto.

In 2*da* Classe: Octava Epiphaniae, quae admittit tantum Festum Patroni Titularis, et Dedicationis: non tamen in Octava die, in qua celebratur Baptismus Xsti.

In 3*tia*: Octava Corporis Xsti, quae admittit duplicia tantum cadentia, et non translata, nisi sint altioris Ordinis.

In 4*ta*. Sunt reliquae Octavae, quae admittunt quaecunque Festa etiam semiduplicia, cum hac tamen distinctione, quod infra Octavam hujus ultimae speciei, duplicia translata fiant quocunque die; Semiduplicia vero non transferantur ultra proxime sequentem diem (si occurrant vg. in Dominica infra Octavam), quae si fuerit impedita Festo 9. Lectionum? transferuntur post Octavam; sed semiduplicia occurrentia ante Octavam? transferuntur post Octavam.

§. 30mus.

De Translatione Festorum.

Quod Festum dignius sit altero? desumitur partim a ritu Festorum; sic duplex dignius est semiduplici; partim a dignitate per-

sonae, sic Festa Dni digniora sunt B. V. MARIAE; et haec Festis Angelorum, Festa Angelorum digniora sunt Festis Apostolorum, et haec aliis omnibus. Si Festum vg. Apostoli concurrat cum Festo vg. Martyris duplici? habet utrasque Vesperis integras, nisi Martyr vel Confessor vel Virgo solemnius celebretur in aliqua Ecclesia aut Regno.

Dixi *a ritu Festorum*, quia Festum etiam Virginis si sit 1mae Clas: vg. S. Cunegundis, dignius est Festo Dni minoris ritus vg. Transfigurationis, unde si secum occurrant, deberet Transfiguratio transferri.

Q. *Dies Octava cui cedit?* R. Ordinarie tantum Festis 1. et 2dae Clas: et de ea fit solum commemoratio in utrisque Vesperis, Laudibus, et Missa.

Q. *Octava dies num aliquando transfertur?* R. Nunquam; nisi sit speciale ad hoc privilegium, uti in Polonia pro S. Adalberto, cujus Festum si contingat transferri, transfertur cum tota Octava. Ideoque si Festum habens Octavam transferatur post Octavam? hoc Anno carebit Octava; Si vero transferatur infra Octavam? tot dies habebit 8vae, quot sunt residui.

Q. *Quid circa translationem Festorum sit observandum?* R. 1. Transferri possunt, et debent sola Festa duplicia et semiduplicia. Interdum etiam Dominica anticipanda; sicut et Vigilia in Dominicam, vel Festum 1. Clas.

incidens. Festum simplex nunquam transfertur, sed si non potest ob ritum altiorem habere commemorationem? hoc Anno plane omittitur.

R. 2. Quando duo Festa 9. Lectionum occurrunt, unum transfertur in diem non impeditam. Est autem *dies non impedita*, in qua nullum aliud Festum 9. Lectionum occurrit.

Dies infra Octavam non est dies impedita respectu duplicium translatorum, nisi sint Octavae privilegiatae; ut dictum est §. 29. Semiduplicia infra Octavam talem occurrentia solum in diem immediate sequentem transferri possunt; quae si impedita fuerit alio Festo 9. Lectionum? ultra Octavam transferri debent, vg. si ob Dominicam semiduplex transferatur, si feria 2 la sit impedita? ultra Octavam transfertur. Sic et de nullo semiduplici Festo, quod ultra unam Octavam translatum est, fieri potest infra aliam Octavam.

Q. *Quo ordine et tempore Festa translata celebrari debeant?* R. 1. Inter translata diversae Clas: semper dignius in ritu prius celebrandum est. Sic duplex licet posterius cadat, semiduplici praefertur.

R. 2. Inter Festa ejusdem Clas: id prius celebrandum est, quod prius tempore translatum fuit; sic inter duo duplicia non est differentia in translatione, licet alias deberet esse in commemoratione.

Caeterum Festa translata eo ritu celebranda sunt, quo fuissent celebrata, si non fuissent translata.

Q. *Quod si occurant Festa duo eodem die sub una ratione Festi in Calendario Romano, quorum alterum est Patroni vg. si in aliqua Ecclesia Patronus sit S. Philippus?* R. Fiet Officium de Patrono ritu dupl: I. Clas: De S. Jacobo Officium transfertur, et celebratur die non impedita, ritu dupl: 2dae Clas: quia hoc ritu Festa Apostolorum celebrantur.

Sed hoc notetur in Officio: Oratio, Lectiones, Evangelium cum Homilia congruant Festo ut pro uno, non pro pluribus fiat Officium, et deficientibus propriis, erit ad Commune recurrendum.

Q. *Si autem Patronus in Calendario ritu simplici celebratur?* R. Tunc in ea Ecclesia nihil fit de Sociis omissis, sic vg. in Ecclesia S. Erasmi (2da Jun.) SS. Marcellinus et Petrus nec commemorationem habent.

§ 31mus.

De Tabula Con. et Occurrentiae.

Q. Quid sit: *occurrere duo Festa?* R. Occurrere duo Festa dicuntur, quando eodem die de se Officium dici cupiunt, vg. si Festum S. Joannis Bapt: eodem sit die, quo Corporis Christi.

Concurrere dicuntur, quando duo Festa 9. Lectionum, quorum alterum hodie, alterum cras celebrabitur, hodiernas Vesperas exigunt. Cum duo Festa eodem die ab Ecclesia celebrari non soleant, ex illis necessario unum in aliam diem transferri debet. Ex quo.

Q. *Quodnam ex illis duobus transferri debeat?* Item *cum de utroque, non celebrentur Vesperae integrae, quaeritur in concurrentia, de quo celebrandae?* R. Hae quaestiones decidendae sunt secundum Tabulas Con. et Occurrentiae in Breviario praemitti solitas.

Q. *Circa modo dictas Tabulas, quae sunt observandae Regulae?* R. 4. sequentes: *1ma:* Quandocunque in proprio de tempore, aut Sanctorum reperitur aliqua particularis dispositio! cessant regulae generales in illis Tabulis vel Rubricis positae; sicut fit in Festo S. Joannis Evang: et S. Stephani Prothomart.

2da: Quandocunque dies non privilegiata cum privilegiata occurrit! cessat dispositio generalium Rubricarum de Con. aut occurrentia. Hinc quia dies infra Octavam Paschae et Pentec: Feria 4ta Cinerum et Hebdomada Magna, Vigiliae Nativ: Dni, et Pentec: omne Festum excludunt, frustra in eorum Occurrentia ad generales regulas et Tabulas recurritur.

3tia: Quandocunque duo Festa quo ad dignitatem inaequalia occurrunt, debet minus

dignum cedere digniori juxta exigentiam illius, ita ut si transferri possit, omnino transferatur: si vero loco affixum sit, commemorationem tantum habeat, vel si Festi dignitas sic postulet, omnino eo Anno omittitur.

4ta: Quandocumque duo aequalia concurrunt, dividere inter se Vesperas debent, de priore Psalmi, de posteriore Capitulum cum commemoratione praecedentis.

Observa Festa 1. et 2. Class: Duplicia majora non dividunt Vesperas, sed integrae Vesperae fiunt de digniore, commemoratio de minus digno.

Q. *Quid circa Tabulas Con. et Occurrentiae melius intelligendas ulterius observandum?* R. Sequentia; *1mo:* Quod in iis ordo superior Festorum, aut feriarum ex parte sinistra linea recta positus, et alter ex parte dextra obliqua linea positus significet Festa, aut ferias, quae occurrere, aut concurrere possunt.

2do. Quod in Tabula *Occurentium* perinde fit, sive Festum aliquod aut feria in superiori linea recta, sive in inferiori obliqua quaeratur ut brevi monstrabitur. In Tabula vero *Concurrentium* semper Festum aut feria praecedens in superiori recta; subsequens vero inferiore obliqua quaerendum sit.

3tio: Quod numerus ille ex parte dextra signatus in quo conveniunt, significet, eundem numerum in partis dexterae linea inferiore per numeros distincta quaerendum esse: is enim notificabit, de quo Officium dicen-

dum, vel commemoratio facienda, vel translatio suscipienda sit?

4to: Quod in eadem linea per numeros distincta: si vg. dicitur. *Officium de primo, commemoratio de 2do*. Per *primum* intelligitur Festum in linea recta notatum; per *2dum* vero Festum in linea obliqua indicatum.

5to: Quodsi interdum in concursu loco numeri littera O. inveniatur, ea significat: nunquam inter duo talia Festa, aut ferias occursum aut concursum fieri posse, cum uno posito, hoc ipso alterum non habeat jus ullum exigendi, ut eo die de se Officium aut commemoratio fiat

Reliqua Rubrum Breviarii docebit.

CAPUT VI.

§ 1mus.

De Censuris in genere.

Q. *Quid et Censura?* R. Est poena Ecclesiastica spiritualis, et medicinalis fori exterioris privans hominem baptizatum delinquentem, ac contumacem usu aliquorum bonorum spiritualium, donec a contumacia recedat.

Q. *Cur dicitur poena Ecclesiastica?* R. Quia est juris Ecclesiastici, et per Ecclesiasticam potestatem infligitur.

Q. *Cur apponitur Ly spiritualis et medicinalis?* R. Quia est medicina delicti, et quia directe et per se primario privat aliquibus bonis spiritualibus.

Q. *Quotuplicia sunt bona spiritualia?* R. Alia numerantur bona spiritualia *interna propria* ac *privata*, a quibus vita spiritualis pendet, ut gratia habitualis, virtutes super-

naturales infusae, ad haec spectat etiam character etc. et his non privat Ecclesia per censuram, cum non subsint illius dispositioni.

Ast bonis spiritualibus publicis et externis (ut sunt jurisdictio, Sacramentorum administratio, et perceptio. Item publica suffragia Ecclesiae, Indulgentiae, exterior conversatio quae in mutuo colloquio, et convictu fidelium consistit) privare potest, et etiam privat invitos.

Q. *Quare in definitione additur fori exterioris*? R. Quia licet in foro interno conscientiae poena interdum esset spiritualis (ut si vg. Confessarius suspenderet Sacerdotem poenitentem a celebranda Missa), tamen quia spectaret ad ejusmodi forum, non requireret jurisdictionem Ecclesiasticam fori externi, idcirco non veniret intelligenda nomine Censurae.

Q. *Quotuplex potest esse Censura*? R. 2plex, *a jure*, quae per Sacros Canones infligitur. Alia *ab homine*, quae a Judice per modum sententiae fertur.

Q. *Iterum quotuplex est Censura*? R. 2plex. Una *latae sententiae*, quae crimine commisso statim incurritur. Alia *ferendae sententiae*, quae non incurritur nisi post Judicis sententiam. Item alia est *Generalis*, quae fertur contra totam Provinciam, aut Sectam. Alia *particularis*, quae imponitur determinatis personis. Alia est *non reservata*, a qua quili-

bet Sacerdos approbatus absolvere potest. Alia est *reservata*, cujus absolutionem reservat sibi superior Censuram ferens.

Q. *Estne de fide, quod sit in Ecclesia potestas ferendi Censuras?* R. Est, patet ex *Math.* 18.

Q. *Degradatio vel depositio estne Censura?* R. Non, quia etsi poena sit spiritualis, non tamen medicinalis, sed perpetua, et ob peccatum praeteritum etiam emendatum potest infligi, estque poena vindicativa.

Q. *An cessatio a Divinis?* R. Nec illa dici potest censura, quia non imponitur per modum medicinae ad tollendam contumaciam, sed ad propulsandam injuriam Ecclesiae factam.

Q. *An irregularitas?* R. Neque illa dici potest censura quia haec non est medicinalis, sed tantum impedimentum Canonicum. Unde nec tollitur per absolutionem sicut Censura, sed per dispensationem.

Q. *Quando in Jubilaeis vel Privilegiis datur potestas absolvendi a Censuris, num comprehenditur Irregularitas?* R. Non, nisi expresse addatur.

Q. *Per quid differt absolutio a dispensatione?* R. Absolutio est sententia remittens delictum vel poenam. Dispensatio autem est exemptio ab obligatione alicujus legis, qua vg. prohibetur accipere Ordines, qui aliquem occidit.

Q. *Quid significat Ly Anathema?* R. Penultima syllaba producta, significat aliquod

oblatum vel appensum velut monumentum ad memoriam.

Penultima vero abbreviata? significat separationem, et differt tantum accidentaliter ab Excommunicatione per hoc, quod *Anathema* fiat cum quibusdam ceremoniis ad majorem terrorem. Episcopus enim solemniter aliquem excommunicaturus per *Anathema* induitur amictu, stola, pluviali. 12 Presbyteri Episcopum circumstant tenentes cereos accensos, tandem humi projiciunt, pedibus calcant extra Ecclesiam ejiciunt etc.

§ 2Jus.

Qui possunt ferre Censuras et in quos.

Q *Qui habent potestatem ordinariam ferendi Censuras?* R. De Jure Summus Pontifex. Legati a latere, Nuncii in tota Provincia suae legationis, Archi-Episcopi, et eorum Vicarii, Capitulum Sede vacante, Superiores in Religionibus suis.

Q *Quibus competit potestas delegata ferendi Censuras?* R. omnibus et solis illis, quibus delegata fuerit et commissa ab habentibus potestatem ordinariam. Haec potestas dari non potest Laicis neque foeminis.

Q *Qui ligari possunt Censuris?* R. Omnes et soli subditi alicui superiori Ecclesiastico vg. Episcopo. Haeretici possunt ligari, quia per Baptismum subjecti sunt Ecclesiae.

Q. *Qui non possunt ligari?* R. Non baptizati, nec Cathechumeni, nec mortui. Papa non potest incurrere Censuram, quia nulli est subjectus.

Q. *Quae requiruntur ad Censuram incurrendam?* R. 1. Peccatum mortale actu externo consummato proprium. Potest etiam Censura ferri ob alienum peccatum, quod aliquomodo sit proprium. 2. Contumacia, cum quis sciens aliquam rem esse prohibitam ab Ecclesia sub aliqua Censura, nihilominus eam committit, vel praeceptam omittit.

Q. *Quae excusant ab incurrenda Censura?* R. 1. Ignorantia juris, vel facti, dummodo non sit crassa et affectata. 2. Parvitas materiae, impotentia sive Physica, sive Moralis. 3. Indeliberatio rationis. 4. Imperfectus consensus. 5. Appelatio legitime interposita ad Superiorem post comminationem Censurae ab inferiori facta, antequam incurratur. 6 Prorogatio termini facta ab eo, qui Censuram tulit. 7. Item voluntas ejus, in cujus favorem lata est Censura.

Dictae autem conditiones si deerunt? Censurae latae in foro Conscientiae non ligant, verum taliter excommunicati in foro externo ad vitandum scandalum, saltim in publico se gerere ita debent, ac si essent excommunicati, donec nullitas Censurae judicio sapientum cognoscatur, et hoc vulgo manifestetur. Quod si antequam nullitas publicetur, se ingerant Divinis publice, peccabunt, irregula-

ritatem tamen non incurrent, cum hic actus inobedientiae non sit perfectus in sua specie.

Q. *Quid est ignorantia juris? et quid facti?* R. Ignorantia *juris* est: qua ignoratur jus, sive lex, sive sententia Judicis aliquid sub Censura imperantis, vel prohibentis: sic vg. percutit quis Clericum, quia ignorat prohibitum esse. *Facti* ignorantia est, dum ignoratur ipsum opus, aut circumstantia vg. scit percutiens esse prohibitum percutere Clericum sed hunc ignorat esse Clericum.

Ignorantia alia est *Vincibilis*, quae vinci facile potest adhibita diligentia. Alia *Invincibilis*, quae vinci non potest, etsi adhibeatur omnis diligentia, vg. quia nec dubium habet, nec ratio de opposito occurrit, talis ignorantia non est culpabilis.

Alia dicitur vincibilis *Affectata* qua quis affectat non scire praeceptum ut liberius non observet, idcirco non adhibet sufficientem diligentiam ad resciendum. Alia *Crassa*, quae oritur ex pura sive nimia negligentia sciendi ea, quae quis scire tenetur. *Supina* provenit ex nimia sollicitudine ad alia negotia impedientia debitum studium ea sciendi, quae oportet.

Q. *Quomodo adhuc ignorantia exdividitur?* R. In *antecedentem*, quae si non esset, actus non poneretur, sic si Titius scivisset Petrum esse Clericum, eum non percussisset. 2*do* In *concomitantem*, quae si non esset, actus positus

esset, vg. Petrus sagittam jecit in Cajum putans esse feram, quod tamen, si scivisset, fecisset, cum eum occidere intendebat. 3tio. In *subsequentem*, quae quovis modo sumpta est voluntaria.

Q. *Quae ignorantia ex dictis excusat a Censura?* R. Ignorantia invincibilis juris particularis, et *facti* ut et antecedens excusat ab incurrenda Censura.

Ignorantia invincibilis *Crassa et Supina* juris et facti non excusat a censura nisi addatur in Decreto, si *praesumpserint*, *scienter fecerint*. Ignorantia *culpabilis*, *vincibilis* quae nec est crassa, nec supina, nec affectata probabilius est, quod excuset; quia Cap: dicto: *Ut animarum* generaliter asseritur ignorantiam, quae non est crassa, nec supina, excusare ab omnibus sententiis Ordinariorum.

Q. *Censura, quae fertur contra facientes, committentes aliquod delictum, num cadit supra mandantes vel consulentes?* R. Non, nisi exprimatur in lege.

Q. *An ligat Censura, dum est injusta extrinsece, id est, quando fertur ab eo quidem, qui habet jurisdictionem, sed fertur ex mala intentione, vel ex odio vel ex malo modo etc.?* R. Ligat.

Q. *An aliquis possit saepius incurrere eandem censuram?* R. Potest, si plures ponat causas propter quas ligatur quis tali Censura, etsi nisi causae essent peccata solo numero distincta, vg. qui tribus vicibus distinctis percutit

Clericum, ter incurrit excommunicationem, et indiget tribus absolutionibus, vel una generali, quia singulis causis respondet suus moraliter distinctus effectus, et indiget tolli per plures actiones distinctivas illius.

Q. *Quando quis dubitat an sit ligatus Censura, vel nescit an in eum sit lata Censura, an comprehendat hunc casum etc. nec illud dubium solvere potest?* R. Judicare debet se non esse ligatum, quia materia est odiosa, ergo extendi non debet.

Q. *Quando dubitat Petrus, an Paulus ligatus sit Censura?* R. Debet illum habere pro non ligato, quia ipse est in possessione.

Q. *Si quis sciat in se esse latam Censuram, sed dubitat an Superior serio et ex animo tulerit, vel an legitime ab ea appellaverit, vel an sit absolutus?* R. Debet judicare se esse ligatum, quia possessio est pro Censura.

§ 3tius.

De Absolutione a Censura.

Q. *Quis a Censuris absolvere potest?* R. a Censuris *a jure* sive *ab homine* si sint non reservatae, absolvere potest quilibet Confessarius, in foro conscientiae. In foro autem externo Superior censurati, hoc est Episcopus vel ejus Vicarius etc. Si vero sunt reservatae? ab eo absolvi debet, tam in foro interno, quam externo, cui sunt reservatae.

A Censuris *ab homine* absolvere potest is, qui eas tulit, excepto mortis articulo, in quo quivis Sacerdos etiam degradatus a quibusvis Censuris absolvere potest. Quando autem aliquis absolvitur extra eam necessitatem a non habente absolvendi potestatem, exigi debet juramentum ab eo, qui absolvitur, quod comparere velit, quando poterit coram habente potestatem, et simul exequatur id, quod sibi ab illo assignatum fuit; quod si postmodum non comparuerit incidit in similem excommunicationem.

Q. *Possuntne Episcopi absolvere in foro conscientiae per se vel delegatum ab omnibus Censuris occultis Papae reservatis etiam in Bulla Coenae contentis?* R. Possunt.

Q. *Quae dicitur Censura occulta?* R. Quae contracta est ob delictum non publicum, nec ad forum contentiosum deductum, vel si deductum fuit, a quo reus ob defectum probationis fuit absolutus; Possunt etiam absolvere, quando propter morbum, senium, sexum, pauperiem Pontifex adiri non potest.

Q. *Si duo idem delictum commiserint, et unus tantum vocetur ad judicium, num delictum respectu alterius censetur esse deductum ad forum contentiosum?* R. Non. Hinc talis potest absolvi ab Episcopo.

Q. *Ad tollendam Censuram estne satis, quod causa ipsius sit ablata, vel desierit contumacia?* R. Non, sed praeterea requiritur absolutio.

Contraria propositio damnata est ab Alex: VII.

Q. *Absolutus in foro interno a Censura si non fuerit nominatim excommunicatus, teneturne se gerere tanquam censuratum?* R. Non, praesertim si constet ita esse absolutum, quia illa absolutio valet ad omnia, praeterquam in judicio, ubi lis movetur.

Q. *Potestne dari absolutio sub conditione de futuro contingenti?* R. Potest quidem cum sit actus jurisdictionis externae, qui conditionatus esse potest. Communiter tamen non expedit sic absolvi, sed si reus meretur, absolute absolvatur, si non meretur, non debet absolvi.

Q. *Petrus dum versabatur in alieno Episcopatu, contraxit quamdam excommunicationem ibidem per statutum impositam, potestne absolvi dum redit in Patriam a proprio Episcopo?* R. Non potest, quia ratione delicti est subditus illius Episcopi, ubi delictum commisit, et ab illo solo potest absolvi, ita decernitur in jure, ut nonnisi ille Episcopus absolvere possit, in cujus Dioecesi deliquit. *Octav. Dia. ex Fabr.*

Q. *Si excommunicatus publice et nominatim dederit signa doloris in articulo mortis, et absolutus sit a simplici Sacerdote, num mortuus possit sepeliri in Loco Sacro?* R. Habita facultate ab Episcopo pro foro externo deberet prius absolvi ab excommunicatione. Vide: Rituale.

Q. *Qui non potuit in mortis articulo absolvi ab Excommunicatione, et signa contritionis ostendit uno tantum testante, an potest absolvi post mortem in ordine ad obtinendam sepulturam in Loco Sacro?* R. Potest, non quidem a peccatis, sed ab Excommunicatione, non quidem tunc a quolibet Sacerdote, ut potuit ante mortem, sed ab eo, cui reservata fuit Excommunicatio.

Q. *Confessarius comperiens male absolvisse Poenitentem a Censuris, num poterit post obtentam licentiam absolvendi absolvere ab illis absentem?* R. Poterit, siquidem absolutio a Censuris non solum ferri potest in absentem sed etiam ignorantem et existentem in peccato mortali, praeterea nisi ipsum absolveret, esset in causa, ut poenitens privaretur Ecclesiae suffragiis. *Bon. Sua. Na. Fil. etc.*

Q. *Nonne interdum praemitti solet absolutio a Censuris etiamsi nulla adsit suspicio Censurae contractae?* R. Solet sub his terminis: *Absolvo te a vinculo Excommunicationis, suspensionis et interdicti inquantum possum, et tu indiges*, et hoc ad vitandam irreverentiam, si forte poenitens in occulta esset Censura, vel ad vitandam irregularitatem, in eadem suppositione si poenitens ordinandus esset, vel ad vitandam invaliditatem, si poenitenti conferendum esset Beneficium Ecclesiasticum.

Q. *Impetrans absolutionem ex falsa causa ab Excommunicatione, an valebit absolutio?* R.

Non; quia tunc eum Judex non censetur velle absolvere.

§ 4tus.

De Censuris in particulari

Q. *Quot sunt species Censurarum?* R. 3. Excommunicatio, Suspensio, et interdictum.

Q. *Quid est Excommunicatio?* R. Est Censura, per quam quis privatur communione Ecclesiae, id est communibus Ecclesiae bonis vel omnibus vel aliquibus.

Q. *Potestne Sacerdos ex privata intentione orare pro Excommunicato?* R. Potêst.

Q. *Quomodo dividitur Excommunicatio?* R. In Majorem et Minorem.

Q. *Cur vocatur Major?* R. Quia respective ad alteram majorem requirit causam et quia majoribus privat bonis. Uti Activa et Passiva Sacramentorum participatione. Item suffragiis Ecclesiae, Electione tam activa quam passiva, ad beneficia, liberat subditos ab obedientia: quod non obligentur Dominis tunc inservire, possunt tamen, ut infernus patebit: Eosdem a testimonio perhibendo et actoratu repellit, Ecclesiastica sepultura spoliat etc.

Q. *Excommunicatus Excommunicatione majori quotuplex datur?* R. 2plex. *Toleratus*, quem fideles non tenentur vitare, et tales tolerati sunt omnes, qui non excommunicantur publice ac nominatim, sed in genere, uti Hae-

retici. Et *non toleratus*, quem tenentur vitare. Et quidem post *Concilium Constan:* Non tolerati sunt hi tantum, Imo Notorius Clerici percussor. 2*do* Quivis nominatim excommunicatus.

§ 5tus.

De Excommunicatione Minori.

Q. *Quid est Excommunicatio Minor?* R. Est Censura Ecclesiastica privans aliquem passiva Sacramentorum participatione, et electione passiva ad dignitates et beneficia Ecclesiastica. Hi duo solum effectus sunt Excommunicationis minoris, a qua omnis Sacerdos approbatus absolvere potest.

Q. *Quare dicitur minor?* R. Quia est pars Majoris, et quia minores effectus habet, quam Excommunicatio major, vel quia ob minus peccatum incurritur.

Q. *Ob quam causam incurritur minor Excommunicatio?* R. Cum quis communicat cum Excommunicato Excommunicatione majori denuntiato, vel publico percussore Clerici.

Q. *Potestne per communicationem cum excommunicato majori excommunicatione, incurri etiam ipsa major Excommunicatio?* R. Potest, si quis communicaret cum contemptu clavium, vel in ipso crimine, ob quod aliquis est excommunicatus vel cum excommunicato a Papa.

Q. *Gravatus minori Excommunicatione an licite aliis potest conferre Sacramentum?* R.

Potest, quia tantum a passivo Sacramentorum usu remotus est. Idem potest alios absolvere ab Excommunicatione minori. Hinc si susciperet aliquod Sacramentum, peccaret quidem, non tamen fieret irregularis.

Q. *In Jure nomine Excommunicationis simpliciter, quae veniunt intelligenda?* R, Excommunicatio Major.

§ 6tus.

De effectibus Excommunicationis majoris.

Q. *Quotuplices sunt effectus Excommunicationis majoris?* Duplices, mediati seu remoti, uti irregularitas, quam excommunicatus incurrit exercendo actum alicujus ordinis. 2*do* Si toto Anno in excommunicatione contumaciter persistat, sive intumescat, fit suspectus de Haeresi, et contra eum, ut talem procedi potest. Triden: Ses: 25. Cap: 3.-

Immediati effectus sunt: 1*mo* Privat susceptione Sacramentorum; unde excommunicatus sive *Toleratus*, sive non toleratus non potest licite recipere Sacramenta sub mortali, nisi excuset ignorantia invincibilis, metus mortis, infamiae, jactura bonorum etc, quia censura non obligat sub tanto rigore.

2*do* Privat communibus Ecclesiae suffragiis, publicis orationibus et fructu Indulgentiarum, non tamen privatis.

3*tio* Privat tam participatione *activa* Sacramentorum, id est administratione, quam *passiva* idést receptione eorundem.

4*to* Privatio usus, Officiorum Divinorum, ita ut non tantum eorum careat fructu, sed etiam sub mortali eis nequeat interesse, nisi excuset ignorantia, vel necessitas vitandi scandali, aliave justa causa

5*to* Collatio beneficii facta excommunicato nulla est, sed licet Praesentatio vel Electio, Institutio, et Confirmatio, sicut etiam Collatio, Praesentatio etc. facta ab excommunicato est invalida.

6*to* Privat Communicatione Forensi. Unde excommunicatus nequit esse Judex, Advocatus, Procurator, licet pro se ipso respondere possit: Actor, Tabellio, testis.

7*mo* Non *Toleratus* privatur Ecclesiastica sepultura, et si sepeliretur in Loco Sacro, et Corpora discerni possint, debet exhumari, neceon in loco Divina peragi possunt, ante reconciliationem.

Q. *Cur dicitur non toleratus?* R. Quia Ecclesia non polluitur etsi Haereticus, non speciatim denuntiatus in ea sepeliatur, ut docet *Suar. La etc.*

8*vo* Privatur omni alia civili Communicatione fidelium, ita ut ipse non possit cum aliis et si sit *non toleratus*, etiam alii cum ipso non possunt communicare, idque in casibus hoc versu comprehensis.

Os, orare, vale, Communio, Mensa negatur

Q. *Quid intelligitur per dicta?* R. Per *Os*, intelligitur omne colloquium amicabile, etiam privatum per nutus, litteras etc. *Orare*, hoc est communicatio in Divinis. *Vale*, quod comprehendit omnem salutationem verbo vel signo, vel amplexu etc. *Communio*, quae comprehendit contractum (qui tamen validus esset, si fieret) cohabitationem, societatem, nec iter cum eo facere licet. *Mensa*, per quam intelligitur omnis convictus, et convivia per modum societatis et commercii.

Q. *In quibus casibus licet cum non tolerato conversari seu communicare?* R. In his: *Utile, lex, humilis, res ignorata, necesse.*

Q. *Quid intelligitur per ista?* R. *Utile* in casu utilitatis sive spiritualis ipsius excommunicati, ut convertatur, sive alterius ut ab Excommunicato consilium petat quod ab alio habere non potest, sive etiam utilitatis temporalis, v. g. ut ab eo debitum restituatur. *Lex*, in casu legis Matrimonialis: Uxor cum Excommunicato Marito communicare potest. *Humilis* in casu subjectionis servitii, sic filii Parentibus, servi Dominis Excommunicatis communicare possunt, si ante Excommunicationem fuerint in servitio. *Res ignorata* in casu ignorantiae juris vel facti. *Necesse*, in casu necessitatis sive animae sive corporis.

Q. *Excommunicatus vitandus, seu non toleratus si monitus noluit exire de Ecclesia tempore Missae, num incurreret aliquam aliam poenam?* R. Incurrit Excommunicationem Pa-

pae reservatam. *Cap. Eos, Sent. Excom. et Clem. II. eod. lit.*

Q. *Excommunicatus profugit ad Ecclesiam, et ibi haeret ne capiatur non attendens ad Divina: potestne ibi Missa celebrari, et an alius audiri?* R. Potest, quia non censetur communicare illis in Divinis. *Dicast.* n. 694.

§ 7mus.

De percussione Clericorum.

Q. *Quomodo intelligenda est Excommunicatio percussionis Clericorum?* R. Ea sic sonat: *Si quis suadente diabolo in Clericum vel Monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo subjaceat, et nullus Episcoporum praesumat illum absolvere.*

Dicitur 1mo *Si quis*, intelligitur cujusvis sexus, Persona rationis et doli compos. Extenditur autem ad efficaciter mandantes, consulentes, consentientes, non impedientes, si ex Officio aut justitia teneantur, ut Reges, Judices; item Patres, Tutores, Heri, Paedagogi, Parochi etc. quibus aliorum cura demandata est.

Dicitur 2do *Clericum* intelligitur omnis prima saltim Tonsura initiatus, etiamsi conjugatus (dummodo cum unica Virgine) et deferat habitum serviatque alicui Ecclesiae, etiamsi esset excommunicatus, suspensus, interdictus.

Dicitur 3tio *Monachum*: intelligitur quivis Religiosus, etiam Laicus, Conversus, Novitius utriusque sexus. Item Tertiarius S. Dominici et S. Francisci si gestent habitum et vivant in Communitate. Eremitae subjecti alicui Regulae vel Superiori.

Dicitur 4to. *Manus injecerit*, per quod intelligitur quaevis contumeliosa actio exterior mortalis, contra honorem et reverentiam Statui Spirituali debitam.

Nota: Injuria factis, non verbis irrogata, Censuram concludit. Ita *Matheu.* pag. 38.

Q. *An ad incurrendam Censuram Canonis excusat parvitas materiae?* R. Affir: ut ergo Censura incurratur, percussio non levissima esse debet; sed *levis*, *mediocris*, aut *gravis* seu *enormis*.

Levis percussio secundum *Extravag*, ea declaratur quae facta manu, pede, lapide, nullam relinquit cicatricem nec dentes effringit, nec multos evellit crines, nec sangvinis copiam fecit, licet parum fluat; ita percutientes possunt ab Episcopo absolvi.

Gravis seu *Enormis* percussio erit, si Clericum graviter vulneret, mutilet, enormiter percutiat ad copiosam sangvinis effusionem: si aspergat luto, copiam capillorum evellat, vestem ei laceret, pallium, pileum de capite rapiat, violenter in carcere detineat: manus violentas injiciat in Equum, cui insidet, quae actio licet sit levis respectu corporis, non tamen respectu honoris; si occidat.

Et talis a Summo Pontifice debet absolvi.

Q. *An percussio, quae alias secundum substantiam esset levis, fieri possit gravis?* R. Affir. 1. vg. ratione *loci* uti si percutiatur Clericus ministerio Altaris occupatus, sive in Choro, in Processione, aut alio publico loco.

2. Ratione Personae, vg. si sit Episcopus, Praelatus; aut alias in dignitate Ecclesiastica constitutus. Caeterum judicium relinquitur Episcopô, quae sit aut non sit enormis injuria.

Q. *In quibus casibus ob percussionem Clerici Censura non incurritur?* R. 1*mo* Dum tradit Mulier Clericum volentem eripere pudicitiam, si non potest eundem verbis repellere.

2*do* Dum quis vestes aliasve res non indutas lacerat, quia non infert violentiam Personae Clerici.

3*tio* Dum quis percussit Clericum ad defendendum se vel vitam suam, Uxoris, Parentum, Filiorum, vel res suas, cum moderamine inculpatae tutelae.

4*to* Dum fortuito casu, et non ex deliberatione, vel dum non agnoscitur, vel solum per jocum, vel ad ludum percutitur Clericus quia non fit violenter, nec svadente Diabolo.

5*to* Cum ex Officio, Magister vel Praelatus corrigit, nam tunc fit svadente justitia et charitate.

Q. *Si quis percutiat vg. Studiosum habentem Clericalem habitum, putans se percutere Clericum, estne Excommunicatus?* R. Non, quia non excommunicatur quis propter intentionem, sed propter factum. Hinc percussus debet omnino saltim prima Tonsura esse initiatus.

Q. *Si quis percutiat Clericum putans esse Laicum, an hic incidit in Canonem?* R. Non, quia excusat eum ignorantia facti, neque tunc censetur esse contumax, nam si sciret, desisteret, unde in foro conscientiae manet liber a Censura.

Q. *Incurritne Excommunicationem, qui percutit Petrum Clericum, putans illum non esse Petrum, sed Paulum similiter Clericum?* R. Affir: Tum quia nulla ignorantia excusat in tali casu, cum habeat intentionem percutiendi Clericum, et revera percutit, licet credat esse alium Clericum. *Bon. San. Dia. etc.*

Q. *Percutiens plures Clericos, in petenda absolutione debetne numerum ipsorum exprimere?* R. Debet, alias petitio esset subreptitia. Pluribus enim Excommunicationibus numero distinctis ligatur. *Glos.* in Cap. *cum pro causa.*

§ 8vus.

De suspensione.

Q. *Quid est suspensio?* R. Est Censura Ecclesiastica, qua prohibetur vel arcetur Cle-

ricus ab aliquo actu Ecclesiastico alias sibi conveniente.

Ex qua definitione patet, quod subjectum suspensionis est solus Clericus, quia solus ipse est capax actus Ecclesiastici.

Q. *Qui possunt suspendere?* R. Ii, qui possunt ferre Censuras.

Q. *Quotuplex est suspensio?* R. 3plex. 1*ma* ab Officio tantum, qua privatur Clericus usu Ordinis et potestatis Spiritualis. 2*da*. A Beneficio tantum, qua Clericus privatur administratione, et fructibus sui Beneficii. 3*tia*. Ab utroque simul, qua privatur et potestate Spirituali, et fructibus temporalibus.

Alia suspensio est *Totalis*, quae privat omni actu Ordinis, et perceptione omnium fructuum. Alia *Partialis*, quae privat aliquo tantum actu Ordinis, ut est suspensio a Confessionibus.

Q. *Quotuplex adhuc est suspensio?* R. 2plex *Determinata*, quae ad certum tempus privat Clericum Officio aut Beneficio, quo elapso statim cessat absque ulla absolutione. Altera *Indeterminata*, quae privat sine temporis praescriptione, ac proinde durat donec per absolutionem tollatur. Alia Suspensio est a *Jure*, alia ab *Homine*, alia *Latae*, alia Ferendae sententiae, ut dictum est de Censuris.

Q. *Quot modis contrahitur Suspensio?* R. 5que. 1. In Ordinatione indebita. 2. Propter Exercitium illicitum Ordinis. 3. Propter defectus aliquos commissos circa munera ad

Clericum spectantia. 4. Propter peccataa Clerico commissa.

Q. *Quot sunt Suspensiones quae contrahuntur a Clericis in ipsa ordinatione peccantibus?* R. 12. 1*mo*, Suspenduntur recipientes Ordines ab Episcopo qui renuntiavit Episcopatui. 2*do*, Recipientes ab alieno sine licentia proprii. 3*tio*, Recipientes a proprio Episcopo in aliena Dioecesi sine licentia Ordinarii. 4*to*, Recipientes ab Excommunicato vel suspenso. 5*to*, Recipientes Ordines ante legitimam aetatem. 6*to*, Extra tempora sine dispensatione. 7*mo*, Non servatis interstitiis. 8*vo*, Ordinati cum ficto Titulo. 9*no*, Promoti per saltum. 10*mo*, Ordinati post Matrimonium ratum. 11*mo*, Si sint excommunicati, vel suspensi, aut interdicti. 12*mo*. Si quis vacante Episcopatu non habens beneficium saltim infra annum cum literis Dimissoriis a Capitulo receptis ordinetur in Sacris.

Q. *Quot sunt Suspensiones, quae incurruntur propter Exercitium Ordinis?* R. 4. Suspenduntur, qui utuntur Ordine aliquo in loco interdicto. 2*do*, Celebrantes coram excommunicato, vel interdicto, vel eundem admittentes ad Divina, aut ad sepulturam Ecclesiasticam. 3*tio*, Admittentes ad sepulturam usurarios publicos. 4*to*, Parochi jungentes vel benedicentes sponsos alterius Parochiae sine licentia Parochi sponsorum.

Q. *Quot sunt Suspensiones, quae incurruntur propter defectus circa munera ad Clerum spe-*

ctantia? R. 5que. Suspenduntur abutentes vestibus a jure statutis et praeceptis. Gravantes Ecclesiam sibi commissam debitis alienis. *3tio*, Rapientes bona Praelati defuncti non habito jure. *4to*, Eligentes indignos ad curam animarum. *5to*, Non servantes Constitut: Innoc. IV. in visitatione Ecclesiarum.

Q. *Quot sunt Suspensiones, quae incurruntur a Clericis propter peccata ab iis commissa?* R. 6. Suspenduntur Clerici. *1mo*, Recipientes Ordines simoniace. *2do*, Recipientes Ordines a Simoniaco licet non simoniace, nisi ipsos excuset ignorantia. *3tio*, Sponte jurantes de tenendo Schismate. *4to*, Provocantes ad duellum vel acceptantes ab alio oblatum, aut pugnantes. *5to*, Raptores, aut praestantes auxilium, aut consilium raptui, ipso facto incurrunt suspensionem.

Q. *Qui, et quot sunt casus, propter quos Regulares Clerici incurrunt Suspensionem a jure latam?* R. 7. 1o, InApostatas a recipientes S. Ordines. *2do*, Non professi recipientes Ordines. *3tio*, Non utentes habitu Religionis suae. *4to*, Admittentes ad Professionem Novitios ante annum probationis. *5to*, Introducentes foeminas intra claustra Monasterii. *6to*, Usurpantes Decimas sibi non convenientes. *7mo*, Qui non monent poenitentes de solvendis Decimis.

Q. *Quomodo peccant illi, qui violant Suspensionem?* R. Peccant mortaliter, nisi levitas materiae excuset. Insuper violantes

Suspensionem per exercitium solemne Ordinis S. incurrunt Irregularitatem.

§ 9nus.

Casus particulares de Suspensione.

Q. *Suspensus a Beneficio potestne eligere, praesentare, conferre beneficium?* R. Potest, quia etsi haec jura competant illi ratione Beneficii, actus tamen illi non sunt Beneficii praecise ut sic, sed potius Officii, seu jurisdictionis Suspensus absolute intelligi debet ab Officio et Beneficio.

Q. *Suspenso vg. Capitulo vel Conventu num censentur suspensi singuli?* R. Non, nisi sint in culpa

Q. *Enumeret nonnullos casus in quibus violans Censuram incurrit Irregularitatem, vel ne?* R. 1*mo*. Exercens actum alicujus Ordinis Minoris, vel etiam Majoris non solemniter nec ex Officio administrando non fit Irregularis CC. DD. 2*do*, Neque exercens actus solius jurisdictionis, qui non sunt conjuncti cum actibus Ordinis. 3*tio*, Suspensus ab Ordine fit irregularis benedicendo aquam, cereos, fructus, nuptias, aut Mulierem post partum. Non tamen benedicendo Mensam. 4*to*, Suspensus ab ingressu Ecclesiae fit Irregularis celebrando in ea, vel in Caemeterio, secus si alibi celebraret.

5*to*, Suspensus ab administratione Sacramentorum non fit irregularis illa suscipiendo.

6*to*, Suspensus a susceptione Sacramentorum, si suscipit, peccat mortaliter, non tamen fit irregularis, quia suscipere non est actus Ordinis. *Sylv.*

7*mo*, Suspensus ab Officio praedicandi, si praedicet, non fit irregularis, sed peccat, et puniendus est, secus si praedicet solemniter. Et ex suo Officio, sicut tenentur praedicare Episcopi et Parochi. *Nav.*

8*vo*, Suspensus a Beneficio non fit irregularis recipiendo fructus Beneficii, quamvis peccet contra justitiam usurpando illos, ad quos non habet jus ob Censuram Suspensionis. *Bon.*

Q. *Suspensus a proprio Episcopo an incurrit irregularitatem si eg. celebret in alio Episcopatu?* R. Affirm: quia Suspensio in qua celebrat afficit personam non respicit locum, imo nec poterit tolli, nisi cum authoritate sui Episcopi. Com: DD.

Q. *Si quis excommunicatus ante sententiam bona fide appellavit, et Judex nihilominus pergat, an si talis celebret fiat irregularis?* R. Non, attamen tenetur se ita publice gerere ut censuratus.

§ 10mus.

De Depositione et Degradatione.

Q. *Quid est Depositio?* R. Est poena Ecclesiastica ex se perpetua, et vindicativa privans Personam Ecclesiasticam ob crimen, omni Officio et Beneficio, retento solo Canonis et Fori Privilegio.

Q. *Quid est Degradatio?* R. Est privatio Officii et Beneficii simpliciter, et in toto sine spe restitutionis facta cum solemnitate certa, et privatione Privilegii Clericalis Fori et Canonis, ut saeculari foro tradatur, et talis Degradatio dicitur realis Depositio.

Q. *Degradatio et Depositio suntne Censurae?* R. Non, quia sunt poenae perpetuae. Censurae autem sunt poenae ad tempus. Subjectum harum poenarum est idem, quod et Suspensionis, scilicet Clericus tum Minorum, tum Majorum Ordinum.

Q. *Ob quas causas feruntur hae poenae?* R. Depositio imponi solet ob Adulterium, Stuprum, Incestum, Furtum, Perjurium, Homicidium etiam solo consilio perpetratum etc.

Scelera vero ob quae Degradatio imponi solet sunt? Haeresis manifesta, sollicitatio ad turpia in Confessione, Sodomia, Homicidium Regis aut Episcopi.

Q. *An Degradatus et Depositus teneatur ad Horas Canonicas et ad votum castitatis?* R. Affirm: quia Ordo ab illis non tollitur, sed

solum executio Ordinis, nisi ad tales poenas darentur, in quibus illis foret impossibilis recitatio, vg. si darentur ad Triremes, vel in tenebroso carcere detineantur.

Q. *Si Degradatus celebraret?* R. Gravissime peccaret, sed valide consecraret. S. Thom. etc.

§ IImus.

De Interdicto.

Q. *Quid est Interdictum?* R. Est Censura Ecclesiastica Sacramentorum quorundam usum, Divina Officia, et Sepulturam Ecclesiasticam prohibens.

Q. *Quotuplex est Interdictum?* R. *Locale*, quo locus solus interdicitur, ne in eo Officia Divina fiant. Aliud *Personale*, quo prohibetur populus vel aliqua Persona particularis audire Divina Officia ubicunque sit. Et *Mixtum* quo interdicitur locus, et Persona.

Locale subdividitur in *Generale*, quo interdicitur locus universalis, ut Regnum, Provincia, Parochia. Et in *Particulare*, quo interdicitur aliqua Ecclesia certa, cum qua semper comprehenditur Sacellum et Caemeterium contiguum, quia accessorium sequitur naturam sui principalis. Aliud est Interdictum *Partiale*, aliud a *Jure*, aliud ab *Homine*, prout dictum est superius de aliis Censuris.

Q. *Per quid differt ab Excommunicatione Interdictum?* R. Quia illa ultra plura quibus

privat etiam humana et politica communicatione, hoc autem non sic. Insuper illa contra nocentes fertur. Hoc autem et innocentes afficit, etsi indirecte et per accidens, quatenus inter eos, qui directe interdicti sunt, morantur.

Differt a *Suspensione*, quia hujus Censurae subjectum est solus Clericus. *Interdictum* vero ferri potest etiam in Laicos. Quando interdicitur Clerus, non eo ipso interdicitur et Plebs communis, quia sunt distinctae Communitates.

Q. *Ad hoc ut Interdictum juste feratur, quale delictum requiritur?* R. Mortale, et maxime dum est Interdictum *Locale*, aut *Personale Generale*, cum enim per hoc etiam innocentes puniuntur, requiritur gravissima culpa cum contumacia commissa ab omnibus vel etiam a Capite aut a praecipuis membris.

Q. *Quot sunt effectus Interdicti?* R. 3. 1. Prohibitio activi et passivi usus aliquorum Sacramentorum. Dixi *aliquorum*, nam interdicti possunt baptizari, confirmari, poenitentiam agere, imo in articulo mortis et Eucharistiam sumere, non tamen ordinari, nec Extremam Unctionem suscipere. *2dus*, Prohibitio Divinorum Officiorum, nempe Sacrificii Missae, Horarum Canonicarum, ne publice cantentur. Item prohibentur benedictiones solemnes, et alia Officia a Mi-

nistris Ecclesiae fieri solita. *3tius* Privatio Ecclesiasticae sepulturae.

Q. *Quomodo peccant, qui violant Interdictum?* R. Si sint Laici? peccant mortaliter violando Interdictum Personale. Si autem violaverint Interdictum Locale? peccant venialiter, dummodo ipsi personaliter non sint interdicti. Clerici vero ultra peccatum incurrunt irregularitatem, maxime si illud violent per actum Ordinis vg. celebrando in Ecclesia interdicta. Bened: XIV. de Sacrif. C. 3.

§ 12mus.

De Cessatione a Divinis.

Q. *Quid est Cessatio a Divinis?* R. Est Ecclesiastica Prohibitio, ob quam Clerici cessare debent in certo loco a Divinis Officiis, et Sacramentorum administratione, nisi quatenus eam necessitas postulat. Differt ab *Interdicto Locali*, quia Cessatio non est Censura, neque proprie dicta poena, sed simplex prohibitio Divinorum, in signum gravissimi maeroris ab Ecclesia recepti ob gravissimam injuriam sibi, vel honori Divino illatam, vg. ob notabiliter violatam immunitatem Ecclesiasticam. Eam is ferre potest, qui et Censuras.

Q. *Violans Cessationem sive Particularem sive Generalem, quam poenam incurrit?* R.

Peccat mortaliter, non fit tamen irregularis cum non sit Censura.

Q. *Tempore Cessationis quae sunt licita?* R. Possunt sepeliri corpora Clericorum, imo secundum nonnullos etiam Laicorum; Pulsari potest campana ter de die pro Salutatione Angelica, et ad audiendam Concionem. Potest administrari Baptismus, Confirmatio et Poenitentia. Eucharistia potest portari ad Infirmum cum campanula. Singulis Hebdomadis potest fieri Missa ad renovandam SS. Eucharistiam.

§ 13tius.

De Irregularitate.

Q. *Quid est Irregularitas?* R. Est impedimentum Canonicum susceptionem Ordinum, ac susceptorum usum impediens.

Q. *Cur dicitur Impedimentum Canonicum?* R. Quia irregularitas est inducta jure Canonico. Unde Foemina aut non baptizatus, non sunt proprie irregulares in Ordine ad suscipiendos Ordines, quia non sunt impediti jure Ecclesiastico, sed Divino.

Q. *Irregularitas estne Censura?* R. Non, quia Censura cum sit poena, necessario praesupponit culpam. Irregularitas vero est, purum impedimentum, non necessario praesupponens culpam, nam si aliquando requirit culpam, ut est Irregularitas ex *delicto* non

fertur tamen ut poena, sed tanquam impedimentum proveniens ex delicto.

Q. *Quotuplex est Irregularitas?* R. Duplex. *Totalis*, quae privat omnis Ordinis susceptione, et suscepti exercitio. Et *Partialis*, quae impedit alicujus tantum susceptionem, aut suscepti exercitium ut vg. carens oculo sinistro, est quidem inhabilis ad Sacerdotium, non tamen ad alios Ordines.

Q. *Quotuplex est adhuc Irregularitas?* R. 2plx. Una ex *delicto*, quae incurritur propter aliquod delictum in jure expressum. Alia ex *defectu*, quae est a jure imposita ob indecentiam, quam talis et talis defectus affert Sacro Altari et Ministerio.

Q. *Quot sunt delicta, ex quibus contrahitur Irregularitas?* R. Sunt 7. 1*o*, Iteratio Baptismi voluntaria et absoluta. 2*do*, Violatio Censurae in susceptione vel Exercitio Ordinum. 3*tio*, Indebita susceptio Ordinis (puta, furtive aut per saltum). 4*to*, Exercitium illius Ordinis, quem non habet, vg. Si Diaconus Missam celebraret. 5*to*, Haeresis vel Apostasia quaecunque a fide. 6*to*, Incurritur irregularitas ex delictis infamibus, seu infamiam inducentibus, sive illa infamia sit imposita a jure Canonico, sive a jure Civili. 7*mo*, Etiam contrahitur ex homicidio injusto et mutilatione alterius, vel etiam sui ipsius.

Q. *Quid requiritur adhuc, ut irregularitas ex delicto incurratur?* R. Requiritur actus externus consummatus et mortalis.

Q. *Quot sunt defectus ob quos incurritur irregularitas?* R. Defectus animae. 2*do*, Corporis. 3*tio*, Natalium. 4*to*, Aetatis. 5*to*, Sacramenti. 6*to* Libertatis, 7*mo*, Bonae famae. 8*vo*, Lenitatis.

Q. *Qui sunt Irregulares ex defectu animae?* R. 1*mo*, Illiterati, qui scientia ad talem Ordinem carent requisita. 2*do*, Usu rationis carentes, ut sunt perpetuo amentes, lunatici, Arreptitii, Epileptici, qui si antea ordinati sunt, et per annum eo morbo non laborarunt, permittitur illis Exercitium Ordinum, quia praesumuntur liberati. 3*tio*, Neophyti, hoc est recenter ad fidem conversi.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu corporis?* R. Caeci, surdi, et similes ad Exercitium Ordinis inepti. 2*do*. Carentes pollice, indice, aut oculo sinistro. 3*tio*. Enormiter mutilati, aut alio quocunque modo defectuosi, monstrosi. 4*to*, Hermaphroditi, qui de utroque sexu participant.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu Natalium?* R. Illegitime nati, de quo jam superius dictum est.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu aetatis?* R. Omnes illi, qui non habent aetatem ab Ecclesia praescriptam in ordine ad suscipiendos Ordines, quae irregularitas cessat adveniente termino aetatis, aut dispensatione Papae. Quae autem aetas ad singulos Ordines requiritur, dictum est ubi de Ordine.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu Sacramenti?* R. *Bigami*, qui inito plures Sacramento Matrimonii carnem suam dividunt in plures Uxores, propter quod non repraesentant perfecte unionem Christi cum Ecclesia.

Q. *Quid est Bigamia?* R. Est Matrimonii multiplicatio.

Q. *Quotuplex est Bigamia?* R. 3plex. *Vera, Interpretativa, et Similitudinaria.*

Vera est tunc, quando quis plura Matrimonia successive contraxit, et consummavit.

Interpretativa habetur, quando quis Matrimonium validum contraxit cum una quidem sed Vidua, vel corrupta ab alio, talis enim putatur, ac si cum pluribus contraxisset.

Similitudinaria habetur, quando quis constitutus in Sacris, aut in Religione professus contraxit Matrimonium, et consummavit sive cum Virgine, sive non, Talis enim per votum contraxit solemne Matrimonium cum Christo, unde Matrimonium contrahens evadit similis ei, qui carnem suam in plures divisit.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu bonae famae?* R. Illi, qui exercent aliquam artem, cui annexa est ex jure infamia, uti Histriones, Circulatores, Mimi, Comoedi, Filii publicae meretricis, damnati ad Triremes etc.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu libertatis?* R. Mancipia, Conjugati, Curiales, et alii reddendae rationi Bonorum alicujus obnoxii.

Q. *Ergo Conjugatus utpote irregularis non potest licite ordinari?* R. Potest, et quidem

sine ulla dispensatione, sed cum consensu uxoris. Ipsa autem tenetur emittere votum castitatis, vel Religionem ingredi. Viro autem sic ordinato mortuo? Uxor superstes non posset valide, nec licite contrahere cum alio, sic enim Ecclesia statuit propter reverentiam Ordinis S.

Q. *Qui sunt irregulares ex defectu lenitatis?* R. Judices sententiam mutilationis, aut mortis ferentes (excepto Summo Pontifice) Notarii, Accusatores, Testes, Advocati, Ministri justitiae, et omnes, qui ad mortem vel mutilationem active, efficaciter, et proxime per actionem ex natura sua ad illam ordinatam cooperantur, morte, aut mutilatione secuta.

Unde judex ferens mortis aut mutilationis sententiam, si non sequatur effectus talis sententiae, non est irregularis. *Bon. etc.*

§ 14tus.

Reliqua de Irregularitate.

Q. *Quis est effectus Irregularitatis?* R. 1*mo* Inhabilitas ad Ordines suscipiendos, et primam Tonsuram, et impeditio exercitii susceptorum Ordinum. Hinc Sacerdos irregularis valide absolveret, sed non licite. 2*do* Collatio Beneficii facta irregulari invalida est.

Q. *Quot modis tollitur Irregularitas?* R. 4. modis. 1*mo* Per susceptionem Baptismi 2*do*

Per cessationem defectus, cessante enim vg. infirmitate oculi Canonici, cessat irregularitas. *3tio* Irregularitas *ex delicto* proveniens cessat per Professionem Religiosam. *4to* Per Dispensationem.

Q. *Quis potest dispensare in Irregularitate?* R. Jure ordinario solus Papa, quia Irregularitates jure Ecclesiastico universali sunt constitutae, in quo nemo inferior Pontifice potest dispensare.

Dixi: *jure ordinario*, quia ex privilegio *Trid: Conc:* Ses: 24. Episcopi etiam possunt dispensare super omni irregularitate proveniente ex delicto occulto; excepto homicidio voluntario, et Bigamia. Occultum autem censetur delictum, quod non est deductum ad forum contentiosum: non potest autem dispensare Episcopus in Irregularitatibus provenientibus ex *defectu*; juxta Com: DD.

Q. *An Confessarii in aliquibus Irregularitatibus dispensare possunt?* R. In nullis, nisi speciale privilegium habeant.

Q. *Quid est Dispensatio?* R. Est juris communis relaxatio facta cum causa justa et rationabili ab eo, qui jus habet dispensandi.

Q. *Ad quid inventa est dispensatio?* R. Ut esset pars justitiae distributivae, cum omnis legislator facit legem communem omnes comprehendentem, eveniunt multae causae, propter quas naturalis ratio pro tunc non considerata suadet factum illud non debere comprehendi sub illa generali determinatione.

Q. *Per quid differt absolutio a dispensatione?* R. Absolutio est sententia remittens delictum, vel poenam. Dispensatio autem est exemptio ab obligatione alicujus legis, qua vg. prohibetur accipere Ordines, qui aliquem occidit.

Q. *Quae sunt causae moventes ad dispensationem?* R. Plurimae: uti Personae, necessitatis, loci, temporis, utilitatis Ecclesiae, aetatis, scandali, majoris boni futuri, boni eventus, Rei discretionis, pietatis, misericordiae et Religionis etc.

Q. *Sacerdos infirmo dat cibum, vel potum, vel movet, de lecto in lectum transfert, aut aliud bona fide operatur, ex quo mors sequatur, vel ejus acceleratio, an fit talis irregularis?* R. Non, nisi intervenerit culpa lata.

Q. *An irregularitas per actum pure mentalem incurri potest?* R. Non, sed debet esse exterior, consummatus, perfectus.

Q. *In dubio an debet quis censeri irregularis?* R. Non, sive sit dubium juris, sive facti, itaque dubitans an sit legitimus? censeri debet legitimus in utroque foro. In dubio tamen injusti homicidii debet censeri irregularis, sic enim in jure determinatur; hoc tamen non debet extendi ad mutilationem nec ad homicidium justum in defensionem factum.

Q. *Petrus detulit aliqua judici officiose in causa criminali contra Paulum, pro quibus Paulus morte punitus; an propterea Petrus fit irregu-*

laris? R. Si fecit protestationem, etsi fictam, dummodo per externum actum expressam, etiamsi immediate ante prolationem sententiae, irregularitatem non incurrit; sin secus, incurrit.

Q. *Quomodo debet fieri protestatio coram Judice?* R. Non est necesse quod fiat in scripto, sed potest fieri sola voce dicendo sic vel similibus verbis: *Satisfactionem vel restitutionem posco, protestorque me nulla ratione intendere mortem, poenam sangvinis vel mutilationem illius Rei.*

Q. *An fit irregularis Sacerdos, vel quicunque alius adhortans furem, ut scalam ascendat, caput supponat?* R. Talis. 1o non

2*do* Qui carnifici dicit ut aliquid aptet quo citius extingvatur Reus.

3*tio* Vel qui dum reus ducitur ad mortem breviorem suggerit viam?

4*to* Vel ille, qui ut rem suam vel alienam magni momenti a fure sublatam recuperet, clamat adesse furem, qui capitur et suspenditur?

5*to* Vel ille, qui svadet poenitenti ad fatendum peccatum (si judicialiter interrogabitur) morte plectendum? R. Hi omnes non fiunt irregulares, ita Com: DD.

Q. *Si quis plures etiam ejusdem generis irregularitates incurrerit vg. ob homicidium saepius patratum debetne dispensari in singulis?* R. Debet saltem in genere et in communi.

Q. *Irregularis in loco A publicus, transiens ad locum B ubi occulta sit irregularitas ejus, num potest dispensationem petere super irregularitate occulta respectu loci B.* R. Potest, sed tenetur in petitione exprimere omnem hanc circumstantiam, alias esset invalida dispensatio.

Q. *Irregularis an valide ordinaretur?* R. Affirmative. Ecclesia enim tantum reddit talem inhabilem ad Ordines rite suscipiendos vel exercendos, non autem reddit absolute incapacem.

Q. *Suspensus a suo Episcopo extra judicium sine scriptis, si celebrat, an fit irregularis?* R. Non, *S. Cong: Con.* 18. *Aug.* 1703. Secus autem si fuerit suspensus juridice. *Monaceb.*

Q. *Qui dat operam rei licite et omnem adhibet diligentiam ne sequatur homicidium, si deinde casu fortuito sequatur, incurritne irregularitatem?* R. Non S. Cong: Con: 1. Octobris 1588.

Q. *Fitne irregularis ministrans in Ordine suscepto, postquam legitime appellavit a sententia Excommunicationis contra ipsum lata?* R. Non; S. Cong: Con: 15. 7bris 1625.

Q. *Nuper exorta rixa percusserunt se Studiosi, unus graviter vulneratus obiit, alter leviter, sed ex incuria neglecti vulneris etiam obiit.* Nunc.

Q. 1mo *Quando in dubio quis judicandus est irregularis?*

Q. 2do *An, quando plures qua graviter qua leviter alterum vulnerant, sint omnes irregulares?*

Q. 3tio *An irregularis censendus est qui alterum leviter vulnerat, sed ex incuria neglecti vulneris paulo post moritur?*

R. *ad 1mum* Dubium *practicum* est quando quis in singulari dubitat an hic et nunc quis sit irregularis, an hic et nunc sit licitum vel illicitum.

Aliud dubium *speculativum*, quando in communi dubitatur. Aliud dubium *juris*, aliud dubium *facti*. In dubio juris non censetur esse irregularis. In dubio facti vg. an patravi hoc homicidium? teneor me censeri esse irregularem, ita in jure determinatum.

R. *ad 2dum* Vel plures ex condicto et consilio alterum graviter vulnerant? vel absque conspiratione et consilio? si ex condicto? etsi unus tantum vulneravit, omnes sunt irregulares, quia omnes proxime cooperati sunt; si absque conspiratione, et unus tantum lethale vulnus inflixit? tunc si nullus cognoscatur, omnes qui de homicidio dubii sunt, irregulares sunt, ita in jure statutum pro casu homicidii.

R. *ad 3ium* Negative; quia tale vulnus non censetur proxime cooperari, nisi febris, vel alius morbus ex vulnere accresceret.

CAPUT VII.

§ 1mus.

De Diaconatu.

Q. *Quid est Diaconatus?* R. potestas per quam ordinatus in Diaconum potest proxime Sacerdoti in Ministerio Altaris assistere, et Evangelium solemniter cantare.

Q. *A quo? et quando fuit institutus Diaconatus* R. a Christo, dum post Coenam Corpus et Sangvinem suum Apostolis ministravit.

Q. *Ubi fuit praefiguratus hic Ordo?* R. In Veteri Lege per levitas Sacerdotibus inservientes *Num:* 8. Unde ex levitis Sacerdotes et Pontifices eligebantur; aetas ad Diaconatum requiritur annorum 22 completorum.

Q *Quotuplex est materia hujus Ordinis?* R. 2plex. *Remota* est liber Evangeliorum et manus Episcopi. *Proxima* vero est ejusdem libri traditio et acceptio ac manuum Episcopi impositio.

Q. *Quotuplex est forma Diaconatus?* R. Duplex. Una correspondens primae materiae et sunt verba: *Accipe potestatem etc.* Altera correspondens secundae materiae, suntque haec verba: *Accipe Spiritum Sanctum etc.*

Q. *Materia hujus Ordinis cum sit duplex, quae est dignior?* R. Traditio libri Evangeliorum, in qua imprimitur character et confertur gratia.

Q. *Initio nascentis Ecclesiae non extabat liber Evangeliorum, ergo non videtur esse materia hujus Ordinis?* R. Initio Ecclesiae porrigebatur pagina, in qua scripta erant Mysteria fidei Christianae, quae deserviebat pro libro Evangeliorum. *Putaus.*

Q. *Quid significat manuum impositio?* R. Unionem ordinari cum ordinante in spiritu et gratia, quapropter per manus contactum Episcopus eum sibi unit sub ista verborum forma: *Accipe etc.*

Q. *An valida esset Ordinatio Diaconi, si alius liber continens Evangelia, (et non Missale uti solet) vel si tota daretur Sacra Scriptura?* R. Affirmative. Dubia vero foret et sub conditione repetenda; si daretur solum vetus Testamentum, *vel* si traderetur liber Exorcismorum, *vel* continens sola Acta Apostolorum seu Apocalypsim.

Q. *Quid significat hoc nomen Evangelium?* R. Significat bonum nuncium Divinae gratiae per Christum Dominum humano generi collatae.

Q. *Quid significat: Dominus vobiscum?* R. Dominus in vobis maneat cum largitione suae gratiae.

Q. *Diaconus (quia vg. mala fide ante legitimam aetatem ordinatus) suspensus, si exerceat ministerium inferioris Ordinis vg. Subdiaconatus, fieretne irregularis?* R. Non, quia Suspensio a Superiore Ordine, non comprehendit inferiorem, bene tamen viceversa.

Q. *Si quis Subdiaconatu invalide suscepto fit Diaconus; obligaturne voto castitatis?* R. Affirm. quia illud est annexum singulis S. Ordinibus.

Q. *Quae est propria vestis Diaconi?* R. Stola decussatim posita super humerum sinistrum pendens sub latere dextro, et Dalmatica.

Q. *Quid haec Stola denotat?* R. Cum Diaconus ad labores suscipiendos in via Domini ordinetur, ne ei accidat in illis unquam succumbere, Stola quasi sacra fascia super humerum ligatur, humerus enim est pars corporis ad onera ferenda maxime aptus.

Q. *Si quis Titulum quem pro Subdiaconatu habuit perdidisset, deberetne alium procurare pro Diaconatu?* R. Affirm: quia alias ordinaretur in Sacris sine titulo contra *Trid.* decretum.

§ 2dus.

De Officio Diaconi.

Q. *Quid est Officium Diaconi?* R. 1mo Presbytero sacrificanti proxime assistere. *2do* E-

vangelium solemniter cantare, videlicet cum Stola. 3*tio* In defectu Presbyteri, vel de ejus licentia Eucharistiam populo distribuere. 4*to* Populo praedicare.

Q. *An Diaconus ex commissione Parochi possit administrare Extremam Unctionem?* R. Non, quia id nullo jure ipsi conceditur.

Q. *Quid est solemniter cantare Evangelium in Missa?* R. Est cantare cum propria veste Diaconi.

Q. *An potest Diaconus solemniter baptizare?* R. Ex commissione Parochi vel Episcopi potest, si sine illa baptizaret, peccaret mortaliter, et fieret irregularis. *Cap.* 1. *de Cler. non Ord. mi.*

Nec in extrema necessitate licet Diacono solemniter baptizare sine commissione dicta, quia etsi necessitas licitam reddit actionem baptizandi, non tamen baptismi solemnitatem.

Q. *An potest SS. Eucharistiam administrare?* R. Potest ex commissione Parochi. Hoc tamen tempore ob copiam Sacerdotum non est in usu; nisi aliqua foret necessitas, vg. si ad agonizantem non posset ferre Sacerdos SS. Eucharistiam.

Q. *An possit Diaconus manu propria porrigere Ss. Eucharistiam Sacerdoti infirmo?* R. Si potest Sacerdos ipse sibi porrigere, ipse porrigat, sin secus, porrigat Diaconus.

Q. *Potestne assistere Matrimonio?* R. Ordinarie non potest, quia *Trid.* hoc munus solum Parocho committit, vel alteri Sacerdoti

de ipsius Parochi vel Episcopi licentia Potest autem assistere. si fuerit Parochus; sed non benedicere illud.

Q. *Potestne saltim cum licentia Episcopi benedicere aquam lustralem?* R. Non, quia benedice e dona DEI officium est Presbyterorum seu actus Sacerdotalis Ordinis, ideo si id faceret? fieret irregularis. Diaconus (multo magis Clericus Min Ord·) abstinere debet a danda solemni aspersione populo in die Dominico; quia etiam hic actus videtur esse proprius Sacerdoti, ut patet ex antiqua Ecclesiae praxi.

Q. *PeccatneDiaconus mortaliter, si exerceat suum munus in statu peccati mortalis?* R. Non Com: DD.

Q. *Quid habet plus potestatis Diaconus, quam Subdiaconus?* R. Hoc quod in recitatione Breviarii ante orationes dicat *Dominus vobiscum*, quem versum praesente Sacerdote dicere non potest, nisi de ejus licentia. Obligationes Diaconi eaedem sunt, quae et Subdiaconi.

§ 3tius.

De Praeceptis Decalogi.

Q *Quid nomine Decalogi intelligitur?* R. Significatur lex Divina positiva, 10 Praecepta complectens; quorum tria priora DEUM spectant; 7ptem vero posteriora proximum respiciunt.

Q. *An Praecepta DEI observari possunt?* R. Omnino, adjuvante DEI gratia, omnia enim possumus in eo, qui nos confortat. *Phil.* 4.

Q. S. Paulus Act: 15. *Praecepta DEI vocat jugum?* R. Loquitur de Praecepto Circumcisionis, non vero de Praeceptis Divinis, de quibus Christus dixerat: *Jugum meum est suave etc.* Math: 11.

Q. *Quae ulterior ratio?* R. Alias enim DEUS nec esset bonus, praecipiens nobis, quae servire non valemus, nec esset justus, puniens aeterna poena, Praeceptorum suorum transgressores, si haec servatu essent impossibilia.

Q. *Quotuplicia sunt praecepta Decalogi?* R. 2plicia: *Affirmativa*, quae bonum praecipiunt, quae obligant semper sed non pro semper. Sic obedire Parentibus tenemur in bono, non in malo.

Et *Negativa*, quae malum prohibent: et ista obligant semper et pro semper, nam nullus est casus, in quo liceret plures Deos colere, propria authoritate occidere.

Q. *Quis Author Praeceptorum Decalogi?* R. DEUS ut Supremus Dominus statim post Creationem primi hominis naturae humanae ea indidit, et cordibus impressit, quae postquam pravis moribus, et diuturna perversitate obscurata, et non servata fuerunt, per Moysen in Monte Sinai, in duabus Tabulis lapideis scripto tradidit. Quae omnia sunt juris naturalis, praeter tertium praeceptum.

§ 4tus.

De legibus et Canonibus.

Q *Quid est lex?* R. Est voluntas ejus, qui praeest populo, debite promulgata cum intentione obligandi subditos.

Q. *Estne idem lex quod praeceptum?* R. Saepe pro eodem sumitur, haec tamen est differentia, quod lex toti communitati, Praecepta vero particularibus Personis dantur. Lex non expirat morte legislatoris, secus praeceptum.

Q. *Quotuplex est lex?* R 2plex; Divina, et Humana.

Lex *Divina* alia est *naturalis*, et est naturale dictamen rationis, quo per lumen rationis nobis impressum naturaliter cognoscimus evidenter recta, et facienda; turpia autem vitanda.

Alia est *positiva*, et est decretum DEI hominibus praescribens modum necessarium ut apte pervenire possint ad beatitudinem supernaturalem.

Lex *Humana*, est rectum rationis decretum ab habente publicam Authoritatem latum, praescribens aliquid a subditis servandum, legique naturali conveniens.

Humana alia est *Ecclesiastica*, quae fertur a Summis Pontificibus et Conciliis, quae etiam vocatur Canon seu jus Canonicum.

Alia *Civilis*, quae fertur a Regibus, et Imperatoribus.

Q. *Unde dignosci possit, quod lex graviter, vel leviter obligat?* R. Ex ipsis terminis legis. Nam tunc lex dicitur graviter obligare, quando transgressoribus minatur exclusionem a Regno Coelorum, vel poenas inferni, aut inimicitiam DEI etc. Porro omnia praecepta Decalogi sunt sub mortali obligantia, nisi parvitas materiae, aut defectus deliberationis, seu advertentiae plane excuset.

Quod si ex Scriptura dignosci non possit, utrum lex graviter, vel leviter obliget? tunc ex communi sensu Ecclesiae aut DD cognosci poterit. Si autem hi inter se discordent? pars tutior sequenda est Confessario.

Q. *Quid est jus Canonicum?* R. Est corpus quoddam ex variis legibus et constitutionibus Summorum Pontificum integratum, seu est volumen continens varias Constitutiones Conciliorum et Summorum Pontificum.

Q. *Quid est Canon, et quotupliciter sumatur?* R. 2pliciter sumitur *late*, pro omni constitutione Ecclesiastica. Et *stricte* sumitur pro illa constitutione Ecclesiastica, quae in Concilio Generali editur.

Q. *Quid est Constitutio?* R. Est lex Ecclesiastica dirigens et obligans fideles ad aliqua servanda praecepta concernentia bonum spirituale.

Q. *Quid intelligitur per illud: Extravagantes?* R. Sunt illae Constitutiones, quae post

obitum Joannis XXII. a diversis Pontificibus exierunt; Quae ideo dicuntur *Extravagantes* quia aliquamdiu extra Corpus Juris Canonici, qua sede certa vagantes extiterunt. Nunc autem sunt de Corpore Juris.

Q. *Quid est Sanctio?* R. Est Constitutio Ecclesiastica, in qua transgredientibus illam poena statuitur.

Q. *Quid sit Breve Apostolicum?* R. Sunt literae Pontificiae in membranis subtilibus et candidis, charactere latino descriptae, ac a tergo cera rubra chordulis lineis inclusa illitae, annuloque Piscatoris signatae, ac manu Secretarii subscriptae. Quae alio nomine vocantur: *Literae in forma Brevis.*

Q. *Quid est Bulla?* R. Sunt literae Apostolicae, quae expediuntur per Cancellariam sub plumbo, seu sigillo plumbeo pendente in Chordula.

Q. *Ut lex aliquem obliget, quae conditiones requiruntur?* R. 1*mo* Ut sit a Superiore lata. 2*do* Justa, ob bonum publicum. 3*tio* Debite promulgata.

Q. *An Clerici teneantur servare leges Civiles?* R. Tenentur eas servare, quae non sunt contrariae Juri Canonico; Nam jus Canonicum est correctivum juris Civilis, in quo adversatur.

Q. *Quomodo lex Canonica intelligi potest utrum obliget, sub gravi, vel sub levi culpa?* R. His 4 modis 1*mo* Ex gravitate materiae praeceptae. 2*do* Ex intentione legislatoris. 3*tio*

Ex verbis, quibus mens legislatoris exprimitur. *4to* Ex poena, quae solet legi apponi.

Q. *Qua ratione eximitur aliquis a Lege?* R. *1mo* Per abrogationem aut Dispensationem, factam a legislatore, vel ejus successore. Inferior enim non potest abrogare legem Superioris, nec dispensare, nisi delegatione Superioris. *2do* Per privilegium, si quis ex intentione Legislatoris in lege non fuerit inclusus. *3tio* Per consuetudinem contrariam. *4to* Si cesset finis adaequatus legis, minime autem si partialis. *5to* Per Epikiam seu interpretationem Legis.

Q. *Quid est Epikia?* R. Est actus prudentiae, quo ex aequo, et bono judicatur, quod verba legis, quamvis clara sint, tamen hic et nunc in casu non sunt servanda.

Q. *An Epikia habet locum in lege Divina et naturali?* R. Non; nisi tantum improprie, et quo ad nos, quia licet saepe verba clara legis Divinae videantur comprehendere etiam hunc casum, tamen aliunde rescimus DEUM ab initio non voluisse illum comprehendere. *Baid. Schola.* de confer: T. 2. n. 59. 61. DEUM quandoque sub lege sua noluisse comprehendere casus valde arduos, vg. licet posuerit claram legem de confitendis mortalibus, tamen per quandam Epikiam judicamus posse nos aliqua omittere ad evitandum grave damnum spirituale, aut temporale nostrum vel proximi.

Q. *In lege Humana habetne locum Epikia?* R. Habet; non tamen si legislator interrogari possit.

Q. *Quomodo lex cessat per consuetudinem?* R. Si habentur sequentia. 1*mo* Si a tota Communitate aut a majori parte actus contrarii Legi fiant, per 40 annos Leg. *Canonica*, et per 10. Legi Civili. 2*do* Si lex hoc tempore contrariae consvetudini non resistat.

Nota: Quidquid hic dixi de lege *Canonica*, id ipsum dici potest de lege et jure *Civili*.

§ 5tus.

De 1mo Praecepto Decalogi.

Q. *Quid nobis praecipitur 1mo pracepto?* R. Verus ergo DEUM honor et amor, quod adimpletur maxime per actus virtutum Theologicarum, et per virtutem Religionis.

Q. *Quid vero prohibetur?* R. Omnis Idololatria, Superstitio, Divinatio etc.

Q. *Quid est Superstitio?* R. Est falsa Religio, seu cultus vitiosus veri vel falsi Numinis.

Q. *Quotuplex est?* R. 2plex *Una* ratione cultus indebiti seu incongrui, quo verus quidem DEUS colitur, sed modo indebito, qui scilicet esset praeter vel contra consvetudinem Ecclesiae ac praescriptum. *Altera* est ratione rei cultae, quando nempe cultus DEO debitus, falso DEO, vel creaturae exhibetur

Haec Superstitio dividitur in Idololatriam, Divinationem etc.

Q. *Qui superstitionem cultus falsi committit?* R. Ille, qui agit haec: *Imo* Qui offert DEO cultum per Caeremonias antiquae Legis, vg. per Circumcisionem etc, quia haec significant Christum adhuc venturum et nondum venisse.

2*do* Laicus, qui DEUM colit tanquam publicus Minister vg. sacrificando, absolvendo etc, quod est mortale.

3*tio* Qui sua authoritate proponit aliqua facienda, tanquam ordinata ab Ecclesia ad DEI cultum.

4*to* Qui falsas reliquias proponit venerandas.

5*to* Qui fingit aliquod factum miraculum per Imaginem, sive causa lucri, sive etiam ad devotionem augendam.

6*to* Qui fingit se aliquas Revelationes Divinas habuisse.

Q. *Quot modis potest fieri superstitio?* R. 1mo *Per sola Sacra*, ut si adhibeam verba sacra, vel orationes certas cum certis circumstantiis ad obtinendam vg. sanitatem, vel aliquid mihi utile.

2do *Per sola non sacra*, Quando adhibeo non sacra cum certa tamen omnino circumstantia, vel tempore vg. iter agere die Jovis, vel omittere die Mercurii.

3tio *Per sacra simul et non sacra*, ut si cum rebus sacris adhibeam res naturales, inutiles, irreverentes, verba profana, et e contra.

Quid est Divinatio? R. Est inordinata rerum occultarum vel futurarum, quae naturaliter sciri nequeunt, inquisitio vel praedictio per media a Divina Providentia non constituta. In Divinatione semper intervenit pactum cum doemone expressum, vel implicitum

Q. *Quae universaliter continent Divinationem?* R. Illa omnia, quorum attenta natura nullam habent connexionem cum effectu, ut vg. dum Mulieres divinant, et praedicant futura aut praeterita ex cognatione herbarum, etsi cum invocatione Nominis DEI, aut Sanctorum, quia tam herbae quam preces Mulierum nullam habent connexionem cum praescentia rerum. Unde cautus in his sit Confessarius, neque de facili credat, quod ordinate invocentur SSma Nomina JESU et MARIAE ab istis Vetulis, quia ista solet permittere doemon, ut sic ejus latens occultaretur fraus et astutia.

Et hae Vetulae solent esse superstitiosae, quae vg. Carbones immergunt in aquam pro doloribus hominum mitigandis cum certo precum numero: quae metiuntur caput, vel inspirant in faciem etc. haec enim et similia, quae nullam habent connexionem cum effectu secuturo, sunt superstitiones.

Quod si autem Confessarius dubitet de occulta virtute rerum applicatarum? Attendat ad modum, an non sit superstitiosus, ex quo poterit devenire in cognitionem rei factae.

Q. *Quot sunt species Divinationis?* R. Plurimae: ut *Necromantia* est Divinatio facta per fictas mortuorum suscitationes vel locutiones.

2. *Geomantia* per signa et puncta in corpore terrestri ut in lapide, ligno, charta etc:

3. *Hydromantia* fit per signa apparentia in aëre.

4. *Pyromantia* fit per signa apparentia in igne.

5. *Chiromantia* lineas manus considerat.

6. *Augurium* est Divinatio ex vocibus et garritu avium, animalium desumpta.

7. *Astrologia* est Divinatio, quae fit ex situ, motu, ac positione astrorum et planetarum. Non prohibetur Astrologia judicans temporum mutationem, ubertatem, sterilitatem, etc. Et ex Astrorum influxu in nativitate hominis ejusdem inclinationes naturales, temperamentum, ea quae ad sanitatem pertinent, judicans, et actiones in genere, quia haec naturaliter ex astris cognosci possunt.

Prohibetur solum Astrologia judicians actiones in particulari a libero arbitrio pendentes.

8. *Sortilegium* est Divinatio facta per jactionem sortium. Multiplices autem sunt: 1mo *Consultoria*, quando projiciuntur taxilli inquirendo quid in hac re agendum. In necessitate aliqua possunt esse licitae.

2*do* *Divisoriae* sunt, quando ad determinandam partitionem alicujus rei projiciuntur. Hae sunt licitae dummodo, 1*mo* non fiant contra bonum publicum, 2*do* ut non fiant contra justitiam, 3*tio* ut non fiant de Bonis Ecclesiasticis.

3*tio* *Divinatoriae*, quando mittuntur ad futurum aliquid agendum. Hae semper sunt illicitae, quia videntur includere pactum cum doemone, saltem implicitum, nullam enim habent connexionem sortes cum re occulta futura.

Q. *Quid est vana observantia?* R. Est, quando medio aliquo improportionato et a DEO non instituto procuratur aliquis effectus vg. sanitas, scientia, etc.

Dupliciter autem potest fieri, cum pacto implicito, vel explicito doemonis. Differt autem a Divinatione, quia haec ordinatur ad occultorum cognitionem, illa vero ad externum effectum.

Q. *Unde praesumi potest tacitam esse doemonis invocationem?* R. Quando adsunt verba non significativa. 2*do* Figurae inutiles. 3*tio* Nomina ignota Angelorum. 4*to* Falsitates sive Physicae sive Morales. 5*to* Conditiones vanae. 6*to* Promissio effectus infallibilis supra vires mediorum.

Q. *Unde cognosci possit vana observantia?* R. Ex insufficientia causae adhibitae ad effectum, si nimirum nec habeat naturalem virtutem, nec de supernaturali constet.

2*do* Ex adjunctione falsae vel vanae circumstantiae, ut vg. si fieri debeat lotio certa hora, certo loco, vel die. Si adhibeantur ignota, falsa, et apocrypha verba, characteres peregrini. 3*tio* Si effectus statim evanescat.

Q. *Quid est maleficium*? R. Est vis nocendi alicui ex pacto et cooperatione daemonis. Differt a Magia, quod haec intendat facere mira, illud autem dirigatur ad nocendum.

Q. *An liceat petere a malefico, etiam parato, ut maleficium per aliud maleficium tollat?* R. Non, quia maleficium per aliud destrui bene et licite nequit; eo quod posterius maleficium includat expressam vel tacitam daemonis invocationem, quae est semper illicita.

Q. *An liceat petere a malefico, ut tollat maleficium modo licito*? R. Licet; quia licet ab eo petere ut injuste nocere desinat cum ad id teneatur.

Q. *Quid est Idololatria?* R. Est Superstitio qua cultus soli DEO debitus creaturae exhibetur.

Q. *Quotuplex est*? R. *Materialis*, dum alicui creaturae tribuitur cultus Divinus cum inculpabili ignorantia. Et *formalis*, quae tunc habetur, quando redditur alicui creaturae cultus soli DEO debitus, cum vincibili ignorantia.

§ 6tus.

De Religione seu de Cultu Relligionis.

Q *Quid praecipitur 1mo Praecepto?* R. Cultus religionis.

Q. *Quid est Religio?* R. Est virtus per quam homines debitum DEO reddunt cultum.

Q. *Quid est cultus seu adoratio?* R. Adoratio latissime sumpta est quaecunque veneratio alteri exhibita in signum excellentiae ejus, quaecunque ea sit. Gen: 23. *Abraham adoravit Filios Heth.* Haec adoratio mere est politica et Civilis.

Adoratio late sumpta est veneratio alteri exhibita propter excellentiam ejus supernaturalem. Sic ibidem Cap: 5. Josue cecidit pronus in terram, adorans Angelum.

Adoratio stricte sumpta seu cultus quotuplex est? R. 3plex *Duliae* est cultus, qui Sanctis exhibetur ob Sanctitatis excellentiam, quam habent. *Hyperduliae* est cultus, qui exhibetur Beatissimae Virgini MARIAE, ob particularem ejus excellentiam; quam habet prae caeteris Sanctis propter dignitatem Maternitatis Filii DEI. *Latriae* est cultus, qui DEO exhibetur ob infinitam ejus excellentiam.

Q. *Quotuplex adhuc est adoratio seu cultus?* R. *Interior*, scilicet cordis et mentis, humilis ac sincera alteri submissio. *Exterior* est reverentia signo externo alteri exhibita, ut vg. genuflexio etc.

Item alius est *Absolutus*, quo adoratur aliquis propter propriam excellentiam, quam habet. Alius *Respectivus*, quo adoratur aliquid propter excellentiam alterius, quod repraesentat vel ad quod respectum habet. Ut vg. Crucis etc. Sic etiam Sancti honorantur cultu absoluto propter suam dignitatem. Imagines vero cultu respectivo.

Q. *Per quid dignoscendi sunt praedicti cultus?* R. Per solam intentionem, seu per actum internum. Omnis enim adoratio externa est indifferens ut DEO fiat vel homini. Unde genuflexio, totius corporis prostratio, non sunt signa cultus latriae.

Tales enim adorationes per intentionem fiunt. Unde si adoratione externa intendit quis adorare DEUM, recognoscendo ejus supremum Dominium, erit cultus *Latriae*, si B. V. M.? erit *Hyperduliae*.

Q. *Rectene agimus publice genuflectendo coram Venerabili Sacramento?* R. Absque dubio: *Si enim in Nomine JESU omne genu flectendum est etc.* Multo magis coram ipso Domino JESU realiter praesente.

Q. *Sed num revera Christus est praesens in Eucharistia ante usum?* Infallibiter est; alias enim AEterna Veritas Omnipotenti Verbo suo non dixisset verum.

Q. *Quare?* R. Dixerat enim *Hoc est Corpus meum*, ante sumptionem priusquam omnes et singuli Apostoli de consecrato illo Pane participassent; igitur si Verbum ejus Di-

vinum verum erat, necessario sub speciebus Panis Corpus Christi adesse debuerat, ante sumptionem.

Q. *Quid de hoc primitiva Ecclesia?* R. In Antiquissimis Patribus et Scriptoribus Sacramentum hoc in primitiva Ecclesia, cum speciali reverentia per multos post consecrationem dies asservatum fuisse. S. Cyril: Epis: ad Gallosynam ait; *Insaniunt, quicunque asserunt Eucharistiam si in alterum diem asservetur, vim suam amittere.*

Q. *Quid ex dictis infertur?* R. Negantes praesentiam Christi in Eucharistia, extra usum, evidenti Scripturae refragari: non enim dicit Scriptura: *Hoc est enim Corpus meum in vestro ore,* sed: *Hoc est Corpus meum.*

Q. *Rectene Processiones, quibus SSmum Sacramentum publice colitur, et circumfertur, instituuntur?* R. Recte; Si enim laudabiliter olim ab Apostolis instituta fuerat Processio, dum Christus sedens in Asino, publico applaudente concentu, Hierosolymam ingrederetur: Si recte egerat David similem instituendo Processionem cum Arca foederis, in qua Manna illud admirabilis nostri Sacramenti figura (ut ipse Dominus Joan: 6. testatur.) observabatur; quis igitur ambigere poterit, num etiam a nobis solemnitates hujusmodi recte instituantur?

Q. *Si quis dicat Xtum adesse in Sacramento ut sumatur, non vero ut adoretur?* R. Id non recte diceret, Si enim adest Christus? jam u-

niversale DEI et juris naturae praeceptum: *Dominum DEUM tuum adorabis,* omnes obligat.

Q. *Quid ex praefato asserto sequeretur?* R. Tale inconveniens: Christus non ideo jacuit in praesepio, ut adoraretur, ergo tres Reges adorantes eum non recte egerunt? Christus non ideo visum restituit caeco ut se adoraret, igitur caecus erravit, quod coram Domino in genu procíderit?

§ 7mus.

De Vitiis Oppositis Religioni.

Q. *Quid est blasphemia?* R. Est locutio facta per modum convicii, aut contumeliae et maledictionis in DEUM vel Sanctos. *Ratio* quia sicut laus Sanctorum redundat in DEUM, sic etiam et blasphemia.

Q. *Quotuplex est?* R. 2plex: *Haereticalis*, quae articulis fidei directe opponitur, ut si quis diceret: *Deus est crudelis*, crederetque pertinaciter his a se iniquissime dictis. Alia *simplex*, quae articulis fidei directe non opponitur, sed aliquid vituperabile per modum detestationis et quasi imprecationis in DEUM profert sine contumacia; a prima, non quilibet Confessarius simplex approbatus absolvere potest, secus ab altera. In blasphemia erga DEUM non datur parvitas materiae.

De Sacrilegio.

Q. *Quid est Sacrilegium?* R. Est violatio rei Sacrae seu dicatae cultui Divino. Ex genere suo est peccatum mortale.

Q. *Quotuplex est?* R. 3plex: *Personale*, est violatio Personae Sacrae. *Reale*, quando res violatur, ut profanatio vasorum sacrorum vg. si quis ex calice consecrato biberet in convivio. *Locale*, quando locus violatur.

Q. *Quomodo locus vg. Ecclesia potest violari?* R. 1*mo* Per strepitum forensem ut si quis negotiationes, stabulationem equorum, aut similia facit in Locis Sacris. 2*do* Per furtum, quod fieri potest 3bus modis. 1*mo* Si quis furatur Sacrum de Sacro, hoc est vg. calicem in loco Sacro.

2*do* Sacrum de non Sacro, vg. rem sacram extra Ecclesiam.

3*tio* Non sacrum de Sacro, vg. pecuniam aut aliam rem, quae fuit deposita in Ecclesia, vel ejus custodiae tradita, aut ei accomodata.

3*tio* Violari Ecclesia potest per actus repugnantes ejus immunitati.

4*to* Violatur. per Pollutionem, polluitur Ecclesia (vel Coemeterium) per injuriosam exustionem.

2*do* Per sepulturam excommunicati vitandi id est non tolerati, seu publice denunciati aut Notorii percussoris Clerici, Infidelis, etiam infantis, minime autem, si sit filius Pa-

rentis fidelis, licet decesserit sine Baptismo, quia est pars hominis Christiani, consvetudo tamen est, ut non sepeliatur in loco S.

3tio Per homicidium injuriosum, aut mutilationem etiam injuriosam, suffocationem, etsi fiat sine sangvinis effusione.

Polluitur, si quis alium in subita rixa in Ecclesia occidit, quia ex hoc, quod occisio fuerit subita, et casualis non sequitur, quin fuerit voluntaria, et inde injuriosa. Etiam cum quis seipsum occidit.

Polluitur per Martyris alicujus occisionem non quidem ob sangvinem Martyris, qui Sanctus et innocens est, sed ob injustam et sacrilegam occisionem. Et licet Ecclesia esset reconcilianda, tamen locus sangvinis non esset lavandus, sed sangvis sacer colligendus, et observandus.

Non polluitur per homicidium ex joco vel ludo secutum, quando non poterat praevideri homicidium. Nec, si fiat ab amente, ebrio, puero usum rationis non habente.

4to Polluitur Ecclesia vel Coemeterium per effusionem sangvinis publicam, et mortaliter illicitam, et in magna quantitate. Secus vero per effusionem sangvinis in propriam defensionem, aut pure casualem.

Imo ut docet *Samuel de Lab.* Non polluitur, dum quis alterius nares percutit, et si multus sangvis profluit, nisi praecedat gravis percussio, et factum sit cum culpa gravi.

Ut Ecclesia seu Coemeterium polluatur, non est necesse ut sanguis cadat in terram, imo etsi vulneratus statim exiverit de Ecclesia seu Coemeterio.

Polluitur, si percussor existens extra Ecclesiam percutit seu vulnerat existentem in Ecclesia seu Coemeterio. Non polluitur, dum aliquis foris graviter vulneratus sit, et postea ad Ecclesiam confugiat, ibique moriatur. *Borb.*

5*to* Polluitur per copulam illicitam, aut humani seminis effusionem, quae sit peccatum mortale, licet non cadat in terram, dummodo sit externa et notoria.

Q. *Si pollutio Ecclesiae sit occulta, an indiget reconciliatione?* R. Non. Hinc Sacerdos sciens ex Confessione, vel etiam extra eam, sed in secreto, quod sit Ecclesia polluta, potest celebrare, nec curare reconciliationem, nisi successu temporis publicum fuerit.

Q. *Quis Ecclesiam pollutam reconciliare potest?* R. Si sit tantum benedicta, simplex Sacerdos aqua a se benedicta utendo formula Ritualis.

Si autem sit consecrata? tunc ab Episcopo reconcilianda. *Cap. Aqua* 9. *de Consecr. Eccl.* Si autem hic habeat gratias a Sede Apostol. poterit committere simplici Sacerdoti.

Q. *Qui celebrat in Ecclesia polluta, quam poenam incurrit?* R. Praeter peccatum mortale nullam aliam. Si quis autem celebraret in Ecclesia interdicta? praeter pec. mort. in-

curreret irregularitatem. Bened: XIV. de Sacrif. l. 3.

Q. *Polluta Ecclesia polluiturne Coemeterium?* R. Affir sed non econtra, quia magis principale trahit ad se minus principale.

Q. *Si Ecclesia sit polluta per sepulturam excommunicati quid agendum?* R. Exhumandum est corpus et alibi sepeliendum in loco profano; si autem discerni non possit? relinquendum, sed locus reconciliandus est.

Q. *Quam poenam incurrit scienter et temere excommunicatum sepeliens in loco S?* R. Excommunicationem Papae reservatam ipso facto.

Q *Quis effectus sit pollutionis seu violationis Ecclesiae?* R. Sacramenta non administrentur, officia Divina non persolvantur, sepultura mortuorum non fiat.

Q. *An possunt tunc Sacramenta aliqua administrari?* R. Potest Sacramentum Baptismi tam parvulis, quam adultis, etiam solemniter Cap: *Quodam* Passer. 2*do* Confirmationis. 3*tio* Poenitentiae; 4*to* Matrimonii.

Eucharistia solum infirmis per modum Viatici et extrema Unctio potest dari. Missa solum una in hebdomada ad renovandas Particulas consecratas pro infirmis potest celebrari. *Passer. Disp.* 9.

Q *An campanae possunt tunc pulsari?* R Non possunt pulsari in his, quae concernunt officia Divina; secus in aliis. *Passer ibid.*

Caeterum servatur in praxi, ut sileant omnino campanae etiam ad salutationem Angelicam, ad majorem terrorem delicti polluti Ecclesiae. Cleric. *Erotem.* Cap: 31. n. 21.

Q. *Quot modis fiat Sacrilegium Personale?* R. 4. 1o Homicidio Personae Sacrae vg. Clerici, Religiosi, seu Monialis. 2*do* Percussione dictarum Personarum. 3*tio* Tractione Personarum Ecclesiasticarum ad Tribunal saeculare; Incarceratione etc. 4*to* Fornicatione cum Persona DEO dicata, seu voto castitatis etsi simplici obstricta.

Q. *Quibus actibus committitur sacrilegium?* R. Non tantum committitur actu et opere consummato, sed etiam actu interno seu voluntate consentiente; quia cogitationes deliberatae cum consensu ejusdem speciei habent malitiam, sicuti et externa opera consummata, ut patet in omnibus peccatorum malitiis.

Q. *Quotuplicem continet malitiam actus venereus in Religiosis Monialibus, et Clericis?* R. Sive sit actus exterior, sive interior ut sunt delectationes morosae, aut pollutiones voluntariae duplicem continent malitiam; contra virtutem castitatis, alteram contra voti obligationem.

§ 8vus.

De Sacrilegio ex violata Immunitate Loci S.

Q. *Quid est Immunitas Ecclesiastica?* R. Est exemptio sive jus, quo res Ecclesiae et Personae Ecclesiasticae a publicis oneribus saecularibus liberae sunt.

Q. *Quotuplex est?* R. 3plex: *Localis*, quae Ecclesiis et aliis locis Ecclesiasticis competit. *Realis*, quae rebus seu Bonis ad Ecclesiam aut Clericos pertinentibus. Et *Personalis*, quae ipsis Personis Ecclesiasticis competit.

Q. *Quo jure immunitas his rebus debetur?* R. Civili, Canonico, ac etiam Divino, ut communiter tenent DD. Nam etiam in antiqua lege instituta legitur.

Q. *In quo consistit Immunitas?* R. In his 2bus. 1*mo* Ut actus saeculares seu profani ab Ecclesiis arceantur. 2*do* Ut malefactores fugientes ad Ecclesiam ibidem in vita et membris protegantur, neque exinde violenter extrahi possunt. Et dicitur privilegium Asyli.

Unde in Ecclesiis et earum Coemeteriis non est licitum aliquid vendere, aut negotiationes exercere, exceptis candelis, si id fiat ad fidelium devotionem promovendam, ut tenet Azor p. 2. l. 9.

Q. *In quo consistit Immunitas realis et Personalis?* R. In hoc quod res et Personae Ec-

clesiasticae a Jurisdictione Saecularium Magistratuum, eorumque exactionibus et oneribus immunes sint.

Q. *Quae loca gaudent privilegio Asyli?* R. Omnes Ecclesiae sive consecratae sive non consecratae, dummodo sint ab Episcopis benedictae. Etiamsi sint pollutae, interdictae, infortunio aliquo dirutae (nisi sint Authoritate Superioris destructae sine spe reaedificationis.) Coemeteria, Monasteria, et horum campanilia, Horti, infirmaria, Portae, et similia locis sacris contigua, Palatia Cardinalium, Episcoporum, Oratoria publica Authoritate Episcopi erecta, non vero privata in domibus Nobilium. Gaudent et Seminaria Clericorum. *Felix Potes.*

De Jure Ecclesia Matrix per 40 passus in circuitu, et aliae Ecclesiae per 30 gaudebant Immunitate; sed jam huic consvetudini derogatum est. *Item.* Si non esset circa Ecclesiam Coemeterium, et fugiens tangeret januam Ecclesiae clausam, aut parietem, gauderet privilegio Asyli. Sicut etiam et ille, qui confugit ad Sacerdotem portantem ad infirmum Ss. Eucharistiam. Quia corpus Christi est longe dignius, quam Ecclesia materialis. Plurima Decr: S. Congr.

Q. *Qui gaudent vel non gaudent Immunitate etiamsi confugiant ad loca Sacra?* R. Gaudent omnes fideles; imo probabilius etiam Pagani, Judaei Excommunicati imo et haeretici, nisi propter haeresim sit capiendus.

Non gaudent publici Latrones, viarumque Grassatores, Depopulatores Agrorum, seu Incendiarii segetum: Homicidae et Mutilatores in Ecclesia aut Coemeterio; requiritur autem effectus, puta mors, vel abscissio membri. Non gaudet, qui existeret extra Ecclesiam, et occideret v.g. Sclopeto existentem in Ecclesia et econtra: Nec qui proditorie proximum etiam infidelem occidunt. Proditor proprie est, qui alium occidit simulata amicitia per insidias nullo praecedente rancore, aut inimicitia, quam occisus praecavere poterat.

Nec Assasinus, qui aliquem pecunia aut pretio aestimabili conducit ad alium occidendum, et qui sic conductus alium incaute occidit. Unde ambo dicuntur Assasini.

Nec Reus laesae Majestatis. Nomine Majestatis veniunt Reges et Principes.

Nec Mater occidens filium infantem, neque qui alium occidit veneno. S. Cong: 1631. 3 Dec: Nec procurantes abortum medicamentis, S. R. Con. 3. Dec. 1632.

Nec illi, qui falsificant Literas Apostolicas Bul: Ben: XIII. *Ex qua Divina.*

Nec gaudent conflantes, adulterantes, aut tundentes quascunque monetas, vel tales expendere et erogare praesumentes.

Nec illi, qui confugientes in Ecclesiam violenter extrahunt.

Omnes illi non gaudent Immunitate, qui proximum suum occidunt *Animo praemeditato*, sive inimicitia praecesserit sive non,

Homicidium *praemeditatum* est: quod non provenit subito in rixa vel ex calore iracundiae, sed illud est, quod post excitatam iram aliquo intervallo cum deliberatione committitur Bened. XIII. *Constit. Ex quo Divina etc.*

Dicti delinquentes solent ad Asylum Ecclesiae confugere, quibus utpote indignis repulsus est dandus, et ad Ecclesiam non sunt admittendi. Si tamen jam sint in Ecclesia, non possunt violenter extrahi sine Episcopi scitu, et facultate. Gregor XIV. A. 1591.

Q. *Quae sunt commoda fugientium ad Asylum Ecclesiae?* R. Qui in Ecclesiam confugit, non potest extrahi ex ea vi, dolo, aut mala arte. Et sic extractus restitui debet Ecclesiae. 2*do,* Reus dum est in Ecclesia, non potest vinculis constringi, aut alia violentia affligi. 3*tio*, Dum est in Ecclesia, non potest contra eum ferri sententia mortis, aut alterius poenae corporalis uti exilii etc. 4*to,* Reo in Ecclesia existenti non potest negari necessarius victus, et vestitus, aut impediri, ne ad illum deferatur. 5*to,* Non potest spoliari rebus propriis, et bonis suis, quae secum ad Ecclesiam tulit. Nisi attulisset res alienas, quae Domino rerum harum allatarum restituenda erunt.

Arma a lege prohibita possunt ab eo auferri Vel si verbis dolosis aut ficta Judicis promissione impunitatem promittentis deceptus fuisset, ut libere de Ecclesia exiisset,

Judex tenetur ei servare fidem, aut Ecclesiae restituere. *Barb. n.* 54.

Si Reus sit pauper, tenetur ei Ecclesia subvenire de victu, ille vero tenetur in Ecclesiae commodum laborare. Extra locum S. potest poni custodia a curia Saeculari, quia per eam nulla vis infertur. *Suar. Pir. etc.*

Q. *Quam poenam incurrunt vi et dolo Reum extrahentes ex Ecclesia?* R. Ultra culpam Sacrilegii incurrunt ipso facto Excommunicationem Papae reservatam. *Far. Barb etc.* ad quam incurrendam sufficit attentatio etiam effectu non secuto. *Thesa:* apud Ceric: Erro: Cap: 32 n. 45. 46. Insuper pecunia mulctari debent. et publica poenitentia affligi, nec absolvi, donec restituatur Reus Ecclesiae. Eandem poenam incurrunt: capientes, vincientes Reum in loco Asyli; Complices extractionis: Fautores, Cooperatores, mandantes, cogentes, svadentes ut exeat, tentantes. S. Congr. 2 Dec. 1692. 2 Dec. 1693. 5 Junii 1694.

Reus, qui necessitatis naturae causa egreditur e loco S. propter ei debitum, et alunde non salvabilem reverentiam nequit capi a Curia Saeculari. *Reyffen. etc.*

Q. *Quae sunt observanda Rectoribus Ecclesia in susceptione Reorum fugientium ad Asylum?* R. 1*mo*, Examinandus est Reus, ob quam causam fugit; quod si delictum non esset grave, sed solum indigeret correctione

morum? dicat ei, nullam habere Immunitatem.

2*do*, Si crimen sit grave, et foret in jure exceptum? persvadeat Reo, ut caute exeat, quia alias Curiae Saeculari tradendus erit.

3*tio*, Quodsi Rector Ecclesiae a Judice saeculari fuerit requisitus de dimissione Rei; dicat ei, prompte id faciet, sed prius scribendum est ad Episcopum loci.

4*to*, Si vero intra hoc tempus addatur custodia intra ad cubiculum, ubi permanet Reus, licet posset hoc renuere Parochus per resistentiam, ad sedandas tamen rixas, protestetur, et ad Episcopum de re acta scribat.

§ 9nus.

De Simonia.

Q. *Quid est Simonia?* R. Est studiosa voluntas emendi, vel vendendi pretio temporali aliquid spirituale, vel spirituali annexum.

Dicitur *Simonia* a Simone Mago, cui S. Petrus Apost: maledixit pro eo, quod ab Apostolis gratiam Spiritus S. pecunia emere voluisset. Est igitur species *Sacrilegii*. Ex genere suo peccatum mortale.

Q. *Quotuplex potest esse pretium in Simonia?* R. 3plex: *Pretium muneris a manu*, ut pecunia etc. *Pretium muneris a lingva*, ut laus, inter-

cessio etc. Et *Pretium muneris obsequii*, ut servitium, obsequium aliquod etc.

Dicitur: *Studiosa voluntas*, quibus verbis intelligitur quivis contractus onerosus sive venditionis, sive locationis, sive permutationis; quia Simonia non consistit sine pactione aliqua tacita, vel expressa, et obligatione ex pacto.

Unde patet malitiam Simoniae consistere in irreverentia, quae committitur, dum res spirituales instar temporalium pretio aestimantur, et contractibus subjiciuntur.

Q. *Quotuplex est Simonia?* R. 3plex: *Mentalis*, quae sola voluntate committitur, nec in actum prodit externum.

2da, *Conventionalis*, quando extrinsece convenitur, et paciscitur de pecunia, et venditione, sed adhuc non est secutus ab utraque parte. Atque huc reducitur Simonia *Confidentiae*, cum quis alteri dat Beneficium, ut illud sibi, vel alteri resignet, vel cum onere dandi certam partem fructuum.

3tia, *Realis*: est actualis traditio rei temporalis pro re spirituali juxta promissionem, et conventionem factam.

Q. *Quotuplex est materia, circa quam committi potest Simonia?* R. 3plex: *Pure Spiritualis*, vg. Dona Spiritus S. et gratiae supernaturales etc. 2. Pure corporalis, vg. Sepultura etc. 3. Mixta ex corporali et spirituali: ut Sacramenta, Sacramentalia, ornamenta benedicta etc.

Q. *Pro administratione Sacramentorum scil: Baptismi, Matrimonii daturne pecunia Parochus?* R. Talis pecunia non exigitur neque accipitur tanquam pretium temporale pro Sacramento, quod est inaestimabilis valoris, sed tanquam stipendium necessarium pro sustentatione Ministrorum Ecclesiae.

Q *Simonia quomodo dividitur?* R. 1. In eam, quae est *Juris divini*, estque prohibita propter malitiam suam, vg. Hostiam consecratam vendere.

II. Et in eam, quae est *Juris humani*, estque mala tantum propter prohibitionem. Et sic ab Ecclesia prohibetur.

1. Venditio Beneficiorum secundum id quod in ipso est temporale, scil: quo ad jus praecisum percipiendi fructus.

2. Venditio Officiorum extrinsece tantum ordinatorum ad res sacras, vg, Sacristae, Advocati, Oeconomi.

3. Oblatio pecuniae alicui facta ut svadeat alteri, ut det Beneficium.

4. Pactio de resignando Beneficio vel solvenda pensione, si alter Beneficium mihi impetret.

5. Permutatio, et resignatio Beneficiorum etc. si fiant sine permissione Papae vel Eppi; quae si accedat licita erunt.

6. Acceptio muneris etiam sponte oblati pro examine ad Parochiam.

Q. *Estne Simonia dare vel accipere pretium pro absolutione a peccatis vel Censuris, pro di-*

spensatione in voto, in impedimento Matrimonii, Irregularitate? R. Affir. Etiam erit Simonia concionari, Missas celebrare pro pretio; nisi excusetur quis ratione laboris extrinseci, non annexi rei spirituali vg. pro labore itineris, cantus, scripturae etc.

Q. *Num Simoniacum quivis sacerdos absolvere potest?* R. Potest: Excepta sola Simonia *Confidentiae* et *Reali*, in susceptione ordinum vel Imae Tonsurae: in susceptione ad Religionem: et in Beneficio, propter annexam Excommunicationem Papae reservatam dictis hisce casibus.

Ob Simoniam *Realem* in Beneficio irrita est electio, praesentatio, institutio; Unde talis non facit fructus suos, debet dimittere Beneficium ante omnem sententiam Judicis, quia sine justo titulo est possessio talis. Efficitur inhabilis ad idem Beneficium, aliis tamen Beneficiis jure ipso non privatur, nec ad alia Beneficia obtinenda fit inhabilis ante sententiam Judicis. Idem dicendum est de Simonia *Confidentiae*.

Q. *An, quae sunt acceptae per Simoniam, restitui debent?* R. Affir: idque vel Ecclesiae vel danti.

Q *In quibus casibus non committitur Simonia?* R. I. Redimendo vexam injustam ratione Beneficii possessi. II. Emendo pensionem mere temporalem, vg. Decimam. III. Dando aliquid resignanti in vim reparationis factae. Dando certum quantum pro institu-

tione. IV. Dari potest per modum sustentationis Ministrorum rerum spiritualium, per modum Eleemosynae, vel per modum laudabilis consvetudinis.

Q. Petrus inservivit Eppo hac intentione ut pro mercede conferatur ipsi Beneficium, sine ulla tamen conventione seu pacto externo, an incurrit poenas juris? R. Non, nec tenetur dimittere illud Beneficium, Nam Simonia *Mentalis* non obligat ad restitutionem. *S. Tho. Sa. etc.*

§ 10mus.

De 2do Praecepto Decalogi.

Q. *Quae prohibentur hoc 2do praecepto?* R. Ne Nomen DEI vane et irreverenter assumatur. 2*do*, Ne falso juretur. 3*tio*, Ne in levissimis rebus Nomen DEI in testimonium adducatur. 4*to*, Vota vovendo et non reddendo, et his similia.

Q. *Quid est juramentum?* R. Est invocatio Divini testimonii in confirmationem alicujus dicti vel facti, aut promissionis.

Q. *Quotuplex est juramentum?* R. *Vocale* Juramentum (cum *Mentale* solum inter DEUM et Hominem versari potest, et cum interiori voto conjungitur, ad materiam de voto pertineat. Suar.) dividitur in *Assertorium*, quo confirmamus id quod asserimus vel ne-

gamus. Et in *Promissorium*, quo confirmamus id, quod promittimus.

2*do*, Aliud est *Deliberatum*, quo quis cum attentione et intentione jurat; Et *Indeliberatum*, quod fit e contra.

3*tio*, Aliud *Materiale* tantum, quo quis sine intentione utitur verbis, quae vim juramenti habent. Aliud *Formale* tantum, quo quis profert verba, quae ex se nullam habent formam juramenti, assumit tamen ea animo et intentione jurandi. Aliud est *Mixtum*, quo quis profert verba, quae formam habent juramenti, idque cum animo et intentione jurandi.

4*to*, Aliud est *Expressum*, quo DEUS expresse, aliud *Tacitum*, quo DEUS tacite et implicite in Testem vocatur.

5*to*, Aliud est *Simplex*, quo DEUS tantum vocatur in Testem. Aliud *Execratorium* seu *Imprecatorium*, quo DEUS non tantum vocatur in Testem, sed etiam in Judicem et Vindicem. Talia sunt: *Moriar, a terra absorbear, fulmine percutiar, etc. si non ita est.*

6*to*, Aliud est *Solemne*. Aliud *Dolosum*, quod fit cum animo decipiendi. Aliud *Judiciale*, quod praestatur in Judicio. Aliud *Absolutum*. Aliud *Conditionatum*. Aliud *Liberum*. Aliud *Coactum*. Aliud fit verbis, aliud signis. Aliud *Licitum*, aliud non licitum, quod patet ex ipsis terminis.

Q. *Quae requiruntur ad Juramentum licitum Conditiones?* R. Veritas, Justitia, et Necessi-

tas. Hinc Juramentum est Actus Religionis, si fiat cum dictis conditionibus.

Q. *Quomodo peccant ex levitate vel consvetudine in familiari discursu jurantes?* R. Si vere jurant his aut similibus verbis: *DEUM testor, vel DEUS mihi testis, vel Juro per DEUM,* (hae vero: *Ut sum Sacerdos,* vel, *Ut sum Catholicus,* non esse formulas juramenti docet *Engel. Less.*) et sine necessitate, peccant venialiter, non enim in vanum debet Nomen DEI assumi.

Si vero falsa jurant? mortaliter; Quia simul mendacium committunt, et maxime si in tali perjurio aliquam deliberationem habent.

Q. *An licet jurare cum restrictione mentis?* R. Haec difficultas pendet ab illa: an licet uti restrictione mentali.

Restrictio *Mentalis* 2plex est, *Pure Mentalis,* quae tunc habetur, dum aliud omnimode verba sonant, et aliud est in mente loquentis, ita ut adhibita omni diligentia non possit audiens devenire in alium sensum, praeter illum quem verba sonant.

Et *non pure mentalis* est, quando illud quod retinetur in mente ex signo aliquo externo, aequivocis verbis, vel ex circumstantiis aliquibus cognosci debet, ut si Confessarius interrogaretur de peccatis poenitentis, responderet, quod nullam haberet scientiam de peccatis, in mente retinendo, propter te.

Porro Restrictio pure mentalis mendacium est, et si fiat cum juramento est perjurium. Imo etiam in materia jocosa et leviori non est licita Restrictio pure mentalis aequivoca.

Nunc R. Quando se aliquis sponte offert ad juramentum vel a judice legitime requisitus, peccat mortaliter, si aequivoce juret. Quia sic omne judicium facile perverti potest.

Q. *An teneatur juramento, qui juravit per haec Evangelia, credens esse librum Evangeliorum, et fuit liber profanus?* R. Tenetur, quia licet erravit in materia, non erravit in proposito.

Q. *An promissio jurata de re contra justitiam, contra bonos mores vel contra consilia Evangelica obliget ad Executionem?* R. Non, quia juramentum non debet esse vinculum iniquitatis.

Q. *An qui contraxit Sponsalia cum una absque juramento, deinde contrahit Sponsalia jurata cum alia, teneatur adimplere juramentum?* R. Non, quia juramentum est invalidum tanquam factum de re injusta.

Imo nec tenetur ducere secundam, etsi prima voluntarie remitteret sua Sponsalia, quia quod ab initio non valuit, tractu temporis non convalescit, nisi post dictam remissionem renovetur promissio cum illa 2da.

Q. *An Juramentum vel per errorem vel per dolum exortum obligat jurantem?* R. Non, si error vel dolus versetur in substantia, quae

dedit causam juramento, quia ubi est error, nullus est consensus, secus si sit in accidentalibus tantum, vel quando Viator coactus a praedonibus juravit se illis daturum pecuniam, quamvis in hoc casu possit peti relaxatio.

Q. *Quomodo peccat qui jurat se facturum rem malam?* R. Si mortaliter malam? mortaliter, si venialiter malam? venialiter peccat, nec tenetur id perficere.

Q. *Quid est perjurium?* R. Est quando quis invocat DEUM in Testem suae falsitatis. Hinc ille censetur esse perjurus, qui falso jurat, vel qui non servat, vel non satisfacit juramento, et ideo peccat mortaliter in re gravi, venialiter in re levi.

Q. *Qua poena punitur Perjurus?* R. Jure Pontificio fit infamis, et si est Clericus? deponitur a Beneficio et Ordine, et si Beneficium perjuro conferatur? Collatio ipso facto est nulla etc.

Q. *An in perjurio datur parvitas materiae?* R. Quotiescunque quis de praesenti falso jurat rem ita se habere, vel promittere, non datur parvitas, si rem parvam promissam juramento non praestat? datur juxta nonnullos.

§ IImus.

Reliquà de Juramento.

Q. *Quot et quibus modis cessat obligatio Juramenti?* R. 4. modis: Irritatione, Remissione, Dispensatione, sive Relaxatione et commutatione.

Q. *Quis potest irritare Juramenta?* R. Superior ipsius jurantis nempe Pater, Praelatus, Vir, Dominus respectu suorum subditorum.

Q. *Quis potest remittere obligationem Juramenti?* R. Ille in cujus utilitatem vel favorem facta fuit promissio jurata.

Q. *An qui habet privilegium relaxandi vota pro foro interno, possit etiam relaxare juramenta?* R. Potest. *Pont. Sua. Tam.*

Q. *Qui possunt Juramenta relaxare?* R. Papa pro tota Ecclesia, deinde omnes Praelati habentes jurisdictionem Spiritualem respectu suorum subditorum.

Q. *An Judex Laicus potest relaxare juramenta?* R. Non, quia est quid spiritua e, nisi essent in sui favorem facta, quia tunc posset ea remittere.

Q. *Quae excusant ab impletione juramenti?* R. 1. Si quod bonum erat tempore juramenti, propter circumstantias postea fit illicitum, vel vanum, impeditivum majoris boni. 2. Si juramentum mutetur in opus aperte melius, et DEO gratius, nisi esset factum in gratiam hominis. 3. Si status rei notabiliter mutetur.

4. Si res jurata facta sit inutilis ad finem intentum. 5. Si ita ferant conditiones, quae in quovis juramento promissorio tacite includuntur. vg. *Si potero, salvo jure Superioris, vel nisi obligatio tollatur etc.*

§ 12mus.

De Adjuratione.

Q. *Quid est Adjuratio?* R. Est cum inducitur aliqua Persona ad aliquid faciendum, vel omittendum aliquid invocatione DEI, vel alicujus rei Sacrae.

Q. *Quot modis potest fieri adjuratio?* R. 1*mo*, Per petitionem, orationem, et obsecrationem. 2*do*, Per imperium et coactionem, si fiat cum debitis requisitis, est actus religionis, ut autem sit licita? requiruntur: veritas, judicium et justitia.

Q. *Quomodo adjurare liceat?* R. Cum debita humilitate possum orando, et deprecando adjurare DEUM ipsum per JESUM Christum, per Sacra Mysteria Passionis.

Q. *Num creaturae irrationales, ut animalia nociva, grandines, tempestates etc. possunt adjurari?* R. Secundum se directe et proprie non possunt, quia non sunt capaces rationis, ut possint per adjurationem moveri ad aliquid. Quatenus vero moventur sive a DEO in poenam peccatorum, sive a doemone ad nocendum? possunt indirecte adjurari, sive

adjuratione deprecativa, in ordine ad DEUM: sive imperativa in ordine ad doemonem. Et ad hoc serviunt Exorcismi.

Q. *An licite possunt adjurari doemones, ut pellantur a corporibus obsessis?* R. Possunt adjuratione imperativa et coactiva in Nomine DEI et Sanctorum. Nullo autem modo adjuratione deprecativa, nam regulariter esset mortale.

§ 13tius.

De 3tio Praecepto Decalogi.

Q. *Quid hoc Praecepto praecipitur?* R. Observatio Festorum, in quibus cessandum est ab omni opere servili, et vacandum devotioni sub gravi peccato.

Q. *Quis diem Dominicam loco diei Sabathi sanctificandam assignavit?* R. SS. Apostoli ut patet ex Apoc: 1. dicente S. Joanne: *Fui in Spiritu in die Dominica.*

Q. *Quae hujus ratio?* R. 1. In memoriam Resurrectionis Christi. 2. Ne videremur convenire cum Judaeis; ut sciat Sacerdos rationem Judaeis reddere, quae ex S. Scriptura datur. 3*tia*, ratio ex illo Isa: 66: Ubi Propheta postquam *v.* 11. de tempore Adventus Messiae disseruerit in Persona DEI, de creatione novorum Sacerdotum, subdit *v.* 23. *Et erit mensis ex mense, et Sabbathum ex Sabbatho.* Quid clarius his verbis contra Judaeos?

Quae opera sunt prohibita fieri die Dominica? R. Artes Mechanicae, omnia opera servilia, et quae versantur circa materiam externam, vg. ligna secare etc. sive illa fiunt ex lucro, sive ex recreatione, minus excusant a peccato.

Possunt autem exerceri artes liberales quia hae principaliter occupant liberam mentem hominis, licet aliquando sint etiam cum defatigatione corporis, sed hoc per accidens est.

Q. *Quae sunt artes liberales, et quae Mechanicae sive Pactivae?* R. Artes liberales communiter numerantur 7. hoc versu expressae:

Lingua, Tropus, Ratio, Numerus, Sonus, Angulus, Astra.

Ex quo deducitur Artem Grammaticam, Poeticam, Oratoriam, Discursivam. Arithmeticam. Musicam, Geometricam, Astronomicam, Mathematicam, etc. esse licitam quo ad exercitium Die Festo.

Q. *Quae sunt artes Mechanicae?* R. Sunt communiter hoc versu expressae:

Rus, Nemus, Arma, Faber, Vulnera, Laena, Rates.

Ex quo deducitur illicitam esse die Festo Agriculturam, Venationem, Artem militarem, Fabrilem, Chirurgicam, Textoriam, et Nauticam; ac praesertim quo ad illas partes, quae sunt opera servilia.

Q. *In quibus casibus potest quis exercere servilia diebus Festivis absque peccato mortali?* R. 1. In servitium DEI, ut pulsare campanas,

mundare Ecclesiam, etc. 2. In servitium quotidianum et necessarium hominibus, ut curare infirmos, mundare domos, coquere cibos etc. 3. In necessitatem corporalem, ut si quis ita sit pauper, ut non possit praebere sibi vel suae familiae cibum, nisi die Festo laboret. 4. Propter communem necessitatem. 5. Ad evitanda majora damna, ut tempore Belli, Tempestatis, incendii etc.

6. Ratione pietatis, ut sepelire mortuos etc. in Beneficium publicum Reipublicae.

Q. *Cui imputandum peccatum, si subditi violent Festa?* R. Si inviti id faciunt, sed ex mandato Domini praecipientis? Soli Domini praecipientes peccant, si vero ex suo arbitrio laborant publice? peccant principaliter, sed et Parochus, et ipse Dominus haudquaque excusatur a peccato; Quia sunt Superiores, adeoque si possunt corrigere, et negligunt participes sunt illius mali.

Q. *Si quis Haebreo aut alteri non baptizato opus servile pro integro Festo committeret, num peccaret?* R. Affirmat. Tab. § 1. n. 16. Nam tametsi non baptizatus ex se sine peccato diebus Festis laborare possit, quia non est legibus Ecclesiasticis subditus, fidelis tamen non poterit sine culpa laborem injungere, quia altero homine laborante ipse moraliter laborat, opera servilia non modo immediate per nos ipsos exercenda, sed etiam mediate et per alios homines prohibentur. *Matheu. pag.* 354. *etc.*

Q *Quo tempore dies Festus incipit?* R. Ordinarie loquendo juxta morem a media nocte vg. Sabbathi, et terminatur nocte media sequenti.

Q. *Quid judicandum de secatione lignorum ad culinam die Festo?* R. In hoc vere servili opere non mihi videtur famulari consvetudo. Unde si nulla adest necessitas et potuissent commode haec praeparari ante diem Festum, peccant mortaliter Domini sic disponentes, nisi sit modicus labor, quia si hoc licitum foret, nullum Festum rite posset celebrari.

Q *Qui sunt actus forenses, a quibus abstinendum est diebus Festis?* R. Citationes, formationes processuum, Expeditiones, ac sententiae, quae non solum sunt illicitae, sed nullae, et invalidae, si fiunt in die Festo, nisi agatur de Religione, vel de Personis miserabilibus sublevandis. Testes tamen examinari possunt,

Q *An Regulares possunt annuntiare Festa, et Vigilias populo?* R. Non, quia hoc spectat ad Parochos, ut notat *Nico. in Fio, verbo* Festum n. 8.

§ 14tus.

De 4to Praecepto Decalogi.

Q. *Quid hoc Praecepto praecipitur?* R. Honor Parentibus debitus, imo et omnibus Superioribus.

Q. *Qualis honor his debetur?* R. Amoris, Obedientiae, et Reverentiae.

Q. *In quo consistit hic honor Parentum?* R. In Reverentia interiori et exteriori: eos adjuvando in necessitatibus corporalibus, sustentando illos propriis bonis.

Q. *Quomodo et quando filius censetur peccare contra amorem Parentum?* R. Si signa odii ostendat erga Parentes, si consulto et ex malitia contrarium mandatis eorum faciat, si torvo oculo eos aspiciat, et dure eos alloquatur, si non subveniat eorum necessitatibus, si mortem illis exoptet, si non impleat eorum testamenta, etc. In his omnibus pro gravitate delicti peccat mortaliter.

Q. *Quomodo obligamur ad sustentandos Parentes?* R. Jure naturali. Et ideo si sint in extrema necessitate Parentes, et filius jam sit ingressus aliquam Religionem ac professus, tenetur egredi petita prius, licet non obtenta licentia a suis Superioribus.

Q. *An filius potest aliquando privari haereditate a Patre* R. Potest ex justa causa, vg. Si fuerit ingratus Patri, afficiendo illum gravi injuria. Si vitae Patris insidiatus fuerit. Si maleficis se immiscuit. Si Novercam idest Patris secundam Uxorem carnaliter cognoverit. Si Patri in carcere detento succurrere noluerit. Si bona dilapidaverit.

Hae causae pro tunc valent, quando filio provisum est aliunde, unde vivat, nam alimentis ad vitam necessariis privari non po-

test per jus Civile, cum debeantur jure naturali.

Q. *An obligantur Domini dare mercedem servis infirmis ad obsequium inutilibus?* R. Si non ex occasione ipsorum infirmitas acciderit? non tenentur quidem ex justitia, nisi ex charitate, si sint in magna necessitate. Imo sumptus pro ejus curatione poterit Dominus ex salario debito repetere. *Escob. t.* 3. C. 9.

Q. *Utrum Dominus expellens servum domo nondum completo tempore constituto, teneatur ei solvere integrum anni salarium?* R. Bona: etc. DD. affirmant, nisi pulsus esset ob suam culpam.

§ 15tus.

De 5to Praecepto.

Q. *Quid est homicidium?* R. Est injusta hominis occisio. Dicitur *injusta occisio*, ut sciamus non esse homicidia: necare homines improbos ex publica authoritate. Dicitur *hominis* tam alterius quam sui ipsius, quia nullus est Dominus vitae suae, aut membrorum et sic nemo potest se ipsum occidere.

Q. *Quotuplex est homicidium?* R. 2plex: *Voluntarium et Casuale*, quod patet ex terminis. Aliud *Simplex*, quod solet communiter fieri. Aliud *Qualificatum*, quod ratione alicujus qualitatis Personae occidentis, aut occisae, vel aliarum circumstantiarum habet sibi specialem annexam malitiam, et poenam.

Et tale est Homicidium: Occisio Parentum, Consangvineorum, quod vulgo *Parricidium* appellatur, vel occisio Clerici, aut alterius Personae Sacrae, et erit Homicidium Sacrilegum.

Q. *Quot modis committi potest homicidium?* R. 6. Facto, consilio, mandato, defensione, permissione, et auxilio.

Q. *An licitum est aliquando homicidium?* R Licitum, 1*mo* Quando malefactores publica authoritate necantur. 2*do* In defensionem sui, ac bonorum necessariorum pro sustentatione vitae, dummodo fiat defensio cum moderamine inculpatae tutelae.

Q. *Quae requirit moderamen inculpatae tutelae?* R. Tria, 1*mo* Ut sit aequalitas armorum, quia non licet pugione ferire illum, a quo quis impetitur pugnis. 2*do* Ut repercussio fiat incontinenti, si enim intercedat aliquod temporis spatium, erit vindicta non necessaria defensio. 3*tio* Ut aggressus non possit aliter salvare, suam vitam, nisi percutiendo aggressorem si enim potest se custodire in loco tuto, vel fugere, et occidat aggressorem, reus erit homicidii.

Q. *An licitum cuivis suum aggressorem occidere cum moderamine inculpatae tutelae?* R. Licitum tam Saecularibus, quam Spiritualibus.

Q. *An licet procurare abortum foetus inanimati, ne puella gravida infametur, aut occi-*

datur a suis Parentibus? R. Non licet. Sententia contraria dam: est ab *Innoc. XI.*

Q. *Quando in procuratione abortus incurritur Irregularitas?* R. Juxta communem sententiam solum pro tunc, quando est foetus animatus, quia pro tunc duntaxat committitur verum homicidium, cum sit hominis viventis.

Q. *Quo tempore solet foetus animari?* R. Omissis variis opinionibus communior sententia. *Glossae Clem:* Est, quae docet animationem Masculi 40. Foeminae autem 80. a conceptione, die, fieri.

Sed omissa hac doctrina adhuc nulli poterit esse omnino certum, an jam sint tot dies, vel non, a conceptione siquidem multiplicatis copulis, et ipsa Foemina ignorare potest, in quo concepit.

Q. *Quomodo judicandum Confessario in dubio foetus animati?* R. Si nullum habeat judicium neque pro hac, neque pro altera parte, quod scilicet foetus fuerit jam vivens, vel necdum, quando procuratio abortus intercessit? Censendum est: non fuisse animatum, quia sicut in aliis dubiis semper judicium in favorem Rei, ita et in hoc casu.

Q. *An soli sint obnoxii peccato et poenis contra procurantes abortum, qui procurant?* R. Etiam comprehenduntur: Consulentes, Consentientes, et mandantes juxta Bullam Sixti V. et Gregorii XIV.

Q. *Quibus poenis subjacent abortum procurantes?* R. Excommunicationi, tamen non re-

servatae, et omnibus aliis poenis, in utroque jure tam Civili quam Canonico contra homicidas latis.

2*do* Si procurantes sunt Clerici cujuscunque status et dignitatis? privantur beneficio Ecclesiastico, et sunt inhabiles in posterum obtinendi illud pro foro externo.

3*tio* Item injuncta est talibus Degradatio, et Traditio Curiae Saeculari.

Has poenas non tantum incurrunt procurantes abortum foetus animati, sed etiam inanimati, (ut patet legenti Bullam Sixti V. quae incipit *Effrenatam*) imo et Consulentes, aut praebentes venena sterilitatis mulieri: excepta Irregularitate, quam incurrunt illi solum, qui procurant abortum foetus animati.

Q. *An Irregularitas incurritur, etiamsi delictum procurationis abortus sit occultum?* R. Affirm: Ideo taliter delinquens Missam celebrare, et actus Ordinis exercere non posset, donec a Sede Apostolica dispensetur. Nisi timeretur suspicio, seu propalatio aliqua vg. Si unicus Sacerdos esset in Pago? etenim tunc celebrare posset, sed quamprimum poterit, tenetur procurare Dispensationem.

Q. Si foetus sit animatus, licetne dare medicamenta tendentia ad expulsionem foetus mulieri praegnanti graviter infirmae, ex quo cum salute Matris sequeretur indirecte foetus mors? R. Nonlicet, nam ordo charitatis Christianae exigit ut vita Spiritualis animati foetus praeferatur vitae corporali ipsius Matris. *Matheu.* pag: 255

Q. *An liceat calumniatorem occidère, qui verbo aut alapa ignominiam intulit honorato Viro, et aliter haec ignominia recuperari non potest?* R. Non licet, ob damnatam propo: ab *Innoc:* XI. ordine 30.

Q. *Utique licet occidère aggressorem in fortunae bonis, quare non etiam in bonis famae?* R. Quia si id permitteretur, tenderet in maximam perniciem Reipublicae, sic enim multiplicarentur duella et homicidia infinita.

2*do* Quia per occisionem furis possunt recuperari bona fortunae, non vero famae, quinimo per occisionem diffamatoris, magis diminueretur bona aestimatio occidentis, cum, et jus Civile id prohibeat.

3*tio* Quia contra diffamatorem offensus potest jure, et judicio procedere, ac sic suam famam repetere. Non vero contra furem, qui subito cum furto evanescit.

Q. *An liceat praevenire occidendo illum, a quo quis occidendus est?* R. Probabilius licet, quando quis aliter vitam propriam, vel bona fortunae ad sustentandam vitam omnino necessaria et magni pretii defendere non potest ab aggressore seu fure armis contra se irruente.

Q. *Petrus infecit vinum veneno pro suo inimico, hinc supervenit Paulus amicus Petri, et ebibit hocce vinum, brevi post mortuus est. An sit Petrus homicida et irregularis?* R. Non. *Card: de Lugo Tamb.* Si Paulum monere non po-

tuit sine suae vitae propriae periculo, quia mors Pauli Petro fuit involuntaria.

Q. *An incurrit irregularitatem, quae contrahitur ex homicidio voluntario mandans in personam unius, si factum sit in personam alterius?* R. Non, S. Cong: apud *Nic. Car.*

Q. *Qui casu, seu praeter intentionem alium occidit vel mutilavit, fitne homicida, et irregularis?* R. Affirm. Si fuit in culpa gravi sufficientem diligentiam non adhibendo, quia homicidium est voluntarium in causa. Si vero non fuit in culpa, quatenus nullo pacto periculum advertit, vel si advertit sufficientemque diligentiam adhibuit, et praecavit seu transeuntes monuit, plures DD. tenent eum Irregularitatem non incurrere, si dedit operam rei licitae. Incurrere vero: si dederit operam rei illicitae,ex qua secuta est mors. vg. Si Clericus arma gerens, aut ad venationem pergens casu occidat alium? fieret irregularis. Cap. de Homic.

Q. *Quam poenitentiam Confessarius debeat injungere homicidae?* R. Ut a propinquisveniam petat, si est notum, ut iisdem damna resarciat. ut Missas. Communiones. Eleemosynas, Jejunia, Orationes crebrius peragat, vel peragi curet, vel peregrinationem illi aliquam assignet, si id commode fieri potest.

Q. *Licetne sibi inferre mortem?* R: Non licet, etsi legantur aliquae S. Virgines id fecisse, id vel per ignorantiam inculpabilem, quia

id in quibusdam casibus licitum putarunt, vel ex speciali DEI inspiratione, fecerunt.

Q. *An licitum est se periculo mortis exponere?* R. Ex justa causa est licitum in avertendam injuriam DEO, ut fecerunt plures Martyres, vel damnum Reipublicae, ut solent facere milites in custodiis, et bello constituti.

Item licitum est se objicere telo, vel ictui ad servandam vitam Principis, vel amici injuste occidendi; *Item* Servire peste infectis. Etiam ad servandam Virginitatem licet se mortis periculo exponere, non tamen directe occidere. Etiam ad fugiendum certum incendium ex alto praecipitem se dare.

Q. *Petrus meo nomine homicidium fecit, quod mihi significatum ratum habui, nunc scripulis angor, sumne irregularis, vel an teneor ad resarcienda damna?* R. Non; quia ratum habere, non est mandare, neque consulere, *Tamb.* etc. ubi tamen advertit, quod qui ratam habet occisionem Clerici suo nomine factam, incurrit Excommunicationem, quia hoc specialiter ita statutum est in jure per Tex. *in Cap. Cum quis de sent. Excom.*

§ 16tus.

De Bello.

Q. *Quid est Bellum?* R. Est conflictus armorum authoritate Superiorem non cognoscentis indictus.

Q. *An bellum ex natura sua sit licitum?* R. Sive defensivum sive offensivum, dummodo sit justum, et habeat omnes conditiones justitiae? est licitum, quia jure naturae licitum est vim vi repellere.

Q. *Quot et quae conditiones requiruntur ad bellum justum?* R. 3. Authoritas legitima Principis Superiorem non cognoscentis. 2. Justa causa. 3. Recta intentio. Si adsit defectus conditionis primae vel 2dae? erit bellum injustum cum onere restituendi damna illata. Si desit tertia conditio! erit contra charitatem.

§ 17mus.

De Duello.

Q. *Quid est Duellum?* R. Est pugna singularis duorum vel plurium ex privato motivo, et ex mutuo condicto ad certum tempus, ac locum designata et facta. Ex genere suo est mortale, tam jure naturae quam Canonico, et Civili sub gravissimis poenis prohibetur.

Q. *An licitum sit Duellum?* R. In omnibus privatis inimicitiis, damnis, offensionibus illicitum est suscipere duellum; quia nullus homo privatus potest esse Judex in propria causa ad vindicandam injuriam. Neque juvat ratio status militaris, ut acceptetur Duellum, ne alias incurrat timiditatis notam, ob dam-

natam contrariam ab Alex: VII. propositionem.

R. 2*do* In duobus ad summum casibus licitum est duellum, 1*mo* quando tempore belli hostis exercitui duellum offert, agitur enim protunc in favorem communis boni, sicut fecit David. 2*do* Quando provocatus ad duellum, videt se injuste occidendum a provocante, neque alius modus suppetat se a morte liberandi, nisi acceptet duellum: In tali enim casu potius est defensio vitae, quam duellatio. *Mastr.*

Q. *Quae sunt poenae duellantium?* R. Omissis illis, quae a jure Civili statutae: incurrunt tales: Excommunicationem Papae reservatam; Infamiam perpetuam etc.

Incurrunt insuper hanc Excommunicationem duellantes privaté sine Patrinis, seu secundantibus: Principes concedentes locum ad duellum, faventes et non prohibentes: Spectatores ex proposito: Portantes chartam duelli, affigentes, publicantes, imprimentes, vel etiam solo verbo denunciantes: consilium, favorem praebentes. Ab hac excommunicatione possunt absolvi in foro interno ab habente facultatem absolvendi a Reservatis.

Q. *Mortuus in duello estne sepeliendus in Ecclesia?* R. Si quis moriatur in acie duelli, vel eodem die etiam in alium locum translatus exspiret? privatur sepultura Ecclesiastica, etiamsi ante obitum susceperit Sacramenta Paenitentiae, Eucharistiae, et Extre-

mae Unctionis, quae ipsi possunt, et debent administrari. Non vero si elapsis tribus vel quatuor diebus moriatur post duellum, quia haec poena a *Triden:* lata est pro illis, qui moriuntur in ipso duello.

Q. *In quibus casibus duelli non incurritur censura?* R. 1. Si in invitatione praefiniatur locus, sed non tempus. 2. Si praefiniatur tempus sed non locus. 3. Si praefiniatur locus et tempus non tamen ad pugnandum armis sed pugnis. 4. Si dicta praefiniantur, sed provocatus non accessit. *Leza. Salma.* etc.

§ 18vus.

De 6to Praecepto.

Q. *Quae prohibentur hoc Praecepto?* R. Non solum Adulterium, sed etiam omnis actus illicitus venereus internus et externus.

Q. *Quid est luxuria?* R. Vide superius pag: 21.

Q. *Quotuplex est luxuria?* R. 2plex. *Perfecta*, quando ordinatur ad habendos actus venereos. Et *Imperfecta*, quando ultimus finis non est executio rei venereae sed se continet in morosa delectatione sensitiva, seu sensitivorum.

Q. *Quot sunt species luxuriae?* R. Sequentes. Simplex fornicatio, adulterium, incestus, stuprum, et haec dicuntur vitia secundum

naturam: Mollities vero, sodomia et bestialitas dicuntur contra naturam.

Q. *Quid est fornicatio?* R. Est inordinatus concubitus soluti cum soluta. Ex genere suo est mortale, et ex se intrinsece mala. Nam ex vago concubitu incerta redditur proles ex parte Patris, quod est contra rationalis naturae institutum.

Q. *Quid est adulterium?* R. Est inordinatus concubitus Personarum, quarum ambae vel una ex illis est ligata vinculo Matrimonii.

Unde conjugatus conjugatam cognoscens; duo adulteria committit in Confessione exprimenda ob duas injurias et injustitias, unam suo proprio, alterius alteram conjugi illatam.

Q *Quid est stuprum?* R Est defloratio Virginis ipsa invita. Tunc dicitur *invita*, quando vi aut dolo, timore, aut ficta promissione Matrimonii inducitur ad copulam.

Gravius hoc est adulterio, cum per illud gravis infertur injuria Virginitati puellae, quae maxime aestimari debet. Unde tenetur in foro conscientiae illam ducere in uxorem aut juxta sui possibilitatem, et prudentis arbitrium dotare, acsi esset Virgo.

Q. *In quibus casibus stuprator non tenetur dotare?* R. I. Si Virgo non vivebat honeste servato verecundiae pudore. 2. Si puella post stuprum patiatur se ab aliis carnaliter cognosci.

Q. *Quid est Incestus?* R. Est inordinatus concubitus cum consangvinea vel affine usque ad quartum gradum. Et est ex genere suo mortale: additque specialem malitiam in Confessione exprimendam.

§ 19nus.

De Peccatis contra naturam.

Q. *Quae sunt peccata contra naturam?* R. Mollities seu Pollutio, Bestialitas, Sodomia, et indebitus concumbendi modus.

Q. *Quid est Mollities?* R. Est voluntaria ejectio seminis absque carnali copula illud foras effundendo, ut in Masculis, vel intus in matricem diffundendo, ut in Foeminis, quod est mortale.

Q. *Estne in Confessione aperienda intentio seu objectum, quod sibi representabat pollutionem procurans?* R. Affirm: quia peccatum sumit qualitatem speciei, quam haberet, si vere cum eo objecto copulam habuisset.

Q. *An licet ad tuendam sanitatem, vel etiam justam causam procurare pollutionem?* R. In nullo casu licitum est, quia est res intrinsece mala.

Q. *An sit peccatum non impedire pollutionem jam coeptam in somnis?* R. Non, dummodo non consentiat in ipsam, quia tunc pollutio in somnis est mortale, si ante somnum praevidebatur et desiderata fuit vel quando post

somnum eidem consensus datur. *Tamb. lib.* 7. *Cap.* 7. Alias enim est pura exoneratio naturae.

Q. *Danturne aliquae causae excusantes a peccaminosa pollutione?* R. Sequentes: 1. licitum est tangere se ex necessitate, aut tangi a medico. 2. sumere medicinam calidam, ex qua per accidens sequatur pollutio. 3 equitare. 4. alloqui foeminam. 5. studere casibus. 6. audire Confessiones; Et alia opera ex se honesta, ex quibus, si per accidens sequatur pollutio, non officit, dummodo haec nec ante desideretur per dictas causas, neque post in illam libidinose consentiatur. *San. Less. Bon.*

Q. *Quid de illis judicandum, qui ex levi aspectu mulieris habent pollutiones valde frequentes?* R. 1. Si fiat sine ulla delectatione aut valde modica commotione, non est de illa curandum. Quia talis est potius distillatio quaedam humoris qui potest vocari salivalis vel sputalis juxta *Gerson. p.* 2. *de Poll.* Et hunc solent habere aliqui sine ullo aspectu in foeminam, ut *idem* docet.

R. 2. Si fiat cum magna carnis commotione! est illicitus, quia sic praesumitur vera pollutio, maxime si sentitur venerea delectatio, si tamen aspectus sint improvisi, vel necessarii, ut in colloquiis honestis et ex illis non intenditur pollutio, si sequatur, non est peccaminosa, vel ut plurimum non mortalis; modo illi delectationi voluntas non consentiat, sitque aliena ab omni periculo proximo

Q. *Quid est bestialitas?* R. Est, quando homo concumbit cum bestia aliqua, seu cum re animata diversae speciei ab homine. Est gravissimum peccatum, quod in foro Saeculari poena combustionis punitur.

Q. *An hujus facinoris sit alia specialis iniquitas?* R. Est illa: qua vir vel mulier coit cum daemone seu succubo, seu incubo. Huic peccato superadditur malitia contra religionem; et praeterea etiam Sodomiae, Adulterii vel Incestus juxta affectum Viri vel mulieris cóeuntis cum doemone.

Q. *Quid est Sodomia?* R. Est concubitus Personarum ejusdem sexus. Et vocatur sodomia perfecta. Vel diversi sexus, sed extra vas naturale, et vocatur *imperfecta*

Quotiescunque reservatur Sodomia! debet intelligi *Perfecta* masculi cum masculo, non vero cum foemina, licet sit utcumque grave.

Q. *An copula sodomitica pariat affinitatem?* R. Non, quia affinitas oritur solum ex copula naturali.

Q. *Quando peccant conjuges, si a tergo more brutorum cóeunt?* R. Si consulte id faciunt, ut impediant generationem? peccant mortaliter. Nec venialiter autem peccare docet *Mast. Fil. Bon.* Si habent justam causam vg. quia mulier est praegnans, vel quia corporis dispositio propter molem aliter fieri non permittit, melius enim sic coire, quam pollutionem pati.

Q. *An teneatur Vir debitum reddere uxori et e contra?* R. Tenetur, quia unusquisque illorum non habet jus in suum corpus, sed translatum est per contractum matrimonialem in alterius potestatem. Si vero sine justa causa Mulier denegat Viro debitum, etsi ea ratione ut se liberet a doloribus partus? peccat, maxime si sit periculum incontinentiae aut pollutionis secuturae.

Q. *Quae sunt justae causae denegandi debitum Conjugale?* R. 1. Si Mulier timeat damnum mortis, infirmitatis, aut suffocationis prolis; si sit gravida: aut Vir morbo contagioso sit infectus, vg. gallico, aut lepra etc. 2. Si modo illicito petat debitum.

Q. *An peccat mulier, si ex aliquo odio privato sine consensu Viri abscedit, aut alibi dormit, ut sit libera a debito conjugali?* R. Peccat, et quidem pro qualitate incontinentis Viri, et periculo pollutionis ejus, mortaliter. Tales pertinaces conjuges non sunt facile absolvendae, nisi promittant regressum.

§ 20mus.

Reliqua de peccato contra Castitatem.

Q. *Quid est delectatio morosa?* R. Illa taliter non dicitur a longa temporis mora, sed inde quod voluntas habita notitia malitiae, immoratur illi, quod potest in instanti fieri.

Q. *An peccant Pictores personas nudas pin-*

gentes? R. Peccant mortaliter, cum incitent homines ad luxuriam.

Q. *An peccat mulier ornans se, ut virorum aspectibus offeratur?* R. 1. Si se ornat cum recta intentione juxta qualitatem et statum suum ac communem usum, non peccat, quia facit id, quod est juris sui. Quod si ornatus est superfluus peccaret venialiter. *Bon. Cajet. etc.*

R. 2. Si ornatus esset rarus cum excessu notabili vg. pectus nudum, peccaret mortaliter. Ideo omnino deterrendae sunt mulieres a Confessariis et Concionatoribus, ne sua nudent pectora, cum ista sit pessima consvetudo, ideo eliminanda est omnino.

Huic obviando publicavit Innoc: XI. *Edict.* ad Universam Ecclesiam: *Serio monemus omnes Sacerdotes tam Saeculares quam Regulares, ne dent absolutionem Sacramentalem, neque admittant ad S. Synaxim Mulieres Virgines cujuscunque status et dignitatis immodeste imo scandalose incedentes, nempe monstrantes sua nuda pectora, ut a tali scandaloso incedendi modo quam ocyus alienae possint esse, meminerint moniti Christi Domini: Vae per quem scandalum venit, quod praebent taliter incedentes.*

Q. *An tenetur adultera revelare suum crimen marito, aut filiis legitimis, ut cedant injuriis suis?* R. Non tenetur. Com. DD. ne quidem in mortis articulo, quia id sine sui infamia facere non posset.

Debet autem diligentiam adhibere in gubernatione domus, ut ex labore et industria sua bona possit augere in compensationem illius avulsae partis, quam illegitima proles sit acceptura.

2. Debet solitos sumptus diminuere, quantum status ejus permittit, maxime si sit Vidua. *Comm. DD*

Q. *Quale peccatum sunt tactus impudici, oscula, verba obscoena inter personas Matrimonio non ligatas?* R. Si fiant: non ex levitate, joco, sed ex affectu impuro, sunt ex genere suo mortale.

Idem dicendum, si quis se ipsum tangat ob delectationem veneream.

Q. *An solus osculans, aut tangens peccat?* R. Non solus, etiam illa persona, quae sponte permittit se tangi, aut impudice osculari, aut cum risu audit verba obscoena, quia in illa praesumitur affectus malus, et consensus ad haec. Plura vid: inferius § 31.

§ 21mus.

De Septimo Praecepto.

Q. *Quid hoc praecepto prohibetur?* R. Omne damnum, quod causatur proximo in bonis temporalibus. Comprehenditur sub hoc Praecepto: Jus, justitia, furtum etc.

Q. *Quot modis damnificatur proximus in bonis temporalibus?* R. 3pliciter: Bona aufe-

rendo Damna illata non reparando, et contractus iniquos perficiendo.

Q. *Quid est furtum?* R. Est occulta et injusta rei alienae ablatio, vel detentio, invito rationabiliter Domino.

Q. *Quot sunt species furti?* R. Si clam res aufertur? dicitur *furtum*, si per vim *Rapina*, si res Sacra vel in locum Sacrum ad depositum data? erit *Sacrilegium*; si possessio spectans ad Rempublicam? *Peculatus*, si grex dispersus? *Abigatus*, si homo, ut venumdetur? *Plagium*, etc.

Q. *Furtum quale est peccatum?* R. Ex genere suo est mortale, nisi parvitas materiae excuset.

Q. *Quae quantitas requiritur in furto ut culpa sit mortalis?* R. Ea non est metienda Mathematice sed moraliter, et ex circumstantiis personae, cui fit ablatio. Ideo tunc erit mortale, si grave damnum inferatur proximo, vel charitas Christiana graviter laedatur, ut si quis furaretur rem etsi non magni valoris, sed valde charam, aut necessariam Domino, ita ut gravem molestiam pateretur ex ejus ablatione, vel ei summe necessariam ad se sustentandum.

Q. *An liceat aliquando furari?* R. Non licet, nisi in extrema necessitate, quia haec sola facit rem alterius communem. In gravi necessitate non licet furari, ex Decreto Innoc: XI. A. 1679. 2 Mart.

Q *Qualia sunt peccata Furta minuta Domesticorum?* R. Si non perveniant ad graviorem quantitatem collective sumpta? sunt tantum venialia, et ad restitutionem illorum tantum sub veniali tenetur fur; quia per illa non laeditur graviter proximus: Id autem intelligendum de illis, quae ad magnam quantitatem non ascendunt.

Notet Confessarius, quod dum talia confitentur poenitentes, interrogandi sunt, an non habuerint animum plura surripiendi, si adesset occasio? quod si adfuerit talis voluntas? jam sufficiet apud DEUM pro peccato mortali.

2*do*, Interrogandi sunt, an per talia modica furta non intendebant ditescere, et cumulare notabilem pecuniae quantitatem, si ita evenit? peccarunt mortaliter prava voluntate deliberate facta. Com. DD.

Q *Quaenam quantitas requiritur ad grave peccatum in minutis furtis?* R. Non potest quidem certa assignari quantitas; Haec tamen Confessario attendenda erunt. 1*mo*, Quantitas materiae ablatae. 2*do*, Persona damnificata per talia furta cum suo statu et situatione ac tempore. 3*tio*, Malitia furis, an haec furta fortuito, ac potius ex malitia fecerit. 4*to*, Damnum illatum proximo. 5*to*, Prava voluntas furis, puta si plene advertit haec minuta furta, jam in magnum pretium excrevisse, vel quia habuit voluntatem ex illis ditior fieri, aut plura furari, si occasio adesset.

Interrogandus est etiam poenitens: An in praecedenti Confessione similia furta minuta non commiserit? Nam poterit esse, quod praesens materia in minutis furtis sit levis, conjuncta tamen cum antiquioribus erit gravis, consequenter mortalis.

Idem dicendum erit de furtis minutis Sartorum, Textorum, aliorumque Opificum. Si enim reliquiae sunt parvi momenti, de quibus Domini parum curare solent: erunt venialia. Si majoris ponderis sunt: erunt mortalia.

Q. *Quid faciendum est Confessario in praxi cum servis defraudantibus Dominos suos?* R. Confessarius tales suaviter arguere debet, ne ullo praetextu id faciant, sunt enim custodes bonorum Domini sui. Hinc si praeter esculenta aliquid aliud auferant, turpius videntur peccare, quam alii, qui ad hanc fidelitatem non obligantur. Non attenta quacunque ex praedictis excusatione, imponatur eis restitutio. Siquidem in illorum potestate fuit, juxta exiguum salarium servire. Imo etiamsi illis aliquando non solvatur de integro, non per hoc debent vi et furtim sibi solvere. Quodsi non habeant, unde restituant: saltim servitio vel oratione compensent damnum.

Q. *An famulus occulte surripiens Domino ad compensandam operam suam, quam majorem judicat salario, quod recipit, excusetur a furto?* R. Non, Contraria est damnata ab Innoc: XI.

Q. *Utrum in aliquo saltim casu licebit famulo sibi compensare?* R. Affirmat. Felix Got. 1. Si invitus fuerit a Domino coactus dolo, minis etc. ad serviendum pretio minori infimo. 2 Si Dominus minus pretium solvat, quam fuerit in pacto conventum. 3. Si Dominus salarium solvat; non in pecunia, sed in aliis rebus, quibus non eget, et quas cogitur vendere viliori pretio. 4 Si Dominus ultra famulatum, super quo facta est conventio, aliud extraordinarium imponat, qui distincto salario solet conduci, et a distincta persona peragi.

§ 22dus.

De Cooperatoribus ad Furtum.

Q. *Quotupliciter potest fieri injusta damnificatio proximi?* R. 1. *Immediate*, ac per se ipsum; ut dum quis per se ipsum furatur. 2. *Mediate*, ac per alium, sive illi mandando sive consulendo, ad inferendum damnum proximo suo. Et hoc potest fieri novem modis his versibus expressis.

Jussio, Consilium, Consensus, Palpo, Recursus, Participans, mutus, non obstans, non manifestans.

Sex priores modi sunt positive cooperantes ad furtum vel damnum proximi. Alii vero tres sunt negative cooperantes. scilicet omittendo id, quod ex Officio atque justitia facere tenebantur.

Q. *An omnes his 9 modis cooperantes ad furtum alterius, non tantum peccant graviter juxta gravitatem damni, sed etiam tenentur ad restitutionem?* R. Affir: Hoc tamen servato ordine, quod, si ille, qui per se ipsum fecit damnum alteri, potest facere restitutionem, ipse solus obligatur restituere; In defectu autem illius, tenebitur: *Jubens, Consulens,* et caeteri omnes.

Q. *An hoc totum intelligi etiam debet de Cooperatoribus ad damnum proximo inferendum in bonis famae?* R. Affirmative. Utrobique enim par ratio habetur.

Jubens ille est: qui ita jubet, ut animum alterius ad furtum vel damnum moveat inferendum. At retractata jussione sua, ad damna resarcienda minime tenetur. Nam actio illius cessat penitus.

Consilium, qui pravo consilio, adhortationibus alterum movet ad furtum. Hic etiamsi retractet suum consilium, ad restitutionem obligatur, quia adhuc influit in effectum. Ex quo patet longe diversa ratio inter jubentem atque consulentem.

Consensus, sine cujus consensu non sequeretur actus.

Palpo, Quando ex laudatione vel adulatione tanquam ex causa, vel concausa, sequitur effectus damni.

Recursus, Est receptor furti; est enim causa damnificationis praebendo securitatem, et custodiam praedae. Unde fures securius et animosius furantur.

Participans ille est, qui vel aliquid participat de furto, vel adjuvat damnificantem in actione damni vg. scalas tenendo, excubias faciendo, praedam asportando etc.

Mutus, qui non clamat, cum possit. *Non obstans*, idest non impediens damnum. *Non manifestans*, qui non revelat furtum.

His tribus modis negativis concurrentes, non tenentur ad restitutionem, nisi aliunde obligationem haberent, vg. quia sunt servi, vel custodes. Si autem ex charitate tantum obligabantur ad impediendum, peccarunt quidem juxta gravitatem damni, sed restituere non tenebuntur.

§ 23tius.

De Restitutione.

Q. *Quo jure est debita rei alienae Restitutio?* R. Jure naturali: *Quod tibi non vis etc.* Et Divino: *Non furtum facies, etc.*

Q. *Quid sit obligatio in solidum Restitutionis?* R. Intelligitur illa obligatio, qua quis efficaciter ad furtum vel damnum alterius cooperans obligatur ad restituendum totum id, respectu cujus erat causa efficax. Ly *in solidum*, idem sonat ac totum.

Q. *Quo ordine tenentur ad Restitutionem cooperantes ad damnum proximi?* R. 1. Tenetur *Jubens* tandem *Consulens*. Quod si autem fur habuit intentionem auferendi vg. 10. aureos, et Petrus consuluit ei, ut acciperet 20. tunc

Petrus consulens tenebitur ad restitutionem tantum 10 aureorum, quia solum fuit causa efficax respectu horum 10. Hac Regula faeile judicabit Confessarius, de aliis similibus. Deinde *Consentiens*, et sic deinceps omnes positive influentes, postremo autem negative, scilicet *mutus etc.*

Q. *Quid, si res ablata pereat apud furem?* R. Adhuc talis tenetur ad restitutionem, quia restitutio generaliter oritur, vel ex parte rei alienae, vel injustae acceptionis, sive damnificationis, quod in causa haberetur.

Q. *Quid si res ablata peritura foret pariter apud suum Dominum, sicuti apud furem, teneturne fur ad restitutionem?* R. Si res furtiva, vel alio modo injuste accepta certo fuisset peritura apud Dominum vg. inundatione aquarum, incendio, aut incursione hostium etc. tunc fur peccavit quidem juxta qualitatem materiae, sed ad restitutionem non tenetur. *Less. Sylv. Covar. etc.* Quia in tali casu nullum notabile damnum Domino illius rei accidit, eo quod perierit apud Raptorem, et non apud ipsum.

Secus dicendum, si dubium sit, an fuerit peritura, nam in dubiis standum est pro parte, et certitudine proprii Domini.

Q *Quae Regulae observandae sunt in restitutione?* R. 1ma *Regula*, Restitutio imprimis facienda est ipsi Domino, sive damnificato, si possibile est. 2*da*, Si sit impossibile restituere ipsi damnificato, quia vg ¿ mortuus

est, restituendum erit Haeredibus, vel Propinquis.

Haec Regula bene adnotanda est Confessariis; nam saepius poenitentes mortuo damnificato, putant se esse liberos a restitutione. Vel si sint prompti ad restituendum, saepius Confessarii omissis Propinquis, et Haeredibus solent assignare restitutionem ad pias causas, vg. in Sacrificia Missae et alias, quod non est faciendum, quia jus naturae, praevalet piis causis.

3*tia.* Quod si Haeres sit mortuus, aut ignotus, vel longe distans, ad quem impossibile fuerit devenire restitutionem, tunc ultimo erogandum est in causas pias, vel pauperes. Potest Confessarius ipsi damnificanti, si est vere pauper, hanc restitutionem applicare cum injunctione precum, sicut pro eleemosyna solent facere alii pauperes.

Q. *Quid observandum est, in Restitutione illius rei, quam Possessor bona fide apud se retinuit?* R. 1*mo.* Si bonae fidei Possessor rem alienam retinet in specie, postquam devenerit in cognitionem, quod sit res aliena, tenetur ad restitutionem illius proprio Domino. Si vero illam rem bona fide alienavit, vel consumpsit, neque ex hac alienatione factus sit ditior, non tenebitur ex conscientia. *Reiffenst. etc.*

R. 2*do.* Quod si ex re aliena apud se retenta ditior factus sit, non tantum tenetur restituere rem illam Domino proprio, sed

etiam lucrum illum ex eadem emergens, et praesertim illud, quod sine industria et labore talis Possessoris evenit.

R. 3tio Quotiescunq; aliquis possidet bona aliena cum dubia conscientia an sint propria vel aliena? post cognitionem certam et evidentem, quod sint aliena, non tantum tenetur reddere bona illa Domino proprio, sed etiam lucrum ex illis proveniens, retenta sibi parte, quae evenit ex industria et labore ejus. Quod maxime certum est, quando tale dubium non curavit deponere, et consulto omittebat ad notitiam evidentiorem rei devenire.

Q. *An pro omnibus bonis injuriatis tenemur ad Restitutionem?* R. 1mo, Bona Hominis propria 3plicia numerantur. 1. Ex parte *Animae*. 2. Ex parte *Corporis*. 3. Ex parte *Famae*. Bona *Animae* possunt iterum dici 2plicia. *Physica* sunt intellectus, voluntas et memoria. *Item* Sensus interni et externi. Et *Moralia* sunt: habitus recti, virtutes, conscientia recta seu pura. His praemissis:

R. 2do, Qui aliquem injuriavit in Bonis *Physicis* Animae vg. si privavit aliquem usu rationis per veneficia vel mutilationem? peccat tantum, sed ad restitutionem non tenetur, quia haec bona non sunt pretio aestimabilia, tenetur tamen ad restitutionem bonorum temporalium, quae ex privatione alicujus sensus, aut potentiae amittuntur.

R. 3tio, Qui nocuit in bonis *Moralibus*, vg. inducendo ad peccatum, tenetur ad poenitentiam, et bonos mores inducere.

Q. *An ille tenetur ad restitutionem, qui proximum impedivit in bonis consequendis?* R. 1. Si bona, quae consequenda erant ex liberalitate (ut si quidam moriens ex liberalitate testamento assignaturus est vg. Petro 100 fl. et Paulus persvasione impedit) impediuntur ab aliquo: hic tenetur quidem ad restitutionem damni, sed non in solidum, seu non obligatur restituere ei totum illud bonum, sed aliquam duntaxat portionem.

R. 2*do*, Si vero bona consequenda vg. Petro titulo justitiae debebantur: Paulus impediens directe tenetur in conscientia ad restitutionem in solidum boni illius habendi.

R. 3*tio*, Si autem vg. Petro aliquis collaturus fuit bonum aliquod titulo liberalitatis? Paulus impediens, non animo nocendi, sed idem bonum sibi, aut suis consangvineis procurandi, ad nullam tenetur restitutionem. Ita *Sco. Mastr.* Quia quilibet habet jus naturale procurandi sibi magis bonum, quam alteri extraneo.

Q. *Quaenam causae sunt excusantes aliquem a restitutione?* R. Varii varias assignant juxta Communiorem: 1*ma est Impotentia*: quia ad impossibilia nemo obligatur. Quod si autem fur seu debitor ad pinguiorem fortunam pervenerit, tenebitur ad restitutionem. Excipitur tamen ille, qui rem ablatam consumpsit tempore extremae necessitatis suae, quia in tali casu sunt omnia communia jure naturali. 2*da*, Periculum infamiae, vitae, vel membro-

rum. Quae causa pariter sicut et prima excusat solum ad tempus, nam cessante periculo, cessabit et causa.

3tia, Si injuriatus suam condonavit injuriam.

4ta. Si res restituenda sit nocitura Creditori.

5ta, Religionis ingressus vg. si negotiando vel laborando non possit restituere debita, seu damna, potest tunc relictis omnibus Creditori, ingredi Religionem.

6ta, *Compensatio*: Si quis vg. abstulit tanti pretii rem ab altero, quantum sibi debebatur ab illo.

Ut talis autem compensatio sit licita in foro conscientiae requiruntur hae conditiones: 1. Ut debitum sit certum, et ex justitia reddendum. 2. Ut res propria alio modo non possit recuperari, aut cum summa molestia, nisi per talem compensationem. 3. Ut compensatio fiat in re propria ipsius Debitoris. 4. Ut non plus accipiatur in compensatione, quam debetur. 5. Ut taliter sibi compensans attendat ne illius compensatio, alteri tanquam furtum imputetur, quod saepissime evenit; Alias teneretur ad compensandam injuriam innocenti illatam.

7ma, Causa excusans a restitutione est *Praescriptio* seu *Usucapio*, quae est: Acquisitio dominii in rem alienam per possessionem ejus certo temporis spatio legibus definito continuatam.

Q. *Quae conditiones requiruntur ad Praescriptionem?* R. 1. Bona fides. 2. Titulus ad

illam rem saltim probabiliter praesumptus successionis, donationis, vel emptionis, legati vel adjudicationis. 3. Possessio continuata per tempus a jure statutum.

Q. *Quid circa bonam fidem notandum venit*? R. Bona fides hic est idem, quod conscientia bona, vel judicium practicum, saltem probabile, quod res quam incipio possidere, sit mea, seu quod hic, et nunc alteri non facio injuriam rem talem tenendo.

Q. *Quid circa continuationem temporis ad praescribendum requisiti notandum venit*? R. Tempus hoc aliud dicitur *breve* in Jure, quod infra 10. Aliud longum 20 annorum. Aliud *longissimum*, quod est saltem 30 annorum.

Notandum. Dantur res aliquae, quae non sunt aptae praescribi, vel ex natura sua, vel ex dispositione Juris, sic enim non possunt praescribi res ad cultum DEI consecratae vg. Calices, Templa etc. cum sint DEI, qui censetur semper possidere per suos Ministros. Item res publicae, quales sunt viae, plateae, pontes, etc. quia nemo seorsim potest eorum esse Dominus, quae sunt omnium.

§ 24tus.
De Contractibus.

Q. *Quid est Contractus?* R. Est pactum duorum, quo scienter, libere, et legitime se uterque vicissim, vel saltem una pars, alteri acceptanti obligat aliquo signo externo.

Q. *Quotuplices sunt Contractus*? R. Alii sunt absoluti, alii conditionati, expliciti, impliciti, quorum explicatio patet ex terminis.

Contractus alius est *stricte talis*. Estque conventio facta voluntate propria eorum, qui postea obligantur et dicitur: Pactum obligans ex justitia commutativa.

Et *quasi contractus*: estque conventio facta voluntate alterius, qui supplet pro voluntate illius, qui postea obligabitur, ut si Tutor contrahat pro Pupillo.

Alius *Onerosus*, per quem utrique contrahenti imponitur onus, diciturque Mutuus, Reciprocus. Alius dicitur: *Nudus*, qui consistit in nudo pacto, uti promissio, emptio etc. Alius *Vestitus*, qui praeter pactum, habet aliquid quo firmatur vg. Juramentum, vel subscriptionem.

Q. *Quae sunt species contractuum nominatorum*? R. Variae, uti Promissio, Donatio, Emptio, Venditio, Exemptio, patet ex terminis.

Q. *Donatio non solum acceptata, sed etiam tradita quando revocari potest*? R. 1. Ob enormem ingratitudinem Donatarii; etiamsi fuerit jurata. 2. Causa mortis facta, ante mortem potest revocari, uti Testamentum, Legatum etc. quia includit implicitam conditionem nisi revocetur. 3. Prole carens, si magnam donationem fecit, revocare poterit adveniente Prole.

Q. *Quid est Mutuum*? R. Est traditio rei, numero, pondere vel mensura constantis, facta eo animo, ut statim fiat accipientis, cum obligatione restituendi rem similem in bonitate et specie.

Dicitur mutuum: quasi ex *meo tuum*, ita enim a me tibi datur, ut ex meo tuum fiat.

Dicitur *cum obligatione restituendi etc* quia si esset restituenda res alterius speciei, non esset mutuum, sed permutatio.

Mutuans est, qui dat rem mutuo, *Mutuatarius*, qui accipit rem mutuo sibi concessam, in quam habet plenum dominium, ac si foret propria. Unde si aliquo casu res *Mutuo* tradita auferretur Mutuatario, ejus erit damnum, non mutuantis, quia quaelibet res Domino suo perit, mutuum est saepe in rebus consumptibilibus.

Q *An liceat aliquid exigere lucri pro mutuatione rei*? R. Non. quia alias foret usura, quae est prohibita in lege veteri. *Levit.* 25. et in lege nova *Lucae* 6. *Bene facite et mutuum date nihil inde sperantes.*

Q *Quid est* Commodatum? R. Est quo usus alicujus rei mobilis gratis alicui conceditur sine translatione dominii.

Depositum est, quo aliquid alteri custodiendum traditur, sine usu rei, sive cum pretio, sive sine pretio.

Locatum est, quo alicui traditur usus alicujus rei immobilis sine translatione dominii, ad tempus, sed adhibito aliquo pretio

annuatim solvendo vg. domus incolenda, ille autem, qui eam sic incolis dicitur Conductor.

Emphiteusis est contractus rei immobilis, cujus tantum dominium utile transfertur in accipientem, retento directo apud concedentem, cum pacto certae pensionis proprietario annuatim solvendae in recognitionem dominii directi. Qui accipit, dicitur Emphiteuta, qui concedit, Proprietarius.

Feudum est contractus, quo res immobilis alicui conceditur, quo ad dominium utile cum onere exhibendi fidelitatem, et obsequium personale Domino directo. Feudatarius seu feudi acceptor vocatur Vasallus, qui si non praestat obsequium et fidelitatem promissam, amittit Feudum.

Pignus est contractus, quo rem debitor dat suo Creditori aliquam, praecipue mobilem hucusque, quousque, non reddet debitum.

Hypotheca est similis pignori, solum differt in hoc, quod per Hypothecam dantur res semper immobiles, et sic in jure dicuntur saepe: Bona hypothecata.

Cambium significat permutationem pecuniae, et est contractus, quo unus campsor, alteri scilicet campsario cambit, seu permutat pecuniam, quam refundit, vg. Romae, scribendo ad suos Factores, vocaturque cambium per literas. Quidquid supra sortem ex cambio accipitur, non est usura, si fiat ex consvetudine Patriae vel loci, et alio justo titulo.

Monopolium est, quo unus vel plures Mercatores inter se propria authoritate conveniunt, ut coëmendo merces certi generis, eas carius divendant, efficiendo, ut vix alibi inveniri possint. Est autem injustum.

Negociatio est, quando quis rem comparat eo sibi animo, ut eam vendat carius, ut permutet cum aliquo lucro.

Sponsio est contractus duorum vel plurium, qui de eventu rei certant, et de veritate rei, invicem promittentes aliquid, ita, ut qui vicerit, res promissa illius sit.

Q. *Quae requiruntur conditiones ut fiat licita sponsio?* R. 1. Ut fiat re super dubia, et eventu dubio. Si vero unus sponsionem fecit de re et eventuali, quem scit infallibiliter, peccat, quia alium decipit, et sponsio nulla est, nisi pars altera acceptet.

2. Ut sit aequalitas in re, quae spondetur. 3. Ut uterque eodem sensu accipiat.

Contractus societatis est cum multi aliqui ineunt societatem, et contribuunt pecuniam pro comparandis mercibus, et tandem damnum vel lucrum proveniens ex negotiatione juxta proportionem damni vel lucri inter se dividunt.

Assecuratio seu Fidejussio est contractus quando quis rei alienae periculum in se suscipit, obligando se, quod, in casu rei perditae, aut non exhibitae solicitudinis, ipsemet Fidejussor pro principali solvet, aut rem reddet.

Q. *Contractus validus quomodo obligat?* R. Obligat in conscientia, et si laeditur, etiam ad restitutionem.

Contractus initi cum metu gravi injuste incusso, sunt jure naturae invalidi, quia si contractus cum metu initus esset validus, tunc ex injustitia oriretur justitia, quod implicat.

Q. *Petrus invenit annulum cum lucido lapillo, quem vitreum esse putans vendidit vili pretio Paulo, qui pariter lapillum vitreum esse putabat, certior postea factus Paulus, quod sit adamas, an teneatur contractum rescindere?* R. Affir. quia mutuo contrahentium consensui ad valorem cujuscunque contractus requisito nihil ex communi axiomate est tam contrarium, quam error. Ita *D. Tho. p. 2. qu. 6 Girib. etc.*

§ 25tus.

De Usura et Censu.

Q. *Quid est Usura?* R. Est lucrum immediate ex mutuo proveniens. Ita CC. DD. dicitur autem *immediate*, quia si mutuatarius propria sponte in vim gratitudinis aliquid tribuat, non erit usura, dummodo illud non exigatur a Creditore per modum debiti, nam hoc damnatum est ab Innoc: XI Prop: 24.

Q. *Quale peccatum est usura?* R. Est quidem ex genere suo mortale, potest tamen

a mortali excusare parvitas materiae, seu lucri ex mutuo provenientis.

Q. *Quotuplex?* R. *Expressa*, quando expresse aliquod exigitur pretium pro mutuo. Et *Palliata*, quando ob solam dilationem solutionis mutui exigitur plus aliquid justo.

Q. *An licitum est dare mutuo frumentum, ut post messem majori mensura, aut meliori reddatur grano, vel pro mutuo ut aliquot diebus tempore messis laboret mutuatarius?* R. Omnia ista onera ex vi mutui imposita sunt illicita et peccaminosa, quia sunt usuraria. Secus erunt licita, si non exigantur, sed titulo gratitudinis sponte offerantur a mutuatario.

Q. *An licitum est in aliquo casu accipere aliquid ex vi mutui?* R. Licitum. 1. Ratione *Lucri cessantis.*

2*do* Ratione *damni emergentis*, quia hoc non est lucrum ex vi mutui, quod est usura, sed compensatio damni, sibi ex mutuatione illati, quod compensandum jus naturae non prohibet.

3*tio* Ratione periculi sortis principalis seu capitalis amittendae, quia vg. difficulter et cum expensa summa mutuo data recuperari metuitur. Quia tam periculum, quam difficultas recuperandae suae pecuniae aequivalent damno sibi ex illato mutuo.

Q. *An licitum est mutuo danti suam pecuniam obligare mutuatarium, ut si statuto tempore non solverit, ultra sortem principalem te-*

neatur pro mora et culpa aliquid solvere? R. Affir: quia id non exigitur per modum usurae ex vi mutui, sed in poenam retardationis reddendae sibi pecuniae opportuno tempore.

Q. *An pro sola carentia pecuniae possit in mutuo quid plus exigi?* R. Non potest; contraria est damnata ab Alex: VII. n. 92.

Q. *Quid est Census?* R. Est jus contractu aliquo institutum percipiendi annuam pensionem ex re, vel persona alterius. Census dicitur aliter provisio, pensio, seu potius jus ad pensionem.

Q. *Quae est differentia inter censum et mutuum?* R. 1. Quia in mutuo debet reddi res similis in specie et bonitate; in censu vero non tenetur censuarista reddere sortem sive capitalem summam, sed tantum annuam pensionem. Quia in censu emitur jus percipiendi certos fructus, in mutuo vero nullum tale jus emitur.

Q. *An licitum est àccipere provisionem seu censum pro futuro tempore anni statim dum datur summa capitalis?* R. Illicitum est, quia Censuarius haberet injuriam, siquidem per annum hac provisionis pecunia potuisset aliquid lucrari.

Q. *An licitum est ex provisionibus retentis apud censuarium iterum alias provisiones recipere adjungendo illas capitali summae?* R. Loquendo de provisionibus justis videtur licitum esse, quia si vg. Petrus debitor solvisset per annum taxatam provisionem Paulo,

potuisset hic iterum sibi hac pecunia aliquid lucrari, vel alteri dare ad provisionem justo titulo percipiendam, adeoque resarciendo damnum suum et lucrum cessans, poterit hancce retentam pecuniam adjungere capitali summae.

Q. *Quo jure usura est prohibita?* R. Divino Levit: 25 Exod: 18. Naturali, multo magis humano.

Q. *Quae sunt poenae usurariorum?* R. 3. sunt praecipue ex Jure. 1. *Notorie* usurarius est ipso jure infamis. Cap. *infames* 2. Non est admittendus ad S. Eucharistiam, imo neque mortuus gaudet Ecclesiastica sepultura. Testamentum usurarii ipso jure irritum est, nisi ante mortem restituerit, quae per usuras acquisivit. Hae poenae intelligi debent de usurariis manifestis, non vero occultis.

§ 26tus.

De Testamento.

Q. *Quid est Testamentum?* R. Est nostrae voluntatis justa sententia de eo, quod de bonis suis quis vult fieri post mortem suam cum institutione Haeredis.

Q. *Quotuplex est?* R. Unum est *Scriptum*, quod fit scripto cum obsignatione Testium. Aliud *Nuncupativum*, quod fit sine scriptura coram Testibus.

Q. *Ad quid teneantur Executores?* R. 1 Non debent sibi aliquid appropriare de bonis Testatoris, quia hoc officium est voluntarium pietatis et amicitiae. Nisi inde a propriis negotiis impedirentur cum suo damno.

2*do* Tenentur Heredem admonere, imo et jure compellere ad executionem ultimae voluntatis Testatoris.

3*tio* Si habeant pecuniam a Testatore acceptam distribuendam pauperibus, poterunt illam applicare Consangvineis, et amicis suis si sunt vere pauperes, imo et sibi, (verum tamen caveatur avaritia et non alleo justa commiseratio) quia per assumptum Executoris officium non evadunt deterioris conditionis, quam alii pauperes.

Q. *Ad quid teneatur Haeres Testatoris?* R. Tenetur non solum bona Testatoris possidere, sed etiam omnia ejus onera ac debita solvere. Qui enim succedit in bona, succedit et in onera.

2*do* Quod si haeres sit naturalis, prius poterit suam partem legitimam ex testamento detrahere. Vide apud Juristas et Theologos, et de reliquo proportionate omnibus legatis satisfacere.

3*tio* Hoc ordine satisfaciet oneri Testatoris. 1. AEs alienum solvet. 2 Expensas funeris, 3. Partem aliis Successoribus. 4. Vota realia defuncti. 5. Tandem pia legata.

§ 27mus.

De Judicio.

Q. *Quid est Judicium?* R. Est actus legitimus, in quo discutiuntur et judicantur publice litigantium et reorum causae.

Q. *Quis potest dare jurisdictionem ordinariam?* R. Lex vel Canon, Papa; Consuetudo, et Communitas approbata.

Q. *Judex debetne auferre appellationes et defensiones partibus?* R. Non, nec debet facere alias vexationes appellantibus, quia appellatio est jure naturali et propria defensio rei.

Q. *Dum Judex scit aliquem esse innocentem, num tenetur eum liberare?* R. Omnibus modis debet curare, ut liberetur, vel dextre examinando Testes, vel remittendo ad Superiorem, vel protrahendo judicium, vel aperiendo carcerem, si sine scandalo possit, vel deponendo Personam Judicis, et assumendo Personam Testis.

Q. *Quae sunt obligationes Judicis?* R. Servare Processum juridicum. 2. Sententiam non differre in damnum vel fraudem litigantium. 3. Personas non respicere nec munera, sed justitiam.

Q. *Quae sunt obligationes Notarii?* R. 1. Debet omnia pertinentia ad acta fideliter sub peccato connotare. 2. Debet fideliter extradere decreta. 3. Non debet detinere causa-

rum expeditiones, nec aliquid supra jura Cancellariae extorquere. 4. Juris solemnitates servare debet.

Q. *Quae requiruntur in Advocato seu Patrono, Procuratore?* R. Scientia, Fidelitas, timorata conscientia.

Q. *Quae sunt ejusdem obligationes?* R. 1. Ut non suscipiat causam ad defendendum, quam scit esse injustam. 2. Non debet diffugia adinvenire in damnum adversae partis, nec sui principalis. 3. Non plus justo a suo principali extorquere.

Q. *Quae sunt obligationes Rei?* R. Tenetur fateri crimen suum si legitime, et a legitimo Judice interrogetur. 2. Tenetur latam contra se sententiam acceptare, si est justa, si injusta? potest ab illa appellare.

§ 28vus.

De 8vo Praecepto.

Q. *Estne grave peccatum dare falsum testimonium?* R. Est sane et unum inter ea, quae DEUS maxime detestatur.

Q. *Quid praeterea hoc praecepto prohibetur?* R. *Detractio*, quae est famae alienae occulta et injusta diminutio vel denigratio. Differt a *Contumelia*, quae est honoris alieni injusta violatio adinstar rapinae aperte contra praesentem. Detractio ut plurimum est contra absentem adinstar furti.

Q. *Quot modis solet fieri detractio?* R. 2bus: 1. *Directe* vg. imponendo crimen falsum. 2. Amplificando seu exaggerando crimen verum. 3. Revelando crimen occultum. 4. Sinistre interpretando opus bonum, aut saltim indifferens alterius.

Et *indirecte* vg. 1. negando recte facta, ut dotes alterius. 2. Illa extenuando sive minuendo. 3. Tacendo bona alterius eo loco et tempore, quo silentium tale alii interpretantur tacitam vituperationem illius, de quo est sermo. 4. Simulate et frigide laudando alterum, ita, ut simulet se quidem laudare eum, nihil tamen adfert laude dignum. Omnes isti octo modi his versibus exprimuntur:

Imponens, Augens, Manifestans, in Mala vertens, Qui negat, aut minuit, reticet, laudatque remisse.

Q. *Quale est peccatum Detractio?* R. Ex genere suo est mortale, sive facta sit viventi, sive mortuo. *Dixi ex genere suo*, quia detractio saepius solet esse veniale, vel ob levitatem materiae, vel ob imperfectionem actus.

Universaliter loquendo exinde Confessarius poterit devenire, an detractio fuerit gravis vel levis, si considerabit conditionem, Personam, dignitatem, et statum ipsius laesi, an scilicet ex tali detractione, graviter vel leviter contristaretur, si ei ad oculum similia verba proponerentur.

Q. *Quotuplex est detractio?* R. 2plex. *Materialis*, quando quis non intendit famam laedere proximi, sed ex quadam loquacitate narrat peccata, vel defectus ipsius unde laederetur bona fama ejus.

Et *formalis*, quae fit ex intentione et proposito alienam famam denigrandi. Utraque detractio foro est mortale, quoties detrahens graviter denigrat famam proximi, etiamsi talis denigratio non sequatur propter aliquam circumstantiam, vg. quia detrahens non est fide dignus.

Q. *An licitum sit aliquando revelare crimen occultum proximi?* R. Licitum praecertim in his casibus: 1. Si quis post fraternam correctionem patefaceret Testibus vel Superiori crimen Fratris sui in bonum ipsius, ut scilicet emendetur.

2. Ad impediendum notabile damnum proximo vel toti alicui Communitati.

3. Quando agitur de officio conferendo, aut matrimonio contrahendo, vel de Religione suscipienda, possunt imo quandoque debent justa impedimenta etiam occulta manifestari, si ex illis notabile incommodum praevideatur secuturum.

Q. *An qui detractionem audit peccat mortaliter, et ad restitutionem famae teneatur* R. Qui detractorem audit cum complacentia non resistendo ei, peccat eodem peccato, quo et ipse detrahens, si tamen non cooperatur ad illam, non tenetur ad restitutionem.

R. 2*do* Qui in detractione sibi non complacet, sed ex timore vel negligentia aut verecundia omitteret corrigere detrahentem, peccat quidem, sed multo minus, quam ipse detrahens, et plerumque venialiter.

R. 3*tio* Qui detractorem audiens non potest illum corrigere absque suo incommodo, non tenetur detractionem impedire, neque talis peccat, quia charitas proximi cum gravi suo incommodo non obligat. Com: DD.

Q. *Quis modus potest a Confessario dari poenitenti resistendi detractori?* R. Svadeat: ut redarguat detractorem modestis verbis subjungendo id non licere loqui de fama proximi sui; vel interrumpendo sermonem; vel surgendo de loco, vel displicentiam ostendendo.

Q. *An peccat graviter, si revelet occultum crimen coram aliis Personae illis incognitae?* R. Non videtur peccare, si Personam non nominet, et ita discursum accommodet, ut ex illo audientes non veniant in cognitionem illius, cui detrahitur.

Q. *Quomodo practice interrogandus est poenitens in Confessione detrahens alteri proximo?* R. 1. Interrogandus est, an fuerit detractio in levi vel gravi materia. 2. Si in gravi: an assertive dixerit, vel solum relative nihil addendo, sed prout ab aliis audivit? 3. *Quod si assertive dixerit?* An illa res detrahens famae proximi sit vera, vel falsa? an occulta vel publica? Quoties deliberate id fuit. Tandem

reflexione facta injungat ei restitutionem famae proximi, si nulla aderit causa excusans a restitutione.

§ 29nus.

De Restitutione Famae et Honoris.

Q. *Quomodo restitutio fieri debeat ab eo, qui falsum crimen alteri imposuit coram aliis?* R. Talis tenetur retrahere verbum suum, coram illis, quibus dixit, non obstante, quod talis restitutio sit cum graviori incommodo ipsius detrahentis. *D Thom. Ses.* Quia id exigit justitia in reddendo proximo, quod suum est, quae alias non servaretur.

R 2*b*. Si potest fama proximi laesa sufficienter caveri, satis erit, si infamator dicat (coram illis, coram quibus falsum crimen proximo imposuit) se fuisse deceptum, vel aliter rem intellexisse etc.

Q. *Ad quid teneatur alterum diffamans cum damno non tantum famae, sed etiam fortunae?* R. Si deliberate et ex proposito fiat talis diffamatio? tunc diffamans non tantum tenetur famam bonam restituere diffamato, sed etiam damni illati compensationem facere. *Less.* 2.

Q. *Qui autem inconsiderate ex sola loquacitate alterum diffamavit cum damno?* R. Tenetur illud resarcire si non ex justitia, saltem ex charitate. *La. Cro. l* 2.

Q *Si quis coram iis, quibus fuit occultum, manifestat crimen alicujus notum publicum et verum, teneturne ad restitutionem?* R. Non tenetur, sed tantum peccat contra charitatem. Item dicendum est de audiente detrahentem.

Q *Quae conditiones requirantur ad hoc, ut fama per detractionem laesa sit restituenda?* R 1. Ut fama proximo sit reipsa ablata. 2. Ut sit injuste ablata. 3 Ut eadem fama possit denuo obtineri et non fuerit jam aliunde recuperata. Quod si ex his conditionibus aliqua deficiat, cessat obligatio restitutionis. *Reiffenst. Tr.* 9.

Q. *Quae sunt causae excusantes a restitutione famae et honoris?* R. Si ex oblocutione detrahentis nulla secuta fuit infamia, vel quia nullius erat fidei, vel quia audientes jam aliunde sciverunt.

2*da* Si id quod contra bonam famam alterius aliquis locutus fuerat, jam in oblivionem prudenter abiisse existimatur, quia in tali casu, si teneretur ad restitutionem detrahens, in memoriam iterum revocaret crimen.

3*tia* Si crimen occultum, quod aliquis illicito modo aliis revelavit, fiat aliunde publicum.

4*ta* Si famae restitutio fiat impossibilis, vel quia amplius non credent ei, qui attentaret restitutionem, vel ex alio capite.

5*ta* Si non possit fieri restitutio sine amissione famae suae, quae sit longe majoris momenti.

6*ta* Quando is, qui alterum infamavit, fecit id propter bonum ejus spirituale, v.g. dum Superiori detulit aliquod peccatum, sed neque hic potest dici proprie diffamasse.

7*ma* Quando quis solum narravit audita, et dixit se audivisse talia, nihil addendo, ex quo faceret credulitatem, quia talibus dictis raro creditur.

8*va* Si is, cui detraxi mihi pariter detraxerit, nec restituere velit etc.

§ 30mus.

De Judicio temerario, Mendacio et aliis

Q. *Quid est Judicium temerarium?* R. Cum quis ex malitia absque sufficienti fundamento judicat malum de proximo.

Q. *Quae conditiones requiruntur ad illud ut sit mortale?* R. 1. Ut sit materia gravis. 2. Ut judicium formetur tanquam moraliter certum. 3. Ut judicium sit ex levibus conjecturis. 4. Ut sit plene deliberatum. Non obligat ad restitutionem, cum sit actus internus, nisi manifestetur externus. In scrupulosis raro judicium temerarium excedit veniale, quia vix aliquando habent vera judicia, quamvis se habere putant.

Q. *Quid sit suspicio?* R. Est assensus debilis de vita proximi junctus cum dubitatione de delicto. Per se est peccatum veniale.

Q. *Quid est susurratio?* R. Est peccatum linguae, dum quis occulte de proximo male loquendo odium ac dissensionem animorum molitur. Haec est gravior detractione, quia includit odium fraternae charitatis, si caetera sint paria.

Q. *Quid est libellus famosus?* R. Est Scriptura quae infamiam alterius conti. et nondum publicatam, ut edatur, et publica fiat. Et est mortale.

Q. *Quid est mendacium?* R Est enunciatio falsa cum conscientia oppositi, et cum voluntate fallendi.

Dixi cum conscientia oppositi, quia si quis falsum dicit eo, quia taliter ab aliis audivit, vel sic esse supposuit, pro tunc non erit mendacium, sed error, quod bene notandum est.

Q. *Quotuplex est mendacium?* R. 3plex: *Perniciosum,* quod fit in damnum alterius, et est ex genere suo mortale, et mendax tenetur ad restitutionem damni ex tali mendacio emergentis proximo. 2. *Jocosum* ob recreationem animi. 3 *Officiosum* ob utilitatem sui, vel aliorum. Haec mendacia regulariter sunt venialia, nisi aliam habeant annexam circumstantiam.

Q. *Quotuplex est falsum testimonium?* R. 1 *Affirmativum*, per quod affirmatur id quod negari deberet. Alterum *Negativum*, per quod negatur id, quod affirmari deberet.

§ 31mus.

De 9no et 10mo Praecepto Decalogi.

Q. *Quaenam his 2bus Praeceptis prohibentur?* R. Specialiter peccata cordis et prava desideria. In illis enim octo Praeceptis proferuntur peccata externa, et operis, sive facti. His vero 2bus ultimis tanquam complementum aliorum praeceptorum prohibentur etiam peccata voluntatis desiderio elicita.

Q. *Quandonam motus concupiscentiae sunt in nobis peccatum?* R. Cum *Com. Catholicorum*, protunc quando accedit consensus voluntatis, quia non est peccatum, nisi voluntarium.

Q. *Quandonam concupiscentia est peccatum mortale, et quando veniale?* R. Est mortale, quando consensus voluntarius erit perfectus, et deliberatus, et materia circa quam versetur, erit gravis; sinsecus, erit veniale, ut dum quis vellet furari alteri unum solidum.

Q. *Quinam peccant contra 10 Praeceptum?* R. 1 Illi, qui nimia aviditate divitias expetunt, et modis pravis ac artibus illicitis augere concupiscunt. 2 Milites, qui bellum desiderant, ut habeant facultatem furandi.

3. Principaliter omnes illi peccant, qui rem alienam pretio aestimabilem concupiscunt.

Q. *In delectatione* venerea deliberata daturne parvitas materiae, ut excusetur a mortali? R. Non datur. Opposita sententia est damnata a Clemente VIII.

Q. *Quid est delectatio venerea?* R. Est simplex amor et complacentia in re venerea absque tamen desiderio executionis; per quod differt a desiderio. Quia hoc: est ille actus, quo voluntas vult et desiderat actum peccaminosum externum ipso opere perpetrare, si adesset facultas.

Q. *Quomodo cognoscendum est Confessario an poenitens in cogitationibus venereis consensum praebuerit vel non? qui positive non restitit, neque scit determinate se consensisse vel non?* R. 1. Consideranda est personae qualitas, an sit timoratae, vel laxae conscientiae. 2. Qualitas delectationis venereae. An fuerit gravis vel levis, brevis vel diuturna? 3. Causa et occasio talis delectationis an deliberata vel non? An aliquam displicentiam habuerit, vel nullam.

CAPUT VIII.

DE PRAECEPTIS ECCLESIAE.

§ 1mus.

De 1mo Praecepto.

Ubi agebatur de 3tio Praecepto Decalogi dictum est de observatione Festorum, hic reliqua adduntur de eadem materia.

Q. *An liceat die Festo molere frumentum, quando molendinum agitatur aqua vel vento?* R. Si nulla est necessitas urgens molendi die Festo, et molitores multum temporis in hoc negotio consumant, non excusantur a mortali ob scandalum, et servilem laborem interventientem.

Porro necessitas esse potest, et haec excusans a mortali, si nimirum diebus feriatis non possit in molendino satisfieri populi concursui. Melius tamen ut Parochi saltem de mane usque ad meridiem abstinere Chri-

stianos jubeant, ut satisfaciant Molitores praecepto Ecclesiae de audienda Missa.

Q. *Quid considerandum sit Confessario in praxi, quoad poenitentes passim laborantes diebus festivis?* R. Interrogandi sunt, an similes labores soleant fieri passim ab aliis viris communiter etiam conscientiosis, quod si sic? non erunt arguendi alicujus gravis peccati. Hoc tamen non obstante arguendi sunt a Confessario et adducendi in emendationem, ne in posterum majores licentias sibi concedant.

Nota: Laborans die Festo per 2. horas, peccat mortaliter jux: *Syl. Caje.* Laborare minus una hora, non erit nisi veniale ratione parvitatis materiae. *Iidem.*

Q. *Potestne quis tuta conscientia ex loco, ubi est Festum ire ad locum alium, ubi non est Festum causa laborandi?* R. Affirmat. *Nav. etc.* dummodo Missam audiat in loco, ubi est Festum. Verum si hoc faciat non ex aliqua justa causa, sed solum ad fugiendum praeceptum? peccat; quia fraus et dolus ei non patrocinatur.

§ 2dus.

De 2do Praecepto Ecclesiae.

Q. *Quomodo hoc Praeceptum obligat ad audiendam Missam diebus Festivis?* R. Sub mortali, nisi adsit justa dispensans et excusans causa.

Q. *Quinam obligantur ad audiendam Missam?* R. Omnes fideles non tantum Laici, sed et Clerici, et Sacerdotes, si illo die Missam non celebrent. Celebrantes autem hoc ipso eminenter audiunt.

Pueri ante completum septennium non obligantur, etiamsi jam habeant usum rationis. *Gobat.*

Q. *Quomodo audienda est Missa ad satisfaciendum Praecepto?* R. Missam audire non consistit in hoc ut verba intelligantur, aut audiantur a Sacerdote prolata, alias surdi et rudes nunquam satisfacerent. Neque ipsum celebrantem videre, quia caeci et in magno concursu pusillae staturae nunquam aut raro audirent, ut oportet. Sed consistit in devota praesentia corporis, et attentione mentis ad Sacrificium. Com. DD.

Aliqui Doctores volunt non peccare mortaliter eum, qui venit finita Epistola ad Evangelium, *Laym. Gob. Suar etc.* Imo excusant eum a mortali, qui venit ad Offertorium dummodo in fine adsit Evangelio ultimo Missae.

Q. *An satisfacit Pracepto, qui duas partes Missae imo quatuor simul a diversis celebrantibus audit?* R. Non, contraria est damnata ab Innoc: XI.

Q. *Qui audit dimidiam Missam ab uno Sacerdote, et aliam dimidiam ab alio successive satisfacitne Praecepto?* R. Alii affirmant, alii probabilius negant, cum sint duae partes

Missarum non una Missa. Sententia tamen affirmans potest servire pro casu illi, qui nimis est occupatus, ut unam integram unius celebrantis non possit audire.

Q. *Quaenam sunt causae excusantes fideles ab obligatione audiendi Missam die festo?* R. Impotentia *physica et moralis:* Sic excusantur: Incarcerati, Infirmi, Itinerantes.

Excusantur ob impotentiam *moralem:* qui timent adire Ecclesiam, ne incidant in periculum peccandi, ut vg. tempore persecutionis ne comprehendantur ab infidelibus, a quibus impellerentur ad negandam fidem Catholicam: Vel si virgo praevideat periculum stupri, sibi in via inferendi.

Qui timent in via Sicarios vel reincidentiam in morbum, item qui non habent vestem decentem, ita ut nequeant absque dedecore et gravi irrisione, ac notabili pudore in publico comparere. Et illi excusantur, quibus imminet damnum fortunae, si audirent Missam, ut custodes domus.

Item excusantur ratione *Pietatis,* qui inserviunt aegroto, quorum praesentia est necessaria, quia major est obligatio charitatis proximi, quam audiendae Missae, utpote illud est praeceptum naturae, hoc autem de jure Ecclesiastico.

Item ratione *Officii* excusantur Excubitores ad Portas, Valla, et Turres etc. *Item* Pecorum custodes, et hortorum etc. Qui tamen tenentur mutare vices et adesse Sacris,

si plura in Ecclesia absolvantur Sacrificia. Quae obligatio manet circa Dominos, ut talem dispositionem faciant.

Q. *An distantia loci excuset ab audienda Missa?* R. Affirm: quia saepius involvit impotentiam *moralem.* Non potest autem absolute determinari, quae distantia excusat, sed haec res prudentum judicio relinquenda est attentis omnibus circumstantiis loci nimirum distantis, temporis, aurae, et Personae. Nonnulli dicunt DD. sufficere pro excusatione peditis distantiam itineris unius bonae horae vel 5que quadrantum. Alii majorem requirunt distantiam.

Q. *Ad quid tenentur illi, qui die festo non possunt adesse Sacrificio Missae?* R. Ut domi vacent orationi, lectioni spirituali etc. Talis autem domi devotio est solum consilii non praecepti.

§ 3tius.

De 3tio Praecepto Ecclesiae.

Q. *Quid est Jejunium?* R. Est abstinentia ciborum ad carnis vitia comprimenda, peccatorumque poenas expiandas.

Q. *Jejunium videtur non recte institutum esse ab Ecclesia; Christus enim Luc.* 10 *dixit Discipulis:* Manducate, quae apponuntur vobis." *Item Math.* 15. *ait:* Non, quod intrat in os coinquinat hominem? R. *ad* 1*mum* Christus ibi voluit, suos Discipulos esse conten-

tos appositis cibis, et si viliores sint, sectari frugalitatem, non lautitias in cibis.

R. *ad 2dam* Christus loquitur de cibis secundum se spectatis, non ut prohibitis a legitima potestate. Cibi secundum se et ex natura sua sunt boni, et non coinquinant corpus; si tamen prohibeantur, et tamen sumantur, coinquinant animam, hoc est peccatricem faciunt.

Sciendum: Res alia est ex se et natura sua mala: alia est ideo mala, quia prohibita; sic esus pomi in Paradiso, ideo fuit malus, quia prohibitus, quod pomum nisi fuisset prohibitum a DEO, nec Adamo, nec nobis nocuisset.

Q. *Quotuplex est jejunium?* R. 2plex. *Naturale,* quod frangitur cujuscunque rei sumptione. Tale jejunium requiritur ad sumendam Eucharistiam, vel celebrandam Missam. Incipitque a média nocte.

Aliud *Ecclesiasticum*, estque, vetitorum ciborum certis diebus abstinentia, et est institutum ab Ecclesia.

Q. *A quo aetatis anno incipit obligatio jejunandi?* R. A 22 inchoato.

Q. *Qui autem dubitat an expleverit 21 annum vel an non hodie sit jejunium?* R. Non tenetur jejunaer, tenetur autem interrogare.

Q. *In quo consistit jejunium Ecclesiasticum* R. 1. In *quantitate*, hoc est semel tantum de die comedere ad satietatem, vespere potest sumi modica refectio. Unde si quis bis die

ad satietatem comederet, peccaret mortaliter.

2. Consistit in *qualitate* hoc est abstinere se ab esu carnium, et lacticiniorum.

3. Consistit in certa hora comestionis, quae est circa meridiem, nisi aliud consvetudo loci ferat.

Q. *Potestne anticipari hora refectionis*? R: 1. Si sine rationabili causa? foret veniale, perverteret enim ordinem ab Ecclesia praescriptum. *Tol.*

Si esset causa rationabilis, vg. quia iter eundum urget, vel quia hora certa in tali, aut tali consessu comparere: vel quia alicui societati, quae hora 9. aut 10 prandet, se tenetur accommodare? nullum esset peccatum. *Lay*

Q. *Quantum unusquisque tempore jejunii ad collationem manducare debeat*? R. Sumenda est regula comedendae collationis ex consvetitudine in singulis regionibus recepta. Quia ista refectiuncula per consvetudinem est introducta, adeoque et mensurari debet juxta limites ejusdem consvetudinis.

Hac responsione solvuntur plures difficultates, quae obvenire possunt Confessario legenti varios Authores de jejunio scribentes. Ratio hujus divers itatis est, consuetudo diversa in diversis partibus recepta. Cum ergo in Regno Poloniae est illa consvetudo, ut pro collatione cibi cocti apponantur tempore jejunii, hinc Confessarius non statim debet judicare poenitentes obnoxios esse

peccati mortalis. Excusat nos aliquomodo frigidior aura, quae majorem famem provocat propter subtilitatem suam. Specialiter cum pauperibus et plebeiis non scrupulizet Confessarius, quia excusantur tum propter continuum laborem, tum quia olera in majore parte habent pro cibo, quae modicum nutriunt, tum quia saepius in prandio non satiant appetitum, quae omnia et singula attendi debent.

Q. *Quae jejunia sub hoc Praecepto continentur?* R. Post promulgatum Breve Pii VI in Regno Poloniae A. 1775: Vigilia Nativitatis Dni: Assumptionis B. V. M; Sanctorum Petri et Pauli; Omnium SS. Item tota Quadragesima; 4. Temporum; In Adventu; Feria 4ta, et 6ta.

Nota 1. In pervigiliis aliorum Festorum B. V. M. est jejunium ex pia consvetudine tantum, vim legis habente.

Nota 2. In Quadragesima: Dies Dominicae excipiuntur a quantitate, ideo licitum est his comedere ad satietatem; idem dicendum est de Feriis 6. per Annum. V. *Barthold.*

Feria 4. et die Sabbathi ante Dominicam SS. Trinitatis licet vesci lacticiniis, ex consvetudine; etsi sit jejunium 4. Temporum.

Q. *Quid de Caffe judicandum venit?* R. Probabilius venialiter peccant, qui bibunt cum lacte absque ulla necessitate ob solum gustum. Secus vero judicandum est de illis,

quibus solum caffe nocet, neque possunt de amygdalis lac bibere. *Pi.* par. 2. S. 4.

Q. *Petrus abest a Patria sua, teneturne jejunare illa die, in qua nullum est praeceptum jejunandi in loco, ubi est, nisi in Patria sua?* R. Statuta Dioecesana, seu localia extra Dioecesim et Patriam non obligant, nam hujusmodi statuta et consvetudines locales affixae sunt loco, et solum obligant existentes in eo. *Les. fil.* Dum modo a Patria sua non absit in fraudem jejunii.

Q. *Quomodo obligat Praeceptum Ecclesiae de servando jejunio?* R. Sub mortali sine justa causa. Obligatio autem jejunii est personalis, quia finis hujus Praecepti est moderate affligere corpus proprium.

Q. *An satisfacit Praecepto huic, qui sine justa causa frangit jejunium die ab Ecclesia determinato, et alio jejunet?* R. Non satisfacit, quia haec obligatio est determinata huic diei et non alteri. Sicut recitatio Divini Officii, aut auditio missae die Festo.

Q *Quot peccata committit, qui violat jejunium ex duplici praecepto obligans vg. Vigiliae et 4 Temporum?* R: Unum peccatum committit, quia licet sit 2plex praeceptum, ex eodem tamen motivo temperantiae utrumque obligat. Com. DD.

Q *Quot peccata committit, qui deliberate statuerat per totam Quadragesimam non jejunare?* R. Tot peccata comittit, quod diebus non jejunat, quia jejunium est onus singulis diebus annexum. *Matheu. Sylv. etc.*

Q. *An qui saepius comedit in die jejunii toties peccat quoties comedit?* R. 1. Si comedit cibos vetitos, puta carnes, toties peccabit, quoties distinctis comestionibus manducat tales cibos.

R. 2. Si vero saepius comedit in die cibos quadragesimales? solum per 2dam comestionem violat jejunium, et peccat, *Mastr.* Quia per 3tiam vel 4tam comestionem amplius non violatur jejunium, cum jam sit violatum quamvis peccet contra virtutem temperantiae.

Q. *An, et quomodo peccent inducentes alium ad frangendum jejunium?* R. Mortaliter. CC. DD.

Q. *An saepius in die bibendo violatur jejunium?* R. Non, quia hoc Praecepto tantum comestio prohibetur.

Si autem ita biberet, ut fiat ebrius? peccaret mortaliter contra temperantiam. Ad hoc autem, ut sit quis ebrius mortaliter, opus est, ut saltem una hora privetur usu rationis. *Laco. n.* 327.

Q. *Quaenam sunt causae excusantes a quantitate jejunii?* R. Ordinarie sunt 3. 1. *Impotentia* tam physica quam moralis, ratione cujus excusantur illi, qui sine gravi aliquo incommodo vel notabili damno jejunare non possunt. 2. Infirmi convalescentes, praegnantes, vel Nutrices lactantes. Senes, quia senectus ipsa est morbus, vg. 60. annorum.

2. Causa est *pietas*, ratione cujus excusantur universaliter illi, qui praestantioribus operibus incumbunt, quae cum jejunio absque gravi incommodo perficere non possunt vg. docere, cantare, concionari, Sacramentum Poenitentiae administrare, etc.

3 Causa est *necessitas*, ratione hujus universaliter excusantur omnes illi, qui gravi suo labore victitant, cum quo jejunium stare non potest. Tales sunt omnes Mechanici, qui cum gravi sui corporis defatigatione suas exercent artes vg. Agricolae, Ferrifabri, Itinerantes dummodo non sit iter unius diei tantum.

Q. *Quinam possunt dispensare a jejunio?* R. Episcopus, Praelatus, Religiosus cum suis Religiosis. Imo et Parochus ex rationabili causa cum suis particularibus Parochianis. *Mastr.*

Q. *Quandonam recurrendum est pro dispensatione de jejunio ad Superiores?* R. Protunc quando causa excusans videtur quidem sufficiens, sed de ejus sufficientia adhuc dubitatur, et ideo ad superiorem recursus fieri debet, ut ipsius authoritate suppleatur causa. In aliis vero causis licet sit laudabile recurrere pro dispensatione, non est tamen omnino necessarium.

Q. *An peccent, qui sine rationabili causa dispensant in jejunio?* R. Peccant, et quidem graviter, imo et dispensatio illorum est non tantum illicita sed etiam invalida, ita ut dispensatus non possit tuta conscientia man-

ducare, si dispensationem agnoverit fundari in frivola ratione. Hinc sciendum est: peccare graviter illos Medicos, qui adulando magnatibus judicant et persuadent carnes necesse manducari ab illis tempore jejunii absque justa causa. Com. DD.

Q. *Ad quid teneantur licentiati in jejunio vesci carnibus*? R. Ex Rescripto Bened; XIV. Constit. *Non ambigimus* Bullar: T. 1. obligantur ad duas conditiones. 1. Ut unicam comestionem de die servent. 2. Ut non permisceant epulas, id est non manducent pisces, hoc enim denotat frivolam causam dispensationis: ideo enim supponuntur esse dispensati, quia illis nocent pisces. Nisi sint tantum dispensati ad lacticinia.

Q. *An potest Catholicus comedere carnes die vetito ne cognoscatur ab Haereticis*? R. Non, si dictus cibus paretur ad confitendam vel negandam fidem.

§ 4tus.

De 4to et 5to Praecepto Ecclesiae.

Q. *Quid praecipitur 4to et 5to praecepto Ecclesiae*? R. Quilibet fidelis postquam ad annos discretionis pervenerit, sub mortali tenetur semel saltim in anno specialiter tempore Paschali confiteri et communicare.

Quod si dicto tempore sive per negligentiam, sive per malitiam id non fecerit, de-

bet omnino alio tempore quamprimum id poterit peragere. Siquidem lex Ecclesiae Cap: *Utriusque Sexus*, involvit duo Praecepta, *alterum*: communicandi saltem semel in Anno, quod concernit substantiam Praecepti; *alterum* communicandi in Paschate, quod pertinet ad congruam temporis determinationem.

Q. *An et quando tenemur praecepto Divino confiteri?* R. 1. In articulo mortis aut periculo probabili mortis. 2. Si praevideat postea non habiturum copiam Confessarii. 3. Si quis sit in mortali, et velit communicare aut celebrare.

Q. *An satisfit praecepto annuae Confessionis per sacrilegam Confessionem seu Communionem?* R. Non, quia eo ipso nullum recipit Sacramentum Poenitentiae. Opposita est damnata ab Alex: VII. n. 14. Et Innoc: XI n. 55.

Q. *Qua poena puniuntur non confitentes neque communicantes tempore Paschali?* R. Viventes arcentur ab Ecclesia, mortui vero privantur Ecclesiastica sepultura. Verum haec sunt ferendae tantum sententiae.

Q. *Cui facienda est Confessio Paschalis seu annua?* R. Parocho proprio ut patet ex Conc Later: *Omnis utriusque* etc. vel coram Sacerdote regulari idque ex mendicantibus, ut constat ex Bull: Clem: X. *Superna.* Item Leon: X. Pii V. Pauli V. Clem: VIII. ex quibus patet eosdem regulares Mendicantes

posse excipere Confessionem Paschalem et infirmorum, dummodo sint approbati a loci Ordinario, et de Confessionibus sibi factis certiorem reddant Parochum, extra hos, si quis velit facere Confessionem Paschalem coram alio Sacerdote Saeculari vel Regulari debet petere licentiam a Parocho suo, quae omnia intelligenda sunt de sola Confessione, Communio enim Paschalis et Viaticum omnino sumenda sunt a proprio Parocho, nisi is alteri dederit licentiam.

Q. *Quaenam conditiones requiruntur ut fractum censeatur jejunium naturale in ordine ad celebrandum, vel communicandum?* R. Hae 4tuor 1*ma* Ut illud, quod sumitur habeat rationem cibi, potus, vel medicinae. 2 Debet sumi ore ab extra. 3. Ante S. Species. 4. Aliter debet sumi, quam per modum salivae.

Ex his multi quiëtari possunt scrupuli, ac scrupulosi excusari a fractione jejunii. 1. Illi, qui deglutiunt frustum metalli ligni, Papyri etc. 2. Sumentes reliquias cibi inter dentes residuas. 3. Sugentes humores ex pustulis dentium, vel sangvinem ex gingivis. 4. Subito attrahentes per nares guttulam aquae odoriferae, vel tabaci pulverizati. 5. Masticantes aromata, si parum quid inseparabiliter salivae adhaereret. 6. Lavando os, si una vel altera gutta aquae, aut musca cum respiratione trahatur.

§. 5tus.

De Consiliis Evangelicis.

Q. *Quae sunt praecipua consilia Evangelica?* R. Haec tria: Voluntaria et Religiosa Paupertas, Castitas et Obedientia.

Q. *Reperiunturne ista in Scriptura S.?* R. Omnino: De paupertate *Math.* 19 v. 21. Et v. 29. De Castitate *Math.* 19. v. 10. 11. 12. Cor. 7. v. 25 De Obedientia: *Haebr.* 13 v. 17. 1. Petri 5. v. 1.

Q. *Tenemurne haec consilia observare?* R. Non, cum non sint praecepta. Qui tamen talia DEO libere voverunt, hi ad observationem eorum gravissime Praecepto Divino obligantur.

Q. *Ad quid nobis prosunt haec consilia?* R. Ut vitam aeternam securius, et abundantius habere valeamus.

Q. *Estne acceptabile DEO id vovere, quod est bonum, et perfectius?* R. Procul dubio. Proph. ait. *Psal.* 76. *Vovete, et reddite Domino DEO vestro etc.*

Q. *Dissidentes obiiciunt: quod Catholici nimium extollant statum religiosum in praejudicium Sacramentorum?* R. Inter Baptismum et Professionem Religiosam faciunt quidem Catholici aliquam similitudinem, quatenus homo in utroq; renunciat explicite diabolo, et novae fit inchoatio vitae Spiritualis, non tamen omnino aequant, sed pie tantum putant per

Professionem Religiosam etiam omnem poenam peccatis debitam aboleri, quod fieri per Baptismum fide Divina, et certo credunt.

Nota. Opera *Supererogatoria*, et opera *consilii* sumi pro eodem, et nihil esse aliud, quam opera quae nullibi praecipiuntur, sed solum svadentur, vel sponte suscipiuntur, quia creduntur placere DEO.

CAPUT IX.

§ 1mus.

De Sacramentis in genere.

Q. *Quid est Sacramentum?* R. Est invisibilis gratiae signum visibile ad nostram justificationem Divinitus institutum. Haec definitio convenit etiam Sacramentis veteris legis.

Q. *Det definitionem Sacramentorum novae legis?* R. Est res sensibilis ex institutione Christi habens vim sanctitatis, sive gratiae justificantis efficiendae et significandae.

Q. *Quaenam fuerant Sacramenta in veteri lege?* R. Ab Adam usq; ab Abraham tam pro Masculis, quam pro Foeminis fuit deletiva culpae originalis; *Protestatio* fidei a Parentibus signo sensibili facta DEO in venturum Messiam.

Ab Abraham vero usq; ad Adventum Christi pro masculis fuit *Circumcisio.* Pro Foeminis autem fuit eadem protestatio fidei etc. Item esus Agni Paschalis, oblationes etc.

Q. *Per quid differunt Sacramenta antiquae legis a nostris Sacramentis?* R. Per hoc, quia illa non causabant gratiam ex opere operato, sicuti novae Legis. Vel si causabant gratiam ex meritis venturi Messiae, ut volunt aliqui, non tamen ita uberem sicut causant Sacramenta legis gratiae. 2. Vetera Sacramenta erant tantum signa seu figurae nostrorum Sacramentorum.

Q. *Suntne omnia Sacramenta permanentia?* R. Non, sed omnia sunt successiva praeter solam Eucharistiam, quae est *Permanens.* Caetera enim post dictam formam desinunt esse in re et solum manent in effectu. Eucharistia vero post verba consecrationis manet.

Q. *Suntne omnia aeque digna?* R. Sunt in ratione Instituentis, omnia enim sunt ab eodem Christo instituta. Non sunt tamen aequalia in ratione continentis ut docet *Triden:* Sess: 7. nam alia continent solum gratiam Christi, Eucharistia vero et gratiam et Christum realiter in se continet.

Q. *Qua necessitate necessaria sunt Sacramenta?* R. Duo sunt necessaria necessitate *medii,* scilicet *Baptismus* respectu infantium.

Et *Poenitentia,* vel in re vel in voto respectu adultorum in peccato mortali existentium.

Q. *Quare dictum est respectu Infantium, cum Baptismus necessarius sit etiam adultis?* R. quia adulti, qui non possunt pervenire ad Sacramentum Baptismi seu *fluminis*, salvari possunt per Baptismum *flaminis*, seu desiderii cum contritione.

Alia sunt necessaria necessitate *praecepti*: ut Eucharistia, Extrema Unctio, et Confirmatio. Duo vero sunt consilii: Ordo et Matrimonium.

Q. *Nonne potest DEUS salvare hominem sine Sacramentis?* R. De potentia *absoluta* potest; de potentia vero *ordinaria* non potest sine aliquibus Sacramentis saltem in voto, hoc est ut habeat saltem desiderium et voluntatem ea suscipiendi.

Q. Quid est potentia DEI *absoluta*, et quid *ordinaria*? R. 1*ma* Est qua DEUS potest facere, quidquid non implicat contradictionem. 2*da* vero est, qua potest efficere, quod ab aeterno decrevit facere.

Q. *Sacramentum qualium rerum est signum?* R. *Trium*. Est scilicet rememorativum Passionis Christi: Demonstrativum gratiae et prognosticon seu praenunciativum vitae aeternae.

Q. *Potestne Papa aut Ecclesia instituere aliquod Sacramentum?* R. Non potest, quia per Sa-

cramentum confertur gratia DEI, quam nullus purus homo propria authoritate aliis conferre valet.

Q *Quis est Author Sacramentorum?* R. Christus DEI Filius. Ex ejus enim Passione et morte omnia Sacramenta suam vim et efficaciam habent. Hic ergo instituit omnia Sacramenta per potestatem sive per potentiam *excellentiae*, quam habet ratione *Unionis hypostaticae.*

Q. *Quid est Unio Hypostatica?* R. Est illa unio, quae unit naturam humanam cum Verbo Divino, et haec unio est supernaturalis, quo ab substantiam.

§ 2dus.

De divisione Sacramentorum.

Q. *Cur Sacramenta tantum sunt 7. et non plura?* R. Ob similitudinem vitae corporalis, nam homo 1. nascitur. 2 augetur. 3. nutritur. 4. si in morbum incidit, sanatur. 5 Imbecilitas virium refocillatur. 6. Magistratus authoritate regitur, 7. Per legitimam sobolem propagatur.

Ita spiritualiter homo per Baptismum renascitur, per Confirmationem augetur, per Eucharistiam alitur, ab infirmitatibus animae per poenitentiam sanatur, robur animi per

Extremam Unctionem acquirit, per Ordinem regitur, tandem per Matrimonium propagatur.

Q. *Quotuplicia sunt Sacramenta?* R. Alia sunt necessaria necessitate medii ut dictum superius. Alia sunt *iterabilia*, quae multoties iterari, aut suscipi possunt, uti Eucharistia, Extrema Unctio, Poenitentia, et Matrimonium. Alia *initerabilia*, quae non possunt iterari, ideo imprimunt characterem, uti Baptismus, Confirmatio, et Ordo.

Alia sunt *vivorum*, quae suscipi debent ab homine in gratia DEI existente, et talia sunt Confirmatio, Eucharistia, Extrema Unctio, Ordo, et Matrimonium. Haec Sacramenta instituta sunt ad secundam gratiam producendam, seu ad augmentum gratiae.

Alia *mortuorum*, quae in suscipientibus supponunt peccatum, (tanquam animae mortem) sive originale ut Baptismus sive personale mortale, ut Poenitentia. Quae sunt instituta ad conferendam primam gratiam.

Alia vocantur *formata*, quae in suscipiente habent suum effectum, et causant gratiam. Alia *informia*, quae quidem valide suscipiuntur, effectum tamen suum non habent ob peccatum in suscipiente existens, vel ob indebitam dispositionem seu praeparationem.

Alia sunt *Priora*, Ordine, *Necessitatis*. Alia ordine dignitatis: sic ordine necessitatis Ba-

ptismus et Poenitentia prius est Sacramentum, quam Eucharistia. Ordine autem dignitatis est Eucharistia quam Baptismus.

Aliud vocatur Sacramentum *transiens*, aliud permanens, sed hoc jam dictum superius.

Q. *Quando Christus instituit Sacramenta?* R. *Baptismum:* Math. 22 dum dixit: *Euntes praedicate etc.*

Confirmationem: dum dixit Luc: 24. Sedete in Civitate.

Eucharistiam: Math. 26. *Accipite et manducate.*

Poenitentiam: dum dixit Joan: 20., *Accipite Spiritum S.*

Extremam Unctionem: cum Apostoli missi sunt a Domino, ungebant oleo multos aegrotos. Matth. 6.

Ordinem: cum dixit: *Sicut me misit vivens Pater.* Joan: 20.

Matrimonium instituit vel potius ad rationem Sacramenti elevavit, cum dixit: *Quod DEUS conjunxit etc.* Math. 19.

§. 3tius.

De Essentialibus Sacramenti.

Q. *Quae requiruntur ad valorem Sacramenti?* R. Materia, Forma, et Intentio. *Materia* sunt

res quaedam sensibiles ex institutione Christi efficaciter significantes gratiam. *Forma* sunt verba a Ministro prolata in applicatione materiae.

Q. *Quotuplex est materia Sacramentorum?* R. 2plex: *Remota*, ut vg. in *Baptismo* aqua, in *Confirmatione* Chrisma, in *Eucharistia* Panis et Vinum; In *Poenitentia* peccata, in *Extrema Unctione* Oleum benedictum, in *Ordine* res quae traduntur ordinandis, in *Matrimonio* Personae contrahentes.

Et materia *Proxima* in *Baptismo*: ablutio, In *Confirmatione et Extrema Unctione* unctio. In *Eucharistia*: positio specierum Panis et vini. *In Poenitentia*: actus Poenitentis scilicet: dolor, et Confessio, In *Ordine*: traditio materiae remotae, In *Matrimonio*: corporum traditio.

Q. *An, et quomodo materiae et formae Sacramentorum a Christo Domino sunt determinatae?* R. Materiae aliquorum sunt determinatae in specie, ut Baptismi: aqua, *Eucharistiae* Panis triticeus, et Vinum de vite. *Extremae Unctionis* Oleum olivarum, ut constat Marci 6. et Jacob: 5. Matrimonii contractus, quo significatur traditio corporum inter sponsos.

Aliquorum Sacramentorum tantum in genere, ut *Confirmationis* Chrisma, quod confici potest ex Oleo et Balsamo: *Poenitentiae*: dolor, sive sit contritio sive attritio: *Ordinis* aliquod instrumentum significativum potestatis, quae confertur, relicta Ecclesiae potestate determinandi illud in specie.

Quo ad *formam*: haec etiam in quibusdam Sacramentis est determinata a Christo Domino in specie, In *Baptismo*: *baptizantes eos in Nomine Patris etc.* In *Eucharistia*: *Hoc est enim etc. Hic est enim Calix, etc.* Idem videtur posse dici in *Matrimonio* scilicet acceptationem traditionis corporum. In aliis determinata est tantum in genere; Horum ratio: est voluntas Christi Domini, quae patet nobis partim ex Scriptura, partim ex Conciliis, Patribus, et Praxi totius Ecclesiae.

Q. *An Ecclesia potest mutare Materiam vel Formam Sacramentorum*? R. Secundum quod determinatae sunt a Christo, non possunt mutari ab Ecclesia proxime et formaliter, idest directe tollendo, seu non retinendo praedicatum illud in Materia, vel illam significationem in forma, quam Christus in illis esse voluit.

Potest Ecclesia mutare remote, et materialiter substantias Sacramentorum, dummodo, illa quae ab Ecclesia substituuntur, retineant praedicatum illud in Materia, et illam significationem, quam Christus voluit. Sic Ecclesia apposuit aliquas conditiones certis Sacramentis, uti Contractui *Matrimonii* (ne sit clandestinus) praesentiam Parochi, et duorum saltim testium. *Poenitentiae*: approbationem; per hoc tamen non mutavit materiam et formam proprie, et formaliter, nisi improprie, et remote, inquantum materia v.g. *Matrimonii* consensus, qui fuit antea validus, sine hac

conditione nunc sit invalidus. Interim materia nunc est eadem, quae fuit antea.

Q. *An materia mutata redderet Sacramentum invalidum?* R. 1mo: 2plex potest esse mutatio materiae *Substantialis*, quando secundum communem usum, et aestimationem differt nomine et re ab ea, quam Christus instituit, et qua Romana Ecclesia utitur, ut si quis baptizaret aqua artificiali ex floribus et herbis expressa, esset materia substantialiter mutata, ab aqua pura Elementari. *Accidentalis vero mutatio* dicitur: quando manet eadem materia secundum speciem Physicam, mutatur tamen quoad aliqua accidentia, ut si ad Baptismum assumatur aqua calida, vel non benedicta.

R. 2do Mutatio *Substantialis* materiae reddit Sacramentum invalidum, secus *Accidentalis*.

Q. *An valide quis baptizaretur glacie aut nive?* R. Non, quia etsi nix et glacies sint materia mutata solum accidentaliter *Physice*; sed *Theologice* est mutata substantialiter, nequit enim abluere corpus, nisi liquefiat.

Q. *An possint Sacramenta administrari sub conditione?* R. Si conditio sit de praeterito, vel de praesenti, possunt, cum talis conditio Sacramenti effectum non suspendit.

Non possunt autem administrari sub conditione de futuro, nam Sacramentum sub tali conditione dum administraretur, non esset validum, cum Minister tunc non intenderet ipsum conficere: Nec etiam validum esset conditione adimpleta, quia materia et forma tunc jam non existeret.

Q *Materia quomodo debet esse Ministro praesens?* R. Moraliter, ita ut oculis cerni, manibus tractari possit, non est tamen necessaria actualis visio, vel tractatio.

§. 4tus.

De Forma Sacramentorum.

Q. *Quotuplex est Forma Sacramentorum?* R. 2plex: *Absoluta*, quae sine ulla conditione profertur, et *Conditionata* quae sub conditione pronuntiatur, vg. *Absolvo te, si es capax, vel, si non es baptizatus, ego te baptizo, etc.*

Q. *Quotuplex potest esse mutatio Formae?* R. 2plex: *Substantialis*, quando non manet idem sensus verborum formae a Christo institutae, ut si in forma Eucharistiae loco verborum: *Hoc est Corpus meum* dicat quis: *Hoc significat corpus meum.*

Accidentalis, quando manet idem sensus, sed verba duntaxat mutantur, ut si dicat quis: *Haec res est corpus meum.* Prima mutatio formae reddit Sacramentum invalidum, secus secunda.

Q. *Quot modis potest contingere formam variari?* R. *imo Additione* ut cum dicitur: *ego baptizo in Nomine Patris, qui te creavit etc.* *2do Diminutione:* vg *baptizo te* omittendo ly *ego.* *3tiò Transpositione* vg. ego te baptizo in Nomine Filii, Patris, etc. *4to Interpolatione* vg. *Ego te Baptizo* et casu interponendo: *amove manum etc.* *5to Corruptione* vg. te ego baptizo in Nomine

Patris etc. 6*to* per verba aequivoca. 7*mo* per verba synonyma. 8*vo* per idiomatis mutationem, ut si loco Latinae linguae utaris Gallica, vel Polonica.

Q. *An et quale est peccatum, mutare formam?* R. Peccatum ex quacunq; mutatione admissum, est Sacrilegium, et ex genere suo mortale, si veritatem formae, aut Sacramentum dubium reddit.

In nullo Sacramento loco verborum, possunt adhiberi Scriptura, nutus, vel signa, cum haec non sunt a Christo instituta, Excepto Matrimonio, quod cum sit quidam contractus, potest celebrari nutibus.

De Intentione vid. dicta Cap. 3. ∬. 9.

∬. 5tus.

De Ministro.

Q. *Quis est Minister Sacramentorum?* R. De lege ordinaria solus homo Viator, quia sunt instituta ad salutem hominis Viatoris; Angelus non valet conficere, quia ad hoc non est deputatus a Christo ut Minister, idem dici potest de anima, quia etsi retineat characterem, revera tamen non est homo Viator, quia non est in via merendi, vel demerendi, quod proprium est Viatoris.

Q. *Quotuplex potest esse Minister Sacramentorum?* R. 2plex. 1*mo Solemnitatis* sive ex officio, ille est, qui conficit aut administrat, specialiter

ad hoc deputatus et consecratus. *2do necessitatis*, qui sine deputatione speciali Sacramenta conficit. Sic Minister Baptismi potest esse Foemina, Judaeus etc.

Q. *Probitas seu status gratiae requiritur ne in Ministro?* R. Affirm: in Ministro solemnitatis (non tamen de valore Sacramenti) sed ad dignam administrationem, quia Sancta sancte sunt tractanda, nisi adsit necessitas vg. absolvendi moribundum, tunc enim nullum fore peccatum docet *S. Thomas*, praecipue si nec minimum eliciendi contritionem sufficeret tempus

Q. *Quotuplex est servandus ritus a Ministro in administrandis Sacramentis?* R. 2plex; *Unus* praescriptus a Christo, nimirum Materia, Forma, et Intentio. *Alter* praescriptus ab Ecclesia, ut sunt Caeremoniae externae.

Q. *Estne uterq, ritus necessario servandus?* R: Affirmat: cum hac tamen distinctione, quod primus servandus est ex necessitate Sacramenti, posterior vero ex necessitate praecepti, ob majorem rei sacrae significationem vel Ministerii ornatum.

Q. *An et quomodo peccat Minister, si in administrandis Sacramentis, contemnat, vel omittat vel mutet ritus ab Ecclesia praescriptos?* R. Si contemnat! semper delinquit mortaliter; si tantum est negligens circa observationem Caeremoniarum! delinquit graviter, vel leviter juxta advertentiam ad culpam gravem, vel levem, aut quantitatem materiae.

Q. *An duo Ministri possunt conficere unum et idem Sacramentum?* R, 1mo In *Matrimonio* duo Ministri sunt necessarii, ad administrationem unius Sacramenti, quia natura talis contractus ita exigit ut scilicet unus tradat, alter accipiat.

R. 2do In *Ordinatione* ad Presbyteratum: si duo vel plures cum Episcopo proferant et simul finiant formam, omnes simul conficiunt unum Sacramentum Eucharistiae.

R. 3tio *Extrema Unctio*, quia plures habet formas partiales valide potest conferri a pluribus Ministris, et licite in casu necessitatis. In *Eucharistia* quoq; saltim valide potest unus Sacerdos consecrare Hostiam, et alter Calicem; secus dicendum de aliis Sacramentis.

Q. *An Minister licite potest uti materia, vel forma dubia?* R Per se loquendo, non licet, quando potest haberi certa, nisi in necessitate, et tunc adhibenda est illa, quae videtur probabilior, ét certior.

Q. *Quandonam Minister reiterare potest Sacramentum?* R. Quando prudens dubium est de valore, reiterare debet sub conditione. Quando nulla est prudens causa dubitandi de valore Sacramenti? sed oriuntur tantum leves scrupuli? ne quidem sub conditione est iterandum.

Q. *In dubio an protulerit formam Minister, vg. an re ipsa consecraverit, num debet repetere formam?* R. Si hoc dubium oriatur ex eo, quia cum jam processerit longius, non recordatur se protulisse, non ideo poterit repetere, sed debet pergere judicando se bene

fecisse omnia, si alias errare non solebat. *S. Thomas quaest: 83. Suar: etc.*

Q. *An minister ob metum gravem licite simulare potest administrationem Sacramenti?* R. Non; contraria est damnata ab *Innoc. XI.* Non est Simulatio Sacramenti, quando Sacerdos loco absolutionis indisposito dandae, orationem solum dicit, et Crucem format, nam poenitens tunc scit se non absolutum fore, consequenter non decipitur. *Simulatio* est positio signi de se indifferentis ad plura, cum praevisione, quod aliquis per illud sit decipiendus, eo quod accepturus sit illud in sensu, qui non est verus.

§ 6tus.

De Subiecto seu Suscipiente.

Q. *Quis est capax recipere Sacramenta?* R. Solus homo Viator.

Q. *Animae in Purgatorio suntne Viatores?* R. Non, quia non sunt in via merendi, vel demerendi, quod est proprium Viatoris, neque etiam sunt in termino, sed manent in statu medio inter Viam et Patriam

Q. *Quae dispositio requiritur in suscipiente?* R. Ad valorem Sacramenti requiritur intentio in Adultis, seu voluntas suscipiendi Sacramentum. Hinc sequitur hominem omnino invitum invalide Sacramentum recipere, excepta Sanctissima Eucharistia, quae va-

lide sine intentione susciperetur, sed sine fructu.

Q. *Sufficitne dicta dispositio, id est intentio etiam ad fructum percipiendum ex Sacramentis?* Non; sed praeterea ad fructum et effectum in Baptismo et Poenitentia, requiritur saltim attritio supernaturalis. Ad reliqua vero Sacramenta requiritur ut suscipiens sit in gratia.

Q. *Intentio ad valorem Sacramenti requisita, an debet esse in omnibus Sacramentis eadem et uniformis?* R. Non; 1*mo* ad *Baptismum* sufficit *habitualis*. 2*do* ad *Confirmationem*: *Extremam Unctionem*: *Eucharistiam*: *Poenitentiam*. etiam sufficit habitualis, imo sufficit et interpretativa seu implicita, dummodo dolorem aliquo signo externo expressisset, quod signum esset loco Confessionis.

Q. *Cur Intentio interpretativa sufficit potius ad 4 dicta Sacramenta, quam ad alia?* R. Quia dicta 4. Sacramenta minus oneris afferunt secum, ergo facilius praesumitur volitio generalis habendi talia bona, alioquin non facile obtinibilia.

Ad *Ordinem* non sufficit interpretativa, cum enim Ordo sit immutatio totius status, afferatque gravia onera illi, qui illum adultus suscipit, ergo ex eo, quod aliquis volitione generali velit sibi media ad salutem, non ideo vult *Ordinem*.

Ad *Matrimonium* etiam non sufficit interpretativa obrationem immediate datam. Quandoque tamen sufficit habitualis.

§ 7mus.

De effectu Sacramentorum scilicet Gratia.

Q. *Qui, et quot sunt effectus Sacramentorum?* R. 3. Gratia sanctificans ex opere operato2 Character, 3. auxilia quaedam actualia ad obtinendum finem, in quem singula Sacramenta sunt a Christo Domino instituta. Primus effectus idest *Gratia sanctificans* est communis omnibus Sacramentis. 2*dus* Character reperitur in 3*bus* tantum scilicet in *Baptismo, Confirmatione, et Ordine;* 3*tius* est proprius omnibus Sacramentis, tamen juxta diversitatem Sacramenti diversa dantur auxilia.

Q. *Quotuplex est Gratia?* R. 2plex. *Naturalis* estque donum DEI naturale, quod DEUS potest non conferre creaturae sine illius injuria, et hujusmodi est vg. status nobilis, memoria, sanitas, et caetera talenta naturalia. Et Gratia *supernaturalis* estque donum DEI gratuitum supernaturale creaturae rationali conferibile ex meritis Christi, ordinatum ad consequendum finem supernaturalem.

Q. *Quotuplex est gratia supernaturalis?* R. Alia est supernaturalis quo ad *Substantiam*, quae est indebita omni naturae creatae, uti

est gratia sanctificans etc. Alia est supernaturalis *quo ad modum*, quae solum in aliquibus circumstantiis est debita, talis est vg. Sapientia, si illam DEUS alicui infanti infunderet.

Q. *Quotuplex est adhuc Gratia DEI?* R. Alia est *Interna*, quae hominem interius afficit, sive per modum *permanentis*, ut est gratia habitualis, sive *transeuntis*, ut est gratia actualis. Alia est gratia *externa*, quae hominem interius non afficit, sed tantum movet sensus, ut est Praedicatio, Miracula etc.

Gratia *Interna* alia est *gratis data*, quae alicui a DEO datur, principaliter propter salutem aliorum, ut est Gratia praedicandi etc. et haec dividitur in praecipuas 9. species ut videre est ad *Eph.* 4.

Alia est *Gratum faciens*, quae principaliter datur alicui propter ipsius salutem, ut est vg jejunandi, meditandi etc.

Gratia gratum faciens, Alia est *actualis*, quae est *auxilium* actu a DEO alicui collatum. Alia *habitualis*, quae est qualitas Spiritualis infusa a DEO, permanenter inhaerens animae et sanctificans illam.

Q. *Quotuplex est Gratia Actualis*? R. Alia est *Excitans*, per quam ex peccato retrahimur, et quasi a somno mortis excitamur. Alia est *adjuvans*, per quam a DEO in nostris bonis operibus adjuvamur. *Prima* vocatur *antecedens*, quae antecedit actum voluntatis nostrae. *Secunda* dicitur *concomitans*,

quia adjuvando voluntatem, est quasi comes illius,

Gratia *Excitans*. Alia est *sufficiens* estque illud auxilium DEI, a quo quidem excitamur, illi tamen non consentimus, et *efficax* est illud auxilium, cui consentimus, unde quia efficit hoc in nobis, ad quod nos excitat, ideo vocatur efficax.

Q. *Quotuplex est gratia habitualis?* R. 2plex: Alia vocatur 1*ma*, quae ante se aliam non supponit, alia 2*da*, quae ante se aliam supponit, estque augmentum gratiae primae.

Q. *Gratiae habitualis qui sunt effectus?* R. Inter alios praecipue sunt sequentes. 1. Reddit et efficit nos Filios DEI adoptivos.

II. Reddit nos DEO gratos et dilectos amicos, qui in peccato mortali existentes eramus ingrati, et inimici odibiles DEO.

III. Per gratiam *Sanctificantem* fit remissio peccatorum, quia ut primum haec gratia animae infunditur, statim peccata desinunt esse, et penitus deleantur.

IV. Gratia *Sanctificans* dat jus ad gloriam aeternam, quia est semen vitae aeternae et est causa nostrae salutis.

V. Addit valorem, et dignificat opera nostra bona supernaturalia, reddit illa salutaria, et condigne meritoria vitae aeternae.

Gratia alia dicitur *ex opere operato*, ex eo, quia confertur independenter non a meritis operantis, sed ex meritis Christi Domini, ex vi solius Sacramenti.

Gratia *ex opere operantis*, causatur tunc, quando confertur intuitu meritorum et bonorum operum ipsius operantis, idest secundum mensuram dispositionis, et meriti suscipientis, vel ministrantis.

Q. *Gratiae Sacramentalis quae sunt causae?* R. *Solus DEUS* est causa Physica principalis. *Christus Dominus* est causa meritoria principalis. *Sacramenta* sunt causae instrumentales morales.

Q. *Qualem gratiam causant Sacramenta?* R. Omnia causant, *Habitualem et quidem ex opere operato*; Non tamen omnia *primam* Gratiam, sed solum *Baptismus et Poenitentia*. Reliqua vero Sacramenta causant per se, et ex institutione sua Gratiam *habitualem secundam*.

Q. *Sacramenta quae ex institutione sua causant Gratiam secundam possuntne per accidens causare gratiam primam et delere peccatum mortale?* R. Possunt, vg. si quis accederet ad Eucharistiam cum peccato mortali inculpabiliter oblito, et non confesso; in tali casu per Eucharistiam et deleretur illud peccatum, et causaretur gratia prima, si tamen cum attritione accedit; licet postea teneretur confiteri illud post reminiscentiam, ut satisfaciat praecepto Divino.

Q. *An Sacramenta omnibus aequalem gratiam conferant?* R. Affir: si aequaliter dispositi sunt; secus si inaequaliter. Nam secundum bonam suscipientis, praesertim a-

ctualem dispositionem, devotionemque gratiae uberior confertur.

Q. *Quae sunt illa specialia auxilia ad finem Sacramenti ordinata?* R. In *Bapt:* confertur peculiaris qualificatio, ad reliqua Sacramenta digne suscipienda. In *Confir:* ad Fidem publice confitendam, et contra inimicos Ecclesiae defendendam, In *Euch:* Spiritualis delectationis, et devotionis augmentum seu auxilium ad vincendas tentationes. In *Poenit.* dantur auxilia ad persistendum in gratia, In *Extr: Unct.* robur contra tentationes doemonum, qui in extremis nos in desperationem ducere conantur. In *Ordine* dantur auxilia ad bene fungendum suo officio. In *Matrim:* denique confertur peculiare auxilium, ad mutuum conjugum amorem fovendum, ad fidem conjugalem servandam, et ad proles recte educandas.

Q. *An gratia habitualis potest stare cum peccato mortali in eodem subjecto?* R. Certum est, quod secundum potentiam ordinariam non possunt secum stare, quia secundum praesentia DEI decreta, quandocunque gratia infunditur, DEUS condonat, et delet peccata; de possibili vero disputant TT.

§ 8vus.

De Merito.

Q. *An homo potest aliquid a DEO mereri?* R. Potest vere, et proprie.

Q. *Quid est meritum?* R. Est obsequium DEO factum ex se potens movere DEUM, ad dandum praemium supernaturale.

Q. *Quotuplex est meritum?* R. 2·lex: de *Condigno*, per quod intelligitur meritum illud, quod mercede ac praemio ex se dignum est, cui ex quadam justitia debetur merces. Et Meritum de *Congruo*, per quod intelligitur quod, quamvis mercede non sit ex justitia dignum, illi tamen ex decentia quadam, et congruitate debetur.

Q. *Quaenam conditiones requiruntur ad meritum?* R. 1*mo* ex parte *operantis* ut sit *actus positivus* scilic: opus aliquod bonum, nam actus negativus vg. *omissio peccatorum*, non potest dici meritum. 2*do* ut sit *actus supernaturalis, liber*, sive ex motivo supernaturali elicitus; ut sit *actus dignificatus*, a gratia sanctificante. 3*tio* Ut fiat cum aliqua difficultate superanda.

Q. *Per quid differt meritum ab impetratione et satisfactione?* R. Quia impetratio movet ad aliquid obtinendum, per modum submissae petitionis; Satisfactio est quaedam redditio aequivalens injuriae.

Q. *An homo potest mereri primam gratiam actualem?* R. Non, neque *de condigno*, neque *de congruo*. DEUS enim in nobis nullis praecedentibus meritis, et fidem et amorem inspirat. *Conc.* Ara: 26.

Neque gratiam habitualem primam mereri potest *de condigno*, potest tamen *de congruo*. CC. TT.

Q *Beati in Coelo an merentur?* R. Non, quamvis intensissime eliciant actus bonos vg. amoris etc. Quia ad meritum requiritur status viae, jam vero SS. in Coelo non sunt Viatores, sed comprehensores.

Obtinent quidem nobis gratiam, *via impetrationis*, orando DEUM, qui eorum preces exaudiens, concedit gratiam, et alia bona nobis viatoribus. Via tamen *meriti* nihil obtinent; quia sunt *extra statum meritorum*.

Q. *Quid est praedestinatio ad gloriam?* R. Est decretum DEI, quo DEUS praevisis creaturae meritis, et salutaribus operibus, decrevit dare gloriam aeternam.

Q *Quid est Reprobatio?* R. Est decretum DEI, quo DEUS post praevisa absolute creaturae demerita, decrevit illam ad poenam aeternam.

§ 9nus.

De Justificatione peccatoris.

Q. *Quid est Justificatio seu Sanctificatio?* R. Est supernaturalis emundatio peccatoris a peccatis per infusionem gratiae sanctificantis, vel est transitus a statu peccati ad statum gratiae.

Q. *Justificatio quotupliciter sumi potest?* R. 2.pliciter 1. *Active et efficienter*, et sic est

ipsa actio DEI, per quam nos DEUS justificat, et emundat a peccato per infusionem gratiae habitualis. 2 *Passive seu subjective* et est ipsa emundatio peccatoris et receptio ejusdem gratiae sanctificantis.

Q. *Quomodo fit justificatio?* R. Secundum praesentia DEI decreta fit per infusionem gratiae sanctificantis inhaerentis animae. *Est de Fide defin: in Triden: Sess.* 6 Quia in justificatione nominamur et efficimur Filii DEI participes naturae Divinae, jam vero participatio haec naturae Divinae, non potest aliter explicari, nisi per gratiam sanctificantem intrinsecam, et inhaerentem animae.

Q. *Ad justificationem hominis an requiritur aliqua dispositio?* R. Ad justificationem adultorum requiruntur quaedam dispositiones, idque supernaturales, Fidei, Spei, Charitatis, dolor, et propositum amplius non peccandi, Baptismus in re, vel in voto, timor DEI.

Dixi Adultorum, quia in infantibus nulla requiritur dispositio, de facto enim in Baptismo justificantur, absque ulla dispositione, nullum enim possunt habere actum liberum.

Q. Sanctus Paulus ait Rom: 3. 28. *Arbitramur justificari hominem per Fidem sine operibus legis?* R. 1. S. vero Jacobus ait Cap: 3. 20 *Hominem ex operibus justificari.*

R. 2. Sanctus Paulus voluit a Justificatione peccatoris praecise excludere opera caeremonialia legis Mosaicae, non autem poeniten-

tiam, quam toties in Epistolis suis rigorosissime exigit.

Q. *An potest quis certus esse de sua justificatione?* R. Non potest sine speciali DEI revelatione. *Nescit homo, utrum amore vel odio dignus sit. Eccl.* 9.

§ 10mus.

De Necessitate bonorum operum.

Q. *An sola fides sufficit ad salutem consequendam?* R. Non, sed insuper requiruntur bona opera. *Math.* 19 dicitur: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Item 1 *Corint.* 13. Ubi per charitatem observatio mandatorum intelligitur, innumerisque sacrae Scripturae locis vita aeterna, et quidem veluti merces et praemium bonis operibus promittitur Uti *Math.* 5. 1. *Corint.* 3 Salvantur ergo aliqui ex solis meritis Xsti Domini, ut sunt: infantes baptizati. *Adulti vero habentes usum rationis,* similiter salvantur, ex meritis Christi Domini, ita tamen, ut etiam requirantur merita propria, et bona opera. Quia secundum praesentia DEI Decreta requiritur, ut homo libertate praeditus, per propria bona, auxiliante et cooperante gratia supernaturali, se disponat ad Coelestem Gloriam, illamque mereatur

Q. *Quid ad haec dissidentium Pastores?* R. Ex his complures, doctrinam illam Lutheri

(*Nisi Fides absque omnibus, etiam minimis bonis operibus fuerit, non justificat. Tom. 1. Lat. Vitember. fol. 371. par. 2. prop 3.*) rigorose usque ad hunc diem sequuntur.

Q. *Utique in nonnulis libellis suis observationem Praeceptorum fere instar Catholicorum commendare solent?* R. Haec solum ad speciem dicunt, re vero sic intelligenda esse volunt: *Praecepta DEI sunt quidem observanda, nihilominus etiam ille qui id non faceret, modo firmiter credat, se omnino salvatum iri per Christum, infallibiliter salvabitur.* Imo expresse docent Praecepta DEI servatu esse impossibilia, testantur id libri eorumdem.

Q. Quid ex hac tota doctrina sequitur? R. Aperitur via lata: quis enim tali insistendo persvasioni, Praecepta DEI observaret, si absque tot impensis, aeque bene per solam Fidem salvari possit.

Q. *Nunquid non Fidei toties in S. Scriptura vita aeterna appromittitur?* R. Sed non soli fidei, verum in aliis locis, etiam operibus.

Q. *Utique Christus ait Luc. 17. Cum omnia feceritis, dicite, servi inutiles sumus, igitur non debemus exigere gloriam a DEO?* R. Cum enim ex nobis, nostrisque operibus, nullum jus ad gloriam Coelestem habeamus, sine gratia DEI eam exigere non valemus.

Item Quoniam gloria aeterna, ex sola DEI misericordia nostris operibus appromissa est, haecque opera, non ex naturae viribus, sed per Christi gratiam redduntur di-

gna promissionibus Divinis, ideo, merito etiam postquam omnia bene fecerimus, dicere debemus; *Servi (quantum ex nobis) inutiles sumus*, nec gloriari possumus, nisi forte ita prout S. Paulus 1. Cor: 15. *Non ego, sed gratia DEI mecum.*

Q. *Opera hominum bona quotupliciter possunt considerari?* R. 3pliciter; I. *Opera viva* sunt illa quae fiunt in statu gratiae, neque sunt per peccatum mortale subsequens mortificata, seu impedita ad effectum vitae aeternae.

II. *Opera mortua* quae fiunt in statu peccati mortalis, peccatum enim mortale est mors animae.

III. *Opera mortificata* sunt illa: quae prius facta sunt in statu gratiae, postea per peccatum mortale mortificantur, idest impediuntur, ne habeant valorem vitae aeternae.

Merita seu opera bona mortificata an reviviscunt? R Remoto obice per poenitentiam reviviscunt, id est recuperant suum pristinum valorem promerendi vitam aeternam, tunc quando peccator per veram poenitentiam justificatur. Com: TT.

Q. *Reviviscuntne opera mortua*? R. Nunquam reviviscunt in ordine ad meritum vitae aeternae. Quia nihil potest reviviscere, quod antea nunquam vixit; siquidem non sunt facta in statu gratiae, quae sola est vita spiritualis.

Notandum tamen. Opera bona naturalia mortua id est, in statu peccati mortalis facta, (quamvis non sint actus meritorii vitae aeternae) tamen non sunt penitus inutilia, neque idcirco ab homine sunt intermittenda. Ita omnes *DD Cath.* Quia homo per opera talia ex misericordia DEI praeservatur a gravioribus peccatis. Tum quia talis homo sensim assvescit exercitio bonorum operum, et facilius de peccatis commissis agit poenitentiam.

§ 11us.

De libero Arbitrio Hominis.

Q. *Habetne homo liberum Arbitrium, vi cujus possit malum fugere? aut bonum eligere sibi et quando vult?* R. Omnino, constat ex quotidiana experientia, tum ex innumeris Sacrae Scripturae locis ut: *Eccl:* 15. 4. 14. 18. *etc.*

Q. *Igitur DEUS neminem necessitat ad peccatum?* R Certe non; Eccl: 15. 4. 11. etc. Neque etiam DEUS necessitat gratia sua ad bonum, inquit enim Christus Math: 23. 37. *Quoties volui congregare filios etc.*

Q. *Satisfactio pro peccatis nostris an fuit condigna?* R. Non solum fuit condigna, hoc est aequalis, sed etiam superabundans.

Q. Si *fuit condigna et superabundans, quare non omnes homines salvantur?* R. Quia plurimi reddunt se indignos satisfactione Chri-

sti, non applicando sibi eadem merita, per Sacramenta, et poenitentiam, sed potius abutendo; jam vero satisfactio Christi ut in actu 2do suum effectum sortiatur, requiritur nostra applicatio, et cooperatio per bona opera salutaria. *Est de Fide.*

Q. *Desideratne DEUS sincere quantum de se omnium hominum salutem?* R. Affir. testante S. Paulo 1. *Tim.* 2, 4. DEUS enim dat omnibus gratias sufficientes, et media necessaria, tam ad servanda mandata sua, quam ad consequendam salutem, modo ipsi velint.

Q. *Sed forte aliquid saltem ex parte DEI necessario requisitum deest peccatoribus, dum non convertuntur?* R. Non: protestatur enim Isaiae 5. 4. *Quid est, quod debui ultra facere etc.*

Q. *Igitur possunt homines resistere gratiae DEI? eique non cooperari?* R. Possunt, et frequentissime solent. Patet ex Act: 7. 51. *Dura cervice et incircumcisis cordibus etc.*

Q, *Quomodo appellari solent hujusmodi gratiae?* R. Dum homo gratiae Divinae resistit, seu non cooperatur, dicitur *Gratia pure sufficiens,* dum autem cooperatur: *Gratia efficax.*

Q. *Quid in re sunt gratiae actuales, quibus nos DEUS ad bonum excitare et adjuvare solet?* R. Sunt illuminationes supernae intellectus, et piae inspirationes voluntatis. De quibus Scriptura Eph; 5. *Surgè, qui dormis etc et Joan.* 6. 45. *Omnis, qui audivit etc.*

Q. *Praeter has gratias transeuntes soletne quoque dari ex meritis Christi gratia permanens, et inhaerens animae hominis*? R. Datur defacto omnibus justis, diciturque justitia et Filiatio DEI adoptiva, et gratia sanctificans. Hanc per peccatum mortale amittimus, per poenitentiam recuperamus, per bona opera augemus.

Q. *An potest homo velle, aut facere bonum sine gratia (intellige) actuali*? R. Non potest sine speciali auxilio velle, aut perficere opus bonum, quod ad salutem aeternam consequendam conferat, hoc autem auxilium est ipsa gratia actualis.

§ 12mus.

De Sacramentalibus et Benedictionibus etc.

Q. *Quid sunt Sacramentalia*? R. Sunt res quaedam ab Ecclesia institutae in eum finem, ut per eorum usum venialium peccatorum remissio obtineatur, idque virtute doloris, quem exercet is, qui eis utitur, qui dolor concipitur virtute gratiarum excitantium, quas saepe saepius concedit DEUS in devoto Sacramentalium usu, propter Ecclesiae preces, et merita quam saepe exaudivit, sunt autem 6. sequenti versu expressa.

1mo *Orans*, 2. *Tinctus*, 3. *Edens*, 4. *Confessio*, 5. *Dans*, 6. *Benedicens.*

1. *Oratio Dominica*, vel illa quae fit in Ecclesia consecrata. 2. *Aqua benedicta.* 3. Intelligitur *esus Eulogiorum* olim in usu, vel Panis aut Vini benedictio. 4. Confessio generalis vg. *Confiteor Deo etc.* 5. *Eleemosyna*, aut etiam alia opera misericordiae. 6. Benedictio Episcopi. Hic revocantur multae actiones sacrae uti: Exorcismi, Insufflationes, 1ma Tonsura etc.

Q. *Quomodo differunt Sacramentalia a Sacramentis?* R. *Sacramenta* sunt instituta a Christo; *Sacramentalia* ab Ecclesia. 2. Illa conferunt gratiam *ex opere operato*, ex se ipsis: haec non ex seipsis sed tantum virtute doloris, quando is exercetur, id est ex opere operantis. 3. Illa instituta sunt etiam ad remissionem mortalium; haec ad remissionem venialium. 4. Illa infallibilem consequuntur effectum in non ponentibus obicem, secus haec.

Q. *Quomodo peccat, qui in Sacramentalibus falsam materiam supponit, vg pro Benedicta Aqua, non benedictam?* R. Mortaliter. CC. DD. Neq; tunc obtinetur ulla venialium remissio, dum quis utitur aqua non benedicta putans esse benedictam.

Q. *Coeremoniae in quolibet cultu Divino rectene, et utiliter adhibentur?* R. Affir. 1. *Ut omnia honeste, et secundum ordinem fiant.* 1. Cor: 14.

II. *Ab exemplo Christi*, qui quamvis potuisset sine ulla coeremonia conferre gratiam, sanare tam corpus, quam animam, tamen adhibuit coeremonias; scil. insuffavit in Apostolos, *Joa.* 20. homines a daemone obsessos exorcizavit. *Ma.*

5. ex sputo lutum fecit, *Joa.* 9. elevatis manibus benedixit. *Luc.* 24.

III. *Ex perpetua praxi,* et antiquissima Traditione Ecclesiae, ut constat ex SS. PP. *Dion. Cyp.* etc.

IV. *Ex utilitate multiplici,* et fine honesto, quia per coeremonias defertur DEO cultus externus, nutritur devotio, augetur reverentia in suscipientibus Sacramenta, dum quaedam Majestas cultus Divini oculis objicitur, instruuntur fideles, discernuntur ab haereticis etc. etc.

Q. *Quare benedicimus creaturas vg. aquam, ceream etc. cum hae bonae sunt?* R. 1. Ut usus earum sit nobiscum benedictione Divina proficuus, atq; a diaboli fraudibus immunis; scimus etenim diabolum saepe abuti istis creaturis ad nocendum hominibus. *Omnis creatura bona est, sanctificatur enim per verbum DEI, et orationem.* Ait S. Paul: 1. Tim: 4.

2 Ad significanda certa mysteria, et effectus spirituales: *Cereus Paschalis* significat Resurrectionem Christi; *Oleum,* ejus misericordiam, *Cineres,* nostram poenitentiam, *Aqua* purgationem animae etc. etc.

Q. *Christus has omnes coeremonias non instituit?* R. Etsi non instituit per se immediate, sed mediate omnes instituit, id est per suos Vicarios. Christus Ecclesiae dedit potestatem *solvendi et ligandi* etiam in conscientia; ergo Ecclesia potest sub praecepto fideles adstringere ad aliquas coeremonias.

Interrogemus hic Dissidentes ubi Christus in-

stituerit vel praeceperit ut Christiani orationes suas in publico immurmurent, (si tamen orent) eoq; faciem tegant? quo nihil est magis ridiculum.

§. 13tius.

De Baptismo.

Q. *Quid est Baptismus?* R. Est Sacramentum consistens in ablutione corporis exteriori sub praescripta verborum forma a Christo institutum ad regenerationem spiritualem. *Baptismus* est vox Graeca, significans immersionem, tinctionem, seu ablutionem,

Q. *Quotuplex est Baptismus?* R. 3plex: I. *Fluminis*, qui immediate est definitus. II. *Flaminis*, qui est desiderium suscipiendi Baptismum. *Flaminis*, quod desiderium debet includere contritionem; et solum adultis rationis usu pollentibus competit. III. *Sanguinis* scil: Martyrium pro Fide Christi, aut pro vera virtute.

Solus Baptismus *Fluminis* est proprie Sacramentum, ac janua ad reliqua Sacramenta, ante cujus susceptionem, nullum Sacramentum susciperetur valide, excepta SS. Eucharistia, quam non baptizatus acciperet quidem verum Corpus Christi, sed infructuose; Alii duo Baptismi sic solum nominantur, ut primi Baptismi vices suppleant, potestq; homo per ea salvari.

Q. *Cur vocatur Baptismus janua Sacramentorum?* R. Quia in susceptione Baptismi praeter primam gratiam, quae animam sanctificat, con-

fertur character, quo homo redditur aptus ad recipienda alia Sacramenta.

Q. *In quo differunt hi 3. Baptismi?* R. 1. In eo quod Baptismus *Flaminis et Sanguinis* non imprimant characterem, etsi resuscitaretur mortuus, cum Baptismo *Flaminis?* iterum baptizandus esset Baptismo *Fluminis*, ut satisfaciat legi Christi.

R. 2. In Baptismo *Fluminis* sufficit attritio, jam vero in *Flaminis*: Contritio.

§ 14tus.

De Materia Baptismi.

Quae est Materia Baptismi? dictum est Cap: 9. ∬. 3.

Q. *Quae est Materia Baptismi dubia?* R. Aqua roseacea, ex sale resoluta, liquores ex arboribus emanantes, vel per distillationem ex herbis, floribus, etc. educti, item jusculum, cerevisia tenuis,

Materia vero invalida est Vinum, urina, sangvis, oleum etc. idem dicendum, de nive, glacie, grandine, nisi resolvantur.

Q. *Requiriturne trina infusio?* R. Etsi hodie sic exigitur, valide tamen baptizaretur unica infusione, immersione, vel notabili aspersione, saltim 5. vel 6. guttarum. Aspersione non licet baptizare, nisi in necessitate vg. Peste etc.

Q. *Quoniam Baptismus fieri possit immersione,*

si ergo puella ad celandum partum, animo baptizandi infantem vel alius quispiam jam agonizantem (in supposito quod nullum est remedium aliud, praeter projiciendi eum) projiciat in puteum, utrum validus esset Baptismus talis? R. Controvertunt DD, ideo dico Baptismum fore dubium. Actio enim talis non potest dici immersio, sed potius submersio vocanda. De illicitate conveniunt fere omnes, quod talis mortaliter peccaret, etsi Vir projiceret? fieret Irregularis; eo quod saltim indirecte occideret innocentem.

§ 15tus.

De Forma Baptismi et Ministro.

Q. *Quae est forma Baptismi?* R. Haec (*Ego te baptizo in Nomine Patris, et Filii, et Spiritus S.*) de valore Sacramenti.

Q. *Apostoli baptizabant in Nomine Christi?* R. Id fuit ex speciali privilegio Redemptoris, ut ejus Nomen omnibus innotesceret. Vel juxta alios dicendum est: Apostolos eandem formam adhibuisse, quae modo adhibetur, ut patet ex *Actis* 19. Ubi cum Discipuli quidam respondissent Paulo: *sed neq; si Spiritus S. est, audivimus* Dixit eis: *In quo ergo baptizati estis?* Ex quibus verbis patet Apostolos, usurpasse in Baptismo Nomen Spiritus S, adeoq; et totius Ssmae Trinitatis, quod autem dicuntur baptizasse: *in Nomine Christi*, intelligendum: vice et pote-

state Christi, seu a Christo accepta illis verbis: *Euntes in universum mundum*, etc. quae sententia magis certa est.

Q. *Quae forma adhibenda est, si plures v. g. in naufragio forent baptizandi?* R. Ego vos baptizo in Nomine Patris etc.

Q. *Quis est Minister Baptismi?* Q. 2plex est, unus *solemnitatis*, seu ex officio scil: Sacerdos. Alter *necessitatis* scil: omnis homo viator, Laicus, Foemina, Judaeus. Non debet autem infidelis baptizare, praesente fideli; nec mulier, si Vir est; nec Laicus, si Clericus adest.

Q. *Licitumne est Parocho infantem alterius Parochiae solemniter baptizare absq: necessitate, vel sine licentia proprii Parochi, aut Episcopi?* R. si nulla est necessitas, non licet, imo graviter peccaret, usurpando jus alterius, nullam tamen censuram, aut irregularitatem incurreret.

Q. *Potestne Sacerdos in pago unicus existens Missam celebrans recedere ab Altari ad baptizandum infantem in periculo mortis?* R. Potest, si nemo tunc sciret modum baptizandi, etiamsi post consecrationem, peracto Baptismo, redire debet ad conficiendum Sacrificium.

Q. *An potest quis seipsum baptizare?* R. Non potest Baptismo *Fluminis*, nisi *Flaminis*, seu *desiderii*. Quia Christus requirit distinctam Personam, cum ipsemet baptizatus sit a Joanne.

Q. *An valet Baptismus collatus a Ministro qui omnem ritum externum formamq: baptizandi observat, intus vero in corde suo dicit, non intendo*

facere quod facit Ecclesia? R. Non, contraria est damnata propositio ab Innoc: VIII.

Q. *An si Baptismus semel solemniter administratus, postea reperiatur nullus fuisse, coeremoniae iterum sunt repetendae?* R. Sentiebant nonnulli DD., sed nunc contrarium a plerisq; docetur, eo quod finis quem Ecclesia per Coeremonias intendit, jam per primam earum administrationem sit obtentus.

Q. *An peccat Sacerdos negligens seu omittens scienter scriptionem in Librum Metrices, postquam baptizavit infantem?* R. Mortaliter peccat CC. DD. Plura etenim inde sequuntur damna, et incommoda, quando aliunde saepe sciri non potest aetas pro Ordinando, Professione Religiosa, Matrimonio, Jejunii obligatione, *Item* cognatio spiritualis etc.

Q. *Quodsi infans sit spurius, et illegitimus quomodo inscribi debet?* R. *Baptizavi infantem illegitimi thori filium Matris N. N. etc.* Nulla est necessitas inscribi tunc nomen Patris, etenim contingere potest, quod malitiosae Matres verum Patrem celarent, et crimen in alium conjicerent.

Q. *Quid Parocho servandum est circa Puerperas post partum?* R. Ante 14. saltem a partu diem egredi domo ad Ecclesiam non permittantur. 2. Non domi, non alibi, nisi in Ecclesia benedicantur, nisi Principum conjuges. 3. Quae ex illicito concubitu pepererunt, et extra Matrimonium sunt? non benedicantur in poenam peccati, sub poeną suspensionis ipso facto a

Ministro incurrendae. 4. Non substituatur alia mulier in locum puerperae defunctae purificanda. Purificatio enim non est praecepti in nova lege, sed solum devotionis actus. 5. Nec ad cadaver defunctae in partu, legantur preces purificationis, 6. Puerpera Acatholica ab ista benedictione excludenda est.

§ 16tus.

De Subiecto Baptismi.

Q *Quod est subiectum Baptismi?* R. Est homo viator ab Adamo descendens, tam infans, quam adultus, cum hoc tamen discrímine, quod in infantibus nulla requiritur dispositio. In adulto autem communiter debent praecedere hae 3. dispositiones.

1*ma Consensus*, nullum enim DEUS omnino invitum vult Familiae suae adscribi.

2*da Dispositio* est Fides juxta illud Math: 25. *Docete omnes Gentes, qui crediderit etc.* tenetur ante Baptismum actum Fidei, Spei, Charitatis elicere.

3*tia.* Requiritur aliqua poenitentia, ac displicentia peccatorum personalium mortalium commissorum, seu attritio saltim, sine confessione Sacramentali.

Q *Quodsi adultus habens peccata mortalia vellet serio baptizari, non tamen poenitere?* R. Talis valide quidem, sed non fructuose, reci-

peret Sacramentum, haberet characterem, non tamen gratiam.

Unde consensus in adultis requiritur ad valide, Fides autem et Poenitentia ad fructuose suscipiendum Baptismum.

Q. Scriptura dicit Mar: 16 *Qui crediderit et Baptizatus fuerit etc. Cur ergo infantes qui nondum credere valent, baptizantur?* R. Quia sic nobis oretenus traditum est, ab ipsis Apostolis, siquidem Christus Dominus *Joan* 3 in re stricte monuerat: *Nisi quis Renatus fuerit ex aqua etc.* Textus Mar: 16. intelligi debet de adultis.

Q. *An extra necessitatem liceat domi baptizare sine Coeremoniis, et postea tempore Parentibus aut Patrinis oportuno in Ecclesia peragere Coeremonias?* R. Cum *Manig. Nav.* Multi per crassam ignorantiam id practicant, et maxime errant, quia extat *Clemen. de Baptismo* expresse prohibens baptizare extra Ecclesiam, nisi in necessitate, aut Principis Filium, vel ad evitandam Matris infamiam, aut al quod aliud grave incommodum.

Q *An infans ab obstetrice baptizatus debeat iterum baptizari saltim sub conditione?* R. Cum communiori Affir: etenim experientia docet, in tali casu esse valde perplexas obstetrices, alias veneficas posse esse, ut adeo prudens dubium concipi possit de valore Baptismi.

Q *Quamdiu differri potest Baptismus infantis?* R. Tempus indefinitum est, latoq; edicto mandatum fuit Romae A. 1723. ut intra triduum infans levetur ex Fonte, *Bened. XIV. Insti.Eccl.* 98.

Q. *Si nascatur ex Foemina monstrum habens caput ferinum, coetera membra humana?* R. Non esset prius baptizandum, quam constet esse hominem, dempto casu mortis, et tunc sub conditione. Idem dicendum est, si dubium est an infans vivat, ne forte si vivus foret, permitteretur sine medio salutis mori.

Idem dicendum: Si infans schedulam Baptismi collo appensam habeat. Nam fieri potest, ut haec schedula in fraudem ab infideli appendatur, ne infans postea baptizetur.

Q. *Si infans aliqua corporis sui parte non vero capite prodiret?* R. Baptizandus est, sub conditione in ea parte, quaecunq; illa fuerit, iterumq; sub conditione in capite baptizandus est, si totus exierit, si vero caput unice detectum fuerit, absolute baptizandus est, Bened: XIV. *Syno:* Dioe: lib: 7. ∯. 7.

Q. *An foetus licet imperfecte figuratus, si aliquod signum vitae, per motum praebeat, baptizari possit?* R. Potest et debet.

Q. *An officit validitati Baptismi error privatus ex putans esse marem pro foemina?* R. Nihil officit dummodo in materia et forma nihil innovetur, neq; adsit intentio contraria praevalens intentioni Ecclesiae. Etenim quivis Minister habet intentionem praesentem, infantem baptizare.

Q. *Qui Sacrilege iteraret Baptismum, quam poenam incurreret?* R. Tam baptizans, quam taliter baptizatus fieret irregularis. Bened: XIV. Insti, Eccl: ∯. 18.

Q. *An infideles invitis Parentibus vel tutoribus licite possunt baptizari?* R. Non, nisi infantes fuerint in mortis extremo, vel expositi tanquam a Parentibus derelicti. Si vero quis expositum assumpserit, potest illi salutare lavacrum impertiri, etiam Synagoga vel Parentibus reclamantibus. Idem Ball: T. 3. n. 54. Si vero aliquis infidelis baptizatus foret Parentibus invitis, baptizans peccaret mortaliter: sed baptizatus non debet restitui Parentibus, sed penes Christianos educari. *Idem ibidem.*

Q. *An baptizandus sit infans in utero Matris, si nulla ejus pars, quae perfundi possit appareat?* R. Non; cum Baptismus sic collatus nihil prodesset. *Idem de Syno. Dioe.*

Q. *Quaenam pars corporis in baptismo ablui debeat?* R. I. De capite, scapulis, et pectore, dubium non est. II. De pede autem tantum, manu, vel digitis abluendis? controversia est inter DD. Ideo in tali casu denuo sub conditione baptizandus esset infans. *Vas. Hen.*

§. 17mus.

De Effectu et Patrinis Baptismi.

Q. *Qui sunt effectus baptismi?* R. Remissio peccati originalis et omnium actualium Baptismum praecedentium. 2. Remissio plena poenae peccato debitae absq. satisfactione. *3tio* Infusio gratiae justificantis. *4to* Jus ad auxilia fini ejus proportionata, nempe ad sancte,

ac Xstiane vivendum. 5*to* Unio moralis cum Xsto, ut capite ad participanda ipsius merita. 6*to* Character. Praeter hos effectus, qui sunt ex institutione Xsti, est alius ex determinatione Ecclésiae scilicet: Cognatio spiritualis, et Ablatio irregularitatis ex delicto provenientis, non vero ex Bigamia, seu ex defectu Natalium, ortae. Unde spurius infidelis, deinde baptizatus nequit ad Ordines, dignitates-q; Ecclesiasticas promoveri sine dispensatione.

Q. *An Baptismus liberet a poenis in foro externo debitis*? R. Non, sic Baptismus non tollit a fure suspendium, cum homines debent aedificari ex poena, sicut scandalizati sunt ex culpa.

Q. *Quid est Patrinus*? R. Sic dicitur quasi Spiritualis Pater, seu Poedagogus baptizandi, sive ille, qui spondet se habiturum paternam spiritualem curam ejus, qui Baptismum suscepit.

Q. *Quae est obligatio Patrinorum*? R. In Fide instruere eos, quos levarunt ex fonte, sive per se, sine per alios. Patrini non quidem de valore, sed de praecepto necessarii sunt ad Baptismum.

Q. *Quae requiruntur, ut quis valide sit Patrinus contrahens cognationem spiritualem?* R. Ut sit baptizatus. 2. Ut sit compos rationis. 3. Ut intentionem agendi morem Ecclesiae Patrinus habeat. 4. Ut baptizatum per se, vel per Procuratorem tangat, seu teneat. 5. Ut designetur a parentibus baptizandi, vel a Parocho,

Q. *Quae requiruntur, ut quis licite Patrinum agat?* R. 1. Ne sit Haereticus vel publice excommunicatus. 2 Ne sit moribus depravatus, ne sit ignarus mysteriorum Fidei. 3. Bulla Pii V. prohibet, ne Religiosi et Sanctimoniales fiant Patrini.

Q. *An Haereticus potest aliquando admitti pro Patrino? Et an tunc contraheret cognationem spiritualem?* R. Affirmat utrumq; *Castrop.* si Sacerdos timeat Parentes baptizandi graviter esse offendendos ob repulsam talis Patrini. 2. Si timeat delaturos esse infantem Ministro Haeretico baptizandum, quia eo casu Sacerdos minus malum permittit.

Q *Utrum Catholicus rogatus a Lutherano obsequi possit?* R. Affirmant nonnulli ob praxim in partibus septemtrionalibus, maxime si protestetur se nolle administrationem Haereticam approbare, neq; juxta illum ritum sponsionem facere, sed juxta Ecclesiae Rom: morem.

Q. *An in privato Baptismo Patrinus adhiberi debeat?* R. Nega: cum *Com.* apud *Lay.* eo quod in tali casu necessitatis Parentes ferme non possint eligere idoneos ad munus Patrini, atq; adeo credibile non sit Ecclesiam illis talem obligationem imponere voluisse.

Q *Quot Patrini requiruntur?* R. Vel unus tantum, sive Vir sive mul er, vel ad summum unus et una. Si autem plures a Parentibus designati se ingerant, ad tenendum? Sacerdos potest initio dissimulare, sed postea dicat satis esse si unus vel unus et una infantem

tangat, aut si permittat omnes tangere, designet cum aliquo signo externo unum tantum, vel unum et unam, quibus solis tradet infantem baptizatum, et illos solos annotet esse Patrinos, reliquos fuisse assistentes.

Q. *Pater in necessitate suum, vel suae uxoris filium baptizans contrahitne cognationem?* R. Non, nec privatur jure petendi debitum, quia aequum non est, ut qui obligat ous suae satisfacit, ideo poenam subeat. CC. DD.

Nec uxor privaretur jure petendi, etsi Maritus ex Malitia et fraude ideo baptizaret, vel levaret filium, quatenus non esset obligatus reddere debitum uxori, quia fraus nemini patrocinatur.

Sacerdos baptizans potest fieri Patrinus, si substituat sibi alium, qui nomine suo levet. Item duo conjuges etiam possunt simul levare eundem infantem. *March. Aver. etc.*

Q. *Quae Personae contrahunt cognationem spiritualem in Baptismo?* R. 1. Baptizans cum baptizato, Patre ac Matre baptizati. 2. Levantes cum levato, ejusq; Patre ac Matre. Cognatio haec inter has solas Personas dirimit Matrimonium non extendendo se ad alias.

Dicta cognatio contrahitur etiam in Baptismo sine solemnitatibus ob necessitatem domi peracto, S. Cong. 5. Mar. 1658.

Non contrahit autem, qui procuratorio nomine tantum tenet, tunc enim ejus principalis contrahit. Nec ille qui tunc tenet, dum Coeremoniae solum peraguntur.

§. 18vus.

De Confirmatione.

Q *Quid est Confirmatio?* R. Est Sacramentum quo homo viator baptizatus ungitur in fronte ab Episcopo cum Chrismate sub praescripta forma verborum ad Fidei robur consequendum.

Q. *Quando institutum est et quae ejus materia?* R. Dictum est ubi de Sacram; in genere.

Nota: Quod Apostoli in primitiva Ecclesia per solam impositionem manuum hoc Sacramentum ministrasse leguntur *Act:* 8. hoc autem faciebant ex speciali dispensatione Christi pro illo solum tempore, quo Spiritus S. supra fideles sub visibilibus signis descendebat, ac proinde tunc non erat necessaria visibilis materia Sacramentalis. Quando vero hujusmodi signa cessarunt, usi sunt Apostoli Chrismate in collatione Confirmationis. S. Tho: q. 62. *Art:* 2.

Q. *An ad valorem hujus Sacramenti requiritur ut Chrisma ab Episcopo sit benedictum?* R. Omnino.

Q. *Quae est Forma?* R. Sunt verba ab Episcopo prolata: *Signo te etc.*

Q. *Quis est Minister hujus Sacramenti?* R. Ordinarie Episcopus; potest autem ex commissione Papae etiam simplex Sacerdos esse Minister.

Q *Qui est effectus Confirmationis?* R. 1. Grata habitualis. 2 Character. 3. Cognatio spiritualis sicuti in Baptismo. 4. Gratia Sacramen-

talis, quae est speciale auxilium tempore opportuno conferendum ad Fidem Xsti fortiter, et intrepide confitendam.

Q. *Quare infligitur alapa in Confirmatione?* R. Ut sciat confirmatus se ab hinc paratum fore ad ludibria, et alapas pro Christo subeundas; Tum ut Confirmationis sit memor.

Q. *An incurreret ille Irregularitatem, qui reiteraret Confirmationem, vel bis eamdem Personam confirmaret prout de Baptismo statutum est?* R. Multorum TT. opinio est *Negativa*, cum nullo expresso jure id caveatur. *Jord. etc.*

Q. *Quae dispositio requiritur in suscipiente Confirmationem?* R. Intentio in adulto. 2. Fides, ut cum fructu recipiatur. 3. Confessio, si est in mortali, vel contritio perfecta.

Q. *Quomodo obligat hoc Sacramentum ad sui susceptionem?* R. Ad summum sub veniali (cum enim non sit necessarium necessitate medii, nec stricte praecepti) nisi adsit contemptus.

Q. *Estne de necessitate praecepti assumere Patrinum in Confirmatione?* R. Est: quod transgredi sub mortali non licet. Sufficit autem unus, vel ad summum unus et una, qui debent esse confirmati. Nec potest idem esse Patrinus Baptismi et Confirmationis, nisi urgente necessitate; Et tunc potest Mulier tenere Virum, et e converso.

Q. *Ob quam causam adhibetur in Confirmatione Patrinus?* R. Sicut in Baptismo Patrinus debet instituere baptizatum in fide, ita Patrinus

confirmatum debet corroborare in fide, dum mors pro Xsto subeunda immineret.

Q. *Quid significat Oleum et Balsamum?* R. 1*mum* Conscientiae nitorem. 2*dum* Significat bonae famae odorem.

Q. *Quis est capax huius Sacramenti?* R. Omnis homo baptizatus, Viator, saltem 7. annos habens.

Q. *Episcopus in sua Dioecesi potestne alterius Dioecesis subditos confirmare?* R. Affirmative, quia praesumi potest Episcopum proprium id ratum habere. Non potest autem licite in aliena Dioecesi etiam proprium subditum confirmare. *Tamb; etc.*

CAPUT X.

§ 1mus.

De Presbyteratu.

Q. *Quid est Presbyteratus?* R. Est spiritualis potestas, qua ordinatus in Presbyterum, seu Sacerdotem, potest consecrare Corpus et Sangvinem Xsti, et a peccatis fideles absolvere.

Q. *Ubi hic ordo praefiguratus fuit?* R. In Filiis Aaron Sacerdotibus.

Q. *Quae est materia hujus Ordinis?* R. Est 2plex, nam duplex datur potestas Sacerdoti, scilicet in Corpus Xsti, *Physicum*, seu verum, et in Corpus Xsti *Mysticum*, id est Fideles.

Materia *Remota* primae potestatis est Calix cum vino, aqua mixto, et Patena cum Hostia, *Proxima* est eorundem traditio.

Secundae potestatis *Materia Remota* Manus Episcopi. *Proxima* vero est impositio manuum. *Forma* sunt verba in traditione dictarum materiarum prolata.

Q. *An valida esset ordinatio si ordinandus tangat Calicem et Patenam, non vero immediate Hostiam?* R. Affir: satis namque dicitur tangere, et acceptare Hostiam, dum tangit et acceptat Vas, in quo est Hostia.

Q. *Validane esset ordinatio si tradatur Hostia immediate, vel si tradatur Hostia et vinum simul immixta in Calice?* R. Affir. de essentia est ordinis illarum substantiarum traditio, et solum per congruentiam ex praecepto traduntur in Calice et Patena.

Q. *Si autem solus Calix tangatur, absque eo quod immediate tangatur ipsa Patena?* R. Valida esset ordinatio, quia Calix et Patena ei superposita videntur facere unum, ex praecepto tamen tam Calix quam Patena sunt tangenda.

Q. *An valide quis ordinaretur si ei ex oblivione traderetur Calix sine vino?* R. Affirmant nonnulli; verum securior est negativa, nam materia ordinis Presbyteratus est traditio Patenae cum Hostia, et Calicis cum vino, proinde deesset materia necessaria.

Q. *An valida ordinatio esset, si traderetur vinum aqua non mixtum?* R. Affir: quia aqua solum ex praecepto requiritur, non autem de valore.

Q. *An valide ordinaretur, si una manu solum tangat materiam?* R. Affir.

Q. *Si quis ordinaretur in Presbyterum omisso Diaconatu et Subdiaconatu, vel omnibus Ordinibus?* R. Valide esset ordinatus, sed illicite et tamdiu esset suspensus, donec reciperet Ordines omissos. Et si interim exercuisset Ordinem susceptum? incurrisset irregularitatem, et opus esset dispensatione. *Lag: etc.*

Q. *Si Episcopus diceret; accipe potestatem offerendi Sacrificium pro vivis; et non diceret et pro defunctis; taliter ordinatus an posset celebrare pro defunctis,* R. Potest, quia haberet potestatem consecrandi Panem et Vinum, et conficiendi Corpus et Sangvinem Xsti, quod est de essentia. Jam vero hoc est per accidens, quod pro vivis aut defunctis offeratur.

Q. *An ordinatus accepta prima potestate in Corpus Xsti verum; antequam accipiat secundam, valide conficeret Corpus et Sangvinem Christi?* R. Affir. quia jam tunc habet plenam potestatem in Corpus Xsti et vere dici potest Sacerdos. An autem tunc posset absolvere a peccatis? Certius quod non; quia sunt distinctae potestates, quae non conferuntur nisi adhibitis debitis Materia et Forma.

Q. *An, si quis per errorem acciperet secundam potestatem sine prima valide absolveret?* R. Non, quia potestas in Corpus Xsti mysticum essentialiter praesupponit potestatem

in Corpus Xsti verum, siquidem per hanc proprie fit quis Sacerdos, et secunda potestas dari nequit nisi Sacerdoti.

Q. *Quod est officium Presbyteri?* R. Praecipuum et principale est Missam celebrare, et Fideles a peccatis absolvere.

Q. *Quae est adhuc obligatio?* R. Horas Canonicas recitare, et castitatem perpetuo servare.

Q. *Quot sunt effectus Presbyteratus?* R. 3. Gratia habitualis, Character, et Gratia Sacramentalis.

Q. *Quando fuit institutus Presbyteratus?* R. Quo ad 1*mam* potestatem in ultima Caena. Quo ad *secundam?* dum dixit Xstus *Joan.* 20 *Quorum remiseritis etc.*

Q. *Quam scientiam debet habere ordinandus in Presbyterum?* R. Ex *Trid*: tanta scientia requiritur, qua ad populum docendum ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad admistranda Sacramenta diligenti examine praecedente idonei comprobentur. Atque ita pietate ac castis moribus conspicui, ut praeclarum bonorum operum exemplum, et vitae monita ab eis possint expectari..

Q. *Quomodo Sacerdotes novi se gerere debent in ordinatione quando celebrant cum Episcopo?* R. 1. Ut nullo modo praeveniant Episcopum in prolatione verborum Consecrationis, sed curent cum eo simul dicere. 2. Intentionem faciant formam proferre eo meliori modo, quam intendit Ecclesia.

Q. *An tenentur inchoare cum celebrante omnino ab initio Missae?* R. Non, sed sufficit, si incipiant ab oblatione panis. S. R. C. 20. Sept: 1749. Nec tenentur easdem benedictiones vel actiones peragere, quas facit Episcopus. Nec omnino tenentur de calice illo, quem in ordinatione tetigerunt sumere. S. R. C. ut supra statuit.

Nota; Missae votivae tres assignatae ab Episcopo absolvendae sunt, in diebus, in quibus legi possunt Votivae ex praescripto Rubricarum.

§ 2dus.

Q. *Quid est Eucharistia?* R. Est Sacramentum sub speciebus panis et vini consecratis, vel alterius eorum, verum Xsti Corpus et Sangvinem realiter continens ad spiritualis vitae nutritionem institutum.

Q. *Prôpter quos fines institutum est?* R. 1. Ut in medio populi Christiani Xstus sit realiter, licet latenter praesens usque ad consummationem saeculi. *Math.* 28. 2 Ut fideles habeant refectionem spiritualem. 3 Ut detur Sacrificium in Ecclesia. 4. Ut detur signum infiniti amoris, quo Xstus dilexit nos. 5 Ut esset memoriale Passionis; tandem ut detur pignus aeternae beatitudinis.

Q. *Existitne cum Corpore Xsti panis?* R. Non, nam tota substantia Panis per consecrationem omnipotentia DEI, et virtute verborum consecrationis convertitur in Corpus

Xsti, solaeque manent species panis, scilicet odor, color etc. idem censendum de speciebus vini, et inde orta est haec vox. *Transubstantiatio.*

Q. *Quid est transubstantiatio?* R. Est transitus seu conversio totius substantiae panis et vini in substantiam Corporis et Sangvinis Christi sub speciebus panis et vini.

Sub his autem speciebus existit Xstus quo ad suum modum existendi non *circumscriptive*, ita ut singulae partes sint extra se invicem positae, et occupent distinctum spatium; sed *definitive Sacramentaliter* in hoc sensu; quod totus Xstus sit in tota Hostia, et totus in qualibet parte Hostiae sive divisae sive conjunctae. Dixi: *Definitive Sacramentaliter* id est mirabiliori modo, quam aliae ubicationes definitive; quia ubicatio definitiva proprie tunc est, quando totum existit in toto loco, et totum in qualibet parte loci, ita ut non existat alibi; Jam vero Xstus Dnus ita existit in Eucharistia, ut existat alibi; consequenter non definitur, seu non terminatur spatio loci sicut anima et Angelus.

Q. *Quomodo accidentia panis maneant sine substantia ipsius panis?* R. Manent miraculose quia sustentantur a DEO separata a subjecto et in genere causae efficientis ab ipso DEO manutenentur in realitate, quam prius habebant, supplendo id, quod subjectum faciebat.

Q. *SS. Eucharistia dicitur panis?* R. Non qualiscunque Panis dicitur, sed qui de Coe-

lo descendit, id est Filius DEI sub sola extrinseca Panis specie.

Q. *Daturne sub specie Panis non solum Corpus, sed et Sangvis Christi?* Item: *sub specie vini tam Sangvis quam Corpus Xsti?* R. Omnino: Cum sub specie Panis idem reipsa Corpus sumitur, quod ad dextram DEI sedet: Porro hoc exsangve non est. Et nefas foret dicere Xsti Corpus post Resurrectionem separari a Sangvine, et mori posse.

Q. *Quid inde colligitur?* R. Eos multum delinquere, qui nobis improperant dicentes: populum Catholicum non sumere Xsti Sangvinem; quasi vero sub specie panis Corpus Xsti exsangve, et mortuum dari posset.

Q. *Satisne ergo est Eucharistiam sub una tantum specie scilicet panis sumere?* R. Satis. 1*mo* Ob rationem mediate datam. 2*do* Quia nullibi Xstus praecipit omnino sub utraque specie communicandum esse, sed liberam Ecclesiae suae reliquit Sacramentum hoc, sive sub una sive sub duplici specie prout pro circumstantia exigenti foret congruentius, et commodius videbitur dispensare.

3*tio* Siquidem etiam tempore Apostolorum contenti fuerant homines una specie *Act.* 2

Q. *Sumere Xsti Sangvinem sub specie panis utique non est bibere?* R. 1. Imaginatio nimis profana est, existimare Sangvinem Xsti non aliter bibi posse, nisi quemadmodum potum quemcunque alium de calice, aut amphora haurire consvevimus.

R. 2. Christus ipse abunde declaravit Sangvinem suum pretiossimum sufficienter sub specie panis bibi posse: cum Joan: 6. aliquot v.cibus vg. v. 35 48. 50 51. solius speciei panis expresse mentionem fecerit. atque sab hac specie communicantibus vitam aeternam appromiserit. vg. *Qui manducat hunc Panem, vivet in aeternum.*

Q. *Christus Math.* 26. *dixit: Bibite ex eo omnes?* R Nullum hic denotatur praeceptum sumendi calicem, et quidem omnibus hominibus datum; verum Ly *omnes* solum pro-tunc praesentes Apostoli moniti fuerant. *dividerent hunc unicum a Christo consecratum Calicem inter se* ita ut nemo solus aut duo, vel tres calicem illum penitus ebiberent; sed omnes quotquot praesentes aderant, de eodem participarent. Unde *Mar*: 14. 29. dicitur: *Et biberunt ex illo omnes.* Responsio haec firmatur testimonio Luc: 22. v. 17. Mar. 14. 23 Item Act: 2. v- 42. et Cap: 20. Luc: 21, v. 30.

Q. *Utique Sacerdotes Catholici sub utraque specie communicant?* R. Tunc solum, dum Missae Sacrificium juxta Domini mandatum Apostolis, eorumque Successoribus impositum. *Luc* 22. 19. actu celebrant.

Extra tamen Sacrificium omnes Presbyteri, Episcopi, ipse etiam Papa le hali affixi strato sub sola specie Panis hoc Sacramentum percipiunt, stola tunc super humeros si-

bi imposita ab omni infirmo Presbytero communicante.

Q. *Ergo Laici sub una specie non totum Sacramentum recipiunt?* R. Recipiunt totum *quo ad substantiam*, quia sub qualibet specie est totus Xstus, licet non recipiant totum *quo ad modum.*

Q. *Quomodo hoc debet intelligi, quod totus Xstus sit sub speciebus suis.* R. Debet intelligi hoc modo; quod Corpus Xsti Dni vi verborum ponatur *formaliter* sub speciebus panis; reliqua vero scilicet Sangvis, et Divinitas *concomitanter.*

Similiter quod Sangvis Xsti Dni: vi verborum ponatur *formaliter* sub speciebus vini, reliqua vero scilicet Corpus Xsti et Divinitas *concomitanter.* Porro: Haec *concomitantia* fundatur vel in unione Physica, vel in connexione naturali, quia unionis talis est natura, ut uniat extrema; ita ut illa durante, ubi unum extremum ponatur, ibidem necessario ponatur etiam aliud extremum.

Q. *Quid de Patre et Spiritu S. suntne istae Personae Divinae in Eucharistia?* R. Persona Patris et Spiritus S. neque offertur neque sumitur in Eucharistia, quia non est unita humanitati hypostatice, uti est Persona Verbi, tamen ob naturalem unionem, quam habent cum eadem Persona Verbi ratione Divinae naturae, quae una et eadem est in omnibus Divinis Personis, et cum qua omnes identificantur, necessario sunt, ubi

est illa: S. Thom: q. 78. *Card. de Lugo* de *Euchar:* etc.

Q. *Eucharistia quot modis potest suscipi?* R. 4. modis: *Corporaliter* seu *Materialiter* tunc fit vg. si quis infidelis sumeret Eucharistiam non credens ibi esse Corpus Christi verum.

2. *Spiritualiter* tunc vg. si fidelis audiendo Missam cum devotione excitaret in corde suo desiderium suscipiendi Eucharistiam.

3 *Sacramentaliter Corporaliter* tunc quando Christiani sumunt Eucharistiam sacrilege in peccato mortali existentes.

4. *Sacramentaliter Corporaliter* et *Spiritualiter* simul tunc quando Christiani in gratia existentes cum devotione debita sumunt S. Eucharistiam, qui ex tali perceptione recipiunt augmentum gratiae, ut aeternam mercedem recipiant in Patria Coelesti.

§ 3tius.

De Ministro Sacramenti Eucharistiae.

Q. *Quotuplex est Minister Eucharistiae?* R. 2plex: *Conficiens*, qui est solus Presbyter, et *Distribuens*, qui est Presbyter, et de ejus licentia etiam Diaconus.

Q. *An mortaliter peccat Sacerdos Eucharistiam distribuens in mortali?* R. Cum probabiliori affir: An autem toties peccat, quot sunt Personae, quibus dispensat uno eodem-

que tempore? Probabilius negant TT. quia ministratio illa et Communio est unica actio moralis unicumque convivium.

Q. *An licet dare Eucharistiam aliis digitis, si indice et pollice dare nequeat?* R. Si aeger sine Viatico moriturus esset? dari potest et debet. Citra Viaticum autem etiam dari potest, si necessitas aliqua foret, quia ratione digitorum tota manus videtur esse consecrata,

Q. *Quid faciendum esset Hostia decidente in terram?* R. Locus tegendus est (si tempore distributionis Communionis accideret) palla, vel re aliqua munda, et postea abluendus.

Q. *Quod si Hostia decidat in sinum seu infra pectus mulieris?* R. Permitti potest, ut ipsimet vel alia mulier manu sua extrahat, indecens enim foret si Sacerdos ipse eximeret. Abluendi tamen erunt digiti mulieris Laudabiliter faciunt, qui tempore distributionis patenam supponunt ori communicantis.

Q *Quid facere debet Sacerdos distribuens Communionem si vg. foeminam videat Sacram Hostiam ex ore in strophium servare?* R. Tacite illam observare debet, nec tenetur illam publice arguere, per hoc enim fors innocenter infamaretur, quia forte recordatur peccati, et putat melius sic deponere, quam deglutire, vel forte vomitum praesentit, sed

postea serio requirenda erit haecce S. Hostia a Muliere.

Q. *Quid faciendum, si Sacramentum evomi contingat?* R. Si ab aliquo communicante, vel a Sacerdote ipso sine nausea absumi potest, separetur a rejectamentis caeteris et absumatur, secus in loco separato servetur, donec species corrumpantur, dein comburantur, et cineres in Sacrarium mittantur.

Q. *An Sacerdos qui commode celebrare non potest, seipsum communicare possit in absentia aliorum Sacerdotum?* R. Cessante scandalo, et urgente aliqua rationabili causa (qualis est etiam simplex devotio) affirmant *Salma. Lay. Card. de Laur.*

Notandum: Quod Encharistia nulli debet administrari Feria 6 Magna seu die Parasceves, nisi infirmis. S. R. C. 19. Febr: 1622.

§ 4tus.

De Suscipiente.

Q. *Quis est capax sumendae S. Eucharistiae?* R. Solus et omnis homo baptizatus. Non baptizatus reciperet valide sed solum *materialiter*, non vero *Sacramentaliter*.

Q. *Sumptio S. Eucharistiae estne jure Divino praecepta* R. Affir: *Joan* 6. Obligat vero sub mortali in articulo mortis, sive naturalis, sive violentae. Deinde etiam in re-

liqua vita, quoties tali remedio opus est ad perseverandum in statu gratiae.

Q. *Quae dispositio requiritur ad digne suscipiendum hoc Sacramentum?* R. *Ex parte animae?* Intentio actualis, vel virtualis communicandi, status gratiae, et ne sit Excommunicatus.

Ex parte corporis? Jejunium naturale. Nihil nocet et si post cibum sumptum ante mediam noctem nullus captus sit somnus, neque cibus concoctus ante S. Communionem. Expedit quoque ut in variis devotionis affectibus et virtutum actibus se exerceat.

Q. *Quales virtutum actus ante Communionem eliciendi?* R. Actus *Fidei*, de vera reali praesentia Domini Nostri JESU Christi sub speciebus Eucharisticis; *Spei*, contritionis, adorationis, *Amoris*, humiliationis sui, desiderii et alii hujusmodi.

Q. *Qua hora sumenda est Communio?* R. Quavis hora dummodo sit jejunus homo; hora tamen congruentior est matutina.

Q. *Qui sunt effectus hujus Sacramenti?* R. Augmentum gratiae, Praeservatio a mortalibus et Liberatio a venialibus: Unio spiritualis cum Christo, auxilium ad sancte vivendum, et ad pellendas tentationes, potest conferre gratiam primam, ut si quis bona fide putans se esse in gratia, revera non est, accedat cum attritione ad hoc Sacramentum, recipit primam gratiam, et peccatorum remissionem.

Q. *An majorem gratiam Eucharistia sumpta sub utraque specie conferat, quam sub una?* R. Major pars TT. negat, quia utraque species continet totum Christum. *Coto. Mum.* 58.

Q. *In dubio num quis fregerit jejunium?* R. Si nulla foret necessitas, praestaret potius abstinere a percipienda Communione. Bened. XIV. De Missae Sacrif. § 7.

Q. *Peccatori occulto (id est indigno rite non confesso) publice Eucharistiam petenti, estne deneganda?* R. Non, cum jus naturale ad famam id expostulet. Bened; XIV. *De Syno.*

Occulte vero petenti, et noto sibi Sacerdoti, aliunde quam ex Confessione? tuto potest negari. Si vero pariter aliunde, et simul etiam ex Confessione sciat? exprimere debet Sacerdos se habere ejus peccati scientiam ex certo loco, non tamen nominato eo, a quo scit, si sub arcani naturalis sigillo id acceperit.

Si vero noverit rem tantum ex Confessione, perinde se gerat, ac si nesc.verit, cum id exigat arctissimum Confessionis Sigillum. *Idem Ibidem.*

Publicus peccator publice petens repellendus est. *Publicus vero dicitur:* non ille tantummodo, qui talis declaratus est a Judice, sed etiam, qui per evidentiam facti, quae nulla possit tergiversatione celari, talis habetur. *Idem instit.* Eccl: § 8. Et de *Sacrificio Missae.* L. 3. C. 20. § 4.

§ 5tus.

De Viatico.

Q. *Quid Nomine Viatici intelligitur*? R. Eucharistia iis dari solita, quae vita discessuri brevi creduntur, ut medio hoc pro via in domum aeternitatis iis prospiciatur. Confert enim ex opere operato specialia auxilia in morte juvantia, *Com. DD.* Potest autem dari etiam non jejunis, et non tantum certe, sed etiam probabiliter morituris.

Q. *An graviter peccat infirmus adultus nolens suscipere Viaticum*? R. Affir: Nisi eodem die communicasset, quia materia est gravis conducens valde ad animae bonum in articulo periculosissimo.

Q. *An qui hodie communicavit ex devotione, possit non jejunus denuo sumere SS. Eucharistiam per modum Viatici, si sit periculum mortis*? R. Affir: *Com: DD.* Imo in eodem morbo potest saepius dari, si petatur ab infirmo.

Q. *Potestne Sacerdos non jejunus celebrare ad dandum aegroto Viaticum*? R. Non, nam praeceptum Viatici obligat, quando conferri potest juxtà ritum Ecclesiae. Bened: XIV. *de Missae Sacrif.* Lib: 3. Cap: 12.

Nec licet S. Particulam deferre ad eam venerandam, et deosculandam aegroto impotenti Viaticum sumere. *Idem Ibidem.* Cap: 19. § 4.

Non licet Sacerdoti ad infirmum deferre Corpus Domini capite tecto, *Decr:* S. R. C. 21. Jan: 1696.

Q. *Morituro impotenti Eucharistiam sub specie Panis deglutire, an potest Sacramentum administrari sub specie Vini? vel sub specie Panis intinctum in Vino consecrato?* R. Non ob rationem superius jam dictam. *Idem ibidem* § 6.

Licite autem administrari potest sub specie Panis consecrati vino vel aqua non consecrata madefacti, ut facilius deglutiatur. *Idem Ibidem.*

Q. *Damnato ad mortem, si ejus supplicium differri non potest, an dandum est Viaticum non jejuno, licet post horam ducendus sit ad mortem?* R. Affir. Ordinarie tamen dari solet pridie mortis.

Q. *Quid faciet Sacerdos, si infirmus recepto Viatico statim moriatur?* R. Si nihil appareat in ore defuncti credendum illud deglutivisse. Si particula remansit in ore, extrahenda est, et corruptis speciebus ponenda in Sacrario, ut dictum superius de Ministro Euch: penult: casu.

Q. *Quomodo peste infectis administrari possit Viaticum?* R. Si neq; scandalum, neq; periculum lapsus in terram adest, virgula oblonga, vel alio instrumento.

Quidam curant benedici particulas corporalium, in quibus S. Hostiam deponunt loco securo, ad quem aegro sit accessus, ut ipse sumere possit, quae pars corporalis, seu involucrum illud igni postea traditur.

Alii capsulis, vel parvis vitris utuntur, e quibus aeger S. Hostiam sumit. Practicatum id in Polonia tempore pestis, notum est.

Q. *Sub qua forma dari debeat Viaticum?* R. Sub hac: *Accipe* (Frater vel Soror) *Viaticum Corporis Dni N. J. C. qui te custodiat ab hoste maligno, et perducat te ad vitam aeternam. Amen.*

Q. *Quibus dari debet S. Viaticum?* R. 1. Omnibus usum rationis habentibus, etiam surdis et mutis, et si a nativitate sint tales. *2a*, Etiam Energumenis, si absq; periculo irreverentiae communicare possunt.

Q. *Celebrans immediate ante suam Communionem rogatur pro dando Viatico?* R. Si nulla alia sit Hostia consecrata, potest dare partem de sua hostia. Bened: XIV. *de Sacrif. Miss.* Id autem per modum communionis administrandae nequit facere, si nulla adsit rationabilis causa.

Q. *Si vero sumpto Corpore et Sanguine non vero ablutione moneatur de Viatico administrando?* R. Tunc potest aliam Missam celebrare, secus vero non. *Idem. Ibidem.*

Q. *Celebrans Missam etiamsi in necessitate dandi Viatici infirmo absq; uno e Sacris majoris notae indumentis, vel sine luminibus peccaretne mortaliter ex irreverentia?* R. Affirm: Non enim urget Viatici praeceptum, si administrari non possit eo modo, quo debet. *Idem. Ibidem.* l. 3. c. 7. §. 2.

§ 6tus.

De Sacrificio Missae.

Q. *Quotupliciter sumitur Sacrificium in communi?* R. 1. Sumitur *improprie* pro quolibet opere bono et meritorio. Qui facit misericordiam offert Sacrificium Eccl: 36. 2. *proprie* pro certo Religionis actu, quo supremum cultum soli DEO debitum exhibemus.

Q. *Quid est Sacrificium generice sumptum?* R. Est actus externus Religionis, per quem res aliqua, certo ritu et ceremonia DEO offertur, immolatur et destruitur ad protestandum supremum DEI dominium, et in recognitionem servitutis nostrae.

Q. *Sacrificium quomodo se habet respectu Missae?* R. Sacrificium est genus respectu Missae, Missa est species Sacrificii. Unde omnis Missa est Sacrificium, non tamen e contra.

Promde. Missa est Sacrificium tantum unicum novae legis omnibus Sacrificiis perfectius, continens in se perfectiones omnium Sacrificiorum veteris legis. Christus instituendo Sacrificium Missae videtur abrogasse omnia alia Sacrificia.

Q. *Quid est Missa?* R. Est Sacrificium verum et proprium novae legis, in quo sub speciebus panis et vini, Corpus et Sangvis Dni N. J. C. AEterno Patri offertur in memoriam cruenti Sacrificii olim in Cruce peracti. *Trid. Sess.* 22.

Q. *Quis primus Missam celebravit?* R. Xstus ipse, dum eam in ultima Caena instituit, suis Discipulis celebrandam praecepit illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem. Luc. 22.*

Q. *Quod fundamentum Xstum in ultima Coena non solum panem et vinum convertisse in Corpus et Sangvinem suum, verum etiam Corpus et Sangvinem sub speciebus panis et vini obtulisse Aeterno Patri pro peccatis totius mundi, seu quod idem est: oblationem et Sacrificium protunc celebrasse?* R. 1. Dixerat enim *cit. loc. Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur.* Igitur hoc Corpus debeat obtulisse Aeterno Patri. 2. Quoniam Xstus ad Haeb: c. 7. 17. dicitur: *Sacerdos in aeternum 2dum ordinem Melchisedech.* Porro Sacrificium Melchisedech consistebat in oblatione panis et vini, uti est Gen: 14. 18.

Q. *Celebraruntne etiam Apostoli Sacrificium Missae?* R. Celebrarunt, colligitur tum ex illis verbis Act. 13, 2. *Ministrantibus* (seu prout in Graeco paulo clarius habetur) *Sacrificantibus illis Dno.* Tum ex antiquissimis Liturgiis S. Petri, S. Jacobi etc. seu formis celebrandi Missam.

Q. *Nunquid non legimus ad Haeb 10, 12. Xstum semel tantum in Cruce oblatum esse?* R. Semel Xstus in Cruce fuit oblatus oblatione cruenta, quae sufficientissima quidem erat; verum tamen, ut hanc cruentam oblationem continuo nobis in memoriam revocando applicaremus, instituit propterea oblationem incruentam pretiosi Corporis et Sangvinis sui sub speciebus panis et vini, seu Missam.

Q. *Quae est substantia Missae?* R. Conversio panis et vini in Corpus et Sangvinem Xsti, prout factum in ultima Coena. Igitur Substantia Missae in re est celebratio Coenae Dni.

Q. *An omnia quae dicuntur, et fiunt in Missa sint necessaria ad Sacrificium?* R. Non, quia aliqua spectant ad Sacrificii substantiam, alia ad ornatum, alia ad decentiam.

Q. *Quid praeterea reperitur in Missa?* R. Xsti Evangelium, Lectiones S. Scripturae, Epistolae SS. Apostolorum, aliique varii S. Scripturae textus, proportionate ad Festa per annum occurrentia, ac orationes devotae ad DEUM.

Q. *Quoniam omnia in Missa piissima et Sanctissima sunt, cur eam nonnulli e Praedicantibus Dissidentium tam enormibus conviciis afficiunt?* R. Certe pudere eos hujus facti juste deberet; Quidam enim ex illis per ignorantiam culpabilem delinquunt juxta illud: *quae ignorant blasphemant Judae Ep.* 1. *v.* 20. Quidam ex invidia, quoniam ipsi hoc Sacrificium (*utpote a solis rite et valide per Episcopos Catholicos potestatem legitimam ad id a Xsto et Apostolis per continuam et non interruptam successionem habentes consecratis Presbyteris celebrabile)* non possunt valide peragere, nec administrare, cum sint puri Laici, nullam potestatem Sacerdotalem habentes.

Q. *Sacrificium Missae estne idem cum Sacrificio Crucis?* R. *Quo ad substantiam rei oblatae* est idem et quoad *principalem offerentem*, quia utrobique est idem Xstus.

Quo ad modum tamen, ritum, et alias circumstantias est diversum: quia in Cruce erat cruentum, et fiebat per actionem *Physice* destructivam Xsti; nunc autem est incruentum, et fit per actionem moraliter tantum destructivam ejusdem.

Q. *Per quid differt Sacrificium Missae a Sacramento Eucharistiae?* R. Per ista: 1. Quia requirit consecrationem utriusque speciei; Eucharistia vero habetur in una specie. 2. Quia est quid transiens, cum in actionibus consistat transeuntibus; Eucharistia vero est permanens. 3. Quia primario ordinatur ad cultum Divinum; Eucharistia vero primario ordinatur ad sanctificandum hominem.

Q. *In quo essentialiter consistit Sacrificium Missae?* R. Probabilius in Consecratione, et sumptione utriusque speciei.

Igitur nemini unquam permitti potest Consecratio sub unica tantum specie, si hoc fieret a Sacerdote, Consecratio quidem valeret, sed graviter peccaret, et Sacramentum non vero Sacrificium conficeret, deesset tunc enim mystica victimae mactatio. Bened. XIV. De Sacrif. § 19.

Q. *Cui offerri debet Sacrificium?* R. Uni soli DEO Patri, Filio, et Spiritui S. est enim cultus Latriae, qui soli DEO debetur.

Q. *Utrum Missae celebrantur in honorem Sanctorum?* R. Tunc solum intendit Ecclesia intercessionem eorum obtinere apud DEUM.

Q. *Cur Ecclesia Occidentalis utitur constanter unico idiomate Latino in Sacrificio?* R. 1. Quia S. Mysteriorum Majestas non debet tantis subesse mutationibus, quales in vernaculis Lingvis quotidie fieri experientia docemur. Inde singulis fere saeculis Liturgias immutari oporteret. 2. Quia in hujuscemodi translationes, et mutationes enormes errores irrepere possent maximo cum dispendio debitae venerationis, ac Christianae veritatis,

3. Quia unitas Lingvae Liturgicae unitatem et communionem fidelium in Ecclesia conservat, cum alias plurima possent exoriri Schismata, inconvenientiae etc. neque posset vg. Sacerdos Italus vel Hispanus in Polonia vel Germania, aut vicissim, sacris operari.

4. Si lingvae liturgicae servatae non essent, inutiles nobis forent, imo dudum vel corrupti fuissent, vel omnino periissent SS. Patrum Canones cum Constitutionibus, Lucubrationibus omnibus Graeco et Latino sermone exaratis. Sicut ergo S. Spiritus per diversitatem lingvarum multarum gentes in unitate fidei congregavit, ita unitatem fidei per diversas gentes unitas lingvae Liturgicae custodivit, et conservavit.

Q. *Quotuplex est Sacrificium?* R. Ob varios fines, varie dividitur. 1. Dicitur *Latreuticum*, inquantum per illud supremus DEO redditur cultus *Latriae*. 2. *Eucharisticum*, seu *Gratiarum actorium*, per quod redduntur gratiarum actiones pro Beneficiis exhibitis. 3. *Propitia-*

torium, quod offertur pro remissione peccatorum; Aliter vocatur: *Expiatorium*, inquantum per illud expiantur peccata, non tamen eo modo, quo per Baptismum, et poenitentiam remittuntur peccata per Gratiae infusionem; sed DEUS intuitu hujus Sacrificii donum poenitentiae largitur, seu peculiarem gratiam donat, qua quis excitetur ad contritionem vel absolutionem in Sacramento Poenitentiae utiliter consequendam.

Quo ad remissionem poenae? culpa jam abolita, immediate illam remittit, remittit inquam illi, pro quo offertur, ea tamen mensura, quae DEO placuerit. Bened. XIV. L. C. lib. 2. c. 13. § 17. 5. Dicitur *Satisfactorium*, cum justitiae Divinae per Sacrificium satisfacere volumus. 6. *Impetratorium*, spiritualium et temporalium bonorum, haec tamen omnia sunt in uno Sacrificio, quod unicum institutum est a Christo in Ecclesia, scilicet: *Missa*.

§ 7inus.

De partibus Sacrificii Missae.

Q. *Quotuplices sunt partes Sacrificii Missae*? R. 2plices: *Essentiales*, sine quibus valide fieri non potest; et hae sunt Consecratio et consumptio. Aliae *Integrales*, quae non sunt de essentia ejus, integrant tamen illud.

Q. *Quotuplices sunt partes integrales in Sacrificio*? R. *Principales*, seu ordinariae et sunt

illae, quae in omni Sacrificio habentur. Aliae *minus principales*, seu non ordinariae, quae non habentur in omni Sacrificio, sed tantum al quando, et tales sunt· *Gloria*, *Credo*: plures *Epistolae etc.*

Q. *Quot sunt partes Principales integrales?* R. 4. 1ma Incipit ab Introitu ad Offertorium. 2. Ab Offertorio ad Canonem: *Te igitur etc.* 3. a Canone ad sumptionem. 4. Ad finem continuatur.

Q. *Quotuplex est oblatio in Missa.* R. 2plex: *Una* panis et vini, quae habetur in Offertorio per illa verba: *Suscipe S. Pater.* *Altera*: Est Oblatio Corporis et Sangvinis Christi, quae fit post Consecrationem per illa verba: *Unde et memores etc.* Haec 2da oblatio est de essentia Missae, nam res oblata in hoc Sacrificio est Corpus et Sangvis Xsti, non vero panis et vinum.

§ 8vus.

De Materiâ Sacrificii Missae.

Q. *Quae Materia est Sacrificii Missae?* R. Minus principalis et transiens est panis *triticeus* de valore; debet autem esse sub mortali azymus in Ecclesia Latina; in Graeca vero fermentatus. Et *vinum de vite.*

Q. *An in defectu possit licite consecrari hostia rubra ob admixtum cinebrum?* R. Neg. CC. DD. An autem valide? disputant TT. verior sententia est negativa, cum non sit panis usualis. Cot. Dia.

Q. *Quo jure necessaria est utraque species?* R. Divino, ut neque Papa dispensare in hoc possit

Q. *Foretne materia apta, si magna esset permixtio farinae ex aliis frugibus, vel permixtio aquae vinum superaret?* R. Neg.

Q. *Quid si vinum sit congelatum?* R. Esset materia sufficiens, quia tale vinum per accidens tantum non esset potabile; si tamen esset totaliter congelatum, illicite consecraretur secundum aliquos DD. Non licet celebrare cum vino acido. Quod si vinum factum sit acetum, invalida foret Consecratio. *Quart. Dub.* 11.

Q. *Quo jure admiscetur aqua?* R. Jure Ecclesiastico, et quidem sub mortali. Etsi vino jam infusa sit aqua in dolio, vel alias, est tamen omnino miscenda in calice, quia significatio ab Ecclesia intenta tunc primo completur: Sufficiunt autem 2. vel 3. guttae.

Q. *Quod Mysterium significat haec mixtio aquae?* R. 1. Effusionem aquae cum Sanguine ex latere Xsti. 2 Unionem hominis cum DEO.

Q *Quid agendum si advertatur aquam non fuisse mixtam vino?* R. Si ante consecrationem advertatur? miscenda est; secus si post consecrationem, quia jam erit mixtio inutilis.

Q. *An in calice loco aquae naturalis potest infundi v.g. Rosacea vel alia artificialis?* R. Non; Sacramentum quidem teneret; Minister tamen mortaliter peccaret, quia in re gravi mutaret ritum.

§ 9nus,

De Forma.

Q. *Quae est forma Consecrationis Panis?* R. Haec verba: *Hoc est enim Corpus meum.* Forma consecrationis vini haec: *Hic est calix Sangvinis mei.* Reliquae autem particulae sunt de integritate formae ex praecepto sub mortali non omittendae.

Q. *Quis est sensus hujus formae?* R. Ille: Hic potus contentus in calice est Sangvis meus.

Q. *In forma Consecrationis potestne aliquis defectus accidere?* R. Potest, qui vel *invalidam* redderet vg. si loco *Hoc* substituatur *illud* vel *hic* pro adverbio sumptum. Vel *illicitam* consecrationem redderet vg. si omittatur vox *enim*.

Q. *Quomodo verba consecrationis pronuntiari debent?* R. Recitative simul et significative, quia id debet Sacerdos recitare, quod Xstus in ultima Coena dixit, et simul significare, quod fecit. 2do, Debent proferri in Persona Xsti, non vero ipsius Sacerdotis, qua alias falso diceret celebrans: *Hoc est Corpus meum,* siquidem non ejus Corpus, sed Christi, vi verborum ponitur. 3tio, Debent proferri voce depressa, et non clara. Nam juxta *Gar. etc.* mortaliter peccaret sacerdos, si audiretur ad 10 passus verba consecrationis proferri. Ecclesia enim ideo prohibuit haec verba alta voce proferri, ne populus illa audiens postea temere, aut ad jocos utatur illis. 4to, Proferri debet forma conse-

crationis modeste simul ac mature, non movendo caput, aut alios inutiles gestus faciendo, quia haec Sacramento irreverentiam, et populo scandalum, ac admirationem pariunt.

Q. In Consecratione Calicis dicitur: *Qui pro vobis, et pro multis etc.* nonne Xstus pro omnibus Sangvinem effudit? R. Effudit pro omnibus sufficienter, non efficienter, hoc est quantum ad effectum; quia multi non salvantur ob suum defectum, et indispositionem, eo quod ponant obicem Divinae gratiae per sua peccata. *Ad Rom.* 8. 32.

§ 10mus.

De Ministro Sacrificii Missae.

Q. *Quis est Minister Sacrificii Missae?* R. *Principalis*: est ipse Xstus, qui etiam est simul et res oblata. *Minus principalis*: est solus Sacerdos rite per Episcopum ordinatus habens intentionem, ita ut si alius facere id attentet, is sane nihil efficiat.

Q. *Quotuplex est Minister Sacrificii Missae?* R. 2plex: Conficiens et Offerens. *Conficiens* est Xstus, et in Persona ejus solus Sacerdos. *Offerens vero Minister* est etiam ipse Xstus, qui ut homo seipsum offert DEO Patri. Et Sacerdos consecrans. 2do. Tota Ecclesia offert Sacrificium Missae mediante Sacerdote. Innoc. III l. 3. c. 5. Celebrans enim dicit nomine Ecclesiae: *Offerimus tibi Domine calicem etc.* 3tio,

Specialiter offerunt Sacrificium Missae dantes pro illo stipendium, vel ministrantes celebranti, aut assistentes.

Q. *Participantne omnes praedicti de fructu Sacrificii?* R. Affirm: si dispositi sint, non aequaliter tamen, sed illi magis participant, qui magis vel propius concurrunt hoc ordine. 1. Sacerdos. 2. Pro quo Missa absolvitur 3. Ministrantes. 4. Assistentes. Omnes specialiter offerentes non solum participant de fructu Sacrificii Missae, sed etiam aliis eundem possunt applicare. *Sua. etc.*

Q *Quae dispositio requiritur in Sacerdote ad Sacrificium fructuose peragendum?* R. 1. Ut sit jejunus. 2. Ut non sit censuris innodatus, vel irregularis. 3. Ut intentionem, et conscientiam mundam habeat.

Q. *Licetne aliquando celebrare Sacrum non jejuno?* R Licet in his casibus. 1. Si aquam loco vini ex errore consecraverit, et sumpserit, tunc enim tenetur aliud vinum in calicem infundere cum mixtione aquae, et offerre incipiendo ab illis verbis: *Simili modo,* tandem consecrare et statim sumere, ut sit integrum Sacrificium. 2do. Si post ablutionem sumptam reperiat aliquod fragmentum suae hostiae super Patenam seu corporale, nam horum fragmentorum sumptio spectat ad unum et idem Sacrificium. 3tio. Si post Consecrationem aegritudine correptus Celebrans non possit prosequi Sacrificium, vel e vivis excedat, potest, imo debet alius, etiam non jejunus, si jejunus non adsit,

perficere Sacrificium (si vero id accidat ante Consecrationem, non est opus Missam ab alio continuari) at si Missa ab altero non possit perfici ante meridiem? tunc Hostia et calix cum S. Sanguine recondendi sunt in Tabernaculo, ut ad alteram diem reserventur, et suppleatur. *Pasque.*

Non esset supplendus defectus, si celebrans deficeret inchoata consecratione panis; quia accidentalis solum defectus haberetur, cum nondum pars essentialis esset posita. Si una materia consecrata, aut consumpta deficeret celebrans? haec sola pars in qua deficeret esset supplenda per consecrationem aut sumptionem. 4to, Si inter celebrandum recordetur se non esse jejunum, et ab Altari sine scandalo recedere non possit, vel si jam facta sit Consecratio. In utroque casu debet celebrans progredi in Sacrificio. *S. Thom. Zia etc.*

Q. *Parochus insperate deglutit guttam aquae die festo et est unicus, videt populi concursum, angustiatur quidnam non jejuno faciendum?* R. Si praevidet populum omnino non posse, aut saltem vix posse sine Missa quietum dimitti? non peccabit, si celebret ad evitandum scandalum, quia lex Ecclesiastica minor debet cedere legi naturalis charitatis majori, quando utraque simul servari non potest.

Q. *Si jejunium sit necessarium ad celebrationem Missae, cur in natali Dni ter celebramus?* R. Quia Corpus et Sanguis Xsti Dni non frangit jejunium. Si autem Sacerdos tunc in prima

Missa per oblivionem sumpsisset Purificationem; non poterit reliquas duas Missas absolvere, quia jam non foret jejunus, nisi esset ratio immediate dicta.

Q. *Sacerdos comedens in vigilia Nativitatis Dni ante 12 horam mediae noctis potestne post eamdem mediam noctem Missam noctis absolvere, et, si non dormierit, neque cibum digesserit?* R. Potest.

Q. *Extatne praeceptum die Nativitatis Dni 3 Missas absolvendi vel audiendi?* R. Non; id enim solum fit ex antiquissima consvetudine. Unde sufficit, si eo die una scilicet 3tia celebretur cum oratio ejusdem concordat cum Officio diei, et una quaecunque audiatur.

Q. *An? et quoties Sacerdotes tenentur Missam celebrare?* R. Saltem in praecipuis festis. Imo, ex *Trid.* tenentur ex mandato Episcopi celebrare in Dominicis et Festis, nisi legitimo impedimento excusentur.

Q. *Si Sacerdos verba Consecrationis cum intentione quidem proferret super panem et vinum, sed extra Missam; consecratne valide?* R. Affirm: sed illicite, nam tota vis Consecrationis in verbis Xsti consistit cum intentione consecrandi prolatis. Bened. XIV. *De sacrif.* l. 3. c. 11. § 11. Similiter tantum illicite celebraret, si lethali crimine sit infectus, vel excommunicatus, haereticus, degradatus.

Q. *Potestne aliquando licite Sacerdos celebrare peccato mortali obnoxius, et desit Confessarius?* R. Si gravis necessitas urgeat, potest

praevio actu contritionis; neque tunc sufficit Attritio, nisi ea, quam celebrans sine culpa contritionem existimaverit. *Idem ibidem* § 9. sed quam primum poterit confiteri tenetur, ad summum intra triduum.

Q. *Quae est ista urgens necessitas?* R. 1. Si sacerdos eo die non celebrans offensioni esset et scandalo. 2. Si tempore Sacrificii recordetur peccati mortalis non confessi, nec sine scandalo recedere potest.

Q. *Quando Missam Sacerdos applicare debet?* R. Optime, si tunc, cum se ad eam praeparat. *Idem Ibidem.*

Q. *Quid faciendum est Sacerdoti, si urgeat necessitas celebrandi, et solum adest parva hostia, quae communicantibus dari solet?* R. Melius tunc faceret, si populum doceret, ne miraretur, si illam adhibet pro majori; potius quam utatur, sententia aliquorum, qui censent posse tunc extrahi e Tabernaculo hostiam majorem, quae forte ibi adest, et adhibere illam ad elevationem. Bened. XIV. *Ibid.* § 9.

Q. *Sacerdos si plures hostias consecrandas deferat ad Altare cum intentione eas consecrandi, sed in actu consecrationis solius hostiae, quam prae manibus habet recordetur, eruntne omnes consecratae?* R. Affirm: *Panor Sco.* quia intentio praecedens perseverat saltem virtualiter.

Q. *Sacerdos consecrans putat solum esse* 6 *Hostias et sunt vg.* 10 *an consecratae censeantur esse omnes?* R. Affir: quia error specu-

lativas, quo Sacerdos existimat esse pauciores nihil obstat intentioni, quam ex praxi implicite habere censetur consecrandi omnes hostias praesentes quotquot sunt, secus dicendum, si contrariam intentionem haberet. *Suar. etc.*

Q. *Si hostiae consecratae misceantur non consecratis, quid faciendum est?* R. Totum hostiarum cumulum, dum Sacrum peragit, sibi apponere curabit, intentionemque eliciat tantum eas consecrandi, quae non sunt consecratae.

Q. *Hostiae parvae consecrandae quando adferri debent celebranti?* R. Ad Offertorium, alioquin erit consecratio illicita. Si autem in necessitate aliquae adferentur post Offertorium? Celebrans supplebit oblationem mente, et tandem una cum magna hostia consecrabit.

Q. *Si autem hostia coepto Canone adferatur?* R. Non est consecranda neque pro dando Viatico infirmo; Tunc enim sufficeret, si celebrans de sua hostia particulam separaret pro dando viatico. Bened. XIV. ibid. § 6.

Q. *An, ubi plures consecrantur hostiae unum sit Sacramentum vel plura Sacramenta?* R. Respectu rei, id est Xsti in hostiis contenti, est Sacramentum unum numero in omnibus hostiis; respectu vero actionis, qua ipsum Sacramentum producitur, nempe per modum spiritualis convivii, multiplicatur numero, prout ad varias ordinatur sumptiones.

Q. *Quale peccatum foret adhibere hostiam fractam in Missa?* R. Si adhuc sit apta ad servandos ritus praescriptos? Veniale.

Q. Si *hostia post consecrationem frangeretur totaliter in duas partes*? R. Tunc adhibenda esset major pars ad ritus peragendos. Hostia, si leviter esset maculata? veniale. Si graviter? mortale esset, quia gravis foret irreverentia.

Q. *Quid agere debet celebrans si post Consecrationem, sanguis effundatur*? R. Si aliquid remansit in Calice? illud sumatur, nec opus est nova consecratione, quia talis sumptio sufficit ad perfectionem Sacrificii, cum quaelibet stilla sit totus Xstus. Si vero nihil prorsus remansit? iteranda est Consecratio Calicis, facta prius oblatione saltem mentaliter.

R. 2do. Res super quam ceciderit Sangvis Xsti debet prius a Sacerdote lambi, si commode fieri potest. 2. Abradi, lavari, abrasio comburi et cineres in Sacrarium mitti, locus bene ablui debet. Si ceciderit super linteamina Altaris, singula ad quae pervenit stilla aliqua, ter ablui debent, et aqua ablutionis in Sacrarium effundi.

Q. *Quid agendum est, si musca ceciderit in Sangvinem*? R. Si haec nauseam non fecerit, sumatur: si autem? extrahi debet, et comburi; cineres in Sacrarium ponendi sunt. Idem multo magis faciendum est, quando periculum est veneni, vel araneus decideret.

Q. *Quid agendum esset, si Hostia e manu decidat in Sangvinem Xsti*? R. Si tota Hostia madefiat, non debet extrahi, sed dici debent orationes de more, fierique omnes caeremoniae

super Calicem, et simul sumendae sunt species dicendo: *Corpus et Sanguis Domini nostri JESU Christi etc.* Quod si vero possit? deberet extrahi pars Hostiae non madefactae, ad coeremonias reliquas peragendas.

Cavendum est, ne ita sugatur Sanguis, ut a circumstantibus audiri possit.

Caveat etiam celebrans ne os suum, ac labia calicis in parte ex qua bibit, digitis abstergat, aut ipsos digitos lambat.

Q. *Potestne quis celebrare duas missas eodem die?* R. Si Parochus regat Parochias duas, nec populi unius possint in Templum alterius convenire, ac desit alius Sacerdos, potest eodem die duas Missas celebrare, sed cum licentia Episcopi, si in prima Missa non sumpserit ablutionem.

Hic vero unicus est casus, in quo bis celebrare liceat, neque enim fas est Sacrificium repetere sive propter adventum hospitum etiam Principum, aut Episcopi, qui die Festo Missam non audierint, nec alius adsit Sacerdos, neque enim haec est tanta necessitas, quanta requiritur in *Cap. Consuluisti etc.* ita Benedictus XIV *de Sacrif.* L. 3. C. 5. § 3.

Q. *Prudenterne faceret ille, qui necessitate coactus a celebrando simularet, seu fingeret se celebrare coram populo, et non consecraret, timendo ne sacrilegium committat in mortali existens?* R. Talis gravissime peccaret, et quidem gravius, quam si in peccato consecraret, quia et Sacramento infert injuriam et populo fraudem.

Tum quia in tali casu deberet potius actum contritionis elicere cum proposito confitendi. (*Triden. Ses.* 13) et sic celebrare.

§ 11mus.

De Requisitis ad Missam.

Q. *Quae sunt requisita ad Missam?* R. Sunt illa, sine quibus illicite, vel saltim indecenter absolveretur Sacrificium Missae. Haec autem sunt: Vasa Sacra, Altare, Lamina, Crux.

Q. *Quotuplices sunt vestes sacrae?* R. Duplices: *Majores* sunt Alba, Casula, Stola. Minores autem sunt caetera indumenta.

Q. *Quale est peccatum celebrare sine vestibus?* R. Mortale, si omittantur Vestes majores, vel aliqua illarum. *Merati* p. 2. tit. 1. Veniale autem, si ex minoribus desit aliquod. In casu necessitatis licet uti cingulo non benedicto, vel Stola pro Manipulo, aut e contra. *Lay.* l. 4. t. 5. c. 6.

Q. *A quo benedicendae sunt vestes Sacrae?* R. Ab Episcopo, vel a Sacerdote habente facultatem, et quidem sub mortali: Excepta parvitate materiae, vg. si cingulum non benedictum adhibeat.

Q. *Calix cum patena debetne esse ab Episcopo consecratus?* R. Omnino debet.

Q. *Quodsi aliquis bona fide in non consecrato celebraret?* R. Eo ipso jam consecraretur, et non indigeret Episcopi consecratione.

Q. *Si autem quis mala fide celebraret id est scienter in non consecrato calice?* R. Etiam tunc eo ipso calix esset consecratus, sed taliter celebrans peccaret mortaliter.

Q. *An calix pridem consecratus, dum de novo deauratur, nova indigeat consecratione?* R. Negant probabilius *Lay. Lugo. Esco etc.* cum sit communis doctrina, quod calix amittendo inaurationem, non amittat consecrationem, si de novo inauretur. Sic si Ecclesia consecrata de novo dealbetur, nova non indiget consecratione. *Com: DD.* Oleum non consecratum, si immisceatur consecrato in minore parte, ex ipsa mixtione consecratur, sic superficies illa per conjunctionem ad calicem consecratum bene fit etiam Sacra, sicut, et dealbatio Ecclesiae. Sed data nova deauratione abluatur aclix aqua benedicta.

Q. *A quibus licite possunt tangi Vasa Sacra?* R. Si actu non contineant Eucharistiam possunt licite tangi a Clericis Tonsuratis. Peccant Laici Saeculares venialiter, si absq; rationabili causa, sed ex sola levitate tangant corporalia, vel calices. *Pasq*; q. 833.

Q. *Peccaretne Sacerdos, si celebraret absq; duplici lumine?* R. Mortaliter, venialiter autem, si adhibeantur candelae ex sevo, dum possunt haberi ex cera, vel si unam tantum adhiberet candelam. *La. Cro.* l. 6. p. 2 n 392.

Q. *Crux estne necessaria in Altari?* R. Est sub veniali. Ubi autem adest magna Statua Crucifixi, non est necesse omnino aliam ponere

Crucem dum Missa celebratur. S. R. C. 4. Aug: 1663.

Q. *An Sacerdotes Latini ritus possunt celebrare in Ecclesiis Ruthenorum Graecorum, in eorum Altaribus, super Antimensiis, calicibus etiam stanneis et in vestimentis illorum sacris?* R. Possunt, dummodo ritu latino celebrent, sed in Pane Azymo, et de licentia ipsorum Ruthenorum Parochorum.

Antimensia sunt lintei quidam Epi benedictione consecrati, in quorum angulis Sanctorum Reliquiae reconditae sunt.

Q. *Et e contra possuntne Rutheni Sacerdotes uti in Ecclesiis Latinorum celebrare in calicibus vestimentis ritus Latini servato suo ritu Graeco, quo ad Panem fermentatum et alias caeremonias?* R. Possunt non tantum in casu necessitatis, sed etiam solius devotionis. Bened: XIV. Const: *Imposito nobis.*

Ritus quo ad panem Azymum et fermentatum est semper, et omnino servandus, quamvis alias populus deberet diu Sacrificio privari, vel infirmus decedere sine Viatico, quia utilitas privata non debet pervertere constitutiones Ecclesiae. *Conc. Flor. Mastr. etc. apud Cleric. Dec. XI.*

§ 12mus

De effectu Sacrificii Missae.

Q. *Quotuplex est Effectus Sacrificii Missae?* R. 3plex: *Meritorius*, quia per Missae Sacrificium

tam offerens, quam etiam ille, pro quo offertur, meretur augmentum gratiae. *Impetratorius*, quia per Missam impetrantur bona, non solum spiritualia, sed etiam temporalia. *Satisfactorius*, quia per Sacrificium satisfacimus pro peccatis DEO. *Triden*: Sess: 22.

Q. *Quotuplex est fructus Sacrificii Missae*? R. 3plex: I. Fructus *Generalis*, qui prodest et applicatur toti Ecclesiae, quem Ecclesia omnibus Fidelibus secundum eorum dispositionem applicat. II. Fructus *Specialis*, qui applicatur illi, pro quo offertur Sacrificium Missae. III. *Specialissimus*, qui cedit ipsi Sacerdoti offerenti, nec potest in eadem Missa pro distincto stipendio alteri applicari, constat ex damnata Prop: 8. inter proscriptas ab Alex: VII.

Q. *Fructus ille estne infinitus?* R. Est ex parte rei oblatae; finito tamen modo applicatur, ita ut si Missa offeratur pro pluribus? minus singulis prodest, quam si uni applicata fuisset, ut patet ex praxi Ecclesiae, quae jubet ad multiplicationem stipendii multiplicari Sacrificia.

Q. *An ejusdem sit efficaciae sive a bono sive ab improbo Sacerdote Missa celebretur?* R. Fructus proveniens *ex opere operato* nunquam minuitur, et dum applicatur, semper operatur dummodo impedimentum nullum obstet.

Alius fructus, qui oritur ex universa Ecclesia offerente Sacerdotum suorum ministerio. Ecclesia vero est semper Sancta pulchra sine ulla ruga, aut macula. Tandem est *tertius*

fructus ex ipso celebrante proveniens, dicitur *ex opere operantis*, atq; iste ex majori vel minori Sacerdotis Sanctimonia minuitur, augeturve. Bened: XIV. I. 2. c. 13. §. 10.

Q. *Pro quibus potest offerri Sacrificium?* R. Pro fidelibus vivis a q; defunctis, imo et pro infidelibus peccatoribus ut convertantur, pro haereticis, non tamen vitandis. Sacrificium enim, saltim ut est impetratorium, prodest Acatholicis.

§. 13tius.

De defectibus in Missa commissis.

Q. *Quotuplices possunt contingere defectus in Missa?* R. 2plices: *Substantiales*, qui possunt committi circa essentiales partes, vel integrales notabiles Sacrificii, et tales debent omnino suppleri, alias nullum fieret Sacrificium, vel saltim imperfectum: et *accidentales*, qui sunt circa accidentales et minus principales partes. Et tales non sunt supplendi, nisi pro tunc, quando suppleri possunt absq; eo, quo invertatur ordo Missae. Si enim esset ordo Missae invertendus, major difformitas oriretur ex suppletione, quam ex ipso defectu.

Q. *Ex quibus defectibus potest oriri defectus substantialis?* R. Praesertim ex materia, forma et intentione Ministri

Q. *Si defectus substantialis ante consecrationem advertatur, nec possit haberi materia apta?* R. Debet relinqui Missa in quacunq; parte reperia-

tur, ad evitandum sacrilegium per consecrationem materiae ineptae.

Q. *Quid agendum, si aliqua ex speciebus veneno infecta reperiatur?* R. Si id contingat ante sumptionem? debet alia species consecrari Si vero post sumptionem? poterit quodcunque remedium adhiberi etiam vomitus ex Com: DD. Si enim sacrae Species potuissent non sumi, si illarum infectio nota fuisset, poterunt etiam ejici tanquam male sumptae.

Q. *Quale sit peccatum caeptam Missam non complere* R. Mortale, si talis interruptio post, sive ante Consecrationem fiat. *Com: DD.*

Q. *An dentur aliqui casus in quibus Missa inchoata relinqui possit?* R. Dantur: si periculum mortis immineat, quia Sacerdos non solum se, sed etiam Eucharistiam temere exponeret periculo. Quod si periculum immineat post Consecrationem unius speciei, si fieri potest, debet statim consecrari, et altera species, et utraq; sumpta, potest statim abire Sacerdos omnibus omissis caeremoniis.

Si autem propter imminens periculum mortis id fieri peremptorie non possit, probabilius, videtur juxta *Pasq* Eo casu posse abire Sacerdotem relicto Sacrificio imperfecto, quamvis enim praeceptum sit Divinum complere Sacrificium, in tali tamen casu videtur non obligare.

2*lo* Potest etiam relinqui Missa, si Interdictum supervenerit ante inchoatam Consecrationem; secus si post consecrationem, quia

sumptio et consecratio sunt *Juris Divini*, quod plus ponderari deberet, quam *lex Ecclesiastica* de Interdicto.

3*tio* Si tempore Missae superveniat excommunicatus vitandus, et monitus non velit recedere ante Consecrationem? debet relinqui Missa; si autem caepta sit Consecratio? debet continuari tantum ad sumptionem inclusive, et tunc statim recedere, et Missam Sacristia continuare. Excommunicatus autem ille, si monitus non exeat de Ecclesia, novam incurrit Excommunicationem Papae reservatam. Habetur in *Clem: de sent: Excom.*

4*to* Si contingat Ecclesiam pollui nondum Canone incoepto, cessandum est a Sacrificio, secus vero si jam sit incoeptus Canon.

Q. *Licetne Missam interrumpere?* R. Sine causa non licet ob Sacrificii Majestatem.

Q. *Quae sunt causae iustae interrumpendae Missae*, R. 1. Propter infirmitatem celebrantis vg. propter alterationem Stomachi. 2. Spiritualis necessitatis proximi, sive ad remedium necessarium necessitate medii, sive per se, sive per accidens pro moribundo, potest interrumpi Missa vg. ad absolvendum, vel baptizandum moribundum: si desit alius Sacerdos, qui juvet, quod etiam fieri potest post consecrationem, agitur enim de salute proximi, ac de vitando damno irreparabili.

Ad dandum tamen Viaticum solum interruptio licita est ante Consecrationem. Similiter et ad Extremam Unctionem ministran-

dam, cum haec Sacramenta non sint necessaria necessitate medii, nisi moribundus esset intra Ecclesiam, tunc enim esset solum modica interruptio, cum in tali casu non exuerentur Sacrae vestes.

Q *An posset interrumpi ob corporalem proximi necessitatem?* R. Si illa sit gravis, tunc ex charitate tenebitur ad subveniendum.

Nota: Quando Sacrificium interrumpitur post Consecrationem ex justa causa, constituendus est aliquis ad custodiam, vel si nullus adsit probatae vitae, reponendae sunt species in Tabernaculum.

§. 14tus.

De Loco Sacrificii Missae.

Q *Quis locus conveniens Sacrificio Missae?* R. Jure ordinario est Ecclesia, vel alius locus consecratus, aut saltim legitima Authoritate benedictus ad Divinum cultum deputatus, sub mortali. *Trid. Ses. 22.*

Q *Possuntne plures Missae celebrari in Oratoriis privilegiatis?* R. Si in facultate data additur *ut una tantum celebretur?* non possunt sub mortali ob graves prohibitiones, *Trid. et Clem. XI.* Neq; a peccato excusat, si altera Missa clausis januis celebretur, quia est prohibitio propter locum, non personas.

Q *Quid est Oratorium publicum, et quid privatum?* R. *1mum* Est illud, quod extra privatas

domos Episcopi Authoritate ad Divinum cultum est erectum. *Privatum*, quod in privatis domibus, aut intra domesticos parietes sine Authoritate Episcopi est erectum.

Q. *In quibus Festis non licet celebrare in Oratoriis privatis?* R. Ordinarie prohibetur in Festis Nativitatis Domini, Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes, Assumptionis B. V. M. Apostolorum Petri et Pauli, Sanctorum omnium, et aliis in Indulto expressis.

Q. *An omnes tres dies Nativitatis, Paschatis et Pentecostes sunt excepti?* R. Non, sed sola prima dies. *Quarti.*

Nota: Quod si tale Oratorium conceditur alicui personae propter infirmitatem ejus, nulla dies excipi solet, quia alias ille infirmus in maximis solemnitatibus solatio spirituali privaretur.

§. 15tus.

De Tempore Sacrificii.

Q. *Quod est tempus celebrandae Missae?* R. Jure communi tempus est ab initio aurorae usq; ad meridiem inclusive.

Q. *Quid intelligitur per Auroram?* R. Primum diei crepusculum, quo primum apparet in Cielo vestigium adventantis diei, jr. *Gob.* Aurora non est accipienda *Physice*, sed *moraliter*, et *politice*, pro illo tempore, quando solet terminari hominum quies, et inchoari labor,

juxta locorum consvetudinem S. R. C 2 Nov. 1631. Ideoq: septemtrionalibus non est faciendus scrupulus, licet in hyeme multo ante Auroram sacrificent.

Q. *An licet anticipare Missam ante praefinitum tempus?* R. Licet vg. in casu necessitatis, ut infirmo detur Viaticum. 2. Ubi est consvetudo ut opifices et famuli summo mane possint audire Missam. 3. Si iter immineat Sacerdoti, vel populo.

Necessitas vero expectandi cum Missa post meridiem potest esse vg. prolongata devotio, eo quia Missa solemnis aut Concio diu durat. 2. Ratio Itineris. Nonnulli Religiosi habent Privilegium, vigore cujus possunt celebrare ad horam 3. post meridiem. *Janusz:* 1 2.

Q. *An potest Sacerdos absolvere omnes 3. Missas post mediam noctem in die Nativitatis Xsti?* R. Non; S. R. C. 20. April: 1664. Et 7. Dec. 1702 *Jussu Clem: XI.*

Q. *Quaenam observari debent circa missam in Festo Nativitatis Dni?* R. 1. Dum transit celebrans in prima vel 2da Missa post sumptionem Sacramenti non debet flectere, etiamsi species vini consecrati non sint exsiccatae. *Decr S R C.* 1698.

2*do* Si non omnes tres Missas absolvit simul? debet post primam vel alteram Missam calix semper habere suppositum corporale.

Q. *In quem finem tres Missae celebrantur in die Nativitatis Domini?* R. Propter Mysterium trinae Nativitatis Xsti Domini, qui 1*mo* Natus

est ab aeterno ex Patre. *2do* In tempore ex B. M. V. *3tio* Per gratiam nascitur in nobis quotidie. Institutio haec facta est a S. Thelesphoro Pp. A. 146.

Nota: Missae nec ita breves esse debent ut saltem horae tertiam partem non attingant; neq; ita longae, ut horae dimidium excedant. Bened: XIV. *De Sacrif.* l. 3. c. 21. *Instit: Eccl.* 34. §. 19.

§. 16tus.

De Ritu et Rubricis Missae.

Q. *Quid nomine Rituum intelligitur?* R. Omnes circumstantiae requisitae ad Missae celebrationem, et solemnitatem, sive sint verba, sive actiones, sive vestes, aut vasa.

Q. *Quotuplices sunt Ritus?* R. Alii sunt *Essentiales*, qui sunt de necessitate Sacrificii, et Sacramenti, uti Consecratio, Communio. Alii *Accidentales*, qui solum pertinent ad ornatum, et hi possunt esse de necessitate praecepti non vero Sacrificii, consistunt vero in actionibus, precibus, inclinationibus, et aliis circumstantiis ab Ecclesia adjunctis, quae dicuntur Sacramentalia, et Caeremoniae.

Q. *Quid est Rubrica Missalis?* R. Est Regula communis continens ritus in celebratione Missarum observandos vocatur *Rubrica*, quia plerumq. rubro colore scribi solet.

Q. *Quae est causa formalis Rubricarum?* R. Est significatio verborum certos ritus praescribentium.

Q. *Quotuplex est haec significatio?* R. Una *Literalis*, quam voces immediate significant, alia *Mystica*, quae sub rebus significatis per verba quasi sub velamine, et figura conclusa est. Dicitur *Mystica* i. e. Arcana et recondita, vocatur etiam *Spiritualis*, eo quod lateat sub rebus quasi spiritus sub corpore.

Q. *Quotuplex est Mystica Significatio?* R. Triplex. 1ma *Tropologica*, seu moralis refertur ad informationem vitae aut morum. 2. *Allegoriae* exprimit aliquod Mysterium sub figura vel Metaphora rei significatae per verba. 3. *Anagogica* refertur ad ea, quae sunt aeternae felicitatis.

Pro majori intelligentia sit exemplum: Sacerdos osculatur Altare, haec rubrica in sensu *Literali* significat actum osculandi Altare, in quo fit Sacrificium; quod osculum in sensu *Mystico Tropologico* significat consensum animorum inter fideles: in *Allegorico* delectationem et gaudium futurae gloriae.

Q. *Quae est causa efficiens Rubricarum Missalis?* R. Summus Pontifex, a quo tanquam ab habente potestatem in totam Ecclesiam talis debuit lex universalis fieri. Primus autem earum Author fuisse scribitur S. Petrus. S. Pius V. qui maxime solidavit edito Missali Romano, quo nunc utimur.

Potestas condendi Rubricas et Ritus Missarum Episcopis limitata est ob confusionem et dissonantiam a S. Pio V. in Bulla initio Missalis apposita.

Q. *Quae est causa finalis Rubricarum Missalis?* R. Est DEI cultus et utilitas spiritualis fidelium ac uniformitas condecorans Christi Ecclesiam.

Q. *Cujus sunt juris hae Rubricae?* R. Humani, ideo possunt mutari a Summo Pontifice, id tamen non fit, nisi causa utilitatis vel necessitatis.

Q. *Quomodo in particulari discernenda levitas vel gravitas materiae in Missa?* R. Haec generalis Regula datur a DD. quod illa sit materia gravis, quae considerato fine praecepti multum conducit ad finem legis talis, proinde praecepti transgressio gravis esse debebit. Discernere autem hoc ipsum in particulari requirit judicium prudens.

Q. *An leves transgressiones Rubricarum possunt fieri graves ex accidenti?* R. Possunt, 1. Per intentionem finis graviter peccaminosi, ut si ex fine turpiter placendi audientibus Missam, vel inducendi novum ritum breve Sacrum legatur. 2. Ratione contemptus. 3. Ratione scandali.

Q. *Qui sunt Ritus majoris, et qui minoris momenti?* R. *Majoris* sunt mixtio aquae cum vino, Elevatio utriusq; speciei, fractio Hostiae, mixtio particulae cum vino, purificatio Patenae et Calicis. *Minoris* sunt Benedictiones, Cruces, inclinationes, osculationes, genuflexio-

nes etc. Unde omittendo ritus *majoris momenti*, peccabit mortaliter; *minoris momenti*, venialiter; nisi ex contemptu fiat.

Q. *Quale erit peccatum addere Missae novas preces?* Mortale vel veniale, juxta gravitatem, vel levitatem materiae. Ex Bulla Pii V. *Neque in Missae celebratione alias caeremonias vel preces quam quae in hoc Missali continentur addere vel recitare praesumat.*

Q. *Sub quali peccato Rubrica obligat ad colores vestimentorum?* R. Ad summum sub veniali, hinc ex defectu potest Sacerdos uti stola alterius coloris ac manipulo, aut casula, nisi quis in Festo magnae Solemnitatis vg. Nativitatis Christi uteretur nigro.

Q. *Quotuplex est inclinatio?* R. 3plex: *Profunda*, est capitis et humerorum profunda incurvatio. *Media* est capitis et humerorum modica incurvatio. *Parva* est solius capitis demissio, quibus etiam adjungitur genuflexio.

Q. *Quando in Missa debet fieri profunda inclinatio?* R. Tunc dum celebrans accedit vel recedit ab Altari, ubi non est Sanctissimum. Ad *Confiteor*, ad *Munda cor*: ad *Te igitur*, ad *Supplices*, et dum sumit S. *Hostiam*.

Nota: Celebrans dum dicit *munda cor meum etc.* debet dicere *Jube Domine benedicere*, quia petit benedictionem a DEO, non ab homine.

Quotiescunque inclinatus dicit Orationem in medio Altaris junctis manibus debet illas ponere in Altari, excepto *ad munda cor*, et ad *San-*

ctus, quas tunc inclinatus tenet in aere supra Altare. Dum autem extenduntur manus in Missa, non debent latitudinem corporis neque altitudinem humerorum excedere.

Q. *Quando media*? R. Ad *DEUS tu conversus etc*, dum dicit in spiritu *humilitatis*, ad *Suscipe S. Trinitas*, ad *Sanctus*, ad *Agnus*, et Orationes sequentes ad *Domine non sum dignus*.

Q. *Quando parva*? R. Ad invocationem Nominis *JESU et MARIAE* aut *Sancti* in Canone de quo celebratur Missa, vel si Commemoratio ad *placeat tibi* et quoties abit, vel redit ad medium Altaris a Missali.

Nota 1mo Ad illa verba in fine Missae et *Verbum Caro factum est*, genu flectendum est ad cornu Evangelii etiamsi sit expositum SSmum; nam tunc solum facies celebrantis debet converti aliquantulum ad SSmum. *Gar. Mera.* Tit. 14.

Nota 2do: In recessu, vel accessu ad medium Altaris exposito SSmo quoties genu flectitur, non est jam facienda inclinatio nova Cruci, quia illa hanc excludit.

Nota 3tio. Quod si incensatio fiat ad Altare ubi SSmum est inclusum in Tabernaculo, non Cruci debet fieri inclinatio, sed SSmo genuflexio ante et post incensationem, in quo casu etsi celebrans adorat SS. Sacramentum non tamen illud thurificat, sed Crucem. Quoties autem ibidem in thurificatione transit per medium Altaris debet facere genuflexionem, tangens ma-

nu Altare ut citius surgat. *Merati* T. 1. p. 2. Tit: 4. n. 28. 29.

Nota 4to. Quoties Celebrans benedicit aliquid, nunquam in aëre debet tenere sinistram, sed si se ipsum vel populum signat, sinistram ponat super pectus suum. Si Librum ad Evangelium? in Missali; Si vero Calicem, aut Oblata? in Altari illam ponat.

§ 17mus.

De Modo celebrandi Missam.

Q. *Quotuplici voce Missa recitari debet?* R. Triplici, Alta, Media, et Submissa, seu Secreta.

Alta voce dicuntur illa omnia, quae cantari solent a Celebrante.

Media id est nec omnino alta, nec submissa dicuntur omnia a principio Missae, usque ad Canonem. Et in Canone eadem voce dici debent illa verba: *Nobis quoque peccatoribus.* Et haec 4. verba: *Domine non sum dignus*, ut excitetur populus ad Devotionem:

Submissa voce seu Secreta totus Canon dici debet. *Merati.*

Q. *Qualis devotio requiritur in celebrando Missae Sacrificium?* R. Major quam in officio D. cum sit opus longe praestantius. Hinc graviter peccat, qui praetereuntes a latere consulto aspicit, vel dum se convertit ad populum, quia talis curiosus aspectus maxime distractionis fieri solet occasio, ratione cujus si-

bimet ipsi periculum erroris, vel inutilis cogitationis parit.

Q. *Licitumne est celebranti sub cantu longiori* Gloria et Credo *in Solemni missa particulares orationes recitare?* R. Affir: melius est protunc orare, quam otiosis cogitationibus vagari. *Gob.* n. 763.

Q. *Quomodo peccat Sacerdos abstractus in celebratione Missae?* R. Si sit distractus extra Canonem venialiter. Si tempore Canonis, mortaliter. *Tamb. Gob.* saltem ob periculum erroris. Quod si autem nullum adsit, venialiter. *Quarti.*

Q. *An omnia quae dicuntur et fiunt in Missa sint necessaria ad Sacrificium?* R. Non, quia aliqua spectant ad Sacrificii Substantiam, alia ad ornatum, alia ad decentiam.

Nota: Ablutio digitorum in Missa post Communionem debet fieri in vino et aqua. *Gav. Mer.*

§ 18vus.

De Stipendio.

Q. *Quid stipendii nomine intelligitur?* R. Eleemosyna, quae datur pro sustentatione Ministrorum Ecclesiae. Sacerdotes enim non recipiunt stipendium, ut pretium applicationis Missae, quo sic esset simonia, sed illud recipiunt titulo sustentationis.

Q. *Quot modis potest obligari ad Sacrificium pro aliquo offerendum?* R Ex obedien-

tia, charitate, voto, promissione simplici, aut ex justicia, et pacto.

Q. *An Sacerdos retenta parte stipendii Missam alteri celebrandam potest commitere?* R. Non, etiamsi pars illa alteri Sacerdoti pro Missa tradita contineat consvetam Eleemosynam. Secus qui fecerit, si laicus fuerit? incidit ipso facto in Excommunicationem Pontifici reservatam; si Clericus vel Sacerdos, in suspensionem itidem reservatam, a quibus censuris non nisi a Rom: Pontifice pro tempore existente absolvi poterit. Const. Bened: XIV. *Quinta cura* A. 1741. 30. Jan: T. 1. n. 22. Et *Insti Eccl*: 5. 6. §. 4.

Id valet, etiamsi id sine fraude fiat, hoc est, etsi sciat et consentiat Sacerdos minus stipendium accepturus. Haec enim est mercatura pessima, in quam justo zelo insurgit Pontifex.

Q. *An Beneficiatus, qui in casu alicujus necessitatis committet alteri celebrandam Missam, tenetur huic dare stipendium ad rationem Beneficii, id est suae Perceptae*? R. Satis est si stipendium dat congruum secundum morem Regionis, si aliud in fundatione cautum non fuerit. *De Lugo Tamb.*

Q. *An Sacerdos qui hodie a nemine stipendium accepit, Missam quam hodie est celebraturus possit applicare illi, qui primus illi stipendium obtulerit*? R. Neg: contr: est damnata.

Nec potest plura stipendia pro uno eodemque Sacro accipere ob Decr: Urb: VIII. editum. Duo autem aut plura stipendia accipere pro Missa cantata, non est duo, sed unum accipere justum pro tali Missa ratione majoris laboris.

Q. *Quamdiu obligationes differri possunt?* R. Ordinarie peccant mortaliter colligentes Missarum copiam, quas nisi post longum tempus absolvere possunt. Longum illud tempus communiter censentur duo Menses.

§ 19nus.

De Votivis.

Q. *Quid est Missa Votiva?* R. Quae ex voto, seu arbitrio Sacerdotis legitur praeter directionem Rubricae, et discrepanter ab Officio Divino.

Q. *Quotuplices sunt Votivae* R. Triplices *Primi Generis* sunt illae: quae dicuntur de aliquo Sancto, vel Solemnitate, de qua juxta Rubricas per anni circulum celebratur dies Festus.

Secundi Generis sunt illae, quae habentur in Missali Rom. post Commune SSrum seu de SS. Trinitate, Angelis, etc.

Tertii Generis sunt illae quae habentur in fine Missalis, Rom.

Q. *Quibus diebus absolvi possunt Votivae?* R.

Illis diebus, in quibus non occurrit aliquod Festum 2plex.

Ad legendam Votivam diebus permissis a Rubrica, sufficit quicunque finis honestus, uti devotio celebrantis, voluntas Fundatorum, quod praecipue inteligitur de Missis: *de Requiem*, de aliis legatur Rubrica Missalis ante Votivam SS. Trinitatis.

Q. *Quando non licet celebrare Missas Votivas?* R. 1. In Festo 2plici, Diebus Dominicis et Feriis, quae excludunt Festa 1. Classis, vg. Die Cinerum: In Vigilia Epiph: Pentec: Corporis Xti, Nativitatis Domini. 3. Infra 8vas Epiph: Pentec: Corporis Xti, Nativit: Domini, Paschatis, et Hebdomada S.

Q. *An Votiva Solemnis celebrari potest in duplicibus et Festis de Praecepto?* R. Potest ex rationabili causa, quia Rubricae prohibentes his diebus Votivam, non loquuntur de solemnibus, sed de privatis Votivis Missis.

Imo et in Festis 1. Classis potest cantari Votiva pro re aliqua gravi vg. pro causa publica, pro Principe terrae, pro Antistite, et pro publica victoria, et similibus, quae bonum alicuius Communitatis concernunt.

Q. *In quo colore celebrandae sunt Votivae?* R. Si sint Votivae 1mi Generis? Color adhibendus est, sicut in Festo eorundem SSrum. De reliquis videatur Rubrica Missalis N. XVIII.

Q. *In Missis Votivis debetne dici:* Gloria et Credo? R. Si sint solemnes debet. S. R. C.

13. Aug. 1667. Nisi sint in colore violaceo, tunc enim utrumque omitti debet. S. R. C. 19. Mar: 1607.

In omnibus Votivis privatis debet omitti *Gloria et Credo* nisi sint de Angelis, aut de S. Michaele, Gabriele; tunc enim dicendum est *Gloria in excelsis* sine *Credo.*

In Votivis de B. V. M. solum tunc dicitur *Gloria* si fiant in die Sabbathi; alias non. *Credo* autem nunquam dicitur, etiamsi in Missa de Festo occurrente illo die deberet cantari *Credo.* S. R. C. 29. Jan. 1609.

Q. *Quot orationes dicendae sunt in Votivis*? R. Possunt protrahi ad 7. non omnino tamen debent esse impares. S. R. C. 2. Dec: 1689.

Si tamen Votivae sint Solemnes pro gravi causa Ecclesiae celebratae, unica oratio tunc dicenda est, excepta Votiva de SS. Trinitate pro gratiarum actione, in qua duae orationes sub unica conclusione cantari debent. *Merati de Votiv.* § 8.

In privatis Votivis 2*da* Oratio dici debet de illo, de quo fit Officium; 3*tia* vero illa dicenda est, quae in Missa correspondente Officio 2*do* loco diceretur, puta simplicis, vel de Beata, aut pro Ecclesia, vel Papa.

In Votivis de Beata 2da Oratio de Officio, 3tia de Spiritu S. quae omittitur, si adest Commemoratio simplicis vel de die infra 8vam.

Q. *Qualis Praefatio dicenda est in Votivis*? R, In illis Votivis, quae propriam non ha-

bent? dicenda est communis vel de Tempore vg. Quadragesimae vel Passionis, Paschatis, vel si celebrabitur infra aliquam 8vam habentem propriam Praefationem dicitur de illa. S. R. C. 15. 7bris 1714.

. Quae vero habent propriam Praefationem ut Trinitatis? dicenda est haec, et non 8vae etiamsi sit pro re gravi infra 8vam Nativit: Domini, aut Ascensionis, in quo casu dici debet Praefatio propria ipsius Votivae; Communicantes vero de Octava. S. R. C. 16. Jun. 1683..

In fine Missae Votivae semper dici debet *Benedicamus Dno* (quod semper dicitur facie versus ad Altare) nisi dictum sit *Gloria in excelsis DEO*, tunc enim dici debet: *Ite Missa est.*

In omnibus Votivis tam solemnibus quam privatis dici debet in fine Evangelium S. Joannis: *In principio.* Dum praeter Missam conventualem cantatur Missa ex fundatione Votiva, in illa non debet fieri Commemoratio Festi. S. R. C. A. 1736. 23. Jan.

§ 20mus.

De Gloria et Credo.

Q. Quando dici debet in Missa: *Gloria in excelsis?* R. Tunc dum in Matutino dicitur *Te DEUM laudamus*, exceptis Feria 2 et 3. Rogationum, et Feria 5, in Caena D. et

Sabbatho S. in quibus canitur *Gloria* etiamsi praedictus Hymnus in Matutino non recitetur.

Item non dicitur in Missis quae non concordant cum Officio diei, uti in Vigiliis, Votivis, de Requiem.

Q. Quando *Credo* dicitur? R. In omni Dominica qualecunque sit Officium aut Festum in illa, aut Missa, dummodo non sit *de Requiem.*

Dicitur in Festis omnium Doctorum Ecclesiae, in quorum Vesperis dicitur: *O Doctor optime*, Merati p. 1. T. 11. n. 7.

In Missis *de Beata*, item in Festis SS. *Martyrum*, *Confessorum*, *Virginum*, quae celebrantur sub ritu duplici ordinarie non dicitur Credo: S. R. C. 10. Jun: 1700.

Octavae totae habent Credo, si earum Festa illud habent.

§ 21mus.

De Missis de Requiem

Q. *Quando non licet privatas de Requiem celebrare?* R. In illis diebus, in quibus non possunt celebrari Votivae.

Q. *Quid est Altare privilegiatum*? R. Est illud, in quo a Summo Pontifice concessa est indulgentia plenaria pro defunctis, quam potest concedere Pontifex animabus Purgatorii, non eas quidem directe, et immedia-

te liberando per modum absolutionis, et judicii, ut fit pro vivis, cum non sint illi subjectae, sed per modum Suffragii, seu cujusdam auxilii, offerendo DEO de Thesauro Ecclesiae satisfactiones per modum pretii condigni pro earum liberatione.

Q. *Indulgentia Altari Privilegiato concessa eg. ad Septennium quando incipit* R. Probabilius quod a die electo pro celebratione Missae, et non a concessionis, quia Septennium debet esse utile. *Gob.* et CC. DD.

Durante expositione SS. Sacramenti non licet celebrare Missas tam privatas quam Solemnes de Requiem, etiamsi sit Festum semiduplex. S. R. C. 19. Sep A. 1654.

Sacerdotes habentes Festum semiduplex, vel simplex si celebrent in aliqua Ecclesia in qua fit de duplici non possunt dicere Missam de Requiem. S. R. C. 2. Jun: 1701.

Sacerdos tam Saecularis quam Regularis habens Officium dupl. quam et 1. vel 2. classis celebrans in aliena Ecclesia ex obligatione in sepultura solemni, vel exequiis solemnibus debet se conformare illi Ecclesiae celebrando Missam de Requiem. S. R. C. 29. Jun: 1752. apud Ferar. T. ult.

Missae Solemnes et Cantatae pro Defunctis, qua die a Testatore praescriptae sunt, si illa sit vera Annua illius obitus? celebrari possunt, etiamsi Officium sit de dupl: majori vel minori. Bened. XIV. de *Sacrif*, l. 3

c. 23 § 5. dummodo Festum non sit de praecepto seu ad populum.

Dies 3. 7. et 30, quae habent Missam cum Oratione propria in Missali, nulla habent privilegia supra reliquas privatas. *Idem Ibid.*

Potest Missa Solemnis de Requiem cantari etiam in dupl. cum primo habetur certa notitia de alicujus obitu. S. R. C. 4. Maj. 1686. In quo casu Missa dicenda est ut in die obitus. *Merati. Gav.*

Anniversaria vero, et aliae Missae cantatae de Requiem relictae ex dispositione Testatorum possunt celebrari etiam in dupl: majori ex Decr: S. R. C. 22. Nov: 1664. approbante Alex. VII non tamen privatae.

Q. *Si autem Anniversarium incidat in Dominicam?* R. Debet tunc anticipari, aut transferri in diem proxime sequentem. *Gav. Merat. Tit.* 5. In quo casu illa verba in Oratione: *cujus Anniversarium depositionis diem commemoramus*, non sunt omittenda. S. R. C 4. Maji 1688.

Q. *In Commemoratione OO. Fidelium cui Missam applicare debet Sacerdos?* R. Cui placet sive pro uno, sive pro omnibus Defunctis. S. R. C, 1. Augusti 1663. Si moriatur hac die aliquis? Missa ut in die obitus pro illo dici potest.

Missae in altari privilegiato celebrandae pro Defunctis semper debent esse *de Requiem* nisi Festum dupl: vel Dies Dominica occur-

rerit; tunc enim acquiritur indulgentia, etiamsi Missae de Festo agantur. Si igitur Testator jusserit celebrari sibi Missas in certis hebdomadae diebus ad Altare privilegiatum, et in dies istos incidat aliquod Festum dupl.? Satisfit Testatori cum Missa de Festo. Idem dicendum de diebus in quibus duplex quidem non occurrit, sed Missae pro Defunctis vetantur. Haec omnia ex variis Decr: Pontif. collegit Bened. XIV. de Sacrif. l. 3. c. 22. §. 8.

§ 22dus.

De Reductione Missarum.

Q. *Quae sunt scienda circa hanc materiam?* R. Certum est inter DD. quod quando fundus, sive Capitale, sive aliud quodcunque pro celebratione Missarum legatum datum sine culpa Sacerdotis, vel alicujus communitatis, seu Monasterii absolute deperit, obligati non tenentur ad Missas celebrandas, quia beneficium datur propter Officium; cessante autem etc.

Additur: *sine culpa*, nam ea posita, remanet obligatio ad celebrandas tales Missas, quia gravis injustitia foret fundatori.

Si vero praedicti fructus usu temporis etiam sine culpa obligatorum valde sint diminuti, nec est spes restaurationis in totum nec modus, non propterea licitum est obli-

gatis propria authoritate numerum Sacrorum diminuere sed recurrendum pro reductione ad Episcopum tanquam Sedis Apostolicae Delegatum Bened: XIV. *De Synod Dic.* § 35.

§ 23tius.

De Extrema Unctione.

Q. *Quid est Extrema Unctio?* R. Est Sacramentum in quo Presbyter ungit Oleo infirmorum consecrato certas corporis partes hominis infirmi, certa verba cum intentione proferendo.

Dicitur *Extrema*, quia datur post alias unctiones, quae fiunt in Baptismo, Confirmatione, et Ordine, vel quia datur in extremis.

Q. Quis hoc Sacramentum instituit? R. Xstus Dominus, quod per S. Jacobum Apost. promulgatum est.

Q. Quae est materia, et quae forma? R. Materia *Remota* Oleum Olivarum ab Episcopo in die Caenae Domini solemniter consecratum. *Proxima* est ipsa Unctio, Forma, verba haec: *Per istam S. Unctionem.*

Q. Quis est Minister hujus Sacramenti? R. Solus Presbyter (qui saltem per contritionem debet esse in statu gratiae) nec quidem ex dispositione Papae (quod probat saltem praxis Ecclesiae, quae nunquam dispensat) ab alio ministrari potest. Potest hoc Sa-

cramentum Parochus administrare etiamsi esset excommunicatus, vel suspensus, si alius non esset Sacerdos. *Fil. Syl.*

Q. An Religiosi possunt licite administrare hoc Sacramentum? R. Nisi cum licentia Parochi, vel intra Septa Claustralia manentibus, secus facientes incurrerent Excommun: Papae reservatam.

Q. Quibus dari debet hoc Sacramentum? R. Adultis morti propinquis ex morbo, vulnere, partu, vel senectute, Reo, qui sumpto veneno expectat mortem. Dari potest rotae affixo, si petat; non vero suspendendo, vel decapitando.

Q. Quae dispositio requiritur ad hoc Sacramentum cum fructu recipiendum? Ex parte *Animae*, ut sit Baptizatus, non excommunicatus, ut expresse vel tacite infirmus petat et intendat illud suscipere, et peccati obicem per poenitentiam abstulerit.

Ex parte *Corporis*, ut sit in probabili mortis periculo constitutus; ordinarie in eadem, infirmitate reiterari non debet. Si autem infirmitas longa sit, et mutet statum, propter novum periculum potest reiterari.

Q. Quis effectus hujus Sacramenti? R. *Primarius* est augmentum gratiae sublativae venialium atque corroborativae animae contra tentationes Daemonum, in ultima lucta, et sic est salus spiritualis. *Secundarius* est salus corporis, seu morbi alleviatio.

Q. In dubio an vivat aegrotus quomodo ad-

ministrari debeat? R. Sub conditione, *Si vivis per istam S. Unctionem etc. S. Lay.*

Q. An Confessio et Communio praemitti debeat? R. Per se loquendo Confessio non necessario praemittitur, cum ungendus disponi possit per contritionem. Per accidens tamen praerequiri potest vg. Si post Viaticum peccasset mortaliter, et timeretur post unctionem non futurum tempus Confessioni.

Q. Hoc Sacramentum potestne omitti absque peccato? R. Si omittatur ex negligentia, veniale est; Si vero ex contemptu, mortale.

Q. An si aeger sensu aliquo careat, debeat pars proxima inungi? R. Cum Com DD Affir.

Q. An secluso periculo animae proximi teneatur Parochus ministrare Extremam Unctionem cum periculo propriae vitae vg. tempore pestis? R. Affirmat Syl. Nug. sed plures alii negant. *Maj. etc.*

Et hanc sententiam utpote communiorem potest Parochus sequi excepto casu, quo infirmus absque ullo alio Sacramento moreretur. Potest tunc virgae argenteae seu alterius usus inservire ad ungendum infirmum e loco remotiori. *Lay etc.*

Q. An si Parochus Oleum benedictum non habeat, possit non benedictum adhibere? R. Cum Com: DD. neg: contrariam vocat *Sua:* temerariam, ideo id tute svaderi non potest; miscere tamen potest in defectu aliquantulum Olei non benedicti vg. 3tiam partem

cum duabus benedicti, similiter faciendum in defectu aquae benedictae, in quo debent praemoneri rudiores, qui simplicem pro benedicta substituunt, praecipue in benedictionibus Paschae.

Q. *An Sacerdos infirmus possit sibi ipsi administrare Extremam Unct:* R. Non, quia Minister hujus Sacramenti debet esse persona distincta; sicut ad Baptismum.

Q. *An Parochus, si Oleum S. domum deferat, credens se noctu ad aegrum vocandum, peccet mortaliter?* R. Negat *Dia. etc.* Imo potest per diem et noctem retineri sine omni peccato, quod intelligendum est, si alias foret periculum, ne forte sero veniret.

Nota: Sacerdos aegrotus inungi debet ut alii infirmi, excepto quod non palma ungi debeat, cum jam sit in susceptione Sacerdotii uncta, sed pars superior manus ungenda est.

Q. *An peccat, qui omittit recitationem Litaniarum, Psalmorum?* R. Non, quia praedictae praeces sunt tantum Consilii.

Laudabile erit, si dum hoc Sacramentum administratur, plures assistant Sacerdotes, vel saltem probi viri, ut Oratio totius Ecclesiae ad effectum hujus Sacramenti coadjuvet, Bened: XIV. *De Syno. Dia.* l. 7. c. 19 § 1.

Q. *Quidam infirmum unxit per errorem non Oleo S. sed Chrismate, num cognito errore re-*

petenda est unctio? R. Cum *Lay.* nihil esse repetendum sed rem DEO esse commitendam, tum quia sine scandalo reiterari non potest; tum quia *Lug Lean. Ami.* docet, quod sit probabile hoc Sacramentum valide conferri in materia S. Chrismatis.

Amicus addit in cursu Theo: T. 8. Disp: 19. Sec 3 quod in casu quo non possit haberi S. Oleum, posset uti Chrismate.

CAPUT XI.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

§ 1mus.

De Sponsalibus.

Q. *Quid sunt Sponsalia?* R. Promissio vera, voluntaria, deliberata, ac mutua, signo

sensibili expressa, futuri matrimonii inter personas jure, et natura habiles.

Q. *Quae requiruntur ad valorem Sponsalium?* R. 1. Ut sit promissio vera, et non ficta. 2. Ut sit voluntaria 3. Ut sit mutua, et acceptata. 4. Ut sit verbis, aut nutibus, seu signo aliquo externo expressa. 5. Requiritur tam in Masculo, quam in Foemina annus septimus completus, nisi prudentia praeveniat aetatem, quia tunc potest haberi rationalis consensus, ut patet ex Cap: *Juvenis*.

Q. *Quare Sponsalia praemittuntur Matrimonio?* R. Quia ardua res est Matrimonii, utpote in quo vir et mulier, ita colligantur, ut nulla de causa, nec per ullam dispensationem eorumdem vinculum post consummationem solvi, et priore vivente uxore, alia nulla super induci possit. Recte ergo sponsalia illi ut dispositio praemittuntur, tum ut matura deliberatione contrahatur, tum ut impedimenta, si quae subsint, in apertum proferantur.

Q. *An sponsalia omnino praecedere debent Matrimonium?* R. Licet ordinarie praecedant, non sunt tamen de necessitate Matrimonii.

Q. *Sponsaliorum contractorum quis est effectus?* R 1. Obligantur Sponsi sub *mortali* contrahere secum Matrimonium. Nolens po-

test cogi ab Eppo censuris, dummodo hac ratione spontaneus contractus speretur; sin minus? satius est minus malum violatae promissionis permittere, ut majus malum contracti Matrimonii vitetur. Tenetur autem resiliens ad damni reparationem, quod ex fidei violatione alteri est illatum.

II. Contrahitur impedimentum publicae honestatis, de quo vid: inferius § 6. Tit: *Honestas.*

III Contrahitur inhabilitas ad contrahendum alia sponsalia. Siquidem illa 2da sponsalia licet cum alia foemina, et si essent jurata, imo etsi copula accesserit cum ista 2da, quoniam contra fidem priorum sponsaliorum sunt inita, invalida sunt. Com: DD.

Q. *Anna sponsa sciens se defloratam nihilominus tanquam virginem adhuc se praesentat, ubique locum virginum occupat, in ornatu capitis more virginum incedit, tandem tanquam virgo nubit, num peccat mortaliter?* R. *Dic. Per etc.* negant, si vir non putetur defectum illum deprehensurus, aut deprehensum aegre sensurus. Cum nimis durum, et intolerabile onus foret foeminis vel detegere virginitatis suae jacturam, vel innuptas perpetuo manere, non videntur ulla lege ad eam manifestationem obligari; siquidem nec vir solet, aut debet suos proprios defectus propalare, et par utriusque merito censetur conditio.

Eo casu non fingeret se virginem, sed solum tegeret suum defectum. *Burg. Cent.* 2

Q. *Sponsis an licent tactus impudici?* R. Non, cum proxime disponant ad copulam, et pollutionem; etsi liceant oscula et amplexus in signum amoris. *San. etc.*

Q. *Ob quas causas dissolvi possunt sponsalia?* R. 1. Cum unus illorum ingreditur Religionem, alter manet liber, nec tenetur expectare professionem. An vero non admissus ad professionem, et rediens ad saeculum liber sit ab obligatione Sponsalium? Alii negant, alii probabilius affirmant. *Villa.* Cognoscens autem sponsus sponsam sub spe Matrimonii non potest ingredi Religionem.

2. Sponsalia etsi jurata solvuntur per votum simplex castitatis factum tam ante, quam post ipsa Sponsalia, quia in sponsalibus subintelligitur ista tacita conditio: nisi perfectior vitae status eligatur. Idem dic de voto Ordinis. Com: DD.

3. Dissolvuntur per susceptionem Sacri Ordinis, quia per susceptionem Ordinis, censetur eligi perfectior status.

4. Si in contractu Sponsaliorum tempus determinetur, eoque completo unus illorum non velit contrahere, alter manet liber.

5. Sponsalia etsi jurata sint per discessum alterius sponsi in terras longinquas absque licentia alterius, dissolvi possunt.

6. Irritantur per subsequens Matrimonium valide, licet injuste celebratum cum alia persona.

7. Dissolvuntur etiam per interveniens impedimentum dirimens Matrimonium vg. *Affinitatem.* Item per alterius sponsi fornicationem, quamvis foemina sit vi oppressa.

8. Solvuntur si notabilis mutatio accedat, seu aliquid superveniat, quod si a principio extitisset, merito a sponsalibus abstinuisset vg. si unus illorum haberet lepram, vel morbum gallicum etc.

9. Possunt dissolvi mutuo consensu, et mutua remissione ipsorum sponsorum, etiamsi fuerint jurata.

10. Si non adimplentur conditiones, sub quibus celebratae fuerant.

Nota. Si causa solvendi Matrimonii moraliter est certa, nulla judicis Eccl^ae: authoritate opus ad solvenda sponsalia, nisi ratione vitandi scandali.

§ 2us.

De Bannis seu denuntiationibus.

Q. *Quid sunt Bannae seu denuntiationes?* R. Est publica proclamatio in facie Ecclesiae de Matrimonio, duorum inter se contrahendo facta ad eum finem, ut si aliquod impedimentum subsit, a fidelibus delegatur.

Q. *In quo loco fieri debeant?* R. Ordinarie in Ecclesia; posse autem fieri etiam vg. in Caemeterio; affirmat *Pon. Lay.* cum etiam in tali casu concursus populi haberi possit. *Tan.* d. 8. n. 126.

Q. *Quandonam debent fieri?* R. Tribus diebus festivis continuis, per quos intelliguntur dies, quibus convenire solet in Ecclesiam multitudo populi. Continui autem dies sunt, inter quos non interponantur multi dies festivi.

Q. *An possint fieri tribus diebus festivis continuis id est immediate succedentibus?* R. Affirm. *Kug. Tamb. Dicas:* Nisi speciale sit alicujus loci praeceptum, et nisi suspicio sit de aliquo impedimento. Si necessitas foret aliqua, et adesset concursus populi, possunt etiam esse die feriali. Affirm: *Lay.*

Q. *An Parochus omittens proclamationem incurrit suspensionem?* R. Hanc poenam non ipso facto incurreret, nisi per sententiam Judicis; peccaret tamen mort. quia Matrimonium secundum quod esset Clandestinum, esset tamen validum. *Engel.*

Q. *Si contracturi sunt diversae Parochiae, an in utraque debent fieri Bannae?* R. Affir: nisi consvetudo aliqua obtineat, ut in ejus solum Parochia fiant, ubi nuptiae sunt celebrandae.

Q *Quis potest dispensare in Bannis, ne absolute fiant, vel una tantum?* R. Episcopus, vel ex ejus delegatione alius Superior. Sine gravi causa non debet dispensare, monet Bened: XIV. Const: *Satis vobis* Bull: T. 1. n. 55. Peccant illi, qui sine ulla necessitate procurant dispensationem. *Ibidem, idem.*

Q. *An Parochus propria authoritate dispensare posset in Bannis?* R. Non. Nisi urgeat

necessitas instantis mortis, pro accipienda in conjugem concubina ad satisfaciendum famae, aut filios legitimos relinquendum. *Com: DD.*

Q. *An si post factas Bannas longo tempore vg. intra 2. vel 3. Menses non contractum est Matrimonium, iterum praemitti debeant Matrimonio?* R. Affir. eo quod intra tale tempus facile iterum novum impedimentum oriri queat.

§ 3tius.

De Matrimonio quo ad substantiam.

Q *Quid est Matrimonium?* R. Est Sacramentum inter baptizatos, quo vir et mulier sibi mutuo legitime corpora sua traduant ad perpetuam vitae societatem, usum prolis suscipiendae, et remedium concupiscentiae.

Q. *Quotuplex est?* R. 3plex: *Legitimum*, quod est contractus legibus conformis non tamen Sacramentalis, uti est inter Judaeos *Ratum* est contractus fidelium Sacramentalis ab Ecclesia approbatus, non tamen adhuc copula carnali completus. Et *Consummatum*, quod est contractus Sacramentalis fidelium copula carnali completus.

Q. *Quotuplex est adhuc?* R. 2plex: *Solenne*; quod fit cum assistentia Parochi et duorum testium saltim. Et *Clandestinum*, quod fit sine dictis solemnitatibus, et ibi solum valet, ubi Tridentinum non est promulgatum.

Q. *Quotuplices sunt solennitates Matrimonii?* R. Duplices: *Substantiales* sine quibus invalidum redditur Matrimonium. Talis e Jure Trid: est praesentia Parochi et duorum testium omnino. Aliae *accidentales*, sine quibus validum, sed illicitum est Matrimonium, tales sunt Bannae, benedictio etc.

Q. *Quae est materia, et quae forma?* R. *Remota* materia sunt corpora contrahentium ut acta tradita vel tradenda. *Proxima* vero est corporum mutua traditio. *Forma* sunt verba vel nutus contrahentium mutuum consensum exprimentes.

Q. *Quis est Minister?* R. Ipsi contrahentes faciunt unum Ministrum totalem. Parochus enim est tantum assistens. Qui cum dicit: *Ego vos conjungo*: sensus est: juxta *Scot.* hic: Ego vestram conjunctionem approbo.

Q. *Ad quid est institutum Matrimonium?* R. Propter educandam prolem et mutuum obsequium viri et mulieris, ac remedium concupiscentiae.

Q. *Qui sunt effectus Matrimonii?* R. Praeter gratiam habitualem et Sacramentalem sunt alia dona gratiae ad perficiendum amorem conjugalem, et indissolubilem unitatem inter conjuges, ad fraenandam indecentem concupiscentiam, et ad rectam prolis educationem.

Q. *Quo in loco celebrari debeat Matrimonium?* R. Ordinarie in loco sacro, ex causa tamen posset etiam in loco non sacro, v. g. si maliciose impediendum esset Matrimonium. Vel cum sine periculo non est accessus ad Eccle-

siam. In Ecclesia tamen debet fieri benedictio. *March.*

Sciendum I. Debitum conjugale *reddere quidem licet, sed petere non licet illi, qui* Matrimonio contracto sciens, et voluntarie consangvineam vg. uxoris in 1mo vel 2do gradu cognovit, nisi dispensatione obtenta ad effectum petendi debitum: *Item dicendum* si vg. uxor peccaret cum consangvineo sui viri in dictis gradibus.

Nec *illi, qui* bona fide contraxit Matrimonium sed postea prudenter dubitat de valore ejus.

Nec *illi, qui* Matrimonium contraxit post emissum votum simplex perpetuae castitatis, nisi dispensationem obtineat.

Sciendum II. Debitum conjugale nec petere, nec reddere licitum est, si uterque conjux scit Matrimonium esse nullum. *Item* Si uterque conjugum communi consensu continentiam voverit, et in eo etiam juri petendi renuntiaverit.

§ 4tus.

De Coelibatu.

Q. *Verumne id est quod Ecclesia Catholica reprobet Matrimonium?* R. 1. Falsum est, quem primo adeo aestimat, ut Sacramentum esse profiteamur.

R. 2. Eccle. Cath: reprobat Matrimonium *Sacrilegum et invalidum,* Divinaeque legi e dia-

metro *oppositum*, dum quis contra votum castitatis, et juramentum DEO voluntarie factum, uxorem ducit: Dicit enim Scrip: Psalm: 75. *Vovete et reddite Dno DEO etc.*

Q. *Quae lex obligat, ut qui perpetuam DEO voverunt castitatem a Matrimonio abstineant.* Lex DEI, et naturae rationalis, haec enim praecipit sicut in omni alia materia, sic et in praesenti: *Juramentis et promissis voluntarie DEO praestitis, omnino standum esse.*

Q. *Objiciunt Dissidentes S. Paulus vocat doctrinam daemoniorum, quae prohibet nubere* 1. Tim: 4. *sed hoc facit Rom: Ecclesia obligans ad Caelibatum?* R. Recte vocatur doctrina daemoniorum, quae *absolute et non libere* volentes obligat ad Caelibatum, et nubere prohibet, hoc autem Eccl: Rom: non facit; sed solum adstringit ad Caelibatum illos *jure positivo Apostolico*, qui libere voverant DEO castitatem, seu qui suscipiunt benevole S. Ordines, quibus ex dispositione Ecclesiae annexum est votum et obligatio perpetuae castitatis. Caelibatus enim secundum se est status perfectior Matrimonio. 1. Cor. 7. 39. *Math.* 19. etc.

Q. *Caelibatus est res difficillima, plerisque impossibilis, multa parit flagitia. et scandala?* R. 1. Status Clericalis et Caelibis nulli impossibilis est, quia tamen aliquibus difficilis accidit? non facile a talibus suscipiatur sine praevia consultatione, et vitae suarum disquisitione. Si autem susceptus jam est? etiam observari potest a quolibet cum DEI gratia. (*sine qua*

nemo potest esse continens), quam DEUS nulli denegat, dummodo adhibeantur media, quae ex parte hominis requiruntur, uti sunt orationes, sobrietas, fuga otii, et occasionum, custodia oculorum, mortificatio corporis, memoria Novissimorum, amor suae bonae famae.

Haec media adhiberi debent etiam a conjugatis, quando alter conjunx est absens, vel aegrotat, vel quando tentatur ad alienam concupiscendam. *De reliquo*: tentari, sentire motus contra castitatem absque consensu voluntatis, peccatum non est; cohibere autem consensum voluntatis in nostra libertate est.

R. 2. Flagitia non parit Caelibatus, sed abusus illius; sicut inter nuptos: adulteria non parit Matrimonium, sed abusus Matrimonii. *Et sane*, vix minora et pauciora fors peccata contra castitatem reperientur in conjugatis, quam Caelibatum profitentibus; An ergo lex obligans uxoratum (ut sit contentus una uxore, et alienam neque concupiscat, neque tangat) vituperari, et solvi debet, si uxorati multones eam violent, et gravissimam difficultatem propter vitae suae licentiam experiantur in ea observanda? utique nemo id affirmabit?

Cur ergo legem Caelibatus reprehendant, et solvi cupiunt Dissidentes, si forte a quibusdam perversis violetur, vel aliqui omnia sensualitati suae indulgentes contra castitatem tententur?

Q. I. *Utique Scrip: dicit* Gen: 1. Crescite et multiplicamini. II. Oportet Episcopum esse unius uxoris virum. 1. Tim: 3. III. Honora-

bile Connubium in omnibus, *ergo etiam in Clericis?* R. Ad I. Id esse benedictionem, quia etiam ad pisces et aves dixit idem pariter DEUS. *Vel* si fuit praeceptum? fuit tantum pro illo tempore, quo erat terra adhuc vacua; alias Elias Hierem: uterque S. Joan. etc. violassent hoc praeceptum, quod dici nequit.

R. Ad II. Hic textus non vult positive ut Episcopus habeat unam uxorem, sed ut non eligatur uxoratus, (ut initio Ecclesiae fiebat propter penuriam aptorum hominum) nisi tantum talis, qui nec successive, nec simul habuerit plures uxores, quam unam: a qua tamen quo ad thorum fieri debebat separatio susceptis SS. Ordinibus. *S. Chriso. in 1. Tim, et in c. 1. ad Tit.*

R. Ad III. Ly: *in omnibus* non denotat personas *omnes* indiscriminatim, sed eas tantum, in quibus nullum reperitur impedimentum. *Vel* solum denotat Matrimonium *omni ex parte* esse honorabile, sive ratio Sacramenti, sive proles, sive alii fines illius spectentur.

Alia praxis fuit in Ecclesia Graeca, quae adhuc toleratur, ubi quamvis Eppi ab omni Matrimonio abstinere debeant tam contracto, quam contrahendo; Sacerdotes tamen, qui ante susceptos SS. Ordines illud contraxerunt, Matrimonio uti possunt; sed post semel susceptos SS. Ordines id contrahere amplius nec licuit, nec licet.

§ 51us.

De Parocho contrahentium Matrimonium.

Q. *Quinam censetur proprius Parochus contrahere volentium Matrimonium?* R. 1. Valide assistere potest tam Parochus sponsi, quam sponsae; Imo etsi esset excommunicatus non toleratus, interdictus, suspensus, et irregularis, quia hujusmodi assistentia non est actus jurisdictionis. Imo etsi esset vi, aut dolo adactus.

R. 2. Non solum Parochus Urbis, aut Pagi in quo contrahentes habent domicilium, sed etiam proprius Parochus censetur: Papa in toto orbe, Episcopus in sua Diaecesi, Vicarius Generalis, Capitulum sede vacante. Dicti Praelati possunt loco sui delegare jus assistendi alicui Sacerdoti, quamvis Parochus loci esset invitus, et inscius.

Q. *Quotuplex est proprius Parochus?* R. 2plx. *Originis et Domicilii.* Si quis tamen in uno loco natus sit, in alio autem Domicilium contraxit, non Parochus *Originis*, sed Domicilii assistere debet, quia Parochianum constituit non tam origo, quam Domicilium.

Q. *Quantum temporis requiritur ut in aliqua aliena Parochia Parochianus quis efficiatur?* R. Habitatio quaecumque etiam brevissima, et si per horam solum incepit habitare, sufficit in eo, qui domicilii figendi animo ad locum vg. Parochiae N. advenit.

Q. *Qui Parochus Matrimoniis Vagorum assistere potest?* R. 1. *Vagus* dicitur, qui nullibi domicilium habens versatur in loco N. sine animo remanendi. *Peregrinus* autem, qui alibi domicilium habens in loco N. moratur animo non permanendi.

R. 2. Matrimoniis vagorum (non autem Peregrinorum) quilibet Parochus valide et licite potest assistere, consulto tamen prius Officio.

Idem dicendum est de eo, qui etsi quidem testimonium liberi status habeat, sed incertum, et suspicioni obnoxium, talis ad Officium remittatur, ubi juramentum super liberum statum praestet. Parocho praestiti juramenti testimonium afferat ex Officio, quod circa Librum Metrices Copulatorum conservabitur.

Q. *An Parochus suis Parochianis etiam extra suam Parochiam valide assistere potest?* R. Affirm; quia sic non desinunt esse Parochiani.

Q. *Quam poenam incurrit Parochus assistens Matrimonio alienorum Parochianorum?* R. Ipso jure tamdiu suspensus manet, quamdiu Episcopo videbitur. *Trid.*

Q. *An Sacerdos habens delegationem a Parocho ad assistendum possit subdelegare alteri?* R. Non. (C. DD. Facultas autem, quam Parochus alteri dat Sacerdoti, omnino debet esse expressa, tacita non sufficit.

Q. *An valeret Matrimonium, si ei assisteret Parochus, cui Eppus interdixerat, ne assisteret?* R. Affir: quia per hanc inhibitionem Parochus

non desinit esse Parochus; Tum quia generaliter Matrimonium contra interdictum Ecclesiae celebratum valet. Nisi aliquod aliud impedimentum dirimens interveniat. Bened: XIV. *de Syno* c. 7.

Q. *An filii vel filiae peccant, si contrahant Matrimonium invitis vel inscuis Parentibus?* R. Non; si contrahant cum dignis, et pares conditionis absque ullo contemptu Parentum, et incommodo Familiae, secus? peccant mortaliter. *Sanch.* Ordinarie tamen consensus Parentum requiritur, et benedictio eorum petenda est.

Nota 1. Jungendi Matrimonio non sunt, qui ignorant necessaria ad Salutem. Bened XIV. *Encyc.* n. 42.

Nota 2. Parochus tenetur a sponso et sponsa privatim et ad aurem explorare liberam voluntatem ante contractum. Bened: XIV. Cons: *Nimiam Licentiam.*

Q. *Quo ritu Matrimonium? et ubi contrahi debet inter maritum latinum, et mulierem graecounitam?* R. Latino ritu coram Parocho latino.

Inter maritum vero graecounitum, et mulierem latini ritus potest contrahi vel coram Parocho graecounito praesentibus duobus vel 3bus testibus, Vel coram Parocho latino ubicumque Maritus graecounitus voluerit.

Ejus autem loci ac ritus Parochus assistere debet, ubi, et quo ritu Matrimonium contrahitur. *Idem Const: Et si Pastoralis.*

Q. *Licitumne sit Matrimonium inter Catholicum et Dissidentem?* R. Non; nisi in gravi

causa, quia hoc agendo fit communicatio in Divinis. *Idem de Syno.*

Potest tamen contrahi cum consensu Eppi. 1. Si absit periculum aversionis, et persona Catholica permittatur libere vivere in sua Religione. 2. Ut non impediatur ritu Catholico prolem educare. 3. Ut non sit facile Catholicae Personae in sua Religione invenire conjugem sibi parem, vel e contra. 4. Ut haereticus non sit denunciatus, nec notorius percussor Clerici. 5. Ut eo loco passim sit consvetudo sic contrahendi absque scandalo.

Q. *Quando benedictio dari debet sponsis?* R. Vel in Missa de sponsis celebranda ante contractum Matrimonii. Vel immediate post ipsum contractum, uti habetur in Rituali.

Benedictio haec dari debet omnino a Parocho sponsi vel sponsae, vel etiam ab alio Sacerdote, sed cum expressa licentia Parochi sponsi vel sponsae: Nam sine dicta facultate, si benediceret alius Sacerdos, ipso facto incurreret suspensionem ab Officio, donec ab Episcopo Parochi absolutionem habuerit. *Triden. Ses.* 24.

Notandum. Etsi foemina aliqua sciatur esse impraegnata, tamen, si sint primae nuptiae ex parte ejus, benedictio danda erit. Etiam dum post nuptias ad Ecclesiam venerit, introducenda est more solito, post partum veniens ad Ecclesiam introducenda seu benedicenda est, dummodo actu sit in legitimo Matrimonio. *D. Abreu. Mosmill.*

Nuptiae inter Catholicum et Dissidentem multo rectius non sunt benedicendae, neque Missa in praesentia haeretici celebranda. Bened: XIV. de Synod: Diaec: l. 6. c. 5. § 5.

Q. *Si per oblivionem aliquam benedictio tam in Missa, quam tempore contractus Matrimonialis omitteretur?* R. Non esset mortale; nisi sequeretur contemptus, aut scandalum.

§ 6tus.

De impedimentis Matrimonii.

Q. *Quid est impedimentum Matrimonii?* R. Est obstaculum quoddam impediens ne licitum, aut validum fiat Matrimonium.

Q. *Quotuplicia sunt impedimenta?* R. Duplicia: *Impedientia et Dirimentia.*

Q. *Quae est differentia inter illa impedimenta?* R. Haec, quod Matrimonium cum impedimento *dirimente* sit illicitum et invalidum. Contractum vero cum *impediente* licet sit validum, tamen est illicitum.

Q. *Quae sunt impedimenta impedientia Matrimonium?* R. Praeter peccatum mortale, et excommunicationem, in quibus illicitum est omnino contrahere Matrimonium, sunt sequentia, quae sola sunt ex ordinatione Ecclesiae hodie in usu.

1. Votum simplex castitatis perpetuae.
2. Votum Religionis ingrediendae.

3. Sponsalia. Et 4 Ecclesiae vetitum. Impedimentum vero *Cathechismus* per *Triden.* Impedimentum *Criminis* uti: *raptus* sponsae alienae. *Presbytericidium etc.* per contrariam consuetudinem sublatum est.

Q. *Quid intelligitur per votum simplex castitatis?* R. Illud: quod, qui fecit votum castitatis privatae, *vel* votum non cognoscendi foeminam, *vel* votum recipiendi S. Ordines, *vel* votum caelibatus, non potest licite contrahere Matrimonium sine dispensatione.

Votum vero non fornicandi, aut non peccandi contra castitatem non est impedimentum.

Q. *Petrus obstrictus voto simplici castitatis scienter contraxit Matrimonium, an valide?* R. Valide, sed illicite et toties peccabit, quoties debitum petet (donec ipsi dispensatio procurabitur) reddere tamen potest, quin tenetur, si petatur a conjuge. Idem dicendum, si foemina simile votum fecisset.

Q. *Quis potest dispensare, ut Petrus debitum petere valeat?* R. Episcopus. Si autem ante initum Matrimonium rescivisset Confessarius de voto hoc Petri, tunc foret procuranda ipsi Dispensatio a S. Poenitentiaria in ordine ad licite contrahendum Matrimonium.

Q. *Vi hujus dispensationis, quam haberet Petrus ab Episcopo, possetne, mortua illa uxore, aliam ducere?* R. Non, quia haec dispensatio conceditur solum ad hoc, ut possit debitum petere ab uxore, quam nunc habet, sed mortua illa reviviscit votum, adeoque ad licite con-

trahendum aliud Matrimonium requiritur Dispensatio Papalis.

Q. *An non etiam Episcopus valeat dispensare super voto castitatis perpetuae et Religionis in ordine ad licite contrahendum Matrimonium?* R. Non quidem jure ordinario, sed per accidens potest, quando sequentia occurrunt. 1. Magnum incontinentiae periculum. 2. Grave scandalum. 3. Difficilis recursus ad Papam, vel Nunciaturam ob distantiam loci, vel paupertatem voto adstricti. 4. Si vota non fuerunt absoluta, perfecta, sed solum conditionata.

Q. *Paulus fecit votum Religionis ingrediendae, eo non attento contraxit Matrimonium sine dispensatione, an peccavit?* R. Peccavit mort: sed consummato Matrimonio poterit licite et reddere, et petere debitum absque ulla dispensatione. Quia tale votum non est formale votum castitatis, *Palaus* cum CC. idem dicendum de eo, qui vovit caelibatum, sive non ducere uxorem.

Q. *Quid intelligitur per impedimentum Ecclesiae vetitum?* R. 1. Prohibitio, quae fit ab Eppo, vel Parocho ob dubium impedimenti alicujus, vel inhabilitatis inter copulandos.

R. 2 Quod vetitis ab Ecclesia diebus non liceat solemniter celebrare nuptias scil: tempore Adventus usque ad Epiphaniam, et a feria 4ta Cinerum ad Dominicam 1mam post Pascha inclusive.

§. 7mus.

De impedimentis dirimentibus.

Q. *Quotuplicia sunt impedimenta dirimentia*? R. Duplicia: Alia quae invalidant Matrimonium jure naturali seu Divino, et talia sunt: Error, impotentia perpetua, consangvinitas in 1. gradu, Vis, Ligamen.

Et alia, quae invalidant solum jure Ecclesiastico, et hujusmodi sunt reliqua. In his Papa dispensare potest, quia in cujus potestate est legem ponere, in ejus potestate est dispensare in illa, sed Papa est Conditor juris Ecclesiastici, Ergo etiam et dispensator.

In illis tamen, quae dirimunt jure Divino dispensare non potest, quia dispensatio est juris relaxatio, Papa autem non habet potestatem in jus naturale et Divinum, cum haec sint ordinis superioris. Habet tamen potestatem declarandi et interpretandi, quando praecepta naturae obligant, quando non, in quibusdam gravissimis casibus.

Q. *Si impedimentum aliquod dirimens supervenerit post valide contractum Matrimonium*? R. Tunc illud jam non dirimeret, sed solum tolleret jus petendi, vel et petendi, et reddendi, prout casus tulerit; ut si vg. uterque conjux conscius esset impedimenti vg. affinitatis de novo per peccatum contractae.

Q. *Quae sunt illa impedimenta dirimentia*? R. Sequentibus versibus expressa.

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen.
Cultus, Disparitas, Vis, ordo, ligamen, honestas.
AEtas, affinis, si Clandestinus, et impos.
Raptaque sit mulier, nec parti reddita tutae.
Haec socianda vetant connubia, facta retractant.

ERROR.

Q. *Quotupliciter potest error contingere in Matrimonio?* R. Dupliciter: Unus circa substantiam personae, ut si quis ducat Annam, putans esse Evam. 2. Circa qualitatem Personae, ut si quis ducat Annam putans illam esse nobilem, divitem, virginem quam postea talem non invenit.

Error circa substantiam Personae semper invalidat Matrimonium, quia taliter errantis nullus est consensus, *nihil enim est volitum, nisi praecognitum.*

Error autem circa qualitatem Personae per se non dirimit Matrimonium, quia in tali casu contractus quo ad essentiam est voluntarius, nam intentio nubendi vg. cum Anna non respicit qualitatem illam in Anna (vg. nobilitatem) per se et tanquam objectum, sed tanquam aliquid accidentale objecto per se.

Si tamen contrahens cum Anna diceret sive expresse, sive intra se: duco te in uxorem, si virgo es, tunc utique dirimeret Matrimonium, etiam qualitatis error, nam si non

reperiret virginem, nullus esset illius consensus.

CONDITIO.

Q. *Quid intelligitur nomine Conditionis?* R. Intelligitur status servilis alicujus ex contrahentibus et quidem non qualiscunque servitus, sed illa quae mancipium reddit, ita subditum Domino, ut ab illo possit vendi pro suo libitu.

Q. *Quando error conditionis invalidat Matrimonium?* R. Tunc quando conditio errantis fit deterior, ut dum libera contrahit cum servo, quem credebat esse liberum. Siquidem Ecclesia hoc impedimentum apposuit, ut non fiat injuria liberis Personis, magna autem esset injuria illius liberae, quae mancipio traderet corpus suum, et sic ratione vinculi cum ipso fieret aliquo modo mancipium.

Quando autem Matrimonium contractum fuisset cum errore conditionis, ita ut persona cum qua contrahitur, esset aequalis aut melioris conditionis, quam ille, qui sic erraret, non esset invalidum, ut si vg. servus contraheret cum serva, quam putabat esse liberam, aut cum libera, quam judicabat esse servam; Quia in utroq; casu conditio contrahentis non est deterior, sed in 1. casu est aequalis, in 2. melior est, et sic nulla est injuria erranti.

VOTUM.

Q. *Quale votum dirimit Matrimonium?* R. Non simplex ut dictum est superius. (dempto unico, si uxor in saeculo continentiam vovens cum consensu Episcopi, marito licentiam daret, aut Ordines suscipiendi, aut S. Religionem profitendi, eo mortuo, si contraheret cum alio, Matrimonium esset nullum. *Cap. quia* 10.) sed votum solemne tam Religiosae Professionis, quam Ordinis S., si antecedat contractum Matrimonii.

COGNATIO.

Q *Quid est Cognatio?* R. Est quaedam conjunctio inter certas Personas.

Q. *Quotuplex est?* R. 3plex: Legalis, Spiritualis, et naturalis. 1ma *Legalis* est propinquitas Personarum ex adoptione proveniens.

Q. *Quid est adoptio?* R. Est Personae extraneae in Filium aut filiam legit ma assumptio; quae fieri debet Authoritate Publica, seu Magistratus.

Alia est *perfecta* adoptio: per quam Persona extranea transit in potestatem adoptantis, et fit haeres illius necessarius, acsi esset filius naturalis. Haec adoptio fit authoritate supremi Principis Regionis.

Alia *imperfecta*, per quam adoptatus non transit in potestatem adoptantis, (quia est sub potestate Patris sui naturalis) et non est hae-

res necessarius in testamento, sed tantum ab intestato.

Q. *Qualis ex his dirimit Matrimonium?* R. De *perfecta* omnes DD. affirmant. De *imperfecta* alii negant, alii cum *Scoto in* 4. *d.* 40. *q. uni:* affirmant.

Cognatio legalis dirimit Matrimonium in linea recta inter ipsum adoptantem et adoptatum, hujusque solos filios carnales descendentes usque ad 4. gradum.

2. In linea collaterali inter ipsum adoptatum, et solos filios carnales adoptantis et non ultra.

3. Inter adoptatum et uxorem adoptantis et e contra.

Q. *Quid est cognatio spiritualis?* R. Est propinquitas inter aliquas personas ex generatione spirituali procedens scil: *Baptismi* vel *Confirmationis*. Inter quas autem personas contrahitur dicta cognatio, videatur ubi de *Baptismo*.

Haec cognatio est ex solo jure Ecclesiastico statuta. Trid: Ses: 24. c. 2. Cur autem Ecclesia hanc cognationem spiritualem constituerit potius ex susceptione *Baptismi* et *Confirmationis*, non vero aliorum Sacramentorum? quia sicuti per generationem naturalem contrahitur naturalis cognatio, ita etiam per spiritualem generationem, quae fit per haec Sacramenta, constituitur cognatio spiritualis, et sicuti cognatio naturalis dirimit Matrimonium, ita et spiritualis.

Q. *Quid est cognatio naturalis*? R. Est vinculum Personarum, quae ab eodem proximo stipite per carnalem propagationem descendunt. Et haec cognatio vocatur etiam consangvinitas, quae distingvitur per lineas et gradus.

Q. *Quid intelligitur per stipitem, lineam, gradum*? R. Stipes est persona illa, a qua aliae personae, de quarum cognatione tractatur descendunt vel ascendunt.

Per *lineam* intelligitur collectio personarum tam ascendentium quam descendentium ab uno eodemque stipite.

Per *gradum* intelligitur maior vel minor distantia unius Personae ab alia secundum lineam consangvinitatis.

Q. *Quotuplex est linea*? R. 2plex: 1. *Recta* est illa secundum quam multae personae descendunt ab uno stipite, ita ut una sit genita ab alia vg. Filius a Patre, Nepos a Filio. Et haec *alia* est *descendens*, quae est a Persona generante ad genitas, ut Pater, Filius, Nepos etc. Et alia *ascendens*, quae est a Persona genita ad generantem ut Pater, Avus, Proavus, etc.

2. Collateralis linea est, secundum quam multae Personae ab uno stipite procedunt, ipsae tamen Personae a se invicem non descendunt, ut est Frater et Soror.

Haec linea *Collateralis* dividitur in *aequalem* et *inaequalem*. In *prima* continentur gradus consangvineorum, aequaliter a stipite distan-

tium uti sunt; duo Fratres aut Sorores, *vel* eorum filii aut filiae etc.

Si autem unus ab altero distet uno *vel* altero gradu remotius a communi stipite, dicuntur esse in linea *inaequali*. Sic frater a suae sororis aut sui fratris filia distat inaequaliter, quia frater a communi stipite distat 1. gradu. Fratris autem aut sororis filia 2 gradu distat.

Q. *Ad quem gradum extenditur hoc impedimentum dirimens Matrimonium?* R. Ad 4. gradum inclusive. Consangvinei enim in 1mo et 5to gradu. Vel in 1to et 5to gradu licite possunt contrahere secum matrimonium.

Q. *Infideles conjuncti in gradu prohibito debentne separari post Baptismum, si fiant Christiani?* R. Non, si gradus prohibitus est illius generis, in quo solet Ecclesia dispensare. CC. DD.

CRIMEN.

Q. *Quid intelligitur nomine Criminis?* R. Intelligitur, non quodcunq; crimen etiam atrocissimum, sed necesse est intervenire, vel *Adulterium*, vel *Conjugicidium*, vel utrumq; cum certis tamen adjunctis. Jure Ecclesiastico hoc impedimentum introductum est, ut vitentur caedes et Adulteria.

Q. *Quotuplex est crimen dirimens Matrimonium?* R. 4plex: 1mum *Conjugicidium* seu *Machinatio*: idest conspiratio uxoris cum tertio in mortem mariti, vel e contra; non aliter, quam sub intentione contrahendi Matrimonium effectu secuto scil: morte.

Q. *Quae requiruntur ad id conditiones, ut quis incurrat hoc impedimentum?* R. 1*mo* Ut uxor vel e contra occidat Maritum sive per se et immediate, sive per alium jubendo, consulendo. Non sufficit ratihabitio post factam caedem secuta absque conspiratione facta, *Lay. Les. 2da.* Ut vir et foemina, qui Matrimonium intendant, contrahere ambo in mortem conspirent. 3*tia* Ut ex fine contrahendi secum Matrimonium machinentur in mortem. 4*ta* Ut ipsa mors sequatur realiter ex eorum actione, et non alia de causa. 5*ta* Ut intentio nubendi a nemine sit revocata; Eaque ut sit expressa determinata, cum hac persona, et non cum alia nubendi post mortem prioris conjugis. 6*ta* Ut unus machinantium sit vero matrimonio ligatus, et non putativo tantum.

Q. *Quod est crimen secundum?* R. Adulterium cum conjugicidio scl: quando adultera, vel e contra occidit virum suum, ut contrahat cum adultero, quamvis adulter non sit consors, sed conscius occisionis, non potest contrahere valide cum eodem adultero post mortem sui occisi mariti.

Q. *Quae conditiones ad incurrendum immediate dictum impedimentum requiruntur?* R. Ut adulterium sit formale, ut utrique constet, quod unus illorum sit ligatus vero Matrimonio, et aliae dictae immediate conditiones requiruntur.

Q. *Quod est crimen tertium?* R. Adulterium solum sine conjugicidio sed commissum sub

promissione, et fide data de Matrimonio contrahendo post alterius conjugis mortem.

Q. *Quae conditiones requiruntur?* R. 1. Ut uterque sciat suum peccatum esse adulterium seu superstitem esse conjugem alterius, nam si unus ignoret, poterunt contrahere Matrimonium post mortem conjugis innocentis. 2. Ut perfectum adulterium et promissio fiat vivente legitimo conjuge adulteri. 3. Ut promissio sit vera non ficta, nec ante adulterium revocata, ut sit aliquo signo externo manifestata; non requiritur ut sit mutua repromissio. *San. Sot. Pir. etc.*

Q. *Petrus conjugatus solitus rem habere cum Anna libera, quadam die sic dixit Annae: si moreretur uxor mea, ducerem te in uxorem, cui illa respondit: et ego ducerem te in Maritum; moritur uxor Petri, an posset ducere Annam?* R. Affir: Quia etsi habetur adulterium formale, non tamen promissio formalis Matrimonii, sed solum est velleitas Matrimonii. Non posset vero ducere, si dixissent: *ducam te in uxorem, ducam te in Maritum.* Com. DD. apud *Rosign.*

Q. *Quod est 4tum Crimen?* R. Adulterium cum contracto matrimonio invalido vivente conjuge legitimo; quando vg. quis rite celebrato Matrimonio vivente una, contrahit cum 2da; etiam post mortem primae, crimen hoc dirimit Matrimonium cum illa 2da. Stantibus tamen his conditionibus: quod haec 2da sciebat esse conjugatum vel e contra, et ab

eo est cognita, aliter enim inter eos non contraheretur impedimentum.

Dixi *item* quia si cum prima matrimonium esset nullum, tunc cum 2da foret validum.

CULTUS DISPARITAS.

Q. *Quando hoc impedimentum incurritur?* R. Quando fidelis scienter contrahit cum infideli, tunc et peccat graviter, et Matrimonium est nullum. Infidelis autem hic intelligitur non baptizatus, ut est vg. Judaeus, gentilis etc. et etiam Catechumenus, qui esto jam habeat fidem, quia tamen nondum ingressus est per januam Sacramentorum scil: Baptismum non potest accedere ad Sacramentum Matrimonii.

Q. *Quando ex conjugibus infidelibus unus convertitur ad fidem, et alter non, an conversus possit deserere conjugem infidelem, et nubere fideli?* R. Affirm: Etiamsi infidelis cohabitare vellet cum converso ad fidem pacifice et absque injuria Creatoris ex. Epist: 1. ad Cor: 7. Eo ipso enim quod alter velit in infidelitate perseverare, censent Theologi plures, satis esse periculi in Neophito. Bened: XIV. *de Synod, diaec:* l. 13. c. 21. Novae Edit.

Si ergo conjunx infidelis convertitur, tenetur monere alterum conjugem num converti velit, dandique sunt illi ad deliberandum aliquot dies, si converti renuat? poterit tunc contrahere cum alio.

Q. *An Parochus possit assistere Matrimonio inter Hebraeum et Haereticum?* R. Non; quia esset invalidum ratione: D sparitatis cultus. Bened: XIV. Ep: ad Ducem Ebo: A. 1749. 9. Febr:

VIS seu METUS.

Q. *Quid per vim intelligitur?* R. Gravis metus, injuste incussus, quando nimirum aliquis per vim ad contrahendum inducitur Matrimonium, quod nullo modo contraxisset, nisi ad illud per vim compulsus fuisset.

Taliter enim contractum Matrimonium est nullum, non solum jure Ecclesiastico, sed etiam jure naturali et Divino propter defectum libertatis ad contractum Matrimonium requisitae.

Dixi *Metus gravis*: quando timetur grave malum inferendum aut ipsi metuenti, aut personae valde conjunctae ut Patri, Fratri etc. Hujusmodi est metus mortis, mutilationis, carceris diuturni, gravis infamiae, amissionis officii ad sustentationem necessarii, majoris partis bonorum exhaereditationis, qui *metus*, dicitur *cadens in virum constantem*, et talis metus reddit Matrimonium nullum in utroque foro.

Secus dicendum de *metu levi*, quando timetur leve malum vg. incussio colaphi, levis verberatio; Et de metu *reverentiali*, quo nimirum juvenis vel puella tantum ideo consentit in Matrimonium, quia timet, ne contra-

dicendo agat contra reverentiam debitam Patri. Verum de hoc metu fusius consulantur Authores, quia quandoque metus respectu unius levis, erit, gravis respectu alterius.

ORDO.

Q. *Quid intelligitur per impedimentum Ordinis?* R. Tres SS. Ordines, qui non solum ratione voti solemnis castitatis, quod habent annexum sed etiam ratione Ordinis dirimunt Matrimonium, ita ut si Clericus his SS. Ordinibus, aut uno illorum initiatus contraheret Matrimonium[1] nullum esset. Trid: Ses: 24. c. 9.

Si autem post initum prius Matrimonium (et si sit tantum ratum) suscipiantur SS. Ordines non dirimunt illud. Si vero talis Professionem in Religione aliqua fecisset, tunc dirimeretur illud matrimonium ratum, quia pro hoc habentur jura, non pro illis.

Q. *An valide suscipiretur S. Ordo a conjugato?* R. Affirm; sed illicite, nihil enim deesset ad valorem, cum uxoris consensus non sit de essentia Sacramenti Ordinis. *San. Lay.* Juxta quos uxor sic ordinatum ad consortium conjugale revocare potest, qui debitum conjugale reddere posset uxori petenti, sed ille petere non posset propter castitatem annexam Sacris Ordinibus.

LIGAMEN.

Q. *Quid nomine Ligaminis intelligitur?* R. Vinculum viri cum uxore post contractum le-

gitime Matrimonium sive consummatum, sive tantummodo ratum. Quamdiu enim hoc vinculum durat, Matrimonium cum quovis aliud contrahendum, impedit ac dirimit, non tantum jure Ecclesiastico, sed etiam Divino.

Polygamia seu pluralitas uxorum olim a DEO permissa viris, nunc a Christo sublata ut patet ex verbis Christi *Math.* 19. ut nec Papa dispensare possit. CC. TT.

Q. *Si impedimentum ligaminis vel aliud quodcunque impedimentum Confessarius agnovit in Confessione et nullo modo dissvadere potest num debet copulare, si venerint in Ecclesiam?* R. Affirm: nam sicut debet communicare publice petentem Communionem, etiamsi sciat ex Confessione esse indignum, ita etiam et in hoc casu, idque propter sigillum Confessionis.

HONESTAS.

Q. *Quid est publica honestas?* R. Est quasi quaedam affinitas jure Ecclesiastico introducta ob publicam justitiam honestatis; oritur hoc impedimentum duplici modo.

1*mo Ex sponsalibus* id est, qui sibi desponsavit Annam, non potest valide sine dispensatione Pontificia contrahere Matrimonium cum ejus consangvinea intra 1. gradum vg. cum Matre aut sorore germana Annae, in 2do gradu autem contrahere potest.

2*do* Oritur hoc impedimentum ex Matrimonio solum rato vg. Petrus contrahit Ma—

trimonium cum Rosa, ea mortua ante Matrimonii consummationem, non potest consangvineam Rosae in conjugem accipere usque ad 4tum gradum inclusive. Vel e contra: Mortuo marito ante consummationem matrimonii uxor superstes non potest nubere ulli ex consagvineis defuncti mariti ad 4tum gradum.

Q. *Ex quibus sponsalibus oritur hoc impedimentum?* R. Ex solis sponsalibus validis et absolutis, non vero ex conditionatis vel quacunque ratione non validis: Neque ex sponsalibus contractis a Parentibus nomine filiorum vel filiarum sine eorum consensu.

Q. *Ex sponsalibus ab initio validis, et postea vel mutuo consensu, vel morte alterius sponsi dissolutis, num permanet hocce impedimentum?* R. Affirm: Ita ex S. Cong: firmat Fag: in Cap: *ad audientiam de Spon.* Octa: de S. Josep.

Q. *Ex sponsalibus fictis, et matrimonio invalido oriturne impedimentum publicae honestatis?* R. Ad primam partem negative. Ad 2dam Affirm. Nam sic jure novo *Trid:* sancitum est *Fag. Octav. etc.* nisi sit invalidum ob defectum consensus

Q. *Quid si aliquis cum duabus sororibus germanis successive contrahat sponsalia, quam nam in uxorem ducere debeat?* R. Eam, cum qua primo sponsalia contraxit; secunda vero sponsalia invalida sunt propter hocce impedimentum.

Aliud autem dicendum, si quis cum duabus sororibus successive contraheret sponsalia, et secundam insuper carnaliter cognosceret:

ret, tunc enim neutram habere posset. Non primam, quia ex copula habita cum illa 2da, nata fuisset vera affinitas. Neque secundam propter impedimentum publicae honestatis ex primis sponsalibus ortum. C. ex Litteris S. *de eo, qui cognovit. Engel.*

AETAS.

Q. *Quae aetas requiritur ad valide contrahendum Matrimonium?* R. In Mare 14 in Foemina 12 Annus physice completus, ita ut contractus reddatur irritus, si vel unus dies desit. Imo etiam dies ultimus debet esse completus Mathematice, ut probabilius tenent DD. apud *Engl.* nisi malitia superet aetatem, sed et tunc adhuc requiritur licentia Episcopi.

Q. *Quid est affinitas?* R. Est propinquitas Personarum ex copula carnali proveniens.

Q. *Unde oritur haec affinitas?* R. Non solum ex copula conjugali, sed etiam fornicaria extra Matrimonium habita, vel adultera.

Oritur autem haec affinitas, sive haec carnalis copula exerceatur cum volente, sive invita, metuve, aut vi coacta, sive cum dormiente, aut ebria, vel insana, sive denique illa copula sit occulta, sive publica.

Q. *Inter quos affinitatis impedimentum contrahitur?* R. Inter consangvineos viri cognoscentis foeminam, et ipsam foeminam cognitam: Et e contra inter consangvineos foemi-

nae cognitae, et inter ipsum virum cognoscentem, ut si vg. Petrus habeat copulam cum Anna, fit ipse tantum solus et unicus affinis cum consangvineis Annae, et quidem in eo gradu, in quo sunt ipsi consangvinei Annae cum ipsa Anna.

Q. *Ad quem gradum affinitas contracta dirimit Matrimonium?* R. Affinitas orta ex copula licita seu matrimoniali dirimit usque ad 4*tum* gradum inclusive; ita, ut si Petro uxor moreretur, Petrus nullam ex consangvineis primae uxoris suae usque ad 4*tum* gradum ducere possit, et e contra.

Affinitas vero orta ex copula illicita seu fornicaria vel adultera ad 2*dum* solum gradum dirimit inclusive. Hinc Paulus fornicans cum Eva, potest contrahere cum consangvineis Annae in 3. vel 4. gradu et e contra.

Idem vg. Paulus maritus, si committat adulterium cum consangvineis suae conjugis in 2. gradu, (vel vicissim) ideoque factus affinis conjugi suae intra gradum 2. non dirimitur jam tunc contractum legitime Matrimonium, sed solum Paulus amittit jus petendi debitum, quamvis innocenti parti petenti reddere possit, quin et teneatur.

Affinitas haec durat etiam post mortem ejus, qui affinitatis contractae causae fuit, sicut et consangvinitas. Requiritur autem, ut sit copula perfecta, consummata.

Q. *An incurrit hanc poenam ille, qui ignorat illam, cum qua coibat, esse consangvine-*

am; aut putavit esse in remotiori gradu conjunctam? R. Non, nam textus dicit *si scienter*.

Q. *Quod si sciverit se peccare in 2 gradu, sed non scivit hanc poenam esse annexam, an tunc incurreret dictam poenam?* R. Probabilius Affirm. *Henr. Pont. etc.* Sicut enim mulier occidens virum, ut cum adultero contrahat, incurrit poenam criminis, quamvis non sciverit esse annexam (uti cum Com. *Hurt. Con. Lex. Gob. etc.*) ex eo quia impedimentum criminis non est mera poena, sed simul inhabilitatio, ita et hic incurritur inhabilitas ad petendum debitum ob contractum impedimentum novae affinitatis.

Dicta poena non incurritur ab eo, qui peccavit cum consangvinea suae conjugis in 3 vel 4. gradu. *Kulg.* Neque qui cum sua propria consangvinea peccavit, quia poena non est afferenda absque jure.

Neque uxor, si fuerit invite cognita a consangvineo mariti sui, quia suo jure sine culpa non debet privari.

Nota: Ad dignoscendam affinitatem directam et proprie dictam ab indirecta et impropria, advertendum est diligenter, quod ille, qui cognoscit carnaliter aliquam, solus et unicus contrahit affinitatem cum consangvineis cognitae.

Et viceversa, quod illa sola tantum, quae cognoscitur a viro aliquo, cum ejusdem viri consangvineis affinis efficiatur. Unde licet

consangvinei utriusque partis carnaliter copulatae communiter vocare se soleant affines, revera tamen non sunt, modus enim hic loquendi est popularis tantum et improprius. Rem declaro exemplis.

1. Possunt duo vel tres et plures Fratres germani ducere duas, vel tres vel plures sorores germanas sibi.

2. Potest Pater ducere viduam, et duo filii et plures ejusdem Patris duas filias et plures ejusdem viduae.

3. Petrus potest successive ducere duas Viduas, quarum Mariti germani fratres erant.

4. Potest Paulus viduus accipere viduam relictam post mortem Fratris germani suae primae uxoris, quia Paulus nullam contraxit affinitatem cum affinibus primae suae uxoris.

5. Vitricus potest accipere uxorem demortui sui Privigni.

6. Potest filius viduae unius ducere alteram viduam, cujus item filius duceret Matrem Vitrici sui, seu Mariti suae Matris. Quo facto, nato alicui ex dictis filio, dicere posset alterutra vel utraque: hic est filius filii mei, et simul frater Mariti mei.

CLANDESTINITAS.

Q. *Quid nomine Clandestinitatis intelligitur?* R. Matrimonium absente Parocho, vel

alio Sacerdote de Parochi licentia, et sine duobus saltim testibus contractum.

Ad valorem Matrimonii sufficit assistentia proprii Parochi, etiamsi sit per errorem illegitime constitutus, dummodo habeatur pro Parocho.

Item sufficit etiamsi Parochus non sit actu Sacerdos. In eo autem, cui daret facultatem assistendi requiritur omnino Sacerdotium. *Ratio 1. partis*, quia *Triden:* tantum requirit Parochum sine addito, quod sit Sacerdos. *Ratio 2. partis* est ipsa declaratio *Triden.* ubi in delegato omnino vult Sacerdotium, ut notat *Boss.* Benedicere tamen Matrimonium non posset Parochus, qui adhuc est Clericus; alias fieret irregularis, quia exerceret actum Ordinis, quem nondum habet.

Sciendum: Valida esse Matrimonia Catholicorum sine praesentia Parochi, duobus saltem testibus adhibitis in locis haereticorum, ubi ob metum, vel potentiam haereticorum, nullus adest Episcopus vel Parochus, aut alius Sacerdos ab illis licentiam assistendi habens. *Kloz*: l. 4. t. 3. *Lay. C.b.* Quia *Trid*: talem casum non supponitur comprehendere. Ita Bened ; XIV de Synod; l. 12. Contractum vero Matrimonium coram Parocho, et uno teste nunquam valet, etiamsi sit bona fide contractum. *Idem* Praeter infantes, amentes et ebrios, quos jus naturae arcet; omnes alii possunt esse testes Matrimonii:

Viri, foemina, Pater, Mater, Neosponsorum, Christiani, infideles, infames, excommunicati. *Led.* ex *Trid*: Tutius tamen erit idoneos testes adhibere ad tollendas dissensiones varias.

IMPOS.

Q. *Quid est impotentia de qua hic sermo?* R. vitium naturale vel accidentale impediens coitum, sive est defectus corporis, qui impedit copulam conjugalem,

Sterilitas seu impotentia solum ad generationem, valori Matrimonii non obstat.

Q. *Quomodo dividitur impotentia?* R. Una est *naturalis*, et ab intrinseco, quae procedit ex debilitate vel frigiditate personae. Alia est *Praeternaturalis*, et ab extrinseco, vel per maleficium, quae arte daemonis vel veneficii supervenit, utraque est vel perpétua vel temporalis:

Perpetua est, quae viribus naturae sine miraculo, vel sine offensa DEI tolli nequit.

Temporalis est illa, quae sine peccato et sine notabili periculo vitae vel salutis per remedia naturalia et humana removeri potest.

Alia est *respectiva*, quando subjectum est inhabile ad cognoscendam certam in individuo mulierem, non vero alias. Alia *absoluta*, quando subjectum respectu omnium

est inhabile. Alia est *antecedens*, alia *subsequens* Matrimonium.

Q. *Quae ex illis impotentia dirimit Matrimonium?* R. Sola perpetua et antecedens Matrimonium. Temporalis vero et subsequens non dirimit contractum.

Impotentia *respectiva, perpetua, et antecedens* Matrimonium solum dirimit respectu illius personae, ad quam se extendit illa impotentia, non vero respectu aliarum, ad quas se non extendit. Impotentia vero *absoluta*, cum sit perpetua et antecedens matrimonium dirimit cum omnibus personis, sive sit impedimentum naturale, sive proveniens ex maleficio.

Q. *Impotentia proveniens ex maleficio, quo medio tolli potest?* R. Exorcismis, aliisque piis operibus uti: devota oratione, Confessione, S. Communione, ut DEUS per talia media destruat omnem diabolicam facturam quae fini Sacramenti Matrimonii obstet.

RAPTUS.

Q. *Quid est Raptus?* R. Est abductio violenta mulieris invitae de domo Parentis, aut Tutoris causa Matrimonii ineundi, vel libidinis.

Raptus inter raptorem et raptam sub potestate raptoris existentem dirimit Matrimonium, etiamsi illa consentiat sub ea potestate existens.

Dicitur *mulieris invitae:* quia si illa rapi velit, aut precibus, donis, blanditiis convicta in raptum consensit, tunc non erit proprie raptus, sed fuga voluntaria, consequenter non incurretur impedimentum. Ita *Com. DD. extra Regnum Galliae.*

Dicitur: *de domo Parentis:* nam si solum de hypocausto ad hypocaustum, talis raptus non dirimit Matrimonium.

Dicitur: *sub potestate raptoris:* nam si rapta a raptore separata: et in loco tuto et libero constituta illum in Maritum habere consenserit, validus erit contractus. *Trid:* Sess. 24. c. 6.

DE DIVORTIO.

Q. *Quid est divortium?* R. Est viri ab uxore, aut uxoris a viro legitima separatio.

Q. *Quot modis potest fieri divortium?* R. 3bus 1. Quo ad vinculum Matrimonii. 2. Quo ad solum thorum. 3. Quo ad thorum et habitationem. *Bon. Nav.*

Matrimonium Catholicorum valide contractum et consummatum, est ita indissolubile quo ad vinculum, ut ex natura sua inter contrahentes nexum requirat perpetuum non solum jure Ecclesiastico, sed etiam Divino.

Matrimonium autem solum *Ratum*, et nondum consummatum solvi potest etiam quo ad vinculum per Professionem Religiosam.

Permittitur enim ab Ecclesia cuilibet conjugum post contractum Matrimonium duorum mensium tempus ad deliberandum, utrum velit consummare matrimonium: vel potius Religionem ingredi. Trid: Ses: 24.

Posset autem ingredi tunc Religionem conjunx invito altero conjuge, qui sic relictus in saeculo posset cum alio contrahere Matrimonium secuta alterius Professione.

Q. *An potest fieri divortium perpetuum quo ad thorum et habitationem propter commissum Adulterium etiam propria authoritate innocentis, non expectata Judicis sententia?* R. Non potest, sed opus est authoritate Judicis spiritualis. *Com. DD.*

Q. *Praeter adulterium suntne etiam aliae causae divortii, quo ad thorum et habitationem?* R. Sunt, non quidem in perpetuum, sed quamdiu ipsae causae durant, et tales sunt:

1*ma* Causa. Fornicatio spiritualis, seu lapsus in Haeresim.

2*da* Causa. Saevitia, si nimirum tanta est ut grave malum inde inferatur, vel inferri timeatur, et facile vitari nequit, nisi facto divortio, ut est vg. verberatio crudelis, aut mors per venenum inferenda.

3*tia*. Grave periculum corporis ex morbo contagioso alterius conjugis, ut est pestis, lepra, morbus Gallicus etc.

§ 8vus.

De Dispensatione in Impedimentis.

Q. *Quomodo procuranda est dispensatio super impedimentis Matrimonii a Sede Apostolica?* R. Duplex datur Romae Tribunal, ad quod pro impetrandis dispensationibus recurri potest.

1*mo pro foro interno,* et vocatur: *Sacra Poenitentiaria,* solet autem haec dispensare ex justa causa super impedimento occulto, quod est juris Ecclesiastici, etiam pro contrahendis Matrimoniis excepta sola consangvinitate, nam quo ad hanc dispensat solum in contractis, et quidem extra 1. et 2. gradum. Unde dispensat etiam in I gradu affinitatis etiam ex copula I cita, etiam pro contrahendis, neque hic opus est ullis sumptibus. *Spengler etc.*

Alterum Tribunal vocatur *Dataria,* et est pro foro externo, adeoque si impedimentum sit notum et publicum, necesse est ab ea dispensationem postulare, sed non absque expensis.

Q. *Parochus deprehendit inter Neosponsos in Confessione impedimentum dirimens, cujus detectio gravem infamiam produceret, quid ei faciendum est?* R. I. Parocho laborandum est ut Neosponsi deponant voluntatem contrahendi, si utrique notum est hocce impedimentum? Si autem ob scandalum et infamiam

id facere nequeunt? possent contrahere sub conditione: si Papa dispensaverit, et inter ea id tempus more fratris, et sororis cohabitent, statimque curabit Parochus dispensationem ab Eppo, qui dispensare potest super impedimentis occultis, etiam nondum inito Matrimonio.

R. 2. Si unus tantum Conjugum sciat hocce Impedimentum vg Affinitatis contractae ex copula illicita? Parochus dicere potest contrahe Matrimonium, sed sine animo consummandi, vel debilitatem simules ad tempus, ego interim procurabo dispensationem. *Bosius etc.*

In hoc casu conjux sciens impedimentum, posset reddere debitum conjugale non vero petere.

Q. *Factis 3 proclamationibus Matrimonii ineundi Annam inter ac Paulum, Agnes Annae soror germana exponit in Confessione se olim cum Paulo peccasse, num Confessarius svadere debet, ut manifestet hocce impedimentum?* R. Nullo modo ob gravem infamiam, sed svadere debet Confessarius, quatenus Agnes secluso periculo relapsus, et cujusvis alterius mali moneret secreto Paulum de impedimento, ut dispensantionem procuret, vel a Matrimonio desistat.

Q. *An Episcopus dispensare potest super impedimento dirimente in Matrimonio jam contracto?* R. Ex benigna interpretatione legis et mentis Pontificiae potest pro foro inter-

ro tantum; si adsit gravis necessitas, si ea sic urgeat. *2do* Si non sit tempus adeundi Pontificem, vel ejus Nuntium. *3tio* Si non impedimentum sit occultum. *4to* Si adsit bona fides, quando contractum est Matrimonium, si adfuit inculpata ignorantia impedimenti.

Q. *Utrum Matrimonium cum impedimento dirimente occulto contractum utrique conjugi noto celebratum, debeat rursus coram Parocho et testibus celebrari post obtentam dispensationem, ut revalidetur?* R. 1. Affirm: Si Matrimonium fuerat invalidum ex defectu ipsius solemnitatis, quia scil: clandestine sine Parocho, et testibus contractum in loco, ubi Triden: receptum.

Idem dicendum, quando impedimentum fuit publicum et ad Forum contentiosum deductum.

R. 2 Si autem Matrimonium contractum fuit cum debita solennitate, sed invalide ob defectum consensus, vel ob aliud impedimentum dirimens quodcunque impetrata dispensatione non est necesse Parochum et testes iterum adhibere, sed sufficit, ut ipsi conjuges secreto inter se consensum renovent.

§ 9nus.

Variae formulae pro dispensationibus.

Obtenta pro foro interno Dispensatione sive Apostolica, sive Episcopali poenitens pri-

us Confessionem absolvet, tandem Confessarius post datam ordinariam a censuris et peccatis absolutionem immediate subnectet formulam ex infra hic positis pro exigentia casus.

Formula Commutationis Voti Religionis intrandae in alia pia opera. Item Authoritate Apostolica mihi specialiter delegata tibi Votum Religionis, quod emisisti in opera pietatis, quae tibi praescripsi dispensando ad effectum licite contrahendi Matrimonium, seu ad effectum remanendi in saeculo in vita caelibe, commuto: In Nomine Patris, et Filii, etc.

NB. *Pro commutatione votorum Castitatis, aut peregrinationis eadem formula inservit, mutatis mutandis.*

Formula dispensationis super impedimento occulto affinitatis, proveniente ex copula illicita ad contrahendum Matrimonium.

Insuper Authoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento primi seu secundi. *Vel* Imi et 2di gradus Affinitatis ex copula illicita a te habita cum Matre, aut Sorore, aut Consobrina, aut etc. Mulieris cum qua contrahere intendis, proveniente, ita ut praefato impedimento non obstante Matrimonium cum dicta muliere publica servata forma *Trid: Concilii* contrahere, consummare, ac in eo remanere licite possis, et valeas. In etc.

Insuper eadem Authoritate Apostolica prolem, quam ex Matrimonio susceperis legitimam fore decerno et declaro: In Nomine Patris, etc.

Formula dispensationis super impedimento occulto Affinitatis ex copula illicita proveniente ad remanendum in Matrimonio contracto.

Insuper Authoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento 1mi vel 2di gradus affinitatis ex copula illicita, quam cum Sorore vel Matre vel etc. tuae putatae conjugis antea habuisti, ita ut illo non obstante renovato consensu cum praefata conjuge Matrimonium cum illa contrahere, consummare, et in eo remanere valeas et possis. In Nomine Patris etc.

Item eadem Apostolica Authoritate prolem si quam suscepisti, et susceperis legitimam fore decerno et declaro. In Nomine Patris, et Filii, etc.

Formula pro iis, qui Matrimonium contrahere desiderant cum impedimento occulto criminis.

Insuper Authoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento criminis ex Adulterio et fide data, proveniente (*vel si aliud sit crimen, illud exprimatur*) ut illo non obstante cum muliere Matrimonium publica servata forma Concilii Tridenti contrahere et consummare, de-

bitum conjugale exigere licite possis et valeas.

Pariter eadem Authoritate Apostolica prolem susceptam (non tamen in Adulterio) et suscipiendam legitimam esse, et fore declaro. In Nomine Patris. etc.

Formula concedendi jus exigendi debitum conjugale postquam hoc amissum fuerit ob peccatum Incestus cum consanguinea conjugis vel e contra

Insuper Authoritate Apostolica mihi commissa dispenso tecum, ut non obstante Affinitate, quam contraxisti cum tua uxore ex illicita copula per te habita cum ejus Sorore (vel etc.) cum eadem remanere in Matrimonio possis debitumque conjugale ab eadem exigere et reddere licite valeas. In Nomine Patris, et Filii, etc.

Nota: Post dispensationem peractam debet alter conjux ignarus hujusce impedimenti informari cautissime de nullitate Matrimonii, quatenus novum consensum faceret; Si autem id nullo excogitabili modo fieri potest? sufficiet copula maritali affecta habita. Quia, ut inquit *Sanch.* licet ignorans impedimentum non intendat formaliter novum inire Matrimonium, intendit tamen virtualiter.

EXAMEN 2dum.

PRO APPROBATIONE AD EXCIPIENDAS CONFESSIONES.

§ 1mus.

De Approbatione et Jurisdictione Confessarii.

Q. *Quid est Approbatio?* R. Est Authentica declaratio, seu testificatio de idoneitate Sacerdotis in ordine ad excipiendas Confessiones. Juxta *Trid:* est de valore Sacramenti Poenitentiae. Non requiritur, ut sit omnino in Scripto, nam potest dari etiam verbaliter.

Q. *Utique absque approbatione Sacerdos rite ordinatus habet potestatem absolvendi fideles a peccatis?* R. Habet potestatem, sed quasi ligatam; seu habet potestatem, Ordinis, non vero Jurisdictionis.

Nota: Ad excipiendas Monialium Confessiones requiritur alia specialis, et distincta Approbatio Eppi.

Q. *Approbatus ab Eppo an jam valide potest excipere Confessiones in omnibus Locis illius Dioecesis?* R. Non potest extra necessitatem. Nam ad validam administrationem Poenitentiae praeter Approbationem, debet habere insuper Jurisdictionem vel Eppi, vel Parochi loci, in quo audire vellet. *Trid. Ses:* 23.

Q. *Quid est Jurisdictio?* R. Est potestas, seu Authoritas ad certas personas, in foro conscientiae dijudicandas concessa.

Q. *Quandonam conceditur dicta potestas?* R. Obtento Beneficio, cui animarum cura est annexa, *vel* dum quis Pastoris munere fungitur. Istis enim vere et proprie subjici dicuntur animae.

Q. *Quotuplex est Jurisdictio?* R. Duplex: *Ordinaria*, quae convenit Pastoribus ordinariis titulo Beneficii vel Praelaturae Religiosae, quales sunt: Papa per universum orbem, Episcopus per suam Diaecesim, Parochus per Parochiam propriam, Superiores Regularium in suis Religionibus.

Alia *Delegata*, quae habetur per commissionem illius, qui ordinariam jurisdictionem habet.

Q. *Quisnam Confessariis Jurisdictionem dare potest?* R. *Ordinarius: Papa*, cum sit *Ordinarius universalis* in toto mundo: *Episcopus* in sua Diaecesi. *Parochus* in sua Parochia, nam et is jurisdictionem ordinariam habere censetur, quam proinde delegare potest pro sua Parochia, praesupposita Eppi Approbatione in illo, qui vellet habere Jurisdictionem vg. a Parocho.

Q. *Parochus dans alicui Jurisdictionem num potest dare et Approbationem?* R. Nullo modo id potest post *Triden:* Vid: Ses: 23.

Q. *An approbatus ab uno Episcopo potest in alia Diaecesi sine nova approbatione recte*

pere jurisdictionem et audire Confessiones? R. Poterat olim, sed nunc non amplius (et si sit Parochus) post *Decret.* I ib. VIII. et post *Const.* Innoc X. *Stoz: Spec. etc.* quia respectu illarum personarum caret approbatione, consequenter et jurisdictione, quam Parochus Loci dare non potest non approbato ab Episcopo Loci.

Q. *In casu, quo Parochus (cui expiravit Approbatio) exciperet alicujus Confessionem, num valida esset Confessio.* R. Si Parochus scienter id faceret? peccaret mortaliter; Confessio autem foret valida, si poenitens ex communi errore putabat eum habere omnia requisita ad excipiendas Confessiones, Ecclesia enim suppleret defectum. *Barthold.*

Q. *Quando amittitur ulterius Jurisdictio?* R. 1. Si Sacerdos privatur Officio, cui annexa est per se Jurisdictio? 2. Dum expirat tempus Jurisdictionis concessae. 3. Dum Sacerdos suspenditur ab Officio, aut excommunicatur, nisi sit talis censura occulta. 4. Quando peccatum prius non reservatum a Superiore, postea reservatur.

Q. *In quo casu potest simplex Sacerdos sine approbatione absolvere?* R. In probabili mortis periculo potest ab omnibus peccatis, censuris, et casibus reservatis, si alius non esset approbatus.

Q. *An Regulares ex Privilegio audire possunt Confessiones Saecularium vel etiam Parochorum sine approbatione Episcopi Diaecesani?*

R. Urb: VIII. omnia revocavit et abrogavit Privilegia, quibusvis Religionibus, Societatibus a Sede Apost: concessa audiendi Confessiones absque RR. ordinariorum Diaecesanorum approbatione.

Imo nec Episcopus extra suam Diaecesim potest sibi eligere Confessarium non subditum et coram eo confiteri, qui non sit ab ordinario loci approbatus. *Sa Vag. etc.*

Q. *An Regulares, qui in aliqua Diaecesi approbati fuerunt per examen, indigent alia approbatione non expirato approbationis tempore, dum ex alia Diaecesi revertuntur iterum ad mansionem ejusdem Diaecesis, in qua prius approbati fuerant?* R. Non indigent. *Reyffenst.*

§ 2dus.

De Officio Confessarii.

Q. *An quilibet Sacerdos est Confessarius?* R. Non, sed qui habet potestatem jurisdictionis, ultra potestatem Ordinis: nisi poenitens sit in periculo mortis, et alius non habeatur Sacerdos.

Q. *Quam Personam gerere debet Confessarius?* R. *Judicis, Medici, et Doctoris.* Ut *Doctor* debet ignorantem edocere, ut *Medicus* debet conscientiae et animae poenitentis mederi, dando illi salubria remedia contra vulnera peccatorum. Ut *Judex* tenetur discernere gravitatem delicti, ac pro ejus satisfactione congruam assignare poenitentiam.

Q. *Quot personae in hoc Sacro Tribunali concurrunt?* R. Quasi tres 1ma. Confessarius: per modum Judicis sententiantis. 2da et 3tia Persona est ipse poenitens, qui repraesentat Personam Rei et Testis, imo et Actoris, quia se ipsum accusat, testimonium praebet suae conscientiae, et poenam assignatam subire non recusat.

Q. *Quae requiruntur ut valide administretur Sacramentum Poenitentiae?* R. 1. Ut sit Sacerdos rite ordinatus, et ab Episcopo approbatus. 2. Ut habeat intentionem absolvendi bene dispositos. 3. Ut habeat materiam et formam debitam. 4. Ut jurisdictionem habeat.

Q. *Quae requiruntur ad licite administrandum Sacramentum Poenitentiae?* R. 1. Ut Confessarius non sit in peccato mortali, debet ergo prius confiteri, vel in absentia alterius Sacerdotis debet contritionem saltem elicere. 2. Ut habeat scientiam ac prudentiam sufficientem. 3. Ut sciat omnes suas obligationes, et secretum sigilli arctissime servare.

Q. *Quomodo peccat Confessarius audiens confessiones in peccato mortali?* R. Mortaliter, quia gravem Sacramentali Ministerio infert injuriam.

Q. *Si autem in pec. mort. plurium audit Confessiones sine interruptione, num plura peccata committit?* R. Alii affirmant; negant

multi TT. docentes, quod tantum unum peccatum committat.

Q. *Si duo Sacerdotes in pec. mort. existentes volent sibi confiteri?* R. Ille, qui primo loco alterius excipit Confessionem, tenetur prius praemittere contritionem perfectam.

Q. *Quibus motivis se quivis Confessarius excitare possit ad Confessiones cum magna alacritate ac constantia audiendas?* R. Plurimis: 1. Confessiones audire est actus haeroicus, qui valde placet DEO Patri, cujus Imago devastata renovatur, et filius prodigus ad gratiam reducitur; DEO Filio, cujus oves tanto pretio emptae perditaeque reducuntur. Nihil Spiritui S. gratius: cujus templa diruta et polluta reparantur, et conciliantur.

2. Quia in hoc Officio se Sacerdos vincit, et multas repugnantias carnis, et est cum minori applausu, quam concionari, sed cum magno suo merito, et summo animarum lucro.

3. Quia in hoc Ministerio satisfacimus Officio nobis a DEO commendato. Sacerdotis enim Officium est: *Conficere Corpus Xsti Dmni, absolvere et condonare peccata.* Qui ergo habet licentiam et sufficientiam, quando hoc facit, facit suum officium; Et qui animarum gerit curam? facit id ex obligatione sua strictissima.

4. Quia ibi exercet DEO summe grata misericordiae opera spiritualia, et spiritualiter corporalia: ibi docet ignorantes, corri-

git errantes, condonat injurias DEO illatas, solatur tristes, orat pro vivis, dat bona consilia; ibi redimit captivos, vestit nudos veste gratiae etc. Et ita puto Confessarium inventurum Dei misericordiam: *Beati misericordes, etc.* quia non est eleemosyna, quae hanc adaequet. Etenim quid utilius Poenitentibus praestare potest, quam si periculosissimo morbo animae depulso, sanitatem integram restituat, ex captivo diaboli amicum Dei constituat? ex inferno ereptum Coelo transcribere laboret?

O! quantum solatium capturus est aliquando sedulus Confessarius, si se promptum in hoc maxime meritorio obsequio praebeat? Sique de ipso quoque ut olim de Xsto dici possit: Et omnis turba quaerebat eum tangere, *et ei confiteri,* quia virtus de illo exibat, et sanabat omnes. *Luc. 6. Verum quam durissimum judicium his, qui nimium sunt desides in hoc Sanctissimo negotio, a quo multorum salus et aeterna felicitas dependet. Cogitet Confessarius, dum rogatus respuit audire, utrum non dependeat salus ejusdem Poenitentis ab hac ipsa Confessione, quam hic et nunc vult peragere, et quis scit utrum non ultima haec ejus erit Confessio? Judicia Dei abyssus multa!*

Notent id obsecro Curatores animarum et alii omnes Confessarii, et caveant maximopere iracunda seu impetuosa objurgatione (quae vere non decet, Ministrum mansuetissimi Magistri Nostri Jesu Xsti) Poenitentes abster-

rere a tam summe necessario ad salutem aeternam Sacramento. Quod si temporis angustia aut alia legitima negotia non permiserint excipere Confessionem omnium confluentium, sine iracundia, sed mansuete, patienter, et Spiritus lenitate sese excusent, et afflictos propter vincula peccatorum majorem afflictionem aspera ac imperiosa denegatione non superaddant.

O! quam lectu jucundum est de multis zelosis animarum Cultoribus qui admodum solidi ac infatigabiles fuere in excipiendis fidelium Confessionibus! V. Laurentius Cossagnata cum in Confessionali paene per multas horas sederet, saepe autem nemo in templo esset, rogatus causam, cur nihil minus tam constanter sederet? egregium memoria aeterna dignum dedit responsum: Mercatores et Opifices saepissime cum nihil vendunt, spe tamen lucri in suis tabernis otiosi sedent, etiam frigidissimis temporibus, cur non pariter Confessarius in lucrum spirituale et aeternum intentus magna patientia expectet, donec aliquis veniat, et praedicti lucri obtinendi occasionem praebeat?

V. Constantius Mederius post Sacrum mane lectum toto matutino tempore, pedem e Confessionali non efferebat, nisi charitas, aut aliud spirituale negotium avocaret. De V. Silvestro Landino scribitur eum ab horis antelucanis usque ad 10 matutinam horam nullo taedio, nulla fatigatione confitentes audivisse. Taceo alios innumeros, quibus aliquando coram Angelis

gaudium erit in Caelis una cum suis Poenitentibus conversis, aemulemur charismata meliora!

Q. *Quae potissimum impedimenta absterrere solent ab audiendis sedulo confessionibus? et quomodo ea vincere, ac removere debeat Confessarius?* R. *1mum est: Timor 2plex*, quo vel varios errores admittere ob casuum difficiliorum occurentium solutionem timent: vel periculum violandae castitatis incurrere verentur ob varia audita peccata contra castitatem. Sed neuter ex his timoribus Confessarium absterrere debet, quo minus Confessiones alacriter audiat.

Non primus! quia Xstus hoc tribunal non per modum carnificinae, sed pro solatio et remedio peccatorum instituit, atque adeo ad Sacramenti hujus administrationem non summum, sed mediocrem dumtaxat scientiam requirit, quam cum facile habere possit Confessarius, merito sperare potest, quod facienti sibi, quantum est in se, DEUS suam gratiam tanto minus sit denegaturus, quanto majus habet desiderium ut hoc Sacramentum alacriter et fructuose administretur.

Neque *2dus timor* absterrere debet: quia securitas in agendo cum proximo, cum ex vocatione, vel ex charitate fit, est valde magna, adeo, ut si quis ex obedientia causa conversionis infames Foeminas accederet, ut Coelo lucraretur, cum eis agens mundissimas haberet cogitationes, quasi esset Angelus

DEI; et si ex propria voluntate in cubiculo maneret, foedis ibi cogitationibus ureretur. Confidat ergo DEO, experietur, quod tres Pueri in fornace Babylonica sunt experti, et a flammis luxuriae illaesus manebit. Sed et certo sibi persvadeat, plus longe DEO placiturum, si cum sincera intentione solius DEI gloriae, et salutis animarum procurandae, et firma fiducia in Divino auxilio Confessionale accedat, quam si ob inutiles scrupulos, et vanum timorem se a Confessionibus excipiendis absterreri sinat.

2*dum.* Impedimentum est *horror molestiae*, quae in excipiendis confessionibus crebra sane, ac non levis accidere solet. Sed cum amor onus non sentiat, et labores non reputet, facile has omnes molestias supportabit, si cor suum ardenti DEI, Proximi, quin et sui ipsius amore inflammare studuerit; et quantopere per hoc Ministerium DEI gloriam promovere, Proximo prodesse, et proprium meritum augere possit, paulo accuratius perpenderit. Certe omnes horae, quas in Confessionibus audiendis consumpserit, videbuntur illi breves prae amoris, quo in Divinam gloriam animarumque et propriam salutem atque perfectionem rapietur, magnitudine.

3*tium*, Impedimentum est: eorum, quorum Confessiones excipiendae sunt, *ruditas* ac simplicitas, nec non *status humilitas*; hinc experientia, utinam! non crebra ostendit, aliquos Confessarios, quando Personarum ne-

bilium maxime Foeminarum confessiones excipendae sint, promptos se ad id obsequium exhibere, secus vero si non nisi ad Rusticorum aliorumque simplicium hominum confessiones audiendas vocentur; de quorum zelo jure illud *Tho: Kemp:* l. 1. c. 15. dici potest: *Saepe videtur esse charitas, et est magis carnalitas, quia naturalis inclinatio, propria voluntas, spes retributionis, affectus commoditatis raro abesse volunt.*

Qui enim veram erga DEUM, Proximum, et seipsum charitatem serio semel concepit, et finem, quem debet, sibi propositum habet, non modo non horrebit ejusmodi Personarum confessiones excipere, sed potius easdem prae aliis omnibus optabit, et fovebit, eo quod in talium Confessionibus audiendis minor quidem labor, sed minus etiam periculum reperiatur; et praeterea DEI beneplacitum, animarum salus et proprii meriti augmentum ob sinceriorem intentionem, et generosiorem sui victoriam multo copiosius obtineatur. Itaque Confessarius tam DEUM, (cujus est cum simplicibus sermocinatio teste Salom: *Prov:* 3) tum Christum (qui pro omnibus aequaliter mortuus est, et insuper dicebat: *Sinite parvulos venire ad me*) perfectius imitetur.

Q. *Quae industriae adhibendae sunt a Confessario, ut Confessiones cum debita perfectione, et fructu audiat?* R. 1. Ut in Confessionibus audiendis meminerit se Patrem spiri-

tualem agere, ideoque paternam quandam et spiritualem gravitatem, ac severitatem potius, quam nimiam familiaritatem ostendat, quae in eo consistit, ut a blanditiis, et a nimia severitate abstineatur, itaque simul ut ametur, ac timeatur a Poenitentibus, quemadmodum Patres a filiis suis amari ac timeri solent.

R. 2. Ut singulari studio noxiam illam, et a Confessionali omnino eliminandam zelotypiam (qua Confessarii interdum accensi aegre ferunt, si sui poenitentes aliis confiteantur) diligentissime devitet; ad hoc enim faciendum non leves eum causae impellere debent.

Nam I. Nemo venit ad Confessarium, nisi Pater Coelestis traxerit illum, si autem hic Poenitentem ad alium Confessarium trahit, quam causam querelae habere potest primus Confessarius? maxime si solum DEI beneplacitum et voluntatem quaerat, quam aeque in non audito perficere, et implere potest.

II. Si salutem Poenitentis unice et sincere quaerat, gaudere potius, quam tristari deberet de discessu, cum seipsum minimum omnium, atque ad omnia ineptum esse sibi persvadere debeat, adeoque prudenter praesumere possit poenitentem ab alio Confessario et perfectius, et efficatius curatum iri.

III. Quia nihil ipsi de merito coram DEO decedit per discessum Poenitentis, cum et voluntas ipsius bona, qua audire paratus erat, suo merito non sit caritura.

Q. *Quibus virtutibus Confessarius maxime studere debet?* R. I. Potissimum *Patientiae* et *Mansvetudini*, uti Xsti Vicesgerens, ut quotiescunque ad confessionale accedit, dicere poenitentes possint: *Ecce Agnus DEI etc.* Ut ergo hanc exerceat. 1. Si increpandi sunt et puniendi, faciat id cum singulari benignitate, gravitate, ac commiseratione, sicut Medicus infirmum urere, et scissionibus torquere solet. 2. Errores et vitia poenitentium cum magna charitate, et patientia supportet, tranquille, ac patienter audiat; si multiloqua narret! leniter sermonem abrumpat, dicendo: *quid ultra*, nec impetuose urgeat, ut se expediant.

II. *Humilitati*: qua summe indiget quivis Confessarius, tum ut gratiam ad hoc Sacramentum administrandum per necessariam (quae teste Apostolo humilibus potissimum datur) obtineat, tum ut se a superbiae, quae ex comparatione sui cum poenitentibus facile oriri solet, tentatione custodiat.

Itaque, 1. ex corde seipsum despiciat, et omnibus poenitentibus inferiorem ducat, illud Ascetae, semper in mente habens: *Non nocet si omnibus te supponas, nocet autem vel maxime; si vel uni te praeponas.*

2do, Semper sibi diffidat et pavidus hoc tribunal accedat, memor illius effati: *qui se existimat stare, videat ne cadat.* DEO confidat, et gratiae vocationis suae.

3tio, Deponat omnem respectum humanum, et timorem contemptus apud poenitentes subeundi, sed potius optet ob tale beneficium, nullam aliam mercedem ab ullo homine referre, ut tanto magis DEO placere possit.

§ 3tius.

De Scientia et Prudentia Confessarii.

Q *Quotuplex est scientia?* R. 3plex· 1. *Eminens*, quam qui habet, subtiles et difficiles quaestiones discernere novit, et sine librorum revolutione prompte respondet. 2. *Mediocris*, quam qui habet cum revolutione librorum scit etiam in difficilibus veritatem invenire. 3. Sufficiens, eam, qui habet, per se sufficit ad ea explicanda, quae sunt sui officii.

Q. *Qualem ex his omnino debet habere Confessarius?* R. Saltem sufficientem, ne se ipsum et suos poenitentes exponat periculo errandi in materia gravi.

Q. *Quae scire debet in particulari Confessarius?* R. 1. Debet scire, quaenam peccata communiter ex genere sunt mortalia, et quae venialia?

2. Quae regulae sint communes pro distinctione numerica et specifica peccatorum? vid: infra § 6. hic revocentur in memoriam Cap: 2. § 1. 2.

3 Quaenam circumstantiae mutantes speciem, et quae aggravantes?

4. Quae regulae communes, quibus quis excusari possit a peccato mortali vel praecepto? 5. Debet scire casus reservatos

Verbo, debet scire omnia illa, quae spectant ad ipsum Confessarium, Poenitentem, et peccata.

Q. *Quomodo peccet Confessarius sine scientia horum praesumens audire Confessiones.* R. Si notabiliter in his deficiat? mortaliter CC. DD. Si tamen sit dubius de sua scientia sufficienti, debet se conformare judicio sui Superioris aut alicujus docti Theologi. Tenetur tamen per lectionem Librorum et indagationem in dies pro posse proficere.

Licet autem scire debeat Confessarius quidnam ex natura sua sit peccatum mortale et quid veniale, non tamen requiritur, ut de omnibus, quae audit a poenitente judicet, an sint hic et nunc peccata mortalia vel venialia; sed sufficit si gravitatem peccatorum discernat secundum judicium practicum; neque se ipsum torquere debet, utrum veniale non judicet pro mortali; sed attenta malitia peccatorum absolvat suspendendo judicium pro natura ipsorum. Sacerdos enim non debet judicare Poenitentem scientia Divina, sed authoritate Divina absolvere. Cum in his diversitas opinionum inter DD. saepe occurrat.

Q. *Quid faciendum Confessario si aliquem errorem in Confessione committat?* R. Si error sit circa substantialia v.g. si absolvit non habendo jurisdictionem, vel Approbationem, vel potestatem in reservata? tenetur illum corrigere petendo prius a poenitente licentiam loquendi cum ipso de re ad salutem necessaria: Sed hoc fiat nimis caute, et attentis bene omnibus circumstantiis, num hoc cum fructu commode fieri possit, secus DEO committatur, apud quem excusatur, cum sit fide bona confessus. Confessarius autem peccaret, etiamsi hoc ignoranter faceret, cum scire teneatur suam potestatem.

Si error sit circa accidentalia, relinqui potest poenitens in bona fide. Errores autem, qui ex oblivione naturali occurrere solent: Vel quia oblitus est de specie peccati interrogare, vel quia non bene intellexit peccatum, et postea per oblivionem interrogare omisit, non sunt cum gravi incommodo corrigendi, sed poenitens relinquendus est in bona fide.

Q. *Circa quae generaliter prudentia Confessarii debet esse sollicita?* R. Circa se ipsum: Poenitentem: et circumstantes.

Q. *Quid circa se ipsum?* R. 1. Ut sit in gratia DEI, ne aliis medicans, solus aeternae damnationi sit obnoxius.

2. Ut antequam Confessiones excipiat, pius invocando gratiam Spiritus S. intentionem faciat absolvendi omnes, quoscumque

rite dispositos invenerit, et haec una intentio suffic et pro omnibus aud endis.

3. Ut in materia contra castitatem non sit interrogationibus nimis curiosus, ne sibi et ipsi laqueum injiciat tentationis alicujus.

Q *Quomodo ergo formandae sunt interrogationes in materia luxuriae?* R. Valde caute, nam melius quod Confessarius peccatum Poenitentis minus perfecte intelligat, quam illi, vel sibi scandalum, seu ruinam pariat. Ideo faciendae sunt interrogationes modeste sine extorsione ad verba turpia, et inhonesta, si ex modestis terminis intelligere poterit qualitatem peccati.

Unde. Si Poenitens confiteatur generaliter se peccasse contra 6 Praeceptum? interrogetur. 1. num cogitatione, vel verbo, aut opere? si dicet: *opere*: non interroget de verbo, aut cogitatione, quia praesumitur praecessisse, constituuntque unum peccatum.

2. Interrogetur, quot vicibus: an cum una, vel pluribus? 3. Num haec persona fuerat ligata? et esset *Adulterium*: Vel libera? erit *Fornicatur* vel spiritualis? et erit *Sacrilegium* vel consangvinea? erit *Incestus*.

Quod si dicat Poenitens: *solum per oscula, vel tactus peccasse?* interrogetur quoties. num diversa seu interrupta, vel una conversatione cum foemina? Nam si una conversatione, non recedendo ad aliud distans tempore opus, sint plures tactus et oscula? unum erit

peccatum continuatum. Superaddat Confessarius, nam aliquid aliud pejus non sit exinde secutum? si dicat: nihil? desinat jam ab interrogationibus, ne praesertim juvenis, et simplex scandalizetur, aut mala, quae ignorabat, doceatur

Si poenitens negat se habuisse cogitationes immundas? de actibus non est interrogandus, quia ubi non est dispositio ad actum, nec ipse actus praesumitur adesse.

Q. *In quibus prudentia Confessario necessaria est circa Poenitentes*? R. 1. Ut non aequaliter cum omni Poenitente procedat, sed juxta uniuscujusque conscientiam remedia salutis suggerat. Cum scrupulosis et nimium timoratis mansvete ac paterne: Cum nimium licentiosis aliquomodo rigidius procedet sine passione tamen.

2. Ut juvet Poenitentem suggerendo ipsius memoriae aliqua peccata, si illa non commiserit, maxime cum plebeji confitentur.

3. Siquidem non omnes poenitentes sunt ejusdem status, Officii et conditionis, ita pariter non sunt omnes interrogandi iisdem interrogationibus; sed prudens Confessarius pensatis circumstantiis sui Poenitentis adducat ei in memoriam illa peccata, in quibus saepe solet ejus vexari animam. *Verbo* Unusquisque Officialis sicuti habet propria munera, ita et ipsorum defectus.

4 Dum audit aliqua gravissima peccata, nullum det signum admirationis, indignatio-

nis, aut minorum, ne subticeat peccata tum ob timorem, tum propter oblivionem, sed finita usque Confessione de circumstantiis interroget, et det ipsi salutis monita.

5. Quotiescumque loquitur ad Poenitentem, semper utatur verbis honestis et Paternis, ne odiosam reddat Poenitenti Confessionem Sacramentalem. Et si in se ipso zelum senserit (*uti solent scrupulosi Confessarii et juniores Sacerdotes*) recordetur, quod homo coram homine confiteatur, qui etiam similiter multis circumdatus est infirmitatibus. Unde si quid Christianae charitatis habet, de offensa DEI cum poenitente doleat, et de ruina animae poenitentis sui condoleat.

6. Antequam incipiat audire Confessionem, non intendat curiose in faciem Poenitentis, quia haec possunt esse occasio majoris pudoris in poenitente, si quae gravia peccata habebit. Si autem ignorat, cujus sit Officii, aut an liberi sit status? poterit sciscitari modeste ex poenitente.

Q. *Quae prudentia necessaria est Confessario circa circumstantias?* R. Haec, quae ad strictum secretum omnimode servandum est necessaria: unde 1. Confessarius dum audit poenitentem, debet alios removere modicum, ne audiant ipsius peccata.

2. Solus autem Confessarius, quantum fieri potest cum silentio, submissa intelligibili tamen voce loquatur, et interrogationes faciat.

3 Si quem ex circumstantibus suspicatur audivisse aliena peccata, debet ipsum intra Confessionem admonere de servando secreto sub mortali.

Q. *Quid facere debet Confessarius cum accidit casus difficilis in Confessione, quem ipse nequit resolvere?* R. Debet tunc caute Poenitentem remittere ad aliud tempus, vel suadere, ut in alia Confessione idem peccatum confiteatur, ut interim consulere libros, vel doctos viros possit. *Sylv.*

Q. *Quid faciendum Confessario, qui evidenter scit Poenitentem tale peccatum commisisse et propterea interrogat, nihilominus Poenitens negat?* R. Si scit ex aliorum relatione, vel ex Confessione complicis, debet Poenitenti credere: quia potuit aliter fieri, vel jam alibi confessum esse.

Si ipse Confessarius vidit, neque probabiliter existimat illum alteri esse confessum, sed deprehendit eum evidenter mentiri, non tenetur stare dictis ejus, sed potest uti sua scientia ad convincendum eum. *Sua.*

Q. *In eo casu, quo aliqui in Confessarium conjurassent, ut de nocte eum dormientem occiderent, aut venenum in vino consecrando miscuissent, et Confessarius ex unius illorum confessione id audivisset, absque fractione sigilli sine licentia poenitentis possit fugere, aut a celebratione abstinere?* R. Posset, sed cum hac distinctione: Si ex tali fuga seu declinatione illius mali nulla habeatur suspicio apud a-

lios, praeter Poenitentem, quod Confessarius de intentatis sibi insidiis sit certus ex Confessione. Vel etiam, si ex hoc nullum poenitenti sequatur malum.

Quod si ergo istae duae conditiones non possint haberi, Confessarius in tali casu commendet DEO animam suam, et ita se habeat, quo ad apparentiam, ac si nihil sciverit: Quia sigillum Sacramentale ob bonum fidelium et reverentiam Sacramenti magis obligat, quam salus totius mundi, et multo magis, quam propria vita. CC. DD.

Vel. Posset Confessarius, quasi casu dimittere in terram ampullam, aut non egredi in viam, sed duntaxat protunc, quando v.g. Petrus nescivisset Paulum confessum esse coram eodem Confessario, quia sic posset casuali eventui praedictos adscribere causas declinandae mortis. *Vel* posset jubere, ut sibi extra confessionem id dicatur.

Q. Quid agere debet Confessarius cum eo, qui graviter minatur, nisi eum absolverit? R. Tali (ut supponitur) omnino indisposito non est licitum ob timorem mortis absolutionem conferre indigno. Benigne ergo eum moneat, talem absolutionem ei non profuturam, et omnibus modis iram illius lenire curet.

Q. *An Sacerdos possit absolvere eum, quem videt v.g. post fluvium distantem 20 passus, illumque non audit, sed alii dicunt, eum petere absolutionem?* R. Affirm: quia cum illum vi-

deat, verificatur illud: *Ego te absolvo.* Idem dicendum, si poenitens sit in aliquo cubiculo et illum Confessarius non videat, sed vocem audit. Invalida autem esset Confessio, si fieret per literas vel nuntium, quamvis esset in articulo mortis. Contraria est damn: a Clem: VIII

Q. *An Sacerdotibus post mediam noctem Nativitatis Christi, aut tempore Missae Nocturnae licitum sit audire Confessiones?* R. Non: sed expectanda est aurora; S. R. C. 23 Mart: 1685. Neque Communionem distribuere S. R. C. 7 Dec. 1641.

Q. *Si poenitens confitetur aliquod peccatum mortale, quod in prioribus Confessionibus reticuit?* R. Interrogandus est 1*mo*, a quot annis hoc peccatum retinuerit. 2*do*, Quot Confessiones et Communiones cum tali peccato peregerit. 3*o*, Utrum in omnibus Confessionibus recordabatur ejusdem. Tandem admonendus est, ut reconfiteatur omnia illa peccata praesertim gravia illarum Confessionum, in quibus scienter hoc delictum occultaverit; cum omnes illae Confessiones fuerint sacrilegae. In quorum commemoratione juvandus erit Poenitens a Confessario.

Q. *Quotuplex est occasio peccandi?* R. 2plex *Proxima*, in qua constitutus moraliter non potest cavere peccatum. Ut si vg. Petrus et Anna ambo liberi status in eadem domo maneant. Et *Remota*, per quam homo mo-

raliter non cogitur ad peccatum. *Primam* tenetur poenitens fugere sub mortali, non vero secundam, alias omnes fugere deberemus in Eremum.

Hinc licet sub mortali unusquisque teneatur removere occasionem proximam peccandi, non tamen indispensabiliter omnis, sed solum ille, qui potest: Si vero sit in tali occasione constitutus, quam sine scandalo, infamia, aut gravi damno non potest removere, et fugere, aut quia non est in ejus potestate alienare illam Personam, quae Poenitenti est occasio proxima ad peccandum, tunc ad hanc legem Poenitens non tenetur, sed monendus erit, ut habeat firmum propositum, quam primum aderit commoditas se talem occasionem deserturum; et si est occasio proxima ad peccatum? promittat Confessario se specialiter evitaturum colloquia, familiaritates, loca privata, aliasque peccati illecebras, fac eundo aliquomodo ex occasione proxima remotam.

Q. *Si poenitens sit recidivus et consuetudinarius?* R. Magna prudentia et discretio circa ipsum adhibenda est: nam talis relapsus non semper est verum signum falsae Poenitentiae, sed potius fragilitatis humanae. Unde si Recidivus post ultimam Confessionem saltem paululum se emendaverit, nec tot peccata, quod ordinarie solitus fuerat, commisit, et aliquem conatum ad se emendandum adhibuit? debet absolvi.

Q. *Quod si Poenitens augeat numerum peccatorum, aut saltem ita longo tempore sua peccata continuet, aliquoties se vincendo, et iterum relabendo, ac numerum augendo?* R. Tunc Confessario duo extrema erunt vitanda. 1*mo*, Ne per nimiam severitatem sit potius occasio ruinae spiritualis, et desperationis Poenitentis, quam salutis. 2*do*, Ne e contra per nimiam clementiam potius foveat peccata, quam minuat.

Unde prudens ac discretus Confessarius hujusmodi Recidivum et gravioribus monitis deterreat a relapsu, et dulcioribus verbis erigat mentem in fiduciam Divinae Bonitatis, prout Spiritus S. dabit eloqui illi.

Q. *Si ista remedia post saepius repetitas Confessiones nihil profecerint, et ipse Poenitens semper in eodem numero peccatorum aut majori recidat, nullumque serium conatum adhibeat, quo tentationibus peccandi resistat?* R. Tunc absolutio ei ad tempus denegetur, ne Confessarius Poenitentem in suis peccatis videatur fovere. Hoc tamen raro fiat et potius Confessarius omnem lapidem moveat, antequam absolutionem relapso deneget. Agitur enim in tam gravissima causa de periculo desperatae salutis.

Q. *Quae a Confessario praescribenda sunt remedia Recidivis?* R. *Generalia* Remedia danda sunt haec. 1. Humiliter et frequenter cum plena in DEUM fiducia petat auxilium ejus. 2. Frequenter confiteatur et

quidem uni et determinato Confessario. 3. Saepius devote communicet. 4. Attente legat de gravitate peccati libros, ac poenis infernalibus. 5. Confugiat ad preces B. V. MARIAE. 6. Fugiat occasiones peccandi: Personas ac objecta inductiva ad peccatum. 7. Svadeat ut triduo abstineat a familiari sibi vitio in honorem Ssmae Trinitatis. Iterum ut 5que diebus abstineat in honorem 5que Vulnerum Christi; et sic deinceps, donec emendetur.

Particularia Remedia maxime quo ad peccatum luxuriae danda sunt haec: 1. Ut caveat aspicere Personas, cum quibus solet peccare. 2. Ut abstineat a calido poto, et lautioribus escultis. 3. Ut faciat aliquam carnis mortificationem. 4. Ut mane surgendo faciat firmum propositum hac die illud peccatum non committendi. 5. Remonstretur ipsi, quantum habitus luxuriae obsit sanitati, et abbreviet vitam.

Q. *Quae Confessarius scire debet circa maledictiones et imprecationes?* R. Ad hoc ut maledictio et imprecatio mali proximo aut brutis animalibus sit *peccatum mort:* requiritur. 1. Ut ipsa imprecatio mali sit ex animo. 2. Ut sit ex plena deliberatione animi. 3. Ut malum, quod imprecatur alteri, sit grave; unde si aliquod istorum deficeret, erit tantum veniale. Et sic saepe excusari possunt a mortali Mulieres maledicentes suis liberis, vel ancillis, Rustici jumentis, etc. *Nav: Sa.*

Non peccat, qui optat alicui malum sub ratione boni, vg. ut aliquis peccator aegrotet, ut sic melior fiat, aut ne aliis noceat. Optare vero malum sub ratione mali, est peccatum. *Sylv.*

Q. *Quidam quaerit in Confessione: nocte praecedente voluntariam pollutionem habui, vel: praeter voluntatem passus fui; vel solius voluptatis causa actum conjugalem exercui, num sine peccato hodie communicare possim.* R. Peracta rite Confessione talis: *per se loquendo* potest permitti ad S. Communionem. Ita *Lacr. Sanct. Burg. etc.* Accedens digne ad S. Eucharist: non peccat, atqui talis digne accederet, quia purificatus per Confessionem esset justus, amicus, et filius Dei. Tum quia S. Communio multa homini digne accedenti praestat bona; ergo non facile talis ab eadem est arcendus, nisi alia causa aliud postulet, unde signate dixi: *per se loquendo.*

Praeceptum non accedendi ad S. Euchar: post actum conjugalem, si quod olim extitit, jam pridem exolevit, ut omnes DD. fatentur apud Burg. Cent. 2. N. XIV.

§ 4tus.

De Poenitentiae Sacramento.

Q. *Quotupliciter sumitur Poenitentia?* R. 2pliciter: 1. Ut *virtus:* et est dolor animi,

et, detestatio peccati cum proposito emendandi.

2. Ut est *Sacramentum*, potest sic describi: Est Sacramentum novae legis a Xsto Domino institutum ad remissionem peccatorum post Baptismum commissorum

Q. *Quot sunt partes hujus Sacramenti?* R. 3. Contritio, Confessio, et Satisfactio.

Q. *Quid Tridens circa hoc Sacramentum definivit sub Anathemate?* R. 1. Quod poenitentia fuit semper necessaria ad veniam peccati mortalis. 2. Quod nihil prosit non baptizatis. 3. Quod a Christo institutum sit. 4. Quod est vere et proprie Sacramentum distinctum a Baptismo. 5. Quod solus Episcopus et Presbyter rite ordinati possunt absolvere, (et nullus alius) et licet sint improbi, non tamen amittunt hanc potestatem.

Q. *An Poenitentiae Sacramentum est de necessitate salutis?* R. Est omnibus post Baptismum in peccatum mortale lapsis necessarium necessitate *medii* vel *praecepti*. Quamvis non semper et defecto realiter necessario sit suscipiendum, sed satis sit alterutro modo capi, nempe vel in re vel in voto sive desiderio. CC. DD

Q. *Utique ante Christum legitur fuisse Poetentia?* R. Fuit ut virtus, non vero ut Sacramentum

Q. *Quot sunt effectus Sacramenti hujus?* R. 1. Remissio peccati mortalis, quam ve

nialis. 2. Gratia 1ma vel 2da. si erit remissio venialium. 3 Gratia Sacramentalis. 4 Commutatio poenae aeternae in temporalem. Quibus additur etiam illud, quod per Poenitentiam reviviscunt merita, quae fuerunt per peccatum mortale mortificata.

§ 5tus.

De Materia remota Sacramenti Poenitentiae.

Quoniam Cap: 2. § 1. *jam nonnulla dicta sunt de peccatis, ideo recolenda erunt, et denuo relegenda.* Hoc solum addo ad pag.18, quod peccatum *Philosophicum* non est dabile sine *Theologico.*

Q. *Quotuplex est materia hujus Sacramenti?* R. 2plex: 1 *Remota, necessaria:* est omne peccatum mortale post Baptismum commissum et non confessum. *Sufficiens* materia etsi *non necessaria:* est omne veniale post Baptismum commissum, *vel* etiam mortale, alias jam rite confessum.

R. 2 Materia *Proxima* sunt actus Poenitentis: *Contritio, Confessio, Satisfactio*, quarum ultima est integralis tantum, duae priores sunt essentiales.

Q. *Quibus modis et regulis dignosci possit peccatum tale esse commissum in Poenitente et non veniale?* R. 1 Desumitur gravitas vel levitas peccati a lege graviter vel leviter obligante.

2. Ex dictamine rationis, si enim conscientia hic et nunc dictat peccatum commissum cadere in gravem DEI aut proximi injuriam? erit mortale. 3. Parvitas vel levitas peccati potest desumi ex ipso actu peccaminoso, considerando etiam malitiam gravem vel levem. Potest etiam considerari tam ex objecto, quam fine, et circumstantiis, uti est perfecta vel imperfecta libertas; plenus vel non plenus consensus et advertentia.

Has omnes Regulae non necessario debent simul inveniri in uno eodemque peccato mortali: Quia potest esse materia levis, et lex graviter obligans.

Q. *Quot possunt esse circumstantiae speciem peccati mutantes vel aggravantes?* R. Octo hoc expressae versu:

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Quis. Non substantiam sed Personae conditionem delicta patrantis significat, ut si sit conjugatus etc. *Quid*, qualitatem objecti, circa quod peccator suam exercet actionem, denotat, ut si percussit Clericum, vel Patrem etc. *Ubi*, ad locum spectat vg. sangvinis effusio in Ecclesia. *Quibus auxiliis*, Personae circumstantiam peccatum adjuvantis explicat, ut mediatore utens ad maechandum etc. *Cur*, ad finem attinet. *Quomodo*, declarat modum, quo peccatum committitur. *Quando*, ostendit circumstantiam temporis.

Q. *Quae sunt peccata restitutioni obnoxia?* R. Ea, quibus violatur justitia, vel ea, quibus poena restitutionis injuncta est a Summo Pontifice: uti sunt: Usura, Contractus illicitus, Simonia, Omissio Horarum Can: in beneficiatis.

Q. *Teneturne Poenitens exprimere in Confessione omnes circumstantias peccati?* R. Affir: quoad circumstantias mutantes speciem. *Con. Trid* Ses: 14. C. 5. Circumstantiae autem notabiliter aggravantes peccatum in eadem specie, an sint aperiendae nec ne? utrumque apud DD probabile est, eo quia Trid: de talibus circumstantiis nihil aperte concluserit.

Q. *Aliena peccata quot modis possunt imputari alteri?* R. Sequentibus modis: Consilio, jussione, consensu, cooperatione, auxilio, favore, laudatione seu adulatione, prava doctrina, exemplo, et silentio. Quia homo his modis cooperando peccato alieno, efficitur causa moralis peccati alieni, et illi vere consentit, vel expresse, vel virtualiter, vel interpretative.

§ 6tus.

De Distinctione specifica et numerica peccatorum.

Q. *Quid est species moralis peccati?* R. Est specialis malitia, per quam unum peccatum essentialiter differt ab alio.

Q. *Quomodo peccata specie distingvuntur?* R. 1mo. Per oppositionem diversis specie virtutibus, sic ebrietas a furto differt specie, quia illa temperantiae, haec justitiae opponitur.

2do, Distingvuntur specie ex diversis specie motivis, sive finibus intentis, ut mentiri ex fine joci, et mentiri ex intentione alterum graviter decipiendi; sunt diversa specie peccata.

3tio, Ex diverso modo tendendi: sic habere simplicem complacentiam in malo, et habere desiderium efficax, sunt specie diversa peccata.

4to, Ratione circumstantiarum tenentium se ex parte objecti talium, quae dicuntur mutare speciem, sic simplex furtum, quod est contra justitiam tantum, est peccatum diversum specie a furto sacrilego, quod est contra Religionem.

5to, Peccata specificam differentiam desumunt a specie diversis materialibus objectis v.g. Odium DEI, et odium proximi sunt diversa specie peccata.

Q. *Unde colligi potest distinctio numerica peccati?* R. 1mo, Ex objectis diversis numero, non tantum materialiter et physice, sed etiam formaliter et moraliter distinctis. Unde verba impudica, oscula copulam seu pollutionem intentam antecedentia, si ea in effectu sequatur, unum numero peccatum constituunt, quia ad eundem finem referuntur.

2do, Ex interruptione morali actuum, quae fit per contrariam voluntatem et propositum, vel per liberam cessationem ab actu, vel per cessationem naturalem vg. somnum.

Unum numero peccatum committit, qui uno actu odii vel detractionis fertur in 10. homines: qui uno ictu duos occidit: qui uno actu vult omittere Officium Horarum Canon: per Mensem, qui furatur Bibliothecam per totam noctem, etsi saepius voluntatem furandi renovet, unum furtum: et qui ad occidendum alium pergens saepe voluntatem renovat, unum homicidium committit, quia est una actio externa ab internis intenta, in qua internae omnes complentur et moraliter uniuntur.

Q. *An actus voluntatis internus et externus exe utrius ejusdem voluntatis, circa quem prior ille versatur, unum numero peccatum constituunt?* R. Affirm. Sic: vg. volitio furandi, et ablatio rei alienae unum eundemque totalem actum constituunt moralem.

§. 7mus.

De Materia proxima scil: Dolore.

Q. *Quid est dolor?* R. Est detestatio mali commissi sive peccati propter aliquem finem cum proposito illud in posterum vitandi.

Q. *Quotuplex est dolor?* R. 1. *Naturalis*, qui elicitur ex motivo naturali, vg. si quis

detestatur furtum a se commissum ideo, quia illi infamiam, vel poenam infert.

2. *Supernaturalis*, est: qui elicitur ex motivo supernaturali, si quis vg. dolet de peccatis propter amissum Coelum, vel promeritum infernum.

Dolor *supernaturalis* 2plex est: 1 *Perfectus*: qui elicitur ex motivo perfecto, scil: *ob amorem, aut bonitatem infinitam DEI*; vocaturque hic dolor; *Contritio perfecta.*

2. *Imperfectus est*, qui ex alio motivo, supernaturali tamen, elicitur vg. *amissionis Coeli, vel ex metu gehennae*, et vocatur *Attritio.*

Q. *Quomodo poenitens se praeparare debeat ad Confessionem Sacramentalem?* R. Post invocationem Spiritus S. examinare debet conscientiam suam, et in memoriam revocare peccata. 2. Dolorem elicere.

3. Firmum propositum facere amplius DEUM non offendendi.

Q. *Qualis esse debeat diligentia in examine?* R. Non requiritur, ut sit nimis scrupulosa, sed mediocris, et humana; qualem solemus adhibere in rebus, et negotio magni momenti et quae diligentia sufficit moraliter ad cognoscenda commissa peccata.

Q. *Dolor sive sit contritio sive attritio, ut sit sufficiens qualis esse debet?* R. 1. Debet esse dolor *formalis* seu *actualis*, de peccatis commissis et simul propositum amplius non peccandi, et occasiones fugiendi.

2. Debet esse *universalis*, de omnibus peccatis. 3. Debet esse actus internus, non requiritur omnino externus. 4. *Supernaturalis*: factus ex motivo supernaturali, auxiliante gratia DEI. 5. Dolor debet esse *appretiative summus*, hoc est: peccator debet odio habere peccata super omnia alia mala, et debet esse paratus pati potius omnia mala, quam peccare mortaliter. Tandem dolor debet esse conjunctus cum spe veniae.

Q. *Contritio et attritio in quibus conveniunt?* R. In his: 1. Quod utraque versetur circa peccatum, detestando illud, ut est offensa DEI. 2. Utraque excludit voluntatem peccandi. Utraque debet esse supernaturalis, elicita ex motivo supernaturali, et cum auxilio Divino.

Differunt in his: 1. Quia *Contritio* procedit ex perfectiori motivo scil: *ex motivo bonitatis Divinae, et amoris erga DEUM. Attritio* vero ex motivo vg. *turpitudinis peccati, amissionis Coeli, vel ex metu gehennae.* Qui dolor est etiam *supernaturalis*, et ad Poenitentiae Sacramentum omnino necessarius. 2. Quia *Contritio* perfecta potest hominem justificare extra Sacramentum, cum voto tamen saltem implicito suscipiendi Sacramentum. Com. TT.

Jam vero *Attritio* non est sufficiens extra, nisi intra Sacramentum.

Q. *Quando homo tenetur elicere contritionem?* R. 1. In articulo mortis, si non adsit

Confessarius. 2. In tentatione, et occasione ad peccandum. 3. Sacerdos in necessitate administraturus Sacramentum aliquod in peccato mortali existens, si non habeat Confessarium.

§ 8vus.

De Confessione.

Q. *Quid est Confessio?* R. Est accusatio de propriis peccatis coram legitimo Sacerdote ad eorum remissionem obtinendam per absolutionem virtute clavium.

Q. *Quid est clavis modo dicta?* R. Est potestas ligandi, et solvendi, qua Confessarius potest dignos recipere, indignos a Regno Coelesti excludere.

Q. Quotuplex est integritas Confessionis? R. 2plx: *Materialis*: quae tunc habetur, quando Poenitens omnia peccata secundum speciem et numerum confitetur. Alia *Formalis*: quando in aliqua necessitate confessis aliquibus peccatis, in aliud tempus reservat reliqua. Potest quis excusari a *materiali integritate* nunquam tamen a *formali.*

Q. *Magnus concursus populi in die Indulgentiae, vel Festivitatis magnae, an excusat ab integritate materiali Confessionis?* R. Non; contraria damn: ab Innoc: XI.

Q. *An tenetur poenitens confiteri per interpretem, si idiomatis Confessarii sit ignarus?* R. Non; nisi velit ipse ex pietate, neque tunc

tenetur confiteri omnia, maxime si timeret aliquod scandalum.

Q. *In quibus casibus licita est Confessio integra formaliter?* R. 1. In extrema necessitate. 2. Si duo infirmi in eodem lecto jaceant. 3. Si sit parturiens foemina. 4. Si vulnerato non possit postea adhiberi medicina. 5. In conflictu, naufragio.

Q. *Licitumne est fidelibus latini ritus confiteri coram Sacerdotibus Graeco unitis, et e contra?* R. Licitum est; Decrevit S. Congr: de Propag: Fid: 1626. 1. Jun.

§ 9nus.

De Satisfactione.

Q. *Quid est Satisfactio?* R. Est compensatio poenae temporalis peccatis debitae post remissionem culpae per bona opera a Confessario injuncta, vel voluntarie assumpta.

Q. *Quotuplex est satisfactio?* R. Una *in re*, quae est ipsum opus a Confessario injunctum. Alia *in voto*, seu in proposito Poenitentis, quo velit obligationem annexam peccato adimplere, ac injuriam DEO illatam in hoc, vel in altero mundo reparare. Et haec, etsi non sit pars essentialis Sacramenti, est tamen essentialis Sacramento, et implicite contenta in proposito observandi mandati DEI,

inter quae est etiam satisfactionis praeceptum. *Gamach. Sacr. Poenit. c. 23.*

Satisfactio in re est solum pars integralis Sacramenti, cum sine illa foret Sacramentum validum, vg. si Confessarius unius imponendae oblivisceretur, vel Poenitens illa non impleta, decederet

Q. Quot modis potest fieri satisfactio? R. 1 Per bona *Corporis*, vg. jejunia, flagellationes, peregrinationes. 2. Per bona *Animae* vg. orationes, spirituales lectiones, Missas etc. 2. Per bona externa uti Eleemosynas, etc.

Q. *An Confessarius potest mutare poenitentiam impositam a priori Confessario?* R. Potest sed solum in foro conscientiae; si id ratio exigit, tenetur iterum poenitens peccata sua confiteri, si recordatur. Poenitens autem propria authoritate non potest mutare etiam in meliorem, vel majorem.

Q. *Ad quid tenetur Poenitens, qui oblitus fuit poenitentiae sibi impositae?* R. Non tenetur repetere Confessionem, sed solum confiteri suam oblivionem, et tunc judicio Confessarii imponenda est nova Poenitentia juxta praesentem statum Poenitentis.

Q. *Quomodo peccat Poenitens, si sponte non absolvat poenitentiam sibi impositam?* R. *Juxta Suar*: Si fuerit gravis, et illam totaliter omittat, vel ejus notabilem partem, peccabit mortaliter. Si fuit levis vg. 5que *Pater* et *Ave*, aut modica pars omittatur, non erit morta-

le, nam etiam hic parvitas materiae excusat a mortali.

Q. *Quamdiu Poenitens possit poenitentiam differre absolvendam?* R. 1. Satisfactio seu poena a Confessario assignata est 2plex: *Medicinalis*: per quam poenitens praeservatur in futurum a relapsu: Talis esset: si injungeretur consuetudinario fuga ab occasionibus peccati, oratio etc. juxta qualitatem conscientiae Poenitentis. Alia *Vindicativa*, per quam intenditur vindicta peccatorum confessorum, uti est jejunium, disciplina, et alia poenalia opera, quae aliquando per longius spatium adimplentur.

R. 2. Tenetur absolvere poenitentiam, quam primum commode poterit. *Bona.* Si satisfactionem vindicativam differat ad Mensem, non esse mortale, docet *Lacro.* l. 6. p. 2

Q. *Si alicui injunctum sit omni die Sabbathi per annum jejunare, si illum diem omittat, num peccabit?* R. Affirm: non tamen obligatur alio die jejunare. *Gob. Spor.* quia in talibus circumstantiis videtur mens Confessarii esse de jejunando die Sabbathi tantum, et non alio, nisi aliter expresse jusserit.

Q. *Persolvens poenitentiam debetne esse in gratia DEI?* R. Affirm: Si tamen per negligentiam differendo absolveret in statu peccati venialiter solum peccaret. *Vill.*

Q. *Quid observandum in praxi Confessario, si gravior poenitentia assignari debeat?* R. De-

bet leniter poenitentem disponere ad agnoscendam gravitatem suorum peccatorum. Semper tamen magis cavere debet excessum, quam defectum in assignanda poenitentia: *facilius erit enim Confessario reddere rationem ex clementia, quam ex crudelitate.* Mens est *S. Chrysost.* Unde si Sacerdos suspicatur de aliquo, quod non sit absoluturus poenitentiam ex imbecillitate, vel alia causa, debet ipsi assignare mitiorem, non obstante quod non sit proportionata peccatis. *Ger. Par. 2.*

Non assignentur pro poenitentia variae diversae orationes, quas poenitens memoria tenere non possit, ob varios inde oriri solitos conscientiae angores, et scrupulos.

Optime facit Confessarius quando injungit Poenitenti, ut ipse applicet pro peccatis suis merita, et Passionis Xsti satisfactiones.

Caveat Confessarius pro peccatis occultis quantumvis gravibus injungere poenitentiam publicam, utpote infamativam. Neque talem ex qua domestici possent devenire in notitiam gravioris criminis, ut flagellationes, multa jejunia, nisi habeatur occasio, similes poenitentias secreto peragendi.

§ 10mus.

De Forma Sacramenti Poenitentiae.

Q. *Quae est forma hujus Sacramenti?* R. Sunt Verba Absolutionis a Sacerdote prola-

ta scil. illa: *Ego te absolvo a peccatis tuis etc.*

Q. *Quae verba sunt essentialia?* R. Haec: *Absolvo te.* In magno Poenitentium concursu potest omitti: *Misereatur*, et *Indulgentiam*. In gravi, et urgente necessitate haec forma serviat *Ego te absolvo ab omnibus censuris et peccatis.*

Q. *Quibus verbis solet dari absolutio in Confessione?* R. Ex communi praxi Ecclesiae his verbis: *Misereatur etc. Indulgentiam etc. Dominus Noster JESUS Christus te absolvat, et ego authoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo Excommunicationis Suspensionis et Interdicti, in quantum possum et tu indiges: Deinde, ego te absolvo a peccatis tuis in Nomine Patris, et Filii, et Spiritus S. A. Passio Domini Nostri JESU Christi, merita B. M. V. et Omnium SS. quidquid boni feceris, aut mali sustinueris, sit tibi remissionem peccatorum, augmentum gratiae et praemium vitae aeternae Amen*

Nota: Ly: *Suspensionis* semper omittitur, s. Poenitens nullam habeat ordinem, vel saltem primam Tonsuram.

Forma Absolutionis ab Haeresi intra Confessionem.

Misereatur etc. Indulgentiam etc., Dominus Noster JESUS Christus te absolvat, et ego authoritate ipsius et SS. Petri et Pauli Apostolorum, nec non SS. Dni N. Papae NN mihi concessa, nec hactenus revocata, absolvo

te ab omni vinculo Excommunicationis, quam tenebaris propter haeresim, in qua vixisti, et incorporo te gremio S. Matris Ecclesiae communioni fidelium et participationi Sacramentorum ejusdem S. Rom. Cath. et verae Apostolicae Ecclesiae. Deinde eadem authoritate absolvo te ab omnibus peccatis tuis, In Nomine Patris etc. Passio Domini Nostri JESU Christi etc.

Forma absolutionis a Suspensione, vel interdicto extra, vel intra Confessionem.

Misereatur etc. Indulgentiam etc. Authoritate mihi ab N. tradita, Ego te absolvo a vinculo suspensionis, vel interdicti, quam *vel* quod *propter tale delictum N. vel causam incurristi, seu incurrisse declaratus es, In Nomine Patris etc.*

Forma dispensationis super Irregularitate. Post absolutionem a peccatis, subjunget Sacerdos sive intra, sive extra Confessionem.

Et eadem authoritate dispenso tecum super Irregularitate in quam ob causam N incurristi, et habilem te reddo, et restituo executioni Ordinum, et officiorum tuorum in Nomine Patris etc.

Si nullum Ordinem habeat? dicatur, *Habilem te reddo ad omnes Ordines suscipiendos* vel etiam ad alia juxta tenorem facultatis, seu mandati, et juxta exigentiam casus.

Quod si necesse sit Titulum Beneficii restituere, et fructus male perceptos condonare subjunget: *Et restituo tibi Titulum, seu*

titulos, si plures habet, *et condono tibi fructus male perceptos, In Nomine Patris etc.*

Q. *An peccat, qui sine justa causa, in eadem Confessione absolutionem repetit super eadem peccata?* R. Affirm: quia 2da absolutio est irrita, defectu novae materiae.

Si faciat id ex scrupulo, aut sit ita perplexus, ut aeque malum putet esse, non repetere quam repetere? poterit nullum esse peccatum.

Q. *Si poenitens statim post Confessionem redeat et sola venialia afferat, aut circumstantias mortalium non notabiliter aggravantes, repetendane est absolutio?* R. Negat *Spor:* nisi adferat aliquod mortale.

Q. *An absolutio possit dari ab uno pluribus simul?* R. Affirm. sic possunt absolvi multi milites in praelio dicendo. *Ego vos absolvo a peccatis.*

Q. *An absolutio data sub conditione de futuro vg. absolvo te si restituas, valida sit?* R. Neg, quia non est in potestate Ministri suspendere effectum Sacramenti. absolutio tamen de praesènti vg. *absolvo te, si habes intentionem restituendi.* Etiam absolutio de praeterito vg. *absolvo te si restituisti*, valida est.

Dum Confessarius absolvit sub conditione, sufficit solum in mente habere conditionem.

Q. *Quomodo verba absolutionis proferri debent a Confessario?* R. Modo imperativo. *Com. DD.* unde si proferrentur modo deprecativo

vg. *Absolvat te DEUS*, invalida esset forma, quia hoc Sacramentum institutum est a Christo per modum judicii, et ideo forma ejus debet proferri per modum judicialis sententiae, non vero deprecationis, aut impetrationis.

Nota: Quod in Sacramento poenitentiae datur duplex absolutio, una *peccatorum*, altera *Censurarum* consueta in illa oratione: *Dnus Nr JESUS etc.* quae juxta Suar: debet sub mortali prius dici a Confessario, quam absolutio a peccatis, maxime quando prudens dubium adest, num poenitens non sit innodatus tali vinculo: Quia Ecclesia graviter praecipit, ut nemo excommunicatus ullum Sacramentum recipiat, antequam prius tollatur tale vinculum.

Q. *A quibusnam poenitens Censuris absolvitur per illa verba: Absolvo te ab omni vinculo excommunicationis etc?* R. Ab omnibus in Confessione expressis, quam etiam ab illis, quorum poenitens non recordatur, aut ipse Confessarius hic et nunc ignorat, ut sunt paene innumerae, inquantum facultas Confessarii se extendat, et poenitentis adsit intentio satisfaciendi oneri, si aliquod adsit, et remaneat.

Q. *Quae Oratio dici solet a Confessario supra poenitentem immediate ante Confessionem?* R. Haec: *Dnus sit in corde tuo, et in labiis tuis, ut digne et competenter confitearis peccata tua. In Nomine Patris, etc.*

Q. *An valida sit absolutio data ignorantibus necessaria necessitate medii?* R. Invalida, Bened XIV *Encicl.* T. 1. n. 42. Si vero ignoret Poenitens *necessaria necessitate praecepti?* et rite doleat de hac ignorantia, ac emendationem promittat? posse absolvi judicat. *Idem ibid. n.* 12.

Q. *Quid Confessario faciendum est post auditas Confessiones?* R. I. Debet DEO gratias agere pro collato sibi, et poenitentibus auxilio ad hoc Sacramentum rite administrandum, vel suscipiendum, novaque sibi, et illis auxilia a DEO emendicare ad faciliorem propositorum executionem.

II. Exercere debet varios actus humilitatis, credens se longe magis ingratum esse omnibus suis poenitentibus, ob majus lumen, uberiora auxilia, plura, et efficaciora praesidia; quibus tam segniter cooperatur.

III. Conetur oblivisci omnium auditorum in Confessione, et surda aure recurrentes species, molesteque allatrantes pertransilire.

§ 11mus.

De Sigillo

Q. *Quid est Sigillum Confessionis?* R. Est obligatio illa, qua in secreto teneri debent peccata ex Sacramentali Confessione cognita. Dicitur *Metaphorice* sigillum, quia sicuti res sigillo materiali munitae debent esse inte-

grae, occultae, et secretae, ita peccata in Confessione enarrata.

Q. *Quo praecepto obligatur Confessarius ad servandum sigillum?* R. 3plici. *Naturali*, quia de jure naturae, est servare secretum sibi commissum. 2. *Divino*, 3. *Humano*, seu *Ecclesiastico*. Tenetur Confessarius ad sigillum etsi ob aliquam rationem non dederit absolutionem poenitenti. *Item* tenetur etiam post mortem poenitentis, quia ex tali revelatione odiosum redderetur Sacramentum audientibus aliena peccata ex Confessione cognita, et revelata.

Q. *Quae cadunt sub sigillum?* R. 1. Omnia peccata poenitentis tam ficta, quam vera. 2. Poenitentia imposita, si gravis sit 3. Virtutes aut defectus naturales Poenitentis, aut corporis occulta vitia, aut scrupuli, quoties haec alioquin nota non sint, et eorum manifestatio creditur ingrata poenitenti futura. 4. Omnis ea actio, quae ex notitia peccati cum periculo directe, vel indirecte revelationis procedit. 5. Factum quodcunque ruborem, vel molestiam Poenitenti creans, si advertat id ex notitia Confessionis procedere. *Fag. Lug.*

Q. *Qui obligatur ad sigillum servandum?* R. Praeter Confessarium, omnis ille, qui licite vel illicite, mediate vel immediate audit aliquod peccatum, sive sit interpres, sive casu audierit.

Q. *Potestne Confessarius uti scientia cum damno occulto Poenitentis illato propter publi-*

cum bonum? R. Neg: nam Innoc: XI. in Congreg: gene: 18. Nov 1682. inhibuit expresse scientia Confessionis uti cum aliquo gravamine poenitentis, ex qua responsione.

Nota 1m. Quod non potest Parochus suo famulo tenenti clavim, illam auferre, si praecise ex confessione sciat, quod illa abutatur. Posset tamen tunc alio licito modo subvenire suo, aut communi bono absque fractione sigilli, vg. poterit obligare famulum, ut quantum potest restitutionem faciat, vel clavim ad manus Parochi deponat etc.

2do Cavendum est omnibus Confessariis, ne dum vocantur ad audiendas Confessiones illorum, quorum ex repetita Confessione noverint conscientiae statum, mutationem ostendant faciei, multomagis dicant aliquid, per quod saltim in confuso cognosci ab illis possit illorum conscientia vg. *semper unum loquitur etc.* aut aliquid simile. Tales noverint se esse hoc ipso fractores sigilli Sacramentalis.

3tio Caveant etiam summopere Sacerdotes in praesentia Saecularium Personarum sermonem miscere de Confessione vg. proponendo dubia, enarrando inexpectatos, ridiculos, aut admirabiles sibi, vel alteri cuipiam contigisse, vel audivisse casus in Confessione: id etenim notabilem in Saecularibus parit admirationem, animi perturbationem, et saepe saepius grave scandalum, ac Sacramenti Poenitentiae vilipensionem.

Q. *An liceat Confessario extra Confessionem loqui cum poenitente de peccatis in Confessione auditis?* R. *Com. DD.* non licet, quia talis loquela ruborem afferet, et redderet Confessionem odiosam. Licebit autem de licentia poenitentis, si ipse prius de peccatis suis loqui incipiat, verum et hic cautus sit Confessarius.

Q. *Debetne Poenitens complicem peccati manifestare coram Confessario, si aliter non possit explicare peccatum?* R. Variae sententiae in hoc casu sunt DD. Proinde melius faciet Poenitens, si confiteatur coram Confessario, qui non noscat complicem peccati.

Q. *Licitumne Confessario interrogare poenitentem de complicis nomine, aut loco habitationis, vel aliis adjunctis circumstantiis?* R. Nullo modo licet. Patet recentissime, ex Brevi Bened: XIV. *Suprema omnium etc.* Et *Constit.* ejusd· Papae An: 1746. *Ubi primum* in qua sub Excommu: soli Papae reservata, et in articulo mortis absolvenda, prohibet talia fieri.

In dicta *Constitit:* omnes obligat, qui aliunde, quam ex Confessione sciunt Confessarium interrogare de complicis nomine, ut talem ad Episcopum denuntient. Postremo: *Ad perpetuam rei memoriam,* tulit ultime decretum confirmatorium utriusque *Constitutionis* suae quod incipit: *Ad eradicandum* An 1746. Caute itaque in hac re procedendum est Confessariis, praedicta enim prohibitio

non tantum procedit de illo, qui interrogaret de *nomine complicis*, sed etiam *de officio, et aliis circumstantiis*, ex quibus curiose devenire possit persona complicis ejusdem qui, seu quae confitetur.

Q. *Si Poenitens occidisset fratrem Confessarii aut cum ejus sorore peccasset, potestne tacere tale peccatum in Confessione, si non habet Confessarium alium, et praeceptum Confessionis urget?* R. Potest, cum proposito illud confiteri quam primum sine suo, vel alterius damno poterit. *Tol. etc.*

Q. *Licetne duobus Confessariis, qui poenitentem de iisdem peccatis se accusantem audierant, ad invicem colloqui de auditis in Confessione?* R. Non, quia uterque sigillo obstrictus est.

Q. *Quomodo Confessarius respondere debet, si interrogetur de peccato Poenitentis?* R. Non debet tunc tergiversari sic, ut poenitentem reddat suspectum, sed respondere debet, etiam cum juramento, si opus sit, *se nihil scire de peccato illo*, scil: in mente habendo: *ut hominem privatum, cui id revelare liceat.*

Q. *Confessarius ex certa causa non absolvit poenitentem, hic autem rogat sibi dari testimonium Confessionis, num Confessarius debet dare testimonium, quod sit confessus hic poenitens?* R: Plures DD. affirmant, alias esset fractio sigilli, veniret in suspicionem apud alios poenitens. Nec tunc mentietur Confessarius, quia tantum testatur eum confessum

esse. Nisi aliqua fraus Poenitentis interveniret.

Q. *Quotupliciter frangitur sigillum Confessionis?* R. Generaliter duobus modis: *Directe* tunc violatur, quando Confessarius expresse, vel aperte peccatum auditum, aut aliquod aliud dictum sub sigillum cadens manifestat. Et *Indirecte*, quando Confessarius licet nihil directe revelet, ita tamen verbis, vel signis se gerit, ut alter possit in notitiam peccati poenitentis devenire, sive in specie, sive in confuso. Com. DD.

Q. *Utrum liceat saltem indirecte violare sigillum?* R. Nullo modo. Violaret autem Confessarius indirecte sigillum. 1. Si ob peccata occulta publicam imponeret poenitentiam. 2. Si publice alicui negaret SS. Eucharistiam propter solam notitiam ex Confessione habitam. 3. Si diceret, se non absolvisse Petrum, nullam aliam addendo rationem 4. Si gravem poenitentiam impositam poenitenti propalaret. 5. Si Confessarius aversionem aliquam conciperet a Poenitente ex notitia in Confessione accepta. His etiam et aliis similibus modis indirecte violaretur sigillum.

Q. *Sacerdos violans sigillum Confessionis quot peccata committit?* R. Tria. I. Committit peccatum *detractionis*, infamando proximum. II. Peccatum *infidelitatis*, non servando secretum in re gravissima. III. Committit *Sacrilegium*, faciendo contra reverentiam Sacramenti, et Religionis.

Q. *Quae poena statuta est pro Confessario revelante peccata in Confessione audita?* R. Depositio, intrusio in Monasterium, ad carceres perpetuos, ad triremes, fit infamis et subinde Irregularis secuta Judicis sententia. *Majol. Far. etc.*

Q. *An etiam ipse poenitens teneatur ad sigillum, quo ad illa, quae ipse dixit vel Confessarius ei?* R. Tenetur, non quidem ad sigillum Sacramentale, bene vero ad secretum naturale, et quidem sub mortali, quo ad illa, ex quorum propalatione sequeretur gravis infamia sui, aut Confessarii. *Felix pot.*

§ 12mus.

De Confessario sollicitante Poenitentem ad turpia.

Q. *Si Confessarius sollicitaret* (quod DEUS avertat) *in Confessione ad turpia, num posset talis absolvi a quovis Sacerdote?* R. Quamvis committeret gravissimum peccatum sacrilegii, tamen jure communi non prohibetur absolvi, nisi particularia alicujus Diaecesis statuta aliud habeant.

Nota 1. Confessarius sollicitans (*quod si docuerit personam sollicitatam non teneri ad eum denuntiandum, si confiteatur coram Confessario sollicitante*) non potest absolvi, quia talis incurrit Excomm. Papae reservatam. ex Decr. Alex: VII.

Nota **2. Sacerdos sollicitans antequam absolvatur, debet exigi ab illo juramentum; ne amplius hoc crimen committat; si non vellet praestare, non debet absolvi tanquam indispositus; quia in enormibus omnino debet exigi juramentum CC. DD.**

Q. *Daturne parvitas materiae in sollicitatione?* R. Non datur, contrar: opinio dam. est a Clem: VIII. *teste Dia. p. 3.*

Q. *Quae est obligatio poenitentis sollicitati a Confessario ad turpia?* R. Tenetur per se, vel per alium sub peccato gravi talem Confessarium deferre ad Eppùm, sive sollicitavit marem, sive foeminam, sive pro se, sive pro alio, sive in actu Confessionis, sive ante, sive immediate post: sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam tunc, aut post legendam. Bened XIV. *Const.* Sacramentum Poenitentiae.

Q. *Persona sollicitata neglecta denuntiatione potestne absolvi?* **R. Si intra mensem non** denuntiavit (*quia tale tempus in Edicto S. Inquisit: statutum est ad denuntiandum*) et id *scienter* fecerit? incidit in Excom: reservatam S. Officio; consequenter nullus inferior Confessarius potest absolvere extra articulum mortis, neque sub tempus Jubilaei. *Matheu l. 1..*

Q. *Constitutiones Pontificum poenas statuentes in sollicitantes sunt pro Regnis nominatis tantum?* R. Sed eas *Greg. XV* ad omnes fideles extendit Consti: *Universi Dominici gregis etc.*

Q *Praeceptum denuntiandi Confessarios sollicitantes, et poenae altae huic sollicitationi inditae an extenduntur etiam ad alia crimina a re venerea diversa?* R. Non. Bened. XIV. de Synod

Q. *Confessarius, si post sollicitationem statim se poeniteret sollicitasse, et hoc asserit poenitenti sollicitatae, debetne poenitens talem Confessarium denuntiare?* R. Debet sub peccato mort: et sub excom: Nam quilibet sollicitans ad effugiendas poenas potest dicere se poenituisse de sollicitatione, nam non sufficit post delictum se poenitere, sed necessaria punitio ob bonum publicum. *Lez. Bon. Cab. etc.*

Q. *Confessarius sollicitans, quomodo sibi potest consulere, ut veniam impetrare possit?* R. Debet sponte comparere coram Eppo, et ibi fateri suum delictum, veniam petendo, et ita illam consequetur. *Lez. etc.* Ut autem praefatus delinquens gaudere possit *beneficio sponte comparentium*, necesse est, ut nullis praeventus inditiis coram Eppo compareat. Et si est praeventus? gaudebit beneficio comparentium non citatorum. *Far. Matheu.*

§ 13tius.

Reliqua scienda de Confessione.

Q. *Confessionem quis instituit?* R. Christus Dominus (non Ecclesia prout mentiuntur

Dissidentium. Pastores) dicens ad Apost: *Quaecunque ligaveritis etc.* Math: 18 Et Joann: 20. Proinde monet S. Jacob c. 5. *Confitemini alterutrum peccata vestra.*

Q. *Nonne satis est soli DEO (cui nota sunt) confiteri peccata?* R. Non; quia Xstus statuit *loco cit.* etiam servis suis, videlicet legitime ordinatis Sacerdotibus, confitenda esse.

Neque sufficit se accusare coram Sacerdote, dicendo *se esse peccatorem,* citatis enim Textibus constituit Xstus in Ecclesia sua judices spirituales cum potestate remittendi, et retinendi peccata, ut igitur sciant, quando *ligandum,* vel *solvendum;* quid *remittendum,* quid *retinendum,* omnino necessaria est distincta peccatorum Confessio.

Q. *Utique Xstus Magdalenam, et quosdam alios sine Confessione absolvit?* R. Licitum illi fuerat, cui arcana cordium perspecta erant, habent. praeterea absolutam Potestatem.

Q. *Quodsi poenitens, alias bene dispositus, obliviscatur quorundam peccatorum?* R. Absolvitur etiam ab illis, quia fecit quantum modo humano poterat, quae enim memoria excidunt, haec confiteri, non est in nostra potestate.

Q. *Sed David ait:* Delicta quis intelligit *Psalm:* 18? R. Non est necesse ut poenitens omnino comprehendat quantam delicta sua malitiam contineant: ad Confessarium spectabit talia humano modo discernere.

Q. *Fueratne Confessio tempore Apostolorum in usu?* R. Fuerat: Teste Jacob: c. 5. Et Acto: 19. *Multi credentes veniebant confitentes et annuntiantes actus suos.* Et Joann. 1. Ep. 1. v. 9. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis, et justus, ut remittat peccata nostra.*

Q. *Ad quid in Confessione Generali, id est in* Confiteor DEO etc. *fit mentio Sanctorum, utique soli DEO, non Sanctis Confessio instituenda?* R. Falsum est, quod soli DEO, sed omnino etiam Sacerdoti facienda est; Jam si coram homine mortali confiteor, cur praeterea non potero protestari me quoque coram omnibus Sanctis cum DEO regnantibus fateri delicta mea.

Q. *Utilisne poenitenti talis Confessio, quae coram Ministris Acatholicis instituitur cum sola protestatione universali, se esse peccatorem, et in multis deliquisse?* R. Non; et quidem ideo. 1. quoniam id non est vere confiteri, et revelare ipsa peccata, sed solum in confuso fateri se peccatorem esse, quod ordinarie facere solent homines, modo se offerat occasio, etiam in medio fori, et coram quibusvis adstantibus.

2. Siquidem hujusmodi Ministri cum sint puri Laici, nullam prorsus habent potestatem absolvendi a peccatis, sicut plurimi ex illis ultro fatentur; ac proinde docent: *peccata per solam Fidem in Xstum, remitti, Pastor vero solum poenitenti annunciat, quod remissa sint deccata.* Ita *Haeretici communiter.*

Veri Sacerdotes legitima Ordinatione et Jurisdictione pollentes non annunciant Poenitenti peccata sua esse remissa, sed habent potestatem a Xsto collatam remittendi ex nomine Xsti, cum expresse dicat: *Quorum remiseritis peccata etc.*

Q. *Quae sub gravi obligatione tenentur Confessarii explicare illis praecipue, qui primo confitentur?* R. Praeter credenda necessitate *Medii* et *Praecepti*, 1. Animam hominis esse immortalem. 2 Quod DEUS nobis dat bona supernaturalia, et remittit peccata ex meritis et Passione Xsti. 3. Quod gratia DEI sit nobis omnino necessaria ad consequendam salutem animae. 4 Quod in Sacramentis DEUS nobis infundit gratiam, promisitque aeternam beatitudinem ex meritis Xsti. 5. Quod DEUS sit unicus noster finis.

Gravis insuper est obligatio Parochorum ut de virtutibus Fidei, Spei, et Charitatis erudiant suas oves, ut saltem (i vicibus, si non plus eliciant hos actus *Fidei etc.* per Annum.

Q. *Quae sunt Confessario observanda circa Confessionem Adolescentum, puerorum et puellarum?* R. Multi DD. censent cum illis maximam esse difficultatem, quia saepe dubium est, an habeant annos discretionis? an re ipsa peccaverint? etc. Proinde haec sunt observanda: 1. Parvis, quamvis non sint aliquando capaces absolutionis, expedit illis per-

mittere Confessionem, ut discant, et assvescant confiteri. *Unde tenetur Confessarius illos extra Confessionem instruere, quaerendo primo de Rudimentis Fidei, tandem quae spectant ad Confess: et Comm.*

2. Si Confessarius dubitet, an pueri vel puellae ...tennes habeant sufficientem usum rationis, debent absolvi *sub conditione* quia nullus privandus est jure suo ob aliquod dubium; *non vero absolute*; ob periculum nullitatis. *Gob. etc.*

3. Inculcet Confessarius horrorem peccati: *quia reddit animam turpem, et deformem instar daemonis: reddit DEO odibilem, quia DEUS vario modo hic temporaliter, ibi aeternum punit etc. etc.*

4. Si Confessarius judicet talem parvum esse absolvendum, debet ipsum inducere ad dolorem vg. *Illi, qui peccant, quo perveniunt post mortem? utique ad Infernum, vel Purgatorium. o! quam graves poenas ibi patiuntur; Quis detrudit ad tales poenas hominem? DEUS, ecce DEUS id effecit, quod non sis hucusque detrusus, an non amandus talis Deus, qui tibi haec, et alia multa bona praestat? ipse creavit, ipse redemit nos etc. amasne tam bonum Deum etc. doles ne?* Eodem modo procedendum cum Rudibus.

Q. *Si poenitens nullum habet peccatum, seu nullam adfert absolutionis materiam?* R. Reperientur aliquando maxime ex rudibus nonnulli, immunes ab omni gravi noxa; Proin-

de talis ex anterioribus Confessionibus repetat aliquod peccatum, vel, sub conditione absolvendus erit.

Q. *Qualis poenitentia pueris et aliis rudibus imponenda est?* R. Plerumque preces tantum imponendae sunt, et quidem tales, quas statim post Confessionem vel proximo Festo absolvere possint. Interdum potest assignari frequentatio Confessionis, Concionis, vel alicujus Devotionis in Ecclesia.

Q. *Quid in Confessione mutorum et surdorum observandum venit?* R. Ducendi sunt ad locum separatum et (*nisi scripto confiteri possint, et benevole velint*) monendi sunt, ut genua flectant, nutu vel signo aliquo peccata sua confiteantur, quorum si aliqua quocumque modo narraverint, poterit illis Confessarius signum dare percutiendo pectus, et oculos in Coelum elevando, quo inquirat, num doleant de peccatis, pro poenitentia assignando vel terram osculari, vel ostendere in globulis Rosarii, aut digitis tot et tot preces absolvendas, etc. Si acceperit Confessarius signum doloris, sine scrupulo absolvat, cum in tali casu non requiritur Confessio *integra materialiter*, sed sufficiat *formalis integritas.*

Q. *Quid agendum cum eo, qui a nativitate caecus, mutus, et surdus existit?* R. Talis praeter Baptismum non posset ullum aliud Sacramentum recipere.

Q. *Quae sunt maxime adhuc observanda Confessario?* R. Praeter dicta superius: I. Cavere specialiter debet, ne inter audiendas Confessione, dormitet, distrahatur, aut omnino obliviscatur peccatorum, antequam injunxerit poenitentiam: nam si omnino nil percepisset de aliquo peccato, debet statim interrogare.

Si enim aliquid intellexisset? potest ad finem differri interrogatio, ne poenitenti causet distractionem, dummodo moralis adsit certitudo, quod memoria non excidet. Si tamen perspectam habens poenitentis conscientiam prudenter praesumere posset, eum nonnisi venialia confiteri solere, neque de peccato non percepto sine molestia illius possit interrogare? potest tunc interrogationem omittere.

Quod si nullum omnino percepisset peccatum? licet respectu talis Poenitentis etiam tunc omitti posset interrogatio, suadet tamen *C. L.* T. I. Ut si absque notabili molestia poenitentis fieri possit, jubeat repeti unum vg. ultimum ex narratis peccatis.

II. Non nimis cito deproperet Confessiones eo fine, ut plures audiat, meminerit moniti sapientissimi *Gerso: Eligibilius est paucos audire complete, quam multos imperfecte; mallem namque, si Curatus essem, multorum differre Confessiones post Pascha etiam, ubi quidam non redirent, quam quod caecus caecos*

seducerem, dum pro vere absolutis, ipsi non recte absoluti se gererent.

III. Tolerans sit Confessarius molestiarum et fastidiorum, quae poenitens affert. Etenim qui nihil molestiae in hoc Ministerio ferre vult, plane se ineptum ad illud ostendit. Signa proinde intolerantiae aut nauseae (*DEUS avertat*) nunquam prodat: His enim facile moveri potest poenitens, ut sacrilegio se involvat, reticendo quod admisit, aut abrumpendo, aut excusando, quod addendum fuit, et fatendum; De quo sane Confessario gravissima coram DEO ratio reddenda manet.

Hoc loco ipsa praxis docet: mire conducere ad poenitentis animum conciliandum, si ab initio Confessionis suaviter nomen illius quaeratur (maxime si simplicior et rudior sit) v. g. Age, dic mea anima, vel bone homo quando ultimo confessus es? et quibus peccatis DEUM amantissimum Patrem tuum offendisti? etc. *Tales enim quaestiones praeambulae miros animos addunt poenitenti, unde colligere potest: Confessarium in visceribus charitatis cum eo agere paratum esse qui alioqui si Confessarius nihil dicat usque ad finem Confessionis, terretur, et hominem severum suspicatur, peccata subticet, aut certe minus confidenter ea exponit.*

Q. *Si aliquando duriores et laxiores reprehendendi sunt?* R. Id pariter fieri debet circa finem Confessionis in spiritu charitatis et lo

nitatis, abstinendo ab omnibus conviciis, praescribendo media, absterrendo a peccatis, adhortando ad virtutes. Quo tamen in negotio sedulo cavebit, ne fructum bonae sementis, a sua potius industria, quam a DEO expectet, et poenitentes nimis urgeat, ut uno quasi volatu ad culmen perfectionis ascendant. Conetur potius bonas cujusque propensiones cognoscere, et methodum bene vivendi cujusque conditioni, profectui, et viribus, convenientem praescribat.

Praecipue vero laboret, ut poenitentes ipsius assvescant omnia sua opera ad DEUM referre, omnia de manu ejus patienter acceptare, ejusque voluntati aequo animo acquiescere: ad protectionem B. V. M. in necessitatibus magna cum fiducia confugere: examen conscientiae quotidie facere, Sacramenta frequentare: liberorum et domesticorum sedulam curam gerere, occassiones peccatorum fugere, etc. haec enim omnia, uti magis ab ipsis requirit DEUS, ita prae omnibus aliis supererogatoriis grata atque accepta eidem erunt.

Nota: Homines prudentia praediti, docti, et valde graves, aut in magna dignitate constituti (praecipue si viri sint) plerumque non sunt arguendi, aut admonendi, cum prudenter supponi possit, quod ipsi jam sciant Officium suum, neque adeo magnum ex tali exhortatione fructum hausturi sint.

Etiam eos, qui frequenter confitentur, si multi adsint poenitentes, plerumque sine adhortatione dimittet Confessarius.

CAPUT II.

§ 1mus.

De Reservatis Casibus.

Q. *Quid est Reservatio?* R. Est restrictio jurisdictionis in Confessario, ne poenitentes suos in certis casibus, seu a certis peccatis absolvere possit.

Q. *Quid est casus reservatus?* R. Est peccatum mortale, cujus absolutio nulli Sacerdoti permittitur etiam approbato, sed manet penes Superiorem, vel penes delegatum ab eodem.

Q. *Daturne in Ecclesia potestas reservandi aliqua peccata ita ut inferior non valeat ab iis absolvere?* R. Datur: cum enim Xstus princ

cipaliter et irrestricte Petro ejusque Successoribus dixerit: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in Coelis*, ideo poterunt hi justis de causis, et propter majus bonum animarum, etiam potestatem absolvendi in Presbyteris inferioribus ligare.

Q. *Quo fine quod peccata nonnulla reserventur?* R. Eo fine id fit, ut subditi intelligentes hujus aut illius sceleris absolutionem difficulter posse obtineri; magis exinde illius gravitatem apprehendant, ac ab eo committendo deterreantur.

Q. *Quomodo dividuntur casus reservati?* R. In Papales, et Episcopales, et Praelatorum Regularium pro suis Religiosis.

Papa enim reservare potest pro tota Ecclesia, *Episcopus* pro tota Dioecesi; *Minister Generalis* pro toto Ordine.

Item alii sunt reservati cum annexa censura, alii sine ea, sed solum simpliciter sunt reservati.

Q. *Qui? et quot sunt casus Reservati Papae?* R. Sunt varii, quorum 20. sunt praecipui, qui in *Bulla Caenae Dni* continentur.

Q. *Unde sumpta est haec denominatio Bullae Caenae Dni?* R. Quia singulis Annis Feria V. Magna, seu in die Caenae Dni publicari solet.

Reliqui vero casus partim sunt in *Jure Canonico*, partim in variis *Constit.* Apostolicis, id est Pontificiis contenti. Sciendum autem est, quod fere omnia peccata Papae reser-

vata, ordinarie habent annexam Excom: Papae reservatam.

Q. *Qui sunt casus, et excommunicationes papae reservatae in Bulla Caenae?* R. 1. Incedunt in Excom: hanc, 1 Omnes Haeretici, Schismatici, eorumque fautores. Legentes libros haereticorum de religione tractantes, domi retinentes, vel imprimentes, *Porro* Reservata est Haeresis formalis et externa. Nam Haereticus pure externus (qui scilicet alio praesente negat verbis aliquem fidei articulum, intus tamen credit) potest a quolibet approbato absolvi, quamvis peccaret graviter ratione scandali, et in foro externo puniretur.

2. Appellantes a Papa ad futurum concilium, eorum Fautores.

3. Pyratae in mari Pontificio, eorumque Fautores.

4. Naufragantium Christianorum bona surripientes.

5. Imponentes nova pedagia, seu Gabellas, praeter habentes authoritatem ad hoc, uti sunt: Reges, Principes absoluti in terris suis.

6. Falsificantes literas Apostolicas, vel falso fabricantes.

7. Deferentes arma, et alia usui bellico idonea ad Turcas, et alios Nominis Christiani hostes.

8. Impedientes eos, qui victualia, aut alia necessaria Romam convehunt.

9. Vexantes, vel offendentes eos, qui Romam eunt pro negotiis, sive per se, sive per alium, *similis casus est* n. 10, et n. 12.

10. Offendentes, vel hostiliter insequentes Cardinales, Eppos, et Legatos Apostolicos.

11. Appellantes a gravamine, vel futura executione literarum Apostolicarum ad laicam potestatem.

12. Usurpantes Judicium competens Ecclesiasticis Judicibus.

13. Judices saeculares, qui personas Ecclesiasticas ad sua Tribunalia trahunt.

14. Impedientes, ne Judices Ecclesiastici sua jurisdictione fungi possint. *Item* qui eludunt judicium Ecclesiasticum, et recurrunt ad saeculares; omnium horum auxiliantes et faventes.

15. Usurpantes fructus seu proventus Ecclesiasticos.

16. Imponentes Decimas et alia [redacted] Personis Ecclesiasticis, et Monasteriis, sine licentia expressa Papae.

17. Judices Saeculares, Notarii etc. se interponentes in causis criminalibus contra ecclesiasticos, illos processando, capiendo, vexando, sine licentia Papae.

18. Occupantes terras aut bona Ecclesiae Rom: et illius jurisdictionem usurpantes.

Q. *Qui sunt casus et Excomm. Papae reservatae extra Bullam Coenae?* R. Sunt plurimi, de nonnullis sparsim in variis materiis

in hoc libro dictum est; Alii in partibus nostris usitatiores hic sequuntur. *Ex Hagan. c. 11. etc.*

1. Incurrunt Excomm: Papae reservatam: Sacrilegi effractores Ecclesiarum, ut eam spolient.

2 Communicantes in crimine cum Excommunicato a Papa.

3. Omnes viri ingredientes Monasteria Monialium, et e contra omnes Mulieres intrantes Monasteria Religiosorum.

4. Dantes, aut recipientes aliquid pro gratia, aut justitia apud Sedem Apostolicam.

5. Docentes et defendentes propositiones damnatas.

6. Sepelientes Haereticos in loco S.

7. Impedientes executionem literarum Sacrae Poenitentiae.

8. Tertiarii portantes habitum Fratrum Minorum sine licentia eorum.

9. Concionatores, qui S. Scripturae sensum ab interpretatione Doctorum alienum, circa tempus Anti Xsti, et extremi judicii, et alia similia revelata praedicant.

10. Religiosi Apostatae a Religione sua, quamvis maneant in Fide Cathol. Si enim non manerent in Fide! incurrerent casum Bullae Caenae.

11. Religiosi et Clerici saeculares inducentes aliquem ad vovendum, jurandum, aut promittendum per pactum, ut in eorum Eccles sepulturam quis eligat, vel jam electam non

mutet; etsi effectus sepulturae non sit subsecutus. *In Clem.*

Non incurrunt, si ad id solum dederunt consilium, adhortationem. Nec incurrunt Excomm. si inducant, ut quis eligat in aliena Ecclea. Nec incurrit, qui non est Religiosus aut Clericus, quamvis inducat ad vovendum etc. *Matheu.*

12. Omnis Sacerdos incurreret Excomm: Papae reservatam, et invalide absolveret, si absolveret complicem suum contra 6. Praeceptum Decalogi Sive Persona complex sit mas, sive foemina: sive peccatum contra 6. Praeceptum sit opere consummatum, sive non; imo etsi tantum fuerant oscula vel tactus: etsi persona poenitens complex sit ea, cum qua Confessarius peccavit tunc, cum adhuc in statu Laicali fuerat. Ita resol: S. Poenitentiaria Rom: 1751 3: Sept.

13. Committentes Simoniam confidentialem, h. e. quando aliquis accipit Beneficium eo pacto, ut illud alteri, qui modo est incapax, postea resignet.

14. Post defunctos Clericos rerum quarumcunque usurpatores; id est: in quacunque specie, sive in pecunia, sive in alia supellectili; Requiritur tamen semper quantitas sufficiens ad peccatum mort: quia censura Excomm; praecipue Papalis, non fertur ob leve peccatum.

15. Regulares administrantes Viaticum, Extremam Unctionem, Solemnizantes Matri-

monium sine privilegio, vel speciali licentia Eppi, aut Parochi.

Excommunicationes Papae non reservatae usitatiores ex Wigan. c. 11

1. Contrahentes Matrimonium in gradibus prohibitis, vel cum Monialibus.

2. Cogentes foeminas ad Matrimonium, vel Monasterium.

3 Negligentes administrare justitiam Ecclesiasticis etc.

§ 2dus.

Reliqua scienda de Reservatis.

Q. *Suntne adhuc plures casus habentes annexum censuram tam reservatam, quam non reservatam?* R. Sunt; quorum series etsi Confessario sit ignota, non tamen exinde debet torqueri, et anxius esse. Judicium enim hoc Sacramentale humano modo exerceri debet, foret autem imbecillitati humanae onus plane insupportabile noscendi omnes censuras, et memoria tenendi. *Com. DD. apud Rey. p. 1. Inst. 6.*

Q. *Qui sunt casus Eppo Diaecesano reservati?* R Sunt illi, quos sibi unusquisque Eppus pro sua Diaecesi specialiter reservat; a quibus nec Regulares absolvere possunt sine licentia Eppi. *Contrar. damn. ab Alex. VII.*

Hi autem casus non possunt per extensum recenseri, cum non sint uniformiter in omni Diaecesi iidem, sed pro libitu Epporum, juxta statum suae Diaecesis diversi exequuntur.

Q. *Quae sunt observanda de casibus Bullae Caenae?* R. Haec: I. Hi casus habent strictissimam reservationem, et annexam Excomm: Papae reservatam, cum derogatione privilegiorum quibuscumque concessorum. Unde praefatos casus, si qui memoria tenere non possint, debent eos apud se habere, ut cognoscant, ne errent, absolvendo illos, ad quos jurisdictio eorum non extenditur.

II. Sacerdos a casibus Bullae Caenae absolvere praesumens extra periculum mortis, incurrit Excomm: ipso facto, licet non reservatam (a qua posset absolvi ab Eppo. *Ita Vigant.*) et peccat mortaliter.

Ordinarie a casibus Bullae Caenae, Papa absolvit; *si tamen sint occulti, et nondum ad forum contentiosum deducti,* absolvere potest Eppus per seipsum, vel per suum Vicarium *Trid:* Sess: 24.

Q. *An potest Eppus in aliquo casu obsolvere a casibus Bullae Caenae etiam publici?* R. Potest, si adsint impedimenta, propter quae poenitens personaliter neque potest adire Nuncium Apost: neque Romam, quia Ecclesia utpote Mater censetur id concedere. *Vigant. etc.*

Q. *Quae sunt illa impedimenta?* R. 1. Si sit periculum mortis in itinere. 2. Si sit longa infirmitas, etiam non periculosa. 3. Si sit paupertas, ut si cogeretur mendicare, qui alias non solebat. 4. Aetas senilis, vel juvenilis. 5. Sexus fragilitas, ut si sit foemina.

6. Si poenitens non sit sui juris, ut filius respectu Patris, servus respectu Dni. 7. Cura animarum. 8 Debilitas, ob quam molestiae itineris ferri non possunt, *item* si sit caecus, claudus etc. 9 Quodvis impedimentum, quod arbitrio prudentis judicatur legitimum.

Q. *Confessarius simplex an potest absolvere in articulo mortis a censuris?* **R** Potest ab omni haeresi etiam publica: a Duello, ab omnibus censuris sive sint *Bullae Caenae*, sive extra *Bullam Caenae*.

Haec tamen tunc essent observanda. I. Quod eo casu absolveret tantum *indirecte* ab iisdem censuris. *Unde* antequam absolveret sub pec. mort, obligatur imponere tria onera: 1. Ut poenitens, *si convaluerit*, praesentet se Superiori, id est habenti potestatem in Reservata. 2. Ut faciat promissionem de stando mandatis Ecclae. 3. Si Satisfactio debet fieri? debet id exequi, vel saltem cautionem juratam dare, tandem absolvat sub dicto onere: ut cessante morbo, praesentet se Superiori, vel coram ipsomet Confessario, postquam sibi procaraverit facultatem absolvendi, quod si id non praestiterit? ob inobedientiam, novam incurret Excomm Papae reservatam.

II. Pro censuris reservatis in Bulla Caenae requiritur juramentum, seu promissio jurata; Pro reservatis autem extra Bullam Caenae in foro Sacramenti sufficit simplex

promissio; jam vero juramentum exigitur tantum pro foro externo. *Pelt. Po.*

III. Absolutus in articulo mortis a reservatis, quae non habent annexam censuram, licet convaluerit, nulli Superiori tenetur se sistere, quia tunc omnis reservatio cessat.

Q. *Dum poenitens invincibiliter ignorat tali vel tali peccato esse annexam reservationem Eppi, num incurrit reservationem?* R. Affirm. quia reservatio principaliter afficit Confessarium, tollendo ipsi facultatem in ordine ad absolvendum a tali peccato poenitentem.

Q. *Utique poenitens non incurrit casum Papae reservatum, si invincibiliter ignorat?* R. Quia Papa ordinarie non reservat sibi casum, nisi habeat censuram annexam; Censura autem (si invincibiliter ignoretur) non incurritur, quia homo non censetur tunc fuisse contumax et Ecclesiae inobediens. Eppi vero solent casus reservare sibi sine censuris annexis.

Duo tamen casus reperiuntur Papae reservati sine censura. I Malitiosa et injusta accusatio sollicitationis contra Confessarium innocentem; taliter accusantem nullus Sacerdos quocumque privilegio ac indulto munitus extra articulum mortis posset absolvere, praeter Romanum Pontificem. *Bened. XIV Const. Sacram. Poenit.* II, Receptio donorum a Regularibus etiam Superioribus obtentorum (exceptis quae fiunt propter remunerationem v. eleemosynam) Urb VIII.

Const. Nuper. ubi statuit, ne Confessarii ordinarii possint absolvere praefatum casum post publicationem suae Bullae, et si donum excederet 10 Scuta, recipiens illud ne quidem a S. Poenitentiaria possint absolvi, nisi prius facta restitutione doni; quod etiam confirmavit Bened: XIV. in Bulla *Pastoralis* A. 1744.

Q. *Filia habens casum reservatum sive sine, sive cum annexa censura, et adstante Matre debet ad S. Synaxim accedere. Vel Sacerdos in simili aliquo reservato habet necessitatem celebrandi Missam, sed caret Sacerdote approbato pro reservatis, quid facere debet?* R. Confiteri debet cuicumque Approbato, ut absolvatur *directe* a non reservatis; *indirecte* vero et *consequutive* a reservatis.

Hoc tamen casu habet obligationem postea adeundi Superiorem, ut *directe* a reservato absolvi possit. Vel eidem Confessario tenebitur confiteri, postquam procuravit facultatem absolvendi a reservatis.

Q. *Regulares an subjacent casibus ab Eppis reservatis?* R. Non exempti, subjacent, exempti vero non subjacent, quia quo ad hoc non subsunt jurisdictioni Eppi. Cf. DD.

Q. *Si quis commisit reservatum in sua Dioecesi, et accedit ad Confessarium in alia Dioecesi, in qua non est reservatum, recte ne absolvetur?* R. Affir: nisi venit in fraudem reservationis, tunc enim ratione malae dis-

positionis absolvi nequit, fraus enim nemini patrocinari debet.

Q. *Si quis vero commisit delictum in Dioecesi ubi non est reservatum, an potest absolvi in Dioec. ubi est reservatum?* R. Non potest, ob subtractam facultatem Confessario.

Q. *Qui confessus est Sacerdoti habenti potestatem in reservata, et sine culpa oblitus est exponere reservatum, an potest illud reservatum postea confiteri Sacerdoti non habenti potestatem in reservata, et ab eo absolvi?* R. Potest, quia in priori absolutione sublata est reservatio per Sacerdotem, qui potuit absolvere ab ea.

Q. *Facultas concessa in Reservata pro foro interno num expirat morte concedentis?* R. Non, cum sit gratia.

Secus dicendum de jurisdictione pro Foro externo, haec enim mortuo delegante expirat, quia haec facultas habet potius rationem mandati, et non gratiae; mandatum autem expirat morte mandantis *Lay.* l. 5. etc.

Q. *Qui habet facultatem absolvendi ab omnibus Papae reservatis, potestne tunc etiam a reservatis Episcopo absolvere?* R. Non potest, nisi expresse habeat facultatem et in reservata Eppo.

§ 3tius

De Actibus Humanis.

Q. *Quid est Actus Humanus?* R. Est libera hominis operatio vel omissio.

Q. *An est unum dicere actus hominis, et actus humanus?* R. Theologice loquendo, non sunt idem: quia *Actus hominis* est quaecunque actio ab homine procedens, sive sit libera, sive necessaria, sive cum advertentia, sive sine ea, vg. *crescere, nutriri, etc.*

Jam vero *Actus humanus* est tantum illa actio, quae ab homine procedit praevia cognitione, et voluntarie, sive ille actus sit bonus, sive malus, ut *exercere virtutes, committere peccatum.*

Q. *Actus humanus quotuplex est?* R. 3plex 1*mus* *Moraliter bonus* est actus conformis rectae rationi, et regulis morum vg. *Amor DEI, actus Fidei etc.*

2*dus* *Actus moraliter malus*, est actus difformis rectae rationi, et regulis morum vg. *odium DEI* et alia peccata omnia.

3*tius* *Actus indifferens*, est actus ille, qui neque est conformis neque difformis rectae rationi et regulis morum vg. ambulatio, et recreatio se undum se considerata, neque est bona, neque mala, tamen potest esse bona, si fiat cum intentione bona. Contra potest esse mala, si in finem malum instituatur.

Q. *Quibus modis procedunt ab homine actus tam hominis, quam humani?* R. Cogitatione, locutione, et operatione, vel horum omnium omissione.

Q. *Actus humanus quotuplex adhuc considerari potest?* R. 2plex 1. *Actus necessarius,*

qui necessario procedit ab aliqua potentia, hoc est, qui positis omnibus requisitis non potest non poni, vg. intellectio ab intellectu et primi motus a voluntate necessario procedunt.

II. *Actus liber*, qui libere procedit a voluntate, vg. locutio, visio etc.

Nota: *Actus internus* est ipsa volitio, vg. quando quis vult et intendit aliquem occidere. *Actus externus* est ipsa actualis occisio.

Q. *Actus externus an addit bonitatem vel malitiam actui interno?* R. Actus externus per accidens habet distinctam malitiam et bonitatem ab actu interno, ita ut cum actu interno faciat majorem bonitatem, vel malitiam extensive.

Q. *Quae sunt constitutiva actus humani?* R. I. *Voluntarium* et est, quod procedit ab intrinseco, ex cognitione finis, sic amor Beatorum in DEUM est voluntarius, est tamen simul necessarius, seu non liber, quia impossibile est DEUM videre in Patria, et eum non amare.

II. Et *liberum*, quod procedit ab extrinseco aliquo principio se ipsum ex electione determinante, ita ut possit se non determinare. Sic opera bona et mala libere procedunt ab hominibus. Hinc omne liberum est voluntarium, non e contra.

Q. *Quotuplex est Voluntarium?* R. Multiplex. *Formale*, *Actuale*, *Habituale*, *Virtuale*,

et de his ita loquendum est, sicut de divisione intentionis.

Aliud *Directum*, quando aliquid volumus in se ipso. Si vg. aliquis omittit Missam audire studio, et ex negligentia. Et *Indirectum*, quando unum volumus in alio. Sic indirecte volo omittere Sacrum, dum venationem die Festo instituo.

Aliud *Interpretativum*, quod formaliter hic et nunc non pendet a voluntate alicujus; tamen fit dependenter ab aliqua interpretatione, et praesumptione de illius voluntate, ex quibusdam rationibus, signis et circumstantiis vg. Si servus aliquid faceret praesente, et non contradicente Dno.

Q. *Actus humani unde desumunt suam moralem bonitatem et malitiam*? R. Ex objecto, ex fine, et ex circumstantiis.

Notandum. Ut sit *actus bonus, honestus* debet necessario desumere suam bonitatem ex 3plici capite: *Ex objecto, fine, circumstantiis, prout conveniunt naturae rationali, et legi Divinae*, nimirum debet esse de objecto bono; vel saltem indifferente, sed conducibili ad bonum finem; debet fieri modo convenienti, debet esse in circumstantiis objecto debitis, et debet esse propter finem honestum.

Secus dicendum de actu malo: ut sit actus malus malitia ejus potest desumi non tantum ex *3plici* aut *2plici*, sed etiam ex uno capite vg. si fiat aut propter finem malum, aut objectum inhonestum, aut circumstantias

inhonestas et disconvenientes naturae rationali, et legi Divinae. *Bonum enim ex integra causa, malum ex quovis defectu.*

Q. *Quae sunt regulae morum seu actionum humanarum?* R. Duae: *Ratio* seu dictamen conscientiae, et *Leges*, quae fundantur in voluntate Divina.

§ 4tus.

De Conscientia.

Q. *Quid est Conscientia seu dictamen rationis?* R. Est judicium practicum particulare, quod dictat hic et nunc tale malum esse fugiendum, et tale bonum esse amplectendum.

Q. *Cur dicitur:* judicium practicum, seu judicium intellectus practici? R. Quia conscientia versatur circa humanas actiones, non tantum ut illas cognoscat, sed etiam ut illas regulet, et dirigat.

Q. *Quid est Synderesis?* R. Est habitus primorum principiorum et practicorum dictans in genere, quod bonum est faciendum et quod malum est fugiendum, vg. *DEUS est colendus, quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, etc.*

Q. *Quo differt conscientia a Synderesi?* R. Synderesis proponit principia communia, generica et universalissima; jam vero conscientia proponit aliquid faciendum, vel fugien-

dum hic et nunc in particulari vg. *Missa audienda est hodie, quia est Festum etc.*

Q. *Quotuplex est Conscientia?* R. 5plex: I. *Recta et certa*, quae certe et recte judicat aliquid esse faciendum, vel non faciendum.

II *Erronea Conscientia*, est quae falso judicat aliquid esse faciendum, vel non faciendum

Q. *Cur dicitur Recta, Erronea etc?* R. Quia judicium intellectus, seu conscientia aliquando recte, aliquando erronee, aut scrupolose judicat hoc esse tale, vel tale; et ideo si recte judicat erit recta, si erronee erronea; si scrupulose scrupulosa.

Q. *Conscientia Erronea quotuplex?* R. 2plex *Erronea vincibiliter*, cujus error, moraliter loquendo vitari potuit, et debuit, et ideo est culpabilis. Et *Erronea invincibiliter seu invincibilis*, cujus error etsi adhibita diligentia morali vitari non potuit, et ideo ad culpam non imputatur.

Q. *Si quis ex conscientia erronea judicet esse mortale, quod est veniale, et illud faciat, vel omittat?* R. Peccat mortaliter. S. Tho: 1. 2. q. 19. Dummodo illud opus sit liberum. Unde incarceratus etsi putaret se mortaliter peccare non audiendo Missam, non peccat quia non est ei liberum de carcere exire.

Q *Dum quis credit actionem vel omissionem aliquam sub veniali esse prohibitam?* R. Dum facit vel omittit non contrahit aliam, nisi venialem malitiam, licet alioqui actio

vel ommissio illa mortaliter sit peccaminosa. *Com. TT.*

Q. *Quali modo Conscientia vincibiliter Erronea deponenda est?* R. Investigare debet homo diligentius veritatem, attente considerando, in quo se falli suspicatur. Tum etiam adhibendo consilium prudentioris. In quo casu, si prudens consuleret false, et errans homo innixus ejus consilio operaretur, non peccaret, quia pro tunc haberet conscientiam *invincibiliter erroneam.*

III. *Conscientia dubia* est, quae nihil judicat, sed manet suspensa seu anceps inter hanc et illam partem, vg. *an hoc sit licitum an non.*

Alia est conscientia *speculative dubia*, dum quis dubitat nude et praecise de veritate aliqua, vg. *an si Adam peccasset, Xtus venisset.*

Alia *dubia practice*: si dubitat de actione ejusque honestate in particulari hic et nunc exercenda.

Q. *An licet operari cum conscientia practice dubia?* R. Non licet. Hinc vg. Petrus dubitans an licitum sit in Ecclesia spuere? spuere licite non potest: Debet ergo suam actionem suspendere, donec re mature examinata dubium prudenter deponat, formando judicium determinatum de honestate, seu bonitate actionis.

Q. *An licitum cum conscientia speculative dubia operari?* R. Licitum si practice judicem

opus illud esse hic et nunc sibi licitum: vg *Si dubitem an hodie sit jejunium et post adhibitam diligentiam rescire non possum; potero me practice resolvere quod non teneor hodie jejunare, quia est possesio in mea libertate.*

Q. *Si dubitem de aliqua lege an sit lata? vel de voto an emiserim?* R. Possum me tuta conscientia resolvere: tali lege, aut voto non obligari,

At si mihi constet legem aut votum existere, sed tantum dubito, an illis sit satisfactum? ad faciendum obligor. *Quia* tali casu lex, et votum est in possessione. *Hinc Sacerdos plene et prudenter dubitans an Horas Can. persolverit? tenetur eas persolvere.*

Q. *Qui certus est de lege lata, sed dubius est, an casus hic et nunc occurrens lege illa comprehendatur, an recte resolvit se quo ad illum casum non obligari?* R. Recte quia praesumptio, quo ad hoc punctum est pro libertate, vg. *Praeceptum est die festo abstinere ab opere servili, dubito an pingere, sit opus servile? non teneor a pingendo abstinere.*

Q. *Qui dubius est post diligens examen, an aliquid alteri debeat, utrum tenetur solvere?* R. Neg. quia iniqua esset solutio certa, pro debito incerto. Verum, qui certus est de debito, sed dubius est, an persolverit? a solutione non eximitur, eo enim casu possessio stat pro debito. Sua. Vas. etc.

Q. *An obest bonae fidei possessori dubium superveniens?* R. Non, vg. si emerem librum bona fide, et postea dubitarem, an fuerit Petro ablatus? retinere possum, si nihil certius occurrat.

Secundum. Quotiescunque Confessarius animadvertit poenitentem esse in bona fide cum ignorantia invincibili circa aliquod peccatum commissum vel committendum, sive sit peccatum ex infirmitate proveniens, sive ex malitia, praevidetque poenitentem quamvis instrueretur, et a sua bona fide ac ignorantia per ipsius peccati declarationem retraheretur, non idcirco a peccato recessurum esse? Eo casu, si sperat probabiliter suam admonitionem non profuturam, non tenetur poenitentem monere; foret enim actus inutilis.

Quod si vero poenitens vel minimum patiatur dubium, illiusque resolutionem petat, tenetur Confessarius illi veritatem aperire, licet non ignoret poenitentem suis monitis et dictis non obtemperaturum; Eo enim ipso, quod poenitens dubitet, jam habet in conscientia remorsum peccati sui, ita ut non amplius in illa bona fide foret, si non vellet instrui. *Sanch: Bertau. etc.*

Exempli gratia: Duo contraxere Matrimonium bona fide cum impedimento dirimente, accedit Conjux Confessionale, confitetur; Confessarius probabiliter credit, etiamsi impedimentum istud illi declaret, se nihil ef-

fecturum? nihil tenetur dicere, sed ipsum in sua bona fide relinquat.

Item Conjugata quaedam bona fide ad 2 das convolavit nuptias, eo quod suum conjugem obiisse intellexerit, Confessarius vero certo scit, ipsum adhuc vivere, nihil illi dicat, nisi inde aliquem fructum sperare possit; reservet negotium in tempus commodum, quo majorem fructum sperare possit; contentus *hic et nunc*, quod suus poenitens in generali protestetur, malle se mori, quam DEUM mortaliter offendere.

IV. *Conscientia probabilis* est, quae cum formidine oppositi judicat aliquid ex rationibus non levis momenti, vel ex authoritate Doctorum.

Q. *In quibus casibus non licet sequi opinionem probabilem relicta probabiliore?* R. *Judici* in judicando, *Medico* in medendo; *Sacerdoti* circa essentialia Sacramentorum. Nam hi sub mortali tenentur sequi opinionem probabiliorem.

V. *Conscientia scrupulosa*, est, quae aliquid judicat ex frivolis et levibus rationibus; Hinc oritur timor, et anxietas suspicando esse peccatum, ubi non est peccatum: et hoc vocatur *scrupulus.*

Q. *Quae sunt indicia Conscientiae scrupulosae?* R. 1. Perturbatae actiones. 2. Pertinacia judicii, non enim vult acquiescere consiliis Confessarii, neque aliorum prudentum. 3. Ti-

mor peccati in omni actione. 4. Anxie orat, semper subsistit, eadem repetit etc.

Q. *Quae sunt privilegia scrupulosi?* R. Non tenetur ad tantam diligentiam in examinando conscientiam, prout alii. 2. Non tenetur confiteri dubia, sed quae certo jurare potest, quod commiserit, et nondum sit confessus.

Q. *Ex quibus causis scrupuli proveniunt?* R. 1. Ex mala constitutione hominis, scil: ex natura timida, frigida, melancholica etc. 2 Ex infirmitate, praesertim dolore capitis. 3. Ex diuturna tristitia, per quam acquiritur melancholia. 4. Aliquando ex permissione Divina, ut homo patiatur hunc cruciatum ob poenam peccati, praesertim superbiae, contemptus aliorum; Aliquando etiam prosunt scrupuli ad majus meritum, ut constat ex Vitis SS. etc.

Q. *Quae sunt remedia contra scrupulos?* R. 1. Scrupuli possunt tolli per medicinas, ut tollantur humores, et melancholia. 2. Debet esse frequens recreatio, distractio. 3. Sit refugium ad DEUM per orationes contra tentationes diaboli. 4 Non facile credat, quod praebuerit consensum, quia in hoc saepe fallitur. 5. Studia sunt temperanda, jejunia fiant tantum ex consilio Confessarii: consortia cum scrupulosis sunt vitanda etc.

Q. *Quomodo Confessarius se gerere debeat cum scrupulosis?* R. Magna scientia, prudentia et discretio requiritur in Confessario, ne

magis conturbaret, affligeret, induceretque in desperationem. Proinde

Haec sunt observanda 1mo Ut habeat Confessarius remedia, seu responsa in promptu, et sine ulla haesitatione instruat, injungendo hoc esse faciendum omnino, vel omittendum. 2do Prolixos discursus non faciat, neque multiplicet rationes, ne occasio praebeatur plurium scrupulorum, sed sine discursu captivet intellectum.

3tio Persvadeat, et injungat promptam obedientiam, ut abjecto suo judicio, exequatur jussa Confessarii. 4to Extra Confessionem non permittat adire propter interrogationes faciendas de dubiis.

5to Non permittat Confessiones anteriores repetere, et facere generales, nisi sit magna et evidens necessitas 6to Prohibeatur lectio rigidiorum librorum etiam Asceticorum. 7mo Non fiat crebra mutatio Confessariorum. 8vo Scrupulosis exhortatio facienda est svavis, mitis et benigna, ne afflictio addatur afflicto. *Si tamen sit necessitas*? potest adhiberi aliquando discreta austeritas, ut amoveatur pertinacia scrupulosis inesse solita.

§ 5tus.

De Indulgentiis.

Q. *Quare Confessarii quaedam opera poenitentiae injungere solent*? R. Ut poena tem-

poralis, quam pro peccatis nostris meremur, per jejunium, orationes, elemosynas etc. avertatur.

Q. *Utique per absolutionem Sacerdotis absolutus homo nomine Xsti ab omnibus peccatis, et poenis?* R. Absolvitur a peccatis et poena aeterna, non tamen a poena temporali.

Q. *Ergo solet DEUS remittendo peccatum, et consequenter etiam poenam aeternam, adhuc reservare poenam temporalem?* R. Solet, teste Scrip. Num: 14. v. 18. *Dominus patiens est, et, multae misericordiae, auferens iniquitatem et scelera, nullumque innoxium derelinquens, qui visitas peccata Patrum in filios, in 3tiam et 4tam generationem.*

Q. *In exemplo?* R. 2. Reg: 12, Expertus David, cui licet fuerit remissum peccatum adulterii, et homicidii, poena tamen temporalis non remissa: *Verumtamen filius tuus morietur,* inquiebat Propheta.

Item Num: 14. v. 20. Quamvis DEUS ad orationem Moysis dimisisset delicta populo, mulctati tamen sunt plurimi poena temporali, ne videlicet terram promissionis ingrederentur.

Q. *Utique Xstus pro nobis satispassus?* R. 1 Verum est, nihilominus tot crucibus premuntur homines, ut docet experientia. Christus etiam pro Paullo passus, et tamen 1 Cor: 9. inquit ille: *Castigo corpus meum, et in servitutem redigo.*

2. Abunde Xstus satisfecit pro peccatis omnium hominum, nihilominus praeterea obligavit, ut hanc sibi satisfactionem applicarent, sicut in ordine ad remittendam culpam, et poenam aeternam per Sacramentum Poenitentiae, ita etiam ad remittendam poenam temporalem per opera a Confessario injuncta, aut alio modo. Scimus de Ninivitis *Jonae* 3. De Rege Achaz 3. *Reg*: 21. Et *Daniel* 4. v. 24.

Q. *Habeturne adhuc facilior modus pro declinanda poena temporali?* R. Habetur nimirum usus Indulgentiarum.

Q *Si quis in hac vita non evolvat poenam temporalem, et praedictis modis a se non avertat?* R. Is tenebitur id facere in altera vita, in Purgatorio.

Q. *Quid est Indulgentia?* R. Est remissio poenae temporalis debitae pro peccatis actualibus, quo ad culpam jam remissis facta extra Sacramentum per applicationem thesauri Ecclesiae.

Q. *Quid est iste thesaurus Ecclae?* R. Sunt: infinita ac pretiosissima opera, et satisfactiones Xsti Dni, item merita B. V. M. ac aliorum OO. SS.

Q. *Ubinam hic thesaurus existit?* R. Cum sit spiritualis, non requirit locum materialem sed est in suprema potestate clavium, nempe penes Papam, (cui commissae sunt claves) qui habet potestatem applicandi easdem sa-

tisfactiones etiam aliis Christi fidelibus Vid. Matth: 16. v. 19. Joan: 21. v. 15. 16.

Q. *Ad quid Indulgentiae sunt necessariae?* R. Postquam homo in Sacramento Poenitentiae Nomine Xsti absolutus est a peccatis suis, et a poena aeterna, applicantur eidem merita Xsti per orationes, aut alia pia opera, in ordine ad extingvendam quoque poenam temporalem ex toto, vel saltem ex parte, juxta varietatem Indulgentiarum.

Q. *Possuntne Indulgentiae pecunia emi?* R. Nullo modo, cum Indulgentiae ex meritis Xsti profluant, quae sunt infiniti valoris.

Q. *Pro quo igitur solvitur Romae?* R. Pro labore, quem describendis et imprimendis Brevibus Apost: impendunt: *Dignus enim est operarius mercede.* Luc: 10. Pro vialibus, aliisque expensis fieri solitis.

Q. *Quae requiruntur conditiones ex parte nostra ad lucrandam Indulgentiam?* R. Praecipue sequentes: 1. Volens lucrari debet esse baptizatus, non excommunicatus, debet esse in statu gratiae, saltem tunc, quando ultimum opus praescriptum completur:

2 Requiritur ut omnia opera injuncta adimpleantur, quae ordinarie solent injungi: *Oratio, Jejunium, Eleemosyna etc.*

3. Detestatio omnium peccatorum requiritur, propositum ac sollicitudo satisfaciendi DEO per congruas satisfactiones.

Q. *Quomodo Indulgentiae prosunt vivis, et quomodo defunctis?* R. *Vivis.* per modum sen-

tentiae, seu judicialis potestatis. *Defunctis vero* deprecative per modum suffragii, quia animae Purgatorii sunt extra forum jurisdictionis Papae.

Q. *Quando oramus pro anima, quae non est in Purgatorio, an inanis est oratio?* R. Non est inanis, sed nobis est meritoria, et prodest aliis animabus indigentibus.

Q. *An ad lucrandas Indulgentias necessariopraemittenda est Confessio?* R. Si in concesione Indulgentiae non exprimitur? sufficeat, ut lucrans sit in gratia; vel si in peccato existit? et confiteri hic et nunc non potest, Contritionem eliciat; Nisi Confessio omnino sit injuncta.

Q. *Quotuplex est Indulgentia?* R. *Plenaria*, per quam plene remittitur poena temporalis: Et *Non plenaria*, per quam solum pars poenae temporalis remittitur.

Plenaria solet subdividi in *Pleniorem* et illa est: dum potestas absolvendi a casibus reservatis superadditur. Et in *Plenissimam*: dum ultra haec etiam Dispensationes in votis conceduntur ut fit in Jubilaeo, et in Indulgentiis in forma Jubilaei datis.

Indulgentiam 100. *vel* 1000 *annorum* sensus est· quod per talis Indulgentiae collationem tanta poena remittitur cuipiam, quanta remitteretur virtute illius poenitentiae, quae 2dum formam Juris, et consvetudinem Ecclesiae olim statuebatur, si ipsa tot diebus vel annis in hoc mundo peragetur.

Quadragena Est Indulgentia 40 dierum, id est relaxatio tantae poenae, quanta fuisset redempta per poenitentiam 40 dierum, olim ab Ecclesia pro certis peccatis statutam.

Septena est Indulgentia 7 annorum, seu relaxatio tantae poenae, quanta fuisset redempta per poenitentiam 7. annorum.

Carena est indulgentia utramque complectens: ita ut sit remissio tantae poenae, quanta fuisset remissa per poenitentiam 10 dierum in pane et aqua peractam, et per aliam poenitentiam 7. annorum subsequentem.

Indulgentia alia est *Personalis*, quae conceditur alicui Personae determinatae, vel toti Religioni. Alia *Localis*, quae alicui pro loco conceditur ad ejus devotionem augendam in ordine ad personas in tali loco orantes. Alia *Realis*, quae conceditur rebus mobilibus vg Rosariis, Imaginibus etc. in ordine ad homines consequi Indulgentiam volentes.

Q. *An possumus una eademque die plures lucrari Indulgentias?* R. *Non plenarias*, possumus. *Plenarias* vero non nisi semel pro nobis. *S. Con. 7. 1688*, Pro animabus vero possumus lucrari toties, quoties de die elicimus opus cui annexa est Indulgentia communicabilis illi.

Q. *An si ob Leges Rubricae Festum aliquod in Parochia transferri debeat, etiam indulgentias ob Festum concessas pro illo primum die in quem transfertur, promulgare debeat?* R.

Negant quidem *Azor. Fag.* sed probabilius affirmant multi DD. apud *Dia. Gob.* eo quod tunc ratio, propter quam ad tale festum Indulgentia concessa est, adhuc vigeat, nempe, ut festum tale a fidelibus cum tanto majori frequentia celebretur.

Q. *An si Ecclesia in qua Indulgentiae propositae sunt, nimis angusta sit, possit publice fideles hortari, ut foris in Caemeterio preces praescriptas persolvant?* R. Affirm: quia tales adhuc censentur moraliter praesentes. *Lay. Suar. etc.*

§ 6tus.

De Jubilaeo.

Q. *Indulgentia plenaria distingvitur ne a Jubilaeo?* R. Distingvitur solum accidentaliter, inquantum Jubilaeum superaddit potestatem a reservatis, et commutandi vota, licet non omnia.

Q. *Quid est Jubilaeum?* R. Est Indulgentia plenaria a Summo Pontifice concessa visitantibus certas Ecclas, et praescripta pia opera peragentibus una cum concessione certarum facultatum in Brevi Apostolico expressarum.

Q. *Quotuplex est?* R. *Ordinarium*, quod post Annum S. Romae celebratum, conceditur Regnis et Provinciis extra Italiam.

Et Jubilaeum *Extraordinarium*, quod conceditur vel post coronationem Neo Electi Papae vel in gravi aliqua necessitate Ecclae.

Q. *Haec vox Jubilaeum unde suam originem traxit?* R. A voce *Jobel*, quae buccinam significat. Nam populus Israëliticus excitabatur tubis ad recolendum Annum 50 Ingressus filiorum Israël in terram promissionis. In hoc A. 50. qui Judaeis erat *Jubilaeus*, debita remittebantur gratis, servi libertate donabantur, et sic nostrum praefigurabat *Jubilaeum*, in quo fideles servitutis jugum, quo a diabolo premuntur, excutientes, redeunt in possessionem haereditatis aeternae.

Antehac Jubilaeum non concedebant Pontifices nisi singulis 100 Annis. Dein singulis 50 tandem indulserunt, ut ob brevitatem vitae humanae singulis 25. annis celebraretur.

Q. *Quae sunt requisita ad lucrandum Jubilaeum?* Eadem quae ad lucrandam *Indulgentiam plen.* de quibus dicti superius. Et insuper illa omnia, quae in Bulla Jubilaei praescribuntur, uti sunt: *Jejunium, eleemosyna, visitatio Ecclesiarum, oratio, Confessio, Communio:* Haec omnia ita, et eo modo, ac illo tempore sunt adimplenda, quo sunt praescripta. *O! quam saepius propter suam incuriam multi frustrantur Jubilaei gratia.*

Jejunium debet omnino feria *4ta. 6ta et Sabbatho* absolvi. Ad quod absolvendum tenentur etiam illi, qui sunt a jejunio Ecclesiasti-

eo de jure liberi, uti juvenes ante Annum 22. et senes post annos 60.

Q. *Jejunium Feria Sexta per annum habetne aliquod fundamentum in Scriptura?* habet, *Math.* 9. v. 15. ait Xstus: *Cum auferetur ab eis Sponsus, tunc jejunabunt.* Porro Sponsus id est Xstus ablatus est feria 6ta.

Q. *Quid respondendum iis qui objiciunt: ubi DEUS jejunium praecepit?* R. illud Xsti Dmni: *Qui non audierit Ecclam, sit tibi sicut Ethnicus etc.* Math. 18.

Q. *An tenetur quis in eodem loco vg. in eadem Urbe omnes conditiones Jubilaei exequi?* R. Non tenetur, sed potest in dicta Eccla. ubi manet vg. jejunare, et alibi confiteri, et communicare, quia favor Jubilaei non est localis sed personalis CC. DD.

Q. *Quae Privilegia solent Confessarii habere tempore Jubilaei?* R. Possunt absolvere a quibusvis casibus etiam Bullae Caenae excepta Haeresi formali, si ita Bulla sonat. *Item* Conceditur facultas commutandi vota omnia, excepto voto castitatis et ingrediendae Religionis. *In reliquo legatur Bulla Jubilaei.*

Q. *Si quis fuit in via longa, et veniens in locum suum, invenit jam finitum tempus Jubilaei, num poterit inibi opera Jubilaei peragere, et sic lucrari Indulgentiam?* R. Poterit, hoc enim solet concedi in Bulla.

Q. *Quae Indulgentiae suspenduntur tempore Jubilaei?* R. Omnes, etiam perpetuae quo ad

vivos nisi cum aliquibus sit specialiter dispensatum.

Et sic: Non suspenduntur Indulgentiae sive sint Altaris Privilegiati, sive alio modo applicabiles animabus Purgatorii. Innoc. X. declar:

Neque suspenduntur Indulg. concessae pro articulo mortis. Clem: X. declaravit.

Indulgentia Portiunculae in Eccla S. MARIAE Angelorum Assisii nec pro vivis nec pro defunctis suspenditur. In aliis vero Ecclesiis Ord: Min: suspenditur pro vivis, non vero pro defunctis. *Flora apud TT.*

Q. *An possit Jubilaeum bis obtineri?* R. Probabiliter non potest, etiam in diversis Civitatibus, quia licet locus sit diversus, idem tamen est Jubilaeum.

EXAMEN TERTIUM

PRO INSTITUTIONE AD BENEFICIUM

§ 1mus.

De Beneficio.

Q. *Quid est Beneficium?* R. Est jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Ecclesiae propter Officium aliquod Spirituale authoritate Ecclae constitutum.

Q. *Quotuplex est Beneficium?* R. I. Beneficia alia sunt *Majora:* ut Papatus, Episcopa-

tus etc. *Minora* sunt, quae immediate dictis sunt inferiora.

II. Alia *Curata*, quae curam animarum pro foro interno, et Sacramentali habent vg. Parochia. Alia *Non curata*, quae aliter vocantur *Simplicia*, quibus nulla annexa est cura animarum, uti sunt: *Capellaniae, Praebendae, Altariae.*

III. Aliud Beneficium est *Manuale*, quod confertur ad nutum Superioris. Aliud *Non manuale*, quod confertur in perpetuum, et hoc est proprie Beneficium.

Aliud est Beneficium *Patronatus*, quod ad praesentationem Patroni a Praelato Ecclesiastico confertur. Aliud *Electivum*, ad quod per viam Electionis Beneficiatus assumitur.

Regulare, quod regitur per Religiosos, vel ex fundatione, vel Eppi institutione, vel annorum 40. cum bona fide et titulo, praescriptione.

Saeculare, quod regitur a Clericis Saecularibus, qui nullam profitentur Regulam, sed in saeculo militant, ac DEO serviunt.

Q. *Quot sunt species Beneficiorum simplicium?* R. Plures: Praestimonia, Canonicatus etc.

Q. *Quid est Praestimonium?* R. Est Beneficium institutum pro Clericis ut studiis vacent, habetque saepe adjunctum onus orandi aliquas preces.

Canonicatus est jus spirituale, per quod aliquis spectans ad Capitulum, stallum habet in Choro et vocem in Capitulo.

Commenda est officium in quo alicui commendatur administratio aliqua spiritualis vg. administrandi Sacramenta.

Coadjutoria est facultas alicui concessa adjuvandi Beneficiatum in sui Beneficii regimine, ideoque per se non est proprie Beneficium, potestque dari ad tempus, vel ad vitam coadjuti, idque sine vel cum futura successione, tam in simplicibus, quam Curatis Beneficiis.

§ 2dus.

De Requisitis ad obtinendum Beneficium.

Q. *Quae qualitates extrinsecae requiruntur in ordine ad obtinendum Beneficium?* R. Ut Beneficium volens obtinere sit Clericus saltem 1ae Tonsurae. Ut habeat aetatem convenientem, scientiam debitam, morum probitatem: Ut sit caelebs, ut non sit in aliqua censura, vel irregularitate. Ut sit legitime vocatus, electus, vel praesentatus.

Q. *Quid est electio?* R. Est designatio alicujus Personae capacis ad aliquod Beneficium facta per suffragia.

Q. *Quid est Collatio?* R. Est concessio Beneficii ex solo jure et libertate conferentis absque praesentatione Patroni.

Q. *Quid est Praesentatio?* R. Est exhibitio Personae beneficiendae facta illi, ad quem pertinet instituere.

Q. *Quid Institutio?* R. Est attributio, sive concessio Beneficii facta ex praesentatione Patroni.

Q. *Quid Provisio?* R. Est quid genericum, et significat dispositionem de Beneficio in favorem alicujus. Hinc qui praesentavit, aut contulit alicui Beneficium, dicitur *illi providisse*, et qui Beneficium accepit, dicitur *provisus de Beneficio.*

Q. *Quot modis Beneficia amittuntur?* R. 4. Per mortem Beneficiati. 2. Ex dispositione juris, ut dum quis Religionem ingreditur in eaque Professionem faciat; vel propter alterius Beneficii incompatibilis consecutionem; vel per contractum Matrimonium, si fuerat vg. Clericus in Min: Ordinibus; vel per commissionem criminis vg. Haeresis. 3. Per sententiam Judicis. 4. Per liberam resignationem.

Q. *Quot modis acquiritur Beneficium?* R. 1. Praesentatione. 2. Electione. 3. Libera collatione. 4. Concursu.

Q. *Quae conditiones possunt apponi resignationi?* R. I. Ut Beneficium conferatur alicui designato, et haec dicitur: *In favorem.*

II. Ut Resignatarius vicissim ipsi permutet suum Beneficium, et haec dicitur: *Permutatio Beneficii.*

III. Ut sibi reserventur omnes, vel aliqui fructus, et dicitur: *sub Pensione.*

IV. Ut regredi, vel ingredi possit ad Beneficium vg. si Resignatarius praemoriatur.

Ingredi autem, vg. si alicui sit collatum Beneficium, et hic ante captam possessionem cedat alteri sub pacto, ut post absoluta studia, illud recipere possit, et dicitur: *Resignatio cum regressu, et accessu.*

Q. *Coram quo debet fieri permutatio Beneficii, seu resignatio in favorem tertii, seu resignatio cum reservatione annuae pensionis vel fructuum?* R. Coram Eppo. Nam si fiat private, seu authoritate propria? erit simonia juris humani. Omnis Resignatio Beneficii ordinarie debet fieri coram Eppo, aut ejus Officio.

Q. *Praesentatio, vel Collatio Beneficii facta excommunicato majore Excom: an est valida?* R. Non, etiamsi sit ab homine injuste excommunicatus; modo rite sit lata dicta Excomm: quamvis sit *Toleratus*, et occultus, aut nesciatur talis, vel putetur absolutus, etsi ipse *electus*, seu *praesentatus* ignoret se esse excommunicatum. Cap. *Postulatis*.. Similiter ipso jure est irrita collatio Beneficii saltem curati, facta infami, vel publice criminoso nondum emendato. Cap. *Cum in cunctis.*

Collatio autem Beneficii facta Excommunicato Excomm: minori, non est quidem irrita ipso facto, sed tantum per sententiam irritanda, si id scienter factum.

Q. *An Excommunicatus occultus tenetur se manifestare, ne Beneficium accipiat?* R. Si potest sine scandalo, et gravi sua infamia, te-

netur; Sin secus Eccla non obligat eum tanto incommodo. Debet autem, si potest, honesto titulo se excusare; vel si illud acceptavit! debet quam primum petere absolutionem a S. Poenitentiaria

Q. *Irregularitas redditne etiam inhabilem ad Beneficium, et ad fructus percipiendos?* R. Affirm: Imo si aliquis in censura et irregularitate accipiat Beneficium, etiam sublato impedimento vg. post obtentam Dispensationem in Irregularitate, non potest illud retinere sine nova collatione.

Q. *Qui recipit Beneficium per Simoniam, vel in Excom: aut Irregularitate, teneturne Horas Can. persolvere!* R. Etsi ratione Beneficii non teneatur, quia non habet Titulum verum Beneficii, nec facit fructus suos; tenebitur autem ratione Ordinis S. si quem habet. *San.*

Q. *Petrus tempore Collationis non erat excommunicatus, sed crastina die, tempore Institutionis incidit in Excomm: acceptatne valide tale Beneficium?* R. Affirmat. *Bon.* quia ura solum irritant collationem, seu electionem, non vero acceptionem Beneficii, nam cum versemur in materia odiosa, extendi non debet ad casus non expressos jure.

Q. *Potestne quis tuta conscientia plura habere Beneficia?* R. Non potest, licet sint simplicia, si personalem requirant residentiam; vel si sint supra sufficientem et honestam possidentis sustentationem. *Trid.* Sess. 24.

Habens ergo unum Beneficium sufficiens, non potest retinere duo; vel habens duo per se separatim insufficientia, sed simul juncta sufficientia? non potest tertium retinere tuta conscientia.

Proinde qui habet Beneficium quantumcunque simplex, quod per se sufficiat ad vitam honestam Beneficiati, non potest aliud tenere sine peccato mort: *Glos. in Cap. Dudum.*

Nemini ergo suffragatur dispensatio Pontificia ad possidendum plura simul Beneficia, nisi ex justa causa fuerint obtenta. *Mach:* etc. vg. in utilitatem Eccl̃e, secus non esset homo securus coram DEO. *Com. DD.*

Q. *Potestne Eppus dispensare, ut aliquis possit habere duo Beneficia simplicia*? R. Potest, si primum non sufficiat ad honestam sustentationem. Non potest autem Eppus absque Apostolica Dispensatione plura simplicia ultra duo conferre. *Trid.* 24.

Q. *An omnis Beneficiatus tenetur ad horas Can.?* R. Affir: *Con, Lat. Ses.* 9. Quia Beneficium propter Officium, in quo comprehenduntur preces Canonicae; etsi Beneficiatus non sit in Sacris.

Q. *Quid adhuc requiritur in instituendo ad Beneficium*? R. Debet Professionem Fidei facere in Officio, intra 2. Menses a die adeptae possessionis. Qui autem eam scienter non fecerit, fructibus Beneficii privatur, et mortal. peccat. *Lob. Barb.*

Notandum. Bened: XIV. *Inst. Eccl.* 60. § 3. citans Decretum S. Congr: docet: Professionem Fidei fieri debere per seipsum Beneficiandum, et non per Procuratorem.

§ 3tius.

De Jure Patronatus.

Q. *Quid est Jus Patronatus?* R. Est potestas nominandi, seu praesentandi Clericum idoneum ad Beneficium Ecclesiasticum vacans.

Q. *Quotuplex est Jus Patronatus?* R. 3plex 1. *Ecclesiasticum,* quod Personae Ecclesiasticae competit ratione Ecclae, vel Dignitatis, aut Beneficii Ecclesiastici.

II. *Laicale,* quod competit alicui Laico, vel Clerico ratione proprii Patrimonii, seu successionis Paternae, aut ratione tituli saecularis.

III. *Mixtum,* quod partim nomine Ecclae ad Clerum, partim ex alio titulo ad ipsum, vel ad Laicum spectat. Ut si Clericus ex bonis Ecclae fundaret, et Laicus dotaret eandem Ecclam.

Aliud iterum est *Activum,* quando Patronus potest praesentare ad Beneficium. Aliud *Passivum,* quando certi ex Familia (dummodo idonei adsint) exclusis extraneis, debeat ad Beneficium praesentari.

Aliud *Personale*, quod Personae Fundatoris, vel ejus haeredi competit. Aliud *Reale*, quod competit certo loco, vg. Castro, Monasterio, Capitulo. *Nota*. qui habet *jus Patronatûs*, vocatur *Patronus*.

Q. *Quibus modis acquiritur jus Patronatus?* R. Praecipue 3bus, Fundatione, AEdificatione, et Dotatione, juxta illud.

Patronum faciunt: Dos, AEdificatio, Fundus.

Fundasse dicitur; qui fundum, seu terrae solum dedit, in quo Eccla construeretur.

AEdificare dicitur, qui Ecclam suis sumptibus construxit.

Dotasse dicitur: qui Ecclae annuos redditus sufficienter assignavit.

Jus Patronatus potest acquiri Privilegio, si alicui bene in Eccla merito Papa, et non alius conferret.

Q. *Quot modis potest jus Patronatus ab uno ad alterum transire* R. 1. *Successione* per haereditatem, vel per Testamentum. 2. *Donatione*. 3. *Permutatione*. 4. *Venditione*, non quidem solius Patronatus, quia esset *Simonia*, sed vg. cum Bonis.

Q. *Quomodo jus Patronatus cessat?* R. 1: Per voluntariam remissionem hujus juris. 2 Extincta Familia, cui erat affixum. 3. Si Eccla penitus destruatur sine spe reaedificationis. 4. Per sententiam in poenam delicti. 5. Per praescriptionem. 6. Per occisionem vel mutilationem Clerici Ecclae Patro-

natae. 7. Si Patronus consentiat ut Beneficium uniatur vg. Monasterio. 8 Per Simoniam in cessione ejus commissam. 9 Si Patronus usurpet bona Beneficii. 10. Si ingratus sit Ecclae.

Q. *Quot sunt jura Patroni?* R. 1. Jus praesentandi. 2 Praecedendi vg. in Processione, in sede, in Thurificatione. 3 Defendendi Ecclam. 4 Ut indigenti aliquomodo succurratur de Eccla, cujus est Patronus.

Q. *Quis est capax Juris Patronatus?* R. Clerici, Laici tam Masculi, quam Foeminae. Infidelis est incapax, etsi Ecclam aedificaret.

Q. *An Patronus potest seipsum praesentare?* R. Non, sed potest praesentare amicos suos, consangvineos, imo et filios suos. *Engel.* Potest autem Eppum rogare, ut si inveniatur dignus, sibi illud Eppus, conferat. Vel si antecedenter Eppus offerat Beneficium Patrono, hic poterit consentire. *Abb.*

Q. *Patronus intra quot Menses tenetur praesentare?* R. Si sit *Laicus*? intra 4. Si sit Ecclesiasticus? intra 6. Menses. Si vero jus Patronatus sit *Mixtum*, id est et Laicus et Ecclesiasticus Patronus, uterque habet 6. Menses. *Reyfen.*

Q. *Quomodo hoc tempus computari debet?* R. Non a die Vacantiae Beneficii, sed a die notitiae dictae vacationis, quam supponuntur habere Patroni juxta locorum distantiam. Quod si intra hoc tempus Patronus praesen-

tare neglexerit, vel quia lis oriretur de Jure Patronatus, statim elapso illo tempore, ad illum devolvitur collatio Beneficii, ad quem spectat Institutio.

Q. *Quae est differentia inter jus praesentandi Patroni Ecclesiastici, et jure praesentandi Laici?* R. 1. Ecclesiasticus, si semel aliquem praesentavit, jam non potest variare, et alium praesentare, si primus sit dignus. Secus vero Laicus Patronus habet privilegium, unum et alterum praesentare intra. 4 Menses, sic jura statuunt.

Si ergo Ecclesiasticus scienter indignum praesentabit, ipso jure privatur ea vice potestate praesentandi. Non sic autem Laicus qui poterit alium, et alium digniorem praesentare.

R. 2. Laicus omni tempore praesentare potest, Ecclesiasticus vero (si ei competit jus prout Personae Spirituali, seu si Beneficium sit de Bonis Ecclesiasticis) praesentat, solum in his 6. Mensibus: *Febr*: *Apr*: *Jun*. *August*: 8*br*: 10*br*: In reliquis Mensibus praesentat Papa, vel indicitur concursus.

Q. *Praesentatio facta antequam vacat Beneficium an valida?* R. Neg Hinc *Lob.* docet mortaliter peccare Patronum, si juret se praesentaturum Cajum, dum Beneficium vacabit, quia Eccla graviter prohibuit. ne detur occasio alienae mortis desiderandae.

§ 4tus.

De Parocho.

Q. *Quid est Parochus?* R. Est Clericus perfectam curam habens totius populi intra certos limites congregati, cui Sacramenta administrare tenetur.

Q. *Quem aetatis annum habere debet, qui Parochiam obtinere nititur?* R. Completum 24 *Trid.* Ses. 24. In quo Eppus dispensare non potest. Soli enim Papae competit dispensare in aetate ad obtinendum Beneficium. *Decr. Con. Later. et Lugd.*

Q. *An Beneficium curatum potest accipere, qui nullum S. Ordinem habet?* R Potest, dummodo intra Annum ad Sacerdotium promoveri possit. Alias post expletum Annum ipso jure Beneficio esset privatus, etiam sine ulla monitione praemissa, ita ut in illa vacatione nullatenus illud Beneficium ei iterato conferri possit. Cap. *Licet.*

Excepto tamen si intra hunc Annum aegrotaret graviter, vel Eppus non haberet ordinationes, aut justo aliquo Canonico obstaculo non posset ordinari.

Q. *Quae aetas requiritur ad obtinendum Beneficium simplex?* R. Sufficit annus 14 nisi in fundatione, cui per Concil: non derogatur, sit aetas major vel minor praescripta. *Trid.* 23. *Ses.*

Q. *Quae dotes requiruntur in eo, qui vult institui ad munus Parochi?* R. Probitas, aetatis maturitas, sufficiens literatura, in ordine ad fidem defendendam, ad dandam salutarem doctrinam populo, Sacramentorumque administrationem.

Q *Quid est Vicarius?* R. Est Sacerdos, qui Beneficio alicui alieno nomine praeest. Horum alii sunt *Perpetui*, qui ad praesentationem Patroni per Eppum vel alium Praelatum perpetuo titulo instituuntur. Alii *Temporales*, qui ad beneplacitum Praelatorum vel Rectorum Ecclae exponuntur.

Q. *Quae est differentia inter hos Vicarios?* R. *Perpetui*, cum sint intitulati, seu instituti nec a Rectore, nec a Successore illius amoveri possunt ab Eccla, nisi ob crimen, vel aliam justam causam per sententiam competentis judicis id fiat.

Temporales vero hoc ipso, quod titulum non habent, ad nutum amoveri possunt.

2do *Perpetui Vicarii* sunt veri Beneficiati, utpote qui jus reale ac verum titulum Canonicum Beneficii acquirunt; secus dicendum de *temporalibus Vicariis.*

Q. *Quae pericula seu vitia maxime Curatus fugere debeat?* R. 1, *Otium*, quia docet omnem malitiam. 2. *Luxuriam*, quia affert summam infamiam. 3 *Avaritiam*, quia tollit aestimationem Sacerdoti, qui in contemptu mundi ac rerum terrenarum exemplo praeire deberet saecularibus. 4 *Crapulam* seu *E-*

brietatem, quae in Persona Spirituali summe est abominabilis, probrosissima, ac omnibus modis scandalosissima! *Eheu! quoties ob ingluviem gutturis castitas Sacerdotalis laesa exstitit! Officium Divinum perperam persolutum aut pene omissum infans absque Baptismo, aeger Sacramentis destitutus miserrime decessit. DEUS, et proximus gravissime, offensus: quot animae Acatholicorum vel unico in Sacerdote ebrietatis scandalo deterritae a fide vera perierunt, alias salvandae.*

§ 5tus.

De Obligatione Parochi.

Q. *Quod munus et obligatio Parochi?* R. Pascere oves Xsti doctrina, exemplo bono, et Sacramentis.

Q. *Quo titulo obligatur Parochus administrare Sacramenta?* R. Tripliei I Titulo *Obedientiae*, ut pareat praecepto Divino, Ecclesiastico, et Naturali, a quibus adstringitur ad suam vocationem, seu Ministerium rite implendum.

II. Titulo *Justitiae*. ut serviat in Spiritualibus sibi concreditis ovibus, a quibus ideo corporaliter alitur.

III. Titulo *Charitatis*, ut cooperetur proximorum saluti.

Q. *An sub gravi peccato obligatur animarum curam habens ad administrandu Sacra-*

menta? R. 1. Citra omne dubium, cum objectum hujus obligationis de se grave sit, ipsaque salus animarum sibi concreditarum a tali administratione pendeat.

R. 2 *Possev. etc. DD.* docent innodari talem peccato mort: qui non negat quidem Sacramenta, sed reddit se difficilem, objurgando aspere, si petatur, ut per hoc amoveat a frequenti receptione Sacramentorum oves suas.

Q. *Quibus diebus obligatur Parochus Missam offerre pro Parochianis*? R. Praecisa aliqua obligatione, tenetur per se, vel per alium singulis Dominicis et Festis celebribus.

Q *An Parochus celebrans in Irregularitate incurrat novam Irreg:*? R. Neg: sed toties mortaliter peccat, quoties celebrat.

Q. *Parochus omittens uno mense dicere Parochianis verbum DEI. num peccat*? R. Peccare mort· docent *Bon. etc. DD*

Q. *Parochus obligaturne personaliter residere in sua Parochia*? R. Omnino, tam jure Divino, quam Ecclesiastico. Trid: Ses; 23.

Q. *Quae poenae statutae sunt pro Parochis non residentibus in sua Parochia*? R. Tales non possunt tuta conscientia retinere fructus sui Beneficii ad ratam temporis absentiae, sed illos tenentur absque alia declaratione applicare Ecclae. vel erogare pauperibus, Retenta tamen sibi aliqua parte fructuum, concernente recitationem Officii Divini tempore absentiae. *Poss. Bon. etc.*

2do Post 3 citationes successive praecedenter factas potest privari Beneficio ab Eppo.

Q *Quae sunt causae excusantes Parochum a dicta residentia*? R. Charitas Xstiana: urgens necessitas: debita obedientia: evidens Ecclaè vel Reipublicae utilitas vg. ad promovendam pacem inter Principes, vel ob bonum fidei procurandum, vel ad defendenda jura Ecclae.

Item si infirmitas urgebit se sistere Medico. *Item* si Eppus ob legitimas rationes dispensaverit, sine,cujus facultate per 2. Menses abesse non potest a sua Parochia.

Q. *Quae est obligatio Parochi tempore pestis?* R Potest se Parochus cum facultate Eppi tunc subducere, si substituat alium idoneum, aeque profuturum, et subsistat in quo possit gerere curam gregis sui.

Si autem substituere non possit idoneum! non potest tunc uti privilegio *Tridentini Conc:* sed: emanendi ad bimestre. Neque tuta conscientia potest resignare Beneficium, est enim conductus pro tali necessitate, sicut Miles pro futuro praelio. Com DD.
Obligatur ergo Parochus etiam cum periculo vitae administrare in peste specialiter Sacramenta *necessaria necessitate medii*. id est *Baptismi*, si nullus alius esset et *Poenitentiae*.

Non videtur tam gravis obligatio se extendere ad administranda Sacramenta *Euchar.* et *Extr. Unct.* nisi aeger aliis Sacramentis juvari nequeat. *Lopez etc.*

Q. *Teneturne Sacerdos non curatus, vel Religiosus cujuscunque Ordinis tempore pestis ministrare Sacramenta, etiam cum periculo vitae?* R. 1. Si desit proprius Parochus, vel peste laboret, vel moriatur, tunc quicunque Sacerdos ex lege charitatis, et legalis justitiae tenetur. CC. DD.

R. 2. Tenetur tunc, dum ad hoc munus protunc ab Eppo deputetur, vel ab eodem cogatur; cui tunc vel maxime quisque Sacerdos etiam Regularis (qui tunc tenetur magis Eppum, quam suum Superiorem audire) debet obedire, ut promisit in sua ordinatione. *Chap: Cas: Sau. etc.*

Q. *Quid agendum Curato dum peste (aut alio contagioso morbo) infectorum Confessiones sunt excipiendae?* R. Ante omnia curet prius, ut domus infirmi purgetur ab àére infecto, fenestrarum apertione, suffitu ex juniperis, aliisque similibus mediis.

2. Curet, ut si fieri possit, in loco libero, seu àére non infecto infirmus sit constitutus. Quamobrem ipsi etiam infirmi obligati sunt, ut e cubili aut domo ad confitendum egrediantur, si id sine gravi eorum incommodo fieri possit. *Lay.*

Si infirmus egredi nequit? in tali casu communiter loquendo, accedere debet Curatus, poterit eum rogare, ut saltim graviora confiteatur quaedam, aliis omissis. *Lohn.*

Q. *Sacerdotes tempore pestis exponentes se periculo vitae administrando Sacramenta, quam*

mercedem habent? R. Maximam: in hac vita promotionem, in altera pro his actibus haeroicis magnum expectant praemium, habentur enim ut Martyres. In Martyrologio Rom: a Baro: edito legitur: *Commemoratio SS. Presbyterorum, Diaconorum, et aliorum, qui tempore Valeriani Imp. cum pestis saevissima grassaretur, morbo laborantibus ministrantes, libentissime mortem oppetiere, quos velut Martyres religiosa piorum fides venerari consvevit etc.*

Q. *An plene Officio suo satisfecit Parochus qui postquam munivit moribundum Sacramentis, eum deserit nec ulterius visitat?* R. Minime, quia quo vicinior est mors, eo magis salutis periculum ingruit a Daemone infestante, et tanto major est corporis, et animi infirmitas, ergo tunc maxime tenetur ex Officio Parochus saluti suorum providere.

Q. *Proventus ex Beneficio quomodo disponere debeat Parochus*? R. In honestam sustentationem sui, superflua vero cedere debent in fabricam Ecclae: in subsidium pauperum.

Consangvineis suis potest quidem Beneficiatus quivis dare aliquid de redditibus Ecclae, sed tanquam pauperibus, ne solum indigeant (mens. S. Tho: 22. q. 185.) non autem ut ditentur.

§ 6tus.

De Potestate Parochi.

Q. *Parochus nondum Sacerdos, quae per se exercere in Eccla potest?* R. Omnia quae ad Parochum spectant, exceptis iis, quae illum Ordinem (quem nondum habet) concernunt.

Q. *An Parochus potest concedere suis Parochianis licentiam laborandi diebus festivis ad tempus ex causa legitima?* R. Affirmat. *Sua. Azor. etc.*

Q. *Potestne Parochus suorum Parochianorum Confessiones audire in aliena Diaecesi, sine approbatione ejusdem Diaec. Eppi?* R. Potest. Com: DD. apud Anton.

Q. *Potestne Parochus quoscunque Religiosos confitentes audire?* R. Affir: si peregre veniant, quia prudenter supponere potest, illos non petituros, si facultatem non haberent a suis Superioribus confitendi coram extraneis.

Non posset tamen eos absolvere a reservatis in Religione, nisi expressam licentiam haberent a suo Provinciali.

Q. *An Parochus possit cogere Parochianos ad Missam in Parochiali Eccla audiendam?* R. Nunc omnes fere DD negant; cum et Pontifices varii expresse id docuerint, et ratio manifesta svadeat, quae dictat Eppum aut Parochum non posse tollere, aut restringere jus commune, et generalem totius orbis consvetudinem. *Loch.*

Q *Potestne Cathol. Parochus assitere Matrimoniis Haereticorum, quos habet in sua Parochia*? R Potest, sed benedictio (maxime haec quae dari solet tempore Missae) non est danda.

Q. *Quae sunt jura Parochialia*? R Illa, quae ita competunt Parocho, ut a nullo altero, nisi de ejus, vel Eppi licentia exerceri licite possint. Et talia sunt 1. Benedictio Fontis Baptismalis. 2. Administratio Sacramenti Eucharistiae tempore Paschali. 3. Administratio infirmis *Viatici et Extremae Unct.* 4. Delatio stolae in Processionibus, et Funeralibus. *S. Cong. Con.* 25. *Jun.* 1695. 5 Acceptio Decimarum. 6 Benedictio domorum in Sabbatho S. 7. Benedictio Sponsorum. 8. Publicatio Matrimonii: Festorum, et Vigiliarum.

Q. *An Regulares requisiti ab Agrorum Dominis possint absque licentia Parochi benedicere Agros*? *Et an in hujusmodi functionibus peragendis uti possint stola absque licentia Parochi*? R. S. Congr. Cir. ad utrumque respondit negative. A. 1688. 28. Aug. Ita *Morac.* p. 2. Form. Tit. 13.

Q. *Quae sunt illae res, quas, si Parochus benedicere vellet, facultatem ab Eppo habere deberet*? R. Indumenta Sacerdotalia ad Missam adhiberi solita. Mappae, seu linteamina Altaris: Corporalia, Vascula pro S. Eucharistia conservanda vel ad infirmum portanda. Cruces novae, Imagines Xsti Dmni,

B. V. M. et aliorum SS. Lapis primarius pro aedificanda nova Ecclesia, novum Coemeterium. Insuper nullam rem benedicire potest, ubi unctio S. Olei intervenit. *Rit. Rom.*

Q. *Quid Parochus tenetur successori suo derelinquere?* R. Annum gratiae h. e. quando cedit Beneficio, vel moritur in *Januario, Febr. Mart.* debetur ipsi tantum 4ta pars omnium reditnum juxta valorem sui Beneficii; sed Successori relinquet frumenta aestivalia ad seminandum.

Si in *Apr. Majo Jun.*? debetur ipsi medietas. Si in *Jul. Aug. Sept.*? debentur ipsi 3 partes, sed de frumentis hyemalibus Successori relinquet ad seminandum. Si vero residuis mensibus? habet totum hujus Anni proventum cedens, seu mortuus. *Const. Synod.* pag: 177.

§ 7mus.

De Sepultura.

Q. *Ubi fideles sepeliri debent?* R. In Ecclesia sive circa Eclam suam Parochialem, nisi sibi alibi elegerint sepulturam.

Q. *Qui in loco S. prohibentur ab Eccla sepeliri?* R. Omnes, qui sine Baptismo *fluminis et flaminis* mortui: Haeretici non tolerati, et eorum fautores, Apostatae a Fide; Schismatici, publice excommunicati, aut nominatim interdicti, se ipsos ob desperationem vel iracundiam occidentes; nisi ante mortem dede-

rint signa Poenitentiae. *Item* ignotus non sepeliatur priusquam probabilia indicia non habeantur, quod Catholicus fuerit, et ut talis obierit. Deinde si quis occisus inveniatur, terrae prius eum non mandet Parochus, quam Magistratus de facta caede fuerit certior factus. *Item* omnes, qui in peccato mort. absque Poenitentia mortui certo sciantur. Et qui in loco Duelli obierunt.

Praedicti omnes solum tunc privantur sepultura Eccltica, quando ante mortem poenitentiam non egerunt. *Can. 6. de Consec.* Ubi vero in praedictis casibus dubium occurrerit? Eppus consulatur.

Q. *Quam cito post mortem sepelienda sunt corpora?* R. Saltem post spatium 24 horarum.

Q. *Quo tempore?* R. Omnibus diebus etiam Dominicis, Festis, si id ratio exigat. Feria 6ta Magna, si sepeliantur, abstinendum est a pulsu campanae, qui tunc est prohibitus.

Q. *An Parochus potest differre sepulturam, vel retardare propter jus sepulturae nondum solutum?* R. Nullo modo; Cum nulla ratio patiatur, ac Christianae pietati repugnans videatur, ob pecuniarum interesse cadavera insepulta remanere. *S. Cong. Ep et Reg.* 17. *7br.* 1717.

Q. *Corpora defunctorum quomodo ponenda sunt in feretro, dum in Ecclam deportantur?* R. *Laicorum*, pedibus versus Altare Majus; *Presbyteri* vero habent caput versus Altare.

Extra Ecclesiam consvetudo habet, quod pedes *Laicorum* sint versus orientem. *Presbyterorum* vero caput.

Q. *Quid est 4ta pars Funeralium*? R. Est quaedam portio a Canonibus inducta, et approbata, Parocho pro sustentatione debita, ex iis, quae Regularibus obveniunt, ex quo in ipsorum Ecclesiis eligat quis sepulturam, et apud eos sepeliatur.

Quantum tamen ad solutionem hujus portionis Canonicae non concordant DD. in assignanda quota. In quibusdam enim partibus debetur Parocho medietas, in aliis 3tia et 4ta pars secundum varia jura et consvetudines antiquas.

Q. *Quae sunt observanda circa sepulturas, quando fiunt apud Regulares*? R. 1 Non omnino corpora in Eccla Regularium sepelienda deferri debent prius ad Eclam Parochialem. S. R. C. 14. Mart. A. 1722.

II. Parochi associantes funus ad Ecclam Regularium arceri non possunt ab ingressu Ecclae illius cum Cruce, et stola. Bened. XIII. Bul. *Pretiosus*.

III. Pro cadaveribus apud Regulares sepeliendis non licet Parochis plus exigere, quam si in eorum Ecclesiis sepelirentur. S. C. Ep.

Q. *Quando cadavera sepulta licite exhumari possunt?* R. 1. Quando perpetuae sepulturae non sunt adhuc tradita, sed tantum deposita in aliqua Eccla, Capella 2. Dum exigit Capellae renovatio. 3. Quando sepulta

sunt contra voluntatem Testatoris. *Ex Decr.* S. C. Ep. 31. 8br. 1640.

In aliis autem casibus licite exhumari non possunt absque Ep.i facultate, et quasi Judex saecularis pro recognitione corporis petat illius exhumationem, eo quod magna suspicio existat de morte violenta defuncti. S. C. Ep. 11. 7br. 1613.

Pro commodo Curam Animarum gerentium adduntur casus nonnulli scitu necessarii.

§ 1mus.

1. Q. *Quid faciendum Curato cum Poenitente maleficiato?* R. 1. Signa maleficiati sunt haec: 1. Si aegrotus magis horret cibos in occulto benedictos, quam alios. 2. Si laboret siti, aut fame, et tamen neque bibere neque manducare potest, neque illi utilae medicinae aliquid prosunt, quae in similibus prodesse solebant. 3 Si ex ore ejusdem exeant quasi infernales faetores sulphuris, picis etc. 4. Si ex ventre ejus procedent insoliti clamores ranarum etc. 5. Si per vomitum ejiciantur ranae, vermes, crines, aciculae, vitra et alia similia.

Circa Conjugatos solent haec esse signa maleficii. 1. Si Maritus uxorem absentem satis diligit, praesentem vero odio habet. 2. Cum

vir uxori, nec vicissim, appropinquare potest ad habendum maritalem actum, tunc signum est, quod sagae aliquod corpus intermedium existat. 3. Dum natura licet sit satis robusta, et tamen debilitatur, quando maritalis attentatur copula. 4. Si uxor sit capax, pro illo tamen tempore, dum tentatur copula, subito ita constringitur, ut penetrari nequeat. 5. Si Maritus sit capax ad coéundum cum aliis, non vero cum uxore propria, etiamsi eam diligat, etc.

R. 2. Post peractam rite Confessionem cognito maleficio, poterit Curatus facere Exorcismum, et illis remediis uti, quae solent applicare communiter Exorcistae *ex Rituali.* Ante cubitum aspergendi sunt aqua benedicta, et aliis rebus SS. muniri debent.

Maleficio affectus potest uti balneo, seu lavacro ex variis herbis, Exorcismo praemisso, benedictis.

II. Q. *Quid faciendum Parocho, si aliqui accedant ad Confessionem quasi obsessi a Daemone?* R. 1. Signa vere obsessi certa, et secura sunt haec: si noscatur ante rudis et illiteratus, postea disputet subtiliter; si variis lingvis loquatur, quas nunquam scivit, si intelligat verba lingva ignota prolata: si vere occulta et remota intra brevissimum tempus annuntiet: si ante fuerat debilis, nunc supra modum robustus: si certo sciatur per aliquot dies nihil manducasse, aut bibisse, et tamen fortis appareat: si insolitus, et con-

tranaturalis tumor in corpore appareat si se cruentat, saxis collidat, in ignem mittat, nec ullum malum sequatur: si se aliquo instrumento laedat, et mox sine ullo remedio sanetur: si elevetur in aërem: si ad Sacra contremiscat; unde detur ipsi ad bibendum aqua benedicta, et non benedicta; vera aliqua Reliquia S et frustum ligni in involucro, si sciat semper discernere ? signum est verae obsessionis.

Plurima alia sunt signa, in quibus, uti et in recensitis sit Curatus ex omni parte cautus,ne in illis simulata malitia inter veniat, praesertim in mulieribus, quibus non facile credendum est.

R. 2. Si probabile signum adest ? probet ulterius Parochus tali vg modo: private adhibitis 2. vel 3. testibus (quod fieri potest sine scitu Eppi) disponat obsessum ad actum Fidei, una cum ipso oret: *Pater noster. Credo etc* Invocato Spiritu S. ponet manum super obsessam personam cum fiducia ad DEUM dicendo secreto praeceptum illud: *Ego N. Minister Xsti, et Ecclae in Nomine JESU Xsti praecipio vobis immundi spiritus, si qui latetis in corpore hujus hominis a DEO creati, vel si quo eum modo vexatis, ut statim mihi praebeatis aliquod signum evidens, et certum, praesentiae vestrae absque nocumento quocumque.*

Simile praeceptum formetur si persona obsessa vult aliquod Sacramentum suscipere, et Diabolus eam torquet: *Ego N. Minister*

Xsti, et Ecclae in Nmne ***JESU*** *Xsti praecipio vobis immundi spiritus, ut hanc personam non vexetis, nec eam ad hoc Sacramentum N. accedere impediatis.*

R. 3. Habito autem evidentissimo signo verae obsessionis procedat Parochus ad expulsionem; si tamen velit exorcizare publice et solemniter, prius omnino licentiam ab Eppo habeat, et quae erunt tunc facienda, prolixam informationem reperiet *in Rit. Majori.*

Si nullum signum certum appareat obsessionis? Persona talis discrete castigetur, et si est advena, e finibus Parochiae pellatur, ne DEUM amplius offendat, Ecclae illudat, homines praesertim infideles scandalizet.

III. Q. *Quid faciendum Parocho cum poenitente, si confiteatur se esse subscriptum Diabolo?* R. 1. Cautissime cum talibus procedendum est, ne ipsum Confessarium et Sacramentum turpis lucri gratia illudant, sperantes a Confessario se aliquid accepturos, maxime si dicant id factum esse ob paupertatem, et maximam miseriam.

Deinde attendat Sacerdos, si non sunt sagae, seu Personae vitae suspectae, quae jussu daemonis solent absque ulla verecundia peccata luxuriae confiteri, ut ipsum Confessarium exinde tentationibus repleant.

Aliae personae simulabunt se esse sagas, seu se posse nocere in vita, vel in sanitate iis, qui eas elemosyna non dignantur: Aliae

accusabunt se de horrendis et inauditis peccatis eo fine, ut Sacerdos ex commiseratione succurat: in his et aliis similibus opus est magna prudentia haec omnia discernere.

R. 2. Quodsi nulla deceptionis signa appareant hoc modo cum talibus, sicut cum obsessis procedat. 1. Disponat poenitentem ad Confessionem perfectam. 2. Detestetur pactum cum diabolo, illudque per merita Xti annullet cum plena fiducia; nil obstat, etsi daemon non reddat Cyrographum. 3. Dicat cum eo Professionem Fidei ex *Con. Trid.* 4. Muniatur SS. Reliquiis. 5. Oret frequenter cum summo dolore, ac saepius muniat se signo S. Crucis cum aspersione aquae benedictae. 6 Resistat fortiter tentationibus, neque timeat horribiles aspectus diaboli. 7. Firmam fiduciam habeat in DEO, et meritis ac Passione Xsti, non desperet de salute 8. Dum imminet tempus determinatum subscriptionis, huic Sacerdos assistat personaliter, suadendo ante hoc tempus Confessionem denuo faciendam esse, et S. Communionem. Utatur Sacerdos Exorcismis huic actui convenientibus.

IV. Q. *Quid faciet Parochus, si quae persona confiteretur se esse vere Magam seu Sagam?* R. Talis examinanda est de Apostasia a Fide: de Idololatria; Diabolum enim loco DEI adorant de blasphemia in DEUM et SS. de Sacrilegio, seu abusu rerum S. et Eucharistiae: de commixtione luxuriosa cum

daemone: de damnis hominibus illatis, iisque resarciendis; libri, si quos habet comburantur; si ostendat Cyrographum, Sacerdos dilaceret, et in igne benedicto comburat.

Finita Confessione repetat Sacerdos cum tali dolorosam detestationem suorum peccatorum cum firmo proposito emendationis, ac renunciationem diabolo, et affectui ejusdem; dicat cum illis Professionem Fidei.

Moneat talem, quod per hanc renunciationem, et Confessionem seriam, omnia jam pacta diaboli solvantur, et subscriptio ei data penitus cessat, etiamsi Cyrographum datum amplius non redderet. Tandem detur absolutio (habita facultate) ab omnibus censuris et peccatis. Et quia tamen solet daemon infestare, muniatur rebus S.

Q. *Si intra Confessionem praedicta Persona fateatur aliquos infantes in nomine diaboli, aut alio quovis modo invalide baptizasse?* R. Obligabit illam Sacerdos, ut sibi id extra Confessionem manifestet, ut talibus in remedio salutis summe necessario subveniri possit.

Q. *Si dicat se S. Hostiam in terra servasse?* R. Si non pridem hoc factum sit, curet Sacerdos pro posse invenire. Si vero longo jam tempore? commendabit hanc rem DEO, quia in loco humido supponitur species Panis jam corruptas esse.

Q. *An Parochus debet tolerare consuetudinem probandi sagas per aquam?* R. In Polo-

nia statutum est in *Const*: A. 1543 Causam incantationis et Magiae ad judicia spiritualia pertinere. Probatio autem per aquam omnino est illicita.

V. Q. *Quid faciendum Parocho, si vocetur, ut spectra diabolica, vel Magica expellat a domibus, quae infestantur?* R. Debet praeprimis attendere, et examinare omnes circumstantias loci, temporis, personarum etc. an sint vera spectra, vel potius vanus timor, aut aliqua fraus humana?

Si cognoverit, quod sint spectra diabolica? Praemissis orationibus, jejuniis, Sacrificio Missae, ante omnia DEO confisus Sacerdos puram habens conscientiam, Patrem familias, ac congregatos domesticos ad firmam fidem, et fiduciam in DEUM, ac Xsti Dei merita, ad contritionem de peccatis adhortetur. Postea indutus superpelliceo, stola, Cruce, aqua benedicta ac esta, et candelis benedictis accensis simul cum habitantibus processionaliter accedat ad portam domus, ibique Litanias de OO. SS. inchoabit, quas circumeundo continuabit, et in loco principaliter infestato coram Crucifixo finiet.

His peractis tanquam Judex a DEO destinatus, voce gravi praeceptum probatiorum contra daemonem pronuntiet dicendo: *In virtute SS. Trinitatis et in Noie D. N. J. C. praecipio vobis daemones, ut si habeatis aliquam potestatem in hanc domum, detis mihi sine ulla laesione signum evidens praesentiae vestrae*

trae, causando aliquem tumultum, aut rumorem, quem prius me absente causare consueveratis.

Quod si nullus tumultus, aut aliud signum praesentiae habeatur? recte infertur, aut ibi nullum fuisse spectrum, aut jam evanuisse, aut esse animam damnatam, vel in purgatorio existentem.

Ultimo genuflexis caeteris, et firma fide ac fiducia in DEUM, orantibus, ipse Sacerdos sedens pro Tribunali, ad expulsionem procedet faciendo Exorcismum ex aliquo Rituali approbato convenientem huic actui.

Q. *Quid faciendum, si adhibitis omnibus modis adhuc dubitetur an sit spiritus bonus, vel malus?* R. Potest practicari modus P. Joan: Godi. Vid. *Arman p. 2. c. ult.* Ille enim vocatus ad similem actum recitavit Officium Defunct. Postea strepitu audito adjuravit spectrum in virtute SS. Trinitatis, et Nois JESU, ut non recederet de loco, priusquam ad ea de quibus interrogaverit, veraciter responderet.

Quaesivit autem 1. An esset spiritus bonus vel malus? *Poterit (si dicat se spiritum bonum) peti, ut secum Nomen JESU honoret, et devote invocet.* 2. Instabat quis esset? quid velit? quibus cognitis illam animam dimisit, et pro illa, quae petebat, facienda curavit.

Signa malum spiritum apparere, sunt: 1. si ad verba: *Omnis bonus Spiritus laudat Dominum*, fugiat, vel contrarie se exhibeat. 2. Si res benedictas horreat. 3. Si praetendat suae

apparitionis causam pravam, aut falsam. 4. Si proferat quid contra fidem, vel bonos mores. 5. Si appareat in forma deformi, et horrifica cum tumultu, vel in specie sordidi animalis etc. 6 Si postquam praestitum est, quod petit subsidium, rursus quaesitis aliis causis redeat.

Q. *Quae remedia domum ab omni infestatione diabolica praeservando?* R. 1. Vera fides, et roborata fiducia, quod DEUS hanc domum, omnesque habitatores certo sit ab omni vexatione diabolica protecturus.

2. Paterfamilias qualibet vespera domum aqua benedicta aspergat, simulque praeceptum formet Daemonem excludens, imo quilibet incola in suo loco privato, dicendo vg. *In Nne Dni N J. C praecipio vobis Daemonibus omnibus, ne ullus vestrum per se, nec per ulla instrumenta vestra me aut meos molestare praesumat. in † Nomine Patris etc*

VI Q. *Quid faciendum Parocho cum illis qui proponunt in Confessionali varias sibi revelationes factas, aut in extases se raptos?* R. Nec talibus facile credendum, neque statim applaudat Sacerdos tali Poenitenti laudando illum, aut miretur quasi Sanctum; quinimo moderate increpet, tentando illum, num aliqua in ipso simulatio sit, aut superbia.

Bene advertat Sacerdos 1. An materia revelata nihil contineat contra Fidem. 2. An talis poenitens sit vitae vere devotae, humilis, et abnegans se ipsum. 3. An supra suum

statum pusillanimitatis revelat difficilia. 4. An non sit nimis Melancholicus. 5. An revelata tendant ad majorem DEI gloriam. *Plura scienda suppeditabunt libri Mystici.*

Sciendum autem est, quod plures morbi sunt qui habent quandam similitudinem cum extasi naturali, ut sunt: *Catalepsis,* qua homo destituitur omni sensu. *Cares,* qui est somnus profundissimus. *Suffocatio uteri* est morbus foeminis familiaris, qui si magnus? mulieres tanquam mortuae apparent, transacto autem, proxime audita referunt.

§ 2dus.

Q. *Quid observandum sit Parocho seu Confessario illius, qui deliberat de statu vitae eligendo?* R. 1. Acturus cum deliberante, Confessarius, sit prorsus indifferens, ne DEUM praeveniat, sed sequatur. Vocatio est lumen DEI, a quo, qui alio declinat, errat. *Omnis plantatio, quam non plantavit Pater Coelestis, eradicabitur.* Math: 15.

2. Rem hanc, a qua deliberantis aeterna salus pendet, DEO Patri luminum saepius commendet Confessarius. Multi sub Missa in *Memento* eorum recordantur, quos in anima dirigendos assumpserunt.

3. Ut melius dirigere possit, conetur deliberantem prius non tantum, quo ad internum animae statum, sed etiam quo ad naturam, talenta, educationem, inclinationem etc.

perspectum habere; Praecipue considerandi sunt habitus, seu consvetudines peccandi; tales enim, si quis in se habeat, cautissime debet eligere, ne se conjiciat, in statum, in quo moraliter certum sit, quod vitam ducturus sit sceleratam, scandalosam et tandem aeternum periturus. Hinc nemo unquam prudens svaserit alicui habituato in vitio carnis, et ebrietatis, ut statum spiritualem, aut Religiosum Ordinem talem assumat, in quo major, quam in aliis libertas; ordinarie enim nihil boni sperandum, nisi emendatio seria et solida praecedat, vel certe eligendus is status Religiosus, in quo periculis libendi severissime praecautum sit.

4. Jubeat deliberare an in saeculo manere velit? an spiritualem seu Ecclesiasticum assumere praestet, an Religionem ingredi velit? si Religionem, investigandum qualis Religio perplacet?

Quisque debet se primo resolvere ad statum in genere, postea ad statum in particulari, et denique ad statum in individuo.

5. Svadeatur, ut rationes (quibus ad hunc potius statum eligendum permotus sit) scripto adnotet, uti et illas, ob quas alios status sibi non judicat convenire. Juvabit etiam eidem quaedam contra illum statum, quem deliberans eligere vult, objicere, ita tamen, ut positive nullum ei statum dissvadeat, moneatque quatenus primam curam habeat de anima.

6. Conetur Confessarius deliberantis motiva discernere, an a DEO? an ab amore proprio? an a Consanguineis vel daemone sint profecta? neque diu coram DEO considerata, suum ei consilium aperiat, memor: quod hanc animam, quam DEUS ejus curae tradidit, etiam ab eodem sit repetiturus.

7. Etiam extra Confessionem cum deliberante agat Confessarius, in rebus spiritualibus instruat, communicando ipsi devotos libellos. Et ingressuro statum Ecclesiasticum, seu Religiosum explicet status difficultates, svadeat tales corporis mortificationes, quae illi statui sunt praescriptae, ne nova deinde omnia videantur.

Q. *Quae sunt svadenda a Confessario ipsi deliberanti in actu deliberationis?* R. 1. Inchoaturus deliberationem det se orationi in conscientia munda a peccato mortali, frequentet Sacramenta *Poeniten. et Euchar.* Siquidem opus hoc gravissimi momenti est, in quo agitur de negotio omnium maximo, quod est aeterna salus propriae animae, ideo rogandus est Spiritus S. ardenter, habeat particulares suas devotiones ad B. V. M. S. Angelum Cust: et ad alios SS. Patronos, si quos in hunc finem sibi elegit.

2 Assvescat frequenter usurpare pia suspiria vg. *Dne quid me vis facere. Paratum cor meum DEUS, paratum cor meum. Vias tuas Dne demonstra mihi, et semitas tuas e-*

doce me: Domine doce me facere voluntatem tuam etc. etc.

3. Finis ultimus semper spectandus, et Regula in omnibus eligendis est haec: *DEI honor et obsequium nostraque aeterna salus*, ita ut quidquid nobis magis deserviet ad hunc finem, id nobis eligendum sit, quod minus eo conducet, id non sit eligendum.

4. Innuat Confessarius, quod singuli status *Saecularis, Spiritualis, et Religiosus* afferunt sua commoda in ordine ad consequendam salutem: *Saecularis* per eleemosynas, per piam educationem prolium, per bona exempla apud domesticos etc. *Spiritualis* per administrationem Sacramentorum, per occupationem ferme continuam in cultu Divino: per continuas pauperibus benefaciendi occasiones tam in temporalibus, quam spiritualibus, per bona exempla Confratrum etc. *Religiosus* per observationem votorum per separationem a rebus mundanis; per pia exercitia, quae Regula praescribit: per vigilem curam Superiorum etc.

E contra etiam singuli illi status habent sua incommoda, eo quod afferant occasionem et pericula peccandi. *Saecularis* per injustitiam, avaritiam, discordias in conjugio, per adversitates cum liberis, exempla mala corrupti saeculi etc. *Spiritualis* per nimiam libertatem, conversationes periculosas, abundantiam eorum, quae sunt illicia peccandi etc. *Religiosus* per tentationes, per adversi-

tates, quae aliquando causantur, ob indiscretionem Superiorum, mortificationem Fratrum, cum quibus agendum est etc.

5. Ut deliberans eligit, non debet ad hoc praecise attendere, quis status sit in se perfectior, alioqui omnes deberent fieri Religiosi, sed attendere debet, quis status respective ad se sit melior, id est, quis status futurus sit ipsi magis accommodatus, *ut ipse melius DEO serviat in hac vita, et in altera securius salvetur.* Et quia multi hoc non considerant, male eligunt, licet fiant Religiosi, qui si in saeculo mansissent, fuissent salvati, nunc damnantur, quia eligunt statum respective ad se non convenientem, et in quo propter naturam ineptam, vel habitus pravos non observabunt illa, quae in tali statu sunt observanda.

Q. *Ex quibus signis agnoscere quis possit vocationem suam?* R. 1. Si ab ipsa pueritia diu et constanter sentiatur affectus ad aliquem statum, idque maxime sub oratione, et pietatis exercitiis, absque eo, quod ille status ab ullo sit persvasus.

2. Si quis ita constitutus sit, ut nisi crederetur hic instinctus a DEO, promptissimus foret, ei nullo modo obtemperare.

3 Si quoties recordatur hujus instinctus, toties sentiat se impelli ad bonum et desideria Xstum sequendi, eaque omnia praestandi, quae ad animae salutem et DEI gloriam spectant.

4. Si talis instinctus veniat cum animi pace, et laetitia, et in longiori ejus cogitatione gustum et consolationem sentiat; e contra dum ab eo se averti, et mentem alio applicat, sentiat animo suo non satisfieri.

5. Si sentiat sibi in animo quasi promitti vires ad perferendum omnia onera, et incommoda illius status, addique spem ad vincendas impugnationes tum daemonum, tum aliunde occurentes.

6. Si rationes sibi objectas facile solvere possit, nec aliorum dissvasiones multum curet, nec moveatur in oppositum aliorum exemplis, quidcunque alii agant, aut eligant.

7. Inclinatio ad aliquem statum non necessario debet esse valde vehemens, sed sufficit, ut sit talis, ut adverti possit. Errant proinde, qui non credunt se vocari, nisi quasi ardeant prae desiderio alicujus status, aut nisi continuo diu noctuque se impelli, ac quasi per capillos ad eum se trahi sentiant: quod licet aliquando faciat DEUS, plerumque tamen non facit. Tonabat quidem vehementius, dum *Saulum* ad se vocabat, *Apostolos* tamen in sibilo aurae tenuis per modum transeuntis vocavit, et uterque modus erat vox DEI.

8. Praeter hanc affectionem ad aliquem statum solet DEUS vocare per illustrationem intellectus, qua quis perpensis rationibus agnoscit, quis status pro sua salute, aliisque circumstantiis sit melior.

9. Si quis aspiret optima mente ad Religionem, qui tamen teneretur succurrere Parentibus, non agitur a bono spiritu, nec enim DEUS svadet bonum, ut inde eveniat malum nec minus bonum, impeditivum majoris. *Heven*

10. Si quis moveatur ad Religionem, antequam ullum in ea noscat, vel cum ullo agat: signum est operantis Spiritus S. adeoque tuto hunc sequi potest.

11. Si DEUS alicui negavit id quod hic aut ille status postulat, probabile est, quod illum non destinet ad hunc statum.

12. Si se determinare non posset deliberans, non est svadendum, ut rem sorti committat vg. diversos status diversis chartis inscribendo, quem sorte traheret, ad illum se resolveret, sed potius pro determinatione pleniori devotionem aliquam sibi eligat, vel *Recollectiones* per aliquot dies absolvat.

Q. *Quae monita danda sunt, a Confessario, aspiranti, et jam se determinanti ad statum spiritualem seu Religiosum?* R. 1. Diabolus sciens brevi sibi tempus superesse, hic potissimum laborat, et conatur mille impedimenta ponere, ideo aspirans in omnibus cautus esse debet.

2. Determinatio ad certum statum non omnibus est promulganda, quia multa hinc sequi solent incommoda.

3. Non velit, quasi a Bacchanalibus ad Quadragesimam, ita a comessationibus, con-

viviis, saltibus per cognatos institutis transilire ad statum spiritualem sive Religiosum, etenim pessimae species inde colliguntur, in quibus ejiciendis multum laboris habebit. Potest valedictio fieri etiam sine his comessationibus, quae et sanitati, et famae, et non raro etiam animae nocent. Stulta praeparatio per offensam DEI, se velle ad DEUM disponere, *Nec enim ad virtutem* ait S. Basil. *iter est per vitium.*

4. Maxima cura cavenda est societas, et consvetudo, nunquam plus orationi, quam nunc, insistendum.

5. Non audiendi tentantes, qui, ubi determinatio innotuit, sunt plurimi. Hic promittit montes aureos, spondet promotiones, viam ostendit ad divitias, et nescio quas delicias; ille cavillatur statum, quem aspirans ingredi intendit, narrat mira, et saepe infamissima, alter exprobrabit aetatis imprudentiam, svadebit differendam executionem, in quibus omnibus constantem se exhibere debet, et similia vel joco excipere, vel spirituali doctrina retorquere.

6. Praeparet se ad ultimos Parentum conatus, blanditias et lachrymas quomodo iis obviare debeat, ne his emolliatur animus.

7. Abiturus, illa die communicet, et Parentibus valedicens, ab iis flexis genibus Paternam benedictionem petat, sicque resolutus calcato mundo ad Xsti militiam et

Crucem avolet. Resolutione generosa reddat sibi facilem a charis separationem. Caveat tristitiam aliquam admittere, nam hilarem datorem diligit DEUS.

§ 3tius

Q. *Quid observandum Parocho cum captivis ad mortem?* R. 1. Imprimis Sacerdos ingressus carcerem debet sibi conciliare amorem et confidentiam Rei. 2. Excitet Reum ad virtutem Poenitentiae, Patientiae et Resignationis in voluntatem DEI. 3. Ordinarie non inducatur Reus ad Confessionem Sacramentalem faciendum, donec prius judicialiter sit sua crimina confessus; nisi sit graviter infirmus, vel aliud immineat periculum.

Q. Si *Confessarius resciverit ex Sacramentali Confessione Reum esse innocentem, sed vi tormentorum, vel falsis testibus esse convictum?* R. Non propterea adeundus est judex, sed hanc rem DEO commendet. Quia Judex ex una parte, nihil ad persvasionem faceret, cum ipse judicaverit secundum allegata et probata; ex altera parte daretur occasio aliis etiam nocentibus sua crimina reticendi in Confessione.

1. Non exprobret Reo crimina, nisi quantum ad Forum conscientiae necesse fuerit. Adhortandus est ad Confessionem generalem. In die fatali rursus confiteatur.

5. In via Sacerdos post Reum ibit, cavebit, ne Reum jubeat citius ire. Non detur Reo nimium vini bibere. Post mortem anima circumstantibus recommendetur, et fiat exhortatio, (si eo loci fieri solebat in similibus casibus) ut alii abstineant a vitiis. Monendi Parentes de bona educatione liberorum etc. etc.

Q. *Si Reus vi tormentorum fassus est crimen, quod non fecit, an Confessarius eum debet adstringere ad revocationem?* R. Non; eo quod non teneatur Reus cum tanto cruciatu vitam tueri. *Tan. Les. Loh. etc.*

Q. *Quae cautelae circa Confessionem damnatorum ad mortem adhiberi debeat a Confessario?* R. 1. Ut si poenitens confiteatur, se aliquot crimina, etiam semiplene probata, negasse, non importune urgeat ad illa adhuc coram Judice confitenda. *Les. Vil. etc.*

2. Ut neque fugam suadeat, nec ad eandem ullo modo per oblationem instrumentorum, aut pecuniae cooperetur; quia etsi per se omnes, qui non sunt Ministri justitiae, cooperari posse ad talem fugam, armaque ad effringendos carceres offere. *Vasq. Les.* doceant: ut tamen Confessarius id faciat, non expedit, quia posset sibi, totique Clero grandem aversionem Judicum creare, efficereque, ut deinceps tam libere non permitterentur Sacerdotes agere cum Reis. Eleemosynam posset dare pro necessitatibus Rei.

3. Ut, si forte Reus in foro externo jam convictus, ideoque ad mortem etiam damnatus, constanter adhuc crimen neget, atque etiam in ipsa Confess. Sacramentali innocentem se esse dicat, eidem absolutionem quidem impertiat, (cum in foro interno magis Reo, quam omnibus aliis credendum sit) interea tamen moneatur de obligatione illud fatendi, si illud revera commiserit, et saluti suae prospectum velit.

4. In dicto immediate casu, et aliis, non recipiat in se patrocinium supplicii remittendi, quia sic Reum non posset tam commode disponere ad officium suum faciendum, utpote qui semper haberet spem vitae a Confessario obtinendae, et, si spe cadat, animum ab eo penitus abalienaturus esset.

5. Ut nullo modo ipsemet Confessarius sententiam mortis Reo indicet, sed dicat suum officium esse, ad mortem pie, fortiterque obeundam, Reum disponere.

Q. *Si Reus ad mortem damnatus (vel alius quispiam vg. infirmus morti proximus) ex pertinacia, vel desperatione confiteri nolit?* R. I. Confessarius se ad preces conferat, et maxime ad SS. Missae Sacrificium, ubi dum S. Hostiam in manu habebit, illis Estheris verbis Salvatorem suum et Rei alloqui poterit: *Si inveni, o! Deus gratiam in Oculis tuis, et si placet tibi, dona mihi hanc animam, pro qua rogo, etc.* Eundem in finem etiam

aliorum piorum hominum preces implorare poterit.

2. Maximam, quam potest, charitatem tum per blanda colloquia, tum per opera misericordiae vg. cibi, aut potus emendicationem, exhibeat.

3 Offerat aliqua Sacrificia pro animabus Purgatorii, constat enim hoc medium saepius non parum efficax fuisse ad felicem negotii hujus successum impetrandum.

4. Narret interdum adstantibus historias quasdam, vel de magnitudine gaudiorum Coelestium, vel tormentorum infernalium. Interdum proderit etiam historiam aliquam tragicam impoenitentis hominis, et turpiter a Diabolo contra promissionem derelicti narrare; aut etiam alterius cujusdam in ipso mortis articulo resipiscentis, et cum magno spectatorum gaudio et commendatione morientis.

5. Si tempus fatalis diei advenerit, svaviter interroget, an non meliora consilia conceperit? adesse jam paulatim momentum, a quo pendeat, felix aut infelix aeternitas. Roget per vulnera, et Sangvinem Xsti, ne salutem suam negligat. Imo interdum expediret etiam in genua provolvi, atque ad idem faciendum adstantes hortari.

6. Si Lictores veniant ad illum abducendum, indicet, nunc eum vere iter aeternitatis ingredi. Alloquatur coram Reo Christum Crucifixum, quem in manibus habet, roget-

que ne permittat perire hanc animam suo Sangvine redemptam, aliaque plura in hunc finem apta proferat.

7. In egressu, si nolit orare Reus, non urgeat eum, sed potius cum sociis lingva vernacula preces fundat pro eo ad DEUM, et nonnunquam svaviter quaerat: an non refocillatione aliqua indigeat.

8. Ubi ad locum supplicii deventum fuerit, jubeat omnes adstantes genuflectere, et pro Reo preces fundere. Quodsi nihil his omnibus effecerit? aliqui putant ad terrorem et exemplum adstantium ei, dum ictum fatalem excepturus est, minaci vultu dicendum: *Ergo abi maledicte in ignem aeternum, qui paratus est etc.* Ego tamen potius ingeminanda adhuc pia suspiria contritionis judicarem, ut vel in ultimo articulo non desertus forte resipiscat. *His mediis et aliis similibus uti potest Curatus in convertendis obstinatis Haereticis.*

§ 4tus.

Q. *An, et quomodo Curatus Haereticos a sua Haeresi abducere debeat?* R. Omnino ad zelosum Curatum pertinet: DEI gloriam, Ecclae Catholicae augmentum, et animarum salutem procurare; Ideo necesse est, ut sedulo curet, errantes oviculas quaerere, atque ad ovile Xsti cum magno DEI, Angelorumque gaudio, et ipsorum ovicularum solatio reducere.

Q. *Quibus medis reduci possunt errantes ad Fidem Cath.?* R. *1mum* medium *Oratio assidua.* Certe hic, si ullibi alias locum habet illud Xsti Joa: 6. *Nemo potest ad me venire, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.*

2dum. Ut ad *bonorum operum exercitium*, si potest, eosdem Curatus animet.

3tium est: *Inductio*, ut Templa nostra frequentent, et Conciones audiant; sic enim alia longe (quam sibi falso hactenus persvaserant) videbunt, et audient. Certe experientia constat, quosdam, cum in libris per Pastores Dissidentium editis horrendas picturas seu Icones Ecclam Cath: malitiosissime denigrantes, ac exosam reddentes, vidissent, impudentissima mendacia, enormia convicia, inauditas calumnias in Catholicos, et eorum Religionem scriptas legissent, vel a suis Parentibus et haereticis Ministris audivissent; ubi postea Templa nostra ingressi, tantam in Officiis Divinis peragendis uniformitatem et reverentiam adverterunt, in Haeresi nutare coepisse, atque ad Fidem Cath: amplectendam animum habuisse. *Haec omnia ipsa experientia coactus sum annotare.*

4tum est, ut per *Amicam conversationem* cum ipso Sacerdote, vel aliis Catholicis factam, paulatim ad suos errores detegendos inducantur, et occasione data interdum eorum falsa dogmata non directe statim impugnentur, sed solummodo ostendatur, ob has vel illas causas sibi ea creditu difficilia vi-

deri; sic enim paulatim iterum dubitare de veritate suorum dogmatum incipient, et salutares scrupulos, velut scintillas in ipsum denique accuratioris investigationis incendium erupturas concipient.

Quia tamen frequenter horrent ejusmodi Personae cum ipsis Sacerdotibus ab initio statim agere, ideo alii interdum, cum quibus habitant, instruendi sunt, quomodo cum iisdem agere, et nonnunquam scrupulum injicere possint, quem in finem etiam libelli ejusmodi materias facili, et claro modo tractantes suppeditari possunt.

Q. *Quae cautelae circa ejusmodi Personas adhibendae sunt a Curato?* R. Praecipue sequentes. 1. Ut non nimis credulum se earundem narrationibus praebeat, sed per varias quaestiones diversis temporibus factas probet, an dicta illarum sibi satis cohaereant? An jam non sint absolutae ab Haeresi?

2. Ut nec magnam sollicitudinem suscipiat in pecuniis pro ipsarum sustentatione colligendis, ne occasionem praebeat, ut propter ejusmodi commoda potius, quam veritatis agnitionem ad Fidem Cath: transeant.

3. Ut non nimis familiarem se illis praebeat, nec in privata conversatione quidquam aut dicat, aut agat, quod dictum aut factum nollet, si illae ad vomitum redirent.

4. Ne libros, aut alias quascunque res grandioris pretii iisdem commodet, quia ex-

perientia compertum est, non semel eas talia vendidisse, aut cum iisdem aufugisse

5. Non facile aliis Catholicis eas commendet per literas, ne onus earundem juvandarum satis ordinarie molestum ab humeris suis excutere, et in alios transferre voluisse videatur.

Verum tamen magna cum benevolentia et charitate tales sunt suscipiendi, ut tanta svavitate deliniti, suos errores, et vulnera tanto libentius aperiant, seque totos directioni committant.

Q. *Quid observandum Curato circa aegrotos?* R. 1. Invocato DEI auxilio faciat firmum propositum nihil aliud quaerere nisi salutem proximi. Eadem promptitudine adibit tam pauperes, quam divites.

2. Ante ingressum interroget domesticos de conditione morbi, moribus infirmi, ut possit et condolentiam magis familiarem facere. Ingressus cubiculum dicat: *Pax huic domui*, aspergatque infirmum aqua benedicta.

3. Patienter ferat Sacerdos infirmi discursum de suo morbo, verbis condolentibus, ac placidis captet sibi benevolentiam, prudenter ac discrete inclinet discursum ad praestanda remedia animae.

4. Si infirmus renuat confiteri, Sacerdos discrete, ac svaviter id ei innuere non omittat, ne in spem futurae incertae sanitatis differat Confessionem.

5. **Post Confessionem peractam, assignata** ipsi levi aliqua poenitentia, si nimium sit debilis, absolvatur, et dicantur cum aegroto Actus: *Fidei, Spei, doloris etc.* Tandem dabitur Viaticum. Extr: Unctio, prout videbitur.

Q. *Moribundus destitutus usu linguae, si pectus pulset, oculos in Coelum levet, vel aliud signum doloris ostendat, debetne absolvi?* R. Quodsi dubium sit, utrum ista signa fuerint orta ex vi contritionis, vel potius maerore mortis? danda est absolutio sub conditione, ne exponatur nullitati Sacramentum.

Idem fac et, si nec signi, nec testes signorum haberet Sacerdos, dummodo sciatur, quod moribundus hic Christiane se gesserit frequentando Sacramenta.

Q. *Quae sunt scienda circa Indulgentiam in articulo mortis?* R. Bened: XIV. 5 Apr 1747. concessit Indulgentiam plenariam, si has conditiones observet moribundus. 1. Sacramenta Poenitentiae, Eucharistiae, et Extr: Unct. quantum infirmitas permittit recipiat. 2. Ut ex manu Dni mortem ipsam patienter subeundam, ac omnes dolores in satisfactionem poenarum, quas peccando promeruerit, libenter acceptet. 3. Ut benedictionem seu absolutionem a Sacerdote recipiat sub nota forma. *Adjutorium nostrum etc.*

Si vero infirmus sit adeo morti proximus ut neque Confessionis faciendae, neque piae

missarum precum recitandarum tempus suppetat, statim Sacerdos benedictionem incipiendo a verbis istis: *Dnus noster etc.* ei impertiatur. Et non tantum moribundis in lecto, sed etiam in executione justitiae Civilis quocunque modo interimendis, cum neque sint in articulo mortis, eam Benedictionem quivis Sacerdos impertiri potest.

§ 4tus.

Decreta S. R. Cong: scitu necessaria.

1. In die Octava Dedicationis Ecclae lectiones 1 Noct: sunt de Communi, et non de Scriptura accipiendae. S. R. C. 2 7bris A. 1741.

2 In benedicendo populum cum SSmo, Sacerdos debet perficere circulum redeundo ad Altare ex parte manus dexterae. S. R. C. 21 Mart. A. 1676.

3. Cruces Altarium vel Processionum non sunt benedicendae de praecepto, potest tamen simplex Sacerdos eas benedicere privatim, et non solenniter. 12 Jul. A. 1701.

4. Sacerdotes non debent deferre strophium super calicem tam in eundo, quam redeundo ab Altari, neque illud debent collocare super Altare, sed appendere subter casulam. 1 7br. A. 1703.

5 Omnibus diebus Dominicis, quae non habent suam propriam Praefationem, in Mis-

sa dici, seu cantari debet Praefatio de SS. Trinitate, etiamsi in eam Domin. incidat Festum 1 vel 2 Clas. nisi Praefationem propriam habeat. 3 Jan. 1759.

6. Quando SSmum est expositum, omnes penes illud transeuntes cujuscunque Ordinis et conditionis sint, sive ad illud accedentes, sive ab eodem recedentes, semper utroque genu flectere debent. 16 Aug. 1651.

7. Non sunt inserendi alii Sancti in Litaniis OO. SS. praeter ibi scriptos, neque tempore pestis addendi sunt Tutelares, et Civitatis Patroni sine speciali concessione. 10 Jun. 1690.

8. Dum Missa cantatur coram SSmo in Altari exposito, debet fieri Commemoratio de SSmo post omnes alias Commemorationes de praecepto; Et in Missis Solemnibus Festorum 1 vel 2 Clas. facienda est sub una conclusione. 23 Jun. 1736.

9 Coram SSmo in Altari exposito Concio debet fieri capite detecto. 16 Febr. 1730. Intellige si SSmum non est obvelatum.

10. Quando Antyphonae et ℣. *in Vesp.* variandi sunt pro commemoratione alicujus simplicis, vel Octavae, facienda, tunc ad Vesperas (supple: post orationem Officii). 1*mo*, Accipienda est Antyph. cum ℣. Laudum. Si vero plures sunt commemorationes simplicium ejusdem qualitatis vg. *Confessorum. Mart. etc.* tunc 2*da* sumetur commemoratio ex 2dis Vesp. cum ℣. 2di Noct,

3*tia* vero commemoratio fiet desumendo Antyphonam primam ex Noct. 3 cum ℣. ejusdem Noct.

Ad *Laudes* post orationem Officii 1*ma* commemoratio cum ℣. erit propria ex 1*mis* Vesp. 2*da* commem. fiet cum Antyph. Noctur. 3*tii* cum ℣. ejusd. Noct. 3*tia* autem comm: fiet desumendo Antyph. ex Vesp. 2*dis*, et ℣ 2*di* Noct. S. R. C. 5 Maji 1736

11. In depositione defunctorum in verbis illis: *Non intres in judicium cum servo tuo etc.* etsi sit mulier, aut plures defuncti, non possunt haec verba: *Servo tuo etc.* mutari in *serva tua* vel *servis tuis*, sed immutabiliter tota haec oratio legatur. 31 Aug. 1697.

12. In Ordinum collatione diebus a jure statutis dicenda est semper Missa de feria occurrente, non de Sancto in ea cadente. 21 Mart. 1744.

13. Sacerdos Saecularis vel Regularis habens Officium 2pl: quin etsi dupl: 1 vel 2 Clas. celebrans ex devotione in Eccle, ubi celebratur Festum Solemne; debet Missam celebrando, conformare se illi Ecclae, ubi celebrat, etiam quo ad solemnitatem, et colorem apparamentorum. 29 Jun. 1752.

14. Sacerdos tam Saecularis, quam Regularis habens Officium 2pl. quin etsi dupl. 1 vel 2 Clas. celebrans in aliena Ecclae ex obligatione in solemni sepultura alicujus cadaveris, vel exequiis solemnibus, debet se conformare illi Ecclae celebrando *Missam de*

Requiem. Anno, die, ut supra: *Quae Decreta cum posteriora sint, derogant quibuscunque aliis anterioribus in hacce materia.* Ita Caval. An. 1757 *apud Fer.* T. 8.

15. Cadavera non sunt sepelienda privatim sine lumine, Cruce, Parocho, etiamsi id ordinasset defunctus, cum talis dispositio tanquam irrationabilis una cum consvetudine, quae alicubi innixa esse possit, sit rejicienda. *Rota Rom.* 15 Jul. An. 1699. Et Bened. XIV. T. 2.

16. In Vigilia Nativitatis Dni, sicut et in tota ejus Octava (idem dicendum de Epiph:) prohibentur Missae Votivae privatae, et *de Requiem*, excepta una solemni pro re gravi, et *de Requiem* cantata praesente cadavere, vel in Anniversario verae depositionis defuncti in Eccla tumulante. 15 Sept. 1714. Et 16 Sept. 1730. 10 Dec. 1718. *Dies Anniversaria numerari debet a die obitus defuncti, et non a die sepulturae ut colligitur* ex Decr. 19 Jun. 1700. *Diei* 3. 7. *et* 30 *numerationem petendam esse non a die obitus, sed a die sepulturae; quamvis non desint, qui censeant ab utroque die numerationem peti posse. Ferra.*

17. Missa *de Requiem*, cantari potest praesente corpore triduo ante Coenam Dni. *Item* per Octavam Paschae, et Pentecostes, et Corporis Xsti. 11 Aug. 1736. Et 7 Sept. 1741 *apud Fer.* T. 8.

18. Privata Officii defunctorum recitatio Vesperarum et Matutini cum laudibus pro

generali illorum commemora: absolvi potest licite post Vesperas Festi OO. SS, secus vero in Choro. 4 Sept. 1745.

19. Quando est expositum SSmum in Altari, non est omnino necesse Crucem collocare, quia Prothotypus adoratur. 7 Sept. 1741.

20. In Missis defunctorum non potest fieri Communio per modum Sacrificii, nempe de illis particulis, quae intra eandem Missam fuissent consecratae; bene vero per modum Sacramenti extrahendo pyxidem e Ciborio. 2 Sept. 1741.

21. Extra ambitum Ecclae suae non licet Regularibus facere Processiones, nisi de licentia et consensu Parochi. 26 Febr. 1628. Quod debet intelligi etiam de Processione, quae solet fieri a Regularibus infra Octavam Corporis Xsti. 11 Dec. 1613.

22. Sacerdotes exteri confluentes ad Ecclas Regularium, dum celebrant apud eosdem, debent se conformare cum iisdem Regularibus quo ad *Credo*, et numerum orationum, (id est: non possunt plures dicere, quam quot in illis Ecclis dicuntur) si Festum celebratur cum solemnitate et concursu populi. Si vero absque solemnitate celebratur? possunt se quidem conformare, sed non tenentur. 11 Jun. 1701.

23. Similiter tenentur eundem colorem adhibere, quo utuntur Regulares, et possunt dicere commemor: Octavae, si quae fiet in

eadem Eccla, quam conformitatem etiam Regularibus concedit eadem S. R. C. A. eodem, dum celebrant in alienis Ecclis.

24. In Festo Corporis Xsti SSmum non est deferendum per plateas Judaeorum. 22 Februar. 1593.

25. Missa Votiva dum cantatur pro re gravi de aliquo S. semper dici debet cum *Gloria* et *Credo*, et in colore, quo utitur Eccla in Festo ejusdem S. cujus Missa cantatur. S. R. C. 13 Aug. 1667.

26. In Ecclesiis ubi non cantatur quotidie Missa, (intellige omnes alias Ecclesias praeter Collegiatas, et maxime in pagis, et Oppidulis) si occurrat Festum *Patroni seu Titularis vel Dedicationis*, his diebus, quibus non potest de eo fieri Officium, potest nihilominus (diebus non exceptis a Rubrica Missalis Tit. 6. *De Transl. Festorum*) cantari Missa de *Patrono*, seu *Titulari*, licet non cantetur altera Missa concordans cum Officio. S. R. C. 23 Aug. 1704. Aliae autem omnes Missae privatae tunc dici debent de Officio occurrente.

§ 5tus.

Reliqua Notanda scitu necessaria.

1. Ante versiculum qui dicitur *Communio* in Missa, cooperiendus est calix velo inanteriori parte (ut calix non appareat) sicut in Principio Missae. S. R. C. 1 Mart. 1698.

Pariter dum defertur a Sacerdote ante Missam ad Altare, et post Missam, velum calicis debet pendere, non involvi super Bursam. *Rub. Mis.*

2. Ablutio digitorum in Missa post Commun: debet fieri in vino, et aqua. *Gav. Mer.*

3. Dum dicitur Votiva infra aliquam Octavam vg. Ascensionis Dni habentem *Praefationem* propriam, et *Communicantes*, debet in ea dici *Praefatio* hujus Octavae, et *Communicantes.* Si autem illa Votiva habent *Praefationem* propriam vg. de *Beata*, vel de *Cruce*? tunc propria Votivae *Praefatio* dicitur, sed *Communicantes* ut infra Octav.

4. Infra Octavam Corporis Xsti *Sequentia* seu *Prosa*: Ecce Panis etc. tunc tantum cantatur, quando Missa est de Festo Corporis Xsti, Hinc in Dominica et Festis dupl: tunc occurrentibus cani non debet.

5. Dum in aliqua Ecclesia praeter Missam Conventualem (quae cantatur de Officio currenti) cantantur Missae Votivae ex fundatione, in his Votivis (secus in privatis) jam non debet sumi Commemoratio Officii, seu Festi currentis juxta *Decr*: S. R. C. 28 Jul: 1736. sed orationes duae assumantur ad complendum numerum ternarium, prout fit in Missa de Festo semidupl: (dum nulla alia commemor: in officio occurrit) juxta diversitatem temporum vg. 2. Oratio *A cunctis*, 3. ad libitum. *Vel.* 2. Or: de B. 3. *Eccl.* vel pro *Papa.*

6. Missa Votiva *de Beata*, *Rorate* dicta, quae in Regnis Poloniarum cantari solet per totum *Adventum*, cantari debet cum *Gloria in Excelsis*, sine *Credo* cum commemorationibus devotioni antiquae competentibus *jux Rubr. Mis.* uti in Eccla Cathedr: Cracov: ab immemorabili tempore practicatur; optandum ut ubivis locorum propter uniformitatem hic Ritus servetur.

Circa commemorationes in hac Missa Votiva faciendas, haec regula servanda est, vg. In Domin: Adventus post *Gloria in excel. 2da* Or. erit Domin. 3tia de Spiritu S. 4ta Eccl. vel pro Papa, sine *Credo*.

Aliis diebus, si occurrat Festum sive *dupl.* sive *semid:*! 2da Orat: erit Festi. 3tia Feriae. Si autem facienda sit commemoratio alicujus Festi simp. vel infra Octav. erit 4ta Orat. 5ta de Spiritu S. 6ta Eccl: vel pro Papa. *Praefatio* de Beata *Et te in Veneratione*.

Dixi 2da Orat: erit Fest. In Ecclis enim ubi cantatur Missa Conventualis (sive Parochialis) de Festo, ibi non debet sumi in Votivis in cantu fundatis Oratio Festi (secus in privatis) jux: Decr: S. R. Congr. 23 Junii 1736.

Missa haec *Rorate* cantari debet summo mane et eodem Ritu etiam in Festis B. V. M. Immacul: Concept. Et Domus Lauret. Et Expectationis Partus; sed in illis Festis versus *Praefat:* mutatur, et dicitur in Festo et

per Octavam Conceptio: *Et Te in Conceptione.* In aliis dictis Festi *ut in Direct. notatur.*

In Ecclesiis autem ubi unus tantum Sacerdos, tunc in Domicis et Festis Celebribus debet cantari Missa (*et si mane cantetur*) de Domin. aut de Festo occurrente, non autem Votiva Rorate. S. R. C. 9. Decembr: Anno 1634. *Totum hoc excerptum est ex Annotat: in Director. Dioec Crac. Anni* 1774.

7. In Officio defunctorum duplicari Antyph: debent scil: in commemoratione OO. Fidelium defunctorum. *Item* in die obitus, seu Depositionis defuncti; item in die 3. 7. 30. ac Anniversario vero. S. R. C. 8. Mart: 1738. Extra hos casus etiamsi ex fundatione contingat decantari praefatum Officium Defunctorum, 3ium Nocturn: quod certe contingit in quibusdam Ecclesiis quolibet Mense, aut Quartuali, non debent duplicari Antyph: sed sub Ritu semidupl: hocce Officium peragi debet. *Cai. Sect.* 11.

8. In Officio Defunctorum dicitur *Invitatorium*: Regem cui etc. in die commemorationis Omnium Fidelium Defunctorum, *Item* in die obitus seu depositionis Defuncti *Item* in die 3. 7. et 30 ac in Anniversario vero defuncti, et quandocunque dicuntur. 3 Nocturni alias nunquam dici debet. *Rubr. Brev.*

AD

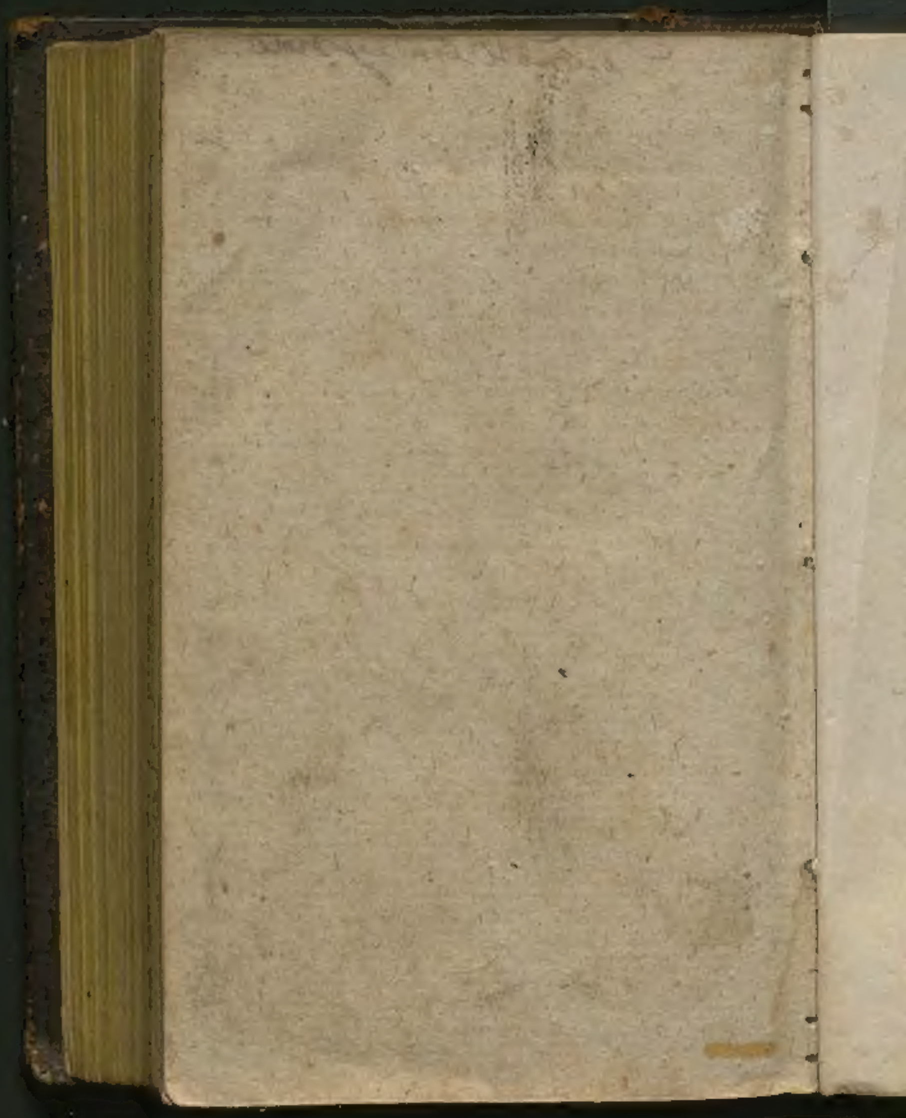
M. D.

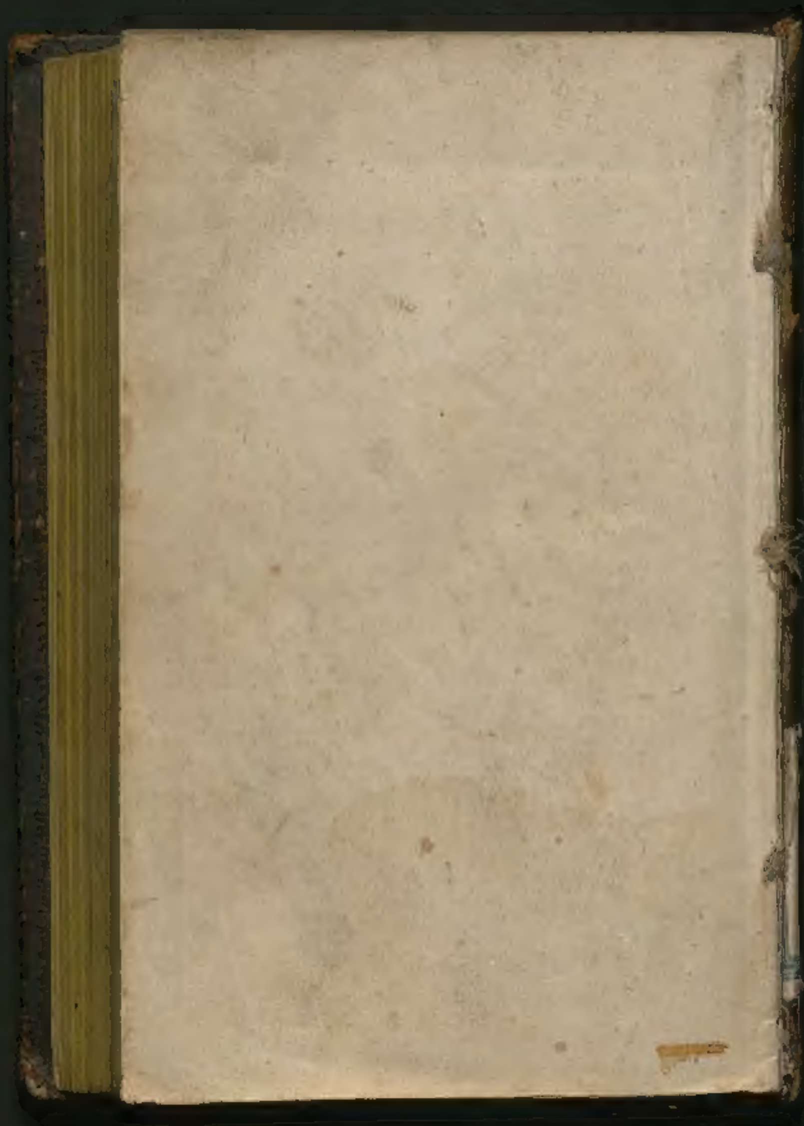
GLORIAM.

INDEX

MATERIARUM.

Preiss

THEOLOGIA MORALIS

430